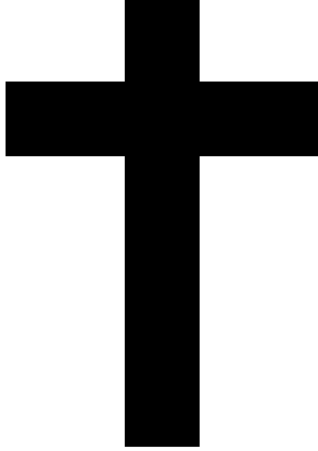

NGÖNËN PEPEWER

The New Testament in the Weri Language of Papua New Guinea

NGÖNĒN PEPEWER
The New Testament in the Weri Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Weri long Niugini

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Weri

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
ec1ac06d-1c8c-5be3-8326-dcf0ceacd4c2

Contents

Ngönën Pepewer	1
Matiu	2
Maak	41
Luk	64
Son	104
Ngön Yaaö Omnarö	133
Rom	172
1 Korin	190
2 Korin	208
Kalesia	220
Epesas	227
Pilipai	233
Kolosi	238
1 Tesalonaika	242
2 Tesalonaika	246
1 Timoti	249
2 Timoti	254
Taitas	258
Pailimon	261
Ipru	263
Sems	276
1 Pita	281
2 PITA	286
1 Son	289
2 Son	293
3 Son	294
Yut	295
Ēnēma Ngönte	297
Bible reading	318

Ngönën Pepewer
The New Testament in the
Weri language of Papua New
Guinea
Nupela Testamen long
tokples Weri long Niugini

Ngönën Pepewer
 The New Testament in the Weri language
 of Papua New Guinea

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1984, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1984 by Bible League
 International

Web version
 © 2015, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol,

yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nat-ing.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Ngönën Pepewer

Matiu

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê ênëmak Matiuuk Yesuu ngön ompyaö epêt retêng ëa. Matiu, yapin nent Liwai, pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp. Pi tektek ngön yauröa ngaan retêng ëa pöt Yesuu naë kë oröön pi Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt ngês rëere Yesuu ngön kësang ök ëa pöt retêng ëa. Ngön pöt, Yuta omnarö Yesuun Anutuu Yaö Mëëaup pöt êwat sêpënëak retêng ëa.

Pöt epël wia.

Yesuu ëere köröörere pim wilauta ngönte
 1:1-2:23
 Son i yamëaupë ya mënaut 3:1-12
 Yesu i momëen morök elmëaut 3:13-4:11
 Yesuu Kalili yangerak ya mënaut 4:12-18:35
 Kalili yangerakaan Yerusalemë saut 19:1-20:34
 Yerusalem kak Yesuu naë oröaut 21:1-27:66
 Yesuu wal ëak ëö pet elmëaut 28:1-20

*Yesu Kristo pim ëere körööröa ngönte
 (Luk 3:23-38)*

1 Yesu Kristo pim ëere körööröa kurment epël. Yesu pi Tewit pim kurmentëkaanëp. Ën Tewit pi Apram pim kurmentëkaanëp.
 2 Apram pi Aisakë pepap.
 Ën Aisak pi Yakopë pepap.
 Ën Yakop pi Yutaare pim nangre nanöröa pepap.
 3 Ën Yuta pi Peresre Siraë pepap, ën piarpim ëlëp Tema.
 Ën Peres pi Esonë pepap.
 Ën Eson pi Ramë pepap.
 4 Ën Ram pi Aminatapë pepap.
 Ën Aminatap pi Nasonë pepap.
 Ën Nason pi Salmonë pepap.
 5 Ën Salmon pi Poasë pepap, ën pim ëlëp Reap.
 Ën Poas pi Opetë pepap, ën pim ëlëp Rut.
 Ën Opet pi Sesi pim pepap.
 6 Ën Sesi pi omp ak Tewit pim pepap.
 Ën Tewit pi Solomonë pepap, pim ëlëp pöt Yurailaë öng kapirëp.
 7 Ën Solomon pi Riapoamë pepap.
 Ën Riapoam pi Apaisaë pepap.
 Ën Apaisa pi Esaë pepap.
 8 Ën Esa pi Seosapatë pepap.
 Ën Seosapat pi Soramë pepap.
 Ën Soram pi Asaiaë pepap.
 9 Ën Asaia pi Sotamë pepap.
 Ën Sotam pi Easë pepap.
 Ën Eas pi Esekaiä pepap.
 10 Ën Esekaiä pi Manasaë pepap.

Ën Manasa pi Emosë pepap.

Ën Emos pi Sosaiaë pepap.

11 Ën Sosaia pi Sekonaiaare pim nangaröa pepap.

Akun pötak Pabilon nga omnaröak Yuta omnaröa naëaan narö wii téak wak së Pabilon yangerak moulmëen pitëm inëen eim wakaima.

12 Yuta omën narö Pabilon yangerak wakaima akun pötak Sekonaia Sialtielë pepap wakaima.

Ën Sialtiel pi Serapapelë pepap.

13 Ën Serapapel pi Apaiatë pepap.

Ën Apaiat pi Elaiakimë pepap.

Ën Elaiakim pi Esoë pepap.

14 Ën Eso pi Setokë pepap.

Ën Setok pi Ekimë pepap.

Ën Ekim pi Elaiatë pepap.

15 Ën Elaiat pi Eliesäë pepap.

Ën Eliesä pi Matanë pepap.

Ën Matan pi Yakopë pepap.

16 Ën Yakop pi Yosepë pepap.

Ën Yosep pi Mariaë ompöp.

Ënak Mariaak Yesu, pim yapinte Kristo pël yema pöp wila.

17 Apramökaan yewaisem wais Tewitëk elën, omën kur pöment 14 yaë. Ën Tewitëkaan yewaisem wais Pabilon omnaröa pit wii téak wak së Pabilon yangerak moulmëa akun pötak ela pöröeta 14 tapël yaë. Ën pitëm Pabilon yangerak wii kaatak saö pörëkaan yewaisem wais Yesuu wilaurek oröa pöröeta 14 tapël yaë.

*Yesu Kristoë wilauta ngönte
 (Luk 2:1-7)*

18 Yesu Kristo pim wilauta ngönte epêt. Öng Maria Yesu pim ël pöp omp Yosep pöp koirëpënëak yaö elmëen wëa. Pël ëautak piarip yal naën om namp nerek wëen, Maria pi Ngëengk Pulöök elmëen önga namp tekeri sa.

19 Pël ëen pim omp yaö elmëaup Yosep pi omën wotpilép yak Maria omnaröa ëëetak ëö sêpanëak ëlëëp wes momëëpënëak kön wia.

20 Yosep pi pël kön wieim ka uraan Aköpë ensel nampök wangartak oröak piin epël ök mëëa. “Yosep, Tewitë körööp, ni Maria pim öngaap wë piptaan kas ëëngan. Pim önga tekeri sak wë pipop, Ngëengk Pulöök kaamök elmëënak wë.

21 Pël ëen pi yokotup wilën pöt pim yapinte Yesu pël mam. Pi tapöpök pim omnaröa ketre saunat ent ë nuulëak utpetetakaan kama niöpnaap.”

22 Omën nant peene e orö yes epot, Aköp pimtë tektek ngön yaaö omën naröen ök maan pitëm tekeri wesak ök niiaö aprö ima pötök kë yaarö.

²³“Kat wieë. Koont öng tek nampök ru yak sak yokot namp wilëpnaan yaë. Pël èen pitök yokot pöpë yapinte Emanuel pël mapnaap.” Yapin pöta songönte epët. “Anutu tiarring wë.”

²⁴Pël maan Yosep pi wal ëak Aköpë en-selëpë ök mëëa pöl ëak Maria koirra.

²⁵Pël ëautak Maria yokot pöp nawilën wëen Yosep piiring ka naurön ëa. Pël èen yokotup wilën pim yapinte Yesu pël mëëa.

2

Këtëpë yengampiaulaan ëwat omën narö Yesuun itaampënëak waisa

¹Omp Erot pim Yutia yangerak omp ak sak wëa pötak Mariaak pörek Petelem kak Yesu wila. Pël èen ënëmak këtëpë yengampiaulaan ëwat omën narö Yerusalem kak sè oröak epël pëël mëëa.

²“Runga ngolöp oröaup, Yuta omnaröa omp ak sèpna pöp e tarék wë? Ten pim tangewes këtëpë yengampiaulaan oröak wëen itenak yaya manëak yewais,” pël mëëa.

³Pël maan omp ak Erot pöpre ën Yerusalem kakë omnarö pit ngön pöten kat wiak yaan sak kön selap wia.

⁴Pël ëak omën omp ak Erot pi kiri ar yaaö wotöököröre ën Mosesë ngön kosangotë ngarangk pouröen ngön maan sè pim naë rongan èen ngön pötaan yak pitën, “Kristo pi kak tarék oröopnaap?” pël mëak pël mëëa.

⁵Pël maanak pit epël mëëa. “Petelem kak Yutia yangerak oröopnaap. Ngön pöt tektek ngön yaaö omën nampök epël retëng ëaut.

⁶O Petelem kak Yutia yangerak wëaurö, arim kak Yutia yangerak ka wia pötë iri naëpan.

Pöt arim naëaan omën kësang nampök oröak Israel nem omnaröa ngarangk sèpnaat.’ ”

⁷Pël maanak omp ak Erot pi élëep këtëpë yengampiaulaan ëwat omën pöröen ngön maan pim naë sèën pitën, “Tangewes akun taltak oröak wëen itena?” pöten pëël kat wia.

⁸Pël èen pit ök maan pi pitën epël ök mëak Petelem kakë wes momëa. “Ar sè kosang ngentiak ap wesak runga pöp koirak pöt kaalak wais neen ök nean. Pël èen neenta sè itenak piin yaya memaan,” pël mëëa.

⁹Pël maan pit kat wiak sèp wesak kan yesem itaangkën tang peen ngaantak pitëm këtëpë yengampiaulaan oröak wëen itena pöwes pitëm wet réak sè ruupë ka wieëaö pöta ngaarëk leng ëak wëa.

¹⁰Ënak pit tang pöwësën itenak ya kë panë sa.

¹¹Pël ëak ka pöta kakaati sè itaangkën ruupre ën pim ëlëp Maria wëa. Pël èen pit sè rar rë mowesirak yaya mëak pitëm ul keus köröökkaan sum kësang yaaö nant, aini koolre

kos lölop kamp yaaöre i kamp ompyaaö yaaut yowe mena.

¹²Pël ëak pit rö kan ka uraan Anutuuk wangartak omp ak Erotë ngësël sèpanëak nga mëak pepanöm maan pit sèp wesak pim naë nasën, ma munt naöök kaalak pitëm kakël kan sa.

Yesure ëlre pepaar Isëp yangerakë kas sa

¹³Pit kan sèen Yosep ka uraan Aköpë en-sel nampök wangartak oröak piin epël ök mëëa. “Ni wal ëak Yesure ëlëp mësak kan kas Isëp yangerakël sè. Erot pi runga pipop ap wesak mëmpënëak yaë pötaan. Ni pörek sè wë kat wiaan ënëmak nemtok kaalak waisën pël niaanak waisënëen.”

¹⁴Pël maan Yosep pi wal ëak Yesure ëlëp mësak Isëp yangerakël röök taptakëer kan sa.

¹⁵Pël ëak pit Isëp yangerak sè wëen omën omp ak Erot pöp ënëmak wel wiin akun pötak kaalak waisa. Pöt Aköpë ngönte tektek ngön yaaö nampök ök ëa pöt kë réa. Ngön pöt epët. “Ne nem ruup Isëp yangerak wëen yas maan waisa.”

Erotök maan runga narö kësang panë mën wel wia

¹⁶Omp ak Erot këtëpë yengampiaulaan ëwat omën pörö pi morök elmëa pöten kön wiak ya sangën kaö pan ëa. Pël ëak pim omën naröen maan pit sè Petelem kakre ka kot naë wieëa pötë yokot kot narö krismaki nentepar il newasën pörö pourö mën won wesa. Pöt ëwat omnaröa tangewesi oröön itenak ök mëëa akun pöten kön weswes ëak ök maan sè mën won wesa.

¹⁷Akun pötak tektek ngön yaaö omën Seremaia pöpë ngön ëa pöt kë oröa.

¹⁸Pöt epët.

“Rama kakaan ingre kélél kaö panë yaan kat wia.

Öng Resel pim ë körööröak pitëm run-gaaröaan yaköm èen ing aima.

Pël yaëen omnaröak yok pangk pit wiap nemowasën ëa.

Pöt pitëm rungaarö wel wia pötaanök.”

Yesure ëlre pepaar Isëp yanger sèp wesak kaalak sa

¹⁹Omp ak Erot pöp wel wiin Aköpë en-sel namp kaalak Yosepë naë oröak wangartak epël ök mëëa.

²⁰“Omën rungaap mëmpënëak ëa pörö yok wel wia. Pötaanök piar ëlëp mësak Israel yangrakël sè.”

²¹Pël maan Yosep pi wal ëak Yesure ëlëp mësak Israel yangerakël sa.

²²Pël ëak pi kat wiin Akeleas pöp pim pepap Erot pim urtak Yutia yangera omp ak sak wëa. Pël èen pi we pöökël sè öpnaaten kas ëa. Ënak Anutuuk piin wangartak pepanöm

maan pi pörek sêp wesak Yesure ëlêp Kalili yangerakël mësak sa.

²³ Pël êak pit së ka naöökë yapinte Nasaret pël ya pöök wakaima. Pöt Anutuu tektek ngön yaaö omên naröa Yesu pimëên ëa pöt kê oröa. Ngön pöt epët. "Omnaröak piin Nasaret omnamp pël mapnaap."

3

*Son i yamëaup Anutuu ngönte ök aima
(Maak 1:1-8; Luk 3:1-18; Son 1:19-28)*

¹ Akun pötak Son omnarö i yamëa pöp oröak Yutia yang omên wonrek Anutuu ngönte ngës réak epël ök maima.

² "Anutuuk tiar wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanöm yes. Pötaanök ar lup kaip tiak utpetat sêp wesak kasëng meneë."

³ Son pöpön Anutuu tektek ngön yaaö omên Aisaia pöpök ngön epël ëa. "Yang pultakaan omên nampök epël ya. 'Aköpëên kanö wotpil weseë. Ngësak ompyaö panë weseë.'"

⁴ Son pöp pim ulpëên kosangëp pol kamel ëpötök ket êak mëak wëa. Pël êak pol koröpöök yepat ket ëaö naö ureëa. Ën pim kaömp pöt ngëntre mop pëên neima.

⁵ Yerusalem kakaanre Yutia yang poutëaanre Yotan i pouuk ka wieëa pötëaan omnarö pim naë së rongan.

⁶ Pël êak pitëm ketre saunat tekeri wesak ök maan Sonök Yotan imeri i momëa.

⁷ Son pi itaangkën Parisiire Satusi ngönën omên narö kësang puuk i momëëpënëak yesën itanak pitën epël ök mëa. "Kamalöröa morök yaalni pöl ar yaaurö. Ar kön wiin nem naë waisën i nimëëma pöt Anutuuk nga elniipënëak ëa pöt naalniipan.

⁸ Ar lup kaip tiak wëwë pötakël önë pötakëër omnaröak arën itaangkën lup kaip tian pël ëëpnaat.

⁹ Arimté kónöök epël angan. 'Ten Apramë köröörö,' pël angan. Ar kön wi kosang newasën wë, 'Ten Apramë köröörö,' pël anë pöt pangk naën. Ne niamaan kat wieë. Anutu pi apënëak pöt yok pangk aan kël epötök Apramë körö koröp orööpnaat.

¹⁰ Anutu pim iner këra songöntak wia. Pöwer këra nement ulöp ompyaö nautön ëëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.

¹¹ "Omên nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epöpök pim ing korötepar yok pangk wak nasëngan. Ne ar lup kaip tiak arim utpetat sêp wasëñëtaan i yaaptaring yan-imë. Ën puuk pöt ar Ngëëngk Pulöök i ket êak nimëên esuwesi ök arim utpetat kotak won sêpnaat.

¹² Pi pim kat yaurautaring wais kat ur rongan êak kaömp ompyaut wa pim kaömp kaatak wiipnaat. Pël êak unönre söksök

pöt wa top êak es kosangwesi moolaan kot sêpnaat."

*Sonök Yesu i momëa
(Maak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ Akun pötak Yesu pi Kalili yanger sêp wesak Sonök i momëëpna yak Yotan i pouukë sa.

¹⁴ Pël ëên Son pi ke mourak piin epël ök mëëa. "Ni oröp morëên nook i nimëëmëak yenëaan? Ne omên pasip, ën nuukëër omên kaöap. Pötaan nuukëër yok pangk ne i nemëëmëëp. Pël ëautak ni nook i nimëëmëak waisan."

¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiiir epël ök mëëa. "Ni peene kat newiak pël ëëm. Tepër wotpil wesak Anutuu ngön pout ngaarëk öpëa pöt pangk ëëpnaat." Pël maan Son kuure mak mëak i momëa.

¹⁶ Sonök Yesu i momëên pi akun tapëtakëër imeriaan oröak itaangkën kutömwer këm nga ëên Ngëëngk Pulö int ekëpë ök sak pim rangk irë ngentia.

¹⁷ Pël yaëên kutömweriaan ngön nent epël irëa. "Epop nem Ruup. Ne piin ya kê sak kent pan yaalmë."

4

*Setenök Yesu morök elmëa
(Maak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

¹ Setenök Yesu morök elmëëpna yak Pulöök Yesu mësak së yang pultak omên won panëërek moulmëa.

² Pël ëên Yesu pi kaömp nanën wë këtire röök akun 40 pël êak sa. Pël ëên ënëmak pi këënëên elmëa.

³ Pël ëên Seten pi oröak morök elmëak epël mëa. "Ni Anutuu Ruup. Pötaanök kël epotön maan kaömp sëên në."

⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir kaip tiak epël mëëa. "Ngönëntak epël wia. 'Kaömp pöt pëënök omnaröa wëwëet nanimpan. Anutuu këmatakaan pim ngön ëaut pout ngaarëk weim öpna pöpökëër wëwë om wakaim öpnaap.'"

⁵ Pël maanak Setenök kaalak Yesu pi mës wak së Yerusalem ka kësang ngëëngköökë ngönën tup kaöeta möröök moulmëak

⁶ epël ök mëëa. "Ni Anutuu Ruup. Pötaanök öngkrek sörok ola. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. 'Anutu pi pim enselöröen maan ni ngarang elniipnaat. Pël êak këlötök nim ingesi niwalpanëên pitök morötök akaak elniipnaat.'"

⁷ Pël maan Yesu pi kaalak kangiiir epël mëëa. "Ngönën nenteta epël wia. 'Aköp Anutu kaamök elniipnaaten ököök elmëëngan.'"

⁸ Pël maanak Seten pi kaalak Yesu mës wak së rosir wali panë naöök moulmëak omnaröa kaare yang poutre ën pitëm omnant ompyaö poutön poutë meak

⁹ piin epël mëea. “Ni nemëen rar rë nowe-sirak yaya neamë pôtak ne e yangerakë omën ompyaö epot pout nimpaat” mëea.

¹⁰ Pël maan Yesuuk epël mëea. “Seten, ni mop wiak kama së. Pöt ngönëntak epël wia. ‘Aköp Anutuun yaya mam. Pimënt kopëtapön inëen elmëem.’”

¹¹ Pël maan Seten pi yok Yesu pörek sêp wesak kan sëen ensel narö së pi kaamök elmëa.

*Yesu Kalili yangerak ya ngës rëak mëna
(Maak 1:14-15; Luk 4:14-15)*

¹² Yesu pi kat wiin Son pi omën naröak wak wii kaatak moulmëen wë pël maan Yesu pi Kalili yangerakë sa.

¹³ Pi Nasaret kak sêp wesak Kapaneam kak së wakaima. Ka pô i kaöökë ëöök Sepulanre Naptalai yang pöraarë tekarak wieëau.

¹⁴ Pël ëen Anutuu ngönte tektek ngön yaaö omën Aisaia pöp pim ök ëa pöt kë oröa. Pöt epët.

¹⁵ “Sepulanre Naptalai yang pöraarë, i kaöökë naë, i Yotanë nal komuntakël,

Kalili yang ngönën wontöröa wëaurek,

¹⁶ omën narö pörek koutak wëa pörö pit yok ëwa kësangöön itena.

Ën omën pörek koutak wë wel wiak kö sêpënëak yaaö pöröa naë ëwaö yok oröa.”

¹⁷ Akun pôtak Yesu pi ngës rëak ngönën epël ök maö ima. “Anutuu wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanön yes. Pötaanök ar lup kaip tieë.”

*Yesuuk omp 4 ëak ngön maan pim ënëm sa
(Maak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Yesu pi Kalili i kaö pöökë pouk yesem itaangkën omp nanang naar, namp Saimon pim yapin nent Pita, ën pim nangap Entru, piarip i kaö pöök iir yoolaan itena. Pöt piarip i kaö animaurö korak wes mëak mon wa pël eim wëa.

¹⁹ Pël yeem wëen Yesu pi piaripön ngön mëak epël mëea. “Arip nem ënëm waiseë. Pël ëen nook aripön arpm i kaö animaurö yewan pi tapël omnaröeta öñëen niulëëmaan.”

²⁰ Pël maan piarip teéntom panë piarpim iiröt om wiak pim ënëm sa.

²¹ Pël ëen pi kaalak yesem itaangkën omp nanangën munt naar, piarpim pepapring i kaö wang naöökë rangk wë iiröt ompyaö yewasën itena. Piarpim yapintepar, namp Sems, namp Son, ën piarpim pepap Sepeti. Pël ëen pi piaripön pim ënëm sêpënëak mëea.

²² Pël maan piarip teéntom panë piarpim pepapre wangaö sêp wesak Yesuu ënëm sa.

*Yesuuk ngönën ök mëak omën kësang pan
këékë mowesa
(Luk 6:17-19)*

²³ Yesu pi Kalili yangerak ka wëëa pötë së omnaröen ngönën tupötë kakaati Anutuu ngönte rë moulak pim wa ngaöök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök mëak omën yauman ke nentere nent yaaö pöröere omën koröp lup nantë utpet ëa pörö pourö këékë moweseima.

²⁴ Pël ëen Yesu pim pël yaaö pöta ngönte aö yesem Siria yangerak oröön yang pör pangk ëa. Pël ëen omën pörek wëaurö pöten kat wiak pitëm yauman omën pourö pim ngësë mësak sa. Yauman omën pörö, narö yauman ke nentere nent waurö, ën narö këlangön ke nentere nent kat yawiaurö. Ën këlangön kat yawia pörö, narö urmerarö pitëm lupötë wëaurö, narö om pas kawi ngentiak reireë ureim wëaurö, ën narö kosat kël waurö. Omën yauman piporö pourö pit pim naë mësak sëen këékë moweseima.

²⁵ Pël yaëen Kalili yangerakaanre Tekapolis yangerak ka 10 pötëaanre Yerusalem kakaanre Yutia yangerakaanre i Yotanë nal komuntakëlaan omën kësang pan pim ënëm ëa.

5

Yesu pi rosiraöök isak ngönën ök mëea

¹ Yesu pi omën kësang panë pim ënëm sa pöröen itanak rosir naöök së wel aisëak wëa. Pël ëen ruurö pim naë sa.

² Pël ëen pi ngës rëak ya rë moulak pitën epël ök mëea.

*Omnaröa ërëpërëp ëëpnaata songönte
(Luk 6:20-23)*

³ “Omën pitëmtë lupötön kön wiin ompyaut won yaë piporö Anutuuk wa ngaöök yemomë. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁴ “Omën ingre ya ilak aim wë piporö Anutuuk wiap mowasëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁵ “Omën ya wiapring wë piporö yang ngolöpra omnantëen yaö sêpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁶ “Omën wëwë wotpil öpnaaten kent ëen wëe yengenti piporö Anutuuk wëwë wotpil pöt mangkën öpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁷ “Omën karuröaan yaköm yaalmëa piporö Anutuuk yaköm elmëëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁸ “Omën lup kölam wë piporö Anutuun itaampnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁹ “Omën mayaap wiaapnaataan wëe yengenti piporöen Anutuuk pim ruurö pël mapnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

¹⁰ “Omën pitëm wëwë wotpil yaaö pötaan omën munt naröak utpet mowasën këlangön kat wiipna piporö Anutuuk wa ngaöök momëëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

11 “Èn narök itaangkèn ar nem ènèm yeèan èèn pöt ökre was niaöre utpet elniire ngön utpet ke nentere nent ngön kaar niaäo pël yaèèn pöt èrèpèrèp èènèèt.

12 Pöt narök tektek ngön yaaö omèn ngaan wakaima pöröaan utpet ke pil elmèimeaurö. Pötaanök pitök peene ar pil yaalniin pöt, ‘Ènèmak kutömweriaan kangut késang önaat, pël weseè ya kè sak èrèpèrèp èèn.”

Anutuu omnarö tomunatre èwaöökè ökörö

(*Maak 9:50; Luk 14:34-35*)

13 “Tomunat polötè olaan söp naèn yaè pöl ar yangerakè omnarö utpet èèpanèak kaamök yaalmèaurö. Pël yaaurök tomun pötè misèngö som sak wiaan tiar tol èak kaalak misèng wasèn pangk èèpèn? Pël naèngan. Tomun som ke piltak omnant pangk misèng newaspan. Pötaanök wa moolaan omnarö ing mèsao kan ing èèpnaat. Ar ngön epèt kasèng menang pöt tomun misèng won pöta ök sènèèt.

14 “Èn es èwaöök rö kanötè omnarö kaamök elmèèn kamtaöök yes pöl ar yangerakè omnarö Anutuu ènèm sèpènèak kaamök yaalmèaurö. Ar ka naö rosiraöök wieèa pöökè ökörö. Ka pö èlèèp wi naöpan, om tekeri wiaan omnarö maimerekaan pangk itaampnaat.

15 Èn omnarö esuwes mangiak kapita öngpök namèèpan, ngaarèk wasèn kakaati èwa èaan omèn kakaati wèaurö omnantön pangk itaampnaat.

16 Arim omnant yaaüt esuwesi ök èèp. Omnarö itenak arim Pep kutömweri wè pöpè yapinte ngaarèk wak isak apnaan omèn ompyaut èèè.”

Anutuu ngön kosangta ngönte

17 “Arök ne Moses pim ngön kosangötret tektek ngön yaaö omnaröa ngönöt wa moolamèak waisan pël wasnganok. Ne pipot wa moolamèak newaisènep. Ngön pi tapöt kè orööpènèak waisaup.

18 Ne yaap pan niamaan. Kutömre yang epweriar won nasèn wiaan Mosesè ngön kosang lup kot nent ap nasèpan, pout kè rapnaat.

19 Omèn Mosesè ngön kosang lup kot panè nent wa moolèak naröen tapèl èèpènèak mapna pörö pit omèn Anutuu wa ngaöök momèèpnaaröa ikanöök öpnaarö. Èn omèn ngön pöt pout ngaarek wak naröen tapèl èèpènèak mapna pörö omèn Anutuu wa ngaöök momèèpnaaröa naè kaö öpnaarö.

20 Ne niamaan kat wieè. Arim Anutuu ngönte ngaarèk wak wèwè wotpil yaaö pötak omèn ngön kosangötè ngarangköröre Parisi ngönèn omnaröa pël yaaö pöt il

newasèn èèpna pöt ar Anutuu naè rë olèak wèen wa ngaöök nanimèèpan.”

Ya sangèn yaauta ngönte
(*Luk 12:57-59*)

21 “Èaröen ngön ök mèèa pöt ar yok kat yawiaurö. Pöt epèt. ‘Ni nim karip mêngkanok. Èn ni namp pël èèmè pöp ngön yaatak oröömèèp, pël yaan kat wi yeè.

22 Èn nook pöt ök niamaan kat wieè. Omèn namp pim karipön ya sangèn èèpna pöp pi ngön yaatak orööpnaap. Èn namp pim karipön utpet wesak mapna pöp pi ngarangk wotöököröa naè orök ngön ya mëmpnaap. Èn namp pim karipön, ‘Kaökaö,’ kip mapna pöp pi es parèaöökè yaö sèpnaap. 23 Pötaanök ni omèn nant Anutuun kiri wiimèak wak sè kiri yawiaurek wè kön wiin nim karipèen utpet elmèèn pi niiring ngön wieèaupök èanèèn pöt

24 sèp mowasum. Pël èak om kiri yaauta naè wiak kaalak sè. Pël èak nim karipring arpim ngön wieèa pöt wilak wotpil wesak sèak Anutuun yowe wiim.

25 “Èn omèn nampök ni ngön yaatak nuulèpènèak yaan pöt ngön yaaurek nasèn wieèaar ngön pöt teèntom è pet irak ngöntre kar èèè. Pöt puuk ni omèn ngön è pet yairaupè moresi nuulèèn polisöröa moresi wes nimèèn wii kaatak nuulnèèpanèèn.

26 Ne yaap panè niamaan kat wi. Ni pörek wè teènt naaröongan. Nim karipè kangut pet pan ir olèakök oröömèèp.”

Öngre omp wèwèet utpet yawesauta ngönte

27 “Ngön kosang nent yaan ar yok kat yawiaurö. Pöt epèt. ‘Ni öngre omp wèwèet kom èènganok.’

28 Èn nook pöt, ök niamaan kat wieè. Omp namp öng nampön itenak kent kön wiin pöt yok könöök öng ngèsèp sèp yewas. Pël èak öngre omp è ngön kosangèt ilap riak saun yokoir.

29 Èn omèn nent nim it yaapkèöök itaampè pötak wak weru nuulaan utpet èèmèak yeem pöt it pö ti moolam. Pöt koröp kaö nentak elniin utpet èak nim koröp pou es parèaöökè sèpanèèn koröp kaö kopèt pöt won wasumè pötakèèr ompyao.

30 Èn nim mor yaapkèèwesök kentöökè ènèm èak utpet nent èèmè pöt nim mor pöwes kama il moolam. Pöt koröp kaö nentak elniin utpet èak nim koröp pou es parèaöökè sèpanèèn koröp kaö kopèt pöt won wasumè pötakèèr ompyao.”

Öngre omp wes yamèauta ngönte

(*Matiu 19:9; Maak 10:11-12; Luk 16:18*)

31 “Ngön kosang munt nenteta epèl yaan ar yok kat yawiaurö. ‘Omp namp pim öngöp

wes mēēpēnēak pōt ōngre omp yailauta pepewer pim ōng pōp mamp.’

³² Ēn nook pōt, ōk niamaan kat wieē. Omēn namp pim ōng omp nga naēn yaaupōk wes mēēpna pōt pim pēl elmēēpna pōtaan ōngōp omp munt namp yokoirem ōngre omp ē ngōn kosangēt ilap riak saun koirēpnaat. Ēn namp pi munt nampē ōng wes mēa pōp koirēpna pōt piita ōngre omp ē ngōn kosangēt ilap riak saun koirēpnaat.”

Tiar ngōn nent kosang wasēpenēak ngaarēkēl wesak angan

³³ “Ēn ngōn kosang munt nent ēarōen ōk mēēa pōt ar yok kat yawiaurō. Pōt epēt. ‘Ni omēn nent ēēmēak Akōpē ēōetak kaar kosang wesak anganok. Omēn nent pēl ēēmēak pim ēōetak kosang wesak pōt ngaarēk wēēn kēēt orōōp.’

³⁴ Ēn nook pōt, ōk niamaan kat wieē. Ar ngōn nent kosang wasēnēak ngaarēkēl wesak yaap pēl anganok, won pan. Ar kutōmweriil wesak kosang wasanganok. Kutōm pōwer Anutu pim wēauwer pōtaanōk.

³⁵ Ēn e yangerakēlta mēak kosang wasanganok. Yang epēreta Anutu pim ingesiarē urte pōtaanōk. Ēn Yerusalem kakēlta yapin mēak kosang wasanganok. Yerusalem pō Omp Ak kaōapē ka kēsangō pōtaanōk.

³⁶ Ēn nim kepōnōōkēlta ngōn nent kosang wasanganok. Nuuk yok pangk kepōn ēp naōn maan koōre kōlam naēpan pōtaanōk.

³⁷ Ar omēn nent ēēnēak pōt om, ‘Mak, ne pēl ēēmaap,’ pōt pēēn an. Ma omēn nent naēn ēēnēak pōt om, ‘Won, pēl naēngan,’ pōt pēēn an. Arim omēn nantēēl mēak kosang wasēnēak ngōn munt nant anē pōt Setenē naēaan orōōpnaat.”

Omēn nampōk utpet yaalniin pōt kanggiir elmēēngan

(Luk 6:29-30)

³⁸ “Ngōn kosang nent epēl yaan ar yok kat yawiaurō. ‘Omēn nampōk nim it naō utpet nuwasēn pōt kanggiir pim naō utpet mowasumēēp. Ēn omēn nampōk nim kē naō nitiin pōt kanggiir pim naō motiimēēp.’

³⁹ Ēn nook pōt, epēl niamaan kat wieē. Omēn nampōk ni utpet yaalniin pōt kanggiir elmēēnganok. Ēn omēn nampōk nim kerēm yaapkēētka nimōōn pōt katnēēteta nimōōpnaan mowasum.

⁴⁰ Ēn omēn nampōk nim ulpēēn iriip ōpēnēak ngōn yaatak nuulēak ngōn nent nimēēn wesak niaan pōt ulpēēn rangkēēpta pērē mamp.

⁴¹ Ēn omēn kaō nampōk kan mēntōōk omēn nant wak sumēak kosang wesak niaan pōt nuuk kan waliōōkōl wak sum.

⁴² Ēn omēn nampōk ni omēn nant pi mampēak kimang yeniaan pōt mamp.

Ēn nampōk nim naēaan omēn nant yaam ōpēnēak yaan pōt keimōn ēēnganēp mamp.”

*Kōōre tokōrō lup sant elmēēpa
(Luk 6:27-28, 32-36)*

⁴³ “Ngōn kosang nent epēl yaan ar yok kat yawiaurō. ‘Nim karipōn lup sant elmēēm. Pēl ēak nim kōōre tokōpōn kaaō elmēēm.’

⁴⁴ Ēn nook pōt, ōk niamaan kat wieē. Arimēēn kōōre tok yaalniaurō lup sant elmēēm. Ēn utpet yaalniaurō Anutuuk kaamōk elmēēpnaan kimang man.

⁴⁵ Ar omēn ke pilōt ēēnē pōt arim Pep kutōmweri wēaup pim ru panē sēnēēt. Pōt puuk pim kētēpōn maan omēn utpetere ompyaō pourōa rangk yema. Ēn pi tapōpōk pim kopiirenta maan omēn wotpilre korar pourōa naē yepel.

⁴⁶ Arēn lup sant yaalniaurō kanggiir elmēēnē pōt Anutuuk ompyaut nimpnaat ma? Won. Utpet yaaurō piita lup sant tapēl elmē yaē.

⁴⁷ Ēn arimtē karurōenōkēēr sant mowasēnē pōten kōn wiin arōk omēn muntarō il wesak ompyaō ēēn sa ma? Won. Omēn ngōnēn wonōrō piita sant tapēl mowas yaē.

⁴⁸ Pōtaanōk arim Pep kutōmweri wēa pōpē ompyaō wotpil wē pōl arta ompyaō wotpil wē arim kōōre tokōrōen ompyaō mowesēim ōn.”

6

Omēn il ngentingenti yaaō pōrō kaamōk yaalmēauta ngōnte

¹ “Ar arimtēn ngarangk kēēkē ēēn. Arim ngōnēn yaat omnarōa ēōetak pit itenak arēn kōn wiin ompyaō ēēpna pōl wesak mēngkanok. Pēl ēēnē pōt arim Pep kutōmweri wēaup kōn wiin ompyaō naēn ēēn ompyaō kangut nangingkēn ēēpnaat.

² “Ni omēn il ngentingenti yaaurō omnant kaamōk elmēēmēak pōt kaar yaaurōa ōk elmēēnganok ēlēēp mamp. Kaar omēn pōrō pit omēn muntarōak itenak pitēmēēn wak isak apēna yak omēn il ngentingenti yaaurō kaamōk ēak omnant ngōnēn tupōtēere kamtatē omnarōa itōōk yemengkaurō. Ne yaap yeniak. Omnarōa pitēmēēn wak isak yaaō pōtōk pitēm kangut yok yemangk. Pōtaanōk pit puorō ēnēmak Anutuuk kaalak ompyaō kang munt nant nemangkēn ēēpnaarō.

³ Ni pōt omēn il ngentingenti yaaurō kaamōk elmēēmēak pōt omnant ēlēēp panē wesak mamp. Nim mor yaapkēēwesōk omnant yemangkēn katnēēwesi ēwat nasēn ēēpna pōta ōk karurōak nim mampēētōn ēwat nasēn ēēp.

⁴ Ni omnant ēlēēp mampē pōt nim Pep omēn ēlēēp pipōtōn ityeengkaupōk ompyaō kangut nimpnaat.”

Anutuun ök yamëëauta ngönte
(Luk 11:2-4)

⁵ “Ar Anutuun ök manëak pöt kaar omnaröa yaaul ëënganok. Pit omnaröak itenak pitëmëen wak isak apëna yak ngönën tupötë kakaatiire katmatë, omnaröa itöök, tauëë Anutuun ök mapnaaten kent yaaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit ënëmak Anutuuk kaalak kang munt nant nemangkën ëëpnaarö.

⁶ Ar Anutuun ök manëak pöt arimtë kaatë kakaati së kan wariak arim Pep ëlëëp wë pöpön ök man. Pël ëënë pötak arim Pep ëlëëp yamëëautön ityeengkaupök kangut nimpnaat.

⁷ “Arim Anutuun ök yamëëautë ngönën wonöröa ök ëak ngön paspas nentere nent kësang anganok. Pitëm pël yaaö pöt, pitëmtok kön wiin ngön wali yemaan Anutuuk kat mowiipnaat wesak pël yaaurö.

⁸ Ar pitëm ök ëënganok. Pep piin kimang nemaan wëen arim ap yewesautön ëwat yaap.

⁹ Pötaanök ar Anutuun epël ök man.

‘Tenim Pep kutömweri wëaup, nim yapinte ngëëngk wiaap.

¹⁰ Ni wais wa ngaöök nimë.

Kutömweri wëaurö nim këm ngön ngaarëk yeö pöl e yangerak wëaurö teenta tapël ëënëak kent yaë.

¹¹ Ni peene kët epta könkön kaömp nimp.

¹² Tenim saunatë kangut kërë nuula.

Tenökta omnaröa saun tenimëen yaalni pötë kangut tapël kërë yemoolak pötaanök.

¹³ Moröktak nuulëënganëp, pim naëaan ent ë nuulé.’

¹⁴ “Yaap, ar omnaröa arimëen utpet elniauta kangut kërë moolanë pöt arim Pep kutömweri wë pöpökta arim utpet yaautë kangut kërë nuulapnaat.

¹⁵ Ën ar omnaröa arimëen utpet elniauta kangut kërë nemoolaan ëënë pöt arim Pepap puukta arim utpet yaautë kangut kërë nanuulaan ëëpnaat.”

Kaömp ngës olëak wëauta ngönte

¹⁶ “Ar Anutuun yak kaömp ngës olëak pöt omën ngön kaar yaauröa ök köore sap ëak önganok. Pit kaömp ngës olëak wë pël yaëen omnaröak pitën itenak wak isak apëna yak köore sap ëak wëaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit puorö ënëmak Anutuuk kaalak ompyaö kang munt nant nemangkën ëëpnaarö.

¹⁷ Ar kaömp ngës olanëak pöt arim wëaul uwaru mëak arim këere wot kanöt iirën.

¹⁸ Arim kaömp ngës olëak öné pöt, omnaröak itenak ëwat nasëpan, arim Pep ëlëëptak wë pöpökëër itaampnaan pël ëen.

Pël ëënë pötak arim Pep ëlëëp pipötön ityeengkaupök ompyaö kangut nimpnaat.”

Omën ompyaut wiewëauta ngönte
(Luk 12:33-34)

¹⁹ “Ar yangerakë omnant iwal ka ëere kumkum ë, omnaröak ka pör menak këkain wë pël yaaut kësang wiak önganok.

²⁰ Anutuuk arimëen omën ompyaut kutömweri ningkën önéen omën ompyaut ëëë. Kutömweri pötökëër iwal ka ëere kumkum ë, ën omnaröak ka pör menak këkain wë pël naën yaaut.

²¹ Arim omën ompyautë wia pörëkël arim könötta wiaapnaat.”

Tiarim itöörar koröpöökë rampewesi ök
(Luk 11:34-36)

²² “It pipöörar arim koröpöökë rampewes. Arim itöök omnant itenak kön ompyaut yawiin pöt arim lupötë rampewesi yaë pöl ëwa ompyaö ëaapnaat.

²³ En arim itöök omnant itenak kön utpetat yawiin pöt arim lupötë köö olëaapnaat. Pötaanök arim lupötë ëwa wia pipët köö olapna pöt köö pöt sasa kësang panë olëaapnaat.”

Tiar Anutuu yaatere monere uröma yaat
mëngkre mëngk namëngkan
(Luk 16:13)

²⁴ “Omën nampök yok pangk omën omp ak naarë inëen naën ëëpnaat. Pi nampön kaaö yaalmëem nampön ngöntre kar elmëëpnaat. Won ëen pöt, kanguir nampë naë rë olëak wë namp kasëng mampnaat. Pötaanök arta tapël Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan.”

Kön selap yaauta ngönte
(Luk 12:22-31)

²⁵ “Pötaanök ne arën epël ök yeniak. Ar arimtë wëwëetaan kön selap ëak epël anganok. ‘Tiar kaömpöt tarëkaan öpen? Ma iit tarëkaan öpen?’ Ën koröpöönta kön selap ëak epël angan. ‘Oröpötök kör köepen?’ Kaömp pöt këët won, wëwëetakëër këët. Ën ulpëenre poë koröp pöt këët won, koröpöökëër këö.

²⁶ Ar intöröen kön wiewë. Pit kaömp ngëntak nëere wa peram wi pël naën yaauröak arim Pep kutömweri wë pöpök wëwëet koir mangkën neim wë. Omnarö arök intörö il yewas. Pötaanök pi ngarangk elniipnaat.

²⁷ Ma arim naëaan nampök wëere kosang wia pöt yok pangk pimtë wëwëeten kön selap ëak kot nent wali wes ulmëëpën sa ma? Won.

²⁸ Ën ar tol ëënak ulpëenre poë koröpötëen kön selap yeë? Ar polpol puutön kön wiewë. Pit pitëm ulpëenre poë koröpötëen ya namëngkën yaë.

²⁹ Pël yaëetak ne epël ök yeniak. Omp ak Solomon pi omnant kësang wiewëaupök ë

rangiak wakaima. Pël éaap pim ë rangiatök polpol pu pötëët il nemowasën.

³⁰ Këra pu ompyaut ya lupöök peene yaarö, ëlpamök tiak es marën won sêpnaat pël yewas pipotta Anutuuk maan ompyaut yaarö. Kôn wi kosang panë newasënörö ar pöt, Anutuuk koröpöökë kaamököt nin yaë.

³¹ Pötaanök ar kön selap éak epël anganok. ‘Tiar kaömpöt tarëkaan öpen?’ ma ‘It tarëkaan öpen?’ ma ‘Oröpötök kör koëpen?’ pël angan.

³² Omën ngönën wonörö pit omën pipotëën kön kësang wia. Pël éaap arim Pëpap ar wëwë koirënëën iire kaömp nënë pöten kön wiak nimpnaat. Pötaanök omën pipotëën kön selap éëngan.

³³ Ar pöt, wot réak Anutuuk wa ngaöök nimëën wëwë wotpil pim önëak niia pöt önëën weë ngentieë. Pël éënë pötak yanger-akë omën pipotta koir nimpnaat.

³⁴ Pötaanök omën nant ëlpamök orööpna pötön peene kët eptak kön selap éënganok Wangam kan orööpna akun pötakökëer omën pötön kön wiin. Èn kët nantë könömöt yaaröön yok pangk pötëën kön wiinëët.”

7

Omnaaröa wëwëat wël yaauta ngönte
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ “Anutuuk ngön ë pet yairaupë yaë pöl ar elniipanëën omnarö kom éak ngön ë pet yairaupë yaë pöl elmëëngan.

² Arök omnaaröaan ngön ya ke nal wesak mompunë pöt Anutuuk kangiir ke tapël wesak arimëën elniipnaat. Èn arök omnant omnaaröaan elmëëne pöt Anutuuk tapël kaip ti nimpnaat.

³ Ni tol éënak nim karipë itöök ulöl kotten iteneëak nimtëöökë këra elten kön nawiin yaën?

⁴ Nimtëöök om wiaan ni tol éak karipön epël maan pangk éëpën? ‘Ni kat newiin ne nim itöök ulöl wia pipët niömaan.’

⁵ Kaar omnamp, ni nimtë itöök këra elte wia pipët wakök këëkë iteneë nim karipë itöök ulöl wia pipët wëen pangk éëpnaat.

⁶ “Omën utpet kentöröa ök porö Anutuuk ngön ngëëngkët köntak mangkanok. Pël éënë pöt arim ë rangiat ent éak polöröa naë olanë pöta ök yaë. Énak pol pöröak ing samsam yeem kaalak kaip tiak arimënt kant nimpnaat.”

Anutuun ök yamëëauta ngönte
(Luk 11:9-13)

⁷ “Kimang maim olëak omën këët önëët. Ngaöl ëeim sëak këët koirënëët. Kanwer körangkörang maimën të niwiipnaat.

⁸ Anutuun kimang yamëëauröak omnant yeö. Ngaöl yaarö Anutuuk naëaan këët yokoir. Kanweri körangkörang yamëëauröaan Anutuuk të yemowi.

⁹ Arim naëaan runga namp këënëën pepapön kaömp kimang maan këlö kor mampën ma?

¹⁰ Ma animautaan kimang maan kamal utpet namp wa mampën ma? Won.

¹¹ Ar omën utpetarök arim rungaarö omën ompyaut men yeë pöl arim Pep kutömweri wë pöpök il niwesak omën piin kimang manë pörö omën ompyaut kaö wesak nimpnaat.

¹² “Arim omnaröak omën ompyaut elniipënëak kent kön yawi pipël arök kangiir pitën elmëën. Ngön piptak Mosesë ngön kosangötre tektek ngön yaaö omnaaröa ngönöt kepon erën éak wia.”

Wëwë kosangta kanër kotur
(Luk 13:24)

¹³ “Ar kan koturak ilëak wëwë kosangta kanöök sën. Kö yesaurekë kanër kaöer, ën pörökë kanö kaöaö. Pötaanök omën selap ilëak yesau.

¹⁴ Èn wëwë kosangtakël yesa kan pör kotur. Kan pöök sëpenëak pöt pomp éak omën selap won kopët nampnampök koirak yesau.”

Tektek ngön yaaö kaar omnaaröaan
ngarangk këëkë ëëpa
(Luk 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵ “Ar tektek ngön yaaö omën kaaröröaan ngarangk këëkë éën. Pit arim naë wais wëën ar pitëm koröpötön pëen itenak pitën kön wiin pol sêpsêpöröa ök ëpre wiap yaaurö wia wasënëët. Pël éënëëtak pitëm lupötë kent toköröa ök nga panë wia. Pötaanök ar utpet niwasëpnaarö.

¹⁶ Ar pitëm omnant yaautön itenak songönten éwat sënëët. Pöt wëleri ëer nautpan. Èn rakësaöök kasu nautpan.

¹⁷ Këra ompyaut ulöp ompyaurö yaut. Èn këra utpetat ulöp utpetarö yaut.

¹⁸ Këra ompyautök ulöp utpetarö nautpan. Èn këra utpetatök ulöp ompyaurö nautpan.

¹⁹ Èn këraat ulöp ompyaurö nautön éëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.

²⁰ Pötaanök tektek ngön yaaö omën kaaröröa omnant yaautön itenak pitëm songönten éwat sënëët.

²¹ “Ar epël kön wiingan. ‘Omën neen, “Nem Aköp,” pël yenëa pörö pourö Anutuuk wa ngaöök yamëëautak ilapnaarö; pël wasngan. Nem Pep kutömweri wëaupë kentöökë énem yaaö pöröakëer pël éëpnaarö.

²² Ènëmak akun kaöaöök omën kësang wais neen epël neapnaat. ‘Aköp, ten nim urtak wë Anutuuk ngönte ök aöre omën naröa lupötëaan urmerarö waö ë momëere omën weëre kosang it ngölöp kësang nant pet ë pël eimaat.’

²³ Pël neaan ne pitën epël memaap. ‘Utpet omnaarö aë, ne arën köpël. Ar mop newiak kama seë.’

Ka ök yarëauta songön nenteparë ngönte (Luk 6:47-49)

²⁴ “Omën nem ngön epët kat wiak ngaarëk öpna pörö pit omën kön ompyaö wieëaup ka weit ök rëa pöpë ökörö.

²⁵ Pël één kopi kësang panë pelak i nga urak kent kësang nempel möak ka pöt tööl noolaan ëa. Pöt ka pöta wapöt yang weitak wesirak taë ë ulmëa pötaan.

²⁶ Ën omën nem ngön epët kat wiak ngaarëk naön eëpna pörö pit omën kaökaup pim kaat i kosemeri pisöök ök rëa pöpë ökörö.

²⁷ Pël één kopi kësang panë pelak i nga urak kent kësang nempel möak ka pöt töölak sasa utpet wes olëa.”

²⁸ Yesu pi ngön epët ök më pet yairën omën pim naë wa rongan ëa pörö pourö pim ngön pötaan yaan panë sa.

²⁹ Pöt pi pepapök öngpököt wa kotiak maan ngön kosangötë ngarangköröa ngön yaaut il mowesa pötaanök.

8

Yesuuk omën kësë ëa namp ompyaö mowesa

(Maak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Yesu pi rosiraöökkan kaip tiak yengmaan omën rongan kësang panë nempel pim ënëm sa.

² Akun pötak omën kësë ëa namp pim naë së rar rë mowesirak epël mëëa. “Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëët.”

³ Pël maan Yesu mores el mëak pim rangk mowiak epël mëëa. “Pël elniimëak yeëerek ompyaö së.” Pël maan tapëtakëër pim kësëat won sa.

⁴ Pël één Yesuuk piin ngön epël mëëa. “Kat wi. E yaalni epëta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak së nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ëwat sëpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm.”

Yesuuk nga omnaröa wotöök nampë inëen ruup ompyaö mowesa

(Luk 7:1-10)

⁵ Ënëmak Yesu pi Kapaneam kakë sa. Pël één Rom nga omnaröa wotöök namp së piin ngön kosang wesak epël mëëa.

⁶ “Aköp, nem inëen ruup pi yauman ëak pim kosat kël wak këlängön kësang yaëen komun ureim kaatak wia,” pël mëëa.

⁷ Pël maan epël mëëa. “Ne së ompyaö wasumaap.”

⁸ Maan nga omnaröa wotöököpök ngön kangit epël mëëa. “Aköp mosëp. Ne

ompyaup talte nem kaatak waisum? Ni om eprek wë këm pëentak aan nem inëen ruup ompyaö sëp.

⁹ Pöt ne omën isauröa ikanöök inëen yaaupök nem iri nga omnarö wë. Pötaanök nook nampön, ‘Së,’ maan sëpnaat, nampön, ‘Wais,’ maan waisëpnaat, ën nem inëen ruupön, ‘Pël ë,’ maan pël ëëpnant. Pötaanök nim naë weëre kosang wieëaup pöten ne kön wiin ni maan nem inëen ruup yok pangk ompyaö sëpnaap.”

¹⁰ Pël maan Yesu pi kat wiak yaan sak omën pim ënëm yesa pöröen epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Israel omnarö arim naë kön wi kosang yewesa epël nent nokoirën ë yeë.

¹¹ Kat wieë. Omën kësang panë yang we naöökkan naöök, këtëpë yengampiaulaanre së yeilëulaan omën pörö wais Apramre Aisakre ën Yakop pitëm naë kutömweri wel aisëak kaömp nëmpnaarö.

¹² Pël eëpnaarök Anutuuk Yuta omën narö kutömweri së öpnaarö pël yewesa pörö koö panëetakël wa moolaan wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaarö.”

¹³ Pël mëak pi kaip tiak nga omnaröa wotöököpön epël mëëa. “Ni së. Nim omën orööpënëak kön wi kosang yewesan pöt nim naë orööpnaat.” Pël yemaan akun tapëtakëër pim inëen ruup ompyaö sa.

Yesuuk Pita pim lëlamöp ompyaö mowesa

(Maak 1:29-34; Luk 4:38-39)

¹⁴ Yesu pi së Pita pim kaata kakaati ilëak itaangkën pim öng lëlamöp yauman koröp es nga kaö nent yeem ka ureëa.

¹⁵ Pël één Yesu pi pim mores mor moön yauman koröp es nga pöt won sëen pi wal ëak kaömp ar ë mena.

Yesuuk omën narö kësang ompyaö mowesa

(Maak 1:32-34; Luk 4:40-41)

¹⁶ Wiap kan koö olapënëak yaëen omën narök yauman omën kësang pan pitëm lupötë urmerarö ilëak wëa pörö pim ngësë wak sa. Pël één pi urmeraröen nga mëak pitëm lupötëaan waö ë momëak yauman yaaurö ompyaö mowesa.

¹⁷ Pël ëa pötak tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpë ngön epël ëa pöt kë oröa. “Pi tiarim yauman won nuwesak këlängön pöt kama wak sa.”

Omën naar Yesuu ënëm sëpënëak mëëa

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Yesu pi itaangkën omën rongan kësang nempel pi wa taap elmëak wëen pim ruuröen i kaöökë ëngk komuntakël sëpnaan ko eëpënëak mëëa.

¹⁹ Pël yaëen omën ngön kosangötë ngarangk nampök piin epël mëëa. “Rë yanuulaup, nim yasumëëtë ne ënëm elniimaap.”

²⁰ Pël maan Yesuuk kangiir epël ök mēëa. “Kent tokörö pit pitëm ka yauraut wia. Ën intörö pitta pitëm ka epöt wia. Pël äaatak Omën Kēëp nem ka uröma kaat won.”

²¹ Pël maan omën munt pim ënëm yaaö nampök epël mēëa. “Aköp, ni yok pangk kat newiin wet réak sê nem pepap yang kel weerum.”

²² Pël maan Yesuuk epël mēëa. “Mosëpnerek ni nem ënëm wais. Omën nem ngönte ngaarëk naön yaaö pöröak yok pangk wel pitëm karurö yang kel weerëpnaat.”

*Yesuuk kent kësangöön maan won sa
(Maak 4:36-41; Luk 8:22-25)*

²³ Pël mēak Yesu pi wangaöök ilaan pim ruurö pitta tapël äak piiring sa.

²⁴ Pël ëën kent kësang nempel möön i kaö maat kësang panë möak wangaöök ilaan utpet äak iri i kaöök ilapënëak yeëa. Pël yaëën Yesu pi om ka kun sak wieëa.

²⁵ Pël ëën Yesu naë sê it moilak epël mēëa. “Aköp, tiar kö sêpenëak yeëerek ni ten kaamök elni,” pël mēëa.

²⁶ Pël maan Yesu pi pitën epël mēëa. “Ar tol ëënak kas yeë? Arim kön wi kosang yewesaut om kot panë wieëan epët.” Pël mēak pi kentööre i kaöön nga maan kentö leng ëën kaö maatta won sa.

²⁷ Pël ëën pit yaan sak neneren epël mēëa. “Elei, omën epop ke tolëël namp apen? Puuk kentre kaö maatön nga maan pim ngönte ngaarëk yeöp.”

*Yesuuk omën naarë lupmeriarëaan urmer narö waö ë momëa
(Maak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Pit i kaöökë ëngk komuntak sê Katara yangerak oröön omën urmeraröaring wëa naar Yesuu naë sê koirra. Omën póaar piarip wel yangaöök wakaimën omnarö piaripön itaangkën nga panë sak wëën kas äak piarpim naë nasën ëeima.

²⁹ Pël ëën piaripök merëk ë olëak Yesuun epël mēëa. “Yesu, ni Anutuu Ruup. Ni ten tol elniimëep? Akun kaöaö temanöm nasën wiaan këlängön kat niwiimëak yaën ma?”

³⁰ Akun pötak pol narö kësang kamaarek wë kaömp neim wëa.

³¹ Pël ëën urmeraröak kosang wesak piin epël mēëa. “Ni ten waö ë nimëëmëak pöt pol ëngkoröa lupötë öngpök wes nimëëm.”

³² Pël maan, “Yok seë,” pël maan pit sê polöröa lupötë öngpök ilëa. Pël ëën pol pörö kas pöömpö sê parëaöök oröak i kaöök ilëak ëm përéak wel wia.

³³ Pël ëën omën pol ngarangk yaaö pörö kas sê pitëm ka kaöaöök oröak omën urmeraröaring wakaima póaarë naë oröa pöta ngönöt ök mēëa.

³⁴ Pël ëën ka kaö pöökë omën pourö Yesuun itaampö sa. Pël äak sê koirak pitëm

yanger sêp wesak kaalak kaip tiak sêpenëak ke urak mēëa.

9

*Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa
(Maak 2:1-12; Luk 5:17-26)*

¹ Yesu wangaöök ilëak pim ruuröaring kaalak i kaöökë ëngk komuntakël sê Kapaneam kak oröa.

² Pël ëën omën narö omën kosat kël wa namp urweri wiak wak Yesuu naë sa. Pël ëën Yesu pitëm kön wi kosang yewesauten itenak omën kosat kël wa pöpön epël ök mēëa. “Nem ruup, ne yok nim saunaté kangut ent ë yanuulak. Pötaanök ni ya kē sak öm.”

³ Pël maan omën ngön kosangötë ngarangk narö neneren epël mēëa. “Omën epop, ‘Ne yok nim saunaté kangut ent ë yanuulak,’ pël yemaan Anutuu yapinte wa ngep yaalmë. Ya pöt Anutu pimtëët.”

⁴ Pël yemaan Yesuuk pitëm könre lupötön itenak epël mēëa. “Ar tol ëënak kön utpet pipot yawi?”

⁵ Pöt nem omnampön, ‘Nim saunaté kangut ent ë yanuulak,’ ngön pël yemak pöt kengkente. Pöt ar ngön pöta këët tekeri nasën ëën ar nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Ën nem omnampön, ‘Wal äak sê,’ ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këët tekeri sëën ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëët.

⁶ Pötaanök ar ne kaar omën wonöp Omën Kēëp e yangerak wë weëre kosang wak saunaté kangut ent ë yemoolak pöten ewat sënëak epël ök yemaan iteneë.” Pël mēak kosat kël wa pöpön epël mēëa. “Ni wal äak korumönte wak nim kaatakë sê.”

⁷ Pël maan pi wal äak pim kaatakë sa.

⁸ Pël ëën omën kësang pöten itenak kas äak Anutuuk weëre kosang ke pilte omën moresi mena pötaan pit Anutuun ping wesak mēëa.

*Yesuuk Matiun pim ënëm ëëpënëak mēëa
(Maak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Yesu pi pörëk sêp wesak yesem takis yewa omën namp Matiun ne nem takis yewa kaatak wëën itenak epël yenëa. “Ni nem ënëm elnë.” Pël neaan ne wal äak omnant sêp wesak pim ënëm saut.

¹⁰ Yesu pi nem kaata kakaati wais wel aisëak kaömp yenën takis yewaare saun omën munt narö kësang wais Yesure ten pim ruuröaring wel aisëak kaömp naat.

¹¹ Pël yaëën Parisi ngönën omnaröak pöten itenak ten pim ruuröen epël niaut. “Arim ré yanuulaup pi tol ëënak omën takis yewauröere saun omnaröaring kaömp ngawi yen?”

12 Pël yeniaan Yesu kat wiak kangiiir epël mēēaut. “Omēn yauman wonōrō rota ngēsē nasēn. Yaumanringōrōakēēr rotaarōa ngēsē sa yaē.

13 Ar pōt, sē ngōn nent ngōnēntak epël wia pōta songōnten kēēkē kōn wiin. ‘Ne ar nemēēn animaurō kiri ar elnēēnēēten kaaō. Nem kentōōk ar omnarō yakōm ēēn ompyaō elmēēnēētenōk kent yaē, pël wia pōten kōn wieim ōn. Ne omēn pitēmtēn kōn wiin wotpilōrō pël yewas pōrō lup kaip tiipnaan memēak newaisēn. Won, omēn pitēmtēn kōn wiin saun yaaurō pël yewas pōrō ngōn ōk maan lup kaip tiipēnēak waisaup.’”

Omēn narōak Yesuun kaōmp ngēs olēak wēautaan pēl mēēa

(Maak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Akun pōtak Sonē ru nara Yesu naē wais epël mēak pēl yema. “Ten Parisi ngōnēn omnarō Anutuun yak kaōmp ngēs olēak wēaurō. Ēn nim ruurō pit tol ēēnak kaōmp ngēs olēak naōn yaē?”

15 Pël maan Yesuuk kangiiir epël mēēaut. “Omēn namp ōng ōpēnēak yeem pim karurōaring wēēn karurōak yakōm ēēn kaōmp ngēs olēak ōpēn ma? Won pan. Peene wē ōng ōpna pōp karurōaring akun wali naōn ēēpnaat. Pi peene wēēn omēn narōak pi wak kama ulmēēn akun pōtakōkēēr pim karurō yakōm ēēn kaōmp ngēs olēak ōpnaat. Pōl pit ne kama neōpna pōtakōkēēr nem ruurō neen yakōm ēēn kaōmp ngēs olēak ōpnaat.

16 “Omēn namp pōē korōp ngolōpōōkaan kaō nent ilak ulpēēn ngaanēpē kellaurek wiak korir namēēpan. Pël ēēpna pōt pōē korōp ngolōp pōtak ulpēēn ngaanēp weruun ilak kaak sēpnaat.

17 Ēn omēn namp i kep pol korōpwerring ket ēa ngaan pōtak wain i ngolōpōt kolōn yok pangk naēpan. Pël ēēpna pōt wain i pōt kep wetak pol korōp pōt sak il ngentiin iit orō sēpnaat. Pël ēēn pol korōpwerta utpet ēēpnaat. Pōtaanōk wain i ngolōpōt kep ngolōptak lē mēēpna pōtak pangk ēēpnaat.” Yesuu pël mēēa pōta songōnte epēt. Mosesē ngōn kosang ngaanōtre pimtē ngōn ngolōpōt pangk irikor naēpan pōtenōk mēēa.

Yesuuk ngarangk nampē koontupre ōng namp ompyaō mowesa

(Maak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Yesu pi ngōn pōt ōk yemēem wēēn ngarangk namp wais pim naē rar rē mowesirak epël yema. “Nem koontup peene ngolōp wel wia. Pël ēaarek ni wais mores pim rangk mowiin kaalak ōp sēp.”

19 Pël maan Yesu pi wal ēak ten pim ruurōaring omp pōpring saut.

20 Pi kan yesēn ōng namp ōng yauman ēeim wēēn krismaki 12 ēak saō namp kasngaēl wais pim mores ulpēēnēpōk mēsēl yaalmē.

21 Pōt, “Ne om pim ulpēēnēpōk mēsēl elmēēma pōt ompyaō sumaat,” pimēnt kōn pël wesak pël yaē.

22 Pël ēēn Yesu pi kaip ti itenak epël yema. “Koontup aē, nimtē kōn wi kosang yewesautak ompyaō yesēn. Pōtaanōk ya kē sak ōm.” Pël maan ōng pōp tapētākēēr ompyaō yes.

23 Yesu pi sē ngarangkēpē kaatak orōak itaangkēn omnarō koontupēēn yak yakōm ēēn pitēm yaaul nger pēēp mempōore ngōn kaēp ilō pël eim wēa.

24 Pël ēēn pi pitēn epël yema. “Ar mop wiak ka tomōkēl orōēē, koont epop wel nawiin om ka ura.” Pël maan pit sōmre ēlak ya.

25 Pël yaan Yesu pi omnarō tomōkēl wes momēak koontupē wīēa pōrek ilē mores wēēn wal ēaut.

26 Pël ēēn pim pël elmēa pōta ngōnte yang pōrek ka poutē sa pet ira.

Yesuuk omēn it il tēa naarre ngōn won sa namp ompyaō mowesa

27 Yesu pi ka pō sēp wesak ten pim ruurōaring yesēn omēn it il tēa naar pim ēnēm yewaisēm ngōn ē olēak epël yema. “Yesu ni Tewitē ēapōk tenipōn yakōm kōn niwi.”

28 Pël maan Yesu pi pim ka sēpēnēak ēa pōtak ilaan omēn it il tēa pōaar pim naē waisēn pēl mēēaut. “Arip kōn wiin ne yok pangk ompyaō niwasum ma?” Pël maan piaripōk kangiiir epël yema. “Akōp, mak.”

29 Pël maan piarpim itōōrarē mēsēl elmēak epël yema. “Arip kōn wi kosang yenewas pōtak ne ompyaō yanuwas.”

30 Pël maan piarpim itōōrar nga ngēna. Pël ēēn Yesuuk kosang panē wesak epël yema. “Omnarōēn ōk manganok.”

31 Pël maan piarip sē Yesu pim pël elmēa pōta ngōnte yang pōrekē omnarōēn ōk maan yang pōrek pangk ē pet ira.

32 Ten kaalak ka pōt sēp wesak kan yesēn omēn narō omēn urmerapōk elmēēn ngōn won sak wēa namp Yesuu naē wak waisa.

33 Pël ēēn Yesuuk urmer pōp waō ē momēēn omēn ngōn won sak wēa pōpōk ngōn yaan omnarō kat wiak yaan sak epël ya. “Elei, tiar omēn ke epël nent Israel yangerak orōōn itnaangkēn ēaut.”

34 Pël yaan Parisi ngōnēn omnarōak epël yema. “Urmerarō kaōapōk kaamōk elmēēn urmerarō waō ē yemomē,” pël yema.

Yesuuk omnarōēn yakōm elmēa

35 Yesu pi ten pim ruurōaring ka kotre kaō poutē imeē pitēm ngōnēn tupōtē ngōnēn rē moulōore Anutuuk wa ngāōōk nimēēpna ngōn ompyaō pōt ōk maō, kēlangōne yauman ke nentere nent ompyaō mowasō pël elmē imaut.

36 Pël yeem pi omēn selap pan itenak pitēn kōn wiin pol sēpsēp ngarangk wonōrōa ōk

kön irikorring wê weëre kosang won wëen itenak pitên yakôm kön wia.

³⁷ Pël êak pim ruurô tenên epël yenia. “Ya lupôök kaômp kê kêsang pan kôp sak wê. Pël êaap ya omnar kopët.

³⁸ Pötaanök ar ya Pepapôn kimang man. Pël êên puuk ya omên munt narô koirak wes mëên kêët wa rongan êëpnaan.”

10

Yesuu ngôn yaaô omên 12 pörôa yapinôt (Maak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Yesuuk ten pim ru 12 pöröen ngôn niaan sëên urmerarô waô ë meëre këlangônre yau-man ke nentere nent ompyaô mowasô pël êënêak weëre kosang ninaut.

² Ten pim ngôn yaaô omên 12 pörôa yapinôt epot. Wotôökôp Saimon yapin nent Pita piire ên pim nangap Entru, Semsre pim nangap Son, Sepeti pim ruuar,

³ ên Pilipre Patolomiu, Tomasre Matiu takis yewaup neere Sems Alpiasê ruupre Tatias,

⁴ Saimon Selot pël yamëëa pôp pi ngaan Rom kamanêp sêp mowasêpênêak aima omên tok pôtakaanêp piire ên Yutas Keriot kakaanêp ênêmak Yesuun kup mowiipnaap.

Yesuuk pim ngôn yaaô omên 12 pöröen ya ngôn mëëa

(Maak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Ten omên 12 pöröen Yesuuk epël niak wes nimëên saut. “Ar omên ngônên wonörôa naë sêere Sameria omnarôa ka kaôatê sê orô pël êënganak.

⁶ Om Israel omên pol sêpsêp ngarangk won êên repak yes pörôa ôk êa pörôa naëêkêër sên.

⁷ Pël êak ar yesem pôt ngônên epël ôk man. ‘Anutuuk tiar wa ngaôök nimëëpna akunet yok temanôm yes.’

⁸ Pël yeem yauman omnarô ompyaô mowasôore omên wel wiaurô wal ë moulmê, omên kêsê ëaurô ompyaô mowasôore urmerarô omên narôa lupôtëaan waô ë momê pël elmëên. Nem weëre kosangôt sum won yaningk. Pötaanök arta tapël sum won omnarô kaamök elmëên.

⁹ Ên monat arim kêrôtê waulak sênganak.

¹⁰ Ar kan kourakê kaômp waulônêak kêrôt wak sênganak. Ar ulpëênre ing kôr muntatre sungkôratta wak sênganak. Pôt ar omnarô ya yamëngkên yok pangk kaamök elniak kaômp nimpnaat.

¹¹ Ar ka kaô naôök ma kot nentak sê orôak wet rêak pitêm songônôt nampôn pël mëak kat wiin ompyaô sant niwasêpnaap êên pôt piiring wê olêak sênêetak sêp wesak sên.

¹² Ar ka nenta kakaati yeilëem pôt omên pôrek wëauröen, ‘Anutuuk ompyaô elniip,’ pël ôk man.

¹³ Pël êên pit sant niwasêpna pôt Anutuuk arim ngôn manê pôl pit ompyaô elmëëpnaap. Ên pit sant naniwasên êëpna pôt arim ngôn Anutuuk ompyaô elmëëpênêak mëëan pôt pitêm naë kê naarôopan. Arimënt wak sênêët.

¹⁴ Ên ka naôök ma nentak omên narô sant niwesak arim ngônthe kat nawiin yaëên pôt ar pôrek sêp wesak yesem pit utpet êên Anutuuk kangiir kasêng mampnaat pôt pet elmëak ing porpor elmëak arim ingôtëaan yangre ulôlôt kêre pôrek moolan.

¹⁵ Ne yaap pan niamaan. Ngaanëër Sotomre Komora ka pôteparê omnarô pit utpet êëima. Pötaan auk kaôaôök Anutuuk Sotomre Komora omnarô pitêm utpetatê kangut mampnaat. Ên omên ar sant naniwasên êëpna pörô utpet pan êên Sotomre Komora omnarôa kangut kaô wesak mampnaat.”

Könöm ke nentere nent orôöpnaata ngônthe (Maak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ “Kat wieë. Pol sêpsêp ruurô kent tokörôa ôngpök wes namëên yaauat nook ar kôore tokörôa ôngpök wes nimëên sê önëên yeë. Pit utpet niwasêpênêak êëpnaat. Pötaanök ar pol reraupê yaë pôl it ngangra yeem int ekêpê wê pôl wiap êên.

¹⁷ Ar omnaröen ngarangk kêekê êên. Pit ar kaôarôa naë niulëên pitök maan ngônên tupôtê pês nimôöpnaat pötaanök.

¹⁸ Ar nem ru sak wê pötaanök pitök ar yang ngarangkre omên omp ak narôa naë ngôn yaatak niulëepnaat. Pël êên ar pitre omên ngônên wonörôa êöetak nem ngônthe tekeri wesak manêët.

¹⁹ Yang ngarangkörôa naë niulëên tol anet êak kön selap êënganak. Akun pôtak ngôn anêët Anutuuk arim lupôtê niwiipnaat.

²⁰ Pël êên ngôn anê pôt arimtok naëngan, arim Pepapê Pulôök tekeri wes nimpnaat.

²¹ “Omên naar nanêpök nangapëên kup mowiin mëmpnaat. Ên pepapökta ruupëên kup mowiin mëmpnaat. Ên koröngre ruurôak êlre pepaarëên kup mowiin mëmpnaat.

²² Ar nem ru sak wê pötaan omên pourô ya sangên êên kôore tok elniipnaat. Pël êëpnaatak omên weë sak wëak wel wiipnaarô Anutuuk kama ôpnaat.

²³ Ar kak nerek weên nga elniin pôt kas nerekêl sên. Ne yaap niamaan. Ar kak nerekaan waô elniin pôt nerekêl kas sênêët. Israel kaatê wii saal ar sa pet nairên wiaan Omên Kêep ne orôömaap.

²⁴ “Runga pep kaatak nampök pim pepap il newaspan. Ên inëên ru nampök tapël pim ngarangkêp il newaspan.

²⁵ Runga pep kaatakêp pim pepapê mëngkre mëngk weên pangk êëpnaat. Ên inëên ruupta pim ngarangkêpê mëngkre

mëngk wëën pangk ëëpnaat. Pitök ne arim kaöapön utpet wesak neak neen, 'Pielsepul urmeraröa kaöap,' pël neea. Pötaanök pitök il wesak ar nem ruuröen utpet panë wesak niapnaat."

*Tiar Anutuunökëer kas ëëpa
(Luk 12:2-7)*

²⁶ "Pitën kas ëënganok. Pöt epël. Omën ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëën omnarö itaampnaat. Ën ëléëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat.

²⁷ Nem arën koutak ök yeniak pipot ëwaatak ök an. Ën ngön laöök ök yeniak pipot omnaröa tektrak wë kaö wesak an.

²⁸ Ar omën könöp utpet newasën koröpö pëën nimëmpnaaröen kas ëënganok. Anutu es parëaöök niulëak könöpre koröpö pout kö niwasëpna pöpönökëer kas ëën.

²⁹ Omnarö tiar int sëpër naar 1 toea pötak sum ëëpenaat int ke pëlöröakaan namp köntak wel wiak yangerak nengentiipan. Anutuuk anak pël ëëpnaat.

³⁰ Ar omnarö pöt, arim kepön ëpötönta pi ëwat wë.

³¹ Pötaanök ar kas ëëngan. Pöt Anutuuk kön wiin arim sumatok int kot pöröaat il yemowas. Pötaanök omën nant arim naë köntak naarööpan. Puuk anak orööpnaat."

Yesuu yapinte aöre piin yak mowasö pël yaauta ngönte

(Luk 12:8-9)

³² "Namp pi omnaröa ëöetak, 'Ne Yesuu ënëm yeë,' pël apna pöp nookta kangiiir nem Pep kutömweri wë pöpön, 'Pi nemop,' pël memaat.

³³ Ën namp pi omnaröa ëöetak neen yak newasëpna pöp nookta nem Pep kutömweri wë pöpë ëöetak piin yak mowasumaat."

*Yesu pi tiar kom elniipënëak waisa
(Luk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ "Arök ne yangerakë ngaat won wasumëak waisan wasngan. Ne arim naë ngaat won wasumëak newaisën. Ne ar neen kön wi kosang wesak wëaurö omën neen pël naalnëën wëauröa naëaan kom elniin pit kööre tok elniipënëak waisaup.

³⁵ Nook elmëen ruupök pepapëën kööre tok ëere korömpök ëlëpëën kööre tok ëere koröng lëlamöpök ël lëlamöpëën kööre tok ë pël ëëpënëak waisaup.

³⁶ Omën ka kopëtetak wëaurö neneraan kööre tok ëëpnaat.

³⁷ "Omën namp pim ëlre pepaarëën kent panë yeem neen kent panë naën ëëpna pöp yok pangk nem omnamp pël naëpan. Ën namp pim rungaaröaan kent panë yeem neen kent panë naën ëëpna pöp yok pangk nem omnamp pël naëpan.

³⁸ Ën namp pi, 'Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,' pël wesak pim këra yetapër wak nem ënëm naalnëën ëëpna pipop nem omnamp pël naëpan.

³⁹ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat."

Omën narö ompyaö kangut öpnaata ngönte

(Maak 9:41)

⁴⁰ "Omën ar sant niwasëpna pöp ne elnëëpnaap. Ën omën ne sant newasëpna pöp Anutu nem wes nemëaup elmëëpnaap.

⁴¹ Omën namp tektek ngön yaaö namp pim ngësë yewaisën pi tektek ngön yaaup pël wesak sant mowasëpna pöt pi tektek ngön yaaupë ompyaö kangit piiring öpnaap. Ën namp omën wotpil namp pim ngësë yewaisën pi wotpil yaaup pël wesak sant mowasëpna pöt pi omën wotpilëpë ompyaö kangit piiring öpnaap.

⁴² Ën omën namp omën pas nampön itenak pi nem ruup pël wesak i ëpët nëmpënëak kelöntak kol mampna pöp pi Anutuuk yaaup ompyaö kangit mampnaap."

11

*Sonök Yesuu ngësëel ngön wes mëa
(Luk 7:18-35)*

¹ Yesuuk ten pim ruuröen wetete ngön pöt ök ni pet irak pörek sëp wesak ka munt pörek wieëa pötë ngönën ök mëak rë moull saut.

² Son i yamëaup wii kaatak om wë Kristoë yaauta ngönte kat wiak pim ru naar wes mëen waisa.

³ Pël ëak piaripök piin epël mëak pël yema. "Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?"

⁴ Pël maan omën pöaar wais ök maan Yesuuk kangiiir piaripön epël ök yema. "Arip së Sonön omnant arpin itaampööre kat wi yeë epötön ök man.

⁵ It ngaapörö it ngangsa së, ing il tëaurö ompyaö sak kan ë, kësë ëaurö ompyaö së, katun yaurö kat ngangsa së, welarö wal ë ulmë, ngöntök yaurö ngön ompyaut ök maan kat wi, pël yeë epötön ök man.

⁶ Omën namp nemëen yak pim kön wi kosang yewesaut irikor naën yaë pipop ërëpëpëpë ëëpnaap."

⁷ Pël maan piarip yesën Yesuuk omnaröen Sonë songönte ök yema. "Ar ngaan yang omën wonrek kalaö naö kent möön sak waisak yaëen itaampunëak saurö ma? Won, Son pi pöta ök won.

⁸ Ma ar omën ulpëen ke nalëp mëaö nampön itaampunëak saurö ma? Won, omën ulpëen ke nalörö mëa pörö omën omp

aköröa ka ompyauté wéetak Son pi ulpéén ke nalörö naméén wéaup.

⁹ Ma ar omén ke tolélélepön itaampunéak saurö? Ar tektek ngön yaaö nampön itaampunéak saurö ma? Ar yok pël éan. Ne ök niamaan. Epop tektek ngön yaaö tapöpök pim ya yaméngka pötök tektek ngön yaaö muntaröa ya yaméngka pöt il yemowas.

¹⁰ Pöt omén pöpéénök ngönéntak epël reténg éa.

'Kat wi. Ne omén nem ngönte waup wes méén wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningésépnat.'

¹¹ Ne yaap niamaan. Son puuk yangeraké omén pourö il yemowas. Pël éaup omén Anutuuk wa ngaöök yamé pöröak pi il yemowas. Pitém naéaan koturöakta pi il yemowas.

¹² Ngaa Son i yaméaup pim ngés réak ngönénök éa pötakaan wais peene e wé eptak omén utpet ke nentere nent yaaö naröak Anutu pim wa ngaöök niméak wé pötak ilapénéak wé yengenti.

¹³ Mosesre tektek ngön yaauröak Anutuuk wa ngaöök niméépénéak éa ngön pöt aö aö wais Soné oröak wé eptak ké yaarö.

¹⁴ Én ar pitém ngönöt kat wiak taé wasénéak pöt Sonön pi Elia pitém waisépénéak éa tapöp pël wasénéét.

¹⁵ Katringépök ngön epët kat wiip.

¹⁶ "Ne ar akun eptak wéauröen oröp nentak ök elniim? Ar rungaaröa ökörö. Run-gaarö pit ka tomök ngasam yeem pitém karuröen epël yema.

¹⁷ 'Ten into tang yamöön ar tan naurön yeé. Ten ingre tan yaan ar ingre ya ilak naén yeé.'

¹⁸ Ar tapël yaaurö. Son pi wais wain i nanén wé akun nanté kaömp ngés oléak wéén ar piin, 'Pi urmerapring wé,' pël aiman.

¹⁹ Én peene Omén Kéép ne wais iire kaömp yenén ar epël aim. 'Iteneé. Omén epop wain iire kaömp kaö yenép. Pi takis yewaöre saun omnaröa karip,' pël aim. Pël éaup Anutu pim éwat pöt arim naé wieéanéén ar tenis sant elnian tapön."

Yesuuk Kalili omnaröen pepanöm ngön mëéa

(Luk 10:13-15)

²⁰ Akun pötak Yesu pim wet réak ka nanté ya reténg weére kosang méngkén itenak lup kaip natiin éa pöröen epël méak nga yema.

²¹ "Yakömpe, Korasin omnaröen. Yakömpe, Pesaita omnaröen. Nem reténg weére kosangöt arim naé elnia pöl Talaare Saiton omnaröen elméanéén pité ngaanéer pitém lupöt kaip tiak ulpéénre poé koröp sinöt éak ka kosöt kolak pitém koröpök wa méan tapön.

²² Pötaanök epël niamaan. Akun kaöaöök Anutuuk Talaare Saiton omnarö pitém utpetaté kangut mampnaat. Én ar pöt, utpet pan één pitém kangut kaö wesak nimpnaat.

²³ Én Kapaneam omnarö, ar kutömweriil isén ma? Won, ar es paréaöök ngemanéét. Nem reténg weére kosangöt arim naé elnia pöl Sotom omnaröaan elméanéén pitém ka kaö pö kö nasén peene om wieéan tapön.

²⁴ Pötaanök epël niamaan. Akun kaöaöök Anutuuk Sotom omnarö pitém utpetaté kangut mampnaat. Én ar pöt, utpet pan één pitém kangut kaö wesak nimpnaat."

Yesuu naé sé ké sépenat

(Luk 10:21-22)

²⁵ Akun pötak Yesuuk Pepapön epël ök mëéaut, "O Pep, ni kutömre yang pouté pepap. Niin yowe yeniak. Ni omén éwatöröaan nim ngönénté éléep yaalméaup. Én kön nawiin yaauröaan pet yaalméaup.

²⁶ Mak, Pep nim kentöök pël yaaup."

²⁷ Pël méak omnaröen epël yema. "Pepak omnant pout ne nenaut. Pötaanök omnarö pit ne Anutuu Ruupé songönten köpël wé, Pepakéer éwat wé. Én Pepenta tapël wia. Omnarö piin köpël wé, Ruupökéer éwat wé. Pötaanök Ruupök omén nampön Pepapé songönten ök maan yok pangk éwat sépnat.

²⁸ Ar Anutuu ngönte ngaarék önéetaan ya kaö mëneimeé këlangön kat wieim wéaurö nem ngésé waisén. Pël één nook niaan ké sénéén.

²⁹ Ar nem inéén ru sak neering ya mëneim wé nem naéaan éwatöt ön. Pöt epël. Ne ya wiap yaaupök nemtén wak iréak wéén arim saunaté könöm pöt won séén lup kengkén sak önéét.

³⁰ Omnant arim éénéak ök niain pöt ompyaut, könöm won pangk éénéét."

12

Ké yesa akun ngééngkta ngönte (Maak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Wé ké yesa akun nentak ten Yesuring rais yaööké lup yesem kéénéén ulöp nant töak söngsöng éak naut.

² Pël yaéén Parisi omnaröak itenak Yesuun epël yema. "Kat wi. Nim ruurö ké yesa akun ngééngköté naénéél yaé."

³ Pël maan kangiiir epël yema. "Ar Tewitre pim omnaröa kéén wé éa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

⁴ Tewitre pim omnarö pit Anutuu ngönén tup kaöeta kakaati sé kaömp Anutuu éöetak wieéa pöt kiri ar yaauröakéer nëmpnaan pi-ire omén pas pim naé wéaurö nëmpanéak nga yaaut wa na.

⁵ Ma Mosesé ngön kosangtak lup epël wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Kiri ar yaaurö Anutuu ngönén tup kaöetak két ké yesa akun ngééngköté ya yaméngkem ké yesa akunaté nga wieéa pöt ilén saun naén é yaé.

⁶ Ne niamaan kat wieé. Arim éöetak e taua epöpök tup kaöet il yewas.

7 Ngönentak ngön nent epël wia. ‘Ne ar nemëën animaurö kiri ar elnëëñëëten kaaö. Nem kentöök ar omnarö yaköm ëak ompyaö elmëëñëëtenök kent yaë.’ Ar ngön pöta songönte ewat wëanëën omën ketre saun wonöroën nga nemaan ëan tapön.

8 Omën Këëp ne kë yesa akun ngëëngk pöta pepap. Pötaanök nem kentöök akun eptak nem ruuröen omnant ëëpnaan memaat.”

Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesuuk omën mores kël wa namp ompyaö mowesa (Maak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Pël mëak pörekaan pitëm ngönën tuptak së ilëaut.

10 Pël ëën omën namp pim mor nas kël waup pörek wëa. Pël ëën pitök Yesuun morök elmëak ngön yaatak ulmëëpënëak epël pëël yema. “Tiar yok pangk kë yesa akun ngëëngktak ompyaö wasëpen ma won?”

11 Pël maan epël mëëaut. “Arim naëaan namp pim pol sëpsëp namp kë yesa akun ngëëngk nentak yang öngöpöök ilëaan sëp wasëpën ma? Pël naëpan, öpnaat.

12 Sëpsëp pöp omën pasip. Ën omnarö tiar këërö. Pötaanök kë yesa akun ngëëngktak yok pangk ompyaö wasëpenaat.”

13 Pël mëak pi omën pim mores kël wa pöpön epël yema. “Nim mores el më.” Pël maan pim mores el mëën kaalak muntasi ök ompyaö yes.

14 Pël yaëën Parisi omnarö ka tomök së wa top ëak pit tol ëak Yesu mëmpën pöta ngönte kopëta wesa.

Yesu pi Anutuu inëëñëp

15 Yesu pi pitëm ngönte ewat wëak pörekaan yesën omën selap pim ënëm waisa. Pël ëën pi yauman omën pourö ompyaö mowesak

16 pitën omën muntaröen piin ök mepanëak nga yema.

17 Pël yaëën tektek ngön yaaö Aisaia pöpë ngön epël ëa pöt kë öröaut.

18 “Epop nem inëën ruup, nem yaö mëëaup. Ne piin kent pan ëak ya kë yes.

Nem Pulö pim naë wes mëën pim rangk wë weëre kosang mangkën nem ngön wotpilte omën ngönën wonöroën ök mapnaat.

19 Pi omnaröaring ngön nga elööre ngön ëak aö, omnarö pim ngönte ka tomök kat wi pël naëpan.

20 Omën kalaö pötöp möautë ök këlangön kat yawiaurö pi utpet nemowaspan, kaamök elmëën ompyaö sëpnaat.

Ën omën es wëlëngö riipënëak yaë pöl wiap panë yaauröeta puuk elmëën wel nawiipan, kaamök elmëën weë sak öpnaat.

Pi kosang ngentiak ya mëngkën Anutuu wotpil yaautak omën muntat il wasëpnaat.

21 Pël ëën omën ngönën wonöroak piin kön wi kosang wesak kor öpnaat.”

Omën naröak Yesuun Pielsepulök kaamök yaalmë pël mëëa (Maak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

22 Wë ënëmak omën narö omën urmer nampök elmëën it il tëëre ngön won së pël ëa namp Yesu naë wak waisa. Pël ëën ompyaö mowasën omën pöp ngön aöre it nga së pël ëaut.

23 Pël ëën omnarö pöten itenak yaan sak epël ya. “Elei, epop Tewitë ëap, Anutuu Yaö Mëëaup, tiarim ngarangk elniipnaap ma?”

24 Pël yaan Parisi omnarö pöten kat wiak epël yema. “Kaar angan. Omën epop urmeraröa kaöap Pielsepul puuk kaamök elmëën waö ë yamë.”

25 Pël yemaan pi pitëm lupötë itenak yema. “Yang nerakë omnarö pitëm naë nga öröön nener mënak kom ëak wë weëre kosangring naön ëëpnaat. Ën omën ka naöök wëaurö ma ka kopët nentak wëaurö tapël nener mënak kom ëëpna pöt repak sëën omën won wiaapnaat.

26 Tapël Seten pimtök ne kaamök elnëën pim urmerarö waö ë yemomëanëën pimtök pimënt mëngkën pim weëre kosangöt won san tapön.

27 Ar neen, ‘Pielsepul puuk kaamök elmëën urmerarö waö ë yamë,’ pël aim. Pötaanök arim ngön pipët yaap yëanëën arim ruurö pitta Pielsepul kaamök elmëën urmerarö waö ë mëan tapön. Pötaanök arim ruurö pitëmtök arim ngön pöt kaar ëan pöt tekeri yewas.

28 Ne pöt, Anutuu Pulöök kaamök elnëën urmerarö waö yëë. Pötaanök Anutuu wa ngaöök yanimë pöt arim naë yaarö.

29 “Omën nga namp wëën munt nampök pim kaatak ilëak pim omnant naöpan. Wet rëak omën nga pöp wii të wiakök pim omnant pout öpnaat. Nga pöp Seten.

30 “Namp ne sant naalnëen yaë pipop kööre tok yaalnë. Namp neering pöl sëpsëpörö wa top naën yaë pipop pi sëpsëpörö rep yamë.

31 Pötaanök ne ök niamaan. Omën utpet ke nentere nent ëak Anutuun utpet wesak mapna pöt Anutuuk omën utpet pöt poutë kangut yok pangk këre moolapnaat. Ën namp pi Ngëëngk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit ent ë nemoollapan.

32 Ën namp pi Omën Këëp neen utpet wesak apna pöp pim saun pöta kangit Anutuuk këre moolapnaat. Ën namp pi Ngëëngk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim

saun pöta kangit peeneere ënëm poutë ent ë nemoolahan.”

Këra ompyaöre utpet pötë ngönte (Luk 6:43-45)

³³ “Këra ompyaumentëk ulöp ompyaurö utpönaat. Ën utpementëk ulöp utpetarö utpönaat. Këra ëlmenti songönte ulöpörök war yewas.

³⁴ Kamalöröa morök yaë pöl ar yaaurö. Utpet yaaurök tol ëak ngön ompyaut an? Pël naëngan. Omën namp ke nantre nant pim lupmeri peö ëak wë pöt këmtak war yewas.

³⁵ Omën ompyaup pim lupmeri kön ompyaut wieë ngön ompyaut ya. Ën utpetap pim lupmeri kön utpetat wieë ngön utpet tapëlöt ya.

³⁶ “Ne ök niamaan. Ënëmak kangiiir ëëpna akunetak Anutuuk omnaröa ngön köntak mosut yaaö pötaan ngön ya mëmpnaat.

³⁷ Arim ngön yaautak arim songön ompyaut tekeri wasën pöt Anutuuk niöpnaat. Ën arim ngön yaautak utpet yaaut tekeri wasën pöt sêp niwasëpnaat.”

Omën narö Yesu retëng weëre kosangring nent ëën itaampënëak mëëa.

(Maak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Pël maan ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omën narök Yesuun epël yema. “Rë yanuulaup, ten Anutu niiring wë ma won pöta songönte ëwat sënaan, ni retëng weëre kosang nent ë. Pël ëën itaampunaan.”

³⁹ Pël maan pi epël yema. “Omën peene akun eptak wë eporö ar utpet ëak Anutuun kön wi kosang newasën yaaurö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, om ngaan tektek ngön yaaö omën Sona pim elmëa pöta ököt peën pet elniin itaampunëët.

⁴⁰ Ngaan Sona pi i kaö imën kaöapë yaatak këtre rök nentepar nent wakaima pöl Omën Këëp ne këtre rök nentepar nent yangera öngpök ömaap.

⁴¹ Ënëmak Anutu pim ar kom elniipna akunetak Niniwa kakaanörö pit wal ëak arim kön wi kosang newasën yëë pöt war wasëpnaat. Pöt Sona puuk ngönën ök maan lup kaip tia pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Sona il yemowesetak ar nem ngönöt kat nawiin yëë.

⁴² Ënëmak Anutu pim ar kom elniipna akunetak öng ak namp yang we naöökël wakaimaup pi wal ëak arim kön wi kosang newasën yëë pöt war wasëpnaat. Pöt öng pöp yang kaö pantakaan Solomonë naë wais pim ëwat kësangöt kat wiipënëak waisaup pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Solomon il yemowesetak ar nem ngönöt kat nawiin yëë.”

Urmerap omën namp sêp wesak së rëak kaalak waisauta ngönte (Luk 11:24-26)

⁴³ Pël mëak Yesuuk pitën watepang ngön nent epël ök yema. “Urmer namp omën nampökaan orök së kosangöök wë urre korumön ap wesak

⁴⁴ epël kön wia. ‘Nem ka ngaan wakaim olëak waisautakë kaalak sumaan.’ Pël kön wiak së itaangkën ka tapët koore katëp ëak ë rangi ulmëën kos wieëa.

⁴⁵ Pël ëën pi kaalak së urmer muntarö 7 ëak koirak waisa. Pörö pim ök won, utpet panëëro koirak wais ka kopët taptak wëa. Pël ëën omën pöp pi ngaan utpet kot nent wakaimaupök ënëm sasa pan sa. Tapël Yuta omën utpet peene akun eptak wë eporö ar utpet panë sak önëëro.”

Yesu pim ëlre nangaröa ngönte (Maak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu pi omnaröen ngön ök maim wëën pim ëlre nang wais ka tomök wë piin ngön ök mapënëak yema.

⁴⁷ Pël ëën omën nampök piin epël yema. “Nim ëlre nang niin ngön ök niapënëak wais ka tomök wë.”

⁴⁸ Pël maan piin kangiiir epël yema. “Nem elëp talëp? Nangarö talörö?”

⁴⁹ Pël mëak pim ruurö tenim ngësël mor song ëak kaalak epël yema. “Nem ëlre nang pörö eporö.

⁵⁰ Omën nem Pep kutömweri wëaupë ngön ngaarëk yëë piporö nem ëlre nangarö pël yaë.”

13

Omnant öp olëauta watepang ngönte (Maak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Kët pötak Yesu pi pim kaatakaan orök ten pim ruuröaring i kaö ëöök së wel aisëaan

² omën kësang pan wais pim naë wa rongan yaë. Pël yaëën pi wangaöökë ngaarëk is wel aisëak wëën omnarö i pisöök taueëa.

³ Pël ëaan pi watepang ngön nentere nent mëak nent epël yema. “Omën namp pim yaak së omnant öpöt olëa.

⁴ Pël ëën nant kamtaöök ngentiin intörök orök na.

⁵ Ën nant këlökë rangk ngentia. Pël ëën yanget kënyangap wiaan yak teënt oröa.

⁶ Pël ëën këtëp ngaarëk apër maan öp pöt kotön saap wak umön rëa. Pöt misënöt kotut pötaanök.

⁷ Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël ëën nönöt orök ngep ëën sësë ëa.

⁸ Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël ëën pötökëer aprak kë kësang pan uta. Kengk nemorëët 100, nemorëët 60, nemorëët 30 pël uta.

⁹ Katringëpök ngön epët kat wiip.”

*Yesu pi watepang ngöntaan mëäa
(Maak 4:10-12; Luk 8:9-10)*

10 Pël yemaan ten pim ruurö Yesuu naë së piin epël mëäut. "Ni tol ëënak pitën watepang ngön yemaan?"

11 Pël maan pi kanguir epël yenia. "Anutu pimtok wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëëp pöta songönte arënökéër pet yaalni. Ën muntarö puuk pël naalmëën yaë.

12 Omën namp Anutuuk ngön ompyaö nant mangkën taë wak öpna pöp muntat mangkën pim naë kësang wiaapnaap. Ën namp mangkën taë wes wak naön ëëpna pöp kot weëa tapët Anutuuk kama wa ëp ëën elek öpnaap.

13 Nem watepang ngön yemak epëta songönte epël. Pit itöök iteneëak këëké itna naskolön yaaurö. Katëëpök kat wieëak këëké kön nawiin yaaurö.

14 Tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpë ök ëa pöt pitëm naë kë yaarö. Pöt epël. 'Ar ngön pëen kat wiinëetak songönte ëwat nasëngan.

Pël ëak ar itaampunëetak yok pangk omnantön itnaangkan.

15 Omën piporö pitëm lupöt kosang saurö, katöt il wariaurö, itöt mësäaurö.

Pit pël naën ëanëën itaampööre kat wiire kön wi pël ëan tapön.

Ën pit pël naën ëanëën nem naë rë olaan ompyaö mowesan tapön, Anutuuk pël ya.'

16 "Ar pöt arim itöök omën ngolöpötön itaampööre katëëpök ngön ompyaut kat wi pël yeë pötön ërëpërëp ëënëët.

17 Ne yaap ök niaamaan. Ngaan tektek ngön yaaöre omën wotpilörö kësang omën epotön itempënëak ëak itnaangkën ëautak ar peene ityaangk. Kat wiipënëak ëak kat nawiin ëautak peene kat yawi."

Omnant öp olëauta watepang ngön pöta songönte

(Maak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 "Peene omnant öpöt olëauta watepang ngön niak pöta songönte war wes niaamaan kat wieë.

19 Omnant öpöt kamtöök ngentia pötë ökörö omën narö Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak yaë ngön pöt kat wiauröak kön nawiin yaëën ngön Anutuu pitëm lupötë wia pöt Setenök kama wa ëp yaë.

20 Ën omnant öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiak ërëpsawi ëak öpnaat.

21 Pitëm lupötë misën il natëën. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëën pitëm Anutuu ngön ngaarëk yeö pötaan omnaröak këlangön kat mowiak utpet mowasën tapëtakëër wil këlok ëëpnaat.

22 Ën omnant öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat

wiipnaatak wë koröpöökë omnantön kön selap ëëre monere urömen kentre kaur ëëre omën munt nantön war ë pël yaëën pötök ngep elmëën Anutuu ngönte mos ëëpnaat.

23 Ën omnant öpöt yang kolaptak ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiak këëké kön wiak wëën pitëm wëwëatë kë ompyaut orööpnaat. Narö kë 100, narö kë 60, narö kë 30 pël orööpnaat."

Ya lupöök nön utpetat oröauta watepang ngönte

24 Pël mëak Yesuuk watepang ngön munt nent pitën epël yema. "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën namp pim ya lupöök omnant öp ompyaut ngënta pötakël ök ëëmaan.

25 Pël ëën röök nentak pim kööre tok namp wais nön utpetatë öpöt ompyautë rangk olëak sa.

26 Pël ëën omën ompyaut oröak këët utöpënëak yaëën nön utpetat pötta oröak kaö sa.

27 Pël ëën omp pöpë inëën ruurö pim naë wais epël mëäa. 'Kaöap, ni öp ompyaut ya lupöök ngëntauppe. Nön utpetat tol ëak oröa?'

28 Pël maan epël mëäa. 'Kööre tok nampök ëa.' Pël maan pim inëën ruuröak, 'Ten së nön utpetat ti moolan ma?' pël mëäa.

29 Pël maan pi kanguir pitën epël mëäa. 'Won. Ar nön utpetat yatiem omën ompyautta tuinganok.

30 Pout irikor ëak öp. Pël ëën omnant köp sëën öpenaatak nem omën këët öpnaaröen epël memaat. Wet rëak nön utpetat tiak ut urak esuwesi moolan. Pël ëak omën ompyaut wa rongan ëak nem kaatak wiin.' "

Këra lëlëp kotupre yis pöteparë watepang ngönte

(Maak 4:30-34; Luk 13:18-21)

31 Pël mëak Yesuuk watepang ngön munt nent pitën epël yema. "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt këra nementi lëlëp pöpökël ök ëëmaan. Omën nampök lëlëp pöp pim ya lupöök ngënta.

32 Lëlëp pöp kot panëëp, omën muntatë lëlëpöröak il yewas. Pël yaëetak oröakökëër pöpök këra muntat il yewas. Pël ëak kësang sak wëën intörö wais morötë ngentiak ka ëp yawi."

33 Pël mëak watepang ngön munt nent epël yema. "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt öng namp yis pöt korupaë kas möautring irikor ëën pötak ekek yes pötak ök ëëmaan."

34 Yesu pi watepang ngön kësang omnaröen ök yema. Nent war wesak nemaan, watepang pëën yema.

35 Pël yaëën tektek ngön yaaö nampë ngön epël ëa pöt pim naë kë yaarö. "Ne watepang ngön ök memaap.

Omnant ngaanëer Anutuuk kutömre yang ket ëa akun pôtakaan wais peene e wë eptak ëlëëp wiakaima pôt nook tekeri wasumaap.”

Nön utpetat ya lupöök oröauta watepang ngön pöta songönte

³⁶ Yesu omnarö sëp wesak së kaata kakaati yeila. Pël ëen ten pim ruurö naë së epël mëëaut. “Ya lupöök nön utpetat oröautakël nim watepang ngön yaan pöta songönte ök nia.”

³⁷ Pël maan kangiir epël yenia. “Omën öp ompyaut ngënta pöp Omën Këëp ne epop.

³⁸ Ya pöwer pöt yang epër. Ën omnant öp ompyaö pöt omën Anutu pim wa ngaöök yamë pörö. Ën nön utpetat omën Setenë ënëm yaëen pim ngarangk yaalmë pörö.

³⁹ Kööre tok öp utpetat olëa pöp Seten, ën omën ompyaö wa pöt akun kaöaö. Ën omën wa wia pörö enselörö.

⁴⁰ Omnaröa nön utpetat tiak esuwesi mera pöta ök akun kaöaöök orööpnaat.

⁴¹ Akun pôtak Omën Këëp nook nem enselörö wes mëen nem wa ngaöök yamë pôtak omën utpetat yaauröere omën munt narö utpetat sëpënëak yaalmëa pörö kama wak

⁴² es kosangwesi moolapnaat. Es kosang pöwesi omnarö ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaarö.

⁴³ Pël ëen akun pôtak omën ompyaö saurö pit Anutu pitëm Pepapök wa ngaöök yamëen këtëpë yema pöl ëwa elmëëpnaat. Ka-tringëpök ngön epët kat wiip.”

Omën nampök uröm ompyaut yanggerak ëlëëp wieëaut koirauta watepang ngönte

⁴⁴ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt urömere omën ompyaut ngaanëer yanggerak ëlëëp wia pôtakël ök ëëmaan. Ënëmak omën munt namp koirak muntarö koirpanëen kaalak ëlëëp wia. Pël ëak teëntom ërëpsawiarang së pim omën pout menak sumat wak yang lup pöt sum ëa.”

Songre sar ompyauta watepang ngönte

⁴⁵ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën songre sar ompyaut ap yewesa pöpëël ök ëëmaan.

⁴⁶ Pi songre sar ompyaö panë nent koirak pim omnant pout menak sumat wak së songre sar ompyaö pöt sum ëa.”

Iir yewaul pöta watepang ngönte

⁴⁷ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt irëëp i kaöök olaan imën ke nampre namp ilëa pôtakël ök ëëmaan.

⁴⁸ Iir pöëëp imënörö peö ëen omnarö weruak ëöökël sa. Pël ëak wël ëak ompyaurö kaputë wesirak utpetarö wa moolëa.

⁴⁹ Pöta ök akun kaöaöök tapël ëëpnaat. Enselöröak wais omën utpetarö ompyauröa naëaan wël ëak kama wak

⁵⁰ es kosangwesi moolapnaat. Es kosang pöwesi ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaat.”

Uröm ngaanre ngolöpöt wieëauta watepang ngönte

⁵¹ Pël niak tenën epël pëël yenia. “Ar pöta songönten kön wia ma?” Pël niaan ten, “Mak,” pël mëëaut.

⁵² Pël maan tenën epël niaut. “Pöt ompyaö. Ngön kosangötë ngarangk namp Anutu wa ngaöök yamëautak ilëak wë ngönënte këëkë ëwat saup pi ka pepapë ököp. Ka pep pöp pi uröm ompyaö ngaanre ngolöp pout pim peram wiaurekaan yeö pöl pi ngönën ompyaö ngaanre ngolöp poutepar ëwat wëaup.”

Nasaret omnarö Yesuun kaaöre këëpöt elmëa

(Maak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Yesu pi watepang ngön pöt ök më pet irak ten pim ruuröaring saut.

⁵⁴ Pël ëak Nasaret pim ka songöntak oröak ngönën tuptak ilëak ngönën ök yemaan omnarö pit yaan sak epël ya. “Elei, omën epop omën yaap tiarim karippe. Tarëkaan ëwat ompyaö epot wa? Ma talëpök weëre kosang mangkën ya weëre kosang epot yamëngk?

⁵⁵ Tiar piin ëwat wëep. Pi ka ök yarëaupë ruuppe. Pim ëlëp Maria. Ën yokot pim nangarö Semsre Yosep, Saimonre Yutas pörö.

⁵⁶ Ën koont pim nangaröeta tiarring wë. Pël ëaap pi weëre kosang epot tarëkaan wa?”

⁵⁷ Pël mëak pit piin kaaöre këëpöt yaalmëen Yesuuk epël yema. “Tektek ngön yaaö namp ka poutë omnaröak piin ping wesak yema. Pël yaautak pimtë kaare yanggerak wëen piiring wëauröak pi kaö nasën wë wesak piin ping wesak nemaan ë yaë.”

⁵⁸ Kak pörekörö pitëm kön wi kosang nemowasën ëautaan ya retëng weëre kosangring nant kësang pitëm naë namëngkën ëaut.

14

Son i yamëaup mëna

(Maak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹ Akun pôtak yang ngarangk kaöap Erot pi Yesu pim yaauta ngönte kat wia.

² Pël ëak pim ya omnaröen epël mëëa. “Omën pipop Son i yamëaup, pi wel wiak wal ëaup yak weëre kosangring ya retëng pipot yamëngk.”

³⁻⁴ Erot pim pël mëëa pöta songönte epët. Ngan pi pim nanëpë öngöp Erotias pöp wa ëp ëa. Pël ëen Sonök piin epël mëak nga mëëa. “Ni öng pipop wa ëp ëen pangk naën yaë.” Pël mëëa pötaanök Erotök pim ya omën

naröen maan pitök Sonë ingre morötë wii tëak wii kaatak moulmëa.

⁵ Pël èèn Erot pi Son mëmpënëak kôn wiautak omnaröak piin, “Anutuu tektek ngön yaao omnamp,” pël yamëëa pötaan kas èèn sêp wesa.

⁶ Pël èèn ënëmak Erotë oröa akunet temanöm sëèn këere imën nëmpënëak omën kaöarö pourö pim naë wa top ëa. Akun pötak Erotiasë koontup omën pöröa ëöetak tan yaurön Erot pi itenak kent kôn wia.

⁷ Pël ëak pi koont pöpön epël mëëa. “Ne Anutuu ëöetak kosang wesak niamaan. Ni omën nenten kimang neamë pöt nimpaat.”

⁸ Pël maan pim ëlëpök këk maan epël mëëa. “Son i yamëaup pim kepönö töak söwar neweri wiak wak wais namp. Pël èèn ne pi wel wia pöt ëwat samaan.”

⁹ Pël maan omën omp ak Erot pi pöt kat wiak ya këlangön kôn wia. Pël ëaup pi omnaröa ëöetak ngön kosang wesautaan pim kimang ngönten kat wiak

¹⁰ pim ya omën naröen maan wii kaatak së Sonë kepönö töak

¹¹ söwar neweri wiak wak së koontup mangkën wak së ëlëp mena.

¹² Pël èèn Sonë ruurö kat wiak së pim sokur wak yang kel weera. Pël ëak wais Yesuun ök yema.

*Yesu pi omën 5000 pörö kaömp mena
(Maak 6:30-44; Luk 9:10-17; Son 6:1-14)*

¹³ Yesu pi ngön pöt kat wiak ten pim ruuröaring yang pör sêp wesak wangaöök ilëak i kaöök yang omën wonrekël saut. Pël yaëen omnarö kat wiak pitëm kaat sêp wesak tenim ënëm yangerak waisa.

¹⁴ Pël èèn wangaöökaan oröak së itaangkën omën kësang pan wëen itenak yaköm èèn pitëm yauman omnarö ompyaö yemowas.

¹⁵ Wë wiap kan ten pim ruurö pim naë së epël ök mëëaut. “Omën wonrek wëen wiap kanëen yes. Pötaanök omnarö wes mëèn kaatë së kaömp sum ëëp.”

¹⁶ Pël maan Yesuuk epël niaut. “Pit tol èèn sêpën? Arök kaömp menëë.”

¹⁷ Pël niaan epël mëëaut. “Ten tarëkaan mampun? Tenim naë kaömp selap won, kaömp mor nas, ën i kaö imën kopët naar pël ëak wia.”

¹⁸ Maan epël niaut. “Nem naë wak waisëë.”

¹⁹ Pël niak omnaröen maan nönö mö mëak wel aisëaan kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak kaömpöt pelak ten pim ruurö ningkën omnarö menaut.

²⁰ Pël èèn omën pourö nak kep wesak kaut olaan ten wak kër 12 pötë waulön peö yaë.

²¹ Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 5000, ën öngre yokoturö pöt sangk nekelën.

*Yesu pi i kaöökë roro sa
(Maak 6:45-56; Son 6:15-21)*

²² Kaömp na pet irën Yesuuk ten pim ruuröen epël niak këk niaut. “Ar wangaöök ilëak i kaöökë ëngk komuntakël seë. Pël yaëen ne omnarö wes mëëmaan.” Pël niaan saut.

²³ Pël èèn pi omnarö wes mëèn yesën Anutuun ök mapënëak rosiraöök isa. Pël èèn köo olaan pimënt pörek wëen

²⁴ wangaö i kaöökë luaptak yesën kentö maap yamöön kaö maat weëre kosangring wangaöök yamö.

²⁵ Pël èèn ëlpa wal ëëpënëak yaëen Yesu i kaöökë roro tenim ngësë yewais.

²⁶ Pël yaëen itenak ten kas kësang ëak, “Elei, waötöp ëngk yewais,” pël mëak merëk ëaut.

²⁷ Pël èèn pi tapëtakëer tenën epël niaut. “Arim lupöt weë sêp. Nemtok yewaiserek kas ëëngan.”

²⁸ Pël niaan Pitaak piin epël mëëaut. “Aköp, nimitok yaëen pöt aan ne i kaöökë roro nim naë waisum.”

²⁹ Pël maan, “Wais,” maan Pita wangaöökaan oröak kaöökë roro Yesuun ngësël yes.

³⁰ Pël yeem kentö kësang yamöön itenak kas ëak i kaöökë öngpök yengmëem ngön ëak Yesuun, “Aköp, kaamök elnë,” pël mëëaut.

³¹ Maan Yesuuk tapëtakëer el mëak moresi weë epël yema. “Nim kôn wi kosang yewesaut këlok pan yaën. Tol èënak kôn selap yaën?”

³² Pël mëak piarip wais wangaöök ilaan kentö leng yaë.

³³ Pël èèn wangaöök wëaurö ten piin yaya mëak epël mëëaut. “Yaap pan, ni Anutuu Ruup.”

*Yesu pi yauman omën kësang Kenesaret
yangerak ompyaö mowesa
(Maak 6:53-56)*

³⁴ Ten i kaö pöo ëngköök së Kenesaret yangerak oröaut.

³⁵ Pël èèn omën pörek wëaurö Yesuun itenak ëwat sak ngön maan yauman omën yang pörek wëaurö pim naë wak waisa.

³⁶ Pël èèn pit pim ulpëen kautak pëen mësël ëak ompyaö sêpënëak këk yema. Pël maan omën pël ëa pörö ompyaö saut.

15

*Anutuu ngön kosangötök ëaröaat il yewas
(Maak 7:1-13)*

¹ Parisi ngönën omën naröere ngön kosangötë ngarangk narö Yerusalem kakaan Yesuun naë wais epël yema.

² “Nim ruurö tol èënak tiarim ëaröa ngön kosangöt ilap yari? Pit ngön kosangötë wieëaul kaömp nëmpënëak mor i nairën yaë.”

³ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ar tol èënak arim èaröa ngön kosangöt ngaarék önëak Anutu pimtë ngön kosangöt wa yoolak?

⁴ Anutuuk kosang wesak epël ëa. ‘Nim ëlre pepaarë ngön ngar wak ompyaö elmë.’ Èn nenteta epël. ‘Omën namp pim ëlëpön ma pepapön utpet wesak mapna pöp mën wel wiip.’

⁵ Anutuuk pël yaatak ar ngön epël yaaurö. ‘Namp pim ëlre pepaar omën nenten ap yewasën omën pim piarip kaamök elmëëpna pöt pim naë wiaan pöten, “Ne omën epët Anutuun yaö ëaup,” pël mëëaupök pim ëlre pepaarë ikanöök wë kaamök naalmëen pöt pangk yaë.’

⁶ Ar pël yeem arim èaröa ngön kosangötë ènëm yeë pötak Anutuun ngönte ke ur yoolak.

⁷ Kaar omnarö aë. Tektëk ngön yaaö omën Aisaia pim nganëër arimëen ngön ëa pöt kë yaarö. Pöt epël.

⁸ ‘Omën eporö pitëm këmötök neen yaya yenëem lupötök këëpöt yaalnëaurö.

⁹ Pitëm ngönöt nem ngön këëta urtak wiak nener rë yemoulaurö.

Pël yeem neen yaya yenëaan itaangkën mos ë yaë: ”

*Tiarim lupmer utpet yewas pöta ngönte
(Maak 7:14-23)*

¹⁰ Pël mëak Yesu pi omnaröen ngön maan waisën epël yema. “Nem ngön ök niama epët kat wiak kön wi sokölëe.

¹¹ Omnant këmtak yen pötök lupmer utpet newasën yaë. Këmtakaan yaarö pötök lupmer utpet yewas.”

¹² Pël maan ten pim ruurö së piin epël mëëaut. “Ni ngön pipot yemaan Parisi omnarö këëpöt kön yawi pöten ni ëwat wëen ma?”

¹³ Maan epël ya. “Këra pout nem Pep kutömweri wëaupök pim ya lupöök nangëntën ëa pipot ti moolapnaat.

¹⁴ Ar Parisi omnaröen kön selap ëëngan. Pit omën it il tëauröa ök yaë. It il tëa naar nampnamp mësak yesem kanö wiaan saarëak parë orööpnaat.”

¹⁵ Pël niaan Pitaak epël yema. “Watepang ngön pipta songönte ök nia.”

¹⁶ Maan Yesuuk epël ya. “E, arta om köpël wëan ma?

¹⁷ Arim omnant këmtak yen pötök utpet naniwaspan, yaatak sëen ya yaar pöten ar köpël ma?

¹⁸ Èn këmtakaan yaarö pipotökëer lupmeriaan yaarö. Pipotök lupmer utpet yewas.

¹⁹ Omën lupmeriaan utpet epot yaarö. Kön utpet, yamëngka, öngre omp wëwëet kom yaaö, öngre omp nga yaaö, këkain, kaar, neneren utpet wesak yaaö,

²⁰ pipot lupmeriaan oröak lupmer utpet wasëpnaat. Mor i nairën kaöm yen pötak omnampë lupmer utpet newaspan.”

*Kanan yangerakaan öng nampök Yesuun
kön wi kosang wesa
(Maak 7:24-30)*

²¹ Yesu pi ten pim ruuröaring Kenesaret yang pör sëp wesak Taiaare Saiton ka pöörar wiewëa yang pörekël saut.

²² Pël èen Kanan yangerakaan ngönën köpël öng namp yang pörek wëaupök wais merëkre ngön ëak Yesuun epël yema. “O Aköp, Tewitë ëap, Anutuu Yaö Mëëaup, urmer namp nem koontupë lupmeri wëen këlangön kaö panë kat yawi. Pötaan ni neen yaköm elnë.”

²³ Pël maan pi kangiiir nemaan èen ten pim ruurö pim naë së ke urak epël mëëaut. “Pi tiarim ènëm yewaisem merëkre ngön yaarek wes momëen sëp.”

²⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir Kanan öng pöpön epël yema. “Anutuuk ne Israel pol sëpsëpöröa ök ëak repak sauröaan pëen wes nemëaup.”

²⁵ Pël maan pi pim naë wais rar rë wesirak epël yema. “Aköp, kaamök elnë.”

²⁶ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Rungaaröa kaömpöt wa ëp ëak kentörö nemangkën ë yaë pöl ni maimap kaamök naalningan.”

²⁷ Pël maan pi kangiiir epël ök yema. “Aköp, yaap yaan. Pël ëaup kentörö pit peparö kaömp yenaarek yenën lupöt ti ngentiin na yaë pöl ni kaamök elnë.”

²⁸ Maan epël yema. “Öng epop, ni kön wi kosang kaö panë yewasën. Pötaanök nim kent kön yawiin pöt orö nirëëpnaat.” Pël yemaan tapëtakëer koontup ompyaö sa.

Yesuuk yauman omnarö kësang ompyaö mowesa

²⁹ Yesu ten pim ruuröaring yang pör sëp wesak kaalak Kalili i kaöökël së oröak ë kankan rosiraöök së wel aisëaan

³⁰ omën selap pan pim naë oröa. Omën ingöt kël wë, it il të, kos korar së, ngön won së, yauman ke nentere nent yaaurö wak wais Yesu naë rongan ë moulmëen ompyaö mowesaut.

³¹ Pël èen omën ngön won saurö ngön aö, kos korar saurö wotpil së, ing kël waurö kan ing ë, it il tëaurö it nga së, pël yaëen omën kësang pörö itenak yaan sak Israel omnaröa Anutuun yaya yema.

*Yesuuk omën 4000 pörö kaömp mena
(Maak 8:1-10)*

³² Yesu pi ten pim ruuröen ngön niaan pim naë sëen epël niaut. “Ne omën kësang eporöen yaköm kön yawi. Pit neering wë kaömp nanën wëen kët nentepar nent ëak

yes. Pötaanök ne pit kēen wes mēen kan kourak yesem utpet ēēpanēak ya ngēs yaē.”

³³ Pēl niaan ten epēl mēēaut. “Tiar omēn wonrek wē omēn kēsang eporōa kaōmp mangkēn pangk nēmpna pōt tarēkaan ōpen?”

³⁴ Pēl maan Yesuuk, “Arim naē kaōmp tolēl ēak wia?” pēl niaan tenök, “Kaōmp 7, ēn i kaō imēn kopēt naar,” pēl mēēaut.

³⁵ Maan Yesuuk omnarōen yangerak wel aisapēn mēak

³⁶ kaōmp 7 pōtring i kaō imēnaar wak Anutuun yowe mēak pelak ten pim ruurō ningkēn omnarō menaut.

³⁷ Pēl ēēn omēn pourō nak kep wesak kaut olaan ten wak kēr 7 pōtē waulōn peō yaē.

³⁸ Omēn kaōmp na pōrō selap pan, ompōrō 4000, ēn ōngre yokoturō pōt sangk nekelēn.

³⁹ Pōrō Yesuuk wes mēēn yesēn tenring wangaōök ilēak Makatan yangerakēl saut.

16

Parisiire Satusi omnarōak retēng it ngolōp nent nent itaampēnēak Yesuun mēēa (Maak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Parisiire Satusi ngōnēn omēn narō Yesuun naē wais piin morōk elmēak epēl yema. “Ni maan retēng it ngolōp nent orōōn Anutuun naēaan waisan pōt ēwat sēnaan.”

² Pēl maan pitēn epēl yema. “Ar wiap kanōtē itaangkēn yanget sapiire waō yamēēn itenak, ‘Wangam kanōk kētēp mapēnēak yaē,’ pēl ē yēē.

³ Ēn wangam kanōtē itaangkēn yanget mēēt mēēt yaēēn pōt, ‘Kopi pelēpēnēak yaē,’ pēl ē yēē. Ar mopōök urōamre kepilōtōn itenak ēwat yaaurōak peene Anutuun yaalni epēta songōnten kōpēl yēē.

⁴ Omēn peene akun eptak wē eporō ar utpet ēak Anutuun kōn wi kosang newasēn yaaurō. Ar ya retēngōt yamēngka pōten ke urak yenēak. Pötaanök ne ya retēng nent naēngan, om ngaan tektek ngōn yaaō omēn Sona pi i kaō imēnēpē ōngpōk wēēn Anutuun pim elmēa pōta ōkōt pēēn pet elniin itaampunēēt.” Pēl mēak pit sēp wesak saut.

Parisiire Satusi omnarōak irikor elmēēpanēak pepanōm mēēa (Maak 8:14-21)

⁵ Ten Yesuun ruurō kaōmpōt kat kol wiak piiring i kaōōkē ēngk komuntakēl sē orōak kōn wiaut.

⁶ Pēl yaēēn Yesuuk epēl yenia. “Ar Parisiire Satusi omnarōa yisōtōn ngarangk kēēkē ēēn.”

⁷ Pēl niaan ten neneren epēl mēēaut. “Tiar kaōmp peretōt wak newaisēn ēautaan epēl yenia.”

⁸ Tenimēnt neneren yemaan kat men ēak epēl yenia. “Arim kōn wi kosang yewesaut kēlok pan yaaurō, aē. Ar tol ēēnak kaōmp won pōten yak?”

⁹ Ar om neen kōpēl wē ma? Ne kaōmp mor nas wak ulōl wesak omēn 5000 pōrō mangkēn nēēn pangk ēaut pōt ar kat kola ma? Pit kep wasēn ar kaōmp kaut kēr tolēl ēak waulōn peō ēa?

¹⁰ Ēn ne kaōmp 7 pōteparōk wak ulōl wesak omēn 4000 pōrō mangkēn nēēn pangk ēaut pōteta ar kat kola ma? Pit kep wasēn ar kaōmp kaut kēr tolēl ēak waulōn peō ēa?

¹¹ Ar tol ēēnak nem ngōnten kōn nawiin yēē? Ne kaōmp peret pōten neniaan. Ar Parisiire Satusi omnarōa yisōtōn ngarangk kēēkē ēēn.”

¹² Pēl niaan ten pim nia pōta songōnten kōn wiaut. Pi yis kaōmp peretōtē yamēa pōten neniaan, Parisiire Satusi omnarōa ngōn kaarōt tenim yaapta ōngpōk ilapanēak nia.

Pitaak Yesuun pi Kristo pōt war wes ōk mēēa

(Maak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Yesu pi tenring Sisaria Pilipai kak naē sē orōak tenēn epēl pēel yenia. “Omnarō pit Omēn Kēēp neen talēp aim?”

¹⁴ Pēl niaan epēl mēēaut. “Narōak niin, ‘Son i yamēaup,’ pēl yaan narōak, ‘Elia,’ narōak, ‘Seremaia ma tektek ngōn yaaō namp wes,’ pēl aim.”

¹⁵ Pēl maan epēl yenia. “Ēn arimtok pōt neen talēp aim?”

¹⁶ Pēl niaan Saimon Pitaak epēl yema. “Ni Kristo, Anutuuk Yaō Niaup. Ni Anutu wēwēetaringēpē Ruup.”

¹⁷ Pēl maan Yesuuk epēl yema. “Saimon, Sona pim ruup, ni ērēpērēp ēēmēēp. Yang omēn nampōk ngōn pipēt ōk neniaan, nem Pep kutōmweri wēaupōk yenia.

¹⁸ Pötaanök ne niamaan kat wi. Nim yapinte Pita, pōt kēl kosangō. Ēn nim nem songōte tekeri yewasēn pipēteta kēl kosangōōkē ōkōt. Nook maan nem ingan mor saurō kēl kosang pōōkē rangk tauaan Setenē wēere kosangtak il naniwaspan.

¹⁹ Ne Anutuuk wa ngaōök yanimē pōtak yeilēauta kiet nimpaat. Pēl ēēn yangerak omnant yaautōn, ‘Pēl ēēngan,’ mamē pōt kutōmweriita pēl naēn ēēpnaat. Ēn yangerak omnant yaautōn, ‘Pēl ē,’ mamē pōt kutōmweriita pēl ēēpnaat.”

²⁰ Pēl mēak tenēn kosang wesak epēl yenia. “Ar ne Kristo, Anutuuk Yaō Neeaup, pōt omnarōen ōk manganok,” pēl niaut.

Yesuuk pi weletakaan wal ēēpnaap pōt ōk mēēa

(Maak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

²¹ Akun pōtak Yesuuk ngēs rēak ten pim ruurōen omnant ēnēm pim naē orōōpnaatē ngōnōt war wesak epēl yenia. “Ne Yerusalem kak sēēn ngarangkre kiri ar yaaō kaōarōere ngōn kosangōtē ngarangkōrōak

kélangön késang kat newiak neméngkên kêt nentepar nent won sêên kaalak weletakaan wal éëmaap," ngön pôt ök yenia.

²² Pêl niaan Pitaak pêéntakêl koirak sê epêl méak nga yema. "Anutuuk ngarangk elniaan omên ke pipot orô nanirêên éép."

²³ Maan Yesuuk kaip tiak epêl yema. "Seten, ni sêp newesak sê kan newariingan. Nim ngön yaan pipêt Anutuu ngönte won, omên ngönte."

²⁴ Pêl méak Yesuuk ten pim ruuröen epêl niaut. "Omên namp pi nem ênêm el-nêépênêak pôt pimtê kônôökê kentôt kêépôt weseê, 'Nê Yesu pimêên wel wiima pôt pangk éëmaap,' pêtl wesak pim kêra yetapêr waalak nem ênêm éép."

²⁵ Namp pim wêwêet keimôn êak ôpna pôt pim wêwêet kô sêpnaat. Ên namp nemêên yak wêwêet kêépôt wasêpna pôt pim wêwêet ompyaô orô morêépnaat."

²⁶ Ên namp yangerakê omnant pout kent êak weim wêên pôtök pim wêwê ompyaut utpet mowasên won sêên omên pôtök tolêêl kaamök elmêépên? Pêl naêpan. Ma namp pim wêwê ompyaut kaalak ôpênêak pôt orôpôt kangir mampên?

²⁷ Omên Kêép nem Pepapê êwaô nem rangk wiaan nem enselörö koirak waisumaap. Pêl êak omên pourô neenem wêwêatê kangut mempaap.

²⁸ Ne yaap pan niamaan. E taua eporô arêkaan narô wel nawiin wêên Omên Kêép ne omp ak sak yewaisên itaampun sa."

17

*Yesu pim môönre koröp maim wa
(Maak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Kêt 6 êak won sêên Yesu pi Pitaare Sem-sre pim nangap Son pôrö koirak rosir wali naôök sê pitêment wakaima.

² Pêl êak pi pitêm êotak môönre koröp maim wa. Ên pim kêere wot kante kêtêpê ök êwa êên ulpêênêpta kôlam panê têa.

³ Pêl éaan pit itaangkên Mosesre Elia pi-arip orôak Yesuring ngônak yêa.

⁴ Pêl éên Pita pi Yesuun epêl ök mêêa. "Aköp ten eprek wêên ompyaô yaê. Ni kent yaêên pôt ne ka kot nentepar nent ök remaan. Nent nimêên, nent Mosesêên, nent Eliaêên pêtl êak ök remaan."

⁵ Pêl yemaan tapêt pôt urôam kôlam êwa nempel irê kaka elmêên Anutuuk urôamta ôngpôkaan epêl mêêa. "Epop nem Ruup. Ne piin ya kê sak kent pan yaalmê. Ar pim ngönte kat wiin."

⁶ Ruurö pit ngön pôt kat wiak kas panê éên yangerak sê ngentiak wot nön êak wieêa.

⁷ Pêl éên Yesu pi sê pitêngêên elmêak epêl ök mêêa. "Wal éêê. Kas êêngan."

⁸ Pêl maan pit we riak itaangkên muntaar won, Yesu pimênt wêa.

⁹ Pit rosiraôökaan yeirêem Yesuuk pitên pepanôm epêl mêêa. "Arim omên it kôpêlôt ityaangk pôtên omnaröen peene ök mang-an. Ênêmak Omên Kêép ne weletakaan wal éênak omnaröen ök man."

¹⁰ Pêl maan pim ruuröak epêl méak pêêl mêêa. "Ngön kosangôtê ngarangkôrö pit tol éênak Elia wet réak orôonak Anutuu yaô mêêaup ênêm orôöpnaat pêtl aim?"

¹¹ Maan pi epêl mêêa. "Yaap, Elia pi wet réak orôak Anutuu yaô neeaup nemêên omnant kopêta wasêpênêak éaut.

¹² Pêl wiaap ne epêl niamaan. Elia pi yok orôak wêên omnarö piin kêêkê éwat nasên wê pitêm kônôök utpet mowesaut. Pôtaanök Omên Kêép neenta tapêl elnêépnaat."

¹³ Pêl maan pit epêl kôn wia. "Pipêt Son i yamêaupôn ya."

*Yesuuk yokot nampê lupmeriaan urmer
namp waô ê mêa*

(Maak 9:14-29; Luk 9:37-43)

¹⁴ Omên késang pan wa top êak wêên pit wais oröen omên namp Yesu naê wais rar rê mowesirak epêl yema.

¹⁵ "Kaôap, ni nem yokotupôn yakôm kôn wi. Pi it ngengên yeem imeri ilaôre es kotô pêtl yaê.

¹⁶ Pêl yaêên nim ruurôa naê wak wais ompyaô wasêpênêak maan poprak éaut."

¹⁷ Pêl maan Yesuuk epêl yema. "O kôn wi kosang yewesaut wonörö, aê. Ar lup kosarö. Ar neen kôn wi kosang nenewasên yeem ar kôn wiin akun tolêêl arring wê arim kônômôt weim ôm?" Pêl méak epêl yema. "Yokotup wak wais."

¹⁸ Pêl maan wak waisên Yesuuk urmer-apôn nga maan kas orôak yes. Pêl éên akun tapêtakêên ompyaô saut.

¹⁹ Pêl éên ten pêéntak sê Yesuun, "Ten tol éênak urmerap waô ê momêênêak poprak éan?" pôtên pêêl mêêaut.

²⁰ Pêl maan epêl niaut. "Arim kôn wi kosang yewesaut kêlok yaê pôtaan poprak éan. Ne yaap niamaan. Ar kôn wi kosang kot panê nent wieêan talte rosir epöön, 'Ni tiak eprekaan êngkrek sê orô, pêtl maan yok pangk pêtl êépên. Ar kôn wi kosang kaô newasênê pôt omnant pout pangk éênêêt.

²¹ [Urmer ke pilörö weêre kosangring wê. Pôtaanök pit waô ê momêênê pôt kan munt naô won, om Anutuun kimang manêak kaômp ngês olêak ônê kopêt pôtakêêr waô ê momêênêêt.]

*Yesuuk pimtê wel wiak wal éépnaata
ngönte ök maan akun nentepar éa*

(Maak 9:30-32; Luk 9:44-45)

²² Ênêmak Yesuuk ten pim ruurö wa top ê niulêak epêl niaut. "Omnaröak Omên Kêép ne ngaarôa moresi neulêépnaat.

²³ Pêl éên pit neméngkên kêt nentepar nent won sêên kaalak weletakaan wal é

neulëepnaap." Pël niaan ten yaköm panë kön wiaut.

Yesuuk ngönën tup kaöeta takis mena

²⁴ Ënëmak ten Yesu piiring Kapaneam kak së oröön omën Anutuun ngönën tup kaöetaan takis yewa pörö Pitaë naë wais epël mëak pëël yema. "Arim rê yanuulaup ngönën tup kaöetaan takis nawiin yeëa ma?"

²⁵ Pël maan Pitaak, "Won, yawiaup," pël mëak Yesuu kaatak së ilëak ök nemaan wëën pimtök epël mëak pëël yema. "Saimon, ni kön tolëël yawiin? Yang omp akörö pit talöröa naëaan takis yewa? Pitëmtë omnaröa naëaan ma maimaröa naëaan yewa?"

²⁶ Pël maan Pitaak, "Maimaröa naëaan," pël yemaan Yesuuk epël mëëaut. "Pël yaëën yang omp aköröa karurö pangk takis nemangkën ë yaë."

²⁷ Pël ëaap tepër nemangkën ëën pit kön wiin utpet ëëpanok i kaöök së tatë olëak i kaö imën wet réak omë pöp këm nga ëak itaangkën sum nent wiaan pöt wak së tepërim kônkön takis mamp."

18

Yesuuruoröak piin talëpök wotöök sak wë pöten pëël mëëa

(Maak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Yesuuk Pitaan pël yemaan akun tapëtak ten pim ruurö naë së epël mëak pëël mëëaut. "Anutuwa wa ngaöök yanimë epörö tenëkaan talëpök wotöök wë?"

² Pël maan pi runga nampön ngön maan waisën tenim tekarak tau ulmëak

³ epël yenia. "Ne yaap niamaan. Ar kön kur kaip tiak arimtën kön wiin iraan rungaaröa ök nasën ëënë pöt Anutuuk wa ngaöök nanimëëpan.

⁴ Namp pi pimtën kön wiin iraan runga epöpë ök sak öpna pöp omën Anutuwa wa ngaöök yamëautak wëauröa wotöök sak öpnaap.

⁵ Omën nemëën yak runga kot ke epëlëp sant elmëëpna pipop ne sant elnëepnaap."

Utpetatëën këk nemaan ëëpenaat

(Maak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ "Ën omën nampök kot ke epëlöröakaan namp neen kön wi kosang yewesaupön këk maan pim kön wi kosang yewesaut sëp wasëpënëak yaëën pöt pël ëëpanëën naröak wet réak kël kësangö pim mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt pangk ëëpnaat. Pöt omën pöpök maan kot ke epëlöröa namp pim kön wi kosang yewesaut sëp wasën pöt kanguir utpet kaö panëët pim naë orööpnaat.

⁷ Yaköm. Morök ke nentere nent yaaröön omnarö saun yokoir. Yaap, morök ke nentere nent oröön omnarö saun koirëpnaat.

Pël ëaap omën morök elmëën omnarö saun koirëpna pöp tol ëëpën?

⁸ Nim moresök ma ingesök utpet nent koirën pöt il olam. Mor kopëtasring ma ing kopëtasring wëwë kosangtak omë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëën Anutuuk es kosangwesi nuulaan pangk naën ëëpnaat.

⁹ Ën omën nim itöök itaampëetak weru nuulaan utpet ëëmëak yeem pöt it pö ur olam. It kopët naööring wëwë kosangtak omë pöt ompyaö. Pourarring wëën Anutuuk es parëaöök wa nuulaan pangk naën ëëpnaat."

Sëpsëp kö saupë watepang ngönte
(Luk 15:3-7)

¹⁰ "Ar ngarangk këëkë ëën. Runga neen kön wi kosang yewesa kot epöröen kön wiin irepan. Ne yaap niamaan. Ensel pitën ngarangk yaaurö ket ëlötë nem Pep kutömweri wëaupë ëöetak wë pitëmëen ya yamëngk.

¹¹ [Omën Këëp ne omën utpet ëak kö sëpënëak yaaurö koirak ompyaö wasumëak waisaup.]

¹² "Ar kön tolëël yawi? Omën namp pim pol sëpsëp 100 ëak wëauröak kopët namp kö sëën pöt pi tol ëëpën? Pi 99 ompyaö wëa pörö rosiraöök moulmëak kö sak sa pöpön ngaöl ëëpnaat.

¹³ Ne yaap niamaan. Pi ngaöl ë së koirak 99 kö nasën ëa pöröaan ya kë nasëpan, ngaöl ëak koirä pöpönökëer ya kë panë sëpnaat.

¹⁴ Pötaanök nem Pep kutömweri wëaupë kentöök pim omën runga kot epöröa ök sak wëauröakaan kopët namp kö sëpnaaten kaaö yaë."

Kar nampök utpet elniin wotpil wasëpenaata ngönte

¹⁵ "Nim kar nampök utpet elniin pöt ni pim naë së arpimënt wë utpet pöta ngönte an. Pël ëën pi nim ngönte kat wiak ënëm ëën pöt arip lup kopëtemer sak önëët.

¹⁶ Ën nim ngönte kat nawiin ëën pöt ni omën kopët namp ma naar koirak pim naë sën. Pël ëak ar naar ma naar namp pöröök pim ngönte ëak wotpil wasën.

¹⁷ Ën pi arim ngönte wa olaan pöt së ingre moröröen ök man. Pël ëën pitëm ngönteta wa olaan pöt piin, 'Ngönën wonöröere utpet yaauröa ököp,' pël mëak waö ë mëën.

¹⁸ "Ne yaap niamaan. Ar yangerak wë omnant yaautön, 'Pël ëëngan,' manë pöt Anutu kutömweri wëaupökta tapël apnaat. Ën yangerak wë omnant yaautön, 'Pël ë,' manë pöt Anutu kutömweri wëaupökta tapël apnaat.

¹⁹ "Ën nenteta epël niamaan. Arim naëaan omën naar omën nentaa Anutuun kimang manëak lup kopëtemer sak kimang manë pöt

nem Pep kutömweri wëaup yok pangk kat wiipnaat.

²⁰ Ar omèn naar ma naar nampök nem yapintakël kimang manë pöt ne arim tekarak wë kaamök elniimaat."

Inëen ru utpetapë watepang ngönte

²¹ Yesuuk pël niaan Pitaak naë së epël yema. "Aköp, nem karip utpet yaalnëen ne akun tolël ëak pim utpet pöt ent ë mooram? Akun 7 ëak pël ëen pangk ëëpën ma?"

²² Pël maan Yesuuk epël yema. "Ne akun 7 ëak pël neniaan, sangk naalngan, om pël ëeim ömëeten yeniak.

²³ "Pöta watepang ngön nent epël nia-maan. Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt ne yang omp ak nampë pim inëen ru-urö sumat mangkën kangut mampënëak yas mëëa pötakël ök ëëmaan.

²⁴ Pi nampön yas maan waisa. Pöp 10 mil-ion kina pël mangkën kangut nemangkën ëa.

²⁵ Pi sum kësang pöta kangiir mon oröpöt mampënëak ap yewasën omp aköpök pimëntre pim öngre ruure omnant pout omnarö menak sum öpënëak mëëa.

²⁶ Pël maan inëen ru pöp omp aköpë naë së rar rë wesirak wiap sësë mëak epël mëëa. 'Kaöap, ni yaköm kön newi. Pël ëen ne sapsap nimpö së pet irumaan.'

²⁷ Pël maan omp aköpök pim kang kësang pöt sëp wesak sëpënëak mëëa.

²⁸ Pël ëen inëen ru pöp kaatakaan oröak së kan kourak inëen ru pim kar namp kaira. Pim kar pöp puuk 100 kina pël mangkën kangut nemangkën ëaup. Pöp koirak ngerngeröök moröak, 'Nem kangut peene nan,' pël mëak këk mëëa.

²⁹ Pël maan pim karip rar rë wesirak wiap sësë mëak epël mëëa. 'Ni yaköm kön newi. Pël ëen ne kangut sapsap nimpö së pet iru-maan.'

³⁰ Pël maan pi kat nemowiin wii kaatak moulmëak epël mëëa. 'Nem kangut pout pet irakök oröömëëp.'

³¹ Pël ëen inëen ru pim karuröak pim ëa pöten itenak ya këlängön panë ëen së omp aköpön ök mëëa.

³² Pël ëen inëen ru mon kësang mena pöpön kaalak yas maan waisën epël mëëa. 'Ni inëen ru utpetemor. Nem sum kësangötë kangut ni wiap sësë yenëaan yaköm ëen pout sëp wesaut.

³³ Nem niin yaköm elnian pöl tol ëënak nim karipön naën ëaup?'

³⁴ Pël mëak omp aköpök ya sangën ëen wii kaatak moulmëak epël mëëa. 'Nem kangut pout pet irakök oröömëëp.'

³⁵ Yesu pi watepang ngön pöt ök ë pet irak tenën epël niaut. "Arim karuröa utpet elniaut yaap ent ë nemoolaan ëënë pöt nem Pep kutömweri wëaupök tapël elniipnaat."

19

Öng wes yamëauta ngönte

(Maak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Yesu pi ngön pöt ök ni pet irak ten pim ruuröaring Kalili yanger sëp wesak Yotan olëak ëngk komuntakël Yutia yangera kau-takël saut.

² Pël ëak wëen omèn kësang ënëm wais pörek oröen yauman omnarö ompyaö mowesaut.

³ Pël yaëen Parisi ngönën omèn narö wais piin morök elmëak epël yema. "Omèn namp pim öngöp omèn nant ëen yok pangk wes mëëpën ma?"

⁴ Maan epël yema. "Ar ngönëntak epël wia pöt sangk kelak kat nawiin yaauro ma? Anutu pi ngaan omèn ket ëëpënëak öngre omp pouwaar ket ëa.

⁵ Pël ëak Anutu pi epël ëa. 'Ne ompöpë kosaöokaan öngöp ket ëaut. Pötaanök omp namp pim ëlre pepaar sëp wesak öngöpring erën ëen piarip pouwaarök möönre koröp kopëtaö sëpnaat.'

⁶ Anutuuk pël ëa pötaanök piarip naarök erën ëen möönre koröp kopëtaö yes. Anutuuk erën elmëa. Pötaanök omnaröak yok pangk kom naën ëëpenaat."

⁷ Pël maan pit piin epël yema. "Moses pi tol ëënak epël ëa? 'Namp pim öngöp wes mëëpënëak pöt kaöaröa naëaan pep kosang-wer wa öngöp menakök wes mëëpnaat,' pël ëa."

⁸ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. "Moses pim ngön kosangtak arim lup kosangtaanök öng wes mëënëëtaan kuure mak niia. Pël ëaatak ngön pöt won wiaan ngaan panëër Anutu pim öngre omp ket ëa pötak pël ëëneak neniaan.

⁹ Ën nook pöt epël niamaan kat wieë. Namp pi pim öngöp öngre omp wëwëet ut-pet newasën wëen wes mëak öng muntap koirëpna pöp pi öngre omp wëwëet utpet we-sak saun koirëpnaap."

¹⁰ Pël yemaan ten epël mëëaut. "Pil wiaan pöt öng naön öpën sëëa."

¹¹ Pël maan epël niaut. "Omèn pourö arim ngön pöta ënëm pangk naëpan. Om Anutuuk öng naön ëëpënëak mapna pörö pëen arim ngön pöta ënëm ëak öng naön ëëpnaat.

¹² Omnaröa öng naön yaaö pöta songön nentere nent wia. Narö pitëm ëlöröak mos wilën öng naön ëëpnaat. Narö omèn naröak öp ilën öng naön ëëpnaat. Narö Anutuuk yaat mëmpënëak kön wiak öng naön ëëpnaat. Omèn nem ngön epët kat wiak Anutuuk yaat mëmpënëak tek öpna pörö yok pangk pël ëëpnaarö."

Yesuuk rungaarö welaköt elmëa

(Maak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Akun nentak omèn narō pitèm rungaarō Yesu pim moresiar pitèm rangk mowiak Anutuun kimang mapènèak wak waisa. Pèl yaèèn tenòk nga yemaan

14 Yesuuk epèl niaut. “Nga mangan. Wes mèèn nem naè waisèp. Ke pilōrō Anutuuk wa ngaōók mèèpènèak yaō yema pōtaanòk.”

15 Pèl niak pim moresiar pitèm rangk mowiak wes mèak yang pōr sèp wesak nal saut.

Omp ulwas omnant kèsang wieëaupë ngõnte

(Maak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Akun nentak omp ulwas namp Yesuu naè wais epèl yema. “Rè yanuulaup, ne ya ompyaō tol nent mènak wèwè kosangta yaō sum?”

17 Pèl maan Yesuuk epèl yema. “Ni tol èènak ya ompyauten pèèl yenèaan? Anutu kopètapòkèèr ompyaup. Ni wèwè kosangtak òmèak pòt Anutuu ngõn kosangòt ngaarèk òm.”

18 Maan “Ngõn kosang tal nent ngaarèk òm?” pèèl yema. Pèl maan Yesuuk kangiiir epèl yema. “Ni omèn mēngkanok. Ni òngre omp wèwèet kom èēnganok. Ni kékain èēnganok. Ni omèn muntarōen kaar manganak.

19 Ni nim èlre pepaarè ngõn ngar òm. Nimtèèn lup sant yaèn tapèl muntarōen elmèem.”

20 Pèl maan omèn pōpòk epèl yema. “Pipot nem kotuukaan è waiseimautōp wèwè kosangtak òmaan munt tal nent èem?”

21 Maan Yesuuk epèl yema. “Ni ompyaō sumèak pòt sè nim omnant pout menak sumat wak omèn omnant wonōrō mamp. Pèl èèmè pòt kutòmweri omèn ompyaut orō nireèpnaat. Pōtaanòk pèl èak wais nem ènèm elnèem.”

22 Pèl maan omnamp pi pòt kat wiak ya kèlangõn kòn wiak sa. Pòt pi uròmere kaar es kèsang wieèa pōtaanòk.

23 Omèn pōp yesèn Yesuuk ten pim ru-urōen epèl niaut. “Ne yaap niamaan. Omèn omnant kèsang wieëaurō Anutuu wa ngaōók yamèa pōta òngpòk ilapnaataan poprak è yaè.

24 Pōta nokoli nent epèl niamaan. Pol kamel namp yok pangk wap poè korōp korir yamè pòkè kanòk ilapna pòt kengkènte. Èn omèn monere uròm selap wieëaurōak Anutuu wa ngaōók yamè pòtak ilapna pòt kònòm panèet.”

25 Pèl niaan ten kat wiak weère kosang won sèèn epèl mèèaut. “Omèn ke pilōrō Anutuu wa ngaōók yamèautak neilaan èèpna pòt omèn tolèèlèpòk yok pangk wèwè kosangtak òpèn?”

26 Maan Yesuuk tenèn it kos èè epèl yenia. “Omnarōak Anutuu wa ngaōók

yamèautak ilanè pòt pangk naèn èènèetak Anutuuk yok pangk kanò koir nimpnaat. Pòt pi weère kosangringèpòk omnant pout pangk yaaup.”

27 Pèl niaan Pitaak kangiiir epèl yema. “Kat wi. Ten omnant pout sèp wesak nim ènèm elniaut. Pōta kangiiir ten ènèmak oròpòt orō nireèpèn?”

28 Maan Yesuuk epèl yenia. “Ne yaap niamaan. Ènèmak omnant pout ngolōp wasèn ompyaō sèpna pòtak Anutuuk Omèn Kèèp ne weère kosang nangkèn nem ur kèsangtak wel aisèaan ar nem ènèm elnèeimauroeta kaō sak ur kèsang 12 pòtè wel aisèak neering Israel kur 12 pòtè ngõn è pet irèpen sa.

29 Omèn namp nemèèn yak pim kaare yang, òngre ru, sasre nan, èlre pep, èmre ya sèp wasèpna pōp Anutuuk kangiiir omèn ke pilòt kèsang pan tekeri wes mangkèn wèwè kosangèt pep sèpnaap.

30 Wetèèrōakaan selap ènèm rapnaat. Èn ènèmarōakaan selap wetè rapnaat.”

20

Wain yaaweri ya mèmpeñèak wes mèauta watepang ngõnte

1 Akun nentak Yesuuk watepang ngõn nent epèl niaut. “Anutu pim omnarō wa ngaōók yamè pòt wain yaawer wieèa nampòk pim ya pōweri omnarō ya mèmpeñèak wes mèèn sa pòtakèl òk èèmaan.

2 Omèn pōp pi kèt kopèt nentaan 2 kina mampna pòten maan pit kat wiin pangk èèn yaakè wes momèèn sa.

3 Pèl èèn kètèp kosang yesèn pi sè itaangkèn narō pit ka tomòk tauwal èeim wèèn epèl òk mèèa.

4 ‘Arta nem yaak sè ya mēngkèn ne sum ompyaō nimpnaan.’

5 Pèl èèn kètèp luptak wèèn sè tapèl òk mèak kaalak kètèp tingk yewasèn tapèl èa.

6 Pèl èak wiap kan kaalak sè itaangkèn munt narō ka tomòk tauwal yaèèn pitta koirak epèl mèak pèèl mèèa. ‘Ar tol èènak kèt èl epòk ya namēngkèn wisèn eprek wakaim?’

7 Pèl maan pit epèl mèèa. ‘Ten omèn nampòk ya ngõn nent neniaan.’ Maan, ‘Arta nem yaak sè ya mèmpeñèèn seè,’ pèl mèèa.

8 ‘Koō yoolaan ya pepap pimènt sè pim ya ngarangkepòn epèl òk mèèa. ‘Ya omnarōen ngõn maan waisèn pitèm sumat man. Wet rèak ènèm waisa puorō pitèm sumat man. Pèl èak pitèm rakōrō tapèl tapèl mampō sè wetèèrō ènèm man.’

9 Pèl maan omèn wiap kan orōak ya mèna pōrō waisèn 2 kina 2 kina mena.

10 Pèl èak mampō yesèn wet rèak ya mèna pōrō pit sum isak òpnaat wesa pòt om 2 kina tapèl mena.

11 Pël èen pitëm sum mena pötaan ya pepapön kaaö ngön mëak epël mëëa.

12 Ënëm ya ngës rëaö eporö pit akun kot nent ya mëna. Ën ten kët ël epöök kët nga köpël ya mëneimaurö. Pël ëauröak tenim yangingên tapël pit yemangkên. Pöten kaaö.'

13 Pël maan pi kangüir pitëm tekrakaan nampön epël mëëa. 'Ngöntöp, ne niin utpet naalniin. Ne 2 kina nimpa pöten niaan ni kuure mak neeaup.

14 Pötaanök nim sumet wak së. Nim yanging tapël ënëm waisa eporöeta mampëak kön yawi.

15 Sumat nemotöp nem kön wiaul naalmëengan ma? Ni tol èen nem kësangënten kön wiin utpet yaë? "

16 Watepang ngön pöt niak epël yenia. "Pöta ök ënëm Anutuü naë waisauröakaan selap wotöök moulmëëpnaat. Ën wet rëak waisauröakaan selap tapël ënëm moulmëëpnaat."

Yesuuk pim wel wiak kaalak wal ëëpnaata ngönte ök maan akun nentepar nent ëa (Maak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Yesuuk ten pim ru 12 pöröaring Yerusalem kakë yesem tenën pëen wesak epël niiaut.

18 "Kat wieë. Tiar peene Yerusalem kakë yewais. Pörek sëën Omën Këëp ne omnaröak kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröa naë neulëën pit ngön yaatak ne wel wiimëak neak

19 ngönën köpëlöröa naë wes nemëen pitök ökre was neak pës nemöak këra yetaprak nemöön wel wiak akun nentepar nent won sëën kaalak wal ëëmaap."

Semsre Son piarip wotöök sëpënëak mëëa (Maak 10:35-45)

20 Pël niaan Sepeti pim öngöpök pim yokot Semsre Son pöaar Yesuu naë wak së rar rë wesirak omën nentaan kimang yema.

21 Pël èen Yesuuk, "Ni öröptaan kent yaë?" pël maan epël yema. "Ënëmak nim omën poutë kaö sak ömë akunetak nem ru epaar, nim kopirarë, namp yaapköel namp katnéel, wel aisëak wë niiring ngarang ëëpnaan kosang wes mamëak yeniak."

22 Pël maan Yesuuk epël yema. "Arim yenëak pöta songönte ar köpël wë. Ne kelöntak i kakam yaaut yen pöl këlangön kësang kat wiimaap. Pöt arip pangk ëënëëwaar ma?" Pël maan piaripök, "Pangk ëënaawaar," pël yema.

23 Maan epël yema. "I kakam pöt pangk nënëët. Pël ëënëetak nem kopirarë yaap-këëlaan katnéel wel aisapnaata ngönte nook naëngan. Nem Pepapök wel aisapënëak yaö mëëa pöröakëer wel aisapnaat."

24 Pël yemaan ten ru 10 pörö Sepeti pim ruarëën mëëa pöt kat wiak ya sangën ëaut.

25 Pël èen Yesuuk tenën ngön niaan pim naë sëën epël niiaut. "Yang nantë omp akörö pitëm omnarö nga ëak ngarangk yaalmë. Pël yeem pitëm ikanöök ngarangk narö moulmëën pitta tapël omnarö ngarangk yaalmë.

26 Ar pël ëëngan. Arim naëaan namp kaö sak öpënëak pöt pi ar pouröa inëen elniip.

27 Ën namp wotöök sëpënëak pöt pi kot panë sak ar pouröa inëen panë elniip.

28 Pi nem yeë epël ëëp. Omën Këëp ne omnaröak inëen elnëëpënëak newaisën. Nook arim inëen elniak omnarö utpetatë öngpökaan kama niömaan arim kangüir wel wiimëak waisaup."

Yesuuk omën it il tëa naar ompyaö mowesa

(Maak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Ten Yeriko kakaan yesën omën kësang pan Yesuu ënëm waisa.

30 Pël yaëën omën it il tëa naar kan ëöök wel aisëëë Yesuu yesa ngön pöt kat wiak ngön ëak epël yema. "Aköp, Tewitë ëap, Anutuü Yaö Niiaup, ni tenipön yaköm kön niwi."

31 Pël yemaan omnaröak leng ëëpën mëak nga yemaan piarip pöten kat nemowiin ke urak kaalak ngön ëak epël yema. "Aköp, ni Tewitë ëapök tenipön yaköm kön niwi."

32 Pël maan Yesu pi leng ëak kamtaöök tauëë ngön maan waisën piaripön epël pëël yema. "Arip tol elniimëak yak?"

33 Maan piaripök epël yema. "Aköp, ni aan tenip it nga sëh."

34 Pël maan Yesuuk piaripön yaköm èen pim moresiar piarpim itöörarë rangk mowiin tapëtakëer ompyaö sak Yesuu ënëm saut.

21

Yesu pol tongkiüp rangk isak Yerusalem kakë sa

(Maak 11:1-11; Luk 19:28-40; Son 12:12-19)

1 Ten Yesuring Yerusalem kak temanöm yesem Petepasi ka Olip tomök wieëa pöök öröak Yesuuk pim ru naar epël mëak wes yamë.

2 "Arip ka ëngköök së öröak itaangkên pol tongki ruupring namp këraamentëk wii ngan ë ulmëen öpnaat. Pipaar tapëtakëer wilak mësak waisën.

3 Pël yaëën omën nampök pëël yeniaan pöt epël man. 'Aköpök epaarën ya.' Pël maan kat wiak tapëtakëer pëël niaan mësak waisënëët."

4 Pël yaëën tektek ngön yaaö nampë ngaan ngön ök ëa nent kë öröa. Ngön pöt epët.

5 "Omën Saion kak wëauröen epël man. 'Kat wieë. Arim omën omp aköp arim naë yewais.

Pi pimtèn kön wiin nawis, ya wiapring pol tongkiipè rangk yewais.
Yaap, pi pol tongki ruupè rangk wel aisèak yewais.’ ”

6 Maan ru pöaar sè Yesu pim ök mèëa pöl ëa.

7 Piarip pol tongkiipre ruup mèsak wais piarpim ulpèen rangköt pèrèak pol tongkiipè rangk mourön Yesu rangk wel aisèa.

8 Pèl ëak kan yesèn omèn kèsang pan pitèm ulpèen rangköt pèrèak kamtaòök mourö yesèn naröak ya lupöök sè kewisat ilak këëmre kewis elmè yet.

9 Pèl ëak omèn wet rèak yesauröere ënèm yesa pourö ërèpsawi yeem ngön ëak epèl yema.

“Tewitè ëap, yowe.

Akòpè këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Anutu ngaarèk wèaup, yowe.”

10 Pèl ë sè Yerusalem kak yaaröön pörek wèaurö yaan sak epèl yema. “E, pipop talèp?”

11 Pèl yemaan omèn Yesuring yesauröak epèl yema. “Epop tektek ngön yaaö omnamp, Yesu, Kalili yangerak Nasaret kakaanèp.”

Omèn narö ngönèn tup kaöetak omnant mampöore sum ë pèl ëeim wèen waö ë mèa (Maak 11:15-19; Luk 19:45-48; Son 2:13-22)

12 Yesu pi Anutuu ngönèn tup kaöeta kakaati sè itaangkèn omnarö omnant ngawi yeem wèen itenak pit waö ë momèak omèn mon ngawingawi yauröa urötere omèn int ekörö menak sum yewauröa uröt kaip ti yemoola.

13 Pèl ëak pitèn epèl yema. “Ngönèn pepeweri Anutuuk epèl ëa. ‘Nem tup pipten omnaröak kimang yenèa kaat pèl apnaat.’ Ar pipèl yaèèn këkain yauröa kaata ök yes.”

14 Omèn it il téaare ing il téaurö pim naè waisèn ngönèn tup kaöetak ompyaö mowesaut.

15 Pèl yaèèn kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötè ngarangköröak pim ya retèngöt mëmpöore rungaaröak piin, “Tewitè ëap, yowe,” pèl maö yaauten itenak pit ya sangèn èèn

16 piin epèl yema. “Ni pitèm yenia pöten kat wian ma?” Maan Yesuuk epèl yema. “Mak, ne yok kat wia. Pèl ëaap ngön nent ngönèntak wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma? Pöt epèl. ‘Ni runga kotre kapaatakörö kengkèn mowasèn pitèm këmötéan ompyaö wesak yaya yenia.’”

17 Pèl mëak pit sèp mowesak Yerusalem kakaan oröak Petani kak sè wè koö olaan ka uraut.

Yesuuk maan këra kement umön rëa (Maak 11:12-14, 20-24)

18 Wangam kanök ka kaöaòökèl kaalak yesem këèn ëa.

19 Pèl èèn këra kem kan èöök wèa nementèn itaangkèn ulöpörö nautön, om epöt pèen wèa. Pèl èèn pömentèn epèl yema. “Ni kaalak ulöp utnganak.” Pèl maan kem pöment tapètakèer saap wak umön yarè.

20 Pèl yaèèn ten pim ruurö pöten itenak yaan sak epèl mèëaut. “Kem epment tol ëak teëntom umön yera?”

21 Pèl maan Yesuuk epèl yenia. “Ne yaap niamaan. Ar kön selap ëak yok pangk pèl èepèn ma won pèl kön nawiin, kön wi kosang wasèné pöt arökta nem kementèn maan yaè epèl èènèet. Pöt pèen won. Tomön epöonta, ‘Ni tiak i kaöökèl sè orö,’ pèl maan pangk pèl èèpnaat.

22 Ar kön wi kosang yewesautaring wè Anutuun nem yapintakèl omèn nenten kiman mang manè pöt nimpnaat.”

Kaöaröak Yesu ya yamèngkauten pèèl mèëa (Maak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Yesu pi kaalak ngönèn tup kaöetak sè ilèak omnaröen ngönèn ök maim wèen kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö pit pim naè wais epèl mëak pèèl yema. “Nim eprek ë yaèn pipot talèpè këm ngöntak ëeimèn? Talèpök pèl èem niia?”

24 Pèl maan Yesuuk kangiiir epèl kaip ti mèëaut. “Nookta arèn pèèl niamaan. Ar këët ök neaan pöt ne talèpè këmtak omnant yeëan pöt ök niamaan.

25 Sonè i mèeima pöt talèpök maan eima? Anutuuk ma pimtök kön wiak eima?” Pèl maan pit neneren epèl yema. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pèl mepenaatep pi epèl niepan. ‘Tol èènak Sonè ngönten kön wi kosang newasèn yeè?”

26 Èn tiar ‘Sonök’ pèl mepenaatep omèn pouröak piin, ‘Tektek ngön yaaö namp,’ pèl yaurö yak utpet niwaspan. Pötaan kas yaè.”

27 Pèl mëak Yesuun kangiiir epèl yema. “Ten köpèl.” Pèl maan Yesuuk epèl mèëaut. “Nem yeè epotta talèpök neaan yeè pöt ök neniangan.”

Yokot naarè watèpang ngönte

28 Pèl mëak Yesuuk ngön nent epèl ök yema. “Ar kön tolèl yawi? Omèn namp pim yokot naar wèa. Pèl èèn wetèèpè naè sè epèl mèëa. ‘Yokotup, ni peene sè nem wain yaöök ya mèn.’

29 Pèl maan pi, ‘Won, ne pèl naèngan,’ pèl mëak wè ènèmak lup kaip tiak sa.

30 Pèl yaèèn pepap pi pim yokot muntapè naè sè tapèl ök mèëa. Pèl maan pi, ‘Mak, ne sumaap,’ pèl mëak nasèn ëa.

31 Ar kön tolèl yawi? Yokot talèpök pepapè ngönte ngaarèk wa?” Pèl maan pit, ‘Wetèèp,’ maan Yesuuk epèl yema. “Ne yaap niamaan. Takis yewaö utpetere òng omp nga

yaaö utpet ke pilöröak ar il niwesak Anutuuk wa ngaöök yamëautak ilapnaat.

³² Pöt Son pi wotpil yaauta kanö pet elniipënëak yewaisën ar pim ngönten kön wi kosang newasën yaëen takis yewaö utpetaröere öng omp nga yaauröakëer pim ngönten kön wi kosang wesa. Pit pël yaëen ar itenakök lup kaip tiak tapël naën ëan."

Wain yaaweri ngarangk utpetaröa watepang ngönte

(Maak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ "Ne watepang ngön munt nent nia-maan kat wieë. Omën kaö namp wain ya newer ngëntak ëm ök rëak wain ulöpörö wamp olapna yang öngöpö téak ngarangk ëëpna ka wali nent ök rëa. Pël ëak ya omnarö ngarangk moulmëak pimënt yang wali nerek sé wakaima.

³⁴ Wë köp yesa akunet temanöm sëen tööpënëak inëen narö wes mëen sa.

³⁵ Së oröön ngarangk moulmëaurö pit inëen namp pës möa, namp mën wel wia, namp kël mö wel wia.

³⁶ Pël ëen ya pepapök inëen munt narö kësang wes mëen sé oröön tapël elmëa.

³⁷ Pël ëen ënëmak pimtë ru panëëpön, 'Pit nem ruupë ngönte kat wiak ngaarëk öpnaat,' pël weseë wes momëen sa.

³⁸ Pël ëen ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël mëëa. 'Omën epop pim pepapë mor kolut pout öpnaap. Pötaanök tiar mëmpa. Pël ëen yaat tiarimëen sëpnaan.'

³⁹ Pël mëak wain yaaweriaan wa wilëngkëël olëak mëna."

⁴⁰ Yesuuk ngön pöt mëak epël pëel yema. "Ënëmak wain ya pepap wais ngarangkörö tol elmëëpën?"

⁴¹ Pël maan pitök epël yema. "Pi yaap omën utpet pörö mënak utpet wesak ngarangk munt köp yesa akunatë ulöpörö pi mamna pörö wain yaaweri moulmëëpnaat."

⁴² Pël mëak Yesuuk kaalak pitën epël yema. "Ngönën pepeweri epël wa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

'Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.

Anutu pimtok pël yaalmëen ten itaangken ompyaö panë yaë.'

⁴³ Pël wia pötaanök ne ök niamaan kat wieë. Anutuuk pim omën ompyaut ngaan ar nina pöt arim naëaan kama wak omën maimarö mangkën pit Anutuuk kônöökë ënëm ëen kë ompyaut pitëm wëwëetak orööpnaat.

⁴⁴ [Omën namp wap epëtak soë urak kawi ngentiipnaap, pi koröp ilak utpet ëëpnaap. Ën wapëtak pim rangk ngentiipna pöt, omën pöp ilak ünön ëak utpet panë sëpnaap.]"

⁴⁵ Kiri ar yaaö kaöaröere Parisi omnarö pim watepang ngön pöt kat wiak pi pitëmël ko wesak ya pël wesak

⁴⁶ wali öpënëak kön wia. Pël ëautak omën pouröak piin, "Tektek ngön yaaö omnamp," pël yamëëa pötaan ka ëen sëp wesa.

22

Öngre omp mës mampënëak këere imën yenauta ngönte

(Luk 14:15-24)

¹ Yesu pi kaalak omnaröen watepang ngöntak epël ök yema.

² "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamëaut omën omp ak nampë pim ruup öng mës mampënëak këere imën kaö wa pötakël ök ëëmaan.

³ Pi kaömpöt ar ëak kopëta wes pet irak pim inëen ruurö omën pim wet rëak ngön ök mëëauröa ngësë yas wes mëen sëen pit kat wiak waisëpnaaten kaaö ëa.

⁴ Pël ëen pi kaalak inëen ru munt naröen epël mëak wes mëa. 'Omën nem wet rëak ngön ök mëëauröen epël man. "Kaömpöt ar ëak kopëta wes wiak wë. Purimakaö kaöaröaring ru ompyauröeta möak omnant pout yok kopëta wes pet iraut. Pötaanök peene wais këere imën yenem ërëpsawi ëëpa.'

⁵ Pël maan pit sé ök maan kat wiak pitëmötön sa. Namp pim yaakë sa. Namp pim uröm kaatakë sa.

⁶ Ën narö inëen ruurö wali wak utpet wesak mëna.

⁷ Pël ëen omën omp aköp pi ya sangën ëen pim nga omnarö wes mëen omën pim inëen ruurö mënaurö mënak pitëm kaaö es kor mëen kot sa.

⁸ Pël ëen pim inëen ru naröen kaalak epël ök mëëa. 'Këere imën pöt kopëta wes pet irautak omën nem wet rëak yas mëëauröak utpet ëa.

⁹ Pötaanök ar kamtatë yesem omën koirënëerö pouröen wais këere imën nëmpnaan ök man.'

¹⁰ Pël maan pim inëen ru pörö kamtatë yesem omën koirauröen ök maan ompyaöre utpet pourö sé kaatak ilaan peö ëa.

¹¹ "Omën omp aköp pi omën waisauröen itaampënëak kaata kakaati ilëak itaangkën omën namp wa top ke pötë ulpëen yamëaup namëen wëen itena.

¹² Pël ëak epël mëëa. 'Ngöntöp, ni tol ëen wa top epta ulpëenëp won wais wel aisëaan? Ni pil yaëen pangk naën yaë.' Pël maan ngön won sak wëa.

¹³ Pël ëen omën omp aköpök pim inëen ruuröen epël mëëa. 'Omën epop ingre morötë wii téak koö panëëtak wa moolan. Pi pörök wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaan.'

¹⁴ Yesu pi watepang ngön pöt më pet irak epël yema. “Ne yaap niamaan. Anutuu omën selap yas mëëauröakaan kopët naar waisën wël ë yaulmë.”

*Takis yaautaan Yesuun morök elmëa
(Maak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

¹⁵ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit së wa top ëak ngön tol nentak Yesuun nga wiipën pël mëak kopëta wesa.

¹⁶ Pël ëak pitök pitëm ru naröere Erotë omën narö wes mëen wais epël yema. “Rë yanuulaup, ten niin ëwat wë. Ni ngön wotpil yaaup, ngön ompyaö Anutuuk ök niiaut pëen omën pourö yaap wesak rë yanuulaup. Ni omën isaare irëaurö omnant möngkraar kangk naalmëen yaaup.

¹⁷ Pötaanök ni kön tolëel yawiin? Rom omën omp ak Sisa pöp takis mampen ma Anutu pimënt mampen?”

¹⁸ Pël maan Yesuuk pitëm utpet mowasëpënëak yaauten iteneö epël mëëaut. “Kaar, omnarö ar tol ëënak morök yaalnë?”

¹⁹ Mon kël nent wak wais neneë.” Pël maan pit nent wak wais yemangk.

²⁰ Pël ëen Yesuuk pitën epël mëak pëel yema. “Könre yapin epot talëpëet?”

²¹ Pël maan pit epël yema. “Sisaëet.” Pël maan puuk epël yema. “Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun.”

²² Pël maan pit yaan sak sëp wesak saut.

*Weletakaan wal yaauta ngönte
(Maak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

²³ Kët pötak Satusi ngönën omën narö Yesu naë waisa. Omën pörö weletakaan wal naëngan pël yaaurö. Pit wais Yesuun epël mëak pëel yema.

²⁴ “Rë yanuulaup, Mosesök epël ëa. ‘Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë ru oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.’

²⁵ Pël wiaap tenim naë omën nanang narö 7 ëak wakaima. Pël ëaurö nanëpök öng namp wak ru won wë wel wiin nangap öng kapirëp wa.

²⁶ Pël ëen pi tapël wel wiin nang muntap öng kapir pöp wa. Pël pël ë seim omën nanang 7 pörö öng kopët tapöp wak ru won wë wel wi won sa.

²⁷ Pël ëen ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia.

²⁸ Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröep wë wal ëëpena akunaöök ni kön wiin talëpë öng sëpën?”

²⁹ Pël maan Yesuuk pitën epël yema. “Ar ngönëre Anutuu weëre kosangöön ëngk ma e weseë irikor ngön yak.

³⁰ Wal ëënë akunaöök ar omnarö öngre omp naëngan. Kutöm enselöröa ök tek öneërö.

³¹ Ën weletakaan wal yaaö pöt ngönëntak Anutuuk epël ëa pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

³² ‘Ne Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.’ Ngön pöta songönte epët. Omën pörö wel wiaurö öp sak kutömweri wë. Pötaanök Anutu pi wel wiauröaap won, öp wëauröa Anutu.”

³³ Pël maan kat wiak pim ngönëntaan yaan sa.

*Yesuun ngön kosangötë kaöeten pëel mëëa
(Maak 12:28-34; Luk 10:25-28)*

³⁴ Yesu pi ngön pöt ök maan Satusi omnarö ngön won sa. Pël ëen Parisi omnaröak pöten kat wiak pit pimëen ngön nent kopëta wasëpënëak wa top ëa.

³⁵ Pël ëak pitëm naëaan ngön kosangötë ngarangk nampök piin morök elmëak epël pëel yema.

³⁶ “Rë yanuulaup, Anutuu ngön kosang tal nentak kaöet?”

³⁷ Pël maan epël yema. “Anutu pi nim Aköp. Ni piin lup sant elmëak nim lupre könre kön yawia pipot pout pimëen pëel elmëem.

³⁸ Pipët Anutuu ngön kosangötë kaöet, muntat il yewas.

³⁹ Pël ëak pöta kar nenteta wia. Pöt epël. Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem.

⁴⁰ Ngön pipteparök Mosesre tektek ngön yaauröa ngön kosangöt erën ëak wia.”

*Yesuuk Parisi omnaröen Kristoë songönten morök elmëa
(Maak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

⁴¹ Parisi omnarö wa top ëak weën Yesuuk pitën epël mëak pëel yema.

⁴² “Ar Kristo, Anutuu Yaö Mëëaupön talëp aim? Pi talëpë ëap?” Maan pitök, “Tewitë ëap,” pël yema.

⁴³ Pël maan Yesuuk epël yema. “Yak tol ëënak Ngëëngk Pulöök Tewitën elmëen Kristoon, ‘Nem Aköp’ pël mëëa? Pöt epël.

⁴⁴ ‘Anutu puuk nem Aköpön epël yema. “Ni wais nem yaapkëetakël öm.

Pël ëaan nimëen kööre tok yaaö piporö nook nim weëre kosangöökë karök moul-mëëmaat.”’

⁴⁵ Tewitök piin, ‘Nem Aköp’ pël mëëaupök tol ëënak Tewitë ëap pël yaë?”

⁴⁶ Pël maan pit ngön pöta kangit mapnaat pangk naën ëen akun pötak ngës réak pëel muntat mapnaaten kas ëen sëp yewas.

23

Yesuuk omnaröen Parisiire ngön kosangötë ngarangköröa utpet yaautë ënëm ëëpanëak pepanöm mëëa

(Maak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Akun pötak Yesuuk ten pim ruuröere omnaröen epël ök niiaut.

2 “Ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö pit Mosesë urötak wë ngön kosangöt rë yanuul.

3 Pötaanök pitëm ök yenia pöt kat wiak ngaarëk ön. Ën pitëm wëwë wë pötak öngan. Pit rë yanuulem pitëmënt ngaarëk naön yaë pötaanök.

4 Pit ngön kosang nantta ar ngaarëk önëak pitëm könöökään rangk ök niaan ar ngaarëk önëak poprak yaëen pitëmënt kaamök kot nent naën yaë.

5 Pitëm omnant yaaut omnaröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan yaaurö. Pit ngön kosang lup nant retëng ëak kör koëak kepön upakötë wiil ngan ë utööre moresi tapël ë, ën pitëm ulpëenöröa kautë poë koröp sëtöt ngan ë më pël ëak yaaurö.

6 Pit këere imën yena akunatë itëkëel kaaröa urötë wel aisapnaaten kent yeem ngönën tupötë kakaatiita omnaröa itëkëel wel yaisëaurö.

7 Pël yeem omnaröak wa topöök koirak ërëpsawi ngön maöre ‘Rë yanuulaup,’ maö pël ëëpnaaten kent yaaurö.

8 Ar pöt omnaröak arën, ‘Rë yanuulaup,’ pël niapnaaten kent ëënganok. Ar ke kopëtalörö, Anutu kopëtap arim Rë Yanuulaup.

9 Yang omën nampön, ‘Pep,’ manganok. Arim Pep kopëtap kutömweri wë.

10 Omnaröak arën, ‘Wotöököp,’ pël niapnaaten kent ëënganok. Arim wotöök kopëtap Kristo nemënt.

11 Arimëen kaö sak wëaupök ar pouröa inëen elniip.

12 Omën namp pimtök pimtën kön wiin isëpna pöp Anutuuk wak irapnaap. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isak mapnaap.”

Yesuuk Parisiire ngön kosangötë ngarangköröen pitëm kaar yaautaan nga mëea

(Maak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi ngönën omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnarö Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapënëak yaëen kan yemowariem arimëntta nilaanan yaaurö.

14 [“Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Ar öng kapiröröa omnant pout arimëen weimeë morök elmëak omnaröak arën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Ar kangiir akunetak könöm kësangöt koirënëët.]

15 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi ngönën omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omën namp pim ngönënte sëp wesak arim ngönënta ënëm ëëpënëak i kaöök olëak yang kaö poutë yesaurö. Pël yeem arim utpet yaaut pet elmëen pi ënëm panë ëak ar il niwesak

arim es parëaöökë sënë pöl piita teëntom së orööpnaat.

16 “Elei, wotöök it il tëaurö, ar Anutuu kanö omnaröen pet yaalmëem arimënt kan pöök nasën yaaurö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnaröen ngön kaar epël yamëëaurö. ‘Omën namp ngön nent kosang wasëpënëak Anutuu ngönën tup kaöetakël utak kosang wasën pöt mos ëëpnaat. Ën namp aini kool ngönën tup kaöeta kakaati ë rangia pötëel utak kosang wasën pöt kë ëëpnaat.’

17 It il tëa kaökaurö aë! Tol nentak kaöet? Ngönën tup kaöetak këët ma aini kool kakaati ë rangia pötök këët? Anutuu ngönën tuptakëer kaöet.

18 Ar tapël ngön kaar epël yamëëaurö ‘Omën namp ngön nent kosang wasëpënëak ur Anutuun kiri yawiautakël utak kosang wasën pöt mos ëëpnaat. Ën namp urta rangk kiri wiautëel utak kosang wasën pöt kë ëëpnaat.’

19 It il tëa kaökaurö aë! Tol nentak kaöet? Ur Anutuun kiri yawiautak këët ma urta rangk kiri wiutak këët? Urtakëer kaöet.

20 Pël yaë pötaanök omën namp urtakël utak kosang wesak yemaan pöt urötëre kiri wiaut pouteparëel utak kosang wesak yema.

21 Ën namp Anutuu ngönën tup kaöetakël utak kosang wesak yemaan pöt ngönën tupëtëre tuptak wëaupököl utak kosang wesak yema.

22 Ën tapël namp kutömweriil utak kosang wesak yemaan pöt Anutuu ur kësangëtëre pötak wel aisëaupököl utak kosang wesak yema.

23 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ëwamre kaëkoöre këenne pöt wa top ëak moresiar wesak kom ëak kopët nent Anutuun yaö yaalmë. Ar omën pas pöt yeemak nokoliil wotpil mëmpöore yaköm ëak ompyaö elmëere Anutuun kön wi kosang wasö ngön kosang kaö pipot ngaarëk naön yeë. Poutepar ëënë pötaar ompyaö.

24 Wotöök it il tëaurö, ar Anutuu kanö omnarö pet yaalmëem arimënt kan pöök nasën yaaurö. Omën namp iiste nëmpënëak yaëen iwal namp ilaan pöt nanëmpan, lë olapnaat. Pël ëëpnaatak pol kamal kësangëp ilaan iistaring köntak nëmpnaat. Tapël ar Anutuu ngön kosangötë ënëm ëënëak kot panë nantë ënëm yeem kaöat sëp yewas.

25 “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar kelönre söwaröt kasngaëel pëen i yairem öngpök i nairën ëen kewil wia pöl ar koröpöök ompyaö wasën arim lupötë

pöt kainre koröpööké kentööké ënëm yaaö pöt peö ëäk wë.

²⁶ Parisi omën it il téaup ni! Wet réak kelönre söwarötë öngpök iirën kewil won sèpna pöt kasngaëälta won wiaapnaat.

²⁷ “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omën yangaöökë ökörö. Tomök pöt omnaröak ë rangiin itaangkën ompyaö yaë. Ën öngpök pöt omën kosere söp kampöt wia.

²⁸ Ar tapël arim koröpöök omnaröa ëöetak wotpil koröp oröak wëën arim lupötë pöt kaar yaaöre utpet yaaut wia.”

Yesuuk Parisiire ngön kosangötë ngarangkörö utpet kangut öpnaat pël mëëa (Luk 11:47-51)

²⁹ “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar tektek ngön yaaö omën ngaanëër wel wiauröa yangaö wa ngölöp weseim wë. Pël yeem wotpil wakaimauröa yangaö ë morangieim wë.

³⁰ Pël yeem ar epël aim. “Tenim ëaröa wakaimauk wakaimanëën pit kaamök ëäk tektek ngön yaaö omnarö namëngkën ëan tapön.”

³¹ Arim ngön yak piptak ar omën tektek ngön yaaö omnarö mëneimauröa ëarö pöt tekeri yewas.

³² Arim ëaröa mëneima kaut wia pöt arök mën pet irën.

³³ Kamal ëlre ruuröa ök utpetarö, arim saunaté kangiir es parëaöök sënë akun temanöm yesën kas tarëk së ëlëep ilan? Pangk pël naëngan.

³⁴ Pötaanök ne niamaan kat wieë. Ne tektek ngön yaaö omnaröere ngön ompyaut ëwatöröere ngön ompyaö pöt rë nuulöpnaarö arim naë wes nimëëmaat. Pël ëën arök narö mëmpööre këra yetaprak mö pël ëënëët, narö arim ngönën tupötë pës momöak ka nantëëan nantë waö ë momëënëët.

³⁵ Pël ëënëë pötak Anutuu omën wotpilörö mënan pöta kangut arim naë orööpnaat. Ngaanëër arim ë nampök ngës réak Apel mënak mëmpö mëmpö ë wais Sekaraia, Perekaiäë ruup, Anutuu ngönën tup kaöetak kiri yawiäutere ngëëngk panë tupta neröök mënaut.

³⁶ Ne yaap niamaan. Omën mënauröa kangut ar peene e wë epöröa naë orööpnaat.”

Yesuuk Yerusalem omnaröen yaköm köm mëëa

(Luk 13:34-35)

³⁷ Yesuuk kaalak epël ök yema. “O Yerusalem omnarö, Yerusalem omnarö, yaköm. Ar tektek ngön yaaö omnarö mëmpööre ngönën omën arim naë wes nimëauröa kël mö wel wi pël yaaurö. Ne kët ël epotë kokor ëlëpë ruurö wereweriarë

öngpök wa mëak ngarangk yaalmë pöl ar wa rongan ëäk ngarangk elniimëäk kent kön wiak pël yaalniin ar kaaö elnëeimaurö.

³⁸ Pötaanök ne sèp niwasën ar ngarangk won önëët.

³⁹ Yaap, ne epël niamaan. Ar neen itnaangkën wakaim akun kaöaöök neen kaalak itenak epël neanëët. ‘Aköpök wës mëën yewais epopön yaya mepa.’ ”

24

Yesuuk Anutuu ngëëngk tupët utpet sèpnaat ök mëëa

(Maak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Yesu pi ngön pöt ök më pet irak Anutuu pim ngönën tup kaöetakaan oröak yesën ten pim ruurö naë së ka yal menmen ë seëautön sös mëak pet elmëaut.

² Pël ëën epël niaut. “Ne yaap niamaan. Omën ompyaö e wiaan ityaangk epot epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tup epët tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sèpnaat.”

Yesuuk këlangön ke nentere nent orööpnaata ngönte mëëa

(Maak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Pël niak Yesu pi Olip tomök së wel aisëaan pim ruurö tenimët naë së epël mëak pël mëëaut. “Nim ngönën tupët tööl komun ëëpnaat aan pöt taan pël ëëpën? Ën nim kaalak waisën akun pet irëpna pöt temanöm yesën oröpöt oröön ten itenak ëwat sënë.”

⁴ Pël maan Yesuuk tenën epël niaut. “Ar omnaröak lup wa irikor elniüpanëën këëkë ngarangk ëën.

⁵ Naröak wais nem yapintakël, ‘Ne Kristo,’ pël niak omën selap pitëm lup wa irikor elmëëpnaat.

⁶ Ar nga yapinte kat wiak ngarangk ëëë. Kas ëëngan. Akun kaöaö ngölöp yaëën omën pipot wet réak orööpnaat.

⁷ Omën kur nementëkaanöröak kur nementekël nga ëëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröak munt nampë omnaröan nga ëëpnaat. Pël yaëën yang nantë kaömp ngöntök oröeim wëën moup selap mööpnaat.

⁸ Omën pipot om öng namp ru wilëpënëäk lel yailën këlangön kat yawi pöta ök ëëpnaat.

⁹ “Akun pötak omnaröak ar wali nuwak naröa naë nuulëën këlangön kat niwiak nimpënaat. Ën yang poutë omnaröak ar nemorö pël weseë arën kööre tok elniüpanat.

¹⁰ Omën pöt yaaröön omën selap pitëm kön wi kosang yewesaut sèp wesak pitëm karuröen kup mowiin neneraan kööre tok ëëpnaat.

¹¹ Pël yaëën tektek ngön yaaö kaar omën narö selap oröak omën kësang morök elmëën pitëm kaarötë ënëm sèpnaat.

¹² Pël ëën utpet yaautök ulöl sëën omën selap pitëm lup sant yaaut won sèpnaat.

13 Ën omèn weë sak wakaim wel wiipna pöp Anutuuk kama öpnaap.

14 Pël ëën Anutuuk wa ngaöök yanimë pöta ngön ompyaö epët nem omnaröak yang poutë omnaröen ök maan kat wi pet yairën akunet pet irëpnaat.”

*Omèn utpet panëët orööpnaata ngönte
(Maak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

15 “Ënëmak omèn utpet panëët omnant utpet yewesaut Anutuu ngëngk tuptak wiaan itaampunëët. Omèn pöt tektek ngön yaaö namp Taniel puuk orööpënëak éaut.” (Ar ngön epët sangk kelënëerö pöten këëkë kön wiaan.)

16 “Pël yaëën Yutia yangerak wëaurö kas rosiraöökël sën.

17 Ka tomök öpnaapök kaata kakaati së omnant öpan.

18 Ën yaak öpnaapta kak së ulpëenne omnant öpan.

19 Elei, akun pötak ru kepringre ru kapa yemenauro tol ëëpën?

20 Ar omèn kas yaaö pipot kopi akunetakre Anutuu kë yesa ngëngk akunetak orööpënëën Anutuun kimang man. Akun pötë ar yok pangk kas nasëngan pötaanök.

21 Akun pötak këlangön kaö panë kat wiipnaat. Ke pil nent kutö mre yang oröaurekaan yewaisem e wë eptak naaröön éaut. Ënëmeta naaröön ëëpnaat.

22 Anutu pi akun pöt mënt wasëpënëak kön wia. Pi pël naën éa talte omèn pourö kö sën. Omèn pim yaö wesauröaan akun pipët mënt wasëpnaat.

23-24 “Akun pötak kaar omèn selap oröak naröak pitëmtën, ‘Ne Kristo,’ pël yaan naröak, ‘Ne tektek ngön yaaö omnamp,’ pël niapnaat. Pit omnarö morök elniin pitëm ënëm ëënëak retëng weëre kosangringöt ëëpnaat. Yaap, pit omèn Anutuu yaö wesauröeta morök elniak pël ëëpnaat. Pötaanök nampök, ‘Kristo e oröak wë,’ pël yeniaan nampök, ‘Kristo ëngkrek oröak wë,’ pël yeniaan pöt kat mowiinganok.

25 Ne omèn pöt naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak yaaröön ëngk ma e wasanganok.

26 Ënëmak naröak, ‘Kristo yang omèn wonrek yaaröön itenaut,’ pël niaan pöt sëngan. Ën naröak, ‘Kristo ka eptak ëlëëp wë,’ pël niaan pöteta kat wiingan.

27 Omèn Këëp ne kent tangarta yamëngk pöl ëëmaap. Kent tangarët kopëter tar elmëen këtëpë yengampiaulaan yeilëaul poutë ëwa ë pet yair. Pipta ök Omèn Këëp nem waisuma akunetak tekeri yesën omèn pourö neen itaampun sa.

28 Omnantë söp kampaöök wer moön tu-parö wa top yaë. Pöta ök ënëmak ne wais utpet yaaurö kangut mempaat.”

*Omèn Këëp orööpnaata ngönte
(Maak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

29 “Akun pötak omnarö këlangön kat wi pet yairën këtëp röök ulöpnaat. Pël ëën ngonöpta ngaap yesën ariat kutömweriaan tiak yengintiin kutömweri omèn weëre kosangringöt këlok sëpnaat.

30 Pël ëën Omèn Këëp nem tekeri suma retëng késang nent kutömweri yaaröön yang omèn pourö itenak kas ëak merek apnaat. Pël yaëën ne weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepilötë rangk yaaröön itaampnaat.

31 Pël ëën Anutuuk kuup kaö yamëngkën nem enselörö wes mëen së nem omèn yaö wesaurö yang we naöökkan naöök, oorekaan öngkrek yang poutëaan koirëpnaat.”

*Akun kaöaö temanöm yesën omnant
orööpnaata ngönte*

(Maak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 “Ar këra wasmentë yaë pöten kön wieë. Këra pöment ëp këre sak wil yewatën itenak pöt kopi akunet temanöm yes pël yewas.

33 Pöta ök omèn yeniak epot yaaröön itenak pöt, ‘Pim waisëpna akunet temanöm sëën waisëpënëak yaë,’ pël wasënëët.

34 Ne yaap niamaan. Omèn e wë epörö wel wi won nasën wiaan omèn yeniak epot orööpnaat.

35 Kutö mre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan.”

*Akun kaöaö orööpna akuneten köpël wë
(Maak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)*

36 “Omnarö ar omèn pötë orööpna akun kë panëëten éwat naön. Ën ensel kutömweri wëauröere Anutuu Ruup neenta éwat naön. Pep pimtökëer éwat wë.

37 Noaë akunetak omnaröa éa pöl Omèn Këëp nem waisuma akunetak tapël ëëpnaat.

38 I ngaampel naaröön wiaan pit iire kaömp në, öngre omp ë pël ëeim Anutu kasëng menak wëen Noa wangaöök ilëa.

39 Pël yaëën pit köpël wëen i ngaampel oröön omèn pourö i nak won sa. Pöta ök Omèn Këëp nem waisumaatak omnarö köpël wë pitëm omnant yaaut ëeim wëen waisumaap.

40 Akun pötak omp naar ya lupöök wëen namp yeweem namp sëp wasumaap.

41 Ën öng naarta kaömp koröp yokoëëm wëen namp yeweem namp sëp wasumaap.

42 Ar Aköp nem waisuma akuneten köpël wë. Pötaanök ngaire wa kom ëeim ön.

43 Ar epël kön wieë. Ka pepap pi kainëpë rö kan waisëpna akuneten éwat wëanëën itit wë ngarangk ëën kainëp kaat pör menak neilaan ëan tapön.

44 Omèn Këëp nem waisuma akunetak ar kön nenewiin wëen pipël èem sa. Pötaanök ko èak ön."

Inëen ru ompyaupre utpetapë ngönte (Luk 12:41-48)

45 "Ar inëen ru ompyaupë ök sën. Inëen ru namp kön ompyaö wieë ya ompyaö yamëngkën kaöapök muntarö ngarangk èëë akunaté kaömp mampënëak moulmëak sa.

46 Ènëmak inëen ruop kaöapë ök mëak sa pöl èeim wëen kaöap wais itaangkën pöt pi èrëpsawi èëpnaat.

47 Ne yaap niamaan. Kaöap pi pim omnant pout ngarangk èëpënëak moulmëëpnaat.

48 Èn inëen ru utpet pöp pi, 'Nem kaöap pi teënt newaispan,' pël weseë

49 inëen ru pim karurö tang mööre omèn i ngaat nak kön irikor yaauröaring kaömpre i ngawi né pël eim wë

50 pim kaöapë waisëpna akuneten kön nawiin öpna pötak kaöap kaalak waisëpna pöt

51 pi yokot pöp möak utpet wesak kaar omnaröa naë moulmëëpnaat. Pörek omnarö ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaan."

25

Öng ulwas 10 pöröa ngönte

1 "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt öng ulwas 10 pitëm karip omp koirëpna pöröakël ök èëmaan. Öng pörö omp namp pim öng yaup koirëpënëak yewaisën pit neenem rampeet wak kan kourak koirëpënëak sa.

2 Öng 5 èak könringörö, 5 èak wonörö.

3 Öng kön won pörö pit i kön korat naön, rampeet pëen wak sa.

4 Èn könringörökëer i kön korat rampeetring wak sa.

5 Pël èak së kor wëen omp öng koirëpnaap teënt newaisën èen kor wë ka kom èen ka ura.

6 Pël èen röökö lupöök ngön nent ngön èak epël mëëa. 'E, öng koirëpnaap yewaisrek wal èak së koireë.'

7 Pël maan pit yaan sak wal èak rampeet mangia.

8 Pël yeem kön wonörök könringöröen epël mëëa. 'Tenim rampeet yariirek i nant lé nineë.'

9 Maan könringörök epël mëëa. 'Tol èak pël èëpen? I epot tiar pourö pangk naalni-ipan. Arta uröm kaatak së arimot sum èëë.'

10 Pël maan pit yesën omèn öng koirëpnaap wais kopëta wesak kor wëaurö koirak sa. Pël èak kak së orök kaata kakaati së ilëak kan wari ulmëak öng koirëpnaapë këere imën neim wëa.

11 Pël èeim wëen öng kön wonörö së ap wesak ngön èak öng waupön epël mëëa. 'Kan të niwi. Kan të niwi.'

12 Maan epël mëëa. 'Yaap niamaan. Ne arën it köpël yaningëngk.'

13 Yesu pi watepang ngön pöt niak kaalak tenën epël niiaut. "Nem kaalak waisuma akunet köpël. Pötaanök ngai èeim ön."

Omèn mon menaurö watepang ngönte (Luk 19:11-27)

14 Yesuuk kaalak watepang ngön munt nent epël niiaut. "Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omèn kaö nampë èa pötakël ök èëmaan. Pi yang wali nerakël sëpënëak pim inëen ruuröen yas mëak pim omnant ngarangk èeim öpënëak kom è mena.

15 Pi pitëm ya yamëngkauten kön weswes èëë kom èak namp 5000 kina, namp 2000 kina, namp 1000 kina pël meank sa.

16 Pël èen inëen ru 5000 kina mena pöpök ya kosang mënak 5000 kina tapël koira.

17 Èn kar 2000 kina mena pöpök ya kosang mënak 2000 kina tapël koira.

18 Èn kar 1000 kina mena pöp pim kaöapë monat wak së yang kel weera.

19 "Akun wali sëen kaöap kaalak wais pim inëen ruurö mon mena pöt öpënëak wa rongan elmëa.

20 Pël èen mon 5000 kina mena pöpök naë wais epël mëëa. 'Nem kaöap, ni mon 5000 kina nenaup. Pël èen nook ya mënak 5000 kina tapël koiraut.'

21 Maan kaöapök epël ök mëëa. 'Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omèn pasut ngarangk ompyaö èeiman. Pötaanök nook omèn këeta ngarangk niulëëmaan. Neering wë èrëpsawi èëpa.'

22 Pël yemaan inëen ru 2000 kina mena pöpökta tapël naë wais epël mëëa. 'Kaöap, ni mon 2000 kina nenaup. Pël èen nook ya mënak 2000 kina tapël koiraut.'

23 Maan kaöapök epël ök mëëa. 'Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omèn pasut ngarangk ompyaö èeiman. Pötaanök nook omèn këeta ngarangk niulëëmaan. Neering wë èrëpsawi èëpa.'

24 Pël yemaan inëen ru 1000 kina mena pöpökta tapël naë wais epël mëëa. 'Kaöap, ne nim songönte ewat wë. Ni nga yaaup yak omnant omèn muntarök ngëntën yewetaup. Ni omnant nangëntën yeem omèn naröa ngëntaurekaan këet wak yenaup.

25 Pël yaaup yak kas èen nim 1000 kina nenan pöt wak së yang kel weerak wakaimaut. Pötaanök nim monat kaalak yaningk. E.'

26 Pël maan kaöapök epël mëëa. 'Inëen ru utpet wisënep. Ne omnant omèn muntarök ngëntën watöore omnant nangëntën wë omèn naröa ngëntaurekaan këet wa né pël yaaup pël kön wiaup ma?'

²⁷ Ni nem songönten pipël éwat wëak tol éënak nem monat mon kaatak nawiin éaup? Pël éanëën ne wais mon pöt kangitarang wan tapön.'

²⁸ Pël mëak omën pörek wëauröen epël mëëa. 'Ar mon 1000 kina epot piikaan wa ép éak mon 10,000 kina wa epop mënëë.

²⁹ Namp pi omnant menaut ngarangk éak wëën pöt muntat erën éak mangkën ulöl wesak wak öpnaat. Ën namp pi menaut ngarangk naën wëën pöt wa ép éën om pas öpnaat.

³⁰ Inëën ru utpet epop wak köö panëëtak moolaë. Pël éën pörek ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaan.'

Yesuuk kom elniipnaat

³¹ "Wë ënëmak Omën Këëp nem éwaö wak nem enselöröaring waisumaatak kaö sak nem ur kësangtak wel aisëaam sa.

³² Pël éën yang omën pourö nem iri wa top ë nuulëën sëpsëp ngarangkëpök sëpsëpörö memeeröa naëaan kom yaë pöl éën rongan nentepar ëëpnaat.

³³ Pël éën omën ompyaö sëpsëpöröa ökörö nem yaapkëël, utpet memeeröa ökörö kat-nëël pël ë nuulëëmaat.

³⁴ Pël éak Omp Ak kësangëp nook yaapkëël önëëroën epël ök niamaap. 'Nem Pepapök ompyaö niwesaurö, ar wais pim wangaöök nimëëpënëak kutömrë yang naaröön wiaan kopëta wes niwia pötak ilaë.

³⁵ Ne këën wëën ar kaömp nenauro. Iiten yaëën iit nenauro. Maimerakaanëp sant elnäeuro.

³⁶ Ulpëën won wëën nenauro. Yau-man yaëën ngarangk elnäeuro. Wii kaatak neulëën wëën wais ëö nenauro.'

³⁷ Pël niaan omën wotpilörök neen epël neanëët. 'Aköp, ni taan këën wëën itenak kaömp ninan? Ën taan iiten yaëën iit ninan?

³⁸ Ma taan maimerakaanëp sant elnian? Ma taan ulpëën won wëën ninan?

³⁹ Ën taan yauman yaëën ngarangk el-nian? Ma taan wii kaatak wëën wais ëö ninan?'

⁴⁰ Pël neaan nook epël ök niamaat. 'Ne yaap niamaan. Ar nem kar pas eporö kaamök elmëan pöt neen elnäen pël yaë.'

⁴¹ Pël niak nem katnëël öpnaaröen epël ök memaat. 'Anutuuk kemp elniauro ar mop wiak es kosangwesi seë. Es pöwes Anutuuk ngaanëër Setenre pim enselöröaan merauwes.

⁴² Pöt epël. Ne këën wëën ar kaömp ne-nangkën éaurö. Iiten yaëën iit nenangkën éaurö.

⁴³ Maimerakaanëp sant naalnëën éaurö. Ulpëën won wëën nenangkën éaurö. Yau-man yaëën ngarangk naalnëën éaurö. Wii kaatak neulëën wëën wais ëö nenangkën éaurö.'

⁴⁴ Pël maan pit neen epël ök neapnaat. 'Aköp, ni taan këën wëëre iiten ë, maimer-akaan waisöore ulpëën won wë, yauman ëëre wii kaatak wë, pël yaëën itenak kaamök naalniin éan?'

⁴⁵ Pël neaan pitën epël memaat. 'Ne yaap niamaan. Ar nem kar pas eporö kaamök naalmëën éan pöt neen elnäen pël yaë.'

⁴⁶ Omën utpet pörö pit kö yesa kak së utpetat ëeim öpnaat. Ën wotpilörö wëwë kosangtak së önëët."

26

Omën kaöarö Yesu mëmpnaata ngönte ëmön ëa

(Maak 14:1-2; Luk 22:1-2; Son 11:45-53)

¹ Yesuuk ngön pöt ni pet irak kaalak ten pim ruuröen epël ök niiaut.

² "Ar éwat wë. Kët nentepar won sëën Anutuu mait elmëa akunet temanöm sëpnaat. Akun pötak Omën Këëp ne omnarök köore toköröa moresi neulëën këra yetaprak nemööpnaat."

³ Akun pötak kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö pit kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas, pim kaatak së wa top éak

⁴ Yesu ëlëëp wali wak mëmpnaata ngönte ëmön ëa.

⁵ Pël yeem pit epël mëëa. "Omnaarö tiarring nga elpanok akun kësangtak pël naëngan."

Öng nampök Yesu i nga kampët lë momëa (Maak 14:3-9; Son 12:1-8)

⁶ Yesu ten pim ruuröaring Petani kak së orök kësë omën namp Saimon pim kaatak së wëa.

⁷ Pël éën öng namp kël kep ompyaö nentak i köp nga kamp sum kësangring nent pim naë wak waisa. Pël éak Yesu kaömp yenën i pöt pim kepönök lë yemomé.

⁸ Pël yaëën ten pim ruurö itenak öngöpön nga ngön epël éaut. "Pi tol éënak i sum kaöaring epët pas köntak lë yemomé?'

⁹ I piptak mon kësang koirën omën omnant wonörö mangkën pangk ëëpnaatëp."

¹⁰ Pël yaan Yesu pi tenim ngönten kön waswas ëëë epël niiaut. "Ar tol éënak maan pi ya këlangön kön yawi? Pi neen ompyaö pan yaalnë.

¹¹ Omën omnant wonörö pit akun wali ar-ring wëën ompyaö elmëënëak pöt yok pangk pël éënëët. Ën ne pöt akun wali ar-ring naön ëëmaap. Pötaanök pim ompyaö yaalnë epët yok pangk yaalnë.

¹² Ne teënt wel wiin yang kel ne-weerëpnaap. Pötaanök Yuta omnaaröa sokutë yaal nem koröpön kan yaö elmëak i nga kamp yaaut lë yenemë.

¹³ Ne yaap niamaan. Nem ngönte yang ël epotë aö yesem pöt öng epopë yaalnë epëta ngönte aan omnarök kat wiak kön wiipnaat."

Yutas pi Yesuun kup mowiipënëak sum wa

(Maak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Pël niaan ten ru 12 pöröakaan namp, yapinte Yutas Keriot kakaanëp, pi kiri ar yaaö kaöaröa naë së

¹⁵ epël ök mëëa. “Ne Yesu arim moresi niulëën pöt ar mon tolël ëak nampön?” Pël maan pit mon siluwa 30 pöt mena.

¹⁶ Pël ëën akun pötak ngës réak Yesuun kup mowiipënëak kan ap weseima.

Yesu pi pim ruuröaring Anutuu mait kaömpöt na

(Maak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30)

¹⁷ Kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët temanöm sëën Yesuu ruurö ten pim naë së epël mëak pëël mëëaut. “Ka taltak Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nempenaar ar ëak kopëta wasënëak kent kön yawiin?”

¹⁸ Pël maan epël niiaut. “Ar Yerusalem kak së oröak omën nem yeniak pöp koirak epël man. ‘Rë yanuulaupök epël yenia. ‘Nem akun newiaut temanöm yes. Pötaanök Anutuu mait elmëa akunetak nem ruuröaring kaömp ngawi numaat.’ ”

¹⁹ Pël niaan ten pim ök niia pöl ëak së Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nënaat ar ëak kopëta wesaut.

²⁰ Koö olaan Yesu ten pim ruuröaring kakaati së kaömp yematuk wel aisëak wëa.

²¹ Pël ëak Yesuuk tenën epël niiaut. “Ne yaap niamaan. Arim naëaan nampök nemëën kup mowiipnaat.”

²² Pël niaan ten ya këlangön pan ëën pöppöp piin epël mëak pëël mëëaut. “Aköp, nook ma?” “Aköp, nook ma?” pël maö saut.

²³ Pël ëën puuk epël niiaut. “Neering kaömpöt iistak wariak yen epöpök nemëën kup mowiipnaat.

²⁴ Omën Këëp ne ngönëntak nemëën ëa kan pöök së wel wiimaap. Ën nemëën kup mowiipna pöp, elei, kangut kësang pan öpnaap. Pim ëlëpök nawilën ëanëën ompyaö ëan tapön.”

²⁵ Pël maan kup mowiipnaap, Yutas Keriot kakaanëp, puukta tapël epël mëak pëël yema. “Aköp, nook ma?” Maan, “Ni tapöp,” pël yema.

Yesuuk ruurö kë mena

(Maak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Pël mëak ten kaömp yenem Yesuuk kaömp nent wak Anutuun yowe mëak pel ninak epël yenia. “Epët nem mësëpëtak wa neë.”

²⁷⁻²⁸ Pël niak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak ten ninak epël yenia. “Epët nem iit. Il yoolaan Anutuuk omën selap pitëm saunat won yewasem pim sulöp

ngolöpët taë yewas. Pötaanök ar pourö wak neë.

²⁹ Ne niamaan kat wieë. Yangerak eprek wain iit peene nëën pet yair. Arring kaalak nanën wë ënëmak akun kaöaöök nem Pepapë naë wain i maim nent nempenen ëa.”

³⁰ Ten kaömp na pet irak ngönën tan nent mëak kakaan oröak Olip tomökël saut.

Yesuuk Pitaë piin yak mowasëpnaaten ök mëëa

(Maak 14:27-31; Luk 22:31-35; Son 13:36-38)

³¹ Kan kourak yesem Yesuuk tenën epël niiaut. “Röök eptak ar pourö ne sëp newesak kas sënëët. Arim pël ëënë pöt ngönëntak ngön nent epël wia. ‘Ne sëpsëp ngarangkep mëngkën sëpsëpörö repak sëpnaat.’

³² Ne yaap wel wiin weletekaan wal ë neulëën wet réak Kalili yangerak së wëen ar ënëm waisënëët.”

³³ Pël niaan Pitaak epël yema. “Eporö sëp niwesak kas sëpën koröp. Ne pöt, pël naëngan pan.”

³⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne yaap niamaan kat wi. Ni röök eptak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newasumëët.”

³⁵ Pël maan Pitaak kaalak epël yema. “Nimënt yanimëngkem ne nempënëak yaan pöteta yak naniwasën ëëmaap.” Pël yemaan ten pourö tapël mëëaut.

Yesu pi Kesemani ngësöök së Anutuun kimang mëëa

(Maak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Pörekaan yesem yang lup nenta yapinte Kesemani pörek së oröak Yesuuk tenën epël yenia. “Ar eprek wëen ne ëngkrek së Anutuun kimang memaan.”

³⁷ Pël niak Pitaare Sepeti pim ruuar koirak saut. Yesem ngës réak ya këlangön kön wiak ya ngës pan ëa.

³⁸ Pël yeem epël mëëa. “Ne ya këlangön panë yeem wel wiima yangap yaë. Pötaanök kosang newesak neering itiiit öpa.”

³⁹ Pël mëak kot nent ëngkël së ë kosaö yangerak wesirak wë Anutuun kimang ngöntak epël mëëa. “Pep, ni kön wiin pangk ëën pöt këlangön nem naë orööpënëak yaë epot mop wasum. Nem könöök won, nim könöökë wiaul ëëm.”

⁴⁰ Pël më pet irak pim ru naar namp pöröa naë së itaangkën ka uraan Pitaan epël ök mëëa. “Ar neering kot nent itiiit naöngan ma?”

⁴¹ Moröktak wiap sënganëën lup itiiit wë Anutuun kimang maë. Arim lupöt kengkën yeëetak koröpöt könöm yaalni.”

⁴² Pël mëak kaalak së Anutuun kimang mëak epël mëëa. “Pep, këlangön epot ilap neriipënëak kön wiin pangk naën ëën pöt yok pangk kat wiimaat. Nim könöökë wiaul ëëm.”

43 Pël më pet irak kaalak pim ru naar namp pöröa naë së itaangkên pitêm itöt könöm yaëen ka ureim wëen itena.

44 Pël êak kaalak së kimang maan akun nentepar nent ëa. Ngön wet rêak kimang pourötak ök mëëa tapêt kaalak mëëa.

45 Kimang më pet irak ru naar namp pöröa naë së epël mëëa. "Ar om ka kônkon ureim wë ma? Peene epêt nemëen kup mowiipna akunet temanôm yes. Omën Këep nemëen kup mowiak omën utpetaröa moresi neulëepnaat.

46 Wal ëen sëpa. Omën nemëen kup mowiipnaap e yaarö."

Yutasök Yesu kööre toköröa moresi ulmëa (Maak 14:43-50; Luk 22:47-53; Son 18:3-12)

47 Yesu pi pël yamëem wëen ten pim ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas pôpring omën kësang pan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak maan inre tang wak wais oröaut.

48 Yutas Yesu kup mowiipna pöp wet rêak pitên epël mëëa. "Ar êwat sënëen tot numaatak pël yaëen tapöp wesak wali ön."

49 Pël mëak pi teëntom Yesuu naë wais, "Aköp, ni e wëen ma?" pël mëak tot yen.

50 Pël ëen Yesuuk epël yema. "Ngöntöp nim ëëmëak waisan pöl ë." Pël maan pit wais yeö.

51 Pël yaëen ten Yesuring wëauröakaan nampök pim öpwer yepatuukaan tëak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru naar mōak pim katëep per yoola.

52 Pël ëen Yesuuk piin epël yema. "Ni öpwer yepatuuk më. Omën öpwering nga yaë pörö naröak kangiir öp möön wel wiipnaarö.

53 Ne nem Pepapön kimang maan pi teëntom ensel kësang pan rongan 12 pöt wes mëen wais kaamök elnëëpna pöt ni kōpël ma?

54 Pël ëëmaatep ngönëntak utpet nem naë orööpënëak ëa epot tol êak orööpën?"

55 Pël niak pi öpënëak waisauröen epël yema. "Ar neen ngaap wesak wali neönëak inre tang wak yewais ma? Ne kêt ël epotë ngönën tup kaöetak arring wëaup. Pël ëen ar akun pötë neneön yaarö.

56 Pël ëaap omën epot yaaröön tektek ngön yaaö omnaröa ngaanëer retëng ëa pöt kë yaarö." Pël yemaan ten pim ruurö sëp mowesak kas saut.

Yesu ngön yaatak moulmëa (Maak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Son 18:13-14, 19-24)

57 Ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas pim kaatak wa top êak wëen omën Yesu wali wa pörö pi pôrek mësak së moulmëa.

58 Pël ëen Pita pi ënëmënëm sa. Pël êak pi kiri ar yaaö wotöököpë kaatak oröak ëmöökë kakaati së ilëak pit Yesu tol yaalmë pöt itaampënëakngai omnaröa tektrakwel aisëa.

59 Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere kansal pouröt Yesu mëmpnaan omën naröak kaar rêak pim utpet ëautön mapënëak ap wesa.

60 Pël yeem pimëen ngön kaar kësang pan koiraap pöt könöm naën ëen om ap weseim wëen ënëmak omën naar pitêm naë së

61 epël mëëa. "Omën epmor epël ëaumor. 'Ne Anutuu ngëengk tup epêt tööl olëak kaalak kêt nentepar nent ök remaap,' pël yaan kat wiaumor."

62 Pël maan kiri ar yaaö wotöököpök wal êak Yesuun epël ök mëëa. "Pitêm nimëen ngön ya epëten tol yewasën? Ni kangiir nent naëngan ma?"

63 Pël maan Yesu ngön nemaan wëen kiri ar yaaö wotöököpök kaalak epël ök mëëa. "Ne Anutu wëwëetaringëp pim ëöetak pël niamaan kosang wesak am. Ni Anutuu Yaö Niiapur, Kristo, Anutuu Ru tapöp ma?"

64 Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Nimté yaan pi tapêt. Pötaanök ne niamaan kat wiew. Ënëmak Omën Këep ne Anutu weëre kosangëp pim yaapkëel wel aisëak kutöm kepilötë rangk yewaisën it nengempun sa."

65 Pël maan kiri ar yaaö wotöököp ya utpet pan ëen pimté ulpëenëp keli olëak pim omnaröen epël ök mëëa. "Pi Anutu il yemowasem utpet wesak ya. Tol ëen omën munt narö piin ngön mapnaaröen kaalak ap weseim öpen? Ar pim Anutuun utpet wesak ya pöt yok kat wia.

66 Ar tol yak?" Pël maan epël mëëa. "Pi utpet yaarek wel wiip."

67 Pël mëak pim këere wot kantak wasöp ngës menak momöa. Ën naröak kerëmtëparë mor kaë yemomöem

68 utpet wesak epël mëëa. "Kristo, omën ni yanimö pöpë yapinte ök a."

Pitaak Yesuun yak mowesa (Maak 14:66-72; Luk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27)

69 Pita pi ka tomök ëmöökë kakaati wel aisëaan inëen koont nampök pim naë së piin epël mëëa. "Namp ni, Yesu Kalili yangerakaanëp piiring wëaup."

70 Pël maan pi omnaröa ëöetak yak wesak epël mëëa. "Ne nim yaan pipten ëngk ma e yewas."

71 Pël mëak ëm kanrak orööpënëak yaëen inëen koont munt nampök itenak omën naë wëauröen epël mëëa. "Omën epop Yesu Nasaret kakaanëpring wëaakë yaaup."

72 Pël yemaan Pita pi yak weseë kosang wesak epël mëëa. "Anutuu ëöetak ne piin kōpël."

73 Pël maan wë ngöpnööp yaëen omën pim naë wëaröak sê piin epël mëëa. “Ten nim ngön köngkömöön kat yawi. Ni yaap pim toktakanëp.”

74 Pël yemaan Pita pi kosang panë wesak ngön köntak epël mëëa. “Ne Anutuu ëöetak omën pöpön köpëlëp.” Pël maöataring kokor ngön ëa.

75 Pël ëen Pita pi Yesuu epël mëëa pöt kön wia. “Ni kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newasumëëp,” pël mëëa pöten kön wiak yaköm pan ëen sê ing kaö ëa.

27

Omnarö Yesu Pailatë naë wak sa

(Maak 15:1; Luk 23:1-2; Son 18:28-32)

1 Ëlпам walën kiri ar yaaö kaöaröere ngarangk pourö wa top ëak Yesu mëngkën wel wiipnaata ngönte kosang wesa.

2 Pël ëak maan wii tëak mësak sê Rom yang ngarangk Pailat pöpë naë moulmëa.

Yutas wel wia

(Ngön 1:18-19)

3 Wel wiipënëak kosang wesa pöt Yutas kup mowiaup kat wiak tol ëënak ëan pël kön wiak ya utpet ëen siluwa mon 30 ëak mena pöt wak sê kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö kaip ti menak epël mëëa.

4 “Ne utpet ëak saun wonöpön kup niwiin mëmpunëak yeë.” Maan pit epël mëëa. “Tol ëen tenën yeniaan? Pipët nimtëëtep.”

5 Pël maan monat Anutuu ngönën tup kaöetak moolëak sê kaö töa.

6 Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö siluwa mon pöt wa rongan ëak epël mëëa. “Mon epot kup niwiak waut. Pötaanök ke epëlöt ngönëneën yawiautak wiipenaataan nga wia.”

7 Pël mëak pit ngön ë kopëta wesak omën kamaatëaanörö yang kel weerëpënëak omën yang kaap ket yaaupë yang lup nent sum ëa.

8 Pël ëa pötaanök yang lup pöta yapinte omën iita yanget pël ya.

9 Pël ëen tektek ngön yaaö namp Seremaia pim ngaanëer ngön ëa pöt kè oröa. Ngön pöt epët. “Israel omën naröak siluwa mon 30 pöt omën sum ëëpënëak kosang wiak mena pöt pit kaalak wa.

10 Pël ëen aköpë ök neea pöl pit sum pötring omën yang kaap ket yaaupë yang lup nent sum ëa.”

Pailatök Yesuun pëël mëëa

(Maak 15:2-5; Luk 23:3-5; Son 18:33-38)

11 Yesu pi Rom yang ngarangkëpë ëöetak tauaan epël mëak pëël mëëa. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?” Maan, “Yok yaan pi tapët,” pël mëëa.

12 Pël maan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak pimëen ngön ya yamëngkën pi kangiiir nemaan ëa.

13 Pël yaëen Pailatök epël mëëa. “Omnaröa ngön yaatak nimëen ngön ke nentere nent ya pöt kat nawiin ma?”

14 Pël maan Yesu pi ngön kangut nemaan pan yaëen yang ngarangkëp pi yaan sa.

Pailatök Yesu këra yetaprak mööpënëak mëëa

(Maak 15:6-15; Luk 23:13-25; Son 18:39-19:16)

15 Krismakiatë akun kësang pötak yang ngarangkëp pi omnaröak omën namp wii kaatakaan wes mëëpënëak maan pöt wes më pël yeëa.

16 Akun pötak omën namp yapinte Parapas pöp wii kaatak wë pöt omën pourö ëwat wëa.

17 Pötaanök omnarö wa top ëak wëen Pailatök epël mëëa. “Talëp wes nimëëmëak aim? Parapas ma Yesu yapin nent Kristo yemak pöp?”

18 Yuta omën kaöarö Yesuun om pas kaaö kön wiewë wii kaatak moulmëa pöt pi ëwat wëak pël mëëa.

19 Yang ngarangkëp pi ngön pöt më pet irak pim ngön ë pet yaira urtak wel aisëaan pim öngöpök ngön nent epël wes mëa. “Ni omën wotpil puopë ngönte pet irngan. Ne peene wanganëtak piin itenak ya këlangön pan kön yawi.”

20 Pël yaëen kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörök omnaröen Parapas wes mëak Yesu mëmpnaan mapënëak këk mëëa.

21 Pël ëen yang ngarangkëp pi kaalak epël mëak pëël mëëa. “Epaarëekaan talëp wes nimëëmëak aim?” Maan pitök, “Parapas,” pël mëëa.

22 Pël maan epël mëëa. “Ën Yesu, yapin nent Kristo pël yemak epop tol ëëm?” Maan epël mëëa. “Pi këra yetaprak möön wel wiip.”

23 Pël maan pi kaalak epël mëëa. “Omën epop utpet oröp nent ëa?” Maan ngön ë olëak epël mëëa. “Këra yetaprak möön wel wiip.”

24 Pël maan Pailat pi wiap yemowasem itaangkën pim ngönte kat nemowiin yeem ngön kaëp kësang yaan pi maan iit kol mangkën Yesu mëmpna saunet pim naë won pöt pet elmëëpënëak pim moresiar i yairem epël mëëa. “Omën wotpil epopë mëmpnaata saunet nemëen nasën, arimëen yes.”

25 Maan pit këm top ëak epël mëëa. “Pim mëmpnaata saunet tenre tenim ëaröaan wiaap.”

26 Pël maan Parapas pëël elmëak Yesu pol koröp wapötringöök momöak këra yetaprak mööpënëak ngaaröa ngësë wes momëa.

Nga omnarö Yesuun ökre was elmëa

(Maak 15:16-20; Son 19:2-3)

27 Yang ngarangkëpë nga naröak Yesu mësak sê ngarangkëpë kaatak ulmëak maan nga omën pourö pim naë wa rongan ëa.

28 Pël êak pim ulpëenëp përe moolëak ngaaröa ulpëen köp möa namp momëa.

29 Pël êak wii këmampön ulte ket ë mowaëak kalaö naö mangkën mor yaapkëesi sungkör êak tauëëa. Pël ëen pim naë së ököök elmëak rar rë wesirak epël mëëa. “Yowe, Yuta omnaröa omp aköp.”

30 Pël mëak waasöp ngës menak sungköröa wa ëp êak kepönöök momöa.

31 Ngaaröak ököökre waswas pël elmëak ngaë ulpëenëp përeëak kaalak pimtëëp më moulmëak këra yetaprak mööpënëak mësak sa.

Yesu këra yetaprak möa

(Maak 15:21-32; Luk 23:26-43; Son 19:17-27)

32 Pit kan yesem kamtaöök omën namp Sairini kakaanëp, pim yapinte Saimon, pöp koirak Yesuu këra yetapër wak sëpënëak këk maan wak sa.

33 Pël êak pit yang lup nenta yapinte Kolkota, tiarim ngöntak Kepön Kos pël yamëëa pötak së oröa.

34 Pël êak pit wain iitaring kakam yaaut irikor êak mangkën na pet êak kaaö ëa.

35 Pël ëen pit pi këra yetaprak möak pim ulpëenre poë koröpök wak ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itena.

36 Pël êak pörek wel aisëak piin ngarangk ëa.

37 Pël êak “Omën epop Yesu, Yuta omnaröa omën omp aköp,” ngön yaatak pimëen ngön pël ëa pöt këra welingweri reténg êak kepön löötak mö ulmëa.

38 Pël êak pit ngaare këkain omën naar, namp yaapkëel, namp katnëel mö ulmëa.

39 Pël ëen omnarö sak waisak yeem piin sömre ëlakëer kepön keke elmëak

40 epël mëëa. “Ni, ‘Anutuu ngëëngk tupët tööl olëak kaalak akun nentepar nent ök remaap,’ pël ëauppe nimtë koröpö kaamök ë. Ni yaap Anutuu Ruup pöt këra yetaprakaan ent êak ira.”

41 Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit tapël ökre was elmëak epël mëëa.

42 “Pi omën muntarö kaamök yaaupök pimtëen poprak yaë. Pi yaap Israel omnarö tiarim omën omp aköp pöt peene këra yetaprakaan ent êak irap. Pël ëen tiar itenak piin kön wi kosang wëpënaan.

43 Pi Anutuun kön wi kosang yewasem, ‘Ne Anutuu Ruup’ pël yaaup. Pötaanök Anutuuk kent yaalmëa pöt ent ë moulmëëpnep.”

44 Pël yemaan ngaare këkain omën pöaarökta tapël utpet wesak mëëa.

Yesu wel wia

(Maak 15:33-41; Luk 23:44-49; Son 19:28-30)

45 Këtëp luptak 12 kilok pötak wëen yanget koö olëak wiaan së wiap kan 3 kilok oröa.

46 Pël ëen 3 kilok këtëp tingk wesak yengmaan Yesu pi ngön êak epël mëëa. “Eli, eli, lama sapaktani?” Pöt tiarim ngöntak epël. “Nem Anutu, nem Anutu, ni tol ëënak sëp yewasën?”

47 Pël yemaan omën pörek tauëëaurö pit pöten kat wiak epël mëëa. “Kat wieë. Omën epop Eliaan merëk yema.”

48 Pël yemaan pitëkaan namp pöömpö së i kaö kelwer wak wain i som yaautak wariak këkalëp kautak wa tëak Yesu nëmpënëak mena.

49 Pël yaëen naröak epël mëëa. “Kora, Elia pi wais kaamök elmëëpën ma won pöten iteempa.”

50 Pël yemaan Yesu pi kaalak merëk kaö êak pim könöp wes mëak wel wia.

51 Wel yawiin ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel oorekaan luptak keliak nempelnempel ëa. Pël yaëen yanger moup yamöön kël kësangöt luptak weling wera.

52 Pël yaëen omën yangatta këm nga ëen Anutuu omën ngaan wel wia narö selap weletakaan wal ëa.

53 Pël ëen Yesu wet rëak weletakaan wal ëënak pit omën yangat sëp wasak ka ngëëngk Yerusalem pöök së oröak wëen omën narö selap pitën itena.

54 Nga omën wotöököpre omën piiring Yesu ngarangk wëa pörö yanger moup yamöön omnant oröa pötön itenak kas kësang pan êak epël mëëa. “Yaap, epop Anutuu Ruup.”

55 Yesu yamöön öng Kalili yangerakaan pim ënëm yewaisem kaömpre omnant kaamök elmë ima pörö kamaarek wë iteneëa.

56 Öng pël ëa pöröakaan narö eporö. Maria Matala kakaanëpre Maria muntap Semsre Yosep pöaarë ëlëpre, Sepeti pim ruaarë ëlëp piporö.

Yesu yang kel weera

(Maak 15:42-47; Luk 23:50-55; Son 19:38-42)

57 Wiap kanök Arimatia kakaan omën uröm kësang wieëa namp yapinte Yosep pöp sa. Pi Yesuu ru namp.

58 Puuk Pailatë naë së Yesuu sokuren ök mëëa. Pël maan Pailatök pim omnaröen sokur mampënëak ök mëëa.

59 Pël ëen Yosep pi sokur wak poë koröp kölam ompyaö naöök kör koëak

60 wak së pimtëen wesak kël öngöp ngölöp tëa naöök wiak kël kaö naö kur kaip tiak kanrak il wari ulmëak sa.

61 Pël ëen Maria Matala kakaanëpre Maria muntap piarip naë wel aisëak ngarangk wëa.

Ngaarö yangaöök ngarangk wakaima

⁶² Kē yesa akun ngēngktakēen omnant kōn yaēen ēlpam walēn ngēngk akun pōt orōōn kiri ar yaaō kaōarōere Parisi ngōnēn omnarō wa top ēak Pailatē naē sē epēl mēēa.

⁶³ “Kaōap, kaar omnamp pim ōp wē epēl ēaō pōten ten kōn yawi. ‘Ne wel wiak kēt nentepar nent won yesēn kaalak wal ēēmaap.’

⁶⁴ Pōtaanōk pim ruurōak sē sokur kēkain wak sē ēlēp wiak kaar ‘Wal ēa’ epanok ni maan nga omnarō pit yangaōōk sē ngarangk wēen kēt nentepar nent won sēp. Pim ngaan kaar, ‘Ne Kristo,’ ēa pōt wiaan kaalak ‘Weletakaan wal ēēmaap,’ ēa epēt rangk sēēn kaō sēpan. Pōtaanōk yeniak.”

⁶⁵ Pēl maan Pailatōk epēl mēēa. “Ar nga omnarō mēsak sē moulmēēn kēēkē ngarangk ēēp.”

⁶⁶ Pēl maan pit ngaarōaring sē kēlōōkē rangk kē il mowiak ngaarō ngarangk ōpēnēak moulmēa.

28

Yesu wal ēa

(Maak 16:1-10; Luk 24:1-12; Son 20:1-10)

¹ Kē yesa akunet pet irēn Sante wangam kan ēlpam walēpēnēak yaēēn Maria Matala kakaanēpre Maria muntap piarip itaampēnēak yangaōōkē sa.

² Yesēn moup kēsangpel mōōn Akōpē en-sel namp kutōmweriaan irēak kēlō wa pēlēer wiak rangk wel aisēēa.

³ Pim mōōnre korōpō kent tangarōtē ōkōp, ēn ulpēēnēp kōlam panē tēaup.

⁴ Pēl ēēn ngarangk wēaurō pit itenak kas kēsang ēak reirēē urak it kōpkōp tiak sē ngen-tiak wieēa.

⁵ Pēl ēēn ōngaar sē orōōn en-selēpōk epēl mēēa. “Arip kas ēēngan. Ne ēwat wē. Arip Yesu kēra yetaprak mōaupōn itaampunēak waisan.

⁶ Pēl ēanēp eprek won wiaap. Pim ngaan ōk niia pōl ēak wal ēa. Wais, ur koseten iteneē.

⁷ Pēl ēak sē pim ruurōen epēl ōk maē. ‘Yesu pi weletakaan wal ēa. Pēl ēak wet rēak Kalili yangerak sē wēen ar ēnēm sē itaampunēēt.’ Ngōn kot pi tapēt ōk yeniak.”

⁸ Pēl maan piarip teēntom yangaōōkaan kaip tiak ērēpsawi kaō ē ruurōen ōk mapēnēak sa.

⁹ Yesēn Yesu kan kourak koirak, “Yowe” mēēa. Pēl ēēn piarip pim naē sē tok oriak ingesiariē morōak yaya mēēa.

¹⁰ Pēl ēēn Yesuuk piaripōn epēl mēēa. “Kas ēēngan. Arip sē nem karurōen Kalili yangerak wais neen itaampnaan ōk man.”

Yangaōōk ngarangk wakaimaurōa ngōnte

¹¹ Ōng pōaar yesēn nga omēn yangaōōk ngarangk wakaimaurōakaan narō kak sē

kiri ar yaaō kaōarōen omnant yangaōōk orōōn itena pōtōn ōk mēēa.

¹² Pēl ēēn pit ngarangkōrō wa top ē ulmēak ngōn ē kopēta wesak nga omnarō sum kēsang menak

¹³ epēl mēēa. ‘Ar omnarōen epēl man. ‘Rō kan ten ka uraan pim ruurō wais sokur kēkain wak ēlēp wia.’

¹⁴ Ngōn pōt yang ngarangkēp kat wiak nga yaalniin pōt tenōk wiap mowasēn nga sēp wasēpnaat.”

¹⁵ Pēl maan ngaarō pit mon pōt wak sē pitēm mēēa pōl ēa. Pēl ēēn ngōn kaar pōt Yutia yangerak kaō wesak om aim wē.

*Yesu pim ruurōen ya ngōn mēēa
(Maak 16:14-18; Luk 24:36-39; Son 20:19-20)*

¹⁶ Ten ru 11 pōrō Kalili yangerak sē Yesuuk ngaan rosir naō pi koirēnēak ōk niia pōōkēl saut.

¹⁷ Sē piin itenak narō yaya yemaan narō kōn selap ēaut.

¹⁸ Pēl yaēēn Yesu tenim naē wais epēl yenia. “Kutōmweriire yangerakē weēre kosang pout Anutuuk ne nen pet iraut.

¹⁹ Pōtaanōk ar yang ēl epotē yesem omēn ke nampre namp pourō nem ingre mor sēpnaan ngōnēn ōk maim ōn. Pēl yeem Peperu Ruupre Ngēēngk Pulō tenim yapin-tak i momēēn.

²⁰ Pēl ēak nem ngōn ōk niiaōre rē niulō pēl elnieim pōt rē moulōn ēnēm ēēp. Ne niamaan kat wieē. Ne kēt ēl epotē arring wēen akun kaōaō temanōm sēpēn sa.”

Maak

Yesu pi wel wiak kutömweri seën wë kris-maki 35 pöta ök won seën Maak puuk Yesuu ngön ompyaö epët retêng äa. Maak yapin nent Son pöp Yerusalem kak wilën wë Pitaare Pool kaamök elmäa. Pi Rom omnaröaan retêng äa. Rom omnarö pöt, weëre kosangötön kön wiin ompyaö yaauro yak pi Yesuu ya retêng weëre kosangring mëneimauta ngönte retêng äa.

Pöt epël wia.

Ngön ompyaut ngës réaut 1:1-13

Yesuu Kalili yangerak ya mënaut 1:14-9:50

Kalili yangerakaan Yerusalemë saut 10:1-52

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut 11:1-15:47

Yesu wal äaut 16:1-8

Yesuu ëö pet elmäaut 16:9-20

Son i yamäaupök ngönën ök maima

(*Matiu 3:1-12; Luk 3:1-18; Son 1:19-28*)

¹ Yesu Kristo Anutuu Ruup pim ngön ompyaut ngës réak epël oröa.

² Aisaia Anutuu tektek ngön yaaupök epël retêng äa.

“Kat wi. Ne omën nem ngönte waup wes mëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.

³ Yang pultakaan omën nampök epël ya.

‘Aköpëen kanö wotpil weseë. Ngësak ompyaö panë weseë.’”

⁴ Aisaia pim retêng äa pöl Son i yamäa pöp yang pultak oröak ngön epël äa. “Arim utpetat sëp wasën ne ar i nimëëmaan. Pël ëen Anutuu arim utpetat ent ë nuolapnaan.”

⁵ Pël maan Yutia yangrakaanre Yerusalem kakaan omën narö selap pim naë së ngön kat wiak pitëm ketre saunat tekeri wesak ök maan Sonök Yotan imeri i momëa.

⁶ Son pöp pim ulpëen kosangëp pol kamel epötök ket äak mëak wëa. Pël äak pol koröpök yepat ket äao naö urëea. Ën pim kaömp pöt ngëntre mop pëen neima.

⁷ Ngönte pöt epël ök maima. “Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epöpök pim ing korötepar wii nemowilnganëëp.

⁸ Ne i yaaptaring yanimë. Puuk pöt Ngëengk Pulöök nimëëpnaat.”

Sonök Yesu i momëa

(*Matiu 3:13-17; Luk 3:21-22*)

⁹ Akun pötak Yesu Nasaret kak Kalili yangerakaan së oröön Sonök Yotanëk i momëa.

¹⁰ Pël ëen imeriaan yaaprem itaangkën kutömwer këm nga ëen Pulö ekëpë ök sak pim rangk irëa.

¹¹ Pël yaëen kutömweriaan ngön nent epël mëea. “Ni nem Ruup. Ne nimëen ya kë sak niin kent panë yaalni.”

Setenök Yesu morök elmäa

(*Matiu 4:1-11; Luk 4:1-13*)

¹² Pël yemaan Pulöök tapëtakëer yang omën wonrekë wes mëen sa.

¹³ Pörek së akun 40 wëen Setenök morök elmëeima. Pi animauröa tektrak wëen en-selöröak kaamök elmëeima.

Yesu pim yaat ngës rëa

(*Matiu 4:12-17; Luk 4:14-15*)

¹⁴ Son wii kaatak moulmëen wëen Yesu pi Kalili yangerak së oröak Anutuu ngön ompyaut war wesak epël ök mëea.

¹⁵ “Akun temanöm yesën Anutuu peene wa ngaöök nimëëpnaan yaë. Pötaanök lup kaip tiak ngön ompyaut wak taë weseë.”

Yesuuk ru kong nent pimëen koira

(*Matiu 4:18-22; Luk 5:1-11*)

¹⁶ Yesu pi Kalili i kaö pöökë pouuk yesem itaangkën omp nanang naar, Saimonre nangap Entru, piarip i kaö pöök iir yoolaan itena. Piarip i kaö imënörö korak wes mëak mon wa pël eim wëa.

¹⁷ Pël ëen epël mëea. “Arip nem ënëm waiseë. Pël ëen nook arpm i kaö imënörö yewan pi tapël omnaröeta önëen niulëëmaan.”

¹⁸ Pël maan piarip tapëtakëer piarpim iiröt om wiak pim ënëm sa.

¹⁹ Pël ëen pi kot nent ëngkël yesem itaangkën omën nanang munt naar Semsre nangap Son, Sepeti pim ruaar, piarpim wangaöökë rangk iiröt ompyaö yewasem wëen itena.

²⁰ Pël äak piaripön ngön maan piarpim pepap Sepeti pim ya omnaröaring wangaöök wëen sëp mowesak Yesuu ënëm sa.

Yesuuk urmerap waö ë momëa

(*Luk 4:31-37*)

²¹ Pël äak pit Kapaneam kak së oröak kët kë yesautak Yesu pi Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëak ngës réak ngönën ök mëea.

²² Pël yaëen omnarö pim ngöntaan yaan panë sa. Pi pepapök öngpököt wa kotiak maan ngön kosangötë ngarangköröa ngön yaaut il mowesa.

²³ Pël yaëen akun tapëtak ngönën tup pöta kakaati omën urmerap pim lupmeri wëao nampök Yesuun ngön äak epël mëea.

²⁴ “Elei, Yesu Nasaretanëp. Ni ten tol elniim? Ni utpet niwasumëak waisan koröp. Ne niin ëwat wë. Ni Anutuu naëaan Omën Ngëengkëp.”

²⁵ Pël maan Yesuuk urmer pöpön ngön kosang mäak epël mëëa. “Ni ngön angan. Omën pipop sêp mowesak orôak sê.”

²⁶ Pël maan urmerap orôöpênëak omnamp mök ë moolaan sê ngentiak wiaan ngönëer orôak sa.

²⁷ Pël ëën omnarö yaan panë sak neneren epël mëëa. “Elei, epët oröpët? Ngön epët maim nent. Weëre kosangring maan urmeraröeta pim ngön ngaarëk yëo.”

²⁸ Pël ëën ngön pöt ulöl sak Kalili yanger pangk ëa.

*Yesuuk Pitaë lëlamöp ompyaö mowesa
(Matiu 8:14-15; Luk 4:38-39)*

²⁹ Akun pötak ngönën tuptakaan orôak Semsre Sonring Saimonre Entru piarpim kaatakë sa.

³⁰ Pël ëak Saimon pim öng lëlamöp yauman koröp es nga yeem wiaan teënt Yesuun ök mëëa.

³¹ Ök maan pim naë sê moresi moröak wal ë moulmëen tapëtakëer koröp es nga pöt won sëen kaömp ar ë mena.

*Yesuuk omën selap ompyaö mowesa
(Matiu 8:16-17; Luk 4:40-41)*

³² Wiap kan pötak këtëp yeilaan omën kak pörek wëaurö pit omën yauman yaauröere urmerarö pitëm lupötë wëaurö pourö pim naë wak sa.

³³ Pël ëën kak pörekörö ka kanrak sê ron-gan ëa.

³⁴ Pël ëën yauman ke nentere nent yaaurö ompyaö mowesak urmerarö selap waö ë momëa. Pël ëak urmerarö pim songönte ëwatörö yak tekeri wesak apanëak nga mëëa.

*Yesu pi Kalili yangerak ngönën ök maö sa
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Röök nginömöoring ëlпам këëkë newalën wiaan wal ëak yang lup omën won nentak sê Anutuun ök mëëa.

³⁶ Pël ëën Saimonre pim karurö piin ap wasö ënëm sê

³⁷ koirak epël mëëa. “Omnarö niin ap yewas.”

³⁸ Pël maan epël mëëa. “Tiar ka munt temanöm wia pötëeta ngönën ök maö sêpa. Ne ya pöt mëmpëak waisaup.”

³⁹ Pël mëak Kalili yangerak ka wieëa pötë sê ngönën tupötë ngönën ök maöre urmerarö waö ë më pël ëeim wakaima.

Yesu pi omën kësë ëa namp ompyaö mowesa

(Matiu 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Omën kësë ëa namp pim naë sê rar rë mowesirak epël mëëa. “Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëet.”

⁴¹ Pël maan Yesu pi piin yaköm ëën mores el mëak pim rangk mowiak epël mëëa. “Pël elniimëak yeëerek ompyaö sê.”

⁴² Pël maan tapëtakëer pim kësëat won sa.

⁴³ Pël ëën teënt wes yamëem pepanöm mëak epël ök mëëa.

⁴⁴ “Epël yaalni epta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak sê nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ëwat sêpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm.”

⁴⁵ Pël ëën Yesu pi ka kaöatë yoolök naaröön ëlëep omën wonötë wëen omën nalaan nal wëaurö pim naë seima.

2

Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa

(Matiu 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Wë ënëmak akun nentak Yesu pi kaalak Kapaneam kak sê orôak ka nentak sê wëen ka peparö kat wiak

² pim ka wëa pötak sê wa top ëak peö ëën ka kanëreta il wariak wëa. Pël ëën Yesuuk pitën ngönën ök yemaan

³ omën mor kong nent pöröak omën kosat kël wa namp urtak wiak wak sê oröa.

⁴ Pël ëak pim naë mowiipënëak omën selap peö ëak wëen pomp ëak kaata ngaarëk is Yesu wëaurek ka möör wak omnamp urtaring wes mëen irëa.

⁵ Pël ëën Yesu pitëm kön wi kosang yewesauten itenak omën kosat kël wa pöpön epël ök mëëa. “Nem ruup, ne yok nim saunaté kangut ent ë yanuulak.”

⁶ Pël yemaan ngön kosangötë ngarangk pörek wëa narö kat wiak epël kön wia.

⁷ “Elei, omën epop pi oröp ëënak epël ya? Pi, ‘Ne yok nim saunaté kangut ent ë yanuulak,’ pël yemaan Anutuun yapinte wa ngep yaalmë. Ya pöt Anutu pimtëetep.”

⁸ Pël yaëen Yesu pitëm könötön pim könöök itenak epël mëëa. “Arim lupötë tol ëënak kön ke pil yawi?”

⁹ Nem omën kosat kël waupön, ‘Nim saunaté kangut ent ë yanuulak,’ ngön pël yemak pöt kengkente. Pöt ar ngön pöta këet tekeri nasën ëën nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Ën nem omnampön, ‘Wal ëak sê,’ ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këet tekeri sëen ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëet.

¹⁰ Pötaanök ar ne kaar wonöp Omën Këëp e yangerak wë weëre kosang wak saunaté kangut ent ë yemoolak pöten ëwat sënëak epël ök yemaan iteneë.” Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëëa.

¹¹ “Ne epël niamaan kat wi. Ni wal ëak korumönte wak nim kaatakë sê.”

¹² Pël maan pi wal ëak tapëtakëer korumönte wak pit pouröa itöök kan sa. Pël ëën yaan sak Anutuun ping wesak epël ök mëëa. “Tiar omën ke epël nenten itnaangkën ëaut.”

*Yesuuk Liwai pimëen koirak**(Matiu 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Yesu pi pël êak kaalak i kaö ëöökël yesën omën selap pim ënëm sêën ngönën ök mëëa.

¹⁴ Pël êak pörekaan sê Liwai, Alpias pim ruup, pim mon yewaö kaatak wëën itenak epël ök mëëa. “Nem ënëm elnë.” Pël maan pi wal êak pim ënëm sa.

¹⁵ Pël êak Yesuun yas maan pim kaatak sê wel aisëak kaömp yenën takis yewaöre utpet yaaö munt narö kësang piire pim ruuröaring kaömp ngawi na. Omën ke pilorö kësang pan pim ënëm sa pötaanök.

¹⁶ Pël ëen Parisi omën ngön kosangötë ngarangk naröak itaangkën pi omën utpet yauröere takis yewauröaring kaömp ngawi yenën pim ruuröen epël mëak pëël mëëa. “Arim rë yanuulaup, pi tol ëënak omën takis yewauröere utpet omnaröaring kaömp ngawi yen?”

¹⁷ Pël maan Yesu kat wiak kangiiir epël mëëa. “Omën yauman wonörö rota ngësë nasën. Yaumanringöröakëer rotaaröa ngësë sa yaë. Ne omën pitëmtën kön wiin wot-pilorö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memëak newaisën. Won, omën pitëmtën kön wiin saun yaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipënek waisaup.”

*Kaömp ngës yoolëauta ngönte**(Matiu 9:14-17; Luk 5:33-39)*

¹⁸ Akun pötak Sonë ruuröere Parisi omnaröa ruurö ruurö kaömp ngës olëak wëa. Pël ëen omën narö Yesuu naë sê epël mëak pëël mëëa, “Sonë ruuröere Parisi omnaröa ruurö kaömp ngës olëak wë. Ën nim ruurö tol ëënak pël naën yaë?”

¹⁹ Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Omën namp öng öpënek yeem pim karuröaring wëen karuröak yaköm ëen kaömp ngës olëak öpën ma? Won. Pitring wëen kaömp ngës olëak naöpan.

²⁰ Ënëmak omën naröak pi wak kama ul-mëen akun pötakökëer pim karurö yaköm ëen kaömp ngës olëak öpnaat. Pöl pit ne kama neöpna pötakökëer nem ruurö neen yaköm ëen kaömp ngës olëak öpnaat.

²¹ “Omën namp poë koröp ngolöpöökään kaö nent ilak ulpëen ngaanëpë keliaurek wiak korir namëëpan. Pël ëëpna pöt poë koröp ngölöp pötak ulpëen ngaanëp weruun ilak kaak sêpnaat.

²² Ën omën namp i kep pol koröpwerring ket ëa ngaan pötak wain i ngolöpët kolön yok pangk naëpan. Pël ëëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak il ngentiin iit orö sêpnaat. Pël ëen pol koröpwerta utpet ëëpnaat. Pötaanök wain i ngolöpët kep ngolöptak lë mëëpna pötak pangk ëëpnaat.” Yesuu pël mëëa pöta songönte epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtë ngön ngolöpët pangk irikor naëpan pötenök mëëa.

*Akun kësyesautu ngönte**(Matiu 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesure pim ruurö pit rais yaöökë lup yesem ruurö ulöp narö töa.

²⁴ Pël yaëën Parisi naröak piin epël mëëa. “Kë yesa akun ngëëngktak pitëm ya yamëngk pipotön pepanöm wia. Pit tol ëënak yaë?”

²⁵ Pël maan Yesuuk epël ök mëëa. “Tewitre pim omnaröa kaömp won wë këëneën ëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma?”

²⁶ Apaiata pim kiri ar yaaö wotöök sak wëa akunetak Tewit pi Anutuun ngönën tup kaöeta kakaati sê kaömp Anutuun ëöetak wiewëa pöt kiri ar yauröakëer nëmpanaan omën pasurö nëmpanëak nga yaaut wak pimënt nak pim omnarö karut mangkën na. Pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma?”

²⁷ Pël mëak epël mëëa. “Anutu pi omnarö kaamök ëëpënek akun kësyesaut ket ëa. Pi akun kësyesaut kaamök ëëpënek omnarö ket naën.

²⁸ Pötaanök Omën Këëp ne kësyesa akun ngëëngk pöta pepap. Nem kentöök akun ep-tak nem ruuröen omnant ëëpnaan memaat.”

3*Yesuuk omën kël wa namp ompyaö mowesa**(Matiu 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ Akun nentak Yesu pi kaalak ngönën tupta kakaati ilëak itaangkën omën mores kël wa namp wëa.

² Pël ëen omnarö pit Yesuuk akun ngëëngktak ompyaö wasën pöt ngön yaatak ulmëëpënek ngai yeem wëa.

³ Pël ëen puuk omën mores kël wa pöpön epël mëëa. “Wal êak wais itëkëël tau.”

⁴ Pël mëak omnaröen epël pëël mëëa. “Kë yesa akun ngëëngktak omnarö ompyaö elmëëpen ma utpet elmëëpen? Omnarö ompyaö mowasëpen ma utpet mowasëpen?” Pël maan pit nerek nemaan.

⁵ Pël yaëën pi pitëm lup kosang yaauten ya këlängön ëen nga it nalnal elmë pet irak omën pöpön epël mëëa. “Nim mores el më.” Maan mores el mëen kosang sa.

⁶ Pël ëen Parisi omnarö ka tomök sê tapëtakëer Erotë omnaröaring pit tol êak Yesu mëmpën pöta ngönte kopëta wesa.

Omnarö i kaöök wa rongan ëa

⁷ Yesu pi pim ruurö koirak i kaöök sê wëen Kalili yangerakaan omën selap pan pitëm ënëm sa. Pörö pëen won, Yutia yangerakaanre

⁸ Yerusalem kakaan, Itumia yangerakaanre i Yotanë ëngk komuntakëlaanre Taiaare Saiton ka pöörarëaan omën selap pan pim yaautön kat wiak sê oröa.

⁹ Pël èèn omèn selap pörö pi ngepre un elmëëpanëak pim ruuröen wang naö temanöm wes ulmëëpënëak mëëa.

¹⁰ Omèn selap pan ompyaö mowesa. Pötaanök omèn ëmpölrë yaumanörö pi mësël elmëëpënëak sê ngepre un elmëëpanëak wangaöön mëëa.

¹¹ Pël èèn omèn urmeraröaringöröök Yesuun itenak pim ingrak rar rë wesirak ngön ëak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup.”

¹² Pël yemaan pit pim songönte tekeri wesak apanëak kosang wesak nga mëëa.

Yesuuk pim ngön yaaö omèn 12 pörö wa ulmëa

(*Matiu 10:1-4; Luk 6:12-16*)

¹³ Wë akun nentak pimënt rosir naöök sê wë pim ru öpënëak kent kôn wiauröen yas maan pim naë sê rongan ëa.

¹⁴ Pël èèn omèn 12 pörö ru wesak piiring wë ngönën ök maöre

¹⁵ urmerarö waö ë momë pël ëëpënëak mëëa.

¹⁶ Pim omèn 12 ëak wa ulmëa pörö eporö. Saimonön yapin ngolöpët Pita mëëa.

¹⁷ Pël ëak Sems Sepeti pim ruupre nanggap Son, piaripön yapin ngolöpët Poanesis mëëa. Tiarim ngöntak tangre kaö pöta ökaar pël apenaat.

¹⁸ Ën Entruure Pilip, Patolomiuure Matiu, Tomasre Sems Alpiasë ruup, Tatiasre Saimon Selot pël yamëëa pöp pi ngaan Rom kamanëp sêp mowasëpënëak aima omèn tok pötakaanëp piire

¹⁹ ën Yutas Keriot kakaanëp Yesuun kup mowiiipnaap.

Yesure Pielsepulë ngönte

(*Matiu 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10*)

²⁰ Yesu pi kaatak sê wëën omèn kësang pan kaalak wa top yaëën pit ruuröa kaömp nëmpna mopët won ëa.

²¹ Pël yaëën pim ëlre nang kat wiak, “Kön irikor yaalmë,” pël mëak koirëpënëak sa.

²² Pël èèn ngön kosangötë ngarangk Yerusalem kakaan sa pöröak epël mëëa. “Urmeraröa kaöap, Pielsepul, pim lupmeri wëën pöpë weëre kosangöök urmerarö waö ë yamë.”

²³ Yemaan wa top elmëak ngön nokoliil nent epël mëëa, “Setenök tol ëak pimënt waö elmëëpën?”

²⁴ Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nener mënak kom ëak pöt naön ëëpnaat.

²⁵ Ën ka kopët nentak wëaurö tapël nener mënak kom ëëpna pöt repak sëen ka kosaö wiaapnaat.

²⁶ Tapël Setenök werak pimënt möak waö elmeëpna pöt pangk kosang sak naën ëëpnaat. Pi kö sêpnaat.

²⁷ Omèn nga namp wëën munt nampök pim kaatak ilëak omnant naöpan. Wet réak

omèn nga pöp wii të wiakök pim omnant pout öpnaat. Nga pöp Seten.

²⁸ Ne yaap niamaan kat wieë. Omèn utpet ke nentere nent ëak Anutuun utpet wesak mapna pöt Anutuuk omèn utpet pöt poutë kangut yök pangk kërë moolapnaat.

²⁹ Ën namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit ent ë nemoolapan, om kosang wiaapnaat.”

³⁰ Ngön pipët, “Pim lupmeri urmerap wë,” mëëa pötaanök pil mëëa.

Yesuu ëlre nangaröa ngönte

(*Matiu 12:46-50; Luk 8:19-21*)

³¹ Ngön pipot ök yamëem wëën pim ëlre nang ka tomök sê wë orööpënëak kakaatiil ngön wes mëa.

³² Pël èèn Yesu pi omnaröa öngpök wëën epël ök mëëa. “Nim ëlre nang tomök wë niin ya.”

³³ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Nem ëlre nang talörö?”

³⁴ Pël mëak omèn wirö wa taap elmëak wëa pöröen iteneë epël mëëa. “Nem ëlre nang pörö eporö.”

³⁵ Omèn Anutuu këm ngön ngaarëk yeö piporö nem ëlre nangarö pël yaë.”

4

Omnant öpöt olëauta watepang ngönte

(*Matiu 13:1-9; Luk 8:4-8*)

¹ Yesu pi kaalak i kaö ëöök sê këëkë wesak ngönën ök mëëa. Pël yaëën omèn kësang pan pim naë wa rongan ëa. Pël èèn pi wangaöökë ngaarëk is wel aisëak wëën omnarö yangerak wëa.

² Pël éaan watepang ngön nentere nent yamëem nent ngës réak epël mëëa.

³ “Niamaan kat wieë. Omèn namp pim yaak sê omnant öpöt olëa.

⁴ Pël èèn nant kamtaöök ngentiin intöröak oröak na.

⁵ Ën nant këlöökë rangk ngentia. Pël èèn yanget kënyangap wiaan yak teënt oröa.

⁶ Pël èèn këtëp ngaarëk apër maan öp pöt kotön saap wak umön rëa. Pöt misënöt kotut pötaanök.

⁷ Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël èèn nönöt orök ngep èën sësë ëak mos ëa.

⁸ Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël èèn pötökëer aprak ulöl sak kë kësang pan uta. Kengk nemorëët 30, nemorëët 60, nemorëët 100 pël uta.”

⁹ Ngön pipët maö sê epël mëak pet ira. “Katringëpök ngön epët kat wiip.”

Yesu pi tol ëënak watepang ngönöt mapënëak mëëa

(*Matiu 13:10-17; Luk 8:9-10*)

¹⁰ Omnarö sa pet yairën pimënt wëën pim ru 12 pöröre omèn munt piiring wëaurö

pim watepang mēēautē songōnōtōn pēl mēēa.

¹¹ Pēl ēēn epēl mēēa. “Anutu pimtok wa ngaōōk nimēak wē ngōn ēlēp pōta songōnte arēnōkēēr pet yaalni. Ēn omēn muntarō pit pōta songōnte kat wiipanēak watepang ngōn ōk yak.

¹² Pit Anutuu naē rē olaan pitēm saunatē kangut kērē olapan itōōk itaampēnaatak kēēten yok pangk itnaampan ma katēēpōk kat wiipnaatak songōnten kēēkē kōn nawipan.”

Omnant ōpōt olēauta watepang ngōnta songōnte

(Matiu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Pēl mēak epēl mēēa. “Watepang niak pōta songōnten ēwat nasēn ma? Pēl yaēn tol ēak watepang ngōn pout niaan ēwat sēn?”

¹⁴ Omnampē ōpōt olēa pōt ngōnēn ōpōt olēa.

¹⁵ Ōpōt kamtaōōk ngentia pōtē ōkōrō pit ngōnēn kat wiak wa lupmeri wiin Seten tapetakēēr wais wak sēpnaat.

¹⁶ Ēn ōpōt kēlōōkē rangk ngentia pōtē ōkōrō pit ngōnēn kat wiak tapetakēēr kent kōn wiak wak ōpnaat.

¹⁷ Pēl ēak lupōtē misēn il natēēn. Pōtaanōk akun kot nent kōn wi kosang wesak wēēn pitēm Anutuu ngōn ngaarēk yeō pōtaan omnarōak kēlangōn kat mowiak utpet mowasēn tapetakēēr wil kēlok ēēpnaat.

¹⁸ Ōpōt nōnōtē ōngpōk ngentia pōtē ōkōrō pit ngōnēn kat wiipnaatak

¹⁹ wē korōpōōkē omnantōn kōn selap ēēre monere urōmen kentre kaur ēēre omēn munt nantōn war ē pēl yaēēn pōtōk ngep elmēēn ngōnēn mos ēēpnaat.

²⁰ Ēn ōpōt kolaptak ngentia pōtē ōkōrō pit ngōnēn kat wiak wak wēēn pitēm wēwēatē kē ompyaut orōōpnaat. Narō kē 30, narō kē 60, narō kē 100 pēl orōōpnaat.”

Esuwasī ngōnte

(Luk 8:16-18)

²¹ “Talēpōk esuwas mangiak wak sē kapita ōngpōk mēēre urta ikanōōk wi pēl ēēpēn? Pēl naēpan. Urta ngaarēk wesiren ēwa ēēpnaat.

²² Omēn ēlēp wia pipot wi naōpanēēt. Pipot tekeri sēpnaat. Ēn ngep ēēn wia pipot wiakaim wi naōpanēēt. Ēnēmak wēlēl ēēn omnarō itaampnaat.

²³ Katringēpōk ngōn epēt kat wiip.”

²⁴ Pēl mēak epēl mēēa. “Ar nem ngōnōt kēēkē wesak kat wieē. Arōk omnant omnarōaan elmēēnē pōt Anutuuk tapēl kaip ti nimpnaat. Pēl ēak muntat kaō wesak nimpnaat.

²⁵ Namp Anutuuk ngōn ompyāō nant mangkēn taē wak ōpna pōp muntat mampnaap. Ēn namp mangkēn taē wes wak naōn

ēēpna pōp kot wēēa tapēt Anutuuk kama wa ep ēēn elek ōpnaap.”

Omnant ōpōt olaan jaarōauta watepang ngōnte

²⁶ Yesu pi ngōn nent epēl mēēa. “Anutuu wa ngaōōk yanimē pōt epēl. Omēn namp pim yaak omnant ōpōt olapnaat.

²⁷ Pēl ēak rō kan ka urōore kētēk wal ēak wē pēl yeem rēngap jaarōōn pōta songōnte kōpēl ōpnaat.

²⁸ Yanger pimtok kaamōk elmēēn rēngap orōōpnaat. Wet rēak rēngap orōōpnaat. Pōrekaan ep wilēpnaat. Pōrekaan kēēt utōpnaat.

²⁹ Pēl ēak kōp sēēn omnamp tōōpnaat. Kēēt yatōa akunet temanōm yes.”

Kēra lēlēp kotupē watepang ngōnte

(Matiu 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

³⁰ Yesuuk omnarōen ngōn nent epēl ōk mēēa. “Anutuu wa ngaōōk yanimē pōt tolēēlte? Ne orōp nantē ōk ēak am?”

³¹ Pipēt kēra lēlēp nampē ōkōt. Lēlēp pōp kot panēēp, omēn muntatē lēlēpōrōak il yewas.

³² Pēl yaēētak orōakōkēēr pōpōk kēra muntat il wesak wap wiak wēēn intōrō wais ngentiak kēt kosōptak wēēre ka ep wi pēl yaēē.”

³³ Yesu pi watepang ngōn nentere nent mēak ngōnēn ōk maima. Pitēm ēwat sēpnaat ōk maima.

³⁴ Nent war wesak nemaan, watepang pēēn maima. Pimtē ruurōaring pēēn wēakēēr war wesak ōk maima.

Kentōōk Yesuu ngōnte ngaarēk wa

(Matiu 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Kēt taptak wiap kanōk pim ruurōen epēl mēēa. “Tiar i kaō olēak ēngk komuntakēl sēpa.”

³⁶ Pēl maan omēn kēsang pōrek wēēn sēp mowesak teētōm piiring wangaōōk ilēak yesēn wang munt nant ēnēm sa.

³⁷ Yesēn kent kēsang panē mōak kaō maat wangaōōk ilēak peō ēēpēnēak ēa.

³⁸ Pēl yaēēn Yesu pimēt wangaōōkē kasngaēl ngan rereka rangk ka uraan it moilak epēl ōk mēēa. “Rē yanuulaup, tiar kō sēpēnēak yeēep ya ngēs naēn ma?”

³⁹ Pēl maan wal ēak kentōōn nga mēak i kaōōn epēl ōk mēēa. “Ni leng ēak wia.” Pēl maan kentō leng ēēn i kaō wiap sa.

⁴⁰ Pēl ēēn pitēn epēl mēēa. “Ar orōpēēn kasiin sak yeē? Arim kōn wi kosang yewesaut won ma?”

⁴¹ Pēl maan pit yaan sak neneren epēl mēēa. “Elei, omēn epop tal namp apen? Puuk kentre i kaō maatōn nga maan pim ngōnte ngaarēk yeōp.”

5

Yesuuk omèn nampòkaan urmerarò waõ è mèa

(Matiu 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Pit i kaõ olèak èngk komuntakèl Kerasa yangerak sè oròa.

² Pèl èak wangaõòkaan yaaröön omen urmerap pim lupmeri wèaõ namp omèn yangaõòkaan sè pi koiraa.

³ Omèn pöp omèn yangaõòk wè nga yaèèn ingre morötè wii yaapötökre seenötök tè yemowiin pangk naèn yaaup.

⁴ Omnaròak kèt èl epotè ingre morötè wii yaapötök tèere seenötök tè pèl èèn wii yaapöt il olèak seenötta tapèl il olèak wèèn omnarò mor öpènèak yaèèn pangk naèn yaaup.

⁵ Pi rö kanre kètèk poutè omèn yangaõòkre rosiratè ka ureim wè ngön è olèak aimeè pimtök pimtè koröpò kèl möeimèn utpet èaup.

⁶ Omèn pöpök kamaarek wè Yesuun itenak pöömpö sè rar rè wesirak yaya yamèem
⁷ ngön èak epèl mèèa. "Yesu ni Anutu Ngaarèk Panèèpè Ruup. Ni ne tol elnèem? Ne Anutuu èöetak niamaan. Ni kèlangön nangan."

⁸ Yesuuk, "Urmerap ni, omnampòkaan oròak se," pèl ök mèèa pötaanök.

⁹ Pèl èak Yesuuk pim yapinten pèèl maan epèl mèèa. "Nem yapinte Selap. Ten selap wè pötaanök."

¹⁰ Pèl mèak ke urak kimang epèl mèèa. "Ten yang epèr sèp wasènaataan waõ elnèèngan."

¹¹ Pèl èèn yang pörek tangitak pol narò kèsang lupönòök wèa.

¹² Pèl èaan urmerarò pit Yesuun ke urak epèl kimang mèèa. "Ni ten wes nimèèn polöròa öngpök ilenaan sèn."

¹³ Pèl maan Yesuuk kuure mak maan urmerarò pit omèn pöpòkaan oròak sè polöròak ilèa. Pèl èèn polörò pöömpö sè parèaõök oròak sè i kaõök ilèak i nak wel wia. Pol pörò selap 2000.

¹⁴ Pèl èèn pol ngarangkörò kas sè kaare yang pörèkè omèn wèauröen ök mè pet ira. Pèl èèn omnarò itampènèak sa.

¹⁵ Pèl èak omnarò pit pöten itampènèak Yesuu naè sè oròak itaangkèn omèn urmerarò selap piikaan oròak sa pöp könò koirak poè koröp urak Yesuu naè wel aisèaan itenak kas èa.

¹⁶ Pèl yaèèn itenauròak omèn urmerarò wakaima pöpè ngönteere polöròa ngönte poutepar ök mèèa.

¹⁷ Pèl èèn pit Yesu pitèm yanger sèp wesak sèpènèak ke urak mèèa.

¹⁸ Yesu wangaõòk yeilaan omèn urmeraròaring wakaima pöp piiring sèpènèak ke urak mèèa.

¹⁹ Pèl yaèèn Yesuuk ke mourak epèl mèèa. "Nim kak sè nimoröaring wè Aköpè nim naè retèng kaõ elniak sant yaniwas pipta ngönte ök mam."

²⁰ Maan omèn pöp Tekapolis yangerak ka 10 pötè Yesuuk pim elmèa pöt pout ök maõ sa. Pèl èèn pit kat wiak yaan sa.

Yesuuk Sairasè koontupre öng namp ompyaõ mowesa

(Matiu 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Pèl èak Yesu pi wangaõök ilèak èngk komuntakèl sè oròak i pisöök ngentiak wèèn omèn kèsang pim naè sè oròak wa top èa.

²² Pèl yaèèn ngönèn tupta ngarangk namp yapinte Sairas pi Yesuu naè sè pim ingrak tok oriak

²³ kosang wesak epèl mèèa. "Nem koontup wel wiipènèak yaè. Pötaanök ni wais moresi mor wèèn ompyaõ sak öp."

²⁴ Pèl maan kat wiak yesèn omèn kèsang pan pim ènèm yesem pi il mowari yesa.

²⁵ Pèl yaèèn pitèm tekarak öng namp öng yauman èeim wèèn krismaki 12 èak won saup wèa.

²⁶ Öng pöp rotaaròak ya mèngkèn pangk naèn om kèlangön kat wieim wèa. Pèl yeem pim sumat meneimèn won sa. Pèl èèn yau-mante won nasèn om èeim wèa.

²⁷ Öng pöpök Yesuu yaauta ngönte kat wiak omnaròa tekarak wè Yesuu kasngaèl sè pim ulpèènpök mèsèl elmèa.

²⁸ Pöt, "Ne om pim ulpèènpök mèsèl elmèèma pöt ompyaõ sumaat," pèl wesakök èa.

²⁹ Pèl elmèèn tapètakèèr won sèèn kat men èèn pim koröpö taè sa.

³⁰ Pèl èèn Yesu pim weere kosangö won yesem yaan kat men èak omnaròa tekarak kaip tiak, "Talèpök nem ulpèènpök mèsèl yaalnè," mèak pèèl mèèa.

³¹ Maan ruuròak epèl mèèa. "Omnarò selap wè naròak mök è yanimèèrek, 'Talèpök neek mèsèl yaalnè?' pèl angan."

³² Yemaan Yesu pi pöt talèpök yaalmè pöt èwat sèpènèak omnaröen it nalaan nal elmèa.

³³ Öngöp pi pöt pim koröpöök retèng oròa pöten itenak kas kön wiak reireè urak Yesuu naè sè pim ingrak tok oriak pim songönte war wesak ök mèèa.

³⁴ Pèl maan puuk epèl mèèa. "Koontup aè, nimtè kön wi kosang yewesautak ompyaõ yesèn. Pötaanök ya kè sak sè ompyaõ öm."

³⁵ Öng pöpön pèl yamèem wèèn omèn narò ngarangkèpè kaatakaan sè ngarangkèpön epèl mèèa. "Nim koontup wel wiaarek kèpök rè yauulaup koirak waisngan."

³⁶ Pèl yemaan Yesu kat mowieè ngarangkèpön epèl ök mèèa. "Kön selap èènganèp om kön wi kosang newas."

³⁷ Pël mëak omèn muntaröen nga mëak Pitaare Semsre nangap Sonringörö pitëmént sa.

³⁸ Së ngönën tupta ngarangkëpë kaatak oröak omèn selap pan pit ingre këlël aö ngön kaëp kaö aim wëën itena.

³⁹ Pël ëäk kakaati së omnaröen epël mëëa. “Ar tol ëënak ingre ya ilak aö epël yeë? Koontup wel nawiin om ka ura.”

⁴⁰ Pël yemaan sömre ëlak yeëa. Pël ëën pit koö ë mëën yaaröön ëlre pepaarring pim ruurö pëën koontupë wieëa pörek ilëa.

⁴¹ Pël ëäk koontupë moresi moröak epël mëëa. “Talita kumi.” Pöt tiarim ngöntak, “Koontup, ni wal ëëmëak yeniak,” pël ape-naat.

⁴² Maan tapëtakëer koontup wal ëäk sak waisö ëa. Koontupöpë krismakiat 12 pël won saup. Pël ëën omnarö itenak yaan utpet sa.

⁴³ Pël yaëën omnaröen ök mepanëäk kosang wesak nga mëak koontup kaömp mangkëñ nëmpëñëäk mëëa.

6

Nasaret omnarö Yesu kasëng mena (Matiu 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Yesu pi kaare yang pör sëp wesak pimtë ka songöntakël yesën pim ruurö ënëm sa.

² Së wëën ngëëngk akunet temanöm sëën ngönën tuptak së ngönën ök mëëa. Pël ëën omèn selap kat wiak yaan sak epël mëëa. “Elei, omèn epët tarëkaan orö morëa? Èwat kësang eppel talëpök rë moula? Pël ëäk pim retëng kaö yaaö pöt kaö panë maimal yaë.

³ Tiar piin ëwat wë. Pi ka ök yarëaupë ruup. Pim ëlëp Maria. Yokot pim nangarö Semsre Yosep, Saimonre Yutas pörö. Èn koont pim nangaröeta tiarring wë.” Pël mëak piin kaaöre këëpöt elmëa.

⁴ Pël yaëën Yesuuk epël mëëa. “Tektek ngön yaaö namp ka nantëeröak piin ping wesak yema. Pël yaautak pimtë kaare yangerak wëën piiring wëauröak kaö nasën wë wesak piin ping wesak nemaan ë yaë.”

⁵ Kak pörekörö pitëm piin kön wi kosang nemowasën ëautaan ya retëng weëre kosang-gring nant kësang pitëm naë namëngkën ëa. Om yauman omèn kopët nampnamp pim moresi rangk mowiak ompyaö mowesa.

⁶ Pël ëäk pitëm piin kön wi kosang nemowasën ëa pötaan yaan sa.

Yesuuk pim ru 12 pörö ya nga wes mëa (Matiu 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Yesu pi ka muntatë ngönën ök maö seima. Pël yeem pim ru 12 pöröen yas maan sëën urmerarö waö ë momëëpëñëäk weëre kosang menak ngës rëak kom ëäk naar naar pël pël ëäk wes momëa.

⁸ Pël ëäk kan kourakë omnant wak sëpanëäk nga mëak sungkörat pëën wak

sëpëñëäk mëëa. Kaömpre kërre monere pöt wak sëpanëäk mëëa.

⁹ Ing körötökëer mëak ulpëënaarta pouwaaar mëëpanëäk nga mëëa.

¹⁰ Pël mëak epël ök mëëa. “Kak nerek së oröak ka ilanë piptak pëën wë olëak oröak sën.

¹¹ Kak nerek së oröön ngöñtre kar elniak arim ngönöt kat nawiin yaëën pöt kasëng menak ing porpor elmëak arim ingötëaan yangre ulölöt ka pöök kërë moolëak sëën pitëmte songönöt kön wiipnaan.”

¹² Pël maan pit së lup kaip tiipëñëäk ngönën ök mëëa.

¹³ Pël yeem urmerarö selap waö ë momëëre yauman yaurö selap tapël i kolapöt wa momëak ompyaö mowasö pël ëa.

Erotök maan Son mëna (Matiu 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Yesuu yaauta ngönte aö aö yesem yang omp ak Erot pim naë oröön kat wia. Omèn naröak epël mëëa. “Omèn pipop Son i yamëaup pi wel wiak wal ëaup yak weëre kosangring ya retëng pipot yamëngk.”

¹⁵ Narëak Yesuun, “Elia,” pël mëëa. Èn naröak, “Pi tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröa ök namp.”

¹⁶ Pël yemaan Erot pi kat wiak epël mëëa. “Won, Son nem ngernger ilaup pi tapöpök weletakaan wal ëäk wë.”

¹⁷⁻¹⁸ Erot pi wet rëak pim nanëp Pilipë öngöp, Erotias, wa ëp ëa. Pötaanök Sonök Erotön epël ök mëëa. “Ni nim nanëpë öngöp wa ëp ëan pöt yok pangk naën.” Pël maan Erotök Sonë nga mëëa pötaan pi wali wak wii tëa.

¹⁹ Erotias Sonë piin nga mëëautaan ya sangën kön wiak mëmpëñëäk kan ap wesak sëp wesa.

²⁰ Erot pi pöt Sonön kön wiin omèn wot-pilre ompyaup pël weseë piin kasinkasin ëäk mait elmëa. Pël yaëën yak Erotias pi namëngkën ëa. Pël yaëën Erot pi Sonë ngönöt kat wiak ëngk ma e wesak kön selap ëa. Pël yeemak kat wiipnaataanta kent ëa.

²¹ Wë ëñëmak Erot pim wila akunet temanöm sëën pim ngarangköröere nga omèn wotöököröere Kalili yangerakaan omèn kaöarö wa top elmëak këëre kaömp mena. Pël yaëën Erotiasë Son mëmpna kanö oröa.

²² Pit wa top ëäk wëën Erotias pim koontup pitëm ëöetak së tan yaura. Pël yaëën Erotre piiring wëaurö itenak kent kön wia. Pël ëäk Erotök koontupön epël mëëa. “Ni omèn nenten kent ëën aan pöt nimpaat.

²³ Pël mëak Aköpë ëöetak kosang wesak epël mëëa. “Omèn pasutön aan pöt nimpaat. Èn nem yangereta kom ëäk kaö ner nimpëäk aan pöt pangk nimpaat.”

24 Pël maan koontup sê ëlëpön epël mëak pëël mëëa. “Ne omën oröpötön mam?” Maan ëlëpök mëëa. “Son i yamëaup pim kepönöön ma.”

25 Pël maan koontup pi pöömpö omp aköpë naë sê epël mëëa. “Ni Son i yamëaup pim kepönö peene tapëtakëër söwarweri wiak nampëak kent yaë.”

26 Pël maan omp aköp pi ya utpet kön wia. Pël ëaup kaöapre omën piiring wëauröa ëöetak ngön kosang wesak ök mëëa pötaan kuure mak mëëa.

27 Pël ëak teënt nga omën namp Sonë kepönö wak waisëpënëak mëëa. Pël ëën pi wii kaatak sê Son ngernger ilak

28 kepönö söwarweri wiak wak sê koontup mangkën wak sê pim ëlëp mena.

29 Pël ëën Sonë ruurö kat wiak sê sokur wak sê yang kel weera.

Yesuuk omën 5000 pörö kaömp mena

(*Matiu 14:13-21; Luk 9:10-17; Son 6:1-13*)

30 Yesuu ngön yaaö omnarö ya nga ë im olëak kaalak sê pim naë wa top ëak pitëm ya mëmpööre ngönën ök maö imautë ngönöt ök mëëa.

31 Pël ë pet irën omën selap yesën yewaisën yaëën kë sëere kaömp në ëëpna mopö won yaëën ruuröen epël mëëa. “Tiarimënt omën wonrek sê kë sëpa.”

32 Pël mëak pitëmënt wangaöök ilëak yang omën wonrekël sa.

33 Pël yaëën omën selap pitëmtok itenak ëwat sak ka poutëaan i kaö pouuk kan pöömpö sê wet réak oröa.

34 Pël ëën Yesu pi wangaöökaan oröak omën selap pan wëen itenak sëpsëp pep wonöröa ök wakaima pötaan yaköm kön wiak ngës réak ngönën ngönöt selap ök mëëa.

35 Pël yaëën könöp wali yesën itenak ruurök Yesuu naë sê epël mëëa. “Tiar yang omën wonrek wëen könöp wali yesrek

36 ni omnarö wes mëën ka wia pötë sê kaömp sum ëak nëmp.”

37 Maan Yesuuk epël mëëa. “Arök nant meneë.” Pël maan ruurök mëëa. “Ten sê 200 kina pötak kaömp sum ëak wais mam-punëak yaan ma?”

38 Maan epël mëëa. “Arim naë kaömp tolël ëak wiaarek sê iteneë.” Maan pit sê itenak, “Kaömp mor nas, ën i kaö imën kopët naar pël ëak wia,” pël mëëa.

39 Pël ëën omnaröen nonö mö mëak rek mëak wel aisapënëak mëëa.

40 Pël maan pit rek nemor 100, nemor 50 pël pël ëak wel aisëa.

41 Pël ëën Yesu pi kaömp mor nas pötiring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak pelak omnarö kom ë mampënëak ruurö mena. Pël ëak i kaö imën pöarta tapël kom ë mampënëak mena.

42 Pël ëën pit pourö nak kep wesak

43 kaut olaan wak kër 12 pötë waulön peö ëa.

44 Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 5000.

Yesu i kaöökë roro sa

(*Matiu 14:22-23; Son 6:15-21*)

45 Kaömp na pet irën tapëtakëër Yesuuk pim ruurö wes mëën wangaöök ilëak ëngk komuntak Pesaita kakël wet réak yesën pimënt omnarö wes mëa.

46 Pël ëën yesën pimënt Anutuun ök mapënëak rosiraöök isa.

47 Pël ëën koö yoolaan wangaö i kaö lup-tak yesën pimënt wëa.

48 Pël ëak pi itaangkën kentö sëpnaalaan yamöön pit weë ngentiak poprak yaëën ëlpam walëpënëak yaëën kaöökë roro sê pitëm naë oröak il mowasëpënëak ëa.

49 Pël yaëën pit itenak kas kësang ëak, “Elei, waötöp ëngk yewais,” pël mëak merëk ëa.

50 Pit pourö itenak kas kësang ëën pël ëa. Pël yaëën teënt epël mëëa. “Nemtok yewais-erek kas ëëngan.”

51 Pël mëak pitëm naë wangaöök ilaan kentö leng ëa. Pël ëën pit yaan sak ngön won sak wëa.

52 Pöt kaömp mena pöta songönte ëngk ma e wesa pötaan pitëm lupöt om il wariak wëa.

Yesu pi Kenesaret yangerak omnarö ompyaö mowesa

(*Matiu 14:34-36*)

53 I kaö olëak Kenesaret yangerak sê oröak wangaö leng ë ulmëa.

54 Pël ëën wangaöökaan yaaröön tapëtakëër omnarö Yesuun itenak

55 kaatë pöömpö sê yaumanörö urötring wak Yesuu wëautëël kat wiak pötëël seima.

56 Pël ëën ka kaöre kot Yesuu yesautë yauman omnarö wak sê ka tomök mowiin pim ulpëen kautak pëen mësël ëak ompyaö sëpënëak këk mëëa. Pël maan omën pël ëa pörö ompyaö sa.

7

Yuta omnaröa ëaröa yaautë ngönte

(*Matiu 15:1-9*)

1 Parisi ngönën omën naröere ngön kosangötë ngarangk narö Yerusalem kakaan Yesuu naë sê wa rongan ëa.

2 Pël yeem pim ruuröakaan narö kaömp nëmpënëak ngön kosangta wieëaul mor i nairën kewilring kaömp yenën itena.

3 Parisiire Yuta omën pourö kaömp nëmpënëak pöt pitëm ëaröa ngön kosangta wieëaul mor iirakök yënaurö.

4 Pötaanök sum yaarekaan pitëm kaatë sê oröak mor i nairën kaömp nanëmpan. Pöt pëen won kapre kelönre omnant pout iirak pitëm ëaröa ngön kosangta wieëaul yaurö.

⁵ Pötaanök Parisiire ngön kosangötë ngarangkörö pit Yesuun epël mëëa. “Nim ruurö pit tol ëënak tenim kaöaröa ngön kosangöt ilak pitëm moröt i nairën omnant wak yan?”

⁶ Maan epël mëëa, “Kaar omnarö aë. Tek-tek ngön yaaö omën Aisaia pim ngaanëer arimëen ngön ëa pöt kë yaarö. Pöt epël.

‘Omën eporö pitëm këmötök neen yaya yanëem

pitëm lupötök këëpöt yaalnëaurö.

⁷ Pitëm ngönöt nem ngön këëta urtak wiak nener rë yemoulaurö.

Pël yeem neen yaya yenëaan itaangkën mos ë yaë.’

⁸ Ar Anutuu ngön kosangöt moolëak arimté ngönöt kosang wesak wak wëaurö.”

⁹ Pël mëak epël mëëa. “Arim ëaröa ngön kosangöt ulöl wesak aö imeë Anutuu ngön kosangöt utpet wesak komun yauraurö.

¹⁰ Mosesök kosang wesak epël ëa. ‘Nim ëlre pepaarë ngön ngar wak ompyaö elmë.’ Ën nenteta epël. ‘Omën namp pim ëlëpön ma pepapön utpet wesak mapna pöp mën wel wiip.’

¹¹ Mosesök pël yaatak ar ngön epël yaururö. ‘Namp pim ëlre pepaar omën nenten ap yewasën omën pim piarip kaamök elmëëpna pöt pim naë wiaan pöten, “Ne omën epët Anutuu yaö ëaup,” yemaan’

¹² arök pim ëlre pepaarë ikanöök wë kaamök elmëëpna pöt il yemowariaurö.

¹³ Ar pël yeem arim ëaröa ngön kosangötë ënëm yeë pötak Anutuu ngönte ke ur yoolak. Pël yeem omën utpet munt nantta yaururö.”

Yenautök omnaröa lupöt utpet newaspan (Matiu 15:10-20)

¹⁴ Yesu pi pël mëak kaalak omnaröen ngön maan sëën epël ök mëëa. “Ar pourö nem ngön ök niama epët kat wiak kön wi sokoleë.

¹⁵ Omën nëen yaatak yes pipötök lupmer utpet newasën yaë. Lupmeriaan yaarö pötök lupmer utpet yewas.

¹⁶ [Katringëpök ngön epët kat wiip.]”

¹⁷ Pël mëak omnarö wëen kaata kakaati yesën ruuröak watepang ngön pötaan pëël mëëa.

¹⁸ Pëël maan Yesuuk epël mëëa. “E, arta om köpël wëan ma? Omën nëen yaatak yes pipötök tol ëak lupmer utpet niwasëpën?”

¹⁹ Pipöt lupmeri nasën, yaatak sëën ya yaar pöten ar köpël ma?” Yesu pim ngön pöt, yenautök utpet naniwaspan pël mëëa.

²⁰ Pël mëak yal menak epël mëëa. “Lupmeriiaan omnant apër yaarö pötök utpet yaniwas.

²¹ Omën lupmeriaan yaarö pöt epot. Kön utpet, öngre omp nga yaaö, këkain, omën yamëngka, öngre omp wëwëet kom yaaö,

²² war, omën utpet panëët, morök, omën kewilringöt, keimön, omnaröen utpet wesak yaaut, iep inging, irikor.

²³ Omën utpet pipötök omën lupmeriiaan apër oröak lupmer utpet yaniwas.”

Pinisia köpël öng namp Yesuun kön wi kosang wesa (Matiu 15:21-28)

²⁴ Yesu kaare yang pör sëp wesak Taia kak naë së oröak ka nenta kakaati ilëak omnarö pim wëaut kat wiipanëak ëlëëp wëaup tol ëak ëlëëp öpën?

²⁵ Tapëtakëer öng namp pim wëaut kat wia. Öng pöp pim koontup lupmeri urmerap wëaup yak Yesuu naë së pim ingrak tok oria.

²⁶ Öng pöp pi maim Siria yangerak Pinisia yangerakanëp. Pöpök pim koontupökaan urmerap waö ë mëëpënëak ke urak mëëa.

²⁷ Pël ëën Yesuuk epël mëëa. “Rungaarö kaömp nak kep ëëpënëak ëaut. Pötaanök rungaarö kaömpöt wa ëp ëak kentörö nemangkën ë yaë pöl ni maimap kaamök naalningan.”

²⁸ Pël maan öngöpök kangüir epël mëëa. “Aköp yaap yaan. Pël ëaup kentörö rungaarö kaömp yenën ikanöök wë lupöt ti ngentiin na yaë pöl ni kaamök elnë.”

²⁹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni pil yaan nim koontupökaan waö ë yamëerek së.”

³⁰ Pël maan öngöp kaatak së itaangkën pim koontup urmerap piikaan oröak sëën ompyaö ka uraan itena.

Yesu pi omën ngön won katun namp ompyaö mowesa

³¹ Yesu pi Taia kakaan kaip tiak Saiton kak il wesak Kalili i kaöökë naë Tekapolis yangerak ka 10 ëak wieëa pörek së oröa.

³² Pël ëën omën ngön won katun namp pim naë mësak së mores rangk mowiipënëak ök mëëa.

³³ Pël ëën omën pöp omnaröa naëaan mop nentakël mësak së ulmëak pim mor wotö kat kanöök mowiak waasöp ngësak yangapöök wa momëak

³⁴ kutömweriil iteneë ëm mëak omnampön epël mëëa, “Epata.” Tiarim ngöntak, “Kat kan të.”

³⁵ Maan katëëp kan tëen yangapööta kaip tiin ngön yaap ëa.

³⁶ Pël yaëen Yesu pi pöta ngönte kaö wesak apanëak nga mëëa. Pi kosang wesak yemaan pit ke ur moolëak aö sëën kaö sa.

³⁷ Pit yaan panë sak epël mëëa. “Omnant pout ompyaö wes pet yair. Katunörö kat nga mowasööre ngön wonörö ngön nga mowasö pël yaë.”

8

*Yesuuk omèn 4000 pörö kaömp mena
(Matiu 15:32-39)*

¹ Akun pötak omèn kaö pan pim naë wak top äk wë këen wëen ruuröen ngön mëak epël mëä.

² “Ne omèn kësang eporöen yaköm kön yawi. Pit neering wë kaömp nanën wëen kët nentepar nent äk yes.

³ Pit këen wes mëen pöt kan kourak yesem utpet ëëpnaat. Narö yang waliitëaan waisaurö.”

⁴ Pël maan ruuröak epël mëä. “Pultak wëep kaömpöt tarëkaan koirak omèn selap eporö mangkën pangk ëëpën?”

⁵ Pël maan Yesuuk, “Arim naë kaömp tolël äk wia?” pël maan, “Kaömp 7,” pël mëä.

⁶ Pël maan omnarö wel aisapën mëak kaömp 7 pöt wak Anutuun yowe mëak pelak ruurö mangkën omnarö mena.

⁷ Pël äk i kaö imën kopët naar wieëa pöaar tapël wak yowe mëak omnarö mampënek mëä.

⁸ Pël ëen omèn pourö nak kep wesak kaut olaan wak kër 7 pötë waulön peö ëa.

⁹ Omèn kaömp na pörö selap pan, 4000. Nëen wes mëen kaalak yesën

¹⁰ tapëtakëer ruuröaring wangaöök ilëak Talmanuta yangerak së oröa.

*Parisi omnaröak retëngtaan mëä
(Matiu 16:1-4; Luk 12:54-56)*

¹¹ Pörek wëen Parisi omnarö Yesuu naë së oröak kutömweri retëng nent oröön itaampënek morök elmëak këkre tö mëak piiring ngön nga ela.

¹² Pël ëen pi ya këlangönring ëm mëak epël mëä. “Omèn peene akun eptak wë eporö ar tol ëënak ya retëngët ëëmëak yak? Ne yaap niamaan kat wieë. Ne utpet ke piloro arimëen ya retëng nent naalniingan.”

¹³ Pël mëak sëp wesak wangaöök ilëak ëngk komuntakël sa.

*Parisiire Erotë omnaröa yisötë ngönte
(Matiu 16:5-12)*

¹⁴ Yesem ruurö kaömpöt kat kol wiak sa. Pël ëen om kopët nent wangaöök wieëa.

¹⁵ Pël ean Yesuuk pitën pepanöm mëak epël mëä. “Ar Parisiire Erotë omnaröa yisötön ngarangk këëkë ëën.”

¹⁶ Pël maan pitëmënt neneren epël mëä. “Tiar kaömp peretöt wak newaisën ëautaan epël yenia.”

¹⁷ Pitëmënt pël yaan kat men äk epël mëä. “Kaömp peretöt kat kol wiak waisan pöten tol ëen neneren yemak? Ar songönten ëwat nasën ma? Ar kön tektek nasën wë ma?”

¹⁸ Ar iteneëak omnant këëkë itnaangkën ëere katöt wëak ngönöt këëkë kat nawiin yeë ma? Nem omnant yeë pöten kat kolak wë ma?

¹⁹ Ne kaömp 5 pöt kom äk omèn 5000 pörö mangkën nëen kaut om wiaan wak kër tol äk waulön peö ëa?” Pëel maan, “12,” mëä.

²⁰ Ën kaömp 7 äk kom äk omèn 4000 pörö mangkën nëen kaut om wiaan kër tol äk waulön peö ëa?” Pëel maan, “7,” mëä.

²¹ Pël maan epël mëä. “Pöten ar om kön tektek nasën wë ma?”

Yesuuk Pesaita kak omèn it il tëa namp ompyaö mowesa

²² Yesure ruurö Pesaita kak së oröak wëen omèn naröak omèn it il tëa namp Yesuu naë wak së mësel elmëepënek ke urak mëä.

²³ Pël ëen omèn it il tëaupë moresi wak kaöökë wilëngkëel së ulmëak itöörarë waasöp mongësak mores kepönök mowiak pëel mëä. “Omnantön ityaangkën ma?”

²⁴ Maan it il tëaupök it ngaulak epël mëä, “Ne omnaröen itaangkën këraatë ökörö sak waisak yaë.”

²⁵ Pël maan Yesuuk pim mores itöörarë mowiin ompyaö sa. Ompyaö sak itöörar nga ngëna. Pël äk omnant kamaarekre naë wieëa poutön këëkë pan itena.

²⁶ Pël ëen Yesuuk, “Ka epöök ilangan,” pël mëak pim kaatakë wes mëen sa.

*Pitaak Yesuu songönte war wes mëä
(Matiu 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Yesu pi pim ruurö koirak Sisaria Pilipai kakë naë ka kot wieëa pötëel sa. Kamtaöök yesem Yesuuk epël mëak pëel mëä. “Omnarö neen talëp aim?”

²⁸ Pël maan epël mëä. “Naröak niin, ‘Son i yamëaup,’ pël yaan naröak, ‘Ela,’ naröak ‘Tektek ngön yaaö namp wes,’ pël aim.”

²⁹ Pël maan epël mëä. “Ën arimtok pöt neen talëp aim?” Pël maan Pitaak epël mëä. “Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niiup.”

³⁰ Pël maan omnaröen pim songönte ök mapanëak nga mëä.

Yesuuk pimtë wel wiipna ngönte war wes mëä

(Matiu 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Akun pötak Yesuuk ngës rëak war wesak epël mëä. “Omèn Këep ne wë ënëmak këlangön kësang kat newiire ngarangkre kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangöte ngarangkörö pit kasëng nemanak nemëngkën wel wiak kët nentepar nent yangaöök wieë wal ëëmaap.”

³² Ngön pöt war wesak ök mëä. Pël ëen Pitaak pëentak koirak së ngës rëak nga mëä.

³³ Pël ëen kaip ti ruuröa ngësël iteneë Pitaan nga mëak epël mëä. “Seten, ni sëp newesak së kan newiingan. Nim yaan pipët Anutuun ngönte won, omèn ngönte.”

³⁴ Yesu pi omèn selap pörek wëauröere pim ruurö wa top ë ulmëak epël ök mëä. “Omèn namp pi nem ënëm elnëepënek pöt pimtë könöökë kentöt këëpöt weseë, ‘Ne

Yesu pimëen wel wiima pöt pangk eëmaap, pël wesak pim këra yetapër waalak nem ënëm elnëep.

³⁵ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëenne nem ngön ompyautaan yak wëwëet këepöt wasëpna pöt pim wëwëet orö morëepnaat.

³⁶ Ën namp yangerakë omnant pout kent ëak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëel kaamök elmëepën? Pël naëpan.

³⁷ Ma namp pim wëwë ompyaut kaalak öpënëak pöt öröpöt kanguir mampën?

³⁸ Namp pi omën utpet ëak Anutuun kön wi kosang wasën yaä eporöa tekarak wë nemëntre nem ngönëntaan kön wiin eö eëpna pöp pi Omën Këep nook nem Pepapë ëwaö nem rangk wiaan nem ensel ngëëngkörö koirak wais oräk pim kaaö elmëemaap.

9

¹ Ne yaap pan niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawin wëen Anutuun wa ngaöök nimëepna pöt weëre kosangring yaaröön itaapun sa.”

*Yesu pi möönre koröp maim wa
(Matiu 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Kët 6 ëak won sëen Yesu pi Pitaare Sem-sre pim nangap Son pörö koirak rosir wali naöök së pitëmënt wakaima. Pël ëak pi pitëm ëöetak möönre koröp maim wa.

³ Ulpëenëp kölam panë tëen ëwa elmëa. Pöt yang omnaröa naënganëel ëa.

⁴ Pël ëen pit itaangkën Eliaare Moses pi-arip oräk Yesuring ngönaak yeem wëa.

⁵ Pël yaëen Pita pi köpël yak Yesuun köntak epël mëëa. “Kaöap, ten eprek wëen ompyaö yaë. Pötaan ka kot nentepar nent ëak ök renaan, nent nimëen, nent Mosesëen, nent Eliaëen ëak.”

⁶ Ruurö pit yaan sak reireë yaurem Pita pi köntak pël mëëa.

⁷ Pël yaëen tapët pöt uröam kölam ëwa nempel irë kaka elmëen Anutuuk uröamta öngpökaan epël mëëa. “Epop nem Ruup. Ar pim ngönte kat wiin.”

⁸ Pël maan pit it nalaan nal ëak itena pöt Yesu pimënt wëa.

⁹ Pit rosiraöökään yeirëem Yesuuk pitën pepanöm epël mëëa. “Arim omën it köpëlöt ityaangk pöten omnaröen peene ök mangan. Ënëmak Omën Këep ne weletakaan wal ëënak omnaröen ök man.”

¹⁰ Maan ruurö pit ngön pöt yak wesak wë pitëmënt neneren epël mëëa. “Weletakaan wal eëpna pöt tol nent?”

¹¹ Pël mëak Yesuun epël mëak pëel mëëa. “Elia wet rëak waisëpnaap ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëënak pël aim?”

¹² Pëel maan epël ök mëëa. “Yaap, Elia pi wet rëak oräk Anutuun Yaö Neeap nemëen

omnant kopëta wasëpënëak ëaut. Pötaanök ‘Omën Këepön utpet wesak mëak këlangön kat mowiipnaat,’ ngönëntak pël retëng ëa pöta songönte tol nent?

¹³ Eliaan pöt epël ök yeniak. Pi yok oräk wëen omnarök pitëm kentöök utpet mowasëpënëak ngönëntak ëa pöl elmëaup.”

Yesuuk yokot nampökaan urmerap waö ë momëa

(Matiu 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Pit rosiraöökään ru muntaröa naë së itaangkën omën selap pitëm naë oräk wëen ngön kosangötë ngarangk narö pitring ngön nga yaalem wëa.

¹⁵ Pël yaëen omën pörö Yesuun itenak yaan sak tapëtakëer së koirak yoöre ërëp mëëa.

¹⁶ Pël ëen pi epël mëak pëel mëëa. “Ar tol ëënak ngön nga yaal?”

¹⁷ Maan omën pöröökään nampök orök epël mëëa. “Rë yanuulaup, urmer ngön won sa nampök nem yokotup utpet yemowasënak wak yewais.

¹⁸ Yokot epop urmerapök kët ël epotë mök ë moolaan ngentiak këmtakaan kepop yaaröem këët nampnamp mënak ingre mor kosang sak wiaakë yaë. Pël yaëen nim ruuröa naë wak wais waö eëpënëak ök maan pit ök ëen pangk naën yaë.”

¹⁹ Maan Yesuuk epël ök mëëa. “O omën kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem kön wiin akun tolëel arring wë arim könömöt weim öm? Yokotup nem naë wak waisëe.”

²⁰ Pël maan yokotup wak yesën urmerap Yesuun itenak tapëtakëer yokotup mök ë yangerak moolaan rikrik yaurem wieë kepop yangësä.

²¹ Pël yaëen Yesuuk pepapön epël mëak pëel mëëa. “Epët akun taltak orö morëa?” Maan pepapök epël ök mëëa. “Kotuukëer.

²² Urmer epop yokotup utpet wasëpënëak esuusiire imeri wa yemoolëaup. Ni pöta weëre kosang wiaan pöt tenipön yaköm kön niwiak kaamök elni.”

²³ Maan Yesuuk epël mëëa. “Weëre kosangtaan yaan. Pötaan niamaan kat wi. Namp pi kön wi kosang yewesautaring öpna pöp omnant pout yok pangk eëpnaap.”

²⁴ Pël maan tapëtakëer rungaapë pepapök ngön ë olëak epël mëëa. “Ne kot nent kön wi kosang yaniwas. Nimtok nem kön wi kosang yewesaut wiapre kor epët kosang newas.”

²⁵ Pël yemaan Yesuuk omën selap pim naë së yaaröön urmerapön nga mëak epël mëëa. “Ngön won katun epop, ngön kosang yeniak. Ni orök kama së kaalak waisngan.”

²⁶ Pël maan urmerap ngön kaëpëer orök sëpënëak yokotup wa moolaan ngentiak wel

ök wiak wieëa. Pël äaan omnarö itenak, “Wel wia,” pël mëëa.

²⁷ Pël yemaan Yesuuk yokotup moresi moröak wal ë tau moulmëa.

²⁸ Pël äak kaata kakaati yeilaan pim ruurö peëntak sê epël mëak pëël mëëa. “Ten tol äak waö elmëënëak poprak äan?”

²⁹ Maan epël ök mëëa. “Urmer ke pipëlörö omën nentak won, kimang ngöntak waö ë momëët.”

Yesuuk pim wel wiipna ngönte ök maan akun nentepar äa

(*Matiu 17:22-23; Luk 9:43-45*)

³⁰ Pit yang pör sêp wesak Kalili yangerak sê oröak sa. Pöt omnarö piin kat wiipanëak ëëp sa.

³¹ Yesem ruuröen epël mëak rë moula. “Omnaröak Omën Këep ne ngaaröa moresi neulëën pit nemëngkën ket nentepar nent won sêen kaalak weletakaan wal ëëmaap.”

³² Pël maan pit ngön pöt kat wiak ëngk ma e ëën pëël mapëneäk äak kas ëën sêp wesa.

Wotöök wëauta ngönte

(*Matiu 18:1-5; Luk 9:46-48*)

³³ Pël ëën yesem Kapaneam kak sê oröa. Pël äak kakaati sê ruuröen pëël mëëa. “Ar kantaöök oröp morëënök neneren mëëaurö?”

³⁴ Pël maan pit om ngön won sak wëa. Pöt pit kantaöök yesem, “Talëpök wotöök wë,” pël mëak neneren maö seima pötaanök.

³⁵ Pël ëën wel aisëak ruurö wa top elmëak epël ök mëëa. “Namp pi wotöök öpënëak pöt muntaröa kasgaël wë inëen elmëep.”

³⁶ Pël mëak runga kot namp wak pitëm tektrak tau moulmëak moresök kaamök elmëë epël mëëa.

³⁷ “Omën nemëën yak runga kot ke epëlëp sant elmëepna pipop ne sant elnëepnaap. Neen sant elnëëpa pöpök nemënt won, nem wes nemëaupönta sant elmëepnaap.”

Utpetatëen këkre tö yaauta ngönte

(*Luk 9:49-50; Matiü 18:6-9; Luk 17:1-2*)

³⁸ Sonök Yesuun epël mëëa. “Rë yanuu-laup, ten itaangkën omën namp nim yapintak urmerarö waö ë yamëën itenaut. Pël äaupök omën pöp tiarim ënëm naën yaë. Pötaanök tenök pël ëëpanëak kan mowari-aut.”

³⁹ Maan Yesuuk epël mëëa. “Kan mowaringan. Namp nem yapintak retëng ke pipëlöt yaaupök tol äak kengkën sak neen utpet wesak apën?”

⁴⁰ Tiarim yaat komun naurön ëëpnaapök tiarim karip kaamök yaalniaup pël sak öpnaap.

⁴¹ Ne yaap niamaan. Nampök ar Kristoë omnarö pël wesak i pëente nimpna pöt kangit won naëpan.

⁴² “Namp pi kot ke epëlöröakaan namp neen kön wi kosang yewesaupön këk maan pim kön wi kosang yewesaut sêp wasëpënëak yaëën pöt pël ëëpanëen naröak wet rëak kël kësangö pim mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt pangk ëëpnaat. Pöt omën pöpök maan kot ke epëlöröa namp pim kön wi kosang yewesaut sêp wasën pöt kangiiir utpet kaö panëët pim naë orööpnaat.

⁴³ Pël äak nim moresök utpet nent koirëen pöt il olam. Mor kopëtasring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëën Anutuuk parëaöök es kosangwesi niolaan pangk naën ëëpnaat.

⁴⁴ [Parëaöökë ngëëpörö wel nawiiipanëëerö. Esuwesta nariinwes.]

⁴⁵ Ma nim ingesök utpet nent koirëen pöt il olam. Ing kopëtasring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëën Anutuuk es parëaöök niolaan pangk naën ëëpnaat.

⁴⁶ [Parëaöökë ngëëpörö wel nawiiipanëëerö. Esuwesta nariinwes.]

⁴⁷ Ën omën nim itöök itaampëëtak weru nuulaan utpet ëëmëak yeem pöt it pö ur olam. It kopët naööring Anutuü wa ngaöök yanimë pötak ömë pöt ompyaö. Pouraring wëën Anutuuk es parëaöök wa niolaan pangk naën ëëpnaat.

⁴⁸ Parëaöökë ngëëpörö wel nawiiipanëëerö. Esuwesta nariinwes.

⁴⁹ Tomunat yenautë yoola pöl esuwesök omën pouröa rangk olapnaat.

⁵⁰ Tomun pöt ompyaut. Pël äeutak pim misëngö won sak wiaan tol äak kaalak misëng wasën pangk ëëpën? Ar tomuneta ök sak wë neneraan mayaap ëeim ön.”

10

Öng wes yamëauta ngönte

(*Matiu 19:1-12; Luk 16:18*)

¹ Yesu pi pörekaan Yutia yangerere Yotan ëngk komuntakël sê oröa. Pël äak pörek wëën omën selap pan kaalak pim naë sê oröa. Pël ëën pim yaaö pöl kaalak ngönën ök mëak rë moula.

² Pël yaëën Parisi naröak sê morök elmëak pëël mëëa. “Omën namp pim öngöp wes mëën pangk ëëpën ma?”

³ Maan Yesuuk epël mëëa. “Moses pi pöta ngönte tolëël niia?”

⁴ Pël maan pit epël mëëa. “Namp wes mëëpënëak pöt pep kosangwer menak wes mëëpnaat. Moses pi pötaan kuure mak niiaut.”

⁵ Maan Yesuuk epël mëëa. “Moses pi arimtë lup kosang yaautaan yak ngön kosang pipët retëng ë nina.

⁶ Pël äaap songöntak Anutuuk omën ket ëëpënëak öngre omp pouwaar ket ë ulmëa.

7 Pël ëa pötaanök omp namp pim ëlre pepaar sêp wesak öngöpë naë rê olaan

8 piarip möönre koröp kopët naö pël sak wë. Ngönte pël wia pötaanök piarip pouwaar won, kopëtap pël sak wë.

9 Anutuuk erën ë ulmëa pötaanök omnaröak pangk kom naëngan."

10 Pël mëak kakaati sê wë ruuröak Yesuun tapten pëel maan

11 songönte epël ök mëëa. "Omp namp pim öngöp wes mëak muntap öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaap.

12 Ën öng namp pim ompöp sêp wesak muntap koirëpnaap pi tapël öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaap."

*Yesu pi rungaarö welaköt elmëa
(Matiu 19:13-15; Luk 18:15-17)*

13 Omnarö pitëm rungaarö Yesuuk pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëëpënëak wak yesën pim ruuröak pitën nga mëëa.

14 Pël yaëën pi itenak kön wiin utpet sëën ya këlangön kön wiak epël mëëa. "Nga mangan. Wes mëën naë waisêp. Ke pilorö Anutuuk wa ngaöök momëëpënëak yaö yema pötaanök.

15 Ne yaap niamaan. Namp pi runga kot eporöa Anutuun kön wi kosang yewesa pöl naën ëëpna pöt Anutuu wa ngaöök yamëautak yok pangk neilaan ëëpnaat."

16 Pël mëak pit moröë pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëa.

*Omën omnant kësang wieëaupë ngönte
(Matiu 19:16-30; Luk 18:18-30)*

17 Yesu pi pörök sêp wesak sêpënëak yaëën omën namp pöömpö sê pim naë orök ingrak tok oriak epël mëak pëel mëëa. "Tenim rê yanuula ompyaup, ne tol ëak wëwë kosangta yaö sum?"

18 Maan Yesuuk epël mëëa? "Tol ëënak neen, "Ompyaup," pël yenëaan? Anutu kopëtapökëer ompyaup.

19 Ni ngön kosangöt epël kat yawiaup. Ni omën mëngkanok. Öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok. Ni muntarö morök elmëak pitëm omnant wa ëp ëënganok. Ni nim ëlre pepaarë ngön ngar öm."

20 Pël maan omnamp pi mëëa. "Rê yanuulaup, pipot pout nem kotuukaan ë waisëmaut."

21 Pël maan Yesu pi pöpön iteneë piin kent ëën epël ök mëëa. "Kopët nent wia pöt ëëm. Ni sê nim omnant menak sumat wak omën omnant wonörö këëpöt wes man. Pël ëën kutömweri omnant kosangöt orö nirëëpnaan. Pël ëak wais nem ënëm elnë."

22 Pël maan omnamp pi urömere kaar es kësang wieëaup yak këëpöt sak ya utpetaring sa.

23 Yesën Yesu kaip ti ruuröen iteneë epël ök mëëa. "Omën monere uröm kaö wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapënëak pomp ë yaë."

24 Pël maan ruurö pit ngön pöt kat wiak yaan sak yaëën kaalak rangk epël mëëa. "Nem ruurö, Anutuu wa ngaöök yanimë pötak yeila pöt omën könöm panëët.

25 Pol kamel namp yok pangk wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkën. Ën omën monere uröm kësang wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëët."

26 Pël maan ruurö pit kat wiak yaan panë sak epël mëëa. "Omën ke pilorö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlöpök wëwë kosangtak öpën?"

27 Maan ruuröen it kos ëëë epël mëëa. "Omnaröak pangk naëngan. Pël ëëñëetak Anutu ke nentere nent yaaupök omën ke pilötë kanöt koirëpnaataan poprak naëpan."

28 Pita pi ngön pöt kat wiak Yesuun epël mëëa. "Kat wi. Ten omnant pout sêp wesak nim ënëm elniaut."

29 Maan Yesuuk epël mëëa. "Ne yaap niamaan. Namp pi kaare yang, sasre nan, ëlre pep, koröngre ru, ëmre ya pöt nemëëñre nem ngön ompyautaan yak sêp wasëpna pöp

30 pi omën kangut kësang pan öpnaap. E yangerak wë kaare yang, sasre nan, ëlre pep, koröngre ru, ëmre ya pöt pipot kööre tokë rangk orö morëëpnaat. Pël ëak wë ënëmak akun kaöaöök wëwë kosangët öpnaap.

31 Pël ëak pöt wetëëroakaan selap ënëm rapnaat. Ën ënëmaroakaan selap wetë rapnaat."

*Yesuuk pim wel wiipna ngönte ök maan
akun nentepar nent ëa*

(Matiu 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Pël mëak maan yesem Yesuuk wet rëak Yerusalemë kanöököl yesën sa. Pël yeem pöl ko wesak yesën pit yaan sa. Pël ëak ënëm imaurekaan kas kön wial sa. Pël yaëën pim ru 12 pöröen pëlëer wa top elmëak omnant pim naë orööpnaatön war wesak epël ök mëëa.

33 "Kat wieë. Tiar peene Yerusalem kakë yewais. Pörök sëën Omën Këëp ne omnaröak kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröa naë neulëën pit ngön yaatak ne wel wiimëak neak ngönën köpëlöröa naë wes nemëën

34 pitök ökre was neak waasöp ngës nenak pës nemöak këra yetaprak nemöön wel wiak akun nentepar nent won sëën kaalak wal ëëmaap."

*Semsre Son piarpim kaö sak öpënëak ki-
mang mëëauta ngönte
(Matiu 20:20-28)*

³⁵ Sepetii ruaar, Semsre Son, piarip Yesuu naë së epël mëëa. “Ré yanuulaup, tenip omën nenten kimang niaan nimpëak kent kön yawi.”

³⁶ Maan, “Tol elniimëak yak?” mëak pëël mëëa.

³⁷ Pël maan piarip epël mëëa. “Ni kat wiin wë ënëmëak nim weëre kosang ierre kasiröök tenip nim kopirarë, namp yaapkëël namp katnëël, wel aisëëë ngarangk openaat.”

³⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Arpim yenëak pöta songönte arip köpël wë. Ne kelöntak i kakam yaaut yen pöl këlangön kësang kat wiimaap. Pöt arip pangk ëënëëwaar ma? Ën omnaröak i yanimë pöl këlangön kësang kat newiipnaap. Pöt arip pangk ëënëëwaar ma?”

³⁹ Maan epël mëëa. “Yok pangk pël ëënaawaar.” Maan Yesuuk epël mëëa. “Nem i kakam numa pöt arip yaap nënëëwaar. Ën i nemëëpna pöt yaap pël ëënëëwaar.”

⁴⁰ Pël ëënëëtak nem kopirarë yaapkëëlaan katnëël wel aisapnaata ngönte nook naëngan. Pël ëëpënëak yaö mëëauröakëër wel aisapnaat.”

⁴¹ Pël yaëën ru munt 10 pôro kat wiak Semsre Son piaripön kön wiin utpet ëa.

⁴² Pël yaëën Yesuuk wa top elmëak epël ök mëëa. “Yang nantë omp akörö pitëm omnarö nga ëak ngarangk yaalmë. Pël yeem pitëm ikanöök ngarangk narö moulmëën pitta tapël omnarö ngarangk yaalmë.”

⁴³ Arim naë pël orööpan. Arëkaan namp kaö sak öpënëak pöt ar pouröa inëën elniip.

⁴⁴ Ën arëkaan namp arim wotöök sëpënëak pöt pi kot panë sak ar pouröa inëën panë elniip.

⁴⁵ Pi nem yeë epël ëëp. Omën Këëp ne arök inëën elnëënëak neiraan. Nemtok inëën yaat mënak omën pouröa kangiiir nem wëwëet këëpöt wes nimpëak irëaup.”

Yesuuk Yeriko kak omën namp it nga mowesa

(*Matiu 20:29-34; Luk 18:35-43*)

⁴⁶ Yesure ruurö kak së oröak ka pô il wesak yesën pitëm ënëm omën kësang sa. Pël yaëën omën il téa omnant won namp kan ëöök wel aisëak wëa, yapinte Patimias Timiasë ruup,

⁴⁷ puuk, “Yesu Nasaret kakaanëp yes,” yemaan kat wiak ngës rëak ngön ö ilëak epël mëëa. “Yesu Tewitë ëap, ni neen yaköm kön newi.”

⁴⁸ Pël yemaan omnaröak leng ëëpën mëak nga yemaan pi kat nemowiin ke urak kaalak ngön ëak epël mëëa. “Ni Tewitë ëapök neen yaköm kön newi.”

⁴⁹ Ngön yemaan Yesu kat wiak kamtaöök leng ëak tauëë epël mëëa. “Maan waisëp.” Pël maan omnaröak it il téaupön epël mëëa. “Ngön yeniaarek kosang sak wal ëak wais.”

⁵⁰ Pël maan pi ngön pöt kat wiak tapëtakëër pim kelte er öläak wal ëak Yesuu naë sa.

⁵¹ Së oröön epël mëak pëël mëëa. “Tol elniimëak yaan?” Maan it il téaupök epël mëëa. “Aköp, ni aan ne it nga sum.”

⁵² Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesënrek së.” Pël yemaan tapëtakëër itöörar nga sëën Yesuu ënëm sa.

11

Yesu pi pol tongkiipök Yerusalem kak së oröa

(*Matiu 21:1-11; Luk 19:28-40; Son 12:12-19*)

¹ Pörekaan yesem Yerusalem kak temanöm wesak Olip rosiraöök Petepasiire Petani ka pöteparë së oröak Yesuuk ru naar wes mëak epël mëëa. “Arip ka ëngköök së oröak tapëtakëër itaangkën pol tongki ru namp omnaröa wel naisaanëp wii ngan ë ulmëën öpna pipop wilak mësak waisën.

² ³ Yawilën omën nampök aripön, ‘Oröp ëënëak yeë?’ pël yeniaan pöt epël man. ‘Aköpök epopön ya. Teënt kaalak wes mëën waisëpnaat.”

⁴ Pël maan ruaar piarip së pol tongki ruup ka kanrak temanöm wii té ulmëën wëën koirak wila.

⁵ Yawilën omën pörek wëauröak itenak epël mëëa “Aë, arip tol ëënëak yawil?”

⁶ Pël yemaan Yesuu ngön mëëa pöt ök maan kat wia.

⁷ Pël ëën Yesuu naë mësak së pitëm ulpëënëörö përéak rangk wiin Yesu wel aisëa.

⁸ Pël ëën omën selap pitëm ulpëënëöt përéak kamtaöök mourö yesën naröak ya lupöök së kewisat ilak këemre kewis elmë sa.

⁹ Pël ëak omën selap, narö wetëëre narö ënëm, pël yeem ngön ëak epël maö sa.

“Yowe.

Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

¹⁰ Tiarim ëap Tewit pim wa ngaöök mëa pöta ökök orööpënëak yaë.

Pötaan ërëpsawi ëëpa.

Anutu ngaarëk wëaup, yowe.”

¹¹ Pël elmë Yerusalem kak së oröak Yesu pi ngönën tup kaöeta kakaati së ilëak omnant itenak ëwat sak yanget wiap yoolaan pim ru 12 pôro koirak Petani kakë sa.

Yesuuk kemmentën nga maan umön rëa

(*Matiu 21:18-19*)

¹² Ëlpamök Petani kakaan wal ëak yesem Yesu këën elmëa.

¹³ Pël ëën kamaarekaan itaangkën kem nement ëp wileëa. Pël ëën uta wesak naë së ap wesa. Ulöp yauta akunet temanöm nasën yak ëpöt pëën wëa.

14 Pël èen itenak epël mëëa. “Niikaan ulöpörö ütön omnarö kaalak nanèn panè èëpnaat.” Pël yemaan ngön pöt pim ruurö kat wia.

Yesuuk ngönèn tup kaöeten muumöngk mëëa

(*Matiu 21:12-17; Luk 19:45-48; Son 2:13-22*)

15 Pël èak Yerusalem kak sè oröak Yesu pi ngönèn tup kaöeta kakaati sè itaangkèn omnarö omnant ngawi yeem wëèn itenak pit waö è momèak omèn mon ngawingawi yaauröa urötere omèn int ekörö menak sum yewauröa uröt kaip ti moolëa.

16 Pël elmèak ngönèn tup kaöetak omèn ke pilöt wak sèpanèak nga mëëa.

17 Pël elmèak epël mëëa. “Ngönèn pepeweri Anutuuk epël ëa. ‘Nem tup pipten yang ël epotè omnaröa kimang yenëa kaat pël apnaat.’ Ar pipël yaëèn kékain yaauröa kaata ök yes.”

18 Pël yaëèn kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötè ngarangkörö pit itenak, “Tol èak mëngkèn won sèpèn?” pël mëak neneren mëëa. Pël èak, “Omèn pourö pim ngönëntaan yaan sak yaaurö,” pël mëak kas èèn sèp wesa.

19 Pël èak wiap kan Yesure ruurö pit ka kësangö sèp wesak sa.

Kemmenti umön rëauta songönte ök mëëa
(*Matiu 21:20-22*)

20 Èlpamök kemmenti wëa pörek kaalak sè itaangkèn këra pöment umön rëak wëa, misënötëaan èpötè pout.

21 Pël èen Pita itenak ngön mëëa pöt kön wiak epël mëëa. “Aköp itan. Këra kem nim umön rapènèak mëan pöment umön rëak wëëp.”

22 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ar Anutuun kön wi kosang weseim ön.

23 Ne yaap niamaan. Nampök tomön epöön, ‘Tiak i kaöökèl sè orö,’ pël yamëem kön selap èak yok pangk pël èëpèn ma won pël kön nawiin pim ök mëëa pöt kë orööpnaat pël kön wi kosang wasèpna pöt kë orööpnaat.

24 Pötaanök ök niamaan. Ar omèn nentaan kön wiak Anutuun kimang manè pöt, ‘Yok wa,’ pël weseë kön kosang yawiin orö nirèëpnaat.

25 Kimang manèak omèn nampè saunat arim naë wiaan pöt won wes moolan. Pël yaëèn arim Pep kutömweri wë pöpök arimot tapël ent è nuulanpaat.

26 [Èn ar omnaröa saunat won wes nemoolan èënë pöt Pep kutömweri wë pöpök arimot nemoolan èëpnaat.]”

Yesure wotöökörö neneren morök elmëa
(*Matiu 21:23-27; Luk 20:1-8*)

27 Yesure ruurö pit kaalak Yerusalem kak sè oröak Yesu ngönèn tup kaöeta kakaati sè

wëèn kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötè ngarangköröere kaöarö pit pim naë sè oröak

28 epël mëak pëël mëëa. “Nim eprek ë yaën pipot talèpè këm ngöntak èeimèn? Talèpök pël èem niia?”

29 Maan Yesuuk kaalak epël mëëa. “Ne ngön kopèt nent pëël niamaan. Ar kèët ök neaan pöt ne talèpè këmtak omnant yeëan pöt niamaan.

30 Sonè i mëeima pöt talèpök maan eima? Anutuuk ma pimtok kön wiak eima? Aan kat wiim.”

31 Pël maan pitëmènt neneren epël mëëa. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mape-naatep pi epël niepan. ‘Tol èënak Sonè ngöntan kön wi kosang newasèn yeë?’

32 Èn, ‘Son pimtok,’ pël mapenaatak pöteta omèn pourö Sonön tektek ngön yaaö omèn këëp pël yamëëa pötaan kas ëa.”

33 Pël mëak Yesuun kangiir epël mëëa. “Ten köpèl,” maan Yesuuk epël mëëa. “Nookta ne talèpè këmtak yeëan pöt ök neniangan.”

12

Wain ya ngarangk utpetaröa watepang ngönte

(*Matiu 21:33-46; Luk 20:9-19*)

1 Yesu pi watepang ngönöt apènèak ngës rëak nent epël mëëa. “Omèn namp wain ya newer ngëntak èm ök rëak wain ulöpörö wamp olapna yang öngöpö tèak ngarangk èëpna ka wali nent ök rëa. Pël èak ya omnarö ngarangk moulmèak pimènt yang wali nerek sè wakaima.

2 Pël èak wë kë yaaröa akunet temanöm sèèn inèèn ru namp ulöp narö öpènèak ngarangk moulmëauröa naë wes mëèn sè oröön

3 tang möak waö elmëèn elek kaalak sa.

4 Sèèn ya pepapök kaalak inèèn ru muntap wes mëèn sèèn kepönöök möak utpet mowesa.

5 Pël èen pi kaalak muntap wes mëèn sè oröön mëna. Pël èen kaalak muntarö wes mëèn sè oröön ngarangköröak nga elmèak narö tang möak narö mëna.

6 Pël èen pimtè ru ulöpök kopètèp pimènting wëaup pim ngönte ngaarèk öpnaat wesak wes mëa.

7 Pël èen ngarangkörö piin itenak pitëmènt neneren epël mëëa. ‘Omèn epöp pim pepapè mor kolut pout öpnaap. Pötaanök mëmpa. Pël èen yaat tiarimëèn sèpnaan.’

8 Pël mëak mënak pim sokur ya lupöökaan wilèngkèèl moolëa.”

9 Pël mëak Yesuuk epël mëëa. “Yaaweri pepapök ngarangkörö tol elmëèpèn? Pi oröak ngarangk pörö mënak pim ya lupöök ngarangk ompyaö narö moulmëëpnaat.

10 Ngönën pepeweri ngön epël wia pöt sangk kelak kat nawiin yaurö ma?
‘Wap omên ka ök yarëauröa wël ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.

11 Anutu pimtok pël yaalmëen itaangkën ompyaö panë yaë.’

12 Yesu pi pël maan wotöökörö pit watepang ngön pöt kat wiak pi pitëmëen ko wesak ya pël wesak wali öpënëak kön wia. Pël ëautak omnaröen kas ëen sêp wesak sa.

Yesuun takis yemengkataan morök elmëa

(*Matiu 22:15-22; Luk 20:20-26*)

13 Yuta omên wotöököröak Parisiire Erotë omên narö Yesuun morök elmëëpënëak wes mëa.

14 Pël ëen pit Yesuu naë së oröak epël mëëa. “Rë yanuulaup, ten nim songönte ëwat wë. Ni ngön kaar naën, yaap panëët yaaup. Ni isaare irëa pouröen omnant mööngkraar kangk naalmëen yaaup, omên ompyaut pëen Anutuuk ök niiaut omên pourö yaap wesak rë yanuulaup. Pötaanök ni aan kat wiin. Sisa takis monat yemangk pöt pangk yeë ma won?”

15 Sisa pöp takis mampen ma Anutu pimënt mampen?” Pël yemaan Yesu pi pitëm morök yaalmëa pöten itenak epël mëëa. “Ar tol ëënak morök yaalnë? Mon kël nent neneë.”

16 Pël maan nent mangkën pëël mëëa. “Könrë yapin epot talëpëët?” Maan pit epël mëëa. “Sisaëët.”

17 Pël maan puuk epël mëëa. “Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun.” Pël maan pit yaan sa.

Weletakaan wal yaauta ngönte

(*Matiu 22:23-33; Luk 20:27-40*)

18 Pit yesën Satusi ngönën omên narö Yesuu naë sa. Pit weletakaan wal yaaö pöt won wia pël yaurö. Pit së oröak epël mëak pëël mëëa.

19 “Rë yanuulaup, Moses pi tiarimëen ngön kosang nent epël retëng ëaap. ‘Omên namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë rungaap oröön pöt pim nanëpë yaö sêpnaat.’

20 Pël ëen omên nanang narö 7 ëak wakaima. Pël ëaurö nanëp öng namp wak ru won wë wel wia.

21 Pël ëen nang pim rakëp öng tapöp wak ru won wë wel wia. Pël ëen ënëmak nang 3 pöpök öng tapöp wak ru won tapël wë wel wia.

22 Pël ëaap omên 7 eporö pit öng kopët tapöp wak ru won wë wel wiin ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia.

23 Pötaanök omên 7 piporö öng kopët tapöp wauröep wë wal ëëpna akunaöök talëpë öng sêpën?”

24 Pël maan Yesuuk pitën epël mëëa. “Ar ngönënrë Anutuu weëre kosangöön ëngk ma e wesëë irikor ngön yak.

25 Weletakaan wal ëënë akunaöök ar omnarö öngre omp naengan. Kutöm enselöröa ök tek önëëro.

26 Ën weletakaan wal yaauta ngön pöt, Moses pi këra kotumentëk es wëlëng yokotön itenak sëen Anutuu ngön ök mëëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma? Ngön pöt epët. ‘Ne, Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.’

27 Anutu pi wel wiauröaap won, öp wëauröa Anutu. Ar irikor ngön yak.”

Yesuun ngön kosang kaöeten pëël mëëa

(*Matiu 22:34-40; Luk 10:25-28*)

28 Pit Yesuring neneren ngön kaip tik-tik maim wëen ngön kosangötë ngarangk namp naë së kat wiin Yesu pi këëkë wesak kaip ti yemaan kat wiak epël mëak pëël mëëa. “Ngön kosang taltak kaöet?”

29 Maan Yesuuk epël mëëa. “Ngön kosang kaöet epël wia. ‘Israel omnarö, ar kat wieë. Anutu tiarim Aköp, pi kopëtap Ömp Ak Këëp.’

30 Pötaan nim lupmerre könöpre kön yawiautere weëre kosang pipot nem Ömp Ak, Anutuun muumöngk wasën wiaap.’

31 Pöta kar nent epël wia. ‘Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëëm.’ Ngön kosang piptepar kaöetepar, muntat il yewas.”

32 Pël maan ngön kosangötë ngarangkëpök epël ök mëëa. “Rë yanuulaup, ni ngönte aan kat wiin kë panë yes. Anutu pi yaap Ömp Ak kë kopëtap. Pim ök namp naön.

33 Pël ëak piin lupre kön yawiaare weëre kosangöt muumöngk pëël elmëëre ën nimtëen yaën tapël nim karipëen lup sant elmëëmëët piptak Anutuun kiri ke nentere nent ar yaaö pöt il yewas.”

34 Pël maan Yesu kat wiin omnamp kön tektekring yemaan kat wiak epël mëëa. “Ni Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöta temanöm yesën.” Pël maan akun pötak omnarö Yesuun pëël mapnaaten kas ëen sêp wesa.

Yesu pimtok Kristoon pëël mëëa

(*Matiu 22:41-46; Luk 20:41-44*)

35 Yesu pi ngönën tup kaöetak ngönën ök yamëem epël mëak pëël mëëa. “Ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëënak Kristo pi Tewitë ëap pël aim?”

36 Ngëëngk Pulöök Tewitën maan epël ëa. ‘Anutu puuk nem Aköpön epël yema. “Ni wais nem yaapkëëtak öm.

Pël ëaan nimëen kööre tok yaaö piporö nook nim weëre kosangöökë karök moul-mëëmaat.”’

37 Tewit pimtök piin, 'Nem Aköp,' pël mëäupök tol èënak Tewitë ëap pël yaë?" Pël yemaan omèn ngönèn tup kaöetak wëaurö kat wiin misëng pan ëa.

Yesuuk ngön kosangötë ngarangköröaan pepanöm mëäa

(Matiu 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)

38 Yesu pi ngön ök maö yesem yal menak epël mëäa. "Ar ngön kosangötë ngarangköröa utpetatön ngarangk këëkë èën. Pit ulpëen waliit mëak wa topök omnarö koirak ërëpsawi ngön mapnaaten kent yaaurö.

39 Pël ëak ngönën tupötëere këere imèn akunatë itëkëël omèn kaöära urötë wel aisapnaaten kent yaaurö.

40 Pit pël yeem öng kapiröröa omnant pout pitëmëen weimeë morök elmëak omnarök pitën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Omèn ke pilörö pit kangiir akunetak könöm kësangöt koirëpnaat."

Öng kapir omnant wonöpë ngönte
(Luk 21:1-4)

41 Yesu pi ngönën tupta kakaati mon yawia urta ngësnëgësök wel aisëë itenaaan omnarö mon yawia. Pël yaëen omèn mon kësang wieëa selap së mon kësangöt wia.

42 Pël yaëen öng kapir omnant won namp pi mon kot köp möa nentepar wia.

43 Pël yaëen Yesuuk pim ruuröen ngön mëak epël ök mëäa. "Öng kapir omnant won epopë mon yawi eptak omèn muntaröaat il yewas.

44 Omèn monaringörö pit ëlöt wiaan kopëtetepar yawi. Èn öng kapir epop pi omnant wonöpök pim wieëaut wiak won pan wesak wë."

13

Yesu pi ngönën tup kaöet utpet sëpnaata ngönte ök mëäa

(Matiu 24:1-2; Luk 21:5-6)

1 Yesu ngönën tuptakaan örök yesën pim ru nampök epël ök mëäa. "Elei, ru yanuu-laup itan. Ngönën tup epët kël kosangötök taë panë wesak ök rëaap. Ompyaö pan."

2 Maan Yesuuk epël mëäa. "Peene itaangkën kësangpel ök rëaan itenak yaan pippel epël wi naöpan. Ènëmak ngaarök wais tup epët tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat."

Këlangön akunet orööpnaata ngönte
(Matiu 24:3-14; Luk 21:7-19)

3 Ngönën tup pöt nal komuntakël wiaan Yesu Olip tomök së wëen Pitaare Sems, Sonre Entru pit së Yesuun pëëntak epël mëak pëël mëäa.

4 "Omèn nim yaan pöt akun taltak orööpën? Akun pöt temanön yesën oröpöt oröön ten itenak ëwat sën?"

5 Pël maan Yesuuk ngës rëak epël mëäa. "Ar omnarök lupöt wa irikor elniipanëen këëkë ngarangk èën.

6 Narök wais nem yapintakël, 'Ne Kristo,' pël niak omèn selap pitëm lup wa irikor elmëëpnaat.

7 Ar nga yapinte kat wiak kas ëëngan. Akun kaöaö ngölöp yaëen omèn pipot wet rëak orööpnaat.

8 Omèn kur nementëkaanörök kur nementekël nga ëëpnaat. Èn yang omp ak nampë omnarök munt nampë omnaröaan nga ëëpnaat. Pël yaëen moupötta tapël we naöökël së möak naöökël pël ëëpnaat. Pël yaëen kaömp ngöntök kësangpel orööpnaat. Pipot öng nampë ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöta ök ëëpnaat.

9 "Ar omnaröen ngarangk këëkë èën. Pit ar kaöära naë niulëen pitök maan ngönën tupötë pës nimööpnaat pötaanök. Ar nem ruurö pël weseë pitök ar yang ngarangkre omèn omp ak naröa naë ngön yaatak niulëëpnaat. Pël èën pitëm ëöetak nem ngönte tekeri wesak manëët.

10 Akun pöt teënt pet nairpan. Wet rëak ngön ompyaut yang ël epotë pangk ë pet irëpënëak ëaut.

11 Pötaanök ngön yaatak yanuuulëen ngön tol nant man pël ëak kön selap ëënganok. Akun pötak Anutuuk arim lupötë anëët ök niapna pipot an. Pël èën anë pöt arim ngönöt pël naëpan, Ngëëngk Pulöökë ngönöt pël ëëpnaat.

12 Omèn naar nanëpök nangapëen kup mowiin mëmpnaat. Pepapökta ruupëen kup mowiin mëmpnaat. Èn koröngre ruurök ëlre pepaarëen kup mowiin mëmpnaat.

13 Ar nem ru sak wë pötaan omèn pourö ya sangën èën köore tok elniipnaat. Pël ëëpnaatak omèn weë sak wëak wel wiipnaarö Anutuuk kama öpnaat."

Omèn utpet panëët omnant utpet yewesaut ngönte

(Matiu 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 "Ènëmak omèn utpet panëët omnant utpet yewesaut wiaapanëak nga ëaurek wiaan itaampunëët." (Ar ngön epët sangk kelënëerö pöten këëkë kön wiaan.) "Pël yaëen Yutia yangerak wëaurö kas rosiraöökël sën.

15 Pël yeem ka tomök öpnaapök kaata kakaati së omnant öpan.

16 Èn yaa öpnaapta kak së ulpëenre omnant öpan.

17 Elei, akun pötak ru kepringre ru kapa yemenaurö tol ëëpën?

18 Ar omèn kas yaaö pipot kopi akunetak orööpnanëen Anutuun kimang man. Akun pötak ar yok pangk kas nasëngan pötaanök.

19 Akun pötak këlangön kaö panë kat wiinëët. Ke pil nent Anutuuk kutömrë yang

ket äaurekaan yewaisem e wë eptak naaröön äaut. Ënëmeta naaröön ëëpnaat.

²⁰ Aköp pi akun pöt mënt wasëpënëak kön wia. Pi pël naën äa talte omën pourö kö sën. Omën yaö wesauröaan akun pipët mënt wasëpnaat.

²¹⁻²² Akun pötak kaar omën selap oröak naröak pitëmtën, 'Ne Kristo,' pël yaan naröak, 'Ne tektek ngön yaaö omnamp,' pël niaapnaat. Pit omnarö morök elniin pitëm ënëm ënëak retëng weëre kosangringöt ëëpnaat. Yaap, pit omën Anutuu yaö wesauröeta morök elniak pël ëëpnaat. Pötaanök nampök, 'Kristo e oröak wë,' pël yeniaan nampök, 'Kristo ëngkrek oröak wë,' pël yeniaan pöt kat mowiingan.

²³ Ne omën pöt naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak yaaröön ëngk ma e wasnganak."

*Omën Këëpë orööpnaata ngönte
(Matiu 24:29-31; Luk 21:25-28)*

²⁴ "Akun pötak omnarö këlangön kat wi pet yairën këtëp rök ulöpnaat. Pël ëën ngonöpta ngaap yesën

²⁵ ariat kutömweriaan tiak yengentiin kutömweri omën weëre kosangringöt këlok sëpnaat.

²⁶ Pël yaëen Omën Këëp ne weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepilötë yaaröön itaampnaat.

²⁷ Pël ëën nem enselörö wes mëen së nem omën yaö wesaurö yang we naöökään naöök, oorekaan öngkrek, kutömre yang kauteparëëlaan wa top elmëëpnen äa."

*Këra wasmentë ngönte
(Matiu 24:32-35; Luk 21:29-33)*

²⁸ "Ar këra wasmentë yaë pöten kön wieë. Këra pöment ëp këre sak wil yewatën itanak kopi akunet temanöm yes pël yewas.

²⁹ Pöta ök omën yeniak epot yaaröön itenak pöt, 'Pim waisëpna akunet temanöm sëen waisëpënëak yaë,' pël wasënëët.

³⁰ Ne yaap niamaan. Omën e wë epörö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat.

³¹ Kutömre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan."

*Omën Këëpë akunet köpël wë pöta ngönte
(Matiu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)*

³² "Omnarö ar omën pötë orööpna akun kë panëeten ëwat naön. Ën ensel kutömweri wëauröere Anutuu Ruup neenta ëwat naön. Pep pimtökëer ëwat wë.

³³ Ar nem waisuma akuneten köpël wë. Pötaan ngarangk äak ngaire wa kom ëeim ön.

³⁴ Omën namp ka wauret wiaan yang wali nerek sëpënëak pim inëënörö ngarangk moulmëak neenem ya ngönöt mëak kaata ngarangkëp ngai ëëpënëak mapnaat.

³⁵ Pöta ök arimtë wëwëat ngarangk këëkë ëeim ön. Ka pepap pi wiap kanök ma rök lupöök ma rökre ëlpamën yaëen ma wangam kanök orööpën pöten köpël wë pötaan ngarangk ëeim ön.

³⁶ Ar om ka ureim wëen teënt wais oröön yaan sënganëen.

³⁷ Ngön epët ar omën pouröen ök yeniak. Ngarangk këëkë ëeim ön."

14

*Yesu mëmpënëak kup wia
(Matiu 26:1-5; Luk 22:1-2; Son 11:45-53)*

¹ Kaömp yis namëënöt yenaare Anutuu mait elmëa akunetepar temanöm sëpënëak yaëen kët nentepar wiaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö Yesu ëlëep wak mëmpënëak ngön ë kopëta wesa.

² Pël yeem epël mëëa. "Omnarö pit tiarring nga elpanok akun kësangtak pël naëngan."

Öng nampök Yesu i köp nga kampët lë momëa

(Matiu 26:6-13; Son 12:1-8)

³ Yesu pi Petani kak Saimon kësë äaup pim kaatak së ilëak wëa. Pël äak kaömp yenem wëen öng nampök i köp nga kamp ompyaö sum kësangring nent kep ompyautaring wak së réak kepönöök pout lë momëa.

⁴ Pël yaalmëen omën pörek wëauröakaan naröak neneren këëpöt ngön epël mëëa. "Omën sum kësangringët oröp ëën utpet yewas?"

⁵ I kamp ompyaö piptak mon 300 kina il wesak koirën omën omnant wonörö mangkën pangk ëëpnaatep." Pël mëak öng pöpön ngön kosang mëëa.

⁶ Pël yemaan Yesuuk epël mëëa. "Pël mangan. Ar tol ëënak maan pi ya këlangön kön yawi. Pi neen ompyaö pan yaalnë.

⁷ Omnant wonörö pit akun wali arring wëen sant elmëëneak pöt yok pangk pël elmëëneët. Ne pöt, arim naë akun wali naön ëëmaap.

⁸ Öngöp pi pim elnëëpnaal yaalnë. Ne teënt wel wiin yang kel neweerëpnaat. Pötaan tiarim yeë pöl nem koröpöön kan yaö yaalmë.

⁹ Ne yaap niamaan. Ngön ompyaut yang ëlötë aö sëen pangk ëëpnaal öng epopë nem koröpöön kan yaö yaalmë epta ngönteta aö sëen pangk ëëpnaat."

*Yutasök Yesuun kup mowiipënëak mëëa
(Matiu 26:14-16; Luk 22:3-6)*

¹⁰ Akun pötak Yesuu ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas Keriot kakaanëp puuk kiri ar yaaö kaöaröa naë së piin kup mowiipënëak war wesak ök mëëa.

11 Pël èen pit kat wiak ya kë sak sum mampênëak mëëa. Pël maan pi Yesuun kup mowiipênëak kan ap weseima.

Yesure ruurö mait kaömp na

(*Matiu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30*)

12 Kaömp peret yis namëênöt yena akun ngëêngktak Anutuu mait elmëautaan kiri sêpsëporö yamöa akunet temanöm yesën Yesuu ruuröak piin epël mëak pëël mëëa. “Ka taltak sê Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nêmpenaat ar êak kopëta wasênëak kent kön yawiin?”

13 Pël maan ru naarën epël mëak wes mëa. “Arip kak sê oröak omën namp i kepit wak wëën koirak pöt pim ênëm sën.”

14 Pël êak kaatak yeilaan pöt ilëak ka pepapön epël ök man. “Rë yanuulaupök, “Nem ruuröaring ka taltak Anutuu mait elmëauten kön wiinaan kaömp nën,” pël ya, pël man.

15 Pël ök maan ka kaö ngaarëk nent urre korumön êak ompyaö wesauten pet elniin pötak tiarimëên kaömp ar êak kopëta wasën.”

16 Pël maan ruaar kak sê oröak mëëaul êak mait kaömpöt ar êak kopëta wesa.

17 Wiap kan Yesu pi ru 12 pöröaring ka pötak sê ilëa.

18 Pël êak kaömp yenem Yesuuk epël ök mëëa. “Ne yaap niamaan. Arëkaan nampök neen kup mowiipnaat. Neering kaömp yenem wë eporö arëkaan.”

19 Maan ruurö pit ngës rëak pöppöp epël mëak pëël mëëa. “Aköp, nook ma?” “Aköp, nook ma?” pël maö sa.

20 Pël maan mëëa. “Ru 12 arëkaan namp neering kaömp peret iistak wariak mangkën yen epopök.

21 Omën Këep ne ngönëntak nemëên ëa kan pöök sê wel wiimaap. Èn nemëên kup mowiipna pöp, elei, kangut kësang pan öpnaap. Pim ëlëpök nawilën ëanëên ompyaö ëan tapön.”

Këmena

(*Matiu 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25*)

22 Pit kaömp yenem Yesuuk kaömp nent wak Anutuun yowe mëak pel menak epël mëëa. “Epët nem mësëpëtak wa neë.”

23 Pël mëak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak mangkën pourö na.

24 Yenën mëëa. “Epët nem iit. Arimëên il yoolaan Anutuuk sulöp ngolöpët taë yewas. 25 Ne yaap niamaan. Yangerak eprek wain iit peene nëen pet yair. Arring kaalak nanën wë ênëmak akun kaöaöök Anutuu naë wain i maim nent nêmpenen ëa.”

Yesu pi Pitaë yak mowasëpnaaten ök mëëa

(*Matiu 26:31-35; Luk 22:31-34; Son 13:36-38*)

26 Pit kaömp na pet irak ngönën tan nent mëak kakaan oröak Olip tomökël sa.

27 Kan kourak yesem Yesuuk epël mëëa. “Peene eptak ar pourö ne sêp newesak kas sënëët. Arim pël èënë pöt ngönëntak ngön nent epël wia. ‘Ne sêpsëp ngarangkëp mëngkën sêpsëporö repak sêpnaat.’

28 Ne yaap wel wiin weletakaan wal ë neulëen wet rëak Kalili yangerak sê wëen ar ênëm waisënëët.”

29 Pël maan Pitaak epël mëëa. “Eporö sêp niwesak kas sêpën koröp. Ne pöt, pël naëngan pan.”

30 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Peene rök eptak kokor ngön nentepar naën wiaan ni akun nentepar nent yak newasumëët.”

31 Maan Pitaak epël mëëa. “Nimënt yan- imëngkem ne nempênëak yaan pöteta yak naniwasën ëëmaap.” Maan ru pim karurö kaamök êak tapël mëëa.

Yesu pi Kesemani ngësöök Anutuun ök mëëa

(*Matiu 26:36-46; Luk 22:39-46*)

32 Pörëkaan yesem yang lup nenta yapinte Kesemani pörök sê oröak Yesuuk ruuröen epël mëëa. “Ar eprek wëen ne ëngkrek sê Anutuun kimang memaan.”

33 Pël mëak Pitaare Semsre Sonringörö koirak sa. Yesem ngës rëak ya këlängön kön wiak ya ngës pan ëa.

34 Pël yeem epël mëëa. “Ne ya këlängön panë yeem wel wiima yangap yaë. Pötaanök kosang newesak neering itiiit öpa.”

35 Pël mëak kot nent ëngkël sê ë kosaö yangerak wesirak këlängön akunet Pepapök kat wiin pël naën ëëpnaat èën pöt mop mowiipênëak kimang mëëa.

36 Pël yeem epël mëëa. “Pep ni omnant poprak naën yaaup. Pötaanök ni kön wiin pangk èën pöt këlängön nem naë orööpênëak yaë epot mop wasum. Nem könöök won, nim könöökë wiaul ëëm.”

37 Pël më pet irak kaalak sê itaangkën ka uraan Pitaan epël mëëa. “Saimon, ni tol èënak ka uraan? Kot nent neering itiiit naëngan ma?”

38 Moröktak wiap sënganëen lup itiiit wë Anutuun kimang maë. Arim lupöt kengkën yeëetak koröpöt könöm yaalni.”

39 Pël mëak kaalak sê kimang mëëa tapët kaalak mëëa.

40 Kimang më pet irak kaalak sê itaangkën ka urëëa. Pit ka urakaim olëak wal èen pangk naën èën ngön nent nemaan ëa.

41 Pël èën kaalak sê kimang mëak waisën akun nentepar nent sëen epël mëëa. “Ar om ka könkön ureim wë ma? Peene epët nemëên kup mowiipna akunet temanöm yes. Omën Këep nemëên kup mowiak omën utpetaröa moresi neulëëpnaat.

⁴² Wal eën sēpa. Omēn nemēēn kup mowi-
ipnaap e yaarō.”

Yesu wali wa

(*Matiu 26:47-56; Luk 22:47-53; Son 18:2-12*)

⁴³ Yesu pi pēl yamēem wēēn pim ru 12
pōrōakaan namp yapinte Yutas pōpring
omēn kēsang pan kiri ar yaaō kaōarōere ngōn
kosangōtē ngarangkōrōere kaōarō maan
inre tang wak sē orōa.

⁴⁴ Yutas Yesuun kup mowiipna pōp wet
rēak pitēm epēl mēēa. “Ar ēwat sēnēēn tot
numaatak pēl yaēēn tapōp wesak wali wak
taintaē wesak wak sēn.”

⁴⁵ Pēl mēak pi teēntom Yesuu naē sē, “O
Akōp,” pēl mēak tot na.

⁴⁶ Pēl yaalmēēn itenak wak kosang wesa.

⁴⁷ Pēl yaēēn ru piiring wēaurōakaan
nampōk pim ōpwer yepatuukaan tēak kiri ar
yaaō wotōōkōpē inēēn ru namp mōak pim
katēēp per olēa.

⁴⁸ Pēl yaēēn Yesuuk epēl mēēa. “Ar neen
ngaap wesak ne wali neōnēak inre tang wak
yewais ma?”

⁴⁹ Ne kēt ēl epotē ngōnēn tup kaōetak ar-
ring wēaup. Pēl eēn ar akun pōtē neneōn
ēaurō. Pēl ēaup epēl yaalnēēn ngōnēn pepew-
eri nemēēn retēng ēa pōt kosang yes.”

⁵⁰ Pēl yemaan pim ruurō sēp mowesak
kas sa.

⁵¹ Pēl yaēēn yokot ulwas namp poē korōpō
pēēn ureēaup pim ēnēm yesēn

⁵² Wali wēēn poē korōpō wil menak kas
pōōmpō sa.

*Yesu kiri yaaō wotōōkōpē kaatakēl mēsak
sa*

(*Matiu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71;
Son 18:13-14, 19-24*)

⁵³ Pit Yesu mēsak kiri ar yaaō wotōōkōpē
naē sē wēēn kiri ar yaaō kaōarōere ngōn
kosangōtē ngarangkōrōere kaōarō wa top ēa.

⁵⁴ Pēl eēn Pita pi ēnēmēnēm sa. Pēl ēak
kiri ar yaaō wotōōkōpē ka tomōk orōak
ēmōōkē kakaati sē ilēak pit Yesu tol yaalmē
pōt itaampēnēak ngai omnarōa tektrak wel
aisēak es mor yesa.

⁵⁵ Pēl eēn kiri ar yaaō kaōarōaere kansol
pourō Yesu mēmpnaan omēn narōak kaar
rēak pim utpet ēautōn mapēnēak ap wesa.

⁵⁶ Pēl yeem omēn selap pan pimēēn kaar
maan pitēm ngōn pōt mēngkre mēngk naēn
ēa.

⁵⁷ Pēl yaēēn omēn naarōk kaar epēl mēēa.

⁵⁸ “Ten epēl aan kat wiaut. ‘Ne ngēngk
tup omēn moresōk ōk rēa epēt tōōl olēak kēt
nentepar nent omēn moresōk ōk nerapanē
nent ōk remaat.’ ”

⁵⁹ Pōteta aan mēngkre mēngk naēn ēa.

⁶⁰ Pēl eēn kiri ar yaaō wotōōkōpōk pitēm
tekrak wal ēak Yesuun epēl ōk mēēa. “Pitēm

nimēēn ngōn ya epēten tol yewasēn? Ni
kangiir nent naēngan ma?”

⁶¹ Pēl maan Yesu pi nerek wak nemaan
wēēn kiri ar yaaō wotōōkōpōk epēl mēak
pēēl mēēa. “Ni Kristo Yaya Yemak pōpē
Ruur ma?”

⁶² Pēl maan Yesuuk kangiir epēl mēēa.
“Nimtē yaan pi tapēt. Pōtaanōk ne niamaan
kat wieē. Ēnēmak Omēn Kēēp ne Anutu
wēere kosangēp pim yaapkēēl wel aisēak
kutōm kepilōtē yewaisēn it nengempun sa.”

⁶³ Pēl maan kiri ar yaaō wotōōkōpō ya utpet
pan eēn pimtē ulpēēnēp keli yoolēem pim
omnarōen epēl ōk mēēa. “Tol eēn omēn
munt narō piin ngōn mapnaarōen kaalak ap
weseim ōpen?”

⁶⁴ Pi Anutu il yemowasem utpet wesak
yaan ar yok kat wia. Ar tol yak?” Pēl maan
epēl mēēa. “Pi utpet yaarek wel wiip.”

⁶⁵ Pēl mēak narōak ngēs rēak waasōp ngēs
menak itōōrarē ngep elmēē mōak, “Talēpōk
yanimō?” pēl mēak polisōrō mangkēn pitōk
wak mōa.

Pitaak Yesuun yak wesa

(*Matiu 26:67-75; Luk 22:56-62; Son
18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ Pita pi ka tomōk ēmōōkē kakaati wēēn
kiri ar yaaō wotōōkōpē inēēn koont nampōk
sē

⁶⁷ itaangkēn Pita es mor yesēn itenak epēl
mēēa. “Namp, ni Yesu Nasaret kakaanēpring
wēaup.”

⁶⁸ Pēl maan pi yak wesak epēl mēēa. “Ne
nim yaan pipten ēngk ma e yewas.” Pēl mēak
ēm kanrak yaarōōn kokor ngōn ēa.

⁶⁹ Pēl eēn inēēn koontup piin itenak
kaalak omēn naē wēaurōen epēl mēēa.
“Yaap, pitēkaan omēn namp epop.”

⁷⁰ Pēl maan pi kaalak yak wesa. Pēl
ēak akun kot nent wē olēak omēn pim naē
wēaurōak epēl mēēa. “Ni yaap pitēm tok-
takaanēp, Kalili omnamp.”

⁷¹ Pēl yemaan Pita pi kosang panē wesak
ngōn kōntak epēl mēēa. “Ne Anutuu ēōetak
omēn arim yak pipōpōn kōpēlēp.”

⁷² Pēl yemaan kokor ngōn aan nentepar
ēa. Pēl eēn Yesuuk ngōn epēl mēēa pōt kōn
wia. Kokor akun nentepar ngōn naēn wiaan
akun nentepar nent yak newasumēēp mēēa
pōten kōn wiak yakōm eēn ing kaō ēa.

15

Yesu Pailatē naē wak sa

(*Matiu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Son
18:28-38*)

¹ Ēlpam walēn kiri ar yaaō kaōarōere ngōn
kosangōtē ngarangkōrōere kaōarōere kansol
pourō wa top ēak Yesuun mēmpnaata ngōnte
kosang wesa. Pēl ēak wii tēak narōak mēsak
sē Pailatē naē moulmēa.

² Pël èen Pailatök epël mëak pëel mëëa. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?” Maan “Yok yaan pi tapët,” pël mëëa.

³ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöarö pit ngön kësang panë kosang wesak ök mëëa.

⁴ Pël yaëen Pailat pi Yesuun epël mëak pëel mëëa. “Pit nimëen ngön könöm wesak yaan tol èënak kat wieëak nerek naën yaën?”

⁵ Pël maan Yesu pi ngön kangut nemaan pan yaëen Pailat pi yaan sa.

Pailatök Yesu mëmpënëak mëëa

(*Matiu 27:15-26; Luk 23:13-25; Son 18:39-19:16*)

⁶ Krismaki poutë akun kësang pötak yang ngarangkep pi omnaröak omën namp wii kaatakaan wes mëepënëak maan pöt wes më pël yeëa.

⁷ Akun pötak omën namp wii kaatak wëa yapinte Parapas. Puuk omën muntaröa wotöök wëak nga yaaalem namp mëna. Pël èen pötaan wii kaatak ulmëa.

⁸ Pël èen omën selap pit Pailatë naë së wa rongan ëak krismaki poutë yaalmëaul elmëepënëak ök mëëa.

⁹ Pël èen Pailatök epël ök mëëa. “Yuta omnarö arim omp aköp maït elmëak wes nimëëmaan. Kat wiin pangk yaë ma?”

¹⁰ Yuta omën kaöarö Yesuun om pas kaaö kön wieë wii kaatak moulmëa pöt pi ëwat wëak pël mëëa.

¹¹ Pël maan kiri ar yaaö kaöaröak omnaröen Parapas Yesuu urtak wilak wes mëepnaan mapënëak këk mëëa.

¹² Pël yaëen Pailatök kaalak epël mëak pëel mëëa. “Pël ë kosang yewas pöt arim omp ak pël yemak pöp tol èëm?”

¹³ Maan elek wiak mëëa. “Pi këra yetaparak wel wiip.”

¹⁴ Maan epël mëëa. “Omën epop utpet oröp nent ëa?” Maan rangkrangk ngön ë olëak epël mëëa. “Këra yetaparak wel wiip.”

¹⁵ Pël maan Pailat pi pitëm kentöt pet irëpnaak yak Parapas wes mëa. Èn Yesuun pöt maan pol koröp wapötiringöök momöak këra yetaparak mööpënëak ngaaröa ngësë wes momëa.

Ngaaröak Yesuun ököökre waswas elmëa

(*Matiu 27:27-31; Son 19:2-3*)

¹⁶ Pël èen ngaarö pit Yesu mësak oröak së yang ngarangkepë ka kaö nerak ulmëak maan nga omën pourö pim naë wa rongan ëa.

¹⁷ Pël ëak ngaaröa ulpëen köp möa namp momëak wii öng oröauuk ul ket ëa nent kepönöök mowaëa.

¹⁸ Pël elmëak rar rë mowesirak epël mëëa. “Yowe, Yuta omnaröa omp aköp.”

¹⁹ Pël mëak kalaö naööring kepönöök momöak waasöp ngës menak rar rë mowesirak ngëengk yemowesaul ököök elmëa.

²⁰ Ököökre waswas pël elmëak ulpëen köp möaup përeak kaalak pimtëep më moulmëak këra yetaparak mööpënëak mësak sa.

Yesu këra yetaparak möa

(*Matiu 27:32-44; Luk 23:26-43; Son 19:17-27*)

²¹ Kamtaöök yesem omën namp koira yapinte Saimon, Sairini kakaanëp, Alesantaare Rupas piarpim pepap. Pi yaakaan yewaisën koirak këk maan Yesuu këra yetapër waalën sa.

²² Yesem yang lup nenta yapinta Kolkota, tiarim ngöntak Kepön Kos pötak, së oröa.

²³ Pël ëak wain iitarngi i kön kat yokola nent irikor ëak nëmpënëak mangkën kaaö ëa.

²⁴ Pël èen pit këra yetaparak möak pim ulpëenre poë koröpöt narö nant öpënëak ngasamtak wia.

²⁵ Pit këtëp kot nent luptakël yaapren 9 kilok pötak möa.

²⁶ Pël ëak pim kepön löötak epël retëng ëa. “Epop Yuta omnaröa omën omp aköp.”

²⁷ Pël ëak ngaröa këkain omën naar, namp yaapkeël namp katnëel, mö ulmëa.

²⁸ [Pël èen ngönëntak epël ëa pöt kë oröa. “Omën utpet yaauröa rongantak ulmëaup.”]

²⁹ Pël èen omnarö sak waisak yeem piin sömre ëlakëer kepön keke elmëak epël mëëa. “Aë, ni, ‘Anutuu ngëengk tupët tööl olëak kaalak akun nentepar nent ök remaap,’ pël ëauppe

³⁰ nimtë koröpö kaamök èëm. Ni yaap Anutuu Ruup pöt këra yetaprakaan ent ëak ira.”

³¹ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit tapël ökre was elmëak neneren epël mëëa. “Pi omën muntarö kaamök yaaupök pimtëen poprak yaë.

³² Pi Kristo, Israel omnarö tiarim omën omp aköp pöt këra yetaprakaan ent ëak irap. Pël èen tiar itenak piin kön wi kosang wasëpinaan.” Pël yemaan omën ngëngëng mö ulmëa pöaarta tapël utpet wesak mëëa.

Yesu wel wia

(*Matiu 27:45-56; Luk 23:44-49; Son 19:28-30*)

³³ Këtëp luptak 12 kilok pötak wëen banget köö olëak wieë së 3 kilok ëa.

³⁴ Pël èen 3 kilok këtëp tingk wesak yengmaan Yesu pi ngön ëak epël mëëa. “Eloi, eloi, lama sapaktani?” Pöt tiarim ngöntak epël. “Nem Anutu, nem Anutu, ni tol èënak ne sëp yewasën?”

³⁵ Pël yemaan omën pökre taueëaurö pit pöten kat wiak epël mëëa. “E kat wieë. Eliaan merëk yemaap.”

³⁶ Pël yaan omën namp pöömpö së i kaö kel newer wain i som yaautak wariak

kèkalèp kautak wa tèak Yesu nèm-pènèak yemangkem epèl mèèa. “Kora. Elia pi wais kaamök elmèèpèn ma won pöten iteempa.”

³⁷ Pèl yemaan Yesu pi merèk kaö mèak wel wia.

³⁸ Wel yawiin ngönèn tup kaöetak poë koröp kèsang ngeröök uteëampul oorekaan luptak keliak nempelnempel èa.

³⁹ Pèl èèn ngaaröa wotöököp Yesu pim koèl tau wèaup pi itaangkèn Yesu wel wiin epèl èa. “Omèn epop yaap Anutuu Ruup.”

⁴⁰ Yesu yamöön öng Kalili yangerakaan pim ènèm yesem kaömpre omnant kaamök elmè ima porö kamaarek wè iteneèa. Öng pèl èa poröakaan narö eporö. Maria Matala kakaanèpre Maria muntap Sems kotupre Yose pöaarè èlèpre Salomi porö.

⁴¹ Pit Kalili yangerakaan Yesuu ènèm inèèn elmè imaurö. Pitèment pèèn won, öng munt naröeta Yesuring sè Yerusalem kak wakaima.

Yesu yang kel weera

(*Matiu 27:57-61; Luk 23:50-56; Son 19:38-42*)

⁴² Kè yesa akun ngèèngkèt èlpamökèèn wiaan omnant kön yaoö akuneta wiap kanök Yosep Arimatia kakaanèp sa.

⁴³ Pi kansolöröa wotöök wè Anutuu wa ngaöök nimèèpnaaten kent kön wieimaup. Puuk kas kön nawiin Pailatè naè sè Yesuu sokuren ök mèèa.

⁴⁴ Pèl èèn Pailat pi teènt wel wia pöten yaan sak nga omnaröa wotöököpön yas maan sèèn pèèl mèèa.

⁴⁵ Pèl èèn nga omnaröa wotöököpök “Teènt wel wia,” pèl maan kat wiak Yosepön sokur öpnaaten kuure mak mèèa.

⁴⁶ Pèl maan Yosep pi sè poë koröp kölam naö sum èak sè Yesuu sokur yetaprakaan ent èak poë koröp pöök kör koèak wak sè pitmèèn wesak kèl öngöp tèa naöök wiak kèl kaö naö kur kaip tiak kanrak il wari ulmèa.

⁴⁷ Pèl yaèèn Maria Matala kakaanèpre Maria Yoseè èlèp piarip itena.

16

Yesu wal èa

(*Matiu 28:1-8; Luk 24:1-12; Son 20:1-10*)

¹ Kè yesa akunet pet irèn Maria Matala kakaanèpre Maria Sems èlèpre Salomiiringörö pit Yesuu sokurak kolap köp nga kamp ompyaut wa mèèpènèak sum èak kopèta wesa.

² Pèl èak Sante èlpam yewalèn oröak kan kourak yesèn kètèp apra.

³ Pèl èèn yangaö temanöm yewasem neneren epèl mèèa. “Yangaöökè kanraakaan kèlöt talèpök wa pèlèer niwiipèn?”

⁴ Pèl mèak itaangkèn kèl kèsang pö wa pèlèer wiewèa.

⁵ Pèl èaan yangaöök ilèak itaangkèn omp ulwas namp ulpèèn kölam waliip mèaup yaapkèèl wel aisèaan itenak yaan sa.

⁶ Pèl yaèèn epèl mèèa. “Yaan sèngan. Ar Yesu Nasaret kakaanèp yetaprak möaupön itaampunèak waisan. Pi eprek won wia. Yok wal èa. Ur koseten iteneè.

⁷ Ar sè pim ruuröere Pitaan ök man. ‘Pi Kalili yangerakèl arimèèn wet rèak sèpènèak ök niaup. Pörek sè itaampun.’”

⁸ Pèl maan öngörö kas utpet èak reireè urö yangaöökakaan oröak kas pöömpö sa. Pèl èak kas panè èèn omnaröen ök nemaan èa.

Yesuuk Maria Matala kakaanèp èö pet elmèa

(*Matiu 28:9-10; Son 20:11-18*)

⁹ [Yesu pi Santeetak èlpam yewalèn wal èak wet rèak Maria Matala kakaanèp ngaan urmer 7 èak waö è momèa pöp èö pet elmèa.

¹⁰ Pèl èèn sè piiring wèaö muntarö ingre ya ilak aim wèèn ök mèèa.

¹¹ Pèl èèn Yesu pi wal èak wèèn öngöp itena ngön pöten kat wiin kè won èa.

Yesuuk ru naarèn èö pet elmèa

(*Luk 24:13-35*)

¹² Akun nentak ingre mor sauröakaan omèn naar kak nerekè sèpènèak yesèn kan kourak mööre koröp maim wak èö pet elmèa.

¹³ Pèl elmèèn piarip sè ru muntaröen ök maan kat wiin tapèl kè won èa.

Yesuuk ru 11 poröen èö pet elmèa

(*Matiu 28:16-20; Luk 24:36-49; Son 20:19-23*)

¹⁴ Ènèmak ru 11 porö wa top èak kaömp neim wèèn èö pet elmèa. Pèl èak wal èak wèèn itenauröak ök maan pitèm lupöt il wariak wèèn kön wi kosang nemowasèn èa pötaan kos elmèa.

¹⁵ Pèl elmèak epèl ök mèèa. “Ar yang èl epotè yesem omnaröa wèaul ngön ompyaut ök man.

¹⁶ Kön wi kosang yewesautaring i mèèpnaap pi kutömweri yaö sèpnaap. Kön wi kosang yewesaut wonöp pi pöt es parèaöökèèn yaö sèpnaap.

¹⁷ Kön wi kosang yewesautaring öpnaarö nook weère kosang mangkèn retèng ke nentere nent epèl èèpnaarö. Nem yapintak urmerarö waö è momèèpnaat. Ngön köngköm ngölöpöök apnaat.

¹⁸ Kamalörö moröak mèsèl èèpnaat. I nak wel yawiaut nëèn utpet nemowaspan. Yau-man yaauröa rangk pitèm moröt mowiin ompyaö sèpnaat.”

Yesu kutömweri isa

(*Luk 24:50-53; Ngön 1:9-11*)

¹⁹ Aköp Yesu pi ngön pipèl ök mè pet irèn Anutuuk wak kutömweri isa. Pörek sè pim yaapkèètakèl wel aisèak wè.

²⁰ Pël äën pit kaare yang ël epotë pim
ngönte aõ sa. Pël yaäën Aköpök kaamök
elmëak retëng nentere nent yaalmëem pim
ngön yaaõ põt yaap pël pet elmëa.]

Luk

Yesu pi wel wiak kutömweri seën wê ënëmak Luk puuk Yesuu ngön ompyaö epët retêng ëa. Luk pi ngaan root yaatak wakaimaupök Pool kaamök elmëa. Pi Yuta omën wonöp, köpël omnaröakaanëpök Krik omnaröaan retêng ëa. Krik omnarö pöt, wotpil yaauten kön wiin ompyaö yaaurö yak pi Yesuun wotpil yaapöp pöta ngönte retêng ë mena. Pi omnaröen Yesuuk yaköm yaalni pöt pet elmëa. Luk pi Ngön Yaaö Omnaröa Ya Mëmpeimauta Ngönteta retêng ëa.

Pöt epël wia.

Son i yamëaupre Yesuu wilauta ngönte 1:1-2:52

Son i yamëaupë ya mënaut 3:1-20

Yesu i momëen morök elmëaut 3:21-4:13

Yesuu Kalili yangerak ya mënaut 4:14-9:50

Kalili yangerakaan Yerusalemë saut 9:51-19:27

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut 19:28-23:56

Yesuu wal ëak kutömweri isaut 24:1-53

Luk puuk Tiopilas pöpëen pep epwer retêng ëa

¹ O omën kaöap Tiopilas, tenim tekraakaan omën selap pöröak Anutuuk elmëen tenim naë omnant oröa pötön ökre was retêng ëaut.

² Pit omën wet réak omnant oröön itena pöröa këmötéaan ngön kat wiak retêng ëaut.

³ Pël yaëen nem itena pöröen pëel mëak songönöt këkë kat wiaut. Pötaanök wotpil wasak nimëen ë yaningk.

⁴ Ni kat wiak wet réak omën muntarök ok niaan kat wian epot yaap tapöt pël wamsumëak retêng ë yaningk.

Ensel nampök Sonë wilëpnaaten Sakara-iaan ök mëa

⁵ Erot pim Yuta omnarö ngarangk ëak wëa akun pötak kiri ar yaaö omën namp wëa yapinte Sekaraia pöp Eron pim kurmentëkaanöröa naëaan Apaisa pim toktakaanëp. Ën pim öngöp Elisapet piita Eron tapöpë kurmentëkaanëp.

⁶ Piarip Anutuu ëöetak wotpil wë pim ngön kosang pout ngar weim wakaima.

⁷ Pël ëak Elisapet pi ru köpëlëp yak piarip ru won wë ulöp sa.

⁸ Sekaraiaare kiri ar yaaö pim karurö pit Anutuu ngönën tup kaöetak së ilëak Anutuu ëöetak neenem yaat mëmpö yesem

⁹ Sekaraia puuk ka ngerö ngëngktak së köp nga kaampöt kiri ar ëak koulöp wes mëpënak pitëm yaaul wël ëlmëen sa.

¹⁰ Pël yaëen akun pötak omën yaap sa pörö pit tomök wa top kësang ëak Anutuun kimang maim wëa.

¹¹ Pël ëen Sekaraia pi itena pöt Aköpë ensel namp köp nga kaampöt kiri ar yaaö pöta wëë yaapköökëel tauaan itanak

¹² kas kaö ëak reëreë ura.

¹³ Pël yaëen enselëpök epël mëa. “Sekaraia, ni kas ëengan. Anutu pi nim kimang ngönte kat wia. Pötaanök nim öngöp Elisapet pi nim yokot namp wilëpnaat. Pël ëen pim yapinte Son pël mam.

¹⁴ Pël ëak ni ya kë sak ërëpërëp yaëen omnaröeta pim orööpna pötaan ërëpërëp ëëpnaat.

¹⁵ Pi Aköpë ëöetak kaö sak wë wain iire i nga muntat nanëmpan. Pim ëlëpë yaatak wëen Ngëengk Pulö pim lupmeri peö ëëpnaap.

¹⁶ Puuk Israel omën selap pan lup kaip motiin Anutu pitëm Aköpë naë rë olapnaat.

¹⁷ Pi Eliaë ëa pöl weëre kosang wak Aköpë wotöök rapnaap. Puuk peparöa könöt kaip motiin rungaaröaring lup yal mampnaat. Pël ëen omën ngön wa olölölë yaauröeta tapël elmëen wotpil wëauröa könöt kat mowipnaat. Pël elmëen omën pörö Aköpë waisëpnaataan kö ëak öpnaat.”

¹⁸ Pël maan Sekaraia pi enselëpön epël mëa. “Ten öngöp pouwaar ulöpaar. Pötaanök nim ngönta këet orööpnaalën kön nawiin yeë.”

¹⁹ Pël maan enselëpök kangiiir epël mëa. “Ne Kepriel, Anutuu ëöetak wë piin inëen elmëeim wëaup. Pimtok ngön ompyaö epët ök niameak wes nemëen waisaup.

²⁰ Pël ëen ni kat wiak kön wi kosang newasën yaën. Pötaanök ngön won sak wëen nem ngön yeniak pipot kë oröönak kaalak ngön amëet.”

²¹ Sekaraia pi ka ngerö ngëngktak akun wali wëen omnarö kor wë kön selap ëa.

²² Pël ëeim wëen ënëmak kakaatiaan örök ngönaak mapëneak poprak ëa. Pël ëen omnarö pit epël kön wia. “Pi ka ngëengkta kakaati omën it ngölöp nent itena koröp.” Pël ëen pi ngön apënëak pomp ëak morsiarëring ök elmëa.

²³ Ënëmak Sekaraia pim ngönën tup kaöetak ya yamëngka akunet pet irën kaalak kakë sa.

²⁴ Pël ëen ënëmak Elisapet ru kepring sa. Pël ëak ëlëpëpëlëp ëeim wëen ngoon mor nas won sa. Pël ëen epël mëa.

²⁵ “Aköp pi kaamök elnëak omnaröa ëöetak nem ëöempel won newesak rungaap yenangk.”

Ensel nampök Yesu wilëpnaaten Mariaan ök mëa

²⁶ Elisapet pöp ru iirak ëaan ngoon mor nas nasiaan namp won seën Anutuuk ensel

Kepriel pöp wes meën Kalili yangerak ka naö yapinte Nasaret pörekê sa.

²⁷ Pörek öng ulwas namp wëa yapinte Maria pi omp namp Yosep piin yaö elmëen wëa. Yosep pi Tewit pim körööp.

²⁸ Pël ëen Kepriel pi Maria pim naë sê epël mëëa. “Yowe, Aköp pi nimëen ya ërëp ëak niiring wë.”

²⁹ Pël maan Maria pi kat wiak ya ngëes ëen epël kön wia. “Tol ëenan yoöre ërëp epël yenëa?” pël kön wia.

³⁰ Pël ëen enselëpök epël ök mëëa. “Maria, ni kas ëengan. Anutu pi nimëen ya ërëp yaë.

³¹ Nim yokot kepring sak wilumë pipop yapinte Yesu pël mam.

³² Puuk omën kaö sak öpnaap. Pël ëen omnarök piin yaya mëak Anutu kaö panëëpë Ruup pël mapnaap. Pël ëen Anutuuk pim körööp Tewit pim ëaul yangerakë omnaröa kaö wes moulmëëpnaap.

³³ Pi Yakopë ëere köröörö ngarangk ëak wakaim öpnaap. Pël ëen pim wa ngaöök nimëëpna pöt won nasëpan.”

³⁴ Pël maan Maria enselëpön epël mëëa. “Tol ëak pël ëëm? Ne omp wonöppe.”

³⁵ Maan enselëpök kangiir epël mëëa. “Ngëengk Puloök nim naë wais Anutu ngaarëkëp pim weëre kosangët nim rangk niwiin kaamök elniipnaat. Pël ëen nim ru wilumë ngëengk pöpön omnarök Anutu Ruup pël apnaat.

³⁶ Kat wi. Nim karip Elisapet pi ulöp saupök ru kepring wë. Ngan, ‘Pi ru nawilpanëëp,’ pël aimautak peene pöt pi ru kepring wëen ngoon mor nas nasiaan namp ëak yes.

³⁷ Anutu pi omën nant ëëpënëak poprak naën yaaup.”

³⁸ Pël maan Mariaak kangiir epël mëëa. “Ne Anutuu inëen koontup. Pötaanök yaan pil elnëëp.” Pël maan enselëp pi sêp wesak sa.

Maria pi Elisapeten itaampö sa

³⁹ Maria pi akun tapëtakëer wal ëak Yutia rosir omnaröa kak nerekül sa.

⁴⁰ Pël ëak Sekaraia pim kaata kakaati sê ilëak Elisapeten yoöre ërëp mëëa.

⁴¹ Pël yemaan Elisapet pi Mariaë yoöre ërëp pöt kat yawiin ru Elisapet pim yaatak wëaö pöp elel ëa. Pël ëen Ngëengk Pulö Elisapet piik ilëak peö ëa.

⁴² Pël ëen ngön ëak Mariaan epël mëëa. “O öng epop, ni öng muntaröa ök won. Anutu pi niin ompyaö yaalni. Ën nim ru wilumë pöpta ompyaö elmëëpnaat.

⁴³ Ne ompyaö talëpëen nem Aköpë ëlëpök nem naë yewaisën?

⁴⁴ Yoöre ërëp ngön neaan kat yawiin nem yaatak wëapta kat wiak ërëpsawi ëak elel yaë.

⁴⁵ Ni Aköpë ngön ök niia pöt kê rapna pöten kön wi kosang yewaisën. Pötaan ërëpsawiarang ömëëp.”

Mariaak ërëpsawi ngön mëëa

⁴⁶ Pël maan Maria pi epël mëëa.

“Nem lupmerök Aköpë yapinte wak yawis.

⁴⁷ Ën nem könöpök Anutu ne utpetetakaan yeneö pötaan ërëpsawi yaalmë.

⁴⁸ Pi ne pim inëen koont pasip sant yaalnë. Pötaanök omën peene wë eporöere ënëm orööpnaarö pitök neen, ‘Anutuuk ompyaö yaalmë,’ pël apnaat.

⁴⁹ Anutu weëre kosangëp puuk retëng epët yaalnë.

Pötaan pim yapinte ngëengk wia.

⁵⁰ Pi omën pim iri wëaurö sant yaalmëaup.

Omnaröa öpnaal sant pöt pangk ëak wiaapnaat.

⁵¹ Pim moresök ya kosang mënak omën pitëmtëen wak isak yaaurö wa moolaan yes.

⁵² Pi yang omp ak weëroeta wa moolëak omën yapin wonörö pitëm yapinöt wak isak yema.

⁵³ Pi omën ngöntök yaaö omnant wonörö ulöl wes yemangk.

Ën ulöpre moupring wëaurö ngöntök yemowas.

⁵⁴⁻⁵⁵ Pi tiarim ëaröen Apramre pim ruure ëarö kaamök elniipënëak kosang wesak ök mëëa.

Pötaanök pi pim ngön kosang wesa pöten kön wiak Israel pim ya omnarö kaamök elnieim wë.”

⁵⁶ Maria pi Elisapetring wëen ngoon naar namp ëak won sëen kaalak pim kakë sa.

Elisapetök Son wila

⁵⁷ Elisapet pim akunet temanöm sëen yokot namp wila.

⁵⁸ Pël ëen omën kaköröere nanangarö pit Aköpë sant elmëa pöt kat wiak piiring top ëak ërëpsawi ëa.

⁵⁹ Wë akun 7 ëak won sëen 8 pötak pit yokotup Anutuun yaö wesak pim koröp kaut ilëpënëak wa top ëa. Pël ëak pit Sekaraia pim pepapë yapin ngamp mapënëak mëëa.

⁶⁰ Pël maan ëlëpök ke urak epël mëëa. “Won, tiar pim yapinte Son pël mepa.”

⁶¹ Pël maan pit epël mëëa. “Nim nanang nampë yapinte pil won wia.”

⁶² Pël mëak pepapön mor ök elmëak yapin talte mapën pöten pëel mëëa.

⁶³ Pël ëen pi kël wësap naöön kimang elmëen wa mangkën puuk, “Yapinte Son,” pël retëng ëen pit yaan sa.

⁶⁴ Pël ëen tapëtakëer pim këmët kengkën sëen ngönte orö rëen Anutuun yaya mëëa.

⁶⁵ Pël ëen kak pörek wëaurö pit yaan sak pöta ngönte ka poutë ök maö yesem Yutia yangerak rosiratë ka wiewëa pötëeta ök aö sëen pangk ë pet ira.

66 Pël èen omèn pöt kat wia pörö om ngön pöt kön wieim wë Aköpök weëre kosang mena pël wesak epël mëëa. “Yokotup kaö sak tol èëpën?”

Sekaraiaak tektek ngön mëak Aköpön yaya mëëa

67 Ngëengk Pulö Sonë pepap Sekaraia pim lupmeri peö elmëen tektek ngön epël mëëa.

68 “Tiar Aköp, Israel omnaröa Anutu pim yapinte wak isak mapa.

Puuk tiar kaamök elniak utpetetakaan ent ë yanuulé.

69 Pim inëen ruup Tewit pim kurmentëkaan namp tiar utpetetakaan niöpënëak omèn weëre kosangring pöp tau yaulmë.

70 Omèn pöpön ngaanëer pim tektek ngön yaaö ngëengköröen ök maan pitëm këmötëaan epël aimaut.

71 Aköpök tiarim kööre toköröre këëpöt yaniwesaurö pitëm naëaan ent ë nuuléëpnaat.

72 Pi ngaanëer ngön ngëengk kosang wes mena pöten kön wieë

tiarim ëarö lup sant elmëima.

73 Pim ngön kosang wes mena pöt tiarim körööp Apramön epël mëëa.

74-75 ‘Ne ar neen akun poutë ompyaöre wot-pil wë kas naën inëen elnëenëen arim kööre toköröa naëaan kama niömaat.’

76 ‘En yokot epop, ni wet rëak Aköpëen kan ngësum.

Pël èëmë pötak omnaröak niin, ‘Anutu Ngaarëkëp pim tektek ngön yaaup,’ pël niapnaat.

77 Ni Anutuuk pitëm utpetatë kangut kërë moolëak utpetetakaan öpnaat pël ök maan kat wiipnaat.

78 Anutu pi tiarimëen sant yaaup. Pötaan pël elniipnaat.

Pi kutömweriaan namp tiarim naë wes mëen puuk këtëpë yema pöl ëwa elniipnaat.

79 Pël èen omèn koutak wëauröere wel wiipënëak yaurö

ëwa elniak mayaap kanöök nulüëen öpnaat.”

80 Ènëmak yokot Son pöp kaö sëere könö kaö së pël ëa. Pël ëak yang omèn wonrek së wakaim wiak pim ya mëmpna akunet temanöm sëen Israel omnaröa naë orö tekeri sa.

2

*Yesu wila
(Matiu 1:18-25)*

1 Akun pötak Rom yang omp ak Sisa Okas-tas puuk omèn pim iri wëauröa yapinöt öpënëak ngön kosang wia.

2 Ya pöt ngaan namëngkënte, Sairinias pim Siria yangerak yang ngarangk ëak wëao akun pötak ngës rëa.

3 Pël èen omèn pourö pit yapin wiipënëak pitëm ka songönötë sa.

4 Yesën Yosep pi Tewit pim körööpök Kalili yangerak Nasaret pörek wëa. Pötaanök Yutia yangerak Tewit pim kak Petelem pörekë sa.

5 Sëpënëak pim öng yaup Maria pöpta yapin wiipënëak koirak piarip pouwaar sa. Maria pöp ru kepringëp.

6 Pël ëak wëen Maria pim ru wilëpna akunet temanöm sa.

7 Pël èen pim yokot wetkaalëp wila. Pël ëak poë koröp kautak kör koëak pol purmakaöröa kaömp umweri öngpök mowiin wieëa. Su kaat omèn peö ëa. Pötaanök ur ap wesak purmakaö kaatak së wëa.

Enselöröak pol sëpsëp ngarangköröen ök mëëa

8 Petelem kak pörekë naë omèn narö pitëm pol sëpsëpörö rö kan koinë ngarangk eim wëa.

9 Pël èen Aköpë ensel namp pitëm naë së oröön Aköpë ëwaöök pitëk ëwa elmëen kas kaö ëa.

10 Pël yaëen enselëpök epël mëëa. “Ar kas èëngan. Kat wieë. Ne arimëen ping ngön ompyaut wak yewais. Yang poutë omnarö kat wiak èrëpsawi èenëët.

11 Peene öng nampök Tewitë kak eprek rungaap yawil pipop ar omèn pourö utpetetakaan niöpnaap. Pi Aköp Kristo, Anutuuk Yaö Mëëaup.

12 Itenak yaap ëa wasënëëtaan wetete niamaan. Poë koröpöök kör koëak pol purmakaöröa kaömp umweri wiaan itaampunëët.”

13 Pël maötaring ensel muntarö kësang pan tapët pöt pitëm karipë naë oröak Anutuun yaya mëak epël mëëa.

14 “Anutu Ngaarëkëp pim yapinte wak isëp. Omen pim lup sant elmëaurö pitëm naë mayaap wiaap.”

Pol sëpsëp ngarangkörö Yesuun itena

15 Enselörö pit kaalak kaip tiak kutömweri sëen sëpsëp ngarangkörö pit neneren epël mëëa. “Tiar Petelem kak së oröak Aköpë ök yenia pipten iteempa.”

16 Pël mëak pit teëntom pan së Mariaare Yosep koirak itaangkën öngaap poë koröpö kör koëak pol purmakaöröa umweri wiaan itena.

17 Pël ëak yokot pöpëen ngön ök maan kat wia pöt ök mëëa.

18 Pël èen omèn pörek wëa pörö pourö pit sëpsëp ngarangköröa ngön ök mëëa pöt kat wiak yaan sa.

19 Èn Maria pöt ngön pöt kat wiak pim lupmeri wa wiak om kön wieima.

20 Pël èen pol sëpsëp ngarangkörö pit kaalak yesem enselëpök rungaapëen ök mëëa pöl itaampööre kat wi ëa pötëen Anutuun yaya maima.

Yesuun yapin mëëa

²¹ Yesu wilën wieë akun 7 êak won sëên 8 pötak pit pim koröp kaut ilak yapinte Yesu mëëa. Yapin pöt pi yaatak won wiaan en-selëpök ök mëëaut.

Simionre Ana piarpim ngönte

²² Mariaare ruup piarip kak wë piarpim iirëpna akunet temanöm yesën Moses pim ngön kosangöt ngar wak Yosepring Yerusalem kak së yokotup Aköpëên yaô mowasëpënëak wak sa.

²³ Pöt Aköpë ngön kosang epël wia pöt ngar wak pël ëa. “Yokot wetkaalörö wilën pöt Aköpëên yaô mowasën.”

²⁴ Pël êak piarip Aköpë ngön kosangöt ngar wak Aköpëên yaô mowasëpnaataan int ek naar kiri ar ëëpënëak wak sa.

²⁵ Yerusalem kak omën namp wakaima yapinte Simion. Pi omën wotpil ngönëringëpök omën Israel omnarö utpetetakaan moöpna pöpön kor wëên Ngëëngk Pulö piiring wakaima.

²⁶ Ngëëngk Pulöök ngaan piin epël ök mëëa. “Ni wel nawiin om wëên Aköpë Yaô Mëëaup, Kristo, oröön itenakök wel wiimëët.”

²⁷ Omën pöp Ngëëngk Pulöök elmëên Anutu ngönën tup kaöetak së wëa. Pël ëên Yosepre Maria piarip rungaap wak ngön kosangta wieëaul elmëëpënëak ngönën tupta kakaati sa.

²⁸ Pël ëên Simion pi Yesu wak kapariak epël mëak Anutuun yaya mëëa.

²⁹ “Aköp nim neaan pöt yok kë yaarö. Pötaanök nuuk aan ne ya kë sak wë wel wiimaan.

³⁰ Nem itöök nim omën ten utpetetakaan niöpënëak yaan pöpön ityaangk.

³¹ Aköp ni omën pourök piin itaampunëak ko ë ninaup.

³² Puuk kopël omnaröa lupöt ëwa yaalmë. Ën Israel nim omnarö tenim yapinte wak yawis.”

³³ Yokotupön pël yemaan ëlre pepaar piarip kat wiin pölöppölöp ëa.

³⁴ Pël ëên Simion pi welaköt elmëak yokotupë ëlëp Mariaan epël mëëa. “Yokot epopë naë Israel omnarö pit komre kap ëëpnaap. Pël êak narö pim naëtaan kawi ngentiipnaat. Ën narö pim naë tauak kosang sëpnaat. Puuk sowi mowiin omnarö pimëên ngön utpet apnaat.

³⁵ Pit pël yemaan pitëm kön ëlëëpöt yoolök wasëpnaat. Pël yaëên nimëntta ya këlangön êak yaköm kön wiimëët.”

³⁶ Tektek ngön yaaô öng namp wëa yapinte Ana. Pi Panuel pim koontup, Asa pim kurmentëkaanëp. Pim öng ulwasöök omp wak wëên krismaki 7 êak sëên

³⁷ wel wiin öng tek wakaima. Pim krismakiat 84. Öng ulöp pöp pi akun poutë ngönën tup kaöet sëp newasang këtëkre rö

kan poutë Anutuun yak kë ngës olëak wë kimang maim wakaima.

³⁸ Öng pöp pi akun pötak pitëm naë së Anutuun yokotupëên yaya mëak Yuta omën Anutuuk pit utpetetakaan moöpënëak kor wakaimauröen yokotupë ngönte ök mëëa.

Yosep Mariaare Yesu mësak Nasaret kakë sa

³⁹ Yosepre Maria piarip Aköpë ngön kosangta wieëa pöl omnant pout ë pet irak kaalak Kalili yangerak Nasaret kakë sa.

⁴⁰ Pël êak yokotup kaö sak wëere kosang wak ëwat kaöempelring wëên Anutu pimëên ya kë sa.

Yesu kotupök Anutuu ngönën tup kaöetakë sa

⁴¹ Yesuu ëlre pepaar piarip Anutuu mait elmëa akun poutë Yerusalem kak seim yeëa.

⁴² Pötaanök piarpim yaaul Yesu krismakiat 12 êak won saupök mësak pit pourö sa.

⁴³ Pël êak wë ngëëngk akunet pet irën kaalak kakë sëpënëak yokotup Yerusalem kak om wëên piarip pöten köpël yak sa.

⁴⁴ Pël êak yesem yokotup omën karuröaring yes wesak kët pöt seim wiap kan piarpim kar pöröa naë ap wesa.

⁴⁵ Pël êak pitëm naë ap wes pet irak kaalak Yerusalem kak ap wasëpënëak sa.

⁴⁶ Pël êak ap weseim wëên akun nentepar nent êak won sa. Pël ëên ënëmak ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën pörek rë yemoulauröa tekarak wel aisëë pitëm ngönöt kat wiak songönötön pël maim wëa.

⁴⁷ Pël ëên omën pim ngön kat wia pörö pit pim ngön kaip ti mampöore ëwat yaautaan itenak yaan sa.

⁴⁸ Pël ëên pim ëlre pepaar piin itenak yaan sak ëlëpök epël mëëa. “Yokot epop, tol ëënak tenipön epël yaalniin? Ten pep yaköm ë sak niin ap wasö imep.”

⁴⁹ Pël maan kanguir epël mëëa. “Oröpmorëënök neen ap wasö im? Arip köpël ma? Ne nem Pepapë kaatak wëep.”

⁵⁰ Pël maan piarip ngön pöt kat wiak ëngk ma e wesa.

⁵¹ Pël ëên ëlre pepaarring pit kaalak Nasaret kak së wë piarpim ngön ngar weim wakaima. Ën ëlëp pöt pi omën itenak kat wia pöt pim lupmeri wa wiak kön wieima.

⁵² Pël ëên Yesu pi wë kaö sak pim ëwatte ompyaö ëa. Pël ëên Anutute omnarö piin itaangkën pangk ëa.

3

Son i yamëaup pim yaat ngës rëa

(Matiu 3:1-12; Maak 1:1-8; Son 1:19-28)

¹⁻² Son, Sekaraiä ruup, pi yang omën wonrek wëên Anutuuk ya ngön mëëa. Akun

pötak omèn eporoak yang ngarangk eim wèen Anutuuk pèl mèëa. Rom omp ak Taipirias Sisa pi Rom yang pör ngarangk èak wèen krismaki 15 èak won sa. Akun pötak Pontias Pailat pi Yutia yanger ngarangk èëa. Èn Erot pi Kalili yangera kaö sak wèen pim nangap Pilip pi Ituriaare Trekonaitas yangera kaö sak ngarangk èa. Èn Laisenias pi Apilini yanger ngarangk èëëa. Èn Anasre Kaiapas piarip kiri ar yauröa wotöök wëa. Akun pötak Anutuuk Sonön ya ngön mèëa.

³ Pèl èën pi i Yotanë we naöökkan naöök yesem Anutuuk omnaröa saunatë kangut ent ë moolapnaatan lup kaip tiin i momëëpënëak ök maima.

⁴ Pöta ngönte tektek ngön yaaup Aisaia puuk epèl ngönéntak reténg èa pöt Son pim naë kè oröa.

“Yang pultakaan omèn nampök epèl ya. ‘Aköpëën kanö wotpil weseë. Ngësak ompyaö panë weseë.

⁵ I kön pipotta yang rë ngep èëë.

Pèl èak rosir kotre kaö pipotta pout mëngkën iri rëëp.

Kan pek wia pipotta wotpil weseë.

Pèl èak kamtaöök kël wia pipotta wa moolëak won weseë.

⁶ Pèl èën omèn pourö Anutuuk utpetetakaan yaniö pöten itaampenaan.”

⁷ Omèn kësang Sonök i momëëpënëak pim naë sëën epèl mèëa. “Kamalöröa morök yaalni pöl ar yaurö. Ar kön wiin nem naë waisën i nimëëma pöt Anutuuk nga elni-ipënëak ya pöt naalniipan.

⁸ Ar lup kaip tiak wëwë pötakël önë pötakëer omnaröak arën itaangkën lup kaip tian pèl èëpnaat. Arimté könöök epèl angan. ‘Ten Apramë köröörö,’ pèl angan. Ar kön wi kosang newasën wë, ‘Ten Apramë köröörö,’ pèl anë pöt pangk naën. Ne niamaan kat wieë. Anutu pi apënëak pöt yok pangk aan kël epotök Apramë körö koröp orööpnaat.

⁹ Anutuuk iner këra songöntak wia. Këra nement ulöp ompyaö nautön èëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.”

¹⁰ Pi pèl maan pit piin pèël mèëa. “Elei, ten tol èën?”

¹¹ Pèl maan puuk kangiiir epèl mèëa. “Omèn namp pim ulpëën naar wiaan pöt omèn wonöp namp mamp. Èn namp kaömpöt selap wiaan pöt tapèl muntap nant mamp.”

¹² Takis yewa omèn naröeta i mëëpënëak sa. Pèl èak pi ngön pöt maan kat wiak epèl mèëa. “Rë yanuulaup, ten tol èën?”

¹³ Maan puuk epèl mèëa. “Ar omnaröa naëaan takis önëak pöt ngarangköröa niia pil pëën ön. Arök arimëën kaut önganak.”

¹⁴ Pèl maan nga omèn naröeta kaalak pèël mèëa. “Èn ten tol èën?” Pèl maan puuk epèl mèëa. “Arta omnarö mööre kaar èak sumat

wë pèl èënganak. Ar arimté ya yamëngkauta sumat pëën wë. Muntat önëak kent èëngan.”

¹⁵ Son pi pèl maan omnarö pit èrëpërëp èak pimëën kön selap èak epèl mèëa. “Epop Yaö Mëëaup Kristo tapöp koröp.”

¹⁶ Pèl yaan pit pouröen epèl ök mèëa. “Omèn nem ènëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epöpök pim ing korötepar wii nemowilnganëëp. Ne i yaaptaring i yanimë. Puuk pöt ar Ngëëngk Pulö nimëën esuwesi ök arim utpetat kotak won sëpnaat.

¹⁷ Pi pim kat yaurautaring wais kat ur rongan èak kaömp ompyaut wa pim kaömp kaatak wiipnaat. Pèl èak unönre söksök pöt wa top èak es kosangwesi moolaan kot sëpnaat.”

Erotök Son wii kaatak moulmëa

¹⁸ Son pi ngön pöt ök mèak wa korkor ngön munt nantre ngön ompyaut omnaröen ök mèëa.

¹⁹ Pèl èak yang ngarangk kaöap Erot pi utpet nant yaaupök pim nanëëp öngöpta wa èp èa pötaan ngön kosang mèëa.

²⁰ Pèl èa pöta rangk saun kaö panëët Son wii kaatak moulmëa.

Yesu i mëa

(Matiu 3:13-17; Maak 1:9-11)

²¹ Son pi wii kaatak nemoulmëën wiaan omnarö i momëak Yesuta i momëa. Pèl èën pi Anutuun kimang yemaan kutömwer këm nga èën

²² Ngëëngk Pulö int ekëpë ök sak Yesuu rangk irëa. Pèl yaëën kutömweriaan ngön nent epèl mèëa. “Ni nem Ruup. Ne niin ya kè sak kent pan yaalni.”

Yesuu èere köröörö

(Matiu 1:1-17)

²³ Yesu pi pim krismaki 30 èak won sëën pim yaat ngës rëa. Pèl yaëën omnaröak piin kön wiin Yosepë ruup pèl èa.

Yosep pöp Ilai pim ruup.

²⁴ Ilai pöp Matat pim ruup.

Matat pöp Liwai pim ruup.

Liwai pöp Melkai pim ruup.

Melkai pöp Sanai pim ruup.

Sanai pöp Yosep pim ruup.

²⁵ Yosep pöp Matataias pim ruup.

Matataias pöp Emos pim ruup.

Emos pöp Neam pim ruup.

Neam pöp Eslai pim ruup.

Eslai pöp Nakai pim ruup.

²⁶ Nakai pöp Meat pim ruup.

Meat pöp Matataias pim ruup.

Matataias pöp Semen pim ruup.

Semen pöp Sosek pim ruup.

Sosek pöp Sota pim ruup.

²⁷ Sota pöp Soanan pim ruup.

Soanan pöp Resa pim ruup.

Resa pöp Serapapel pim ruup.

Serapapel pöp Sialtiel pim ruup.

Sialtiel pöp Nerai pim ruup.

²⁸ Nerai pöp Melkai pim ruup.

Melkai pöp Etai pim ruup.

Etai pöp Kosam pim ruup.

Kosam pöp Elmatam pim ruup.

Elmatam pöp Er pim ruup.

²⁹ Er pöp Yosua pim ruup.

Yosua pöp Eliesa pim ruup.

Eliesa pöp Sorim pim ruup.

Sorim pöp Matat pim ruup.

Matat pöp Liwai pim ruup.

³⁰ Liwai pöp Simion pim ruup.

Simion pöp Yuta pim ruup.

Yuta pöp Yosep pim ruup.

Yosep pöp Sonam pim ruup.

Sonam pöp Elaiakim pim ruup.

³¹ Elaiakim pöp Melia pim ruup.

Melia pöp Mena pim ruup.

Mena pöp Matata pim ruup.

Matata pöp Netan pim ruup.

Netan pöp Tewit pim ruup.

³² Tewit pöp Sesi pim ruup.

Sesi pöp Opet pim ruup.

Opet pöp Poas pim ruup.

Poas pöp Salmon pim ruup.

Salmon pöp Nason pim ruup.

³³ Nason pöp Aminatap pim ruup.

Aminatap pöp Atmin pim ruup.

Atmin pöp Anai pim ruup.

Anai pöp Ebron pim ruup.

Ebron pöp Peres pim ruup.

Peres pöp Yuta pim ruup.

³⁴ Yuta pöp Yakop pim ruup.

Yakop pöp Aisak pim ruup.

Aisak pöp Apram pim ruup.

Apram pöp Tera pim ruup.

Tera pöp Neo pim ruup.

³⁵ Neo pöp Serak pim ruup.

Serak pöp Reu pim ruup.

Reu pöp Pelek pim ruup.

Pelek pöp Epe pim ruup.

Epe pöp Sela pim ruup.

³⁶ Sela pöp Kenan pim ruup.

Kenan pöp Apaksat pim ruup.

Apaksat pöp Sem pim ruup.

Sem pöp Noa pim ruup.

Noa pöp Lamek pim ruup.

³⁷ Lamek pöp Metusala pim ruup.

Metusala pöp Inok pim ruup.

Inok pöp Saret pim ruup.

Saret pöp Malalel pim ruup.

Malalel pöp Kenan pim ruup.

³⁸ Kenan pöp Inos pim ruup.

Inos pöp Set pim ruup.

Set pöp Atam pim ruup.

Atam pöp Anutu pim ruup.

4

*Setenök Yesu morök elmëa
(Matiu 4:1-11; Maak 1:12-13)*

¹ Yesu pi Ngëengk Pulöök pim lupmeri peö ëak mësak Yotan imer sêp wesak yang omën wonrekë sa.

² Pël ëak wë kët 40 ëak won sëen Seten pim naë sê oröak morök elmëa. Akun pötak pi kaömp won pan ëa. Pël ëen akun pöt won sëen këen wel wia.

³ Pël yaëen Setenök epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök kël epotön maan kaömp sëen në.”

⁴ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ngönëntak epël wia. ‘Kaömp pöt pëënök omnaröa wëwëet nanimpan.’”

⁵ Pël maan Seten pi Yesu mësak rosir naöök is moulmëak tapëtakëer yangerakë omën poutön pet elmëak

⁶ epël mëëa. “Yang epotë omën nantre nant pötë weëre kosang nem naë wiaan namp ngarangk elmëëpnaataan mempëak pöt mempaat. Pötaanök ni ngarangk ëëmëëtaan nimpëak yeë.

⁷ Pötaanök ni nem iri ilëak yaya neamë pöt omën epot pout nimëën sëpnaat.”

⁸ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ngönëntak epël wia. ‘Aköp Anutuun yaya mam. Pimënt kopëtapön inëen elmëëm.’”

⁹ Pël maan Seten pi kaalak Yesu mësak Yerusalem kak sê ngönën tup kaöeta moröök moulmëak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök eprekaan öngrek sörok ola.

¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. ‘Anutu pi pim enselöröen maan ni ngarangk elniipnaat.’

¹¹ Ën ngönën nenteta epël wia. ‘Këlötök nim ingesi niwalpanëen pitök morötök akaak elniipnaat.’”

¹² Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ngönën nenteta epël wia. ‘Aköp Anutuun kaamök elniipnaaten ököök elmëëngan.’”

¹³ Pël maan Seten pi morök ke nentere nent elmë pet irak akun nentakëen wesak sa.

*Yesu pi Kalili yangerak pim yaat ngës rëa
(Matiu 4:12-17; Maak 1:14-15)*

¹⁴ Yesu pi Pulöök weëre kosang kaamök elmëën Kalili yangerakël kaalak sa. Pël ëen pim ëa pöta ngönte yang pörek sa pet ira.

¹⁵ Pël ëen ngönën tupötë ngönën ök yemaan omën pourö pim yapinte ngar wa.

*Nasaret omnarö Yesu kaseng mena
(Matiu 13:53-58; Maak 6:1-6)*

¹⁶ Yesu pi Nasaret kak pim kotuuk wakaimarekë sa. Pël ëak pim yaaul kë yesa akun ngëengktak ngönën tuptak sê ngönënte sangk kelëpënek wal ëa.

¹⁷ Pël ëen nampök Aisaia pim ngönën pepewer mangkën wilak epël retëng ëaö pöt koira.

¹⁸ “Aköpë Pulö neering wë. Pim ngön ompyaut omën omnant wonöröen ök mamëak yenëa.

Pi ngön epël ök mamëak wes nemëen waisaut. 'Ar wii kaatak wëaurö, nook wil niulëen kan sënëet.

Ën ar it ngaap wëaurö, nook ompyaö niwasën nga sënëet.'

Pi këlangön kat wiewim wëaurö pitëm këlangön yemengkauröa naëaan wil moulmëen sêpënëak wes nemëaut.

19 Pi Aköpë omnarö utpetetakaan moöpëna akunet temanöm yes pötenta ök mamëak wes nemëaut."

20 Yesu pi ngön lup pöt sangk kelak pepewer kaalak koö möak ya omnamp menak wel aisëa. Pël ëen omën ngönën tup pötak wëa pörö pourö piin it kos elmëëa.

21 Pël ëen ngës réak epël ök mëëa. "Ngönën lup sangk kelën kat yawi pipët peene kë yaarö."

22 Pël maan pit piin kön wiin isën kön selap ëak pim këmtakaan ngön ompyaut oröa pöten yaan sak neneren epël mëëa. "E, tiar piin éwat wëep. Pi Yosepë ruuppe."

23 Pël maan Yesuuk kanguir epël mëëa. "Tiar akunet poutë, 'Rotap nimitë yaumantë won wasum,' pël yaaurö. Pöta ök arök neen, 'Pi yaap ma kaar ya,' pöt itaampunëak waswas ngön pöt an koröp. Pël neak arök kaalak, 'Nim Kapaneam kak ya mëngkën kat wian pöt nimitë wëaö eprekta pël namëngkan ma?' pël an koröp."

24 Pël mëak epël mëëa. "Ne yaap niamaan. Tektek ngön yaaö nampök ngönte aan pimtë ka songöntakörö kat nawiin yaaurö.

25 Ne yaap niamaan kat wiewë. Arim körörö tektek ngön yaaup Elia pim ngöntën kat nawiin ëen Anutuuk maan kopi nepelën wiaan krismaki 3 ngoon 6 ëak won sëen kaömp ngöntök kësang pan yang poutë wiakaima. Akun pötak öng kapir kësang Israel yanggerak wë kaömp ngöntök wakaima.

26 Pël yaëen Anutuuk Elia pitëm naë wes namëen, Saiton yanggerak Sarepat kak öng kapir kopët namp wëa pöpë ngësël wes momëen sa.

27 Pöta ök, tektek ngön yaaup Ilaiaë wakaima akunetak Israel omnaröa naë omën selap kësë ëak wakaima. Omën pörö pitëm naëaan namp ompyaö nemowasën won. Neaman Siria yangerakaanëp pi kopëtapökëer ompyaö mowesa."

28 Pël maan omën ngönën tupta kakaati wëaurö pit ngön pöt kat wiak ya sangën pan ëa.

29 Pël ëen wal ëak Yesu moröak kaökë wilëngkëel sa. Pitëm ka pó tomönta rangk wiewëa. Pötaanök pit pi wak parëaöök moolapënëak sa.

30 Pël ëen Yesu pi pitëm teköök ilëak kö sak sa.

Yesuuk urmer namp waö ë momëa (Maak 1:21-28)

31 Yesu pi Kalili yanggerak ka naökë yapingte Kapaneam pörek sê kët kë yesa akun ngëëngktak omnaröen ngönën ök mëëa.

32 Pël ëen pit kat wiin pi pepapök öngpököt wa kotiak yemaan kat wiak yaan sa.

33 Pël ëen ngönën tup pöta kakaati omën urmerap pim lupmeri wëaö namp puuk Yesuun ngön ëak epël mëëa.

34 "Elei, Yesu Nasaretaanëp. Ni ten tol elniim? Ni utpet niwasumëak waisan koröp. Ne niin éwat wë. Ni Anutuu naëaan Omën Ngëëngkëp."

35 Pël maan Yesuuk urmer pöpön ngön kosang mëak epël mëëa. "Ni ngön angan. Omën pipop sêp mowesak orök sê." Pël maan urmer pöp utpet nemowasën, om orök sêpënëak pi kutpat ë omnaröa teköök moolëak orök sa.

36 Pël ëen pit yaan panë sak neneren epël mëëa. "Elei, ngön epët tol nent? Pi wëere kosangring urmeraröen ngön maan kat wiak orök kas yesëp."

37 Pël mëak pit pöta ngönte aö sëen yang pörek ka wiewëa pötë sa pet ira.

Yesuuk Pitaë lëlamöp ompyaö mowesa (Matiu 8:14-15; Maak 1:29-31)

38 Yesu pi ngönën tuptakaan orök Saimonë kaata kakaati sa. Pël ëak itaangkën Saimonë öng lëlamöp yauman koröp es nga kaö nent yeem wiewëa. Pël yaëen pit puuk kaamök elmëëpënëak mëëa.

39 Pël ëen Yesu pi öng yauman wiewëaupë naë sê tauëë yaumanten nga mëëa. Pël ëen öngöp pi tapëtakëer koröp es nga pöt won sëen wal ëak kaömp ar ë mena.

Yesuuk omën selap ompyaö mowesa (Matiu 8:16-17; Maak 1:32-34)

40 Kët yeilaan omnarö pitëm kar yauman ke nenteren nent yaaurö mësak pim naë sëen pim moresiar pitëm rangk mowiak yaumanöt ompyaö mowesa.

41 Pël yaëen urmerarö pit omën naröakaan orök yesem ngön ëak epël mëëa. "Ni Anutuu Ruup." Pöt pit pi Kristo, Yaö Mëëaup, pöten éwat wëa. Pötaanök pim songöntën ök mapanëak nga mëëa.

Yesu pi ka nantë ya mëmpö sa (Maak 1:35-39)

42 Ëlpam walën Yesu pi kaökëaan orök yang lup omën won nentak sê wëen omnarö pit ap wasö sê koirak pi sêpanëak mëëa.

43 Pël ëen Yesu pi epël mëëa. "Ne Anutuu omnarö wa ngaök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök niamëak wes nemëaup. Pötaanök omën ka muntatëeröenta ök maö sum."

44 Pël mëak Yuta omnaröa ngönën tup wiewëa pötë ngönën ök maima.

5

Yesuuk maan Pita i kaö imënörö kësang pan wa

(Matiu 4:18-22; Maak 1:16-20)

¹ Akun nentak Yesu pi Kenesaret i kaöökë pisöök wëen omën kësang pan pit Anutuun ngönte kat wiipênëak sê wa rongan êak pi kôr mokoëa.

² Pël êën i pisöök pôrek wang kot naöörar wieëa. Pepaar pôt wi ulmëak sê iirôt iireim wëa.

³ Pël êën Yesu pi Saimon pimöökë ngaarëk isak Saimonön kot nent mök ë i kaöökëlmëepênëak mëak pöök wel aisëak wë omnaröen ngönën ök mëëa.

⁴ Pël ë pet irak Saimonön wangaö kaalak i kaöökëlmëk ë mëak iirôt olëak i kaö imën narö waulöpênëak mëëa.

⁵ Pël maan Saimonök kangiiir epël mëëa. “Kaöap, ten rök epöök weë ngentiak pël ëeim imën namp naön ëautep nim ngöntak kaalak olamaan.”

⁶ Pël mëak pit iirôt olaan imën kësang pan ilëak peö êën iirôt ilëpênëak ëa.

⁷ Pël êën pit pitëm karurö wang muntaöök wëauröen kaamök elmëepênëak moresring waisëe elmëen sê kaamök êak wangaöörarë wiin könöm menak i kaöök ilapênëak ëa.

⁸ Pël êën Saimon Pita pi pöten itenak Yesu ingrak tok oriak epël mëëa. “O Aköp, ne utpetapök sêp newesak sê.”

⁹ Pôt piire omën pôrek wëa pôro pit imën kësang pan wa pöten yaan sak pël mëëa.

¹⁰ Pël maan Sepeti pim ruar Semsre Son, Saimon pim karaar, piaripta tapël yaan sa. Pël êën Yesuuk Saimonön epël mëëa. “Ni kas ëengan. Ênemak nim i kaö imënörö yewan pi tapël omnaröeta ömëët.”

¹¹ Pël maan pit wangaöörar weruak sê i pisöök më ulmëak pitëm omnant pout sasa sêp mowesak Yesuuk ênem elmëa.

Yesuuk omën kësë ëa namp ompyaö mowesa

(Matiu 8:1-4; Maak 1:40-45)

¹² Yesu pi kak nerek sê wëen omën namp pim koröp pou kësë ëaup Yesuun itenak pim naë sê tok oriak ë koset yangerak elak wë epël mëak kimang mëëa. “Aköp, ni ompyaö newasumëak pôt yok pangk ompyaö newasumëët.”

¹³ Maan Yesuuk moresiar pim rangk mowiak, “Pël ëëmëak yeërek, ompyaö sê,” pël maan tapëtakëer pim kësëat won sa.

¹⁴ Pël êën Yesuuk ngön kosang mëak epël mëëa. “Epël yaalni epëta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak sê nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël êak omnarö nim ompyaö san pôt ëwat sêpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm.”

¹⁵ Pël maan Yesu pim elmëa pöta ngönte ka poutë kat wi pet irak omën kësang pan pim ngön kat wiire yaumanöt won wasö pël ëëpênëak pim naë sê öröa.

¹⁶ Pël yaëen pi yang omën wonrekël sê Anutuun kimang mëëa.

Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa

(Matiu 9:1-8; Maak 2:1-12)

¹⁷ Kët nentak Yesu pi omnaröen ngönën ök maim wëen ka poutë Kalili yangerakaanre Yutia yangerakaanre Yerusalem kakaan omën ngön kosangötë ngarangk naröere Parisi ngönën omën narö pitta pôrek wel aisëak wëen Aköpë weëre kosangöök Yesu kaamök elmëen yauman omnarö ompyaö mowesa.

¹⁸ Pël yaëen omën narö omën kosat kël wa namp urweri wiak wak naë sê kakaati ilëak Yesu naë mowiipênëak itaangkën omën kësang pan peö êak wëa.

¹⁹ Pël êën pit yaumanëp wak kakaati sêpênëak omnaröaan kan pomp êak kamöröökë ngarëk is kamörö kan wesak omën pöp utaring wë mëen yangerak omnaröa tektrak Yesu naë ngemëa.

²⁰ Pël êën Yesu pi pitëm kön wi kosang yewesautön itenak epël mëëa. “Ngöntöp, ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak.”

²¹ Pël yemaan omën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi omnarö neneren epël mëëa. “Omën epop pim oröptak Anutu wa iri yemowas? Omën nampök yok pangk omën muntapë saunatë kangut ent ë nemoollangan. Ya pôt Anutu pimtëëtëp.”

²² Pël yaan Yesu pi pitëm lupötön itenak epël mëëa. “Ar tol ëënak kön pil yawi?”

²³ Nem omnampön, ‘Nim saunatë kangut ent ë yanuulak,’ ngön pël yemak pôt kengkënte. Pôt ar ngön pöta këët tekeri nasën ënen nem ngön pôt yaap ma kaar pël newasngan. Ên nem omnampön, ‘Wal êak sê,’ ngön pël yemak pôt könömët. Pôt nem ngön pöta këët tekeri sëen nem ngön pôt yaap ma kaar pël wasënëët.

²⁴ Pötaanök ar ne kaar omën wonöp Omën Këep e yangerak wë weëre kosang wak saunatë kangut ent ë yemoolak pöten ëwat sënëen epël ök yemaan iteneë.” Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëëa. “Ne epël niamaan kat wi. Ni wal ë korumönte wak nim kaatakë sê.”

²⁵ Pël maan tapëtakëer pitëm itöök wal ë pim korumönte wak pim kaatakë yesem Anutuun yaya mëëa.

²⁶ Pël êën omën pourö itenak yaan panë sak Anutuun ping wesak epël mëëa. “Peene ten omën it ngolöp nenten ityaangk.”

Yesuuk Liwaiën yas mëëa

(Matiu 9:9-13; Maak 2:13-17)

²⁷ Yesu pi kaatakaan oröak yesem takis yewa omèn namp yapinte Liwai pöp pim takis yewa kaatak wëen itenak epël mëëa. “Ni nem ënëm elnë.”

²⁸ Pël maan Liwai pi wal ëak pim omnant pout sêp wesak Yesuu ënëm sa.

²⁹ Liwai pi Yesuun sis nëmpënëak kaömp ar ëak takis yewa pim kar naröere omèn munt naröen maan pim kaatak sê piaripring kaömp na.

³⁰ Pël ëen Parisi omnaröere pitëm ëwat omnarö pit Yesuu ruuröen epël ök mëëa. “Ar tol ëenak omèn takis yewauröere saun omnaröaring iire kaömp ngawi yen?”

³¹ Pël maan Yesu kangiiir epël mëëa. “Omèn yauman wonörö rota ngësë nasën. Yaumanringörökëer rotaaröa ngësë sa yaë.

³² Ne omèn pitëmtën kön wiin wotpilörö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memëak newaisën. Won, ne omèn pitëmtën kön wiin saun yaaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipënëak waisaup.”

Ngës olëak wëauta ngönte

(Matiu 9:14-17; Maak 2:18-22)

³³ Yesuuk pël maan pit kangiiir epël mëëa. “Sonë ruurö pit Anutuun yak kaömp ngës olëak wë ket poutë Anutuun kimang më yaë. Ën Parisi tenim ruuröeta tapël ë yaë. Ën nim ruurö pöt kaömp nëere i në pël ëeim.”

³⁴ Maan Yesuuk pitëm pim karuröaan kaaö ngön mëëa pöten kat wiak kangiiir epël mëëa. “Ar yok pangk omèn namp öng öpënëak yeem pim karuaröaring wëen pöt karuröen, ‘Kaömp ngës olëak weë,’ pël maan pit kat wiipën ma? Won pan.

³⁵ Peene wë omèn öng öpna pöp pim karuröaring akun wali naön ëëpnaat. Pi peene ulmën ënëmak omèn narök pi wak kama ulmëen akun pötakökëer pim karurö yaköm ëen kaömp ngës olëak öpnaat.” Pöl pit ne kama neöpna pötakökëer nëm ruurö neen yaköm ëen kaömp ngës olëak öpnaat.

³⁶ Yesu pi watepang ngön pil mëak kaalak munt nent epël mëëa. “Omèn namp pim ulpëen ngolöpöpökaan lup nent ilak ngaanëpök wiak korir namëëpan. Pël ëëpna pöt ulpëen ngolöpöp utpet wasën ngolöpöp köpöpring ngöntre kar naën ëëpnaat.

³⁷ Ën omèn namp i kep pol koröpwerring ket ëa ngaan pötak wain i ngolöpët kolön yok pangk naëpan. Pël ëëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak i ngentiin iit orö sêpnaat. Pël ëen pol koröpwerta utpet ëëpnaat.

³⁸ Pötäänök wain i ngolöpët kep ngolöptak lë mëëpna pötak pangk ëëpnaat.

³⁹ Omèn namp wain i ngaante yenaupök ngolöpta songönte köpël ëak nanën ëëpnaat. Pël ëëpnaatak ngaante ëwat wë pöt pëen kent ëak nëmpnaat.” Yesuu pël mëëa pöta songönte epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtë

ngön ngolöpöt pangk irikor naëpan pötenök ya.

6

Kë yesa akun ngëëngkta ngönte

(Matiu 12:1-8; Maak 2:23-28)

¹ Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesure pim ruurö pit rais ya neweri lup sa. Pël ëak ruurö pit ulöp narö töak söngsöng ëak na.

² Pël yaëen Parisi narök pitën epël mëëa. “Kë yesa akun ngëëngktak arim ya yamëngk pipötön pepanöm wia. Tol ëenak yeë?”

³ Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Ar Tewitre pim omnaröa këen wë ëa pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?”

⁴ Tewit pi Anutuun ngönën tup kaöeta kakaati sê kaömp Anutuun ëöetak wieëa pöt kiri ar yaaurökëer nëmpnaan omèn pasurö nëmpnanëak nga yaaut wak pimënt nak pim omnarö karut mangkën na. Pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?”

⁵ Pël mëak epël mëëa. “Omèn Këëp ne kë yesa akun ngëëngk pöta pepap.”

Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesuuk omèn namp ompyaö mowesa

(Matiu 12:9-14; Maak 3:1-6)

⁶ Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesu pi kaalak ngönën tupta kakaati sê omnaröen ngönën ök yamëem pörek omèn namp pim mor yaapkëës kël waup wëen itena.

⁷ Pël ëen ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnarök Yesuuk akun ngëëngktak ompyaö wasën pöt ngön yaatak ulmëëpënëak ngai yeem wëa.

⁸ Pël ëen pimtök pitëm lupötë itenak omèn mores kël wa pöpön epël mëëa. “Ni wal ëak wais omnaröa itëkëel tau.” Pël maan omèn pöp wal ëak sê pörek taua.

⁹ Pël ëen Yesuuk epël mëëa. “Ne arën pël pël niamaan. Tiar yok pangk kë yesa akun ngëëngktak omnarö ompyaö elmëëpen ma utpet elmëëpen? Yauman omnarö ompyaö mowasëpen ma mëmpen?”

¹⁰ Pël mëak pitën nga it nalnal elmë pet irak omèn pöpön epël mëëa. “Nim mores el më.” Maan omnamp pi pël ëen mores kosang sa.

¹¹ Pël ëen pit ya këlängön utpet ëen pitëmënt wa top ëak neneren epël mëëa. “Tiar Yesu epop tol elmëëpen?” pël mëëa.

Yesuuk pim ngön yaaö omèn 12 pörö il ulmëa

(Matiu 10:1-4; Maak 3:13-19)

¹² Akun pötak Yesu pi Anutuun ök mapënëak rosir naöökël sa. Pël ëak röök pötak ök maim wëen ëwa téa.

¹³ Pël ëen ëlpam walën pim ruuröen yas maan sëen pi pitëm naëaan omèn 12 ëak il moulmëak pitëm yapinten pim ngönte yaaö omnarö pël mëëa.

¹⁴ Nampë yapinte Saimon pöpön Yesuuk yapinte Pita pël mëä. Ën namp Entru pöp Saimon pim nangap. Ën naröa yapinöt Semsre Son, Patolomiuure

¹⁵ Matiu, Tomasre Sems Alpiasë ruupre Saimon Selot pël yamëä pöp,

¹⁶ Yutas Sems pim ruupre Yutas muntap Keriot kakaanëp, ënëmak Yesuun kup mowinaap.

*Omën selap pan wëen Yesuuk ya mëna
(Matiu 4:23-25)*

¹⁷ Yesu pitring rosiraöökäan ëëtöök së oröak pim ruurö selap pan pitring tauaan omën selap Yutia yangerakaanre Yerusalem kakaanre i kaö ëöök Taiiare Saiton ka pöteparëaan narö pit pourö wa top ëä.

¹⁸ Omën pörö pit Yesuuk ngönën ök maan kat wiire pitëm yaumanöt won wasö pël ëëpënëak sa. Pël ëën Yesuuk omën urmerarö pitëk wëauröeta ompyaö mowesa.

¹⁹ Pël ëën omën pourö pit itaangkën weëre kosangö pim naëaan sëen ompyaö sëpën seëa pöt itenak pitta ompyaö sëpënëak kent ëën piik morring ngëen elmëëpënëak ök ëä.

*Ërëpsawiarung wëautere yaköm ë sak wëauta ngönte
(Matiu 5:1-12)*

²⁰ Yesu pi pim ruuröen iteneë epël mëä. “Omnant wonörö ar Anutuuk wa ngaöök yanimë. Pötaanök ërëpërëp ëënëët.

²¹ “Omën peene këen ëeim wëaurö ar ënëmak kep ëënëët. Pötaan ërëpërëp ëënëët.

²² “Omën peene ingre këlël aim wëaurö ar ënëmak sóm anëët. Pötaan ërëpërëp ëënëët.

²³ “Ënëmak omnarö pit arën Omën Këëp nemorö pël niak nga elniak kasëng nimampnaat. Pël ëäk ngön utpet niak arim yapinöt utpet pan wesak niapnaat. Pël ëën ar pöten ërëpërëp ëënëët.

²⁴ Ngaan pitëm ëarö tektek ngön yaauröen pil elmëaurö. Pötaanök pit ar pël yaalniin pöt, ‘Ënëmak kutömweriaan kangut kësang önaat,’ pël weseë ya kë sak ërëpërëpring tan urön.

²⁵ “Ën monere urömaringörö ar omnant weimaurö, yakömpe. Ar kutömweri kaalak munt nant naöngan.

²⁶ “Kaömp nak kepring wakaimaurö, yakömpe. Ar këen eim öneët.

²⁷ “Söm aim wakaimaurö, yakömpe. Ar ingre ya ilak aim öneët.

²⁸ “Omën peene omnaröak arim yapinöt ping wesak yaaurö, yakömpe. Ngaan arim ëaröak tektek ngön kaarka ar yaauröen tapël elmëä.”

*Kööre tokörö lup sant yaalmëauta ngönte
(Matiu 5:38-48)*

²⁹ “Nem ngönte kat yawiaurö arën ök nia-maan. Arimëen kööre tok yaalniaurö lup

sant elmëën. Utpet yaalniaurö ompyaö elmëën.

³⁰ Omën ar utpet niwasëpënëak ngön yaaurö Anutuuk ompyaö mowasëpnaan kimang man. Ën arimëen ökre was yaalniauröaan Anutuun kimang man.

³¹ Omën nampök kerëm nentak yanimöön pöt nenteta nimööpnaan mowasum. Ulpëen rangkëp yeön pöt iriipön nga elmëënganok.

³² Namp niin omën nantön kimang niaan mamp. Nampök niikaan wa ëp ëen kaalak nimpënëak ke urak manganok.

³³ Ar omnaröak omnant elniipënëak kent kön yawi pipël arökta pitëmëen elmëën.

³⁴ “Arim kar lup sant yaalniaurö kangiiir lup sant elmëënë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta lup sant tapël elmëä yä.

³⁵ Ën omën ompyaö yaalniaurö kangiiir ompyaö elmëënë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta ompyaö tapël elmëä yä.

³⁶ Ën ar omnarö kangut nimpënaak pël wesak omnant mampunë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta omnarö kangiiir tapël mampënaak pël wesak omnant men yä.

³⁷ Ar pöt, arimëen kööre tok yaalniaurö lup sant elmëak ompyaö elmëën. Ar omnarö omën kangutëen kön wiak mengkanok. Pël ëënë pötak kangut kaö pan wak Anutu Ngaarëkëpë ru sënëët. Pöt pi omën pimëen yowe nëmaan yaaöre utpet yaalmëä pöröaan kësangën yaaup. Ar Anutu ru sënë pötaan pim ök tapël omnarö elmëën.

³⁸ Arim pepapök yaköm yaalni tapël arta yaköm elmëën.”

*Ngön ë pet yairauröa yäë pöta ngönte
(Matiu 7:1-5)*

³⁹ “Ar omnarö kom ëäk ngön ë pet yairaupë yäë pöl ëënganok. Pël ëënë pöt Anutuuk ngön ë pet yairaupë yäë pöl naalniin. Ar omnarö ngön ë pet yairaupë yäë pöl könöm mangkanok. Pël ëënë pöt Anutuuk ngön ë pet yairaupë yäë pöl könöm nangingkën ëëpnaat. Ar omnaröa saunaté kangut kërë moalan. Pël ëënë pöt Anutuuk arimotë kangut kërë nuulapnaat.

⁴⁰ Ar omnarö kësangën yaalmëen Anutuuk ar tapël elniipnaat. Pöt arim ëënë pöt il wesak kësang panë wesak wa top elniipnaat. Pöta ök omnaröen elmëënë pöt Anutuukta ar elniipnaat.”

⁴¹ Pël mëak Yesu pi yal menak watepang ngön nent epël mëä. “Omën it il téa naar piarip yok pangk nampnamp mësak sëpën ma? Won, pël naëpan. Piarip pouwaar kanö wiaan saarëak së parë orööpnaat.

⁴² Runga pep kaatak nampök pim pepap il newaspan. Pi omnant ewat sa pet irak pim pepapë ök sëpnaat.

⁴¹ Ni tol éënak nim karipë itöök ulöl kotten iteneëak nimtëöökë këra elten kön nawiin yaën?

⁴² Nimtëöök om wiaan ni tol éak karipön epël maan pangk éëpën? 'Ngöntöp, ni kat newiin ne nim itöök ulöl wia pipët niömaan.' Kaar omnamp, ni nimtë itöök këra elte wia pipët wakök nim karipë itöök ulöl wia pipët wëën pangk éëpnaat."

Këraatë songönte

(*Matiu 7:16-20; 12:33-35*)

⁴³ "Këra ompyaumentëk ulöp utpetarö nautpan. Én këra utpetementëk ulöp ompyauro nautpan.

⁴⁴ Këraamenti songönte ulöpöröak war yewas. Wëleri éër nautpan. Én rakësaöök kasu nautpan.

⁴⁵ Omën ompyaup pi pim lupmeri kön ompyaut wieëa. Pötaanök omnant ompyaö yaë. Én omën utpetap pim lupmeri kön utpetat wieëa. Pötaanök pi utpetat yaë. Omën namp ke nentere nent pim lupmeri peö éak wë pöt këmtak war yewas."

Ka ökyarëauta songön nentepar wia

(*Matiu 7:24-27*)

⁴⁶ "Oröp éën, 'Tenim Aköp,' pël yeneemak nem ngönte kat nawiin éeim?

⁴⁷ Omën nem naë wais ngönte kat wiak nem këm ngön ngar öpna pipopön omën epatak ök éën ar éwat sënëen.

⁴⁸ Omën pipop pi omën ka weit ök réaupë ököp. Omën pöp pi pim kaat ök rëépënëak wap waliit ilak pongön téak wes meën nge-maan yang menak taintaë wesa. Pël éën kopi akunaöök i nga urak tööl noolaan éa. Pöt omën pöp pi taintaë pan wesak ök réa. Pötaanök kosang éa.

⁴⁹ Én omën nem ngönte kat wiak ngar naön éëpna pipopön omën kaat mangki-mangki ök réa pöpëel ök éëmaan. Omën pöp pi ka wapöt taë newasën éa. Pötaanök kopi akunaöök i nga urak tööl olaan yangerak ngentiak utpet pan éa."

7

Yesuuk Rom nga omnaröa wotöököpë inëënp ompyaö mowesa

(*Matiu 8:5-13*)

¹ Yesu pi ngön pöt omnaröen ök më pet irak Kapaneam kak së oröa.

² Pörek Rom nga omnaröa wotöök nampë inëën namp yauman kaö pan yeem wel wipënëak éa. Wotöököp piin kent yaaup.

³ Pël éën wotöököp pi Yesu pim yaauten kat wiak Yuta kaö narö pi koirak waisën pim inëën ruup ompyaö mowasëpënëak wes momëa.

⁴ Pël éën pit Yesuu naë së oröak kosang wesa epël mëëa. "Omën pöp ompyaö yaaup. Pötaanök ni kaamök elmë."

⁵ Pi tiar Yuta omnarö lup sant elniak tiarim ngönën tupët ök réaup."

⁶ Pël maan Yesu pitring së kaata temanöm yesën nga wotöököp pim kar narö epël ök mapënëak wes meën sa. "Aköp mosëp. Ne ompyaup talte ni nem kaatak waisum?

⁷ Ne nemtëën kön wiin pangk naën éën nim ngësël waisumataan pomp yeë. Pötaanök ni om pirek wë këm pëentak aan nem inëën ruup ompyaö sëp.

⁸ Ne omën isauröa ikanöök inëën yaaup. Én nem iri nga omnarö wë. Pötaanök nook nampön, 'Së,' maan sëpnaat, nampön, 'Wais,' maan waisëpnaat, én nampön, 'Pël é,' maan pël éëpnaat. Pötaanök nim naë weëre kosang wieëaup pöten ne kön wiin ni maan nem inëën ruup yok pangk ompyaö sëpnaat."

⁹ Pël maan Yesu pi kat wiak yaan sak kaip ti omën pim énem yesa pöröen epël mëëa. "Ne ök niamaan. Israel omnarö arim naë kön wi kosang yewesa epël nent nokoirën é yeë."

¹⁰ Pël maan nga wotöököpë karurö pit kaalak kaatak së itaangkën inëën ruup ompyaö sak wëa.

Yesuuk yokot namp weletakaan wal ë moulmëa

¹¹ Wë akun nentak Yesu pi ka nenta yap-inte Nain pörökë yesën pim ruuröaring omën kësang pan piiring sa.

¹² Pël éën kak temanöm yesën öng kapir namp pim yokot kopëtäp wëa pël éëëaup wel wiin yang kel weerëpënëak omën pourö wak kakaan kan kourak koira.

¹³ Pël éak Yesu pi öng pöpön itenak yaköm éën epël mëëa. "Ing angan."

¹⁴ Pël mëak naë së umkekët mor wëën wak sa pörö leng éak tauaan epël mëëa. "Yokot epop, ni wal éëmëak yeniak."

¹⁵ Pël ök maan welap wal éak ngön éa. Pël éën Yesuuk pim élëpring öpënëak mëëa.

¹⁶ Pël éën omnarö pöten itenak kas éën Anutuun yaya mëak epël mëëa. "Tektek ngön yaaö kaö namp peene tiarim tekrak yaarö." Pël yemaan naröak epël mëëa. "Anutu pim omnarö kaamök elniipënëak yewais."

¹⁷ Pël éën Yesu pim éa pöta ngönte Yutia yang pour pangk éën yang naë wieëa pötë sa.

Sonök Yesuu ngësë ru naar wes mëa

(*Matiu 11:2-19*)

¹⁸ Sonë ruurö pit Sonön Yesuu éa pöta ngönte ök mëëa.

¹⁹ Pël maan Son pi ru naar ngön maan sëën Aköpön epël pëlpël mapënëak wes mëa. "Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?"

²⁰ Pël mëak wes meën omën pöaar Yesuu naë së oröak epël mëëa. "Son i yamëaup puuk niin epël pëël nianëak wes yanimë."

'Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöb ma muntapön kor ön?' "

²¹ Akun pötak Yesu pi omën yauman ke nentere nent yaaurö ompyaö mowasöore omën urmeraröaring wëaurö urmerarö waö ë momëere omën it il téaurö it nganga mowasö pël ëeim wëa.

²² Pël ëën omën póaar sê ök maan Yesuuk kangüir epël mëëa. "Arip sê Sonön omnant arpip itaampöore kat wi yeë epotön ök man. It ngaapörö it nganga sê, ing il téaurö ompyaö sak kan ë, kësê éaurö ompyaö sê, katun yaaurö kat nganga sê, welarö wal ë ulmë, ngöntök yaaurö ngön ompyaut ök maan kat wi, pël yeë epotön ök man.

²³ Omën namp nemëen yak pim kön wi kosang yewesaut irikor naën yaë pipop ërëpërep ëëpnaap."

²⁴ Pël maan omën Sonë wes mëa póaar yesën Yesuuk omnaröen Sonë songönte epël mëëa. "Ar ngan yang omën wonrek kalaö naö kent möön sak waisak yaëen itaampunëak saurö ma? Won, Son pi pöta ök won.

²⁵ Ma omën ulpëen ke nalëp mëaö nampön itaampunëak saurö ma? Won, omën ulpëen ke nalörö mëa pörö omnant kësangring omën omp aköröa ka ompyautë wë. Son pi ulpëen ke nalörö namëënëp.

²⁶ Ma ar omën ke tolëëlëpön itaampunëak saurö? Ar tektek ngön yaaö nampön itaampunëak saurö ma? Ar yok pël éan. Ne ök niamaan. Pi tektek ngön yaaö tapöpök pim ya yamëngka pötök tektek ngön yaaö muntaröa ya yamëngkaut il yemowas.

²⁷ Omën pöpëenök ngönëntak epël retëng ëa.

'Kat wi. Ne omën nem ngönte waup wes mëen nimëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.'

²⁸ Ne ök niamaan. Son puuk yangerakë omën pourö il yemowas. Pël éaap omën Anutuuk wa ngaöök yamë pöröak pi il yemowas. Pitëm naëaan koturöakta pi il yemowas."

²⁹ Omën yaapöröre takis yewaurö pit makre ku mëak epël mëëa. "Mak, Anutu pi ompyaö yaaup." Pöt Sonök wet rëak pit i momëa. Pötaanök pël mëëa.

³⁰ Ën Parisi ngönën omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit Sonök i momëëpnaaten kaaö yeem Anutuu kan ompyaö pet yaalmë pó kasëng mena.

³¹ Pit pël yaëen Yesuuk epël mëëa. "Ne ar akun eptak wëauröen oröp nentak ök elniim? Ar talöröa ökörö?"

³² Ar rungaaröa ökörö. Rungaarö pit ka tomök ngasam yeem neneren epël yema.

'Ten intö tang yamöön ar tan naurön yeë.

Ten ingre tan yaan ar ingre ya ilak naën yeë.'

³³ Ar tapël yaaurö. Son i yamëaup pi wais wain i nanën wë akun nantë kaömp ngës

olëak wëen ar piin, 'Pi urmerapring wë,' pël aiman.

³⁴ Ën peene Omën Këëp ne wais iire kaömp yenën ar epël aim. 'Iteneë. Omën epop wain iire kaömp kaö yenëp. Pi takis yewaöre saun omnaröa karip,' pël aim.

³⁵ Pël éaap Anutu pim éwat pöt arim naë wieëanëen ar tenip sant elnian tapön."

Öng utpet nampök Yesuu ingesiarë i köp nga kamp nent lë momëa

³⁶ Parisi ngönën omën nampök Yesu piiring kaömp nëmpënëak yas maan pim kaata kakaati sê kaömp yenem wëa.

³⁷ Pël ëën kak pörök öng utpet namp Yesu Parisi onnampë kaatak kaömp yenem wë pöt kat wiak i köp nga kamp nent kep ompyautaring wak sa.

³⁸ Pël éak Yesuu kasngaël sê pim ingrak tauëë ing éa. Pël ëën ing lelapöt pim ingesiarë ngentiin pim kepön ëptak kol mowesak ingesiar tot nak i köp nga kamp pöt lë momëa.

³⁹ Pël yaëen Parisi omën Yesuun yas mëëa pöp itenak kön epël wia. "Pi tektek ngön yaaö namp éanëen öng epopë songönten éwat éan tapön. Öng epop saun öngöp."

⁴⁰ Pël kön yawiin Yesu pim kön pöt itenak epël mëëa. "Saimon, ne ngön nent ök niamaan kat wi." Maan Saimonök epël mëëa. "Rë yanuulaup, ök a."

⁴¹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Omën naar piarpim sum kangit wiaapnaat. Namp 500 kina, namp 50 kina.

⁴² Piarip sum pöt kangüir mampënaat pangk naën éa. Pël éen mon pepap piarpim kangüir mampëna pöt sêp mowesa. Ni kön wiin omën póaarëkaan talëpök mon pepapön lup sant elmëëpën?"

⁴³ Pëel maan Saimonök epël mëëa. "Ne omën sum kangit selap sêp mowesa pöpön kön yawi." Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Ni pangk yaan."

⁴⁴ Pël mëak kaip ti öngöpön itneë Saimonön epël mëëa. "Ni öng epopön iteanaan ma? Ne nim kaatak waisën ni ingesiar iirömaan iit nenangkën. Pël ëën öng epop pim ing lelapatak nem ingesiar i neirak kepön ëptak kol yewas.

⁴⁵ Ne waisën ni sant elnëak tot nenenën éaup. Pël ëën öng epopök nem ingesiar tot yen.

⁴⁶ Ni nem kepön ëptak iit wa nenemëen yaëen öng epopök ingesiarë i köp nga kampët wa yenemë.

⁴⁷ Pötaanök öng epopë lup sant kësang yaalmë pöta songönte ök niamaan. Pim utpetat kësang pan pötë kangut kërë moolëaut. Namp pi nook pim saun kotta kangit kërë moolema pöt pim lup santeta kot tapël elnëëpnaat."

48 Pël mëak Yesu pi öngöpön epël mëä. “Nim saunaté kangut kërë niolëaut.”

49 Pël yemaan omën piiring kaömp neim wëaurö pit kön epël wesa. “Saunaté kangut yakërë epop pi omën ke tolëälëp?”

50 Pël ëën Yesuuk öngöpön epël mëä. “Nimtë neen kön wi kosang yewesautak ut-petatakaan yaniö. Pötaanök ya kè sak sè öm.”

8

Öng narö Yesuu ënëm sa

1 Akun kot nent won sëen rangkël Yesu pi ka kotre kaö poutë ngön ompyaut ök mëak Anutuuk wa ngaöök nimëepna pöta ngönte ök maö yesën pim ru 12 pöröeta piiring sa.

2 Pël yaëën öng narö Yesuu ngaanëer urmerarö pitëkaan waö ë mëere yauman ompyaö mowasö ëa pörö pitta Yesuring sa. Namp Maria Matala kakaanëp urmerarö 7 ëak waö ë momëa pöp.

3 Namp Soana ngarangk namp Susa Erotë kaatak wëaup pim öngöp. Ën namp Susana piporöere öng munt narö pit Yesuring yesem Yesure ruurö sumre omnant kaamök elmë sa.

Omnant öpöt yaakyoolëauta ngönte (Matiu 13:1-9; Maak 4:1-9)

4 Ka poutëaan omën selap pan sè wa top ëën Yesuuk watepang ngön nent epël ök mëä.

5 “Omën nampök pim yaak omnant öpöt olëa. Pël ëën nant kamaöök ngentiin omnarök kan sè waisö yeem ing mësak pötöp rep olaan intörök wa na.

6 Ën nant këlöökë ngaarëk ngentia. Pël ëaut orök yang kolapët won ëën umön rëa.

7 Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël ëën nönöt orök ngep ëën sësë ëa.

8 Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël ëën pötökëer aprak kè kësang pan, kengk nemorëët 100, nemorëët 100 pël uta.” Yesu pi pël mëak ngön ëak epël mëä. “Katrëngëpök ngön epët kat wiip.”

Yesu pim watepang mëäuta songönte (Matiu 13:10-17; Maak 4:10-12)

9 Pël maan ruurök Yesu pim watepang ngön pöta songönten pëel mëä.

10 Pëel maan Yesuuk epël mëä. “Anutu pimtok wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëep pöta songönte arënëökëer pet yaalni. Ën omën muntarö pit pöta songönte kat wiipanëak watepang ngön ök yak. Pit Anutuu naë rë olaan pitëm saunaté kangut kërë ola-pan itöök itaampënaatak këëten yok pangk itnaampan ma katëëpök kat wiipnaatak songönten këëkë kön nawiipan.”

Omnant öpötëen watepang ngön ëa pöta songönte (Matiu 13:18-23; Maak 4:13-20)

11 “Watepang ngön niak pöta këet epët. Anutu pim ngöntak omnant öpöt yoolak pötë ök yaë.

12 Omnant öpöt kamaöök ngentia pötë ökörö, omën narö ngönën kat wiak Anutuun kön wi kosang wasën utpetatakaan moöpanëak Setenök pitëm lupötëaan wa yemoola.

13 Ën öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö, omën narö ngönte kat wiak ërëpsawi ëak öpnaat. Pitëm lupötë misën il natëen. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëen morököt oröön wil këlök ëëpnaat.

14 Ën öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö, omën narö ngönën kat wiipnaatak wë koröpöökë omnantön kön selap ëëre monere urömen kentre kaur ëëre omën munt nantön war ë pël yaëën pötök ngep elmëen ngönën këet mos ëëpnaat.

15 Ën öpöt yang kolaptak ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak lupöt ompyaö wesak wak wëen pitëm wëwëatë kè ompyaut koirëpnaarö.”

Esuwes mangiak ëlëep yawiauta ngönte (Maak 4:21-25)

16 “Omnarö esuwes mangiak kapita öngpök mëere urta ikanöök wi pël naëngan. Ngaarëk wesirën ëwa ëaan omën kakaati waisëpnaarö ëwa pöön itaampnaat.

17 Omën ëlëep wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat. Ën ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëën omnarö itaampnaat.

18 Ar nem ngönöt këëkë wesak kat wieë. Omën namp Anutuuk ngön ompyaö lup nant mangkën ompyaö wesak öpna pöp muntat kësang wesak mamnaat. Ën namp naön wë wak wë wes öpna pöt wa ëp ëëpnaat.”

Yesure ëlre nang pitëm ngönte (Matiu 12:46-50; Maak 3:31-35)

19 Akun nentak Yesuu ëlre nang pit Yesuun itaampnëak sa. Pël ëën omnarö kësang pan peö ëën pit om pëlëer wëa.

20 Pël ëën omën nampök epël mëä. “Nim ëlre nang niin itaampnëak wais tomök wë.”

21 Maan kangir epël mëä. “Omën Anutuu ngönöt kat wiak ënëm yaë piporö nem ëlre nangarö pit yaë.”

Yesuuk kent kaöaöön nga maan leng ëa (Matiu 8:23-27; Maak 4:35-41)

22 Kët nentak Yesure pim ruurö pit wang naöök ilëak pitën epël mëä. “Tiar i kaö olëak ëngk komuntakël sëpa.” Pël mëak sa.

23 Yesem Yesu pi itkaan ëën ka ura. Pël ëën kent nempel möön i kaö maat wangaöök ilaan utpet ëak i kaöök ilapnëak ëa.

24 Pël ëën pit Yesuu naë sè it moilak epël mëä. “Rë yanuulaup, tiar kö sëpenëak yeë.”

Pël maan pi wal êak kentöore kaö maaton nga maan kentö leng êen kaö maat wiap sa.

²⁵ Pël êen pitên epël mëëa. “Ar oröpmorêen neen kön wi kosang nenewasên yeë?” Pël maan pit yaan sak kas êak neneren epël mëëa. “Omên epop tal namp apen? Puuk kentre kaö ma pöteparên nga maan pim ngönte ngar yeöp.”

Yesuuk omên kaökaö yaaö nampökaan urmerarö waö ë mëa

(Matiu 8:28-34; Maak 5:1-20)

²⁶ I kaö olêak sê Kalili êngk komuntakêl Kekesa yangerak sê oröa.

²⁷ Pël êak pörek wangaö leng ë ulmêak wêen ka pöökaan omên namp pitêm naë sa. Omên pöp pim lupmeri urmerarö wêen akun wali yool wakaimaup. Akun wali urmer pörö omên pöpök taintaë wakaima. Pël êaan omnarök kêt poutê ngarangk kêêkê elmêimeïe wii weitring wii motêeima. Pël êaap omên pöp pi wii pötta wil moolaima. Pël êak urmer pörök omnamp mësak omên wonrekê seima. Pi kakaati ka naurönöp, omên yangaöök pëen wêaup.

²⁸ Omên pöpök Yesuun itenak merêk mëak pim ingesiarê sê ngentiak epël mëëa. “Yesu ni Anutu Ngaarêk panêpê Ruup. Ni ne tol elnêem? Ne këlängön nangkanêak kimang yeniak.”

²⁹ Pöt Yesuuk urmeraröen ngön ök maan orööpênêak yeem urmerarök ngön pil mëëa.

³⁰ Pël êen Yesuuk pim yapinten pëel maan epël mëëa. “Nem yapinte Selap.” Pöt urmer selap piik ilêak wakaima pötaanök.

³¹ Pël êen urmer pörök Yesuun ngön êak epël kimang mëëa. “Ni ten es parêaöökêl waö ë nimêengan.”

³² Yang pörek tangitak pol narö kêsang lupönöök wêa. Pël êen urmerarö pit es pariaöökêl sêpanêak kas êen Yesuun ke urak epël kimang mëëa. “Ni ten om wes nimêen polöröa öngpök ilenaan sên.” Pël maan Yesuuk kuure mak mëëa.

³³ Pël êen urmerarö pit omên pöpökaan orök sê polörök ilêa. Pël êen polörö pöömpö sê parêaöök orök sê i kaöök ilêak i nak wel wia.

³⁴ Pël êen pol ngarangkörö pit itenak kas sê ngön pöt ök maan kaare yang pörekê omên wêaurö pangk ë pet ira.

³⁵ Pël êen omnarö pit pöten itaampênêak Yesuu naë sê itaangkên omên urmerarö piikaan orök sa pöp könö koirak poë koröp urak Yesuu naë wel aisêaan pit itenak kas êa.

³⁶ Pël êen omên pöten itena pörök Yesuu omên urmerarö lupmeri wakaimaup ompyaö mowesa pöta ngönte omnaröen ök mëëa.

³⁷ Pël êen Kekesa yang pörekê omên pörö pim êa pöten kas êen Yesu pi pitêm yanger

sêp wesak sêpênêak maan kaalak wangaöök ilêa.

³⁸ Pël yaëen omên urmerarö piikaan waö ë momêa pöpök Yesuring sêpênêak ke urak kimang mëëa. Pël êen Yesuuk kaalak wes mëak epël mëëa.

³⁹ “Nim kak sê omnaröen Anutuun nim naë retêng kaö elniak sant yaniwas pipta ngönte ök mam.” Pël maan omên pöp pim kak sê omên pörek wêauröen Yesuuk pim elmêa pöt pout ök maima.

Yesuuk öng namp ompyaö mowesak Sairasê koontup weletekaan wal ë moulmêa
(Matiu 9:18-26; Maak 5:21-43)

⁴⁰ Omnarö pit Yesu kaalak sêpênêak yaëen kor wêen sê oröön omên pourö wa top êak êrêpsawi elmêa.

⁴¹ Pël êen ngönên tupta ngarangk namp Sairas pi Yesuu naë sê pim ingrak tok oriak kosang wesak kimang epël mëëa. “Ni nem kaatak wais,” pël mëëa.

⁴² Omên pöp pim koont kopêtap krismaki 12 êak saup wêa pöp yauman kaö pan wel wiipênêak yeëa.

Yesu piiring yesên öngre omp kêsang pan pi il mowaria.

⁴³ Pël êen pitêm tekrak öng namp öng yauman êeim wêen krismaki 12 êak saup wêa. Pël yaëen rotaarökta kaamök elmêen pangk naën êa.

⁴⁴ Öng pöp Yesuu kasngaë sê pim mores ulpênêpök mësel elmêen tapêtakêër won sa.

⁴⁵ Pël yaëen Yesu kat men êak pëel mëëa. “Talêpök mësel yaalnê?” Pël maan pit wonwon yemaan Pitaak epël mëëa. “Kaöap, omnarö tetang menak wêep narök mësel yaalniip oröpmorêen yaan?”

⁴⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. “Won, omên nampök mësel elnêen nem weëre kosang nant piik yesên kat men yeë.”

⁴⁷ Pël maan öngpöp pi itaangkên pim songönte tekeri yewasên reireë urak Yesuu naë sê pim ingrak tok oriak omnaröa itöök pim yaumanta songöntere mësel êlmêak teëntom ompyaö sa pöta ngönte war wesak ök mëëa.

⁴⁸ Pël êen Yesuuk epël mëëa. “Koontup aë, nimtê kön wi kosang yewesautak ompyaö yesên. Pötaanök ya kê sak öm.”

⁴⁹ Pi pël yamêem taprek om wêen omên namp ngarangkêpê kaatakaan sê ngarangkêpön epël mëëa. “Nim koontup wel wiaarek kêpök rê yanuulaup koirak waisngan.”

⁵⁰ Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak kangjiir ngarangkêpön epël mëëa. “Ni kon selap êenganêp om kön wi kosang newas. Pël êen nim koontup ompyaö sêpnaan.”

⁵¹ Pël mëak kaatak sê orök omên muntaröen kakaati sêpanêak nga mëak

Pitaare Sonre Semsre koontupé élre pebaar pitémént piiring koontupé wíeéaureké sa.

⁵² Pél éak óngre ompörö koontupéén ingre ya ilak késang yaan Yesuuk epél mééa. “Ar ing angan. Koontup pi wel nawiin om ka ura.”

⁵³ Pél maan pit wel yaap wiaup pél kón wiak sóm éa.

⁵⁴ Pél yaéén Yesu pi koontupé moresi wak epél mééa. “Koontup aé, ni wal é.”

⁵⁵ Maan pim kónöp kaalak sé ilaan tapétakéér teéntom wal éa. Pél één kaómp mampénéak ók mééa.

⁵⁶ Pél één élre pebaar pöten itenak yaan pané sa. Pél yaéén Yesuuk omén oróa póta ngónte omnaröen mepanéak nga mééa.

9

*Yesuuk pim ru 12 pöröen ya ngón mééa
(Matiu 10:5-15; Maak 6:7-13)*

¹ Yesu pim ru 12 pöröen yas maan séén urmeraró waó é moméere yauman yaauró ompyaó mowasó pél éépénéak weére kosang mena.

² Pél éak Anutuuk wa ngaóók niméak wé pél maóre yaumanóro ompyaó mowasó pél éépénéak pit wes moméa.

³ Wes moméépénéak yeem epél ngan ré mena. “Ar kan kouraké omnant wak sénganok. Sungkóreere kérré kaómpre monere pótring ulpéén naar wak sénganok.

⁴ Kak nerek sé oróak ka ilané iptak péén wé oléak séné.

⁵ Nerek sé oróon pit ka naníngkén één pót ing porpor elméak arim íngótéaan yangre ulólot kéré ka póók moolan.”

⁶ Pél maan sa. Pél éak ka pouté yesem ngónén ók maó yauman omnaró ompyaó mowasó pél é sa.

*Erót pi Yesu ngónte kat wia
(Matiu 14:1-2; Maak 6:14-29)*

⁷ Omén omp ak Erot pi Yesuun omnant yaaó pótón kat wiak éngk ma e wesa. Pót omén naróak Yesuun Sonók weletakaan wal éak wé yaé pél mééa pótaanók.

⁸ Én naróak tapél, “Eliak oróak yaé koróp,” yemaan naróak, “Tektek ngón yaaó ngaan wakaimauróakaan nampók wal éak yaé koróp,” pél mééa.

⁹ Pél yemaan Erot pi epél mééa. “Son pöp nook maan ngernger ilauppe. Talépók yaauten né kat yawi?” Pél méak Yesuun itaampénéak kent elméa.

*Yesuuk omp 5000 éak kaómp mena
(Matiu 14:13-21; Maak 6:30-44; Son 6:1-13)*

¹⁰ Yesuun ngón yaaó pim wes méa pörö pit ya nga im oléak kaalak sa. Pél éak pitém ya mémpöore omnant é ima pótón ók mééa. Pél één pit koirak kak pörek sép wesak ka nenta

yapinte Pesaita pörek sé pitémént ópénéak sa.

¹¹ Pél één omnaró pöten kat wiak kaalak pim éném sé oróon Yesu pitén itenak ngóntre kar elméak Anutuuk wa ngaóók niméak wé póta ngónte ók méak yaumanringóro ompyaó mowesa.

¹² Pél éeim wéén wiap kanók kétép yeilaan ru 12 pörö pim naé sé epél mééa. “Tiar omén wonrek wé. Pótaanók ni omnaröen maan repak yang eprek ka wíeéauté sé kaare kaómp koirép.”

¹³ Pél maan Yesuuk epél mééa. “Arók kaómp menéé.” Maan pit epél mééa. “Tenim naé kaómp selap won, kaómp mor nas én i kaó imén kopét naar pél éak wia. Ma ten kak sé omén selap eporóa kaómp nant sum éénéak yaan ma?”

¹⁴ Ompörö selap pan 5000. Pótaanók pél mééa. Pél maan Yesuuk pitén epél ók mééa. “Ar omnaröen ók maan pit kom éak rongan 50 50 pél wel aisap.”

¹⁵ Pél maan ruuró pit pél elméén omén pouró wel aiséa.

¹⁶ Pél één Yesu pi kaómp mor nas pótring i kaó iménaar wak kutómweriil itenéé Anutuun yowe méak pelak omnaró kom é mampénéak ruuró mena.

¹⁷ Pél één omén pouró nak kep éak kaut olaan ruuró wak kór 12 póté waulón peó éa.

*Pitaak Yesuun Kristo mééa
(Matiu 16:13-19; Maak 8:27-29)*

¹⁸ Akun nentak Yesu pi pímte ruuróaring péén wé kimang ya ména. Pél éak pitén epél méak péél mééa. “Omnaró neen talép aim?”

¹⁹ Pél maan pit kangíir epél mééa. “Naróak níin, ‘Son i yaméaup,’ pél aim. Én naróak pót, ‘Eliá,’ pél yaan naróak, ‘Tektek ngón yaaó ngaan wakaimauróakaan nampók wal éa,’ pél aim.”

²⁰ Maan Yesuuk epél mééa. “Én arimtok pót talép aim?” Pél maan Pitaak kangíir epél mééa. “Ní Kristo, Anutuuk Yaó Níiaup.”

Yesu pi pímte wel wiak wal éépna ngónte ók mééa

(Matiu 16:20-28; Maak 8:30-9:1)

²¹ Pél maan Yesuuk pitén Pitaé ngón mééa pót omnaröen ók mepanéak nga mééa.

²² Pél méak yal menak epél mééa. “Omén Kéép ne wé énémak kéémre kélangón késang kat wiire ngarangkre kiri ar yaaó kaóaróere ngón kosangóté ngarangkóro pit kaséng nemanak neméngkén wel wiak akun nentepar nent kaalak wal éémaap.”

²³ Pél méak omén pouróen nent epél mééa. “Namp pi nem éném elnéépénéak pót pímte kónóóké kentót kéépót weseé, ‘Ne Yesu píméén wel wiima pót pangk éémaap,’ pél wesak pim kéra yetapèr két pouté waalak nem éném éép.

²⁴ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sêpnaat. Ën namp nemëên yak wëwëet këëpöt wasêpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat.

²⁵ Ën namp yangerakë omnant pout kent ëak weim wëên pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëên omën pötök tolëël kaamök elmëëpën? Pël naëpan.

²⁶ Namp pi nemëntre nem ngönëntaan omnaröa ëöetak ëö ëëpna pöp ënëmak Omën Këëp ne nem Pepapre ngëëngk enselöröaring pitëm ëwaat nem rangk elaan nem kutöm ëwaöring oröak piin kaaö elmëëmaap.

²⁷ Ne yaap niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawiin om wëên Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt yaaröön itaampun sa."

*Yesu pi möönre koröp maim wa
(Matiu 17:1-13; Maak 9:2-13)*

²⁸ Yesu pi ngön pöt mëak wë kët 8 ëak won sëên Pitaare Sonre Semsre pël ëak pit koirak Anutuun ök mapëneäk rosir naöökë sa.

²⁹ Pël ëak ök yemaan ë kosaö maim koröp oröön ulpëënëpta kôlam panë tëën ëwa elmëa.

³⁰ Pël ëên omën naar oröak piiring ngönngön ëa yapintepar Mosesel Elia.

³¹ Piarip kutöm ëwaöring oröak wë Yesu pi Anutuu yaö mëea pöl Yerusalem kak sê wel wiipna pöta ngönte piiring aim

³² wëên Pitaare karaar pit kakom pan yaëenak ke urak it nganga sak itaangkën Yesuu ëwaö wiaan omën pöaar piiring tauaan itena.

³³ Pël ëên piarip Yesu wil moulmëak sêpëneäk yaëên Pita pi köpël yak Yesuun köntak epël mëea. "Kaöap, ten eprek wëên ompyaö yaë. Pötaanök ten ka kot nentepar nent ëak ök renaan, nent nimëên, nent Mosesëên, nent Eliaëên ëak"

³⁴ Pël yemaan tapët pöt uröam nempel iri kaka elmëên pit kas ëa.

³⁵ Pël ëên uröam pömpelë öngpökaan ngön epël oröa. "Epop nem Ruup, piin yaö mëëaup. Pötaanök ar pim ngönte kat wiin."

³⁶ Pël ëên pit ngön pöt kat wieë itaangkën Yesu pimët tauaan itena. Pël ëak pit omnant pitëm itaampööre kat wi ëa pöt tapëtakëer omnaröen ök nemaan om yak wesak wakaima.

*Yesuuk yokot namp urmerap piik wëên
waö ë momëa*

(Matiu 17:14-21; Maak 9:14-29)

³⁷ Ëlpam walën rosiraöökkaan ngemaan omën kësang pan Yesu kan kourak koirak.

³⁸ Pël ëak omën pöröa tekraakan nampök epël mëea. "Rë yanuulaup, ni nem yokotupön iteempëek yak kosang wesak kimang yeniak. Pi kopëtapök yaë pötaanök.

³⁹ Urmerapök pi taintaë wak wëên këlël aim wë. Pël ëak pöpök pi kutpat ë moolaan

ngentiak ing elre mor el ëak wieë kepeep yangësem wiaakë yaë. Pël ëên këlangön panë yemengkem wil nemoulmëên yaëên

⁴⁰ nim ruuröak waö ë momëëpëneäk kosang wesak kimang maan pitök waö ëên pangk naën ëaut."

⁴¹ Pël maan Yesuuk epël mëea. "O kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar lup kosarö. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem kön wiin akun tolëël arring wë arim könömöt weim öm? Nim yokotup nem naë wak wais."

⁴² Maan yokotup yak yesën urmer pöpök kutpat ë moolaan ngentiak ing elre mor el ëak wiaan Yesuuk urmerapön ngön kosang mëak yokotup ompyaö mowesak pim pepap kaalak mena.

⁴³ Pël ëên omnarö Anutuu weëre kosang pöten itenak yaan sa.

*Yesu pi kaalak pim wel wiipnaata ngönte
ök mëea*

(Matiu 17:22-23; Maak 9:30-32)

Pit Yesuü ëa pöten om kön wieim wëên Yesuuk pim ruuröen yas mëak epël mëea.

⁴⁴ "Ar ngön epël këëkë kat wieë. Omnarök Omën Këëp ne ngaaröa moresi neulëëpna akunet temanöm yes."

⁴⁵ Yesuuk pit ngön pöta songönten kön wiipanëak ëlëëp mowesa. Pël ëên pit ngön pöt kat wiak ëngk ma e ëên pël mapëneäk ëak kas ëên sêp wesa.

Kaö sak wëauta ngönte

(Matiu 18:1-5; Maak 9:33-37)

⁴⁶ Ruurö pit, "Tiarim naëaan talëpök kaö sak wë," pël mëak pitëmët ngön gla ëa.

⁴⁷ Pël yaëên Yesu pi pitëm kön pöten itenak runga kot namp wak pim naë tau ulmëak

⁴⁸ pitën epël mëea. "Omën namp nemëên yak runga kot ke epëlëp ompyaö elmëëpna pipop ne elnëëpnaat. Ne elnëëpna pipop nem wes nemëaup elmëëpnaat. Arim tekraakan namp, 'Ne irëak wë,' pël apna pipop pi isak öpnaap."

*Omën namp arim yaaut utpet newasën
ëëpna pipop arim karip*

(Maak 9:38-40)

⁴⁹ Pël maan Sonök epël mëea. "Kaöap, ten itaangkën omën namp nim yapintak urmerarö waö ë yamëên itenaut. Pël ëaupök omën pöp tiarim ënëm naën yaë. Pël ëên tenök pël ëëpanëak kan mowariaut."

⁵⁰ Pël maan Yesuuk piin epël mëea. "Ar kan mowariangan. Omën namp arim yaat komun naurön ëëpna pipop arim karip."

*Sameria omnarök Yesu ka nemangkën
ëa*

⁵¹ Yesu pi Anutuuk pi koirak kutömweri sêpna pöt temanöm yesën kosang wesëëak Yerusalem kakë sêpëneäk mëea.

52 Pël äak omën narö wes mēen wet rëak sē Sameria yangerak ka naöök sē oröak Yesuun kaare omnant kopëta wasëpënëak mēëa.

53 Pël maan omën pörö pit Yesu Yerusalem kakë sēpnaat ewat wë yak pi sant nemowasën ëa.

54 Pël ëën Yesuu ruaar Sonre Sems piarip pöten itenak epël mēëa. “Aköp, tenip maan kutömweriaan esuwes irë pit kotöpën ma?”

55 Maan kaip ti nga mēëa.

56 Pël äak pit kak nerekë sa.

*Yesuu ënëm ëëpënaata ngönte
(Matiu 8:19-22)*

57 Yesën kan kourak omën nampök epël mēëa. “Nim yasumëët ne ënëm elniimaap.”

58 Maan Yesuuk epël mēëa. “Kent tokörö pit pitëm ka yauraut wia. Ën intörö pitta pitëm ka ëpöt wia. Pël ëaap Omën Këëp nem ka uröma kaat won.”

59 Pël mëak Yesuuk omën nampön epël mēëa. “Ni nem ënëm ë.” Pël maan kangiiir epël mēëa. “Aköp, ni yok pangk kat newiin wet rëak sē nem pepap yang kel weerum.”

60 Maan Yesuuk epël mēëa. “Sëp was. Omën nem ngönte ngaarëk naön yaaö pöröak yok pangk wel pitëm karurö yang kel weerëpnaat. Ën ni pöt sē Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök ma.”

61 Pël maan omën munt nampök epël mēëa. “Aköp, ne nim ënëm elniimaaten kent yaë. Pël ëaap ni kat wiin wet rëak kak sē nem karurö mor menak waisum.”

62 Maan Yesuuk epël mēëa. “Omën namp pi Anutuu yaatak wë wëwë ngaanten yaköm ëëpna pöpök Anutu pim wa ngaöök mëak wëaö pöta yaat yok pangk namëmpnan.”

10

Yesuuk omën 70 äak ngönën yaatak wes mëa

1 Ënëmak Aköp pi omën munt 70 äak kom ë ulmëak pim ënëm sēpnaal ka kotre kaö poutë naar kak nerekëën naar kak nerekëën pëlpël äak wet rëak wes mēen sa.

2 Wes mëëpënëak yeem epël mēëa. “Ya lupöök kaömp kē kësang pan köp sak wë. Pël ëaap ya omnaar kopët. Pötaanök ar yesem pöt ya Pepapön kimang man. Pël ëën puuk ya omën munt narö koirak wes mēen këet wa rongan ëëpnaan.

3 Seë. Yesem epël kön wieë. Pol sëpsëp ruurö kent toköröa öngpök wë pöl nook ar omnaröa öngpök wes nimëën sē önëen yeë.

4 Pötaanök monere kërre ing kërre pöt wak sënganok. It wompwomp ëënganëën kan kourak yesem omnarö koirak ngönaak manganok.

5 Ar ka nentak sē ilanë piptak wet rëak epël man. ‘Anutuuk öngre omp ka eptakörö mayaap elniip.’

6 Pël ëën ka pötak omën mayaap namp wëa pöt arim mayaap ök mēëa pöt pim naë orööpnaat. Won ëën pöt arim mayaap pöt arimtë ngësël kaip tiak waisëpnaat.

7 Ya omnarö pit pitëm ya yamëngkauta kangiiir omnant yok pangk yeö. Pötaanök ar ya omnarö arim ka önë pötak pëen wëen kaömpre iire pöt pit ningkën pöt yok pangk nën. Pël äak ar ka paspas ëënganok.

8 Kak nerek sē oröön sant niwesak kaömp ningkën pöt nën.

9 Pël äak kak pörökë yauman omnarö ompyaö mowesak, ‘Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak yaë, pël man.

10 Ën ar kak nerek sē oröön pit sant naal-niin ëën pöt ar ka tomök sē tauëë epël man.

11 ‘Ar kön wiak “Ten utpet yeë,” pël wasënëëk yak arim ka epöökkan yangre ulöl tenim ingötë el menaut kaalak kërë arimtëen yanuulak. Pötaanök ar këëkë kön wieë. Anutuuk wa ngaöök nimëëpnaaten kaaö yeë.’

12 Ne niamaan kat wieë. Ngaanëer Sotom kakörö pit utpet ëeima. Pötaan akun kaöaöök Anutuuk Sotom kakaanörö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ka ke pilötë pörö utpet pan ëën Sotom omnaröa kangut kaö wesak mampnaat.”

*Yesuuk ka nantë omën lup kaip natiin
ëauröaan yaköm ngön mëa
(Matiu 11:20-24)*

13 ‘Yakömpe, Korasin omnaröen. Yakömpe, Pesaita omnaröen. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Taiiare Saiton omnaröen elmëanëën pit ngaanëer pitëm lupöt kaip tiak ulpëenne poë koröp sinöt äak ka kosöt kolak pitëm koröpök wa mëan tapön.

14 Pötaanök wë ënëmak akun kaöaöök Anutuuk Taiiare Saiton omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt utpet pan ëën pitëm kangut kaö wesak nimpnaat.

15 Ën Kapaneam omnarö, ar kutömweriil isën ma? Won, ar es parëaöök ngemanëët.”

16 Pël mëak Yesuuk pim ruuröen epël mēëa. “Arim ngönöt kat wiipna piporö nem ngönte kat wiipnaat. Ar kasëng nimampna piporö ne kasëng nemampnaat. Ne kasëng nemampna piporö wes nemëaupta kasëng mampnaat.”

Ya omën 70 pörö kaalak waisa

17 Omën 70 pörö ya nga im olëak kaalak ërëpsawiarëng sē oröak Yesuun epël mēëa. “Aköp, ten nim yapintak urmerarö wäo elmëen tenim ngönöt kat yawi.”

18 Maan epël mēëa. “Ne itaangkën Seten pim weëre kosang won sēen pi kent tangaarötë yaë pöl kutömweriaan wais yengenti. Pötaanök ar peene urmerarö wäo yaalmë.

¹⁹ Kat wieë. Ne yok weëre kosang nin-aut. Pötaanök ar kamalre körngap pôro ing mäsaan kööre toköp Seten pim weëre kosang pötak ar il naniwaspan ma këere nga nentak utpet naniwaspan.

²⁰ Ar pöt, urmerarö arim ngönöt kat wia pötaan erëpsawi eëngan. Won, ar Anutuuk arim yapinöt kutömweri wa yawi pötaanökëer erëpsawi eëe.”

Yesu pi erëpsawi äak pim Pepapön yaya mëëa

(Matu 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Akun pötak Ngëengk Pulöök Yesu kaamök elmëen erëpërëp kësang äak Pepapön epël mëëa. “O Pep, ni kutömre yang poutë Pepap. Niin yowe yeniak. Ni omën ewatöröaan nim ngönente élëep yaalmëaup. Èn kön nawiin yaauröaan pet yaalmëaup. Mak, Pep nim kentöök pël yaaup.”

²² Pël mëak omën pouröen epël mëëa. “Pepak omnant pout ne nenaut. Pötaanök omnarö ne Anutuun Ruupë songönten köpël wë, Pepakëer ewat wë. Èn Pepenta tapël wia. Omnarö piin köpël wë, Ruupökëer ewat wë. Pötaanök Ruupök omën nampön Pepapë songönten ök maan yok pangk ewat sèpnaat.”

²³ Pël mëak Yesu pi kaip tiak ruurö pitëmtën epël mëëa. “Omën it ngölöpöt arim ityaangk epötön erëpërëp eëneët.

²⁴ Ne ök niamaan. Ngaan tektek ngön yaaöre yang omp akörö kësang pit omën epötön itaampënëak äak itnaangkën äautak ar peene ityaangk. Kat wiipënëak äak kat nawiin äautak peene kat yawi.”

Sameria omën nampök pim kööre toköp ngarangk elmëa

²⁵ Omën ngön kosangöt ewat nampök Yesuun morök elmëepënëak epël mëëa. “Rë yanuulaup, ne tol äak wëwë kosangta yaö sum?”

²⁶ Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Ngön kosangöt pepeweri tolëël wiaan sangk kel yaaup?”

²⁷ Pël maan omën pöpök epël mëëa. “Anutu pi nim Aköp. Ni piin lup sant elmëak nim lupmerre köre weëre kosangre kön yawiaare pipot pout pimëen pëël elmëak nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem pël wiaap.”

²⁸ Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Yok pangk yaan. Pël eëmë pötak wëwë kosangta yaö sumëët.”

²⁹ Pël maan omën pöp pi pimtën wak isëpënëak Yesuun epël mëëa. “Èn nem karip talëp?”

³⁰ Maan Yesuuk watepang ngön nent epël ök mëëa. “Yuta omën namp Yerusalem kakaan Yeriko kakë sèpënëak yesën këkain yaaö naröak kamtaöök koirak mën olëak

pim ulpëenre omnant wak sëen wel wiipënëak eim wieëa.

³¹ Pël eën kët pötak kiri ar yaaö namp kan tapöök sè itaangkën wiaan keker elmëak sa.

³² Pël eën Liwai ngönën omën kiri ar yaaö kaata inëen namp kan tapöök sè oröak itenak keker elmëak sa.

³³ Pël eën Sameria omën namp Yuta omnaröa kööre toköröa naëaanëp pi kan tapöök sè oröak omën pöpön itenak yaköm pan ëa.

³⁴ Pël eën naë sè mën ilautë kolapötre wain iit wa momëa. Pël äak kör mokoëak wa pim pol tongkiipë rangk ulmëak mësak sè su ka nentak moulmëak ngarangk yeem ka ura.

³⁵ Pël äak wangam kanök sèpënëak sum 2 kina pöt su ka pöta pepap menak epël mëëa. “Ni omën epop ompyaö wesak ngarangk eëm. Nim sum nant pimëen won wesan eën pöt nem kaalak waisumaatak kangit nimpaat.”

³⁶ Yesuuk watepang ngön pöt më pet irak ngön kosangöt ewat pöpön epël mëëa. “Omën naar namp pöröakaan talëpökëer omën këkainöröak mëna pöpë karip yaë?”

³⁷ Pël maan omën pöpök mëëa. “Mënaup sant mowesa pöp.” Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. Niinta sè tapël eëm.”

Mataare Maria piarpim ngönte

³⁸ Yesure pim ruurö pit sè kak nereak oröön öng nampë yapinte Mata puuk Yesu pim kaatak koirak sè ulmëak sant mowesa.

³⁹ Pël eën Mataë nang namp wëa yapinte Maria pöpök Yesuu naë sè pim ingrak wel aisëak wë ngönën yaan kat wia.

⁴⁰ Pël eën Mata pimënt kaömp kësang ar yeem pangk naën eën kön selap äak Yesuu naë sè epël mëëa. “Aköp, nem nangap pi ne wil neulëak sëen nemënt kaömp ar yeë. Pöten ni kön wiin yok pangk yaë ma? Ni maan ne kaamök elnëep.”

⁴¹ Pël maan Yesuuk piin epël mëëa. “Mata, Mata, ni kaömp kësang ar eëmëëtaan kön selap äak ya ngës yaën.

⁴² Pël äaap ar omën kopët nent eëne pöt pangk. Maria pi omën kopët ompyaö tapët yaë. Pötaanök sèp waspanok mangan.”

11

Kimangyamëëauta ngönte

(Matu 6:9-15; 7:7-11)

¹ Akun nentak Yesu pi nal sè Anutuun ök maima. Pël äak pet irën ruuröakaan nampök epël mëëa. “Aköp, Son pi pim ruuröen Anutuun ök mapënëak rë mouleima pöl nuuk ten nent rë nuul.”

² Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Ar Anutuun ök manëak pöt epël man:

‘Pep, nim yapinte ngëengk wiaap. Ni wais wa ngaöök nimë.

³ Kët poutë tenim kaömpöt nimp.

⁴ Tenim saunatë kangut kerë nuula.

Tenök omnaröa saun tenimëen yaalni pötë kangut tapël kërë yemoolak pötaanök. Moröktak nuulëenganok;”

⁵ Pël mëak Yesuuk kaalak yal menak pim ruuröen epël mëëa. “Arim naëaan nampök röök ulöpök sê pim karip ka uraan it moilak epël mapnaat. ‘Ngöntöp, ni kaömp nemesiar nemes ëak nan.

⁶ Nem kar namp kan im wais nem naë oröön kaömp mempaat won.’

⁷ Pël maan ka pepap pi wal ëak epël mapnaat. ‘Ni tol ëën ka uraan it yenëilën? Kaat kan wariaan rungaaröeta ka uraap. Yok pangk kaömp naningkan sa.’”

⁸ Pël mëak Yesuuk yal menak epël mëëa. “Ka pepap tol ëëpën? Ne niamaan kat wieë. Pi ‘Nem ngöntöpök ya,’ pël wesak nemamp. Om pim ke urak mapna pötaan omnant pim mapna pöt mapnaat.

⁹ Pöta nokoliit niamaan. Kimang maim olëak omën këët önëët. Ngaöl ëeim sê këët koirënéët. Kanweri kórangkórang maimën të niwiipnaat.

¹⁰ Anutuun kimang yamëëaurök omnant yeö. Ngaöl yaaurö Anutuu naëaan këët yokoir. Kanweri kórangkórang yamëëauröaan Anutuuk të yemowi.

¹¹ Arim naëaan namp pim rupök animauten maan kamal utpet namp wa mampën ma?

¹² Ma kokor ngeepön maan kórngap namp wa mampën ma? Won.

¹³ Ar omën utpetarök arim rungaarö omën ompyaut men yeë pöl arim Pep kutömweri wëaup puuk il niwesak Ngëëngk Pulöön piin kimang maan nimpnaat.”

Omën naröak, “Pielsepul pöpök Yesu kaamök ëën ya yamëngk;” pël mëëa (Matiu 12:22-30; Maak 3:20-27)

¹⁴ Yesuuk omën urmerapök elmëen ngön naën wëaö namp waö ë momëen oröak sëën ngön yaap yaan omnarö itenak yaan sa.

¹⁵ Pël yaëen naröak epël mëëa. “Pi urmeraröa kaöap Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö ë yemomë,” pël mëëa.

¹⁶ Pël yaëen naröak Anutu piiring wë ma won pöten itaampënëak kutöm retëng nent ëëpën mëak morök elmëa.

¹⁷ Pël yaëen pi pitëm lupötë itenak mëëa. “Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nga elak kom ëak wëen weëre kosangring naön ëëpnaat. Ën ka naöök wëaurö pit tapël kom elmëen repak sëën ka kosaö wiaapnaat.

¹⁸ Pöta ök Setenë omnarö pit kom ëak pitëmënt nga elëpna pöt tol ëak pim yaat kosang sëpën? Ar neen, ‘Pielsepulök kaamök elmëen urmerarö waö ë yamë,’ pël yak. Arim ngön pöt yaap ëanëen nemorö waö ë mëan tapön.

¹⁹ Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö ë yamë; pël aim. Pötaanök arim ngön pipët yaap yeëanëen arim ruurö pitta Pielsepul kaamök elmëen urmerarö waö ë mëan tapön. Pötaanök arim ruurö pitëmök arim ngön pöt kaar ëan pöt tekeri yewas.

²⁰ Ne Anutu weëre kosangöök urmerarö waö yeë. Pötaanök Anutuu wa ngaöök yanimë pöt arim naë yaarö.

²¹ Omën nga namp, Seten, pim raëëp wak tupre ka pimtak ngarangk ëak öpna pöt pim omnant muumöngk wiaapnaat.

²² Pël ëaap omën nga munt namp weëre kosangringëp nook wais il mowesak raare inre tang pim kosang wesak weëa pöt wa ëp ëak pim omnant pout kom ëak omën muntarö mempaat.

²³ Namp ne sant naalëen yaë pipop kööre tok yaalnë. Namp neering pol sëpsëpörö wa top naën yaë pipop pi sëpsëpörö rep yamë.”

Urmerap kaalak waisëpna pöta ngönte (Matiu 12:43-45)

²⁴ Pël mëak Yesuuk pitën watepang ngön nent epël ök mëëa. “Urmer namp omën nampökään oröak sê kosangöök wë urre korumön ap wesak epël kön wia. ‘Nem ka ngaan wakaim olëak waisautakë kaalak sumaan.’

²⁵ Pël kön wiak sê itaangkën ka tapët koore katëp ëak ë rangi ulmëen kos wieëa.

²⁶ Pël ëën pi kaalak sê urmer muntarö 7 ëak koirak waisa. Pörö pim ök won, utpet panëërö koirak wais ka kopët taptak wëa. Pël ëën omën pöp pi ngaan utpet kot nent wakaimaupök ënëm sasa utpet pan sa. Pöta ök namp pim lupmeri ne won kos wiaapna pöt pi ënëmak utpet pan ëëpnaat.”

Ërëpsawiarng wëauta ngönte

²⁷ Yesu pi pël yemaan öng nampök omnaröa tekrakaan ngön ëak epël mëëa. “Ni-wilak kapa nina pöpön kön wiin ërëpsawi yaë.”

²⁸ Maan Yesuuk epël mëëa. “Pipët yaap yaan. Nook pöt, Anutuu ngönte kat wiak wak wë piporöen kön wiin ërëpsawiarng yaë.”

Omën naröak Yesu ya retëng nant mëmpënëak mëëa

(Matiu 12:38-42; Maak 8:12)

²⁹ Omën kësang pan pim naë sê wa top yaëen pi pitën epël mëëa. “Omën peene akun eptak wë eporö ar utpetarö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, ngaan Sona pim elmëa pöta ököt pëen pet elniin itaampunëët.

³⁰ Sona pim naë omën oröa pipët Niniwa kak wëauröaan Anutuuk pitën retëng pipët pet elmëa. Pipta ököt Omën Këëp nem

elnëepna pipët akun eptak wë eporö arën retëng pet elniimaat.

³¹ Ënëmak Anutuu omën kom elniipna akunetak öng ak namp yang we naöökël wakaimaup pi wal ëak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt öng pöp yang kaö pantakaan Solomonë naë wais pim ëwat kësangöt kat wiipënëak waisaup pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Solomon il yemowasetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.

³² Ënëmak Anutuu omën kom elniipna akunetak Niniwa kakaanörö pit wal ëak peene wë eporö arim utpetat tekeri wasëpnaat. Pöt Niniwa omnarö pit Sonaak ngönën ök maan kat wiak lup kaip tiaurö pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Sona il yemowasetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.”

*Tiarim lupötë ëwa wiaap
(Matu 5:15; 6:22-23)*

³³ “Ar esuwes mangiak karök wiire kapita öngpök më pël naëngan. Ngaarëk wesirën ëwa ëaan omën kakaati waisëpnaarö ëwa pöön itaampnaat.

³⁴ It pipöörar arim koröpöökë rampewes. Arim itöök omnant itenak kön ompyaut yawiin pöt arim lupötë rampewesi yaë pöl ëwa ompyaö ëaapnaat. Ën arim itöök omnant itenak kön utpetat yawiin pöt arim lupötë koö olëaapnaat.

³⁵ Pötaanök arim lupötë ëwa wia pipët koö olapanëen ngarangk këëkë ëen.

³⁶ Pël ëen arim lupötë kout won, ëwaat pëen wiaan pötak esuwesi yaë pöl ëwa elniiaan önëët.”

*Yesuuk Parisi omnaröere ngön kosangötë
ngarangkörö pitëm utpet yaaut war wesa
(Matu 23:1-36; Maak 12:38-40; Luk
20:45-47)*

³⁷ Yesu pi ngön pöt më pet irak wëen Parisi ngönën omën nampök kaömp nëmpënëak yas maan pim kaatak së ilëak wel aisëa.

³⁸ Pël ëen omën pöp itaangkën Yesu Yuta omnaröa yaaul kaömp akunetak i nairën ëa pöten kön wiin pangk naën ëa.

³⁹ Pël yaëen Yesuuk itenak epël ök mëëa. “Ar Parisi omnarö kelönre söwarre pöt kasngaaël pëen i yairem öngpök i nairën ëen kewil wia pöl ar koröpöök ompyaö wasën arim lupötë pöt kainre utpet yaaut peö ëak wë.

⁴⁰ Kaökaurö aë. Anutu omnantë koröpöt ket ëaup pi lupötta ket naën ëa ma? Ar pöt, arim koröp pëen kölam wasënëak kent yeëetak Anutu pöt, tiarim lupötta kölam sëpenëak kent yaë.

⁴¹ Ar arim lupötëaan kësangën yaat mëmpunë pötak arim lupötë kout won sëpnaat.

⁴² “O Parisi omnarö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ëwamre kaëkoöre këenre pöt wa top ëak moresiar wesak nokoliil nent Anutuun yaö yaalmë. Ar omën pas pöt yeemak nokoliil omën ompyaut ëere Anutuun lup sant elmë pöt naën yeë. Poutepar ëënë pötaar ompyaö.

⁴³ O Parisi omnarö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngönën tupötë kakaati së omnaröa itëkëël wel aisanëeten kent yaaurö. Pël ëak omnarö wa ronganöök koirak ërëpsawi ngön niapnaaten kent yaaurö.

⁴⁴ O yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnarö yangaöökë öngpök weera pöta ök. Pël ëaan omnarö utpet wia pöten köpëlëk roro sak waisak yaë.”

⁴⁵ Yesu pi ngön pöt maan ngön kosangötë ngarangk nampök epël mëëa. “Rë yanuulaup, nim ngön pipët tenta yaniö.”

⁴⁶ Maan Yesuuk kanggiir epël mëëa. “O ngön kosangötë ngarangkörö, yakömpe. Arta arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngön kosang nant pit ngar öpënëak arim könöökakan mangkën pit ngar öpënëak këlangön kat yawiin arimënt kaamök naën yeë.

⁴⁷ Yakömpe. Arim ëarök tektek ngön yaaurö mënaat. Pël ëen arök pitëm yangaö wa ngolöp wesak ë yemorang.

⁴⁸ Pël yeem arim ëaröa eima pötön kön wiin ompyaut yaë. Pitök tektek ngön yaaurö mëngkën wel wia. Ën arök yangaö ë yemorang.

⁴⁹ Pötaanök Anutu ëwatëpök epël ëaut. ‘Ne tektek ngön yaauröere nem ngön yaaö omnarö pitëm naë wes mëen narö këlangön kat mowiire narö mëmpö pël ëëpnaat.’

⁵⁰ Ar arim ëaröa eima pötön kön wiin ompyaut yaë. Pötaanök omën ngaan tektek ngön yaaurö mëmpö waiseima pöröa saunatë könömët akun eptak wë eporö ar önëët.

⁵¹ Ngaanëer arim ë nampök ngës réak Apel mënak mëmpö mëmpö ë wais Sekaraiia pi kiri ar yaaö kaata kakaati mënaat. Pötaanök ne niamaan kat wieë. Mëneima pöta könöm pöt peene ar akun eptak wë eporöa naë pet irëpnaat.

⁵² O ngön kosangötë ngangkörö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngönën kat yawiauröa kanö il yemowariaurö. Arimëntta kan pöök nasën wë omnarö sëpanëak kan yemowariaurö.”

⁵³ Ngön pöt mëak yesën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö ngës réak pim ököök ë yesem morök elmë sa.

⁵⁴ Pël yeem pim këmtakaan ngön nent kat wiin korar aan pöt pötak ütöpënëak ngarangk këëkë pan ëa.

12

*Kaarötön ngarangk eëpenaata ngönte
(Matiu 10:26-27)*

¹ Omén selap pan Yesuu naë wa top ëak teptep ëak naröa ingötë rangk naröaat mësäak wëa. Pël ëën Yesuuk pim ruuröen wet réak epël mëëa. “Parisi omnarö pit kaar yaaurö. Yis kaömp peret ket yaaö pöt korupaë kas möautë öngpök ëlëëp repak yes pöl pitëm kaar yaaö pöt repak yes. Pötaanök arim naë repak waispanëën ngarangk këëkë ëën.

² Omén ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlél ëën omnarö itaampnaat. Ën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat.

³ Pötaanök arim koutak ngön yak pipot omnarö pit ëwaatak kat wiipnaat. Ën arim kaata kakaati ngön laöök yak pipot ënëmak omnaröa tektrak wë kaö wesak orööpnaat.”

*Omén kopët nampönökëër kas elmëëpa
(Matiu 10:28-31)*

⁴ “Ngöntörö, ne niamaan. Ar koröpö pëën nimëmpnaaröen kas ëëngan. Pit pël ëak rangkël munt nant naalniipan.

⁵ Ën arim kas ëënë pöpön nook ök niamaan. Ar Anutu nimënak ënëmak kaalak es parëaöök wa nuulapna pöpönökëër kas ëën.

⁶ Omnarö tiar int sëpër mor nas pörö 2 toea pötak sum eëpenaatak Anutu pi int kot ke pëlöröenta kat nokolön yaaup.

⁷ Ën omnarö ar pöt, arim kepön ëpötönta ëwat wëaup. Pötaanök ar kas ëëngan. Anutuuk kön wiin arök int koturöa sum pöt il mowasën arën kat nokolön yaaup.”

*Yesuu yapinte apenaata ngönte
(Matiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ “Ne niamaan kat wieë. Namp pi omnaröa ëöetak, ‘Ne Yesuu ënëm yeë,’ pël apna pöp Omén Këëp nookta kangiir Anutuus enselöröa ëöetak, ‘Pi nemop,’ pël amaata.

⁹ Ën namp pi omnaröa ëöetak neen yak newasëpna pöp nookta Anutuus enselöröa ëöetak piin yak mowasömap.

¹⁰ Namp pi Omén Këëp neen utpet wesak apna pöp pim saun pöta kangit Anutuuk kërë moalapnaat. Ën namp pi Ngëëngk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim sauneta kangit ent ë nemoalapna.

¹¹ Ën omnaröak ngönën ngarangköröere yang ngarangköröa naë mës nuwak së ngön yaatak niulëpëpënak yaëën pöt ngön nokoliit tolél menet ëak kön selap ëënganok.

¹² Akun pötak ngön anë pöt Ngëëngk Pulöök tekeri wes nimpnaat.”

Mon omén kaökaupë ngönte

¹³ Omnarö pitëm tekraakaan nampök Yesuun epël mëëa. “Rë yanuulaup, nem nanëp pi tenpim pepapë mor kolöt pimënt

wak wë. Pötaan ni ök ma. Pël ëën nent kom ëak ne nampnaan.”

¹⁴ Maan Yesuuk epël mëëa. “Talëpök ne arim ngön ë pet irööre omnant kom ë pël ëëmëak yaö neea? Pël naëngan.”

¹⁵ Pël mëak yal menak pitën epël mëëa. “Ar ngarangk ëën. Ar omnantëën kentre kaur ëënganok. Omnarö pitëm omén kësang wa pipotök wëwëet koir nemangkën yaaüt.”

¹⁶ Pël mëak watëpang ngön nent epël mëëa. “Omp ak namp pim yaak kaömp kësang pan oröa.

¹⁷ Pël ëën pi epël kön wia. ‘Ne kaömp kaat wonöp. Oröptak kaömp epot wa wiim?’

¹⁸ Ne epël ëëm. Kaömp kaat töölak kaö wes ök réak nem kaömpre omnant pout wa wiimaan.

¹⁹ Pël ëak epël kön wiimaan. Peene akun eptak nem kaömpre omnant kësang pan wia. Pötaanök akun wali wak wë në pël ëimeë ërëpsawaring kë seim ömaat.’

²⁰ Pël maan Anutuuk epël mëëa. ‘Kaökaup, ni rööök eptakëër wel wiimëëp. Talëpök kopëta wes wian pöt öpën?’ Pël mëak Yesuuk ngön kaut epël mëëa.

²¹ “Omén narö Anutu naëaan ulöpre moup pöt pitëm lupötë won wiaan yangaakë omnant ulöpre moupring öpna pörö omén pöpë ök sëpnaat.”

*Koröpöökë omnantëën kön selap naën
ëëpa*

(Matiu 6:25-34)

²² Pël mëak Yesuuk pim ruuröen epël mëëa. “Pötaanök ne niamaan. Ar arim wëwëetaan kön selap ëak epël anganok. ‘Tiar kaömp tarëkaan öpen?’ Ën koröpönta kön selap ëak epël angan. ‘Oröpötök kör köepën?’

²³ Kaömp pöt këët won, wëwëetakëër këët. Ën ulpëenre poë koröp pöt këët won, koröpöökëër këö.

²⁴ Ar intöröen kön wieë. Pit kaömpöt ngëntööre wa peram wi pël naën yaauröak Anutuuk kaömp koir mangkën neim wë. Omnarö arök intörö il yewas. Pötaanök pi ngarangk ëlniipnaat.

²⁵ Ma arim naëaan nampök weëre kosang wia pöt yok pangk pimtë wëwëeten kön selap ëak kot nent wali wasëpën sa ma? Won.

²⁶ Arök kot ke pëlöt naënörök tol ëënak omén muntatëën kön selap yeë?

²⁷ Ar polpol puutön kön wieë. Pit pitëm ulpëenre poë koröpötëën waur naën yaë. Pël yaëetak ne niamaan. Omp ak Solomon pi omnant kësang wieëaupök ë rangiak wakaima. Pël ëaap pim ë rangiatök polpol pu pötëët il nemowasën.

²⁸ Këra pu ompyaut ya lupöök peene yaarö, ëlpamök tiak es marën won sëpnaat pël yewas pipotta Anutuuk maan ompyaut yaarö. Kön wi kosang panë newasënörö ar pöt, Anutuuk koröpöökë kaamököt nin yaë.

²⁹ Pötaanök ar iire kaömp nënë pötön kön selap eëngan.

³⁰ Yangerak köpël omnarö pit omën pipotëen kön kësang wia. Pël äap arim Pepap ar wëwë koirënëen iire kaömp nënë pötön kön wia. Pötaanök omën pötëen kön selap eëngan.

³¹ Ar pöt, Anutuuk wa ngaöök nimëepnaataan weë ngentiin. Pël eën puuk omën pipotta koir nimpnaat.”

Kutömweri omën ompyaut wa top eëpnaataa ngönte
(*Matiu 6:19-21*)

³² “Sëpsëp rongan kot epët ar kas eëngan. Pep pi ar wa ngaöök nimëepënëak kön wiin pangk yaë.

³³ Arim omnant pout sum äak mon kangiir önë pöt wonörö meneë. Pël äak ar mon weë panëet wak weën utpet nasëpanëet. Titi tëere kain wë pël naëpanëet. Mon pöt arimëen kutömweri wiaapnaat pötaanök.

³⁴ Arim omën ompyaut wia pörekël könötta wiaapnaat.”

Lup itit öpnaata ngönte

³⁵ “Ar poë koröp mënt wes urak es rangiak kopëta weseë.

³⁶ Ar pël äak inëen omën narö pitëm kaöap wa towiöökaan wais kanwer körang elmëen të mowiipënëak kor wakaima pöta ök eëë.

³⁷ Pël eën inëen ruurö ka naurön wiaan wais itaangkën pöt pit ërëpsawi eëpnaat. Ne yaap niamaan. Kaöap pi poë koröp mënt wes urak urötë wa moulmëak kaömp nëmnaataan inëen elmëepnaat.

³⁸ Èn pi röök lupöök ma ëlpam walëpënëak yaëen pit ka naurön weën wais itaangkën pöt pit ërëpsawi eëpnaat.

³⁹ Ar epël kön wieë. Ka pepap pi kainëpë waisëpna akuneten ewat wëanëen pi itit wë ngarangk eën kainëpë kaat pör menak neilaan ëan tapön.

⁴⁰ Omën Këëp nem waisuma akunetak ar kön nenewiin weën pipël eëm sa. Pötaanök ko äak ön.”

Inëen ru ompyaupre utpetapë ngönte
(*Matiu 24:45-51*)

⁴¹ Yesu pi ngön pöt maan Pitaak epël mëëa. “Aköp, ni watëpang ngön pipët tenimëntëen ma ten omën pouröaan yaan?”

⁴² Pël maan Aköpök epël mëëa. “Ar inëen ru ompyaupë ök sën. Inëen ru namp kön ompyaö wieë ya ompyaö yamëngkën kaöapök pim karurö ngarangk eëë akunatë kaömp mampënëak moulmëak sa.

⁴³ Ènëmak inëen ruup kaöapë ök mëak sa pöl ëeim weën kaöap wais itaangkën pöt pi ërëpsawi eëpnaat.

⁴⁴ Ne yaap niamaan. Kaöap pi pim omnant pout ngarangk eëpënëak moulmëepnaat.

⁴⁵ Èn inëen ru pöp pi, ‘Nem kaöap pi teënt newaispan,’ pël weseë inëen koont yokot muntarö tang mö kaömpre i ngaat nak kön irikor ëeim wë

⁴⁶ pim kaöapë waisëpna akuneten kön nawiin öpna pötak kaöap kaalak waisëpna pöt pi yokot pöp möak utpet wesak omën ngön wa yoolëauröa naë moulmëepnaat.

⁴⁷ “Inëen ru namp pim kaöapë këm ngönten ewat wëak kangk naën kat koko öpna pöp kaöapök pës kaö panë mööpnaat.

⁴⁸ Èn ru namp kaöapë këm ngönten köpël wë omnant pës mööpna salöt eëpna pöp kaöapök pës kaö namöön eëpnaat. Pötaanök nem kaalak waisuma pötak ko äak ön. Namp pi omnant kësang mampnaap këët kësang tapël koirën pangk eëpnaat. Èn namp pi ya kaö tapël menaupök kosang ngentiak ya kaö mëmpna pöp kësang tapël koirën pangk eëpnaat.”

Yesu pi omnarö kom elniin kööre tok eëpënëak irëaup

(*Matiu 10:34-36*)

⁴⁹ “Ne esuwes marën ulölöt yokot pöta ök ar omnarö kom elniimëak yangerak waisaup. Pötaanök esuwes teëntom wëlëng kotöpnaaten kent yaë.

⁵⁰ Ne këlangön kat wiimëak äautak pël naën wë. Pötaan ya ngësring wë pet irumaaten kent yaalë.

⁵¹ Arök ne yangerakë ngaat won wasumëak waisan wasngan. Ne omnarö kom elniin kööre tok eëneak waisaup.

⁵² Pötaanök peene ngës réak ka nentak omën mor nas önëerö ar kom elniin naar namp äak nal naar nal pël äak neneraan kööre tok eëneet.

⁵³ Epël eëneet. Pepapök ruupön kööre tok yeëa. Ruupök pepapön kööre tok yeëa. Èlëpök korömpëen kööre tok yeëa. Korömpök èlëpëen tapël yeëa. Pël yaëen öng lëlamringaarta nampnampön kööre tok eëpnaat.”

Omën orööpnaatön ewat sëpnaata ngönte
(*Matiu 16:2-3; Maak 8:11-13*)

⁵⁴ Yesuuk pël mëak omën pouröen epël mëëa. “Ar uröam yewariin itenak, ‘Kopi waisëpënëak yaë,’ pël yaan yok wais yaë.

⁵⁵ Èn yanget ompyaö äak yesën itenak, ‘Kët mapnaan yaë,’ pël yaan yok kët më yaë.

⁵⁶ Kaar omnarö, ar mopöök uröamre kepilötön itenak ewat yauröak tol eën akun wë eptak Anutu pim yaauta songönten köpël yeë?”

Omën nimëen ngön apnaapring ngönte wotpil wasum

(*Matiu 5:25-26*)

⁵⁷ “Tol eënak utpetre ompyaö pötepar kom naën yeë?”

⁵⁸ Ni ngön yaatak sumëak yeem pöt wet réak niiring ngön wieëaupring è kopëta wasum. Ni pël naën së niiring ngön wieëaupök è pet yairaupë naë niulëën puuk è pet irak polisöröa naë niulëën pitök wii kaatak niulëëpan.

⁵⁹ Ne niamaan kat wi. Ni pörek wë teënt naaröongan. Nim karipë kangut pout pet ir olëakök oröömëëp."

13

Omnarö lup kaip natiin ëëpena pöt kö sëpenaat

¹ Akun pötak omën naröak Yesuu naë së epël mëëa. "Kalili yangerakaan omën narö ngaan animaö iit Anutuu kiri ëëpënëak yaëën Paillatök maan pim ngaaröak mëngkën wel wia."

² Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Ar epël kön wiingan. 'Pitëm saunat Kalili omën muntaröaat il yemowasën yak mëngkën wel wia,' pël wasnganok.

³ Won, arta lup kaip natiin ëënë pöt tapël wel wiinëët.

⁴ Ën ngaan Yerusalem kak Siloam ka wali-impel töölak omën 18 ëak ngep ëën wel wia pöröeta pitëm saunat Yerusalem omën muntaröaat il yemowasënak ëa wasngan.

⁵ Won, arta lup kaip natiin ëënë pöt tapël wel wiinëët."

Këra ulöp nautön yaauta watepang ngönte

⁶ Yesu pi ngön pöt mëak watepang ngön nent epël mëëa. "Omën namp pim ya lupöök kem nement ngëntën wëa. Pël ëën ënëmak ulöpörö tööpënëak së itaangkën won wieëa.

⁷ Pël ëën inëën yaaupön epël ök mëëa. 'Krismani nentepar nent pötë öngpök këra epment töömëak wais itaangkën won yaë. Pi këpök yang kolapöt yen. Pötaanök ni ku ti ola,' pël mëëa.

⁸ Pël maan inëën ruupök epël mëëa. 'Pël ëënganëp om öp. Pël ëën krismani kopët epëta öngpök nook songöntak yang inin ëak pol yaat köm lëëmaat.

⁹ Pël ëën krismani ootak utöpna pöt yok pangk. Nautön ëëpna pöt ku tiimëët."

Yesuuk kë yesa akun ngëëngk nentak öng namp ompyaö wesa

¹⁰ Yesu pi kë yesa akun ngëëngk nentak ngönën tup nentak së omnaröen ngönën ök mëëa.

¹¹ Pël yaëën omnaröa tekarak öng namp urmerap piik wëën yauman sësë eim wëën krismani 18 ëak won saup wëa. Öng pöp kasngelö pak ëak wë wotpil tau naön yaaup.

¹² Pël ëën Yesuuk öng pöpön ngön mëak epël mëëa. "Öng epop, nook nim yaumante wa yoolak."

¹³ Pël mëak moresiar pim rangk mowiin tapëtakëër wotpil sak Anutuun yaya mëëa.

¹⁴ Pël yaëën ngönën tup pöta ngarangkëp Yesuuk akun ngëëngktak ompyaö yemowasën itenak ya sangën ëën omnaröen epël mëëa. "Kët 6 pipot ya akunat. Pötaanök ar ompyaö niwasëpënëak pöt akun pipotë waisën. Ën akun ngëëngktak pipotëën waisngan."

¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Kaar omnarö ar, akun ngëëngkötë ar pol purmakaöre tongkiiröa kaatak së kan të mowiak mësak sëën i yaal yaë. Ar kön wiin arim animaurö pël yaalmëem ya yamëngk pipët ompyaut pël yewas.

¹⁶ Pël ëaap öng epop pöt tiar Yuta omnaröa kar namp Apramë ëapök Setenök krismani 18 pötë öngpök wii motëak wakaima. Pötaanök nook akun ngëëngktak wil yemoulmëep pangk naën yaë ma?"

¹⁷ Pël maan pimëën kööre tok yaaurö pit ëö sa. Ën omën ëlörö pöt pim ya ompyaö yamëngka pötëën ërëpërëp ëa.

*Këra lëlëpre yis pöteparë ngönte
(Matiu 13:31-33; Maak 4:30-32)*

¹⁸ Yesu pi yal menak epël mëëa. "Anutuu wa ngaöök yanimë pöt tolëëlte? Ne oröp nantë ök ëëm?"

¹⁹ Pipët këra lëlëp nampë ökö. Omën nampök lëlëp pöp pim yaak së ngëntën oröak kaö sak wëën intörö wais morötë ngentiak ka ëp yawi."

²⁰ Pël mëak munt nent epël mëëa. "Anutuu wa ngaöök yanimë pöten oröptak ök ëëm?"

²¹ Pöt yis pöta ökö. Öng nampök yis pöt korupaë kas möautring wa irikor ëën pötak ekek sëpnaat."

*Kan koturakë ngönte
(Matiu 7:13-14, 21-23)*

²² Yesu pi Yerusalemë sëpënëak yesem ka kotre kaö poutë ngönën ök maö sa.

²³ Pël yaëën omën nampök pëël mëak epël mëëa. "Aköp, Anutu pi omën kopët namp-namp utpetetakaan öpën sa ma?" Maan Yesuuk pitën epël mëëa.

²⁴ "Ar kan koturak ilëak wëwë kosangta kanöök sënëëtaan wë panë ngentiin. Ne niamaan. Omën selap pan kan pörak ilapënëak wë ngentiipnaatak pourö neilapan.

²⁵ Ka pepap pi pim kaat kan wariak öpnaat. Pël ëën ar tomökël wë pomp ëak tauëë körang elmëak epël manëët. 'Aköp, tenimëën kan të niwi.' Pël maan puuk epël niapnaat. 'Ne arën köpël. Ar tarëkaanörö?"

²⁶ Pël niaan ar epël manëët. 'Ten niiring kaömpre i ngawi naut. Ni tenim kak wais rë nuuleimënte.'

27 Pël maan puuk epël niapnaat. 'Ne arën köpël. Ar tarëkaanörö? Utpet omnarö, ar mop newiak kama seë, pël niapnaat.

28 Pël ëën ar itaangkën Apramre Aisakre Yakopre tektek ngön yaaurö pit Anutuuk naë wëën itaampunëët. Ën ar pöt kaaö yaaurö. Pötaanök tomökël wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim önëët.

29 Pël ëën omën yang we naöökanaan naöök, këtëp yengampiaulaanre yeilëaulaan pourö wais Anutuuk naë wel aisëëë kaömp neim öpnaat.

30 Kat wieë. Tiar yang omnaröa naëaan kot narö kutömweri së kaö sëpnaat. Ën kangiir kaö narö kot sëpnaat."

Yesuuk Yerusalem omnaröen yaköm ngön mëëa

(Matiu 23:37-39)

31 Akun taptak Parisi omën narö së Yesuun epël mëëa. "Yang omp ak Erot pi ni nimpënëak ya. Pötaanök ni eprek sëp wesak nal së."

32 Maan Yesuuk epël mëëa. "Ar kaalak së kent tok utpet pöpön epël man. 'Yesuuk pimtën epël ya. Pi akun eptak omën urmerarö wëaurö waö ë momëak yauman omnarö ompyaö mowesak akun kot nent won sëën pet irëpnaap pël ya,' pöt man.

33 Peeneere ëlpamök yesem muntetak Yerusalem kak oröomaap. Pöt tol ëënak? Tektek ngön yaaö namp Yerusalem kak naaröön wiaan namëngkën ëëpnaat."

34 Pël mëak pimtëën epël mëëa. "O Yerusalem omnarö, Yerusalem omnarö, yaköm. Ar tektek ngön yaaurö mëmpööre ngönën omën arim ngësë wes nimëaurö kël mö wel wi pël yaaurö. Kët ël epotë ne kokor ëlëpë ruurö wereweriarë öngpök wa mëak ngarangk yaalmë pöl ar wa rongan ëak ngarangk elniimëak kent kön wiak pël yaalniin ar kaaö elnëëimaurö.

35 Pötaanök ne sëp niwasën ngarangk won önëët. Ne yaap niamaan kat wieë. Ar it neningangkën wakaim akun kaöaöök neen kaalak itenak epël neanëët. 'Aköpök wes nimëën yewais epöpön yaya mepa.' "

14

Yesuuk omën namp kë yesa akun ngëëngk nentak ompyaö mowesa

1 Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesu pi Parisi omën kaö nampë kaatak së kaömp yenën omnarö pit iteneëa.

2 Pël yaëën omën koröpö pön mena namp pim naë wëa.

3 Pël ëën Yesuuk itenak ngön kosangötë ngarangköröre Parisi omnaröen epël mëak pëël mëëa. "Tiar yok pangk akun ngëëngktak yauman omnarö ompyaö mowasëpen ma won?"

4 Pël maan pit om ngön won sak wëën omën pöp moröak ompyaö mowesak wes mëën sa.

5 Pël ëën pitën epël mëëa. "Arim naëaan namp akun ngëëngktak pim rungaap ma pol namp yang öngöpök ilëaan sëp wasëpen ma yok pangk akun ngëëngk taptak öpën?"

6 Pël maan pit kangiir mapënaat ap wesak sëp wesa.

Omnarö irëak öpenaat

7 Yesuuk omën kaömp nëmpënëak së wëa narö itkëel wel aisapënëak yaëën itenak watepang ngön nent epël mëëa.

8 "Ni omën nampë këere imëntak yas niaan së pöt itkëel wel aisanganok. Pël ëëmë pöt omën yapingring namp ni il niwasëpna pöp waisën pöt

9 omën yas niia pöpök epël niapnaat. 'Ni itkëel ur epët omën epop man.' Pël niaan ëö kaö sak kasngaëël së ömëët.

10 Ën nampök pim këere imën nentak yas niaan së pöt kasngaëël pan wel aisam. Pël ëën këere imën pepapök wais itenak epël niapnaat. 'Ngöntöp, ni itkëel wais wel aisa.' Pël niaan ni omën muntaröa ëöetak itkëel wëën niin kön wiin isëpnaat.

11 Namp pi pimtën kön wiin isëpna pöp Anutuuk wak irapnaat. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isëpnaat."

Këere imën nëmpënëak yas mëëauta ngönte

12 Pël mëak omën yas mëëa pöpön epël mëëa. "Ni këere imën numëak nim ngönte kar, sasre nanre nim kam omën mon wieëa piporöen yas manganok. Ni pitën mamë pöt pitök kangiir niin yas niak kangut nimpnaat.

13 Pötaanök pël ëënganëp. Ni këere imën ar ëak pöt omën omnant won, ingre mor il tëaare it il tëa piporöen yas mam.

14 Omën ke pilöröakëer kangut nanimpan. Pötaanök ni ërëpsawi ëëmëët. Om wiaan wë ënëmak omën ompyaöra weletakanaan wal ëëpna akunetak Anutuuk nim kangut nimpnaat."

Këere imën kaö ëauta watepang ngönte

(Matiu 22:1-10)

15 Yesu pi pël maan kaömp yenauro pit kat wiak pitëm naëaan nampök epël mëëa. "Omën Anutuuk wa ngaöök mëaan piiring kaömp nëmpna pörö ërëpsawi ëëpnaarö."

16 Pël maan Yesuuk ngönaak nent piin epël ök mëëa. "Omën nampök këere imën kaö nent nëmpënëak omën kësang pan yas mëëa.

17 Pël ëak nëmpëna akunet temanöm sëën pim inëën ruup wes mëën së yas mëëauröen epël mëëa. "Yok waisë. Omnant pout yok wa kön ë pet iraut."

18 Pël maan pit pourö omën pasutëël utak om öpënëak nampök epël mëëa. 'Ne yang nent sum ëaut yak pötak wer yeneön

sumaan yeë. Pötaanök nemop newaisngan sa.'

¹⁹ Pël yemaan nampökta tapël mëëa. 'Ne pol purmakaõ moresiar ya kaamök elnëëpëëak waut yak sê ya ökre was ë pet ëëmaan yeë. Pötaanök nemop ne newaisngan sa.'

²⁰ Yemaan nampök epël mëëa. 'Ne peene tapët öng waup. Pötaan newaisngan sa.'

²¹ Pël maan inëën ruup sê pim kaõpõn ök mëëa. Pël ëën kaõp pi kat wiak ya këlangõn ëën inëënëpõn epël mëak kaalak wes mëa. 'Ni teënt sê kaatë omën omnant won ingre mor il téaare it il téa piporõ pourõ koirak nem kaatakë waisum.'

²² Pël maan inëën ruup pim mëëa pël ëäk sê kaõpõn epël mëëa. 'Kaõp, nim aan pël ëautep omnarõ pangk naën ur nant om wiaap.'

²³ Maan kaõpök kaalak epël mëëa. 'Ni kan kaõ poutë sê pël ëäk wilëngkë kaatë sê öngpök ilëak omën pourõen këkre tõ mëak koirak wais ulmëën nem kaat peõ ëëp.'

²⁴ Ne niamaan kat wi. Omën wet réak nem yas mëëa piporõ nem kaõmp põt nanëmpan pan.' 'Yesu pi watepang ngõn pipët yamëem yas maan pim naë sëpnaaten kaao yaaurõ kutõmweri piiring kaõmp nanën ëëpën pël mëëa.

Yesuu ënëm ëëpenaata ngõnte

(Matiu 10:37-38; 5:13; Maak 9:50)

²⁵ Omën kësang pan Yesuring sa. Pël ëën pi kaip ti pitën itneë epël mëëa.

²⁶ 'Omën namp nem ënëm ëëpëëak pim ëlre pep, öngre ru, sasre nan pimorõen kent ëäk neen kaao elnëëpeta pipop ma pimtë korõpõökë wëwëeteta kasëng nemangkën ëëpna pipop nem ruup pël nasëpan.

²⁷ Pötaanök omën namp pi, 'Ne Yesu pimëën wel wiima põt pangk ëëmaap,' pël wesak pim këra yetapër wak ënëm naalnëën ëëpna pipop nem ruup pël nasëpan.

²⁸ Arim naëaan namp pim ka kaõ nent ök rapën pël kön wiak põt wet réak monet ka põt pangk ëëpën ma won pöten sangk kelëpnaat.

²⁹ Ën pël naënrek köntak wap wesirak mormor ë yesem luptak sê pangk naën ëën sêp mowasën om wiaan põt omnarõak itenak ökre was epël mapnaat.

³⁰ 'Omën epop pi kaat ök rapëëak ngës réaupök pet nairën ëa.'

³¹ Ën yang omp ak namp pi yang omp ak munt nampring nga elëpëëak wet réak pimëntë nga omnarõa saarëet sangk kelën pimtëët 10,000, ën muntapëët 20,000. Pël ëën pimënt kön wiipnaat. Pi yok pangk muntapring nga elëpën ma won pöten kön wiipnaat.

³² Pël ëäk pi kön wiin pangk naën ëën põt pim kööre toköp kamaarek wëën omën

narõ wes mëën sê ngõn ëäk nga põt wiap wasëpnaat.

³³ Pötaanök arim naëaan omën namp pi pim omnant pout kasëng nemangkëëpök nem ru nasëpan.

³⁴ 'Tomun põt omën ompyaut. Pël ëautak pim misëngõ won sak wiaan tiar tol ëäk kaalak misëng wasën pangk ëëpën? Pël naëngan.

³⁵ Tomun ke pëltak ya lupõök olaõre purmakaõ yaatring irikor ë pël naëngan om moolapenaat. Katëëpringëpök ngõn epët kat wiip.' Pöta ök tapël narõ yaap Yesu pim ënëm naën ëëpna põt Anutuuk wa moolapnaat.

15

Sëpsëp kö saupë watepang ngõnte
(Matiu 18:12-14)

¹ Akun nentak omën takis yewaare utpet yaaõ munt narõ Yesuuk ngõnën ök yemaan kat wiipëëak pim naë sa.

² Pël yaëën Parisi omnarõere ngõn kosangõtë ngarangkörõ pit Yesuun yak këëpõt ngõn mëak epël mëëa. 'Omën epop omën utpet yaaurõ ngõntre kar elmëak kaõmp ngawi yen.'

³ Pël yemaan Yesu pimënt kat wiak watepang ngõn nent epël mëëa.

⁴ 'Ar nampë pol sëpsëpörõ 100 ëäk wëaurõak kopët namp kö sëpnaat. Pël ëën sëpsëpörõa pepap pi 99 pörõ we naõökël kaõmp neim wëën pi we naõökël kö sa pöpõn ngaõl ë sê koirëpnaat.

⁵ Pël ëäk ya kë sak wa kurõpweri waalak

⁶ kak sê orõak karurõen ngõn ëäk epël ök mapnaat. 'Nem sëpsëp epop kö sëën ngaõl ë sê koirak yewais. Pötaanök ërëpsawi ëëpa.'

⁷ Ne ök niamaan kat wieë. Pöta ök omën wotpil 99 pörõ lup kaip tiipëëak kön nawiin yaaurõ omën kutõmweri wëaurõ pitëëmëën ërëpsawi kotkot yaë. Ën utpet kopët epop lup kaip yati pötaan kutõmweri wëaurõ ërëpsawi kaõ yaë.'

Mon kö sauta watepang ngõnte

⁸ 'Öng namp pi mon 1 kina wak wëën 10 toea nent kangk ngentiin põt pi kalaõ rangiak kakaati katëp ilak këëkë panë ap wesak koirëpnaat.

⁹ Pël ëäk pim karurõen epël mapnaat. 'Nem 10 toea irikor ëën ap wesëim põt peene yokoir. Pötaanök ërëpsawi ëëpa.'

¹⁰ Ne ök niamaan kat iweë. Pöta ök omën utpet kopët lup kaip tiin Anutuun ensëlörõ ërëpsawi yaë.'

Yokot pim pepap sêp wesak maimerekë saupë watepang ngõnte

¹¹ Yesu pi pël mëak munt nent epël mëëa. 'Omën namp pim yokot naar wëa.

¹² Wë yokot ënëmapök pepapõn epël mëëa. 'Nim monere urõm tenpimëën yaõ ëan põt

kom êak nemëen äaut nan.' Pël maan pepapök pim omnant pout kom êak yokotaar mena.

¹³ Pël ëen akun kot nent wë yokot ënëmap pi pimat wak yang wali nerekël sa. Pörek sê wë omnantëen kentre kaur êak pim monat pout won wes olëa.

¹⁴ Pël êak omnant pout won wesak wëen ënëmak yang pörek këen kësang nempel oröa. Pël ëen pi ngöntök panë ëen

¹⁵ yang pörek omën nampë naë sê wëen omën pöpök pim polöröa ngarangk moulmëen wakaima.

¹⁶ Pël êak polöröa kaömp karut mangkën nak kep ëëpën wesak itaangkën pötta nemangkën ëa.

¹⁷ Pël ëen pi kön tektek sak epël kön wia. 'Nem pepapë inëen ruurö kaömp kësang pan neim wëen ne eprek wë këenëen wel wiimëak yeë.

¹⁸ Pötaanök nem pepapë ngësë kaalak sumaat. Sê oröak epël memaat. "Pep, ne Anuture niire êak utpet elniaut.

¹⁹ Pötaanök peene pöt nim ru panëëp pël neangan. Om nim inëen ru newasën ömaat."

²⁰ Pël wesak wal êak pim pepapë ngësël sa. Seim sê kak temanöm yesën pepap itenak ya utpet ëen naë sê kapariak tot na.

²¹ Pël ëen ruupök epël mëëa. 'Pep, ne Anuture niire êak utpet elniaut. Pötaanök peene pöt nim ru panëëp pël neangan.'

²² Pël maan pepapök pim inëen ruuröen epël mëëa. 'Ar teëntom nem ulpëen wali ompyaup momëak mor ëngö wak wais moresi momëak ing körtepar wak wais ingesiarë momëak pël ëëë.

²³ Pël êak purmakaö ru ompyaö mësëpringëp möëë. Pël ëen ar êak yenem ërëpsawi ëëpenaan.

²⁴ Nem ruup wel wia wesaupök kaalak waisa. Irikor ëaupök kaalak orö yarë.' Pël mëak pit ërëpsawi ëa.

²⁵ "Wëen yokot kaöap pi yaak wakaim olëak kaalak wais kaat temanöm yewasem kat wiin intö ngönre tanre pöt yeëa.

²⁶ Pël ëen inëen ru nampön maan sëen, 'Tol ëënak ya?' pël mëak pëël mëëa.

²⁷ Pël maan puuk epël mëëa. 'Nim nangap kaalak waisa. Pi irikor êak saupök kaalak wais oröa. Pötaanök ar pim pepapök maan purmakaö ru ompyaö mësëpringëp möak ar êak yen.'

²⁸ Pël maan pi kölöp êak kakaati sëpnaaten kaaö ëa. Pël ëen pepapök wais wiap wesak ngön ök mëëa.

²⁹ Pël ëen pi kangiiir epël mëëa. 'Kat wi. Ne krismaki selap pan nim naë pas ya mëneimeë nim ngön nent wa noolaan äaut. Pël ëen ni pol meme ru namp nem karuröaring ërëpsawi ëëmaan nenangkën ëaupök

³⁰ nim ru pipmor pi öng paspas yaauröaan nim omnant pout won wes olëak kaalak waisën ni pimëenökëer purmakaö ru ompyaö mësëpringëp yamöön.'

³¹ Pël maan pepapök epël mëëa. 'Yokot epop, ni kët ël epotë tepër wëaup. Pötaanök nem omnant epot pout nimot.

³² Ën nim nang epop wel wia wesaupök kaalak waisa. Irikor ëaupök kaalak orö yarë. Pötaanök tiar pimëen ërëpsawi ëen pangk yaë.'"

16

Ngarangk utpetapë watepang ngönte

¹ Yesuuk pim ruuröen ngönaak nent epël ök mëëa. "Omën omp ak namp pim inëen ru omnant ngarangk yaaö namp wëa. Pël ëen wë akun nentak omnarök omp aköpön epël mëëa. 'Nim omnant ngarangk yaaup pi nimot köntak pentak yaë,' pël mëëa.

² Pël maan kat wiak omnant ngarangk yaaupön yas mëak epël mëëa. 'Ni tol yaëen omnarö nimëen yaan kat yawi? Pöta songönte iteempan nem omnant nim ngarangk yaën pötë pepewer wak wais nan. Ke pilëpök nem omnant ngarangk naëngan.'

³ Pël maan inëen ru omnant ngarangk yaaup pim könök epël wesa. 'Nem kaöapök nem omnant ngarangk yaauten nga neak wes nemëen tol ëëm? Ne yang kelumaata weëre kosang won. Ën sumatön kimang meamaatenta öö yaë.

⁴ Peenök nem ëëmaaten kön yokoir. Pël ëëma pötak nem kaöapök wes nemëen pöt kaamök elmëëmaaröa naë sëen sant elnëëpnaat.'

⁵ Pël kön wiak omën pim kaöapë naë kangut wieëauröen ngön maan pöppöp waisa. Pël ëen wet réak waisaupön pëël mëëa. 'Nem kaöapë kangut nim naë tolëël wia?'

⁶ Maan pi epël mëëa. 'Kolap tram 100,' pël mëëa. Pël maan ngarangkëpök pep nent menak epël mëëa. 'Nim pep eptak 100 pöt kërëak 50 retëng ë.'

⁷ Pël mëak nampön pëël mëëa. 'Nim naë nem kaöapë kangut tolëël wia? Pël maan puuk epël mëëa. 'Rais kër 100,' pël mëëa. Pël maan pep nent menak epël mëëa. 'Ni eptak 100 pöt kërëak 80 retëng ë,' pël mëëa.

⁸ Pël ëen kaöap pi ngarangk utpet pöpë ewat ëa pöten itenak piin ping wesak mëëa. Pöt tol ëënak? Omën yangerakë omnantön kentre kaur yaaurö pit pitëm omnant ngarangk ëëpënëak pitëm ewat pöt omën Anutuü ewaatak wë pöröa ewatöt il yewas.

⁹ "Pötaanök ne niamaan. Ar tapël monere uröm omën pasut omnarö menak ngöntre kar réak öné pötak omën pas pöt pet irën Anutuuk yas niaan wëwë kosangta kaatak sê önéët.

¹⁰ Ën namp pi omèn pasut ompyaö wesak ngarangk ëëpna pöp omèn ompyautta tapël ompyaö wesak ngarangk ëëpnaat. Ën namp omèn pasut ompyaö wesak ngarangk naën ëëpna pöp omèn ompyautta tapël ompyaö wesak ngarangk naën ëëpnaat.

¹¹ Ar yangerakë monere uröm pasut ompyaö wesak ngarangk naën yaëën talëpök omèn këët arök ngarangk ëënenëen nimpën?

¹² Ar omnaröaat yaam ninaut ompyaö wesak ngarangk naën yaëën Anutuü yaö niia pöt nangingkën ëëpnaat.

¹³ Inëen ru kopëtapök kaö naarë inëen naëpan. Pi nampön kaaö yaalmëem nampön ngöntre kar elmëëpnaat. Won ëen pöt, nampë naë rë olëak wë namp kasëng mampnaat. Pötaanök arta tapël Anutuü yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan.”

*Yesuuk Parisi omnaröen pepanöm mëëa
(Matiu 11:12-13; 5:31-32; Maak 10:11-12)*

¹⁴ Yesu pi ngön pöt maan Parisi omnarö pit monere urömen kent yaaurö yak kat wiak ökre was mëëa.

¹⁵ Pël yemaan Yesuuk epël mëëa. “Arimtok arimtën omnaröa itöök ping wesak yaaurö. Pël ëaap Anutuuk arim lupötë ityaangk. Omnaröak ompyaut pël yewas pitöt Anutuuk itaangkën kömkëënring yaë.

¹⁶ “Moses pim ngön kosangötre tektek ngönöt im wais Son pim naë oröak pet ira. Ën Sonë naëaan wais peene wë epëtak pöt Anutu pim wa ngaöök nimëak wë pöta ngön ompyaut yaan omèn pouürö kat wiak pötak ilapnëak weë yengenti.

¹⁷ Wë ënëmak kutötre yang epraar won sëpënëak pöt yok pangk won sëpnaat. Ën ngön kosang pöt nent won nasëpan, pout om wiaapnaat.

¹⁸ “Omp namp pi pim öngöp wes mëak munt namp öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaat. Ën namp pi munt nampë öng wes mëaup öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaat.”

Mon omnampre Lasaras piarpim ngönte

¹⁹ “Mon omèn namp wakaima. Pël ëaup pi akun poutë ulpëen retëngretëng ëa ompyaut mëak wë kaömp ompyaut neim wakaima.

²⁰ Pël ëën omèn elek yaaö namp wëa yapinte Lasaras. Pöp koröp pouuk ëmpöl pep saup pi mon omnampë kaata kanra naë wëën

²¹ mon omèn pöp kaömp yenën lupöt ngentiin wa nëmpënëak kön wieim wëaakë yeëa. Pël yaëën kentöröak wais pim ëmpölöt öngör neim yeëa.

²² Pël ëën wë elek yaaö omèn pöp wel wiin enselöröak koirak së Apramë naë moulmëa.

Pël ëën wë mon omèn pöpta wel wiin yang kel weera.

²³ Pël ëën pi es parëaöök së wë këlangön kaö kat yawiem ool itaangkën Apram maimerek wëën Lasaras pim naë wëa.

²⁴ Pël ëën mon omèn pöpök Apramön ngön ëak epël mëëa. ‘Pep, ni neen yaköm kön wiak Lasaras wes mëen wais pim mor wotö iitak wariak nem yangapöök wa nemëen kot nent ëp sëp. Ne esuwesi öngpök wë këlangön kaö kat yawi.’

²⁵ Pël maan Apramök epël mëëa. ‘Nem ruup, ni kön wi. Ni ngaan yangerak wë omèn ompyaut ëeim wëën Lasaras pi pöt utpetat pëen eima. Pötaanök peene pöt pi kak eprek wais ya kë sak wëën ni kangür këlangön kat yawiin.

²⁶ Pël ëaap Anutuuk tiarim tektrak parë naö wiau wia. Pötaanök eprekaanörö pipël yeiraan pirekaanörö epël yaaprën pël naëngan.’

²⁷ Pël maan mon omnampök epël mëëa. ‘Pep, ne kosang wesak ök yeniak. Ni Lasaras wes mëen nemoröa naë sëp.

²⁸ Nem nangarö mor nas wë. Pötaanök Lasaras pi së pitta eprek wais këlangön kat wiipanëen nga map.’

²⁹ Pël maan Apramök epël mëëa. ‘Won. Pit Mosesre tektek ngön yaauröa ngön pitëm naë wia pipot kat wiip.’

³⁰ Maan mon omnampök epël mëëa. ‘Apram nem pepap, pöt pangk naëpan. Omèn wel wiaö nampök weletakaan wal ëak së ngön ök mapna pöt pit kat wiak lup kaip tiipnaat.’

³¹ Pël maan Apramök kaalak epël ök mëëa. ‘Pit Mosesre tektek ngön yaauröa ngönöt wa olapna pöt weletakaanëpök wal ëak së mapna pöteta wa olapnaat.’”

17

Utpetatök kön wi kosang yewesaut utpet yewas

(Matiu 18:6-7, 21-22; Maak 9:42)

¹ Yesuuk pim ruuröen ngön nent epël ök mëëa. “Morök ke nentere nent oröön omnarö saun koirëpnaat. Pël ëaap omèn morök elmëen omnarö saun koirëpna pöp tol ëëpën? Yaköm.

² Omèn ke pilëpök runga kotup morök elmëen saun koirpanëen ar kël kaöaö wii ngan ëak omèn pöpë mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt ompyaö.

³ Ar ngarangk këëkë ëën. Arim kar namp saun yokoirën pöt nga man. Pël ëën pi lup kaip tiin pöt saun pöta kangit ent ë moolan.

⁴ Pël ëën arim kar namp pi kët kopët nenta öngpök akun 7 ëak utpet elniak akun 7 tapël arim naë wais, ‘Ne lup kaip yati,’ pël niaan pöt ar pim saun pötë kangut ent ë moolan.”

Kön wi kosang yewesauta ngönte

⁵ Yesuu ngön yaaö omnarö pit Yesuun epël mäak kimang mëëa. “Ni tenim kön wi kosang yewesaut kaö wes nin.”

⁶ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ar kön wi kosang yewesa kot panë nent wieëan talte këra kaö epmentën, ‘Ni kaam tiak i kaöökë öngpök së orö,’ pël maan yok pangk kat wiak pël ëëpën.”

Inëën yaauta ngönte

⁷ “Arim tekrakaan nampë inëën ruupök ya lupöök së yang mëmpën ma polörö ngarangk ëëpën pël ëeim olëak yewaisën yok pangk epël mam ma? ‘Ni kakaati wais kaömp numëën,’ pël mam ma?”

⁸ Pël naëpan. Pi epël mapnaat. ‘Ni nem kaömpöt ar elnëem. Pël ëak poë koröpö mënt wes urak kaömpre iit wak waisën numaan. Pël ëen ënëmak nimtëët ar ëak numëën.’

⁹ Pi inëën ruup pim ngan rë menaul ëa pötaan yowe mapën ma? Yok pangk pël naëpan.

¹⁰ Pötaanök arim naë tapël ëëpnaat. Anutu ya ngön niiaut ë pet irak pöt epël an. ‘Ten inëën ru katkoko yaurö. Ya ngön niiaut pëen yaurö,’ pël an.”

Yesuuk omën kësë ëa moresiar pörö ompyaö mowesa

¹¹ Yesu Yerusalem kakë sëpënëak Kalili yanger nal, Sameria yanger nal pël ëaan teköök sa.

¹² Pël ëak së kak nerek oröön omën kësë ëa narö moresiar pörö pit kamtaöök së koirak pëlëer tauëë

¹³ ngön ëak epël mëëa. “Yesu, Kaöap, ni tenën yaköm kön wi.”

¹⁴ Pël maan pi pitën epël mëëa. “Ar së kiri ar yauröen arim koröpöt pet elmëen pit ar ompyaö san pël apnaat.” Pël maan yesem koröpöt ompyaö sa.

¹⁵ Pël ëen pitëkaan kopët namp pi pim koröpöön itaangkën ompyaö sa. Pël ëen kaalak së ngön ë olëak Anutuun yaya mëëa.

¹⁶ Pël ëak Yesuu ingesiarë së tok oriak ë koset yangaak wesirak wë yowe mëëa. Omën pöp Sameria yangerakaaëp.

¹⁷ Pël ëen Yesuuk epël mëëa. “Omën moresiar ompyaö sauröep 9 pörö tarék wë?”

¹⁸ Pit kaip tiak së Anutuun yoöre ërëp mapnaaten kön nawiin. Katkoko ëak sëen Sameria yangerakaan omën maim epop pimënt waisa.”

¹⁹ Pël mëak omën pöpön epël mëëa. “Nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesënrek wal ëak së.”

Anutuuk wa ngaöök nimëëpnaata ngönte (Matü 24:23-28, 37-41)

²⁰ Parisi ngönën omnaröak Yesuun, “Anutu taan wa ngaöök nimëëpën?” pël mëak pël mëëa. Maan Yesuuk kangir epël

mëëa. “Anutu wa ngaöök nimëëpna pöt yoolök pël yaalniin itnaangkan.

²¹ Kat wieë. Anutu pi peene arim tekrak wë wa ngaöök yanimë. Pël yaëen naröak, ‘Anutu wa ngaöök yanimë pöt e yaurö,’ pël yaan naröak, ‘O ëngk yaurö,’ pël naëpan.”

²² Pël mëak ruuröen epël mëëa. “Wë ënëm akun nent temanöm sëen ar këlëre ngön epël anëët. ‘Omën Këep yauröön ten itaampun,’ pël anëëtak yok pangk itnaangkan.

²³ Pël yaëen akun pötak naröak, ‘Eprek yauröorek iteneë,’ pël yeniaan naröak, ‘Ëngkrek yauröorek iteneë,’ pël yeniaan kat wiak pitëm ënëm ëënganok.

²⁴ Kent tangarët kopëter tar elmëen yang poutë ëwa ë pet yair. Pipta ök Omën Këep nem waisuma akunetak pël ëem sa.

²⁵ Pötaanök omën peene wë eporö kasëng nangkën këemre këlängön kësang kat wiimaat.

²⁶ Noaë akunetak omnaröa ëa pöl Omën Këep nem waisuma akunetak tapël ëëpnaat.

²⁷ Pit irre kaömp në, öngre omp ë, pël ëeim Anutu kasëng menak wëen Noa wangaöök yeilaan i ngaampel oröön omën pourö i nak won sa.

²⁸ Lot pim naëëta tapël ëaut. Omnarö iire kaömp në, omnant sumre kap ë, ëmre ya ë, ka ök raö, pël ëeim Anutu kasëng menak wëa.

²⁹ Pël ëen Lot pi Sotom kak sëp wesak yesën akun tapëtak kutömweriaan esutre kël es ngaat kopiitë yepel pöl ëen omën pourö won sa.

³⁰ Pöta ök omnarö tapël eim wëen Omën Këep nem tekeri suma akunetak tapël ëëpën sa.

³¹ “Akun pötak omën ka tomök öpnaapök kakaati së pim omnant öpan. Ën yaak öpnaapta tapël kaalak kakë sëpan.

³² Ar Lot pim öngöp Anutuun ngön wa olëak wel wia pöten kön wieë.

³³ Omën namp pi pim wëwëet keimön ëëpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp pim wëwëet këëpöt wasën pöt orö morëëpnaat.

³⁴ Ne niamaan kat wieë. Akun pötak omën naar rö kan ur kopëtetak ka uraan namp yeweem namp sëp wasumaat.

³⁵ Öng naarta kaömp koröp yokoëem wëen namp yeweem namp sëp wasumaat.

³⁶ Ën omp naar ya lupöök wëen namp yeweem namp sëp wasumaat.”

³⁷ Pël maan ruuröak epël mëak pël mëëa. “Tarék pël ëëpën?” Maan Yesuuk omën piin kön wi kosang newasën yauröa këlängön kat wiipnaataan kön wiak watëpang ngön nent epël mëëa. “Omnantë söp kampaöök wer moön tuparö wa top yaë.”

18

Öngöp ngön ë pet yairaupön kimang mëäuta ngönte

¹ Yesuuk pim ruuröen kaaö köpël kimang maim öpënëak watepang ngön nent epël mëäa.

² “Kak nerek ngön ë pet yaira namp wëa. Omën pöp pi Anuture omën pouröen kas naën yaaup.

³ Kak taprek öng kapir namp wëaup pi kët poutë omën pöpë naë së, ‘Nemëen kööre toköpëen ngön yaatak kaamök elnëem,’ pël më yeäa.

⁴ Pël ëeimën omën pöp pim lupmeri epël kön wia. ‘Ne Anuture omën pouröen kas naën yaauppe.

⁵ Öng kapir epop ke urak neaim. Pötaanök kaalak wais neaan kaaö kön wiingönëen kaamök elmëemaat.’ ”

⁶ Yesu pi ngön pöt mëak kaalak epël mëäa. “Ar ngön ë pet yaira utpetapë ngön ök yeniak epëten kön wieë.

⁷ Ën Anutuun tol yewes? Omën pimëen yaö wesaurö kët kanaan rö kanë piin kimang maim wëen kaamök naalmëëpan ma? Ma kat wiak kat nawiin koröp oröak öpën ma? Pël naëpan.

⁸ Ne niamaan. Pi teënt kaamök elmëëpnaap. Omën Këep nem waisuma akun pötak yangerakë omnaröa naë kön wi kosang yewesaut koirum ma won?”

Parisi omnampre takis yewaö omnampë watepang ngönte

⁹ Omën narö pitëmtok pitëmtën kön wiin wotpilörö pël kön wieë muntaröen wak irëak ya pöröaan Yesuuk watepang ngön nent epël mëäa.

¹⁰ “Omën naar piarip ngönën tup kaöetak së Anutuun ök mapënëak sa. Namp Parisi ngönën omën namp, namp takis yewa namp.

¹¹ Pël ëak Parisi omnampök tauëë pimtën weseë epël mëäa. ‘O Anutu, ne omën naröa ök wonöp. Pötaanök niin yowe yeniak. Pit këkain ëere omën utpet nant ë, öngre omp wëwëet utpet wasö pël yaurö. Ne pitëm ök wonöp. Pël ëak omën takis yewa epopë ök wonöp.

¹² Pël ëak sant poutë akun nentepar pöteparë kaömp ngës olëak wëakë yaaup. Pël yeë omnant koirak pöt wa top ëak moresiar wesak nokolilil nent nimëen yaö yaalniaup.’

¹³ Pël yemaan takis yewa pöp pëlëer tauëë kutömweriil itaampnaaten ëö ëen tok oriak epël mëäa. ‘O Anutu, ne saun omnamp. Pötaan yaköm kön newi.’

¹⁴ Kat wieë. Takis yewaup pi Anutuuk pim saunatë kangut won wes moolëak piin, ‘Omën wotpilëp,’ pël maan kaalak pim

kaatakë sa. Ën Parisi pöp pim saunatë kangut om wiaan sa. Omën namp pimtök pimtën wak isak apna pöp Anutuuk wak irapnaap. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isak mapnaap.”

Yesuuk runga koturö welaköt elmëa (Matiu 19:13-15; Maak 10:13-16)

¹⁵ Omnarö pit pitëm runga koturö Yesuuk pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëëpënëak wak yesën pim ruuröak pitën nga mëäa.

¹⁶ Pël ëen Yesuuk rungaaröen ngön mëak pim ruuröen epël mëäa. “Nga mangan. Wes mëen nem naë waisëp. Ke pilörö Anutuuk wa ngaöök mëëpënëak yaö yema pötaanök.

¹⁷ Ne yaap niamaan. Namp runga kot eporöa Anutuun kön wi kosang yewesa pöl naën ëëpna pöt Anutuu wa ngaöök yamëautak yok pangk neilaan ëëpnaat.”

Ngarangk monere urömaringëpë ngönte (Matiu 19:16-30; Maak 10:17-31)

¹⁸ Ngarangk nampök Yesuun pëlpël mëak epël mëäa. “Rë yanuula ompyaup, ne tol ëak wëwë kosangta yaö sum?”

¹⁹ Maan Yesuuk epël mëäa. “Tol ëënak neen, ‘Ompyaup,’ pël yenëaan? Anutu kopëtapökëer ompyaup.

²⁰ Ni ngön kosangöt epël kat yawiaup. ‘Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni omën mëngkanok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok. Ni nim ëlre pepaarë ngön ngar öm.’ ”

²¹ Maan ngarangkëpök epël mëäa. “Nem kotuukaan pipot ë waiseimaut.”

²² Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak epël mëäa. “Kopët nent wia pöt ëem. Ni së nim omnant menak sumat wak omën omnant wonörö këëpöt wes man. Pël ëen kutömweri omnant kosangöt orö nireëpnaan. Pël ëak wais nem ënëm elnë.”

²³ Pël maan omën pöp pi monere uröm kaö panë wieëaup yak ngön pöt kat wiak ya utpet ëa.

²⁴ Pël yaëen Yesu itenak epël mëäa. “Omën monere uröm kaö wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapënëak pomp ë yaë.

²⁵ Pol kamel namp wap poë koröp korir yamë pöökë kanök ilapna pöt kengken. Ën omën monere uröm kësang wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëët.”

²⁶ Pël maan omën ngön pöt kat wia pöröak epël mëäa. “Omën ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlëpök wëwë kosangët öpën?”

²⁷ Maan Yesuuk epël mëäa. “Omnaröak omnant pangk naën ëënë pipot Anutuuk yok pangk ëëpnaat.”

²⁸ Pël maan Pitaak epël mëäa. “Kat wi. Ten omnant pout sëp wesak nim ënëm elniaut.”

²⁹ Maan Yesuuk kanggiir epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Namp pi Anutu wa ngaöök yamëauta yaat mëmpënëak pim kaare öngre ru, sasre nan, èlre pep pörö sêp wasêpna pöt ³⁰ pi peene akun epöök kangut selap wak wê ênem akunaöök wêwê kosangët öpnaap.”

Yesuuk pimtê wel wiak wal êëpnaaten ök maan akun nentepar nent ëa

(Matu 20:17-19; Maak 10:32-34)

³¹ Yesu pi pim ruurö wa top elmëak epël mëëa. “Kat wieë. Tiar Yerusalem kakê yewais. Pël ëen Omën Këëp nemëen tektek ngön yaauröak ngön epël retêng ëa pöt kê rapnaat.

³² Pit ne newak ngönën köpëlöröa moresi neulëen pitök ökre was neak utpet newesak waasöp ngês nampnaat.

³³ Pël ëak pês nemöak mën wel newiin akun nentepar nent yangaöök wieë kaalak wal ëëmaap.”

³⁴ Pël maan ngön pöta songönte ilëëp ilaan pit êngk ma e wesak êwat nasën ëa.

Yesuuk omën it il tēja namp ompyaö mowesa

(Matu 20:29-34; Maak 10:46-52)

³⁵ Yesu pi yesem Yeriko kak temanöm së itaangkën omën it il tēja namp kan ëöök wel aisëëë monatön kimang maim wëa.

³⁶ Pël ëak pi kat wiin omnarö yesem yaan omën muntaröen epël mëëa. “Pit tol yaë?”

³⁷ Maan pitök epël mëëa. “Yesu Nasaretêpök yewais.”

³⁸ Pël maan pi ngön ëak epël mëëa. “Yesu, Tewitê ëap, ni neen yaköm kön newi.”

³⁹ Pël yemaan omën wet rëak yesauröak leng ëëpën mëak nga yemaan pöten kat nemowiin ke urak kaalak ngön ëak epël mëëa. “Ni Tewitê ëapök, neen yaköm kön newi.”

⁴⁰ Pël maan Yesu pi leng ëak kamtaöök taprek tauëë epël mëëa. “Nem ngësël wak waisëë.” Maan mësak sêen piin epël mëak pël mëëa.

⁴¹ “Nook ni tol elniimëak yaan?” Maan puuk epël mëëa. “Aköp, ni aan ne it nga sum.”

⁴² Pël maan Yesuuk epël mëëa. “It nga së. Nimtê neen kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën.”

⁴³ Pël yemaan tapêtakêër itöörar nga sêen Yesuu ênem yesem Anutuun yaya mëëa. Pël yaëen omën pörek wëaurö pöten itenak pitta Anutuun yaya mëëa.

19

Sakias pim ngönte

¹ Yesu pi Yeriko kak së oröak el wesak sêpënëak yaëen

² kak pörekaan omën takis yewauröa ngarangk namp wëa yapinte Sakias. Pöp pi mon kaö wieëaup.

³ Pi Yesuu möönre koröp itaampënëak kent elmëa. Pël ëaap pi omën mëntêp yak omën muntaröak il mowariin pomp ëak it-naangkën ëa.

⁴ Pël ëak wet rëak pöömpö së, “Eprek yewaisën itampaatak,” pël wesak këra nemëntê ngaarêk isa.

⁵ Pël ëen Yesuuk pörek së oröak ngaarêk itenak epël mëëa. “Sakias, teënt ira. Ne peene nim kaatak wais ömaat.”

⁶ Pël maan pi ya kë sak këraamentëkaan irë ngentiak Yesu koirak pim kaatakê sa.

⁷ Pël yaëen omën pörek wëaurö pit pöten itenak kaaö mëak epël mëëa. “Pi tol ëenak saun omnampë naë së ilëak wë,” pël mëëa.

⁸ Pël ëen Sakias pi Yesuu naë tauëë epël mëëa. “Kaöap, ni kat wi. Nem omnant kom ëak tok nentepar wesak nent omën omnant wonörö mempaat. Pël ëak omnaröen morök elmëak monat waut pötê kanggiir peene nook il wesak maim oorek mempaan.”

⁹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Omën epop niinta Apram pim körööp yak Apram pim ök Anutuun kön wi kosang yewasën. Pötaanök niire nim kaatakörö Anutuuk utpetetakaan yaniö.

¹⁰ Ne Omën Këëpök omën epopê ök Anutuun naëaan kö saurö wa rongan ëak ompyaö mowasumëak waisaup.”

Inëen ru moresiar mon wa pöta watëpang ngönte

(Matu 25:14-30)

¹¹ Yesu pi ngön pöt ök maan omnaröak kön epël wia. “Pi Yerusalem kak temanöm yewasën Anutu peene wa ngaöök nimëëpnaan yaë,” kön pël yewasën Yesuuk itenak yal menak watëpang ngön nent epël mëëa.

¹² “Omp kaö namp yang wali nerak sêen omp ak wes moulmëen wë kaalak waisëpënëak sa.

¹³ Pi sêpënëak yeem pim inëen ru moresiar pöröen yas maan waisën mon 20 kina, 20 kina pël pangk pangk menak epël mëëa. ‘Ar mon epot wak ya mënak kaö wes wiak wëen waisumaat.’

¹⁴ Pël mëak yesën pim kaatak narö kaaö ëak piin epël mapënëak omën narö pim ênem wes mëëa. ‘Ten nuuk omp ak sak ngarangk elniimëeten kaaö.’

¹⁵ Pël maan pi së wëen pit pi omp ak wes moulmëen wakaim olëak kaalak waisa. Pël ëak inëen ru mon menak sa pöröen ngön ëak epël mëëa. ‘Ar nem mon ninak san pötök ya mëngkën muntat tolëël koirak wë pöten itaampaan.’

¹⁶ Pël maan nampök wet rëak wais epël mëëa. ‘Kaöap, ne nim mon 20 kina nangkën pötak nook ya mëngkën 200 kina pël oröa.’

¹⁷ Pël maan epël mëëa. ‘Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni

omèn pasut ompyaö wesak ngarangk éan. Pötaanök nook ka moresiar pöté ngarangk niulëëmaan.'

¹⁸ Pël éën inëen ru munt nampök wais epël mëëa. 'Kaöap, ne nim mon 20 kina nangkën pötak nook ya mëngkën 100 kina pël oröa.'

¹⁹ Maan omp aköpök epël mëëa. 'Nook, ni ka mor nas pöté ngarangk niulëëmaan.'

²⁰ Pël maan inëen ru munt nampök wais epël mëëa. 'Kaöap, nim mon 20 kina nangkën pöt e wia. Ne poë koröp kautak kör koë wiak wakaimaut e wia.

²¹ Ne niin itaangkën ni nga yaaup yak muntaröa naëaan omnant yewaup. Ni omnant omèn muntarök ngëntën yewetaup. Pötaanök niin kas éak kö sèpanëak poë koröp kautak kör koë wiak wakaimaut.'

²² Maan omp aköpök epël ök mëëa. 'Ni inëen ru utpetap. Nimtë ngön yaan taptak nimënt utpet éaup pël yeniak. Ni neen, "Nga yaaup yak muntaröa naëaan omnant wëere omnant omèn muntarök ngëntën watö pël yaaup," pël yenëaan pöt yaaup.

²³ Ni nem songönte pipël éwat wëak tol éënak nem monet mon kaatak nawiin éaup? Pël éanëen ne wais kangitarang wan tapön.'

²⁴ Pël mëak omèn pörek wëauröen epël mëëa. 'Ar mon 20 kina epët piikaan wa ép éak 200 kina wa epop mënëë.'

²⁵ Pël maan pit epël mëëa. 'Kaöap, pi yok 200 kina waap.'

²⁶ Maan puuk epël mëëa. 'Ne niamaan kat wieë. Namp pi omnant menaut ngarangk éak wëen pöt munt nant erën wes mempaat. Én namp pi menaut ngarangk naën tapët wak wëen pöt wa ép éën om pas öpnaat.

²⁷ Peene pöt, nem kööre tokörö nook pitëm omp ak sумаaten kaaö éa pörö mësak wais nem itöök mëngkën wel wiip.' "

Yesu pi pol tongkiipë rangk wel aisëak Yerusalem kaké sa

(Matiu 21:1-11; Maak 11:1-11; Son 12:12-19)

²⁸ Yesu pi ngön pöt më pet irak Yerusalem kakël ko wesak wet réak isa.

²⁹ Pël éak yesem Olip tomök is orök Petepasiire Petani ka pöteparé temanöm yesem ru naarën epël mëak wet réak wes momëa.

³⁰ "Arip ka ëngköök sè orök öngpök sè itaangkën pol tongki ru namp omnaröa wel naisaanëp wii ngan é ulmëen öpna pipow wilak mësak waisën.

³¹ Arip sè pël yaëen omèn nampök aripön, 'Oröp éëneak yawil?' pëël yeniaan pöt epël man. 'Aköpök epopön ya.'

³² Pël maan piarip sè itaangkën Yesu mëëa pöl éëëa.

³³ Pël éën itenak yawilën tongkiipë peparök itenak epël mëëa. "Arip oröp éëneak yawil?"

³⁴ Maan piaripök mëëa. "Aköpök epopön yaanak yeë."

³⁵ Pël mëak Yesuu naë mësak sè tongkiipë rangk pitëm ulpëenöt përe mourak Yesu wa ngaarék moulmëa.

³⁶ Pël éën wel aisëak yesën ulpëenöt përeak kamtaöök mourö sa.

³⁷ Pël éën Olip tomökaan ngemë Yerusalem kak temanöm yewasën omèn pimëen saö rongan pötak wëaurök pim ya it ngolöpöt yaaö pötëen ngön éak epël maö Anutuun yoöre ërëp mëëa.

³⁸ "Yowe.

Omèn omp aköpök Aköpë kém ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Kutömweri mayaap wiaap.

Anutu Ngaarëkép pim yapinte wak isak mepa."

³⁹ Élak wiak pël yemaan Parisi omèn narö pitëm öngpök wëaurök Yesuun epël mëëa. "Ré yanuulaup, nim ruuröen pël epan ma."

⁴⁰ Pël maan Yesuuk mëëa. "Ne niamaan kat wieë. Pit yaya yenëa pöt ompyaö ya. Leng éëpna pöt kël epotök yaya neapnaat."

Yesuuk Yerusalem omnaröaan ing éa

⁴¹ Yesu pi pël mëak yesem Yerusalem kaööké tomök sè orök kakën itenak yaköm éën ing yeem epël mëëa.

⁴² "Yerusalem wëaurö, ar peene eptakëer mayaap önë kanöön éwat wë talte yok pangk ön. Pël éaup kan pö élëëp wia. Pötaanök itnaangkën yeë.

⁴³ Kat wieë. Wë akun nentak arim kööre tokörök wais taap elniak ëm ket éak kaö poutë il niwariipnaat.

⁴⁴ Pël éak arimëntre arim ruurö pourö won niwesak arim kaat töölak wapötta ti olaan ur kosat wiaapnaat. Pöt tol éënak? Anutuuk kaamök elniipëneak wes nemëen arim ngësë yewaisën köpël éak kaaö éan. Pötaanök pël elniipnaat."

Yesu ngönën tup kaöetakaan omèn narö waö ë momëa

(Matiu 21:12-17; Maak 11:15-19; Son 2:13-22)

⁴⁵ Yesu pi ngön pöt më pet irak ngönën tup kaöeta kakaati sè itaangkën omnarö omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë yemomëem epël mëëa.

⁴⁶ "Ngönën pepeweri Anutuuk epël éa. 'Nem ka pipët kimang yenëa kaat pël éëpnaat.' Ar pipël yaëen këkain yauröa kaata ök yes."

⁴⁷ Pël éak pi akun poutë ngönën tup kaöetak sè omnaröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere omèn kaöarö pit mëmpëneak kanten ngaöl éa.

⁴⁸ Omèn pourö pim ngönëntaan pim naë ré olëak wëen sèp wesa.

20

*Yesure ngarangkörö neneren pël elmëa
(Matiu 21:23-27; Maak 11:27-33)*

¹ Kët nentak Yesu pi ngönën tup kaöetak sê omnaröen ngönën ök maim wëën kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit sê epël mëëa.

² “Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm ngöntak ëeimën? Talëpök pël ëëm niia?”

³ Pël maan Yesuuk kanggiir pitën epël mëëa. “Nookta arën kanggiir nent pël nia-maatak ök nean.

⁴ Sonë i mëëima pöt talëpök maan eima. Anutuuk ma pimtök kön wiak eima?”

⁵ Pël maan pitëmënt neneren epël mëëa. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mepe-naatep pi epël niepan. ‘Tol ëënak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?’

⁶ Ën, ‘Son pimtök,’ pël mepenaatep om-narö pit Sonön. ‘Pi tektek ngön yaaö namp,’ pël weseë kël nimööpan.”

⁷ Pël mëak Yesuun kanggiir epël mëëa. “Sonë i mëëima pöta songönten ten köpël.”

⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Nookta ne talëpë këmtak yeëan pöt neniangan.”

*Wain ya ngarangk utpetaröa watepang
ngönte*

(Matiu 21:33-46; Maak 12:1-12)

⁹ Yesu pi ngön pöt ök mëak watepang ngön nent omnaröen epël mëëa. “Omën namp wain ya newer ngënta. Pël ëak ya omnarö ngarangk ëëpënëak moulmëak pimënt yang wali nerec sê wakaima.

¹⁰ Pël ëak wë kë yaaröa akunet temanöm seën ngarangk moulmëauröak ulöp narö tö mampënëak inëen ru namp wes mëen sa. Sê oröön pit möak waö elmëën elek kaalak sa.

¹¹ Pël ëëen pepapök kaalak munt namp wes mëen seën pöpta möak utpet mowesak waö elmëën elek tapël sa.

¹² Pël ëëen pepapök kaalak wa ngölöp wesak wes mëen seën pöpta këlangön kat mowiak ke ur mëen elek sa.

¹³ Pël ëëen ya pepap pi epël wesa. ‘Ne tol ëëmete? Nem ru ulöpöököp wes mëëmaan. Pit yok pangk pim ngönte kat wiak ngar öpën koröpök.’

¹⁴ Pël ëak wes mëen seën yaakë ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël mëëa. ‘Omën epop pim pepapë mor kolut pout öpnaap. Pötaanök mëmpa. Pël ëëen yaat tiarimëen sëpnaan.’

¹⁵ Pël mëak pit wain yaaweriaan wa wilëngkël moolëak mëna.” Yesu ngön pöt mëak epël pël mëëa. “Yaaweri pepapök ngarangköröen tol elmëëpën?”

¹⁶ Pi wais ya ngarangk pörö mënak pim ya lupöök ngarangk ompyaö narö moul-mëëpnaat.” Pël maan pit ngön pöt kat wiak epël mëëa. “Won. Pël ëëpan.”

¹⁷ Pël yaan Yesu pi pitën iteneë epël mëëa. “Ngönën pepeweri ngön nemëen epël wia pöt tol nentaanök?”

‘Wap omën ka ök yarëauröak wël ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.’

¹⁸ Omën namp wap epëtak söë urak kawi ngentiipnaap pi koröp ilak utpet ëëpnaap. Ën wapëtak pim rangk ngentiipna pöt omën pöp ilak unön ëak utpet panë sëpnaap.”

*Yesuun Sisa takis yemengkauten pël
mëëa*

(Matiu 22:15-22; Maak 12:13-17)

¹⁹ Pël maan ngön kosangötë ngarangköröere kiri ar yaaö kaöarö pit Yesu pim wain ya ngarangk utpetaröaan watepang ngön mëëa pöt pitëmël ko wesak yemaan kat wiak mor öpënëak ëakök omnaröen kas ëën sêp wesa.

²⁰ Pël ëak Yesu moröak Rom yang ngarangkëpë moresi moulmëëpënëak it wawaö ëeim wëa. Pël ëëë omën narö wes mëen Yesuu naë sê ngönën kat yawia koröp oröak wë ngön nent maan pöt öpnaat weseë Yesuun morök elmëak epël mëëa.

²¹ “Rë yanuulaup, ten niin ëwat wë. Ni ngön wotpil yaaup, omnaröenta wotpil wesak ök yeniaup. Ni omën isaare irëaurö om-nant mööngkraar kangk naalmëën yaaup, omën ompyaut pëen Anutuuk ök niaut omën pourö yaap wesak rë yanuulaup.

²² Pötaanök ni kön wiin Rom omp aköp Sisa takis mampen ma Anutu pimënt mampen?”

²³ Pël maan pitëm morök yaalmëa pöten itenak epël mëëa.

²⁴ “Mon kël nent koirak neneë. Könre yapin epot talëpëët?” Pël maan pit epël mëëa. “Sisaëët.”

²⁵ Pël maan puuk epël mëëa. “Omnant Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipöt Anutu mampun.”

²⁶ Pël maan omnaröa itöök pi aan wali öpna nent nokoirën ëa. Pël ëak pit kaip ti mangkën kat wiak yaan sak këm ur wariak wëa.

*Weletakaan wal yaauten Yesuun pël
mëëa*

(Matiu 22:23-33; Maak 12:18-27)

²⁷ Akun nentak Satusi ngönën omën narö Yesuu naë sa. Omën pörö weletakaan wal yaaö pöt won wia pël yaaurö.

²⁸ Pit sê Yesuun epël mëëa. “Rë yanuu-laup, Moses pi tiarimëen ngön kosang nent epël retëng ëaap. ‘Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë ru oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.’

²⁹ Pël wiaap omën nanang narö 7 ëak wakaima. Pël ëaurö nanëp öng namp wak ru won wë wel wia.

³⁰ Pël ëëen nang pim rakëp öng tapöp wak wë wel wia.

³¹ Pël één enëmak nang 3 pöpök öng tapöp wak ru won tapël wê wel wia. Pël éaap omën 7 eporö pit öng kopët tapöp wak ru won wê wel wia.

³² Pël één enëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia.

³³ Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröep wê wal éepna akunaöök talêpë öng sêpën?"

³⁴ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. "Peene yangerak wê epöök öngre omp yeë.

³⁵ Ën wê ënëm akun kaöaöök Anutuuk kat mowiin wêwê kosangtak weletakaan wal é rëëpnaarö pit yok pangk öngre omp naëpan.

³⁶ Anutuuk pit weletakaan wal é moulmëëpnaat. Pötaanök pit pim ru sak enselöröa ök wê kaalak wel nawiiipan.

³⁷ Weletakaan wal éëpena pöta ngönte Mosesök ngönën pepeweri retëng éaut. Këra kotumenték es wêlëng koteima pöta ngöntak Anutuuk piin epël mëëa. 'Ne Apramre Aisakre Yakopre pörö pitëm Anutu.'

³⁸ Omën wel wia pourö Anutuuk wêwëtarang wê pël wesa. Pötaanök Anutu pi wel wiauröaap won. Pi omën öp wëauröa Anutu."

³⁹ Pël maan ngön kosangötë ngarangk narök, "Rë yanuulaup, ni aan ompyaö yes," pël mëëa.

⁴⁰ Pit kaalak pëël mapnaaten kas één sêp wesak pipët pëën mëëa.

Yesuuk Kristo pötaan Parisi omnaröen pëël mëëa

(Matiu 22:41-46; Maak 12:35-37)

⁴¹ Pël één Yesu pi epël mëak pëël mëëa. "Tol éénak, 'Kristo, Yaö Mëëaupön pi Tewitë körööp' pël aim?"

⁴² Tewit pimtök Sam pep pöweri tan nent epël éa.

'Anutu puuk nem Aköpön epël yema.

"Ni wais nem yaapkëetakël öm.

⁴³ Pël éaan nimëën kööre tok yaaö piporö nook maan nim weëre kosangöökë karök moulmëëmaat."

⁴⁴ Tewit pimtök piin, 'Nem Aköp,' pël mëëaupök tol éénak Tewitë éap pël yaé?"

Ngön kosangötë ngarangköröa ngönte (Matiu 23:1-36; Maak 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Pël mëak Yesu pi omnaröa éöetak pim ruuröen ngön epël ök mëëa.

⁴⁶ "Ar ngön kosangötë ngarangköröa utpetatön ngarangk één. Pit ulpëën waliit mëak wa topöök koirak érëpsawi mapnaaten kent yaaurö. Pël éak ngönën tupötëere këëre imën akunatë omën kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yaaurö.

⁴⁷ Pit pël yeem öng kapiröröa omnant pout pitëmëen weimeë morök elmëak omnarök pitën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Omën ke pilörö

pit wê kangiir akunetak könöm kësangöt koirëpnaat."

21

Öng kapir nampë Anutuun kiri wiauta ngönte

(Maak 12:41-44)

¹ Yesu pi ngönën tup kaöetak wê we riak itaangkën omën monaringörö pit Anutuun monat kiri yawia.

² Pël yaëen Yesu pi itaangkën öng kapir omnant won nampta pim mon kot köp möa nentepar wia.

³ Pël yaëen Yesuuk itenak epël mëëa. "Ne yaap niamaan. Öng kapir omnant won epopë mon yawi epëtak omën muntaröaat il yemowas.

⁴ Omën monaringörö pit ëlöt wiaan kopëtetepar yawi. Ën öng kapir epop pi omnant wonöpök pim wieëaut wiak won pan wesak wê."

Yesuuk ngönën tup kaöet utpet sêpnaata ngönte ök mëëa

(Matiu 24:1-2; Maak 13:1-2)

⁵ Yesu pim ru narö pit ngönën tup kaöetak këlöt retëng ke nalre nal éak ök rëëëa pötön itenak aöre mon Anutuun kiri mowia pötë ngönöt aö pël ëeim wëen Yesuuk epël mëëa.

⁶ "Wê akun nent temanöm sëën omën ityaangk epot epël wi naöpan. Ënëmak ngaarök wais tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sêpnaat."

Yesuuk könöm nentere nent orööpnaat pël mëëa

(Matiu 24:3-14; Maak 13:3-13)

⁷ Pël maan pit epël mëak pëël mëëa. "Rë yanuulaup, nim yaan pöt akun taltak orööpën? Akun pöt temanöm yesën oröpöt oröön ten itenak éwat sën?"

⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Ar omnarök lup wa irikor elniipanëen këëkë ngarangk één. Pit morök elniak narök nem yapintak wais, 'Ne Kristo,' pël aöre narök, 'Kristo pim orööpna akunet yok temanöm yes,' pël yeniaan pitëm ënëm elmëëanganok.

⁹ Ar nga yapinte kat wiak kas éëngan. Akun kaöaö ngolöp yaëen omën pipot wet réak orööpnaat."

¹⁰ Pël mëak yal menak epël mëëa. "Omën kur nementëkaanörök kur nementëkël nga éëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnarök nampëëroaan nga éëpnaat.

¹¹ Pël yaëen moup kësang pan yangerak mööpnaat. Pël éak yang we nantë këëne yauman kaöat orööpnaat. Pël yaëen mopöök oorek omën retëng ke nentere nent yaaröön ar kas éénëët.

¹² Omën pöt naaröön wiaan pit wet réak wa niulëak këlangön kat niwiipnaat. Pël éak ngön kaatë sé niulëak wii kaatë niulëëpnaat.

Pël äak omën omp akre yang ngarangköröa naë niulëepnaat. Ar nem yapinte wak wë pötaanök pël elniipnaat.

¹³ Akun pötak ar nem songönten ök manëët.

¹⁴ Ar epël kön kosang wiaan. Ar wa nanuulëen wiaan tol man pël äak kön selap ëënganok.

¹⁵ Nemtok arim këmötë ngön anëëtë wetetöt nimpaaat. Pël äak ompyaö elniin kööre tokörö arim ngönöt wak irëak ke ur noolepan.

¹⁶ Arim ëlre pep, sasre nan, ngöntre kar, pöröak arim kööre toköröen kup mowiin arim tekrakaan narö nimpënaat.

¹⁷ Pël äak nem yapinte wak wë pötaan omën pourö ya sangën äak kööre tok elniipnaat.

¹⁸ Nook ngarangk elniak wëen ar kö nasëngan pan, arim ngan ëp naöota mop nerapan.

¹⁹ Weëre kosangring wakaim olëak wëwë kosangët önëët."

Yesuuk Yerusalem kaö utpet ëëpnaata ngönte ök mëëa

(Matiu 24:15-21; Maak 13:14-19)

²⁰ "Ar itaangkën ngaarö Yerusalem kaö taap yawiin pöt ka töölak utpet wasëpna akunet temanöm yes pël wasënëët.

²¹ Pël äak Yutia yangerak wëaurö ar kas rosiraöökël sën. Yerusalem kak wëaurö ar kaö sëp wasën. Ën yang nantë wëaurö ka kaöaöökël sëngan.

²² Ngönëntak retëng ëa pöt kë rapnaan Anutuuk akun piptak kangut wes mëen orööpnaat.

²³ Elei, öng ru kepringöröere ru kapa yemenaurö, tol ëënëëro? Akun pötak Anutuuk omnaröen ya sangën elmëen yangerakë omnarö këlangön kaö panë kat wiipnaat.

²⁴ Ngaarök narö öp wesir olapnaat, narö moröak wii tëak wak pitëm kaatë së inëen wesak ulmëak öpnaat. Pël äak ngönën köpëlörö pit Yerusalem kaö utpet weseim wëen Anutu pitmë akun mampna pötak sëak pet irëpnaat."

Omën Këëp orööpnaata ngönte

(Matiu 24:29-31; Maak 13:24-27)

²⁵ "Këtre ngonre ari pötë omën it köpëlöt yaaröön yangerak i kaö maat kësangöt yamöön omnarö kas kaö ëëpnaat.

²⁶ Pël yaëen kutömwer ëtëp ëen ariat tiak yesën omnarö yangerak omnant orööpna pötaan kor wë kas kaö panë äak it köpköp tiak së wiaapnaat.

²⁷ Pël yaëen Omën Këëp ne nem weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepilak yaaröön itaampnaat.

²⁸ Omën ke pöt yaaröön, 'Anutuuk niöpna akunet temanöm yes,' pël wesak wal ë tauëë we riak itaampun."

Këra nantön itenak akunet ëwat yes pöta watepang ngönte

(Matiu 24:32-35; Maak 13:28-31)

²⁹ Pël mëak watepang ngön nent epël mëëa. "Ar këra wasre munt nantön itenak wa weswes ë yeë.

³⁰ Ar itaangkën këre sak wil yewatën itenak kopi akunet temanöm yes pël yewas.

³¹ Pöta ök omën yeniak epot yaaröön itenak pöt, 'Anutu wa ngaöök nimëëpënëak yaë,' pël wasën.

³² Ne yaap niamaan. Omën e wë eporö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat.

³³ Kutömre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan."

Pim ruuröen wa korkor ngön ök mëëa

³⁴ "Ar iire kaömp na olëölë imeë yangerakë omnantëen kön selap pötëen lupre kön arimot wes mëak wëen akun kaöaö kalaapöökë yaë pöl teënt pan niöpanëen ngarangk këëkë ëeimeëak ön.

³⁵ Akun kaö pöt yang ël epotë wë eporö ar pouröa naë orö nirëëpnaat.

³⁶ Pötaanök ar kët el epotë ngaire wa kom imeë Anutuun kimang ngaangan maim ön. Pël ëen omën könöm orööpënëak yeniak pöt yaaröön Anutuuk weëre kosang ningkën ing mes ngep äak Omën Këëp nem ëöetak tauanëët."

³⁷ Akun poutë Yesu pi këtëkötë ngönën tup kaöetak omnaröen ngönën ök maim olëak pöt rö kanötë Olip tomöntak së ka ur pël ëeima.

³⁸ Pël ëen omnarö pit ngönën kat wiipënëak wangam kan rökëërotë ngönën tup kaöetak pim naë seima.

22

Yutasök Yesuun kup mowiwipënëak kosang wes mena

(Matiu 26:1-5, 14-16; Maak 14:1-2, 10-11; Son 11:45-53)

¹ Kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët pitök Anutuuk mait elmëaut pël yamëëa pöt temanöm sa.

² Pël yaëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit omnaröen kas ëen Yesu ëlëëp mëmpëna kanten ap weseima.

³ Pël yaëen Seten pi Yutas Keriot kakaanëp pim lupmeri ilëa. Pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp.

⁴ Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere ngönën tup kaöeta polisöröa naë së Yesuun kup mowiwipitëm mores ulmëëpnaata ngönte pitring ëa.

⁵ Pël èèn pit èrèpèrèp èak mon mampnaata ngolnta è kopèta wesa.

⁶ Pël èèn Yutas pi makre ku mèak ngès rèak akun nentak omnarò Yesu ent è mèèn pimènt wèèn kup mowiipna kan ap weseima.

Ru naar mait elmèa akun ngèèngktakèèn kaömp kopèta wesa

(Matiu 26:17-25; Maak 14:12-21; Son 13:21-30)

⁷ Kaömp peret yis namèènot yena akun ngèèngktak Anutuun mait elmèautaan kiri sèpsèpörò yamöa akunet temanöm sa.

⁸ Pël èèn Yesuuk Pitaare Sonön epël mèak wes mèèa. "Arip sè mait elmèauten kön wiipanaan kaömpöt kopèta wes wiin. Pël èèn ten waisèn nëmpenaan."

⁹ Pël maan piarip epël mèèa. "Ka taltak kopèta wes wiinèak kent kön yawiin?"

¹⁰ Maan puuk kangiiir epël mèèa. "Kat wieè. Arip kak sè oröak itaangkèn omèn namp i kepit wak wèèn koirak pöt pim ènèm sè ka ilapnaatak ilan.

¹¹ Pël èak ka pepapön epël man. 'Rè yanulaupök, "Ne nem ruuröaring ka taltak Anutuuk mait elmèauten kön wiinaan kaömp nën?" pël ya, pël man.

¹² Pël ök maan ka kaö ngaarèk nent urre korumön èak ompyaö wesauten pet elniin pötak kaömp ar èak kopèta wasèn."

¹³ Pël maan piarip sè mèèaual èak mait kaömpöt ar èak kopèta wesa.

Mait kaömp nak kë mena

(Matiu 26:26-30; Maak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Nëmpna akunetak Yesure pim ngön yaaö omnarò pit kakaati sè kaömp yenaatak wel aisèak wèa.

¹⁵ Pël èak Yesuuk epël ök mèèa. "Nem këlangön kat wiima akunet temanöm yenewas. Pötaanök wet rèak mait kaömp epèt arring ngawi numaataan kent pan yaalnè.

¹⁶ Ne yaap niamaan kat wieè. Ne mait kaömp epèt kaalak nanèn wè Anutuun wa ngaöök nimèèpnaatak kaömp pöta këet tekeri sèèn numaat."

¹⁷ Pël mèak wain kelön nent wak Anutuun yowe mèak epël mèèa. "Ar epèt wak ngawi nëè.

¹⁸ Ne niamaan. Yangerak eprek wain iit peene nëèn pet yair. Arring kaalak nanèn wè ènèmak Anutuuk wa ngaöök nimèak wèèn piiring nëmpenen èa."

¹⁹ Pël mèak kaömpöt wak Anutuun yowe mèak pelak epël mèak mena. "Epèt nem mèsèpèt. Ar kaamök elniipnaan këèröt wes nimpaat. Pötaanök nënèèl neen kön wieim ön."

²⁰ Kaömp pöt nëèn wain kelönte wak tapël èak epël mèak mena. "Wain i epèt sulöp

ngolöpta nem iit. Wain i epètak ne wel yawiem nem iit olama pötaan Anutuun omnaröaring sulöp ngolöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni.

²¹ Iteneè. Omèn kup newiak kööre toköröa morisi neulèèpnaap neering kaömp ngawi yen.

²² Omèn Kèep ne pöp nem Pepapè ka yaö neeaöök sè wel wiimaap. Èn nemèèn kup mowiipna pöp, elei, pi kangut kèsang pan öpnaap."

²³ Pël maan ngön yaaö omnarò pit, "Talèpök èèpnaaten ya," mèak neneren pèèl mèèa.

Ruurö pit pitèm naèaan talèpök isèpèn pötaan ngön nga ela

²⁴ Ruurö pit, "Talèpök tiarim naèaan isak wè," pël mèak ngön nga ela.

²⁵ Pël yaèèn Yesuuk epël mèèa. "Yang omp akörö pit omèn pitèm iri wèaurö ngarang elmèimeè pitök kangiiir pitèmèèn ping wesak, 'Kaamök yaurö,' pël mapènèak kent yaurö.

²⁶ Ar pël èènganok. Ar pöt, kaöaröak koturöa ök sak ön. Èn wotöököröak inèèn yauröa ök sak ön.

²⁷ Ma ar aè. Talèpök isa? Wel aisèèè kaömp yen pöpök ma ar èak korak wais yemangk pöpökèèr isa? Wel aisèèè kaömp yen pöpökèèr. Pël èaap ne pöt, arim tektrak wè inèèn yauröa ök koröp oröak wèaup.

²⁸ "Akun poutè këèmre këlangön pöt nem naè yaaröön ar sèp newasèn yaurö.

²⁹ Nem Pepapök ar wa ngaöök nimèèèèak wes nemèaut nook ar tapël wa ngaöök momèèèèak yeniak.

³⁰ Ne wa ngaöök nimèak wèèn ar neering këère kaömp ngawi neimeèè omp aköröa urötè wel aisèèè Israel kur 12 pötèaanöröa ngönte è pet irènèèt."

Yesuuk Pitaè piin yak mowasèpnaaten ök mèèa

(Matiu 26:31-35; Maak 14:27-31; Son 13:36-38)

³¹ "Saimon, Saimon kat wi. Seten pi raisatè koröp köèak wèl yeè pöl ar morök elniipènèak ya.

³² Pël èèn nook nim kön wi kosang yewesaut won sèpanèak kaamök elniak Anutuun kimang mèèaut. Pötaanök ni ènèmak kaalak kaip tiak pöt nim karurö taè mowasum."

³³ Pël maan Pitaak epël mèèa. "Aköp, ni weletak ma wii kaatak yesèn pöt ne pèpèr sèpèaap."

³⁴ Maan Yesuuk kangiiir epël mèèa. "Pita ne niamaan kat wi. Ni peene rök epètak kokor ngön naèn wiaan akun nentepar nent èak neen wonwon mamèèp."

Kèrre monere öpre pötön mèèa

³⁵ Pël mëak pim ruuröen epël mëëa. “Ngaan ne ar wes yanimëem, ‘Monere kërre ing kërre pöt wak sengan,’ pël niaut. Pël ëa akun pötak omën nantön elek ëaurö ma won?” Pël maan pit, “Won,” mëëa.

³⁶ Pël maan kaalak epël mëëa. “Peene pöt nga akunaö yaaröön namp monet wiaan pöt pangk waap. Ën namp kërëep wiaan pöt yok pangk wetaap. Ën namp öpwer won ëën pöt ulpëen rangkëp përe omnamp mangkën öpwer kanggir mamp.

³⁷ Ne niamaan kat wieë. Ngönën pepeweri ngön epël ëa pöt nem naë kë orööpnaan yaë. ‘Pit pi utpetap wesak utpetaröa öngpök moulmëaup.’ Ngön nemëen retëng ëa pipot kë orööpnaat.”

³⁸ Maan ruuröak epël mëëa. “Kaöap, ni itan. Ten öp neweriar wia.” Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ngönte sëp weseë.”

Yesuuk Kesemani ngësöök së kimang maima

(Matiu 26:36-46; Maak 14:32-42)

³⁹ Pël mëak wë olëak kakaan oröak pim ë yaaul Olip tomöntakël yesën ruurö ënëm sa.

⁴⁰ Pël ëak së oröön Yesuuk ruuröen epël mëëa. “Ar moröktak wiap senganëen kimang maë.”

⁴¹ Pël mëak këlötë mööna yaë pöl ëak së rar rë wesirak Anutuun kimang epël mëëa.

⁴² “Pep ni kat wiin pangk ëën pöt këlängön nem naë orööpënëak yaë epot keker elnëep. Nem könöök won, nim kentöökë wiaul ëëm.”

⁴³ Pël yemaan kutömweriaan ensel namp irë pim naë oröak kosang mowesa.

⁴⁴ Pël ëën Yesu pi lupmer këlängönring wë ke urak kimang yemaan köömöt omën iitë ök sak oröak yangaak il ngentia.

⁴⁵ Kimang më pet irak wal ëak së pim ruuröen itaangkën pit piin yaköm pan ëën ka uraan

⁴⁶ epël mëëa. “Ar tol ëënak ka ureim? Moröktak wiap senganëen wal ëak Anutuun kimang maë.”

Yesu kööre toköröa moresi moulmëa

(Matiu 26:47-56; Maak 14:43-50; Son 18:3-12)

⁴⁷ Pël yamëem wëen omën kësang pan pim naë oröa. Pël ëak pim ru 12 pöröakaan namp Yutas pöp Yesu tot nempënëak pim naë sa.

⁴⁸ Pël ëën Yesuuk epël mëëa. “Yutas, ni Omën Këep neen kup mowiin nempëna pötään tot yenenën ma?”

⁴⁹ Pël ëën pim ruurö pit omën orööpënëak yaaö pöten itenak piin epël mëëa. “Aköp, ten öp möön ma?”

⁵⁰ Pël mëak pitëm naëaan nampök kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp möak pim kat yaapkëep per olëa.

⁵¹ Pël ëën Yesuuk itenak epël mëëa. “Ar sëp weseë.” Pël mëak omën pöpë katëep moröak ompyaaö mowesa.

⁵² Pël ëak Yesu kiri ar yaaö kaöaröere ngönën tup kaöeta polisöröere kaöarö pi öpënëak sa pöröen itenak epël mëëa. “Ar neen ngaap wesak wali neönëak inre tang wak yewais ma?”

⁵³ Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak ar-ring wëaup. Pël ëën ar akun pötë neneön ëaurö. Pël ëaap peene akun epët arim akunet. Akun eptak kouta weëre kosangët tekeri yaarö.”

Pitaak Yesuun wonwon mëëa.

(Matiu 26:57-58, 69-75; Maak 14:53-54, 66-72; Son 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Pël maan pit Yesu wali wak kiri ar yaaö wotöököpë kaatakë sa. Pël ëën Pita pi ënëmënëm sa.

⁵⁵ Pël ëak itaangkën ngaarö ëmöökö kakaati së ilëak ka tomök es merak mor yesem wëen Pita pi pitëm tekarak së wel aisëa.

⁵⁶ Pël ëak es ëwaaök wel aisëaan inëen koont nampök piin itneë epël mëëa. “Omën epopta Yesuring wëaup.”

⁵⁷ Pël maan Pitaak wonwon mëak epël mëëa. “Koont epop, ne piin köpëlpëp.”

⁵⁸ Pël mëak kot nent wëwë yaëen kaalak omën nampök piin itenak epël mëëa. “Ni-inta pitëkaan nampök.” Pël maan Pitaak epël mëëa. “Omp epop, ne wonöp.”

⁵⁹ Pël mëak wë ngöpngöp yaëen kaalak omën munt nampök kosang wesak mëëa. “Yaap, omën epopta Yesuring wëaup. Pi Kalili omnamp.”

⁶⁰ Maan Pitaak mëëa. “Omp epop, ne nim ngön yaan pipten ëngk ma e yewas.” Pël maötaring kokor ngön ëa.

⁶¹ Pël ëën Aköp kaip ti Pitaan itena. Pël ëën Pita pi Aköpë ngön epël mëëa pöten kön wia. “Ni peene röök epëtak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent ëak neen wonwon mamëep.”

⁶² Ngön pël mëëa pöten kön wiak ya ilak sëen tomökël së ing kaö pan ëa.

Ngaaröak Yesuun ökre was mëak tang momöa

(Matiu 26:67-68; Maak 14:65)

⁶³ Yesuu ngarangk wëaurö pit piin ökre was mëak tang momöa.

⁶⁴ Pël ëak itöörarë poë koröpöök kör mokoëak epël mëëa. “Ni tektek ngön yaauppe. Talëpök yanimö?”

⁶⁵ Pël mëak ngön utpetat kësang mëëa.

Yesu kansolöröa naë moulmëak ngön ya mëna

(Matiu 26:59-66; Maak 14:55-64; Son 18:19-24)

⁶⁶ Ëlpam walën omën kaöarö, kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö, wa top ëak wë maan Yesu mësak pitëm naë sëen epël mëëa.

67 “Ni tenèn òk nia. Ni Yaò Niaup Kristo tapòp ma?” Pèl maan Yesuuk epèl mēēa. “Ne niamatep ar kat wiak wa yaap newasngan.

68 Èn nookta pèèl niaan yok pangk òk nenēangan.

69 Peene pòt Omèn Kēēp ne Anutu weēre kosangēp pim yaapkēèl wel aiséaama akunet temanòm yes.”

70 Maan pit pouròak epèl mēēa. “Ni Anutuu Ruup ma?” Pèl maan kangiiir epèl mēēa. “Yok yak pil.”

71 Pèl maan pit epèl mēēa. “Oròp morēēn ngòn ya mēmpen? Pimtē kēmtakaan yok aan kat yawi.”

23

Pit Yesu Pailatē naē sē ulmēak ngòn ya mēna

(*Matiu 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Son 18:28-38*)

1 Omèn pourò wal èak Yesu mēsak Rom yang ngarangkēp Pailatē naē sa.

2 Pèl èak Pailatēn ngēs rēak epèl mēēa. “Tenim itòok omèn epmor ten omèn pourò moròk elnieimeē pi omp ak Sisa takis mangkanēak nga niaimeē pimtòk pimtèn, ‘Ne Kristo Yaò Neeaup,’ pèl aóre ‘Ne omèn omp akòp,’ pèl yaumor.”

3 Pèl maan Pailat pi Yesuun pèèl mēak epèl mēēa. “Ni Yuta omnaròa omèn omp akòp ma?” Maan kangiiir epèl mēēa. “Yok yaan pi tapèt.”

4 Pèl maan Pailat pi kiri ar yaaò kaòaròere omnaròen epèl mēēa. “Ne omèn epopē saun nent nokoirèn.”

5 Maan pit kosang wesak ke urak epèl mēēa. “Pi omnaròen ngòn òk mēak lup es nga mowasèn Yutia yang pourak akak yes. Pi Kalili yangerak ngēs rēak pèl è waisaumoròk eprekta tapèl yaē.”

Pit Yesu Erotē naē sē ulmēak ngòn ya mēna

6 Pèl maan Pailat pi pòten kat wiak pitèn epèl mēēa. “Omèn epop Kalili yangerakaanēp ma?”

7 Maan pit kangiiir mēēa. Pèl èèn Pailat pi omèn omp ak Erot pim yang ngarangkēēaurekaanēpòk èa pèl wesak akun pòtak Erot piita Yerusalem kak wēèn yak Yesu wes mēèn pim ngēsèl sa.

8 Pèl èèn Erot pi Yesuun itenak èrèpèrèp èa. Pòt pi Yesuu yaautòn kat yawiem itaampènèak kent kòn yawia. Pèl èak pim itòok retēng nent èèn itaampèn pèl wesak èrèpèrèp èa.

9 Pèl èak Yesuun pèèl ke nentere nent yemaan Yesu pi ngòn kangut nemaan èa.

10 Pèl èèn kiri ar yaaò kaòaròere ngòn kosangòtē ngarangkòrò pit pim naē sē tauak kosang wesak pi utpet èa pòt mēēa.

11 Pèl èèn Erotre pim ngaarò pit piin òkòok elmēak òkre was mēēa. Pèl èak ulpèèn wali retēngretēng èa ompyaò namp wa momēak kaalak wes mēèn Pailatē ngēsè sa.

12 Erotre Pailat piarip ngaan pòt namp-nampòn kòore tok yaauwaaròk akun pòtak ngòntre kar èa.

Pailat pi Yesu kēra yetaprak mōpènèak kat mowia

(*Matiu 27:15-26; Maak 15:6-15; Son 18:39-19:16*)

13 Pailatòk maan kiri ar yaaò kaòaròere ngarangkòròere omèn muntarò wa top èa.

14 Pèl èèn epèl mēēa. “Ar omèn epopòn, ‘Pi omnarò wa irikor yaalmēaup,’ pèl aò nem naē wak waisan. Pèl èèn nook pim songònte tekeri wasèpènèak arim èòetak pèèl mēēaut. Pèl èautak ne piin kat wiin pim utpet yaèèn arim ngòn yaatak moulmēan pòt nokoirèn yeē.

15 Erotta tapèl èak kaalak wes mēèn waisa. Kat wieē. Omèn epop pi utpet tiarim mēmpena nent naèn.

16 Pòtaanòk ne maan ngaaròak om tang pèèn mòak wes mēēpnaat.”

17 [Kismaki poutē Anutuu mait elmēa akun ngēēngktak Pailatòk omèn namp wes mē yeēa.]

18 Pèl maan pit omèn pourò èlak wiak epèl mēēa. “Pipmor mēngkèn wel wiip. Parapasòkèer wes nimē.”

19 Parapas pòp kak wē omèn naròaring nga yaalem namp mēngkèn wii kaatak ulmēaup.

20 Pèl maan Pailatòk kaalak epèl mēēa. “Ne Yesu wil momēēmaat.”

21 Maan pit ngòn èak epèl mēēa. “Kēra yetaprak mōòn wel wiip. Kēra yetaprak mōòn wel wiip.”

22 Pèl maan Pailat pi akun nentepar nent pòtak epèl mēēa. “Omèn epop pi utpet oròp nent èa? Ne itaangkèn pi mēmpena nent naèn. Pòtaanòk ne maan ngaaròak tang pèèn mòak wii kaatakaan wes mēēpnaat.”

23 Pèl maan pit ke ur olèak ngòn èak, “Pi kēra yetaprak mōòn wel wiip,” pèl mēak ngòn kaèpre ngòn èak Pailatē ngònte wa irikor è olèa.

24 Pèl èèn Pailat pi pitèm ngòn mēēa pòt kat wiak mōòn wel wiipènèak mēēa.

25 Pèl èak pitèm kèk mēēa pòtaan om-namp mēngkèn wii kaatak ulmēaò pòp wil moulmēak Yesu pitèm kentòok mōòn wel wiipènèak pèèl elmēa.

Yesu kēra yetaprak mōa

(*Matiu 27:32-44; Maak 15:21-32; Son 19:17-27*)

26 Pit Yesu mēsak yesem kamtaòok omèn namp yapinte Saimon, Sairini kakaanēp, pi yaakaan yewaisèn koirak wali wak kēra yetapèr mangkèn waalak Yesuu ènèm sa.

27 Pël èen omèn selap ènem yesem öng narö Yesuun ingre tanèèr sa.

28 Pël è yesèn Yesu kaip ti epël mèëa. “Yerusalem öngörö, ar neen ing angan. Arimèntre arim ruuröaanökèèr ing aë.

29 Kat wieë. Ènemak akun nent temanöm sèèn epël anèët. ‘O, öng ru köpëlörö. Pit ru wilöore kapa mampö pël naèn yaaurö. Pötaanök pitökèèr èrèpèrèp yaë; pël anèët.

30 Akun pötak rosir kaöatön, ‘Pelak ngep elnieë; pël mèak kotutön, ‘Kör elnieë,’ pël manèët.

31 Kera iiringöt es yemaren pangk naèn yaë pöta ök ne omèn ompyaö yaaup wel newiinè pöt pangk naèn yaèetak ar wel newiinèak kent yeë. Pötaanök kera umönöt es marèn pangk yaë pöta ök ar utpet yaauröak wel wiinèët.”

32 Pit omèn utpet yaaö naarta Yesuring mööpènèak mèsak sa.

33 Pël èak yang lup nent yapinte “Kepön Kos” pël yamèëa pörek sè örök pi kera yetaprak momöa. Pël èak utpet omèn naarta, namp yaapkèel namp katnèël, mö ulmèa.

34 Pël èen Yesu pi epël mèak kimang mèëa. “Pep, pitèm yaalnè epot köpèl wè yaalnè. Pötaan pitèm saun epotè kangut won mowas.” Pël yemaan ngaarö pit pim ulpèènre poë koröpöt wak ngasamtak wiak talèpök öpèn pöten itena.

35 Pël yaèèn omnarö itenaaan omèn kaöarö pit epël mèak ökre was mèëa. “Pi omèn muntarö kaamök yaaupök peene pimtök pimènt kaamök èëp. Pi Kristo, Anutuua Yaö Mèëaup pöt pël èëp.”

36 Pël yemaan ngaaröakta ökre was mèak naë sè wain i somit menak epël mèëa.

37 “Ni yaap Yuta omnaröa omèn omp aköp pöt nimtök nimènt kaamök è.”

38 Pël mèak pim kepön löötak epël retèng è ulmèa. “Omèn epop Yuta omnaröa omèn omp aköp.”

39 Pël yaèèn utpet omèn naar piiring möa pöaar nampök utpet wesak epël mèëa. “Nim ök pilèpta Kristo ma? Ni yaap pöp pöt nimènt kaamök yeem tenipta pël elni.”

40 Pël yemaan ngöntöpök nga mèak epël mèëa. “Nim kèlangön kat yawiin tapèl yaèèp ni Anutuun kas naèn yaan ma?

41 Tepèr pöt, tepèrim saunatè kangiiir ompyaö yaalni. Èn omèn epop pöt, saun wonöp.”

42 Pël mèak Yesuun epël mèëa. “Yesu nim omp ak sak waisumèetak neen kön wiim.”

43 Pël maan Yesuuk epël mèëa. “Ne yaap niamaan. Peene tapètakèèr ni neering ngès ompyaauk ömèët.”

Yesu wel wia

(*Matiu 27:45-56; Maak 15:33-41; Son 19:28-30*)

44 Kètèp luptak 12 kilok pötak wèèn kèt itte utpet èèn yanget koö olèak wieë sè wiap kan 3 kilok öröa.

45 Pël yaèèn ngönèn tup kaöetak poë koröp kèsang ngeröök uteëaumpel luptak keliak nempelnempel èak sa.

46 Pël èen Yesu pi ngön èak epël mèëa. “Pep, nem könöp nim moresi yanuulè.” Pël mèak yok wel wia.

47 Pël èèn ngaaröa wotöököp pi omèn öröa pötön itenak Anutuun yaya mèak epël mèëa. “Omèn epop pi yaap saun wonöp.”

48 Pël yaèèn omèn itaampènèak sè wa top èa pörö pit omèn öröa pötön itenak yaköm kön wi kakè sa.

49 Pël yaèèn Yesu pim karuröere Kalili yangerakaan ènem sa pörö pit pèlèèr wè omnant öröa pötön itena.

Yesu yang kel weera

(*Matiu 27:57-61; Maak 15:42-47; Son 19:38-42*)

50 Omèn namp yapinte Yosep pöp Yutia yangerak

51 Arimatia kakaanèp, pi omèn ompyaup yak wotpil wè Anutuuk wa ngaöök momèèpènèak kor wakaima. Pi kansol wotöököröaring wèaup. Pël èaupök pim karurö Yesu mëmpènèak ngön yaan pi nereak wak nemaan èa.

52 Omèn pöpök Pailatè naë sè Yesuu sokuren ök mèëa.

53 Pël èèn kat mowiin sè yetaprakaan ent èak poë koröp kölam ompyaö naöök kör koèak kèl öngöp naö omnarö wa wiipènèak tèau wieëa pörekèl wak sa. Kèl öngöp pö omèn namp wa nawiinö.

54 Pöt kè yesa akun ngèèngkèt èlpamök wiaan omnant kön èa.

55 Pël èèn öng Kalili yangerakaan Yesuring saurö pit Yosepè ènem sè omèn yangaöön itena. Pël èak Yosep pi sokur tolèèl yawi pöten itena.

56 Pël èak kaalak kak sè kolap köp nga kamp ompyaut Yesuu sokurak wa mëèpnaan wak sèpènèak kopèta wes wiak akun ngèèngktak ngön kosangta wieëaul koröp kè sa.

24

Yesu kaalak wal èa

(*Matiu 28:1-10; Maak 16:1-8; Son 20:1-10*)

¹ Sante wangam kan röökèèr pan öngörö kolap köp nga kamp kopèta wes wia pöt wak yangaöökè sa.

² Sè örök itaangkèn kèl kèsang kan wari ulmèaumpel wa olaan kan tè wieëa.

³ Pël èèn pit kèl öngöpöökè kakaati sè itaangkèn Yesuu sokur won wieëa.

4 Pël èen ap wesak èngk ma e wasò yaèèn omèn naar ulpèèn kòlam panèèpèaar mèauwaar piarpim naè oròak taua.

5 Pël èen òngörò itenak kas èèn tok oriak yangaakèl itenaan omèn pòaaròk epèl mèèa. “Ar oròp èènak òp wèaupòn welaaròa naè ap yewas?”

6 Pi eprek won. Yok wal èa. Ar pim ngaan Kalili yangerak wè ngòn epèl òk niaaò pòten kòn wieè.

7 Pi epèl niaaup. ‘Omèn Kèèp ne saun omnaròa naè neulèèn pitòk kèra yetaparak nemöön wel wiak kèt nentepar nent yangaòòk wieè kaalak wal èèmaap; pël niaaup.’

8 Pël maan òngörò Yesuu ngaan ngòn òk mèèa pòten kòn wiak

9 yangaòòkaan kaalak kak sè Yesuu ru 11 pòròere omèn muntaròen pitèm omèn itaampòore kat wi èa pòtòn òk mèèa.

10 Òng pòrò Maria Matala kakaanèpre Soanaare Maria Semsè èlèpre òng munt naròere pël èak òng pòròak sè Yesuu ngòn yaaò omnaròen òk mèèa.

11 Pël èen pit ngòn pòt kat wiak, “Òngre yokot ngòn ya,” pël mèak wa yaap newasèn èa.

12 Pël èak Pita pi wal èak pòòmpò sè yangaòòk oròak tok oriak kèl òngòpòòk itaangkèn poè koròp kòr koèau pèèn wiaan itena. Pël èak omèn oròa pòten kòn selap è kakè sa.

*Omèn naar Emeasè kanòòk Yesuun itena
(Maak 16:12-13)*

13 Kèt tapètak Yesuu ingre mor sauròakaan naar Emeas kakè sèpènèak sa. Ka pò Yerusalem kak naè 11 kilomita pòta òk wieèa.

14 Omèn pòaar kamtaòòk yesem omnant oròa pòtè ngònòt aò yesa.

15 Pël yaèèn Yesu pimènt piarpim naè oròak piaripring sa.

16 Pël èen omèn pòaar itenak Yesuun pi newasèn èa.

17 Pël èen pèèl mèak epèl mèèa. “Oròp nantèèn nampnampòn maò im?” Pël maan piarip leng èak tok orieè yakòm è sak èa.

18 Pël èak namp Kliopas puuk epèl mèèa. “Elei, ka èl epotèaan omèn pourò Yerusalem kak wèèp ni kopètakèèr omèn pòrek oròauten kòpèl wèèn ma?”

19 Pël maan Yesuuk piaripòn pèèl mèak epèl mèèa. “Pòt tol èa?” Pël maan piarip kangiiir epèl mèèa. “Yesu Nasaret kakaanèpè elmèa pòten yak. Pi tektek ngòn yaaò namp, Anuture omnaròa èòetak ngòn kosang aòre ya wèere kosangringòt mèmppò pèl yaaupòk

20 kiri ar yaaò kaòaròere tiarim ngarangkòròak Rom yang ngarangkèpè naè wes mèèn puuk mèmppènèak maan kèra yetaparak mòaup.

21 Ten pòt, puuk Israel omnarò tiar utpetetakaan niòpnaat pël weseèan pòt pitòk mòòn wel wia pòta ngòntere kèt nentepar nent èèn munt nant oròa pòtè ngònòt yak.

22 Tenim naèaan òng naròak Santeetak ròòkèèr yangaòòk sè itenak wais òk niaan yaan saut.

23 Pit sè sokuren ap wesak wais epèl niaut. “Ten sè itaangkèn ensel naaròk, “Yesu pòp òp sak wè,” pël yenia.”

24 Pël niaan tenim naèaan omèn naar piaripita sè yangaòòk itaangkèn òngöròa aan kat wia tapèl itena. Pël èaap pimtèn itanaangkèn èa.”

25 Pël maan Yesuuk kangiiir epèl mèèa. “Arip kòn won pan. Arip oròp èènak tektek ngòn yaaò omnaròa ngòn retèng èautòn kòn wi kosang newasèn yeè?”

26 Kristo Yaò Mèèaup pi kèlangòn kat wiak kaalak pim èwaare wèere kosang pimot òpna pòten arip kòpèl ma?”

27 Pël mèak Moses pim ngòn èa pòtak ngès rèak tektek ngòn yauròak ngònèn pepatè pimèèn ngòn èa pòt pout òk mèèa.

28 Piaripring kak sè oròak el wesak sèpènèak yaèèn piarip epèl mèèa.

29 “Kètèp ilaan koò olapènèak yaèèrek tenipring òpa.” Pël maan piaripring kakaati sa.

30 Pël èak wè kaòmp nèmppènèak wel aisèè puuk kaòmpòt wak Anutuun yowe mèak pelak piarip mena.

31 Pël yaèèn piarip pòrekòk kòn tektek sak iten sokola. Pël èèn pi èlèèp ilèa.

32 Pël èèn piaripimènt nampnampòn epèl mèèa. “Tepèr kamtaòòk yewaisem pi ngònèn pepatèaan ngòn songònòt òk niaan kat wiak ya kè saut.”

33 Pël mèak akun tapètakèèr wal èak kaalak Yerusalem kakèl sa. Pël èak pòrek sè itaangkèn ru 11 pòròaring piarpim karurò wèèn itena.

34 Pël èèn pitòk epèl mèèa. “Yaap pan, Akòp wal èak wè Saimonòn è pet elmèèn itena.”

35 Pël maan piaripòk piarpim kamtaòòk yesèn èa pòta ngònte òk mèak kak sè kaòmpòt yepelèn piarpim piin kèèkè itena pòta ngònteta òk mèèa.

Yesuu ruurò pit piin itena

(Matu 28:16-20; Maak 16:14-18; Son 20:19-23)

36 Pit ngòn pòt aim wèèn Yesu pimènt pitèm tekarak orò rèak epèl mèèa. “Arim lupòtè mayaap wiaap,” pël mèèa.

37 Pël èèn pit yaan sak, “Yesuu kònòpòk yaè,” wesak kas èa.

38 Pël èèn pi epèl mèèa. “Ar oròp èèn yaan utpet sak kòn selap yeè?”

39 Nemènt tapòpòk wè. Ar nem ingre moròtòn iteneè. Pël èak morò pat èak kèèkè

it nengëneë. Ne koröpre mësëpring wë. Kön pörö epël wonörö.”

⁴⁰ Pël mëak pim ingre moröt pet elmëa.

⁴¹ Pël ëën pit ya kë sak pim ngönte kat wiak kön wi kosang newasën om yaan sak yeem wëën epël mëak pëël mëëa. “Arim kaömp nant eprek wia ma?”

⁴² Pël maan pit i kaö imën kota kaö nent mangkën

⁴³ wak pitëm itöök na.

⁴⁴ Na pet irak epël mëëa. “Ne arring wë epël niaimaut. ‘Ngaanëër Mosesë ngön kosangötre tektek ngön yaauroa pepatë ngön wia pipotre tan pep Sam pöweri nemëën ngön ëa pipot pout kë rapënaat,’ pël niiaut.”

⁴⁵ Pël mëak pimtök ngönën pepeweri ngön wia pöt ök maan kat wiak pitëm lupöt kan tëa.

⁴⁶ Pël ëën Yesuuk epël ök mëëa. “Ngönën pepeweri epël wia. ‘Yaö Mëëaup, Kristo, pi këlangön kat wiak wel wiak akun nentepar nent pël wieë kaalak yangaöökaan wal ëëpnaap.

⁴⁷ Pël ëën omnarö lup kaip tiin pitëm utpetat kërë moolapëna pöt pim yapintak ök maan Yerusalem kak ngës rëak aö yesem yang poutë së pet irëpnaat,’ ëaut.

⁴⁸ Pötaanök arim itenan puot tekeri wesak ök man.

⁴⁹ Kat wieë. Nem Pepapök ngaan omnant arimëën yaö nia pöt nook wes nimëëmaat. Pötaanök ar om kak eprek wëën kutömweriaan weëre kosang pöt arim naë irapnaat.”

Yesu kutömweri isa

(Maak 16:19-20; Ngön 1:9-12)

⁵⁰ Pël mëak pit mësak Petani kak naë së oröak pim moresiar ngaarëk weë pit welaköt elmëa.

⁵¹ Pël yeem wil moulmëak kutömweri isa.

⁵² Pël ëën pit piin yaya mëak ërëpsawi kaö ë kaalak Yerusalem kak së

⁵³ wë kët ël epotë ngönën tup kaöetak wakaimëë Anutuun yaya maim wakaima.

Son

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 60 pöta ök won sêen Sonök Yesuu ngön ompyao epêt retêng äa. Son pi Yesuu ru 12 pöröakaanöpök omên pouröaan äa. Pim ngön pöt, omnarö Yesuun kön wi kosang wesak wewê kosangët öpenëak retêng äa. Pötaanök Yesuu ya mäna pöta ngönte naën, pim ök mëea pöta ngönte äa.

Pöt epël wia.

Yesu pi Anutuu Këmët 1:1-18

Son i yamëaupre Yesuu ru wetëerö 1:19-51

Yesuu ya mänaüt 2:1-12:5

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut 13:1-19:20

Yesuu wal äak öo pet elmëaut 20:1-21:25

Këm Ngönte wëwëetaringtak omên sak oröa

¹ Ngaan panëer kutömre yang won wiaan Këm Ngön pi wakaima. Këm Ngön pi Anuturing wakaima. Këm Ngön pi Anutu tapöp.

² Ngaan panëer pi Anuturing wë.

³ Piaripök ël epot pout ket ëauwaar. Omên nant kan naöökëlaan naaröön. Won, Anutu puuk Këm Ngön piin maan omên ël epot pout ket äa.

⁴ Pël äak pimënt wewë pepap pël saarëen pim wewë pötak omnarö piin kön wiipenëak ëwa elniä.

⁵ Ëwa pepap pi ëwa elnieim wë. Pötaanök koutak ëwaat ngep naalmëëpan.

⁶ Omên namp Anutuuk wes mëen oröa yapinte Son.

⁷ Pi ëwa pöta ngönte omnaröen ök maan ëwa pepapön kön wi kosang wasëpënëak oröa.

⁸ Son pi pöp ëwa wonöp pi om ëwa pepapë ngönte ök apënëak oröa.

⁹ Ëwa pep kë pöp pi orök yangerakë omên pourö ëwa elniä, wë epop.

¹⁰ Anutu puuk Këm Ngön piin maan puuk yangerakë omênere omnant ket ëaup pitring wëenak pit piin ëwat nasën wakaima.

¹¹ Pi pimtë yang songöntak orök wëenak omnarö pit piin ngöntre kar naalmëen äa.

¹² Ën omên ngöntre kar elmëak piin kön wi kosang wesaurö tiar Yesuuk pimëen yaö niwasën wë Anutuu koröngre ru seim wë.

¹³ Tiar omnaröa yaal Anutuu koröngre ru sak naön. Ëlre peparö pitëm kentöök ma könök pël naën. Anutu puuk elniin pim koröngre ru seim wë.

¹⁴ Këm Ngön pi omên orö rëak tenim tektrak wëen ten pim ë rangiatön iteneimaut. Pi komre kolap elnieimeë ngön këët pëen ök niamaup. Ten pim ë rangiat iteneimaö pöt Anutuuk pim ru kopëtap mena.

¹⁵ Son i yamëaup pi ru pöpë songönten war wesak ök mëak epël mëea. “Omên epopön ne ngaan arën epël ök niiaut. ‘Omên nem ënëm yewais pöp puukëer kaöap. Ne naaröön wiaan pi wakaimaup.’”

¹⁶ Pi komre kolap pepap yak tiar pourö pim naëlaan komre kolap kësangën yaalniin nganngan weim wë.

¹⁷ Pöt tol ëënak? Anutuuk tiarimëen tek-tek ngönöt pëen Moses pim moresi mowiin nina. Pël ëautak Yesu Kristo puuk komre kolap niwesak ngön këët tekeri wes nina.

¹⁸ Omên nampök Anutuun itnaangkëntak pim Ruup pimtökëer Pepapring wëaup. Pötaanök Pepapë songönte war wesak tiarën ök yenia.

Son i yamëaupök war wesak mëea

(Matiu 3:1-12; Maak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Yuta ngarangk Yerusalem kak wëaurö pit Anutuun kiri ar yaaö naröere Liwai ngönën omên narö Sonë naë wes mëen së epël pëlpël mëea. “Ni talëp?”

²⁰ Pël maan Son pi ngep naën war wesak epël ök mëea. “Ne Yaö Mëëaup, Kristo won.”

²¹ Pël maan pit piin kaalak epël pëlpël mëea. “Ën ni Anutuu tektek ngön yaaö om-namp Elia ma?” Pël maan pi wonwon mëea. Pël maan pit kaalak epël pëlpël mëea. “Ma ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp tenim kor wakaima pöp ma?” Pël maan pi kaalak wonwon mëea.

²² Pël maan pit epël mëea. “Ën ni talëp? Tenim wes nimëauröen së ök menaan. Nim songönten ök nia. Nimtok nimtëen talëp yamëëaup?”

²³ Pël maan Son puuk epël mëea. “Ne yang pultak wë ngön äak epël yaaup. ‘Aköpëen kanö ngëseë.’

Ngaanëer Anutuu tektek ngön yaaö om-namp Aisaia pim tektek ngön äa pöt nem naë kë yaarö.”

²⁴ Pël maan omên wes mëauröa naëaan Parisi ngönën omên narö pit piin epël pëlpël mëea.

²⁵ “Ni Kristo won, ma ni Elia won ma ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp tenim kor wakaima pöp won ëen pöt ni tol ëënak omnarö i yamëëaup?”

²⁶ Pël maan Son pi epël mëea. “Ne omnarö i yaaptaring yamëëaup. Ën omên namp arim tektrak wëen itnaangkën wë.

²⁷ Ne utpet epopök yok pangk pim ing korötepar wii nemowilngan.”

²⁸ Yotan i pouuk Petani kak Son pim omnarö i mä lup pötak ngön pöt oröa.

Yesu Anutuu Sëpsëp Ruup

²⁹ Ëlpamök Son pi itna pöt Yesu yewaisën itenak epël mëea. “Iteneë. Ëngkop Anutuu Sëpsëp Ruup. Kiri ar yaurö sëpsëp ruurö Anutuuk omnaröa ketöt won wasëpënëak

pit kiri ar ë yaë òk tapël Anutuuk tiar omnaröa ketöt puuk won niwasëpënëak wes mëen oröaup.

³⁰ Omën pipopönök ne ngaan epël niaut. ‘Omën nem ënem yewais pöp puukëer kaöp. Ne naaröon wiaan pi wakaimaup.’

³¹ Nemëntta piin köpëlöp. Pël äautak ar Israel omnarö piin ewat sënëak i yanimë.”

³²⁻³³ Pël niak Son pi epël yenia. “Neenta köpël wëënak Anutuu omnarö i momëëmëak neeaupök epël neeaup. ‘Ni omën namp i yemomëen Ngëengk Pulö irë rangk ngentiak öpna puopök omnarö Ngëengk Pulö momëëmnaap.’ Pël neaan ne itaangkën Ngëengk Pulö int ekëpë òk sak kutömweriaan irë pim rangk ngentiak wëa.

³⁴ Ne pöten itenak war wes niaamaan. Yaap, epop Anutuu Ruup.”

Yesuuk ru kong nent koira

³⁵ Ëlpamök Son pim ru naarring wë
³⁶ itaangkën Yesu kan yesën epël òk yenia. “Iteneë. Ëngkop Anutuu Sëpsëp Ruup.”

³⁷ Pël niaan tenip kat wiak Yesuu ënem saut.

³⁸ Pël ëen Yesu kaip ti itaangkën tenip pim ënem yesën itenak epël pëlpël yenia. “Arip oröp wë yewais?” Pël niaan tenip epël pëlmëëaut. “Rë yanuulaup, ni ka taltak wëaup?”

³⁹ Pël maan Yesuuk tenipön epël yenia. “Arip wais iteneë.” Pël niaan tenip piiring së ka wëauten itenak kët taptak piiring wë ka uraut. Tenip wiap kan 4 kilok saut pötaanök.

⁴⁰ Yokot Son pim ngönte kat wiak neering Yesuu ënem sa pöpë yapinte Entru, Saimon Pita pim nangap.

⁴¹ Pi teëntom së pim nanëp Saimon koirak epël òk mëëa. “Tenip Anutuu Yaö Mëëaup Kristo koirak itenaut.”

⁴² Pël mëak Entruuk Saimon koirak Yesuu naë waisa. Pël ëen Yesuuk Saimon piin itenak epël mëëa. “Ni Saimon, Sonë ruup. Ne nim yapinte Sipas yenia.” Yapin Sipas pötëre Pita pötëpar tiarim ngöntak kël.

Yesuuk Pilipre Nataniel koira

⁴³ Ëlpamök Yesu pi Kalili yangerakë sëpënëak kön wia. Pël ëak itaangkën Pilip wëen epël òk mëëa. “Ni nem ruuröaring wë.”

⁴⁴ Pilip pi Entruure Pita piarpim ka songönte Pesaita pörekaanëp.

⁴⁵ Pilip pi së Nataniel koirak epël òk mëëa. “Ngaanëer Anutuuk ngön kosangöt Moses mangkën retëng ëere tektek ngön yaauröa retëng ë pël äaut kat wieim pöp ten koiraut. Pöp Yesu Yosep pim ruup Nasaret kakaanëp.”

⁴⁶ Pël maan Nataniel pi epël mëëa. “Omën ompyaup ke pëlpël Nasaret kakaan naaröopanpe.” Pël maan Pilipök epël mëëa. “Wais itaampëen.”

⁴⁷ Pël mëak Pilip Nataniel koirak Yesu pim naë waisën itenak pim songönten epël yenia. “Omën yewais ëngköp pi yaap Israel omën yaapöp. Pi morököt wonöp.”

⁴⁸ Pël yeniaan Nataniel pi Yesuu epël yema. “Ni tol ëak nem songönten ewat wëen?” Pël maan Yesuuk epël yema. “Pilipök ngön neniaan wiaan ni kem songöntak wëen itenaut.”

⁴⁹ Pël maan Nataniel kangiiir epël mëëaut. “O rë yanuulaup. Ni Anutuu Ruup. Ni Israel omnaröa omën omp aköp.”

⁵⁰ Maan Yesuuk kangiiir epël òk yema. “Kem songöntak wëen nem itnak niaö kot taptaan kön wi kosang yenewasën. Pötaanök ënëmëak omën kaöat oröon itaampëet.”

⁵¹ Pël mëak Yesuuk kaalak rangk epël yema. “Ne yaap pan niaamaan. Ënëmëak ar itaangkën kutömwer kan tëen Anutuu en-selörö Omën Këep nem naë isak yeiraan itaampunëet.”

2

Yesuuk maan i yaaptak wain i sa

¹ Kët nentepar won sëen Kena kak Kalili yangerak omën namp öng mor mampënëak yaëen Yesu pim ëlep omën pöpë kaatak wëa.

² Pël ëen Yesure pim ruurö ten këere imën nënëak tenën yas nia.

³ Pël ëen së wë wain iit won sëen Yesu pim ëlepök piin epël òk yema. “Pitëm wain iit kos sa.”

⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. “Öng epop, ni nem ëëma pöten kön selap ëëngan. Nem songönte tekeri wasuma akunet naën.”

⁵ Pël maan ëlepök inëenöröen epël òk yema. “Omën nant ëënëak niaan pöt ënem elmëen.”

⁶ Yuta omnarö tenim ngönënta wieëaul kaömp nënëak pöt mor i yairaut. Pötaanök ka pötak yang kap 6 ëak wieëa. Kap nent peö ëaan pöt 20 ma 30 kalen i ke pël wiaapnaat.

⁷ Pël ëen Yesu pi inëenöröen epël òk mëëa. “Ar i kolak lë mëen peö ëëp.” Pël maan pit kolak wais mëak peö panë ë ulmëa.

⁸ Pël ëen Yesu pi epël òk mëëa. “Ar nant kap pötëaan lë mëak wak së këere imën ngarangkep mënë.” Pël maan pit kolak lë mëak wak së mangkën

⁹ i yaaptak wain i sa pöten kön nawiin ëa. Inëenörö i kolak së mena pörö pitökëer ewat wëa. Pël ëen ngarangkep pi omp öng koira pöpön ngön mëak epël mëëa.

¹⁰ “Omnaröa yaaul wain i ompyaut mangkën omën pourö nëmpënaatep tol ëënak ompyaut om wiaan wain i pasit wet rëak ningkën nak kep ëak wëenak ënëmëak wain i misëng wesaut ëlëëp ngep ëak wakaimaut wak yaën? Talëp pël yeëa?”

¹¹ Yesu pim retëng nentëre nent ëëpna ngës rëak Kena Kalili yangerak pim wëere

kosang pet elniipenëak retëng pipët ëen itenak ten pim ruurö weëre kosangö pim naë wia pël kön wi kosang wesaut.

¹² Ënëmak Yesuu ëlre nangre ruurö pël ëak ten Kapaneam kak sê oröaut. Pörek sê akun wali naön.

Yesuuk ngönën tup kaöetak omnarö sum ëeim wëen waö ë mëa

(*Matiu 21:12-13; Maak 11:15-19; Luk 19:45-46*)

¹³ Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën ten Yesuring Yerusalem kakë saut.

¹⁴ Pël ëak pörek sê Anutuu ngönën tup kaöetak ilëak Yesu pi itaangkën omnarö ka lup nentak wë pol purimakaöre sëpsëpre in-tre pörö sum ë ën monat ngawingawi ë pël ëeim wëa.

¹⁵ Pël ëen Yesu pi itenak wii köö nenges wak omënerë pol purimakaöre sëpsëp pörek wëaurö waö ë mëak mon ngawingawi yaauröa monat wak kömen moolëak urötta kaip ti yemoola.

¹⁶ Pël ëak intörö wak ngawingawi ëeim wëauröen epël yema. “Piporö wak kama së. Nem Pëpapë tup ngëëngk epët uröm kaatë ök wasngan.”

¹⁷ Pël yemaan pim ruurö ten ngönën pepeweri ngön epël retëng ëa pöten kön wiäut. “Ne nim kaat ompyaö wiaapnaataan weë yengenti.”

¹⁸ Yesu pit waö ë momëen ngönënë kaöarök epël yema. “Nim ten waö yaalniin pöta songönte pet elniimëen retëng weë nent pet elniin itaampun.”

¹⁹ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Ar tup epët tööl olaan pöt nook kaalak akun nentepar nent ök rëëmaat.”

²⁰ Pël maan pit epël yema. “Akun selap pan krismaki 46 ke pël ök rëautep. Nuuk yok pangk akun nentepar nent kaalak ök ram ma?”

²¹ Yesu pim ngön mëëa pöt ngönën tupten nemaan, pimtë koröpöön yema.

²² Pël ëautak wë ënëmak weletakaan wal ë moulmëa akun pötak pim ruurö ten pim ngaanëer ngön ök niia pöten kön wiäut. Pël ëak ten ngönën pepeweri wieëa pötëre Yesuu ök niia pöteparën kön wi kosang wesaut.

Yesu pi omën pouröa songönöt ëwatëp

²³ Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak Yesu Yerusalem kak wëen omën selap pim retëng weëre kosangring yaaö pötön itenak piin kön wi kosang yemowas.

²⁴ Pël ëen Yesu pi pitëm songönnten ëwat wëa. Pötaanök pitëm piin kön wi kosang yemowas pöten yaap newasën yaë.

²⁵ Pël ëen nantön köpël naënëp yak omnarök ök nemaan wiaan pimtök pitëm lupötë iten pet ira.

3

Yesu pi Nikotimasring ngönngön ëa

¹ Omën namp wëa yapinte Nikotimas, pi Parisi ngönën omën, Yuta omnaröa kaö namp.

² Pi rök nentak Yesuu naë sê epël mëëa. “Rë yanuulaup, niin ten ëwat wë. Anutuuk ni ten rë niulömëak wes nimëaup. Anutu omën nampë naë won wiaan yok pangk nim yaën epël retëng it ngolöp nent naëpan.”

³ Pël maan Yesuuk kangiiir epël ök mëëa. “Ne yaap pan niamaan. Namp pi ngolöp wesak yawilën wëwë kosangtak öpna pöp Anutuuk wa ngaöök mëëpnaap. Pël naënëpök yok pangk naëpan.”

⁴ Pël maan Nikotimas pi epël mëëa. “Tol ëak omën namp pi kaö saupök ngolöp wesak wilëpën? Ma kot sak kaalak ëlëpë lupmeri ilaan ngolöp wesak wilëpën ma?”

⁵ Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Yaap pan niamaan. Namp pi itere Pulöök elmëen ngolöp wesak yawilën wëwë kosangtak naön ëëpna pöp Anutuuk wa ngaöök namëëpan.

⁶ Omën kepëtakaan wilëpna pöp omën mönre koröp pëen wak öpnaat. Ën Pulöök elmëen ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak öpna pöp Pulöökë weëre kosang wak öpnaap.

⁷ Ni nem ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak ön pël ök yeniak pötaan yaan sak ëëngan.

⁸ Kentö pi pimtë yamöaul yamö. Pël ëak omnant pout ëtëp ë yesën nga ngönpel pëen kat yawiin. Ën songönte tarëkaan orök yewais ma tarëk sê pet yair pöt ni köpël wëen. Omën Pulöök elmëen ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak öpnaarö pit tapël ëëpnaarö. Ni Pulöökë yaë pöten köpël wëen pötaanök.”

⁹ Pël maan Nikotimas kangiiir epël mëëa. “Pöt tol ëak pël ëëpën?”

¹⁰ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni Israel omnaröa rë yanuula kaö nampök tol ëënak köpël yaën?”

¹¹ Ne yaap pan niamaan. Omnant tenim itenak kat wial pël yaautön yeniak. Ök yeniaan ar kasëng yemengaurö.

¹² Ne yangerakë omnantëël niaanakta ar kön wi kosang newasën yeë. Pötaanök kutömweriil ko wesak niamaatep ar pötön köök kön wi kosang newasën ëën sa.

¹³ Arëkaan namp kutömweri nawisën Omën Këëp nemtokëer kutömweriaan yangerakël irëaup.

¹⁴ Ngan Moses puuk yang pultak kamal könöp ket ëak këarak möak wesir ulmëa pöta ök Omën Këëp ne tapël elnëëpnaat.

¹⁵ Pël ëen neen kön wi kosang newasëpnaarö wëwë kosangtak öpnaarö.

¹⁶ Anutu pi yangerak omnarö lup sant elniak pim Ru kopêtap wes nemêên irêaut. Pötaanök narö ar neen kön wi kosang newasênêêrö kö nasengan, wêwê kosangtak önêêrö.

¹⁷ Ruup ne ngön ë pet yairauröa yaë põl elniimêak won, omnarö utpetetakaan kama niömêak Anutuuk wes nemêên irêaut.

¹⁸ Pötaanök namp pi kön wi kosang newasêpnaap pi ngön ya nampan. Ên namp pi kön wi kosang newasên êêpna põp pi kö sêpênêak ngön ë pet irên wê. Pöt tol êênak? Anutuu Ru kopêtap neen kön wi kosang newasên êa pötaanök.

¹⁹ Ngön ya mëmpna pöta songönte epêl. Yesu pi ëwa pepap yangerak oröak wêênak omnarö pit pim ëwa pöten itaampnaaten kaaö êên kouten kent ëa. Pöt pitêm wêwêet utpet pötaanök ëwaaten kaaö ëa.

²⁰ Omên utpetat yaaurö pit ëwaaten kaaö yaë. Pit pitêm yaaut tekeri sêpan pötaan kas êak ëwaatak naaröön yaë.

²¹ Ên namp pi kêtê ngar öpna põp ëwa pöt temanöm wasêpnaap. Pêl êên pim omnant yaaut Anutu pim ngönta ököök ima pöta songönte tekeri sêpnaat."

Sonök Yesuu songönte war wesak ökmêëa

²² Pêl mëak Yesu pi pim ruurö tenring Yutia yangerakêl saut. Pörek sê wê omnarö i momêaut.

²³ Inon kak, Selim kak naë pörek i kêsang wieëa. Pötaanök omnarö sêên Son piita i momêeim wêa.

²⁴ Akun pötak Erot pi Son wii kaatak nemoulmêên wiaan pêl ëa.

²⁵ Pörek Sonê ru naröere Yuta omên namp pitêm i yamêa pötaan neneren ngön nga ela.

²⁶ Pêl êak pit Sonê naë sê piin epêl ök mëëa. "Rê yanuulaup, ni omên namp ngaantak Yotan i pouk niiring wê pim songönte war wesak ök mëëan pöpön kön wiaan ma? Omên pöpök omên i yemomêên omên pourö pim ngêsêl sa pet yair."

²⁷ Pêl maan Sonök kangiiir epêl mëëa. "Pi yok pangk yaë. Anutuuk omên namp omnant êêpênêak weëre kosang nemangkên wiaan pimtok yok pangk naêpan.

²⁸ Arimtokêêr êwat wê. Ne ngaan epêl niaut. "Ne Yaö Mêëaup, Kristo won. Pi tapöpêên wet rêak wes nemêaup."

²⁹ Omên namp pim öng yaup koirên pöt öngöp pimtê naë sê öpnaat. Pêl êên ompöpê karip pi naë wê pim ngöntöpê ngönte kat wiak êrêpêrêp êêpnaat. Pöta ök omnarö Yesuu naë yesên itenak nem lupmer êrêpsawi kaö yeë.

³⁰ Puukêêr isêp. Ne irem."

³¹ Omên ngaarêkaan irêaup pi omnant pout il niwesaup. Omên yangerakaan oröaup pi yangerakaanêp. Pi yangerakê omên epotêêl ngön apnaat. Omên

kutömweriaan irêaup pi omên epot pout il niwesaup.

³² Pi pim omnant itaampöore kat wi êautön ök yeniaanak omên naröak kat wiak kön wi kosang newasên yeë.

³³ Omên namp pi kat wiak kosang wasêpnaap Anutuu ngönte kêtê pöt pet yaalmê.

³⁴ Anutu pim wes mëen waisa pipop pim Pulö mangkên peö ëaup. Pötaanök pi Anutuu ngön kêtê ya.

³⁵ Anutu pi pim Ruup lup sant elmêak ngarangk elniipênêak omnant pout pim moresi mowia.

³⁶ Pötaanök namp pi Ruupön kön wi kosang wasêpna põp wêwê kosangtak wakaim öpnaap. Namp pi Ruupê kêm ngönta ênem naên êêpna põp pi wêwêet naön êêpnaap. Anutu pim ya kêlangönte pim rangk wiakaim wiaapnaat.

4

Yesu pi Sameria öngöpring ngönaak ëa

¹ Akun pötak Parisi ngönên omnarö pit ngön nent epêl kat wia. "Yesu pi omnarö kêsang pan i momêên pim ênem yesên Sonê ruurö il yemowas," pêl kat wia.

² Pöt Yesu pi won, pim ruurö tenimênt omnarö i momêeimaut.

³ Pêl êên Yesu pi ngön pöt kat wiak ten Yutia yangerakaan kaip tiak kaalak Kalili yangerakêl saut.

⁴ Tenim kan sa pô Sameria yangerak oröak seëau.

⁵ Pöök yesem Sameria yangerak ka naö Saika pêl yamêëa pöök sê oröaut. Ka pô Yakop pim ruup Yosep pim yang mena pôra naë wieëa.

⁶ Ka pöökê naë Yakop pim i öngöp ngaanêêr têau wieëa. Ten kan im Yesu koröpön êên itaangkên kêtêp luptak wêên i öngöp pöökê pourak wel aisêak kê yes.

⁷⁻⁸ Kê yesem wêên pim ruurö ten ka pöökê omnaröa ngêsê kaömp sum êênêak saut. Pêl êên pimênt wêên Sameria kak pörekaan öng namp i kolöpênêak sa. Sê pim naë oröa. Pêl êên pi öng pöpön iit nêmpênêak kimang mëëa.

⁹ Pêl maan öngöpök epêl mëëa. "Ni Yuta omnampök yaanêp ne Sameria öngöppe. Tol êênak neen i kimang yenëaan?" Pim mëëa pöt Yuta omnaröere Sameria omnarö pit omnant ngawi naên yeëa. Pötaanök mëëa.

¹⁰ Pêl maan Yesuuk epêl ök mëëa. "Ni Anutuu omên ompyaut nimpna pöten êwat wê omên niin i kimang yeniak epop neen êwat wêên talte neen kimang neaan nook i omnaröa kol mangkên nak wêwê kosangta yaö sêpna pöt nimp."

¹¹ Pêl maan öngöpök epêl mëëa. "Omên kaöap, ni i kepit wonöpök ëaanêp öngöp epö

wali panëööp nim i won nasën yaaut yaan pipët tarëkaan öm?

¹² Tenim ëap Yakop puuk i öngöp epö tëak pimëntre pim ruuröere pim pol sépsépre purimakaö pôro neimau. Nuuk Yakop il mowesak i won nasën yaaut koiröm ma?"

¹³ Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. "Omën i öngöp epöökään yena piporö pourö kaalak iiten ëëpnaarö."

¹⁴ Ën omën nook iit ningkën nënëerö kaalak iiten naëngan. Iköloköta olaim wë pôl arim lupötë wiewë pötë menmen eim wëën ar wëwë kosangtak önëerö."

¹⁵ Pël maan öngöpök epël mëëa. "Omën kaöap, i nim yaan pit nan. Pël ëën ne i pipët nak kaalak iiten naën ëëmaan. Pël ëak eprek wais yokola pöt sêp wasumaan."

¹⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. "Ni sê nim ompöp koirak epël waiseë."

¹⁷ Pël maan öngöpök epël mëëa. "Ne omp wonöp," maan Yesuuk epël mëëa. "Nim omp wonöp yaan pipët yaap."

¹⁸ Ngaan ni omp mor nas waup. Pël ëaupök peene omp namp niiring wë pipop nim omp yaapöp won. Nim ngön yaan pit yaap."

¹⁹ Pël maan öngöpök epël mëëa. "Ne peene niin ëwat yes. Ni Anutuu tektek ngön yaaö namp."

²⁰ Tenim ëarö pit rosir epöök wais Anutuu yaya maimaurö. Ën ar Yuta omnaröak pöt epël yak. 'Omnarö yaya mapena pôrek Yerusalem kak.'

²¹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Öng epop, ni nem ngönte kat wiak kosang was. Akun nent orööpën sa. Pël ëak tiar rosir epöök wais nem Pepapön yaya nemangan. Ën Yerusalem kak sêeta yaya nemangan."

²² Ar omën arim köpëlötön yaya yamëëaurö. Ën ten Yuta omnarö pöt tenim ëwatötön yaya yamëëaurö. Pöt tol ëënak? Anutu pim omnarö utpetetakaan kama yewa ya pöt ten Yuta omnaröa naë oröa pötaanök."

²³ Akun nent temanöm sêpnaat ëa pöt yok oröa. Pël ëën omnarö piin yaap yaya yamëëaö pôro nem Pepapön pitëm lupötök yaap yaya mapnaat. Nem Pepap pi omën ke pëlöröaan kent yaap."

²⁴ Anutu pi Pulö. Pötaanök omën piin yaya yamëëaurö pit lupötök yaap yaya map."

²⁵ Pël maan öngöpök epël mëëa. "Ne ëwat wë. Yaö Mëëaup orööpnaap, pim yapinte Kristo. Pim orööpna akun pötak omën epot poutët war wesak ök niapnaap."

²⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. "Ne tapöp, niiring ngönaak yak epop."

²⁷ Yesuuk pël yamëem wëën pim ruurö ten kaalak sê oröak pim öngöpring ngönaak yeëa pôten itenak yaan saut. Pël ëak nampök öngöpön, "Ni oröp mor ömëak yewaisën?" pël

nemaan. Ën Yesuunta, "Oröp ëënak öng pipopring ngönaak yaan?" pöt nemaan ëaut.

²⁸ Pël ëën öngöpöp i kepit pôrek wiak kak sê omnaröen epël ök mëëa.

²⁹ "Waiseë. Itaampunëën. Omën namp e wais wë nem ngaan ëaö pöt poutön ök yenëa. Omën epop Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo koröp."

³⁰ Pël maan pit kakaan oröak Yesuu ngësë waisa.

³¹ Akun pötak Yesuu ruurö tenök piin ke urak epël mëëaut. "Rë yanuulaup, ni kaömp në."

³² Pël maan pi epël yenia. "Ne nem kaömp ke nampöt wia pôten ar köpël wë."

³³ Pël niaan ten ruurö neneren epël mëëaut. "Omën nampök kaömp nant wak wais mena koröp."

³⁴ Pël yemaan Yesuuk epël yenia. "Nem kaömpöt epël. Nem wes nemëaupë ngönte ngaarëk wak pim ya ngön ëaut mëmpa pötak nem kaömpöt yaë."

³⁵ Ar këere kaömp önëak epël aim. 'Ngon kong nent won sëën këere kaömp köp sëënak öpen, pël aim. Pël ëautak ne arën ök nia-maan. Omnaröen iteneë. Arim këere kaömp yewaul arök pit nemëën neweë. Nem omën nemëën öma akunet temanöm sa."

³⁶ Ya omën namp këët yeön ya pepap pi sumat yemangk. Ök tapël ya omën namp nemëën wë pöp pi kangit mempaat. Pël ëën pim öpna pôro pit wëwë kosangtak öpnaat. Pötaanök omën yangëntaupre yewaup piarip pouwaar ërëpsawi ë yaë."

³⁷ Pötaanök ngaanëër omën namp pim ngön epël ëa pöt yaapët. 'Omën namp pi ya ngëntën nampök këët yeö.'

³⁸ Ne arim ngaan ya mënak nangëntënkëölök om këët önëëtaan wes yanimë. Ya pöt narök mënak ngëntën kë oröaut. Ar om pep sak këët önëët."

³⁹ Akun pötak Sameria omën kësang ka pöök wëaurö pit öngöpöp ngönte kat wiak Yesuun kön wi kosang wesa. Pöt öngöpöp epël mëëa. "Pi nem ngaan ëaö pöt poutön ök yenëa."

⁴⁰ Pël ëën Sameria omnarö pim naë wais pitring öpënëak yema. Pël ëën pi akun nentepar pitring wakaimaut."

⁴¹ Pël ëën omën selap pimtë këmtakaan ngön kat wiak piin kön wi kosang wesak

⁴² öngöpön epël mëëa. "Ten nim ngön pëente kat wiak omën epopön kön wi kosang newasën. Tenimtokta pim ngönte kat wiak epël kön yawi. 'Omën epopök yangerakë omnarö utpetetakaan kama niöpnaap,' pöt peene kön yawi."

Yesuuk yang ngarangkëpë ya omnamp pim yokotup ompyaö mowesa

⁴³ Akun nentepar won sëën ten Kalili yangerakël saut.

⁴⁴Põt Yesu pimtök pimtëen wet réak tekeri wesak epël ök ëa. “Tektek ngön yaaö namp pimtë kaare yanggerak wëen omnaröak pi kaö nasën wë wesak piin yaya nemaan ë yaë.”

⁴⁵Pël ëak Kalili yanggerak sê oröaut. Pël ëen Kalili omnarö pit Yesu piin itenak ërëpsawi yaë. Põt wet réak pit pourö Yerusalem kak Anutuu mait elmëa akun ngëengtak wëen pi ya yamëngkën itena. Pötaanök pi sëen ngöntre kar yaalmë.

⁴⁶Ten Kena kak Kalili yanggerak sê oröaut. Pörek pimtë ngaan maan i yaaptak wain i sa pörek. Pël ëen kak pörekë naë Kapaneam kak pörek yang ngarangkep pim ya omën nampë yokotup yauman wieëa.

⁴⁷Pël ëen pöp pi Yesu pim Yutia yangerak sê Kalili yanggerak sê yaarö pöt kat wiak pim naë wais oröak epël kimang yema. “Nem yokotup yauman kaö panë yeem wel wiipëneak yaë. Pötaanök ni tepër sê nem yokotup ompyaö wasumëak yewais.”

⁴⁸Pël maan Yesuuk epël yema. “Ar retëng it köpëlöt arim itöök pet naalniin ëen pöt kön wi kosang newasën ëënëërö.”

⁴⁹Pël maan omën pöpök epël yema. “Kaöap, teënt pan sêpa, nem yokotup wel wiipanok.”

⁵⁰Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni sê, nim yokotup öp wëërek.” Pël maan omnamp Yesuu ngönte wa yaap wesak kaalak kakë yes.

⁵¹Pël ëak pi kan kourak yesën pim inëen ruurö sê koirak epël ök mëëa. “Nim yokotup yok öp sak wë.”

⁵²Pël maan pi pitën akun taltak ompyaö sa pöten pëlpël maan pit epël mëëa. “Kusi, kët luptak wëen pim koröp es nga pöt won sa.”

⁵³Pël maan pepap pi pimënt epël kön wia. “Akun taptak Yesuuk neen, ‘Nim yokotup yok öp öpnaap,’ pël neeautep.” Pël ëak piire pimorö Yesuun kön wi kosang wesa.

⁵⁴Yesu pi Yutia yangerakaan Kalili yangerak sê oröak retëng wëëre kosang pipët kaalak ëën nentepar pël saut.

5

Yesuuk Petesta i kaöök omën namp ompyaö mowesa

¹Wë akun nentak Yuta omnarö pitëm akun ngëengk nent temanöm sëen ten Yesu piiring Yerusalem kakë saut.

²Yerusalem kak naë sêpsëpöröa ka kanra ëöök i kaö nent Yuta ngöntak Petesta pël yamëëaut wieëa, pöta ëöök kët kosöp ka mor nas wieëa.

³Ka pötë omën yauman ke nentere nent yaaurö, it ngaap saare ing il tëaöre omën kël wëëre pël ëaurö wë i kaö ëtëp elmëëpëneak kor wakaima.

⁴Akun nantë Aköp pim ensel namp wes mëen wais i kaö ëtëp elmëen ëtëp yaëen omën wet réak ilapna pöp pim yaumante won sêpnaat.

⁵Pël ë yaaurek omën namp kët kosöp ka nentak wieëa. Pi yauman eim wëen akun wali pan krismaki 38 pël won saup wieëa.

⁶Yesu pi omën pöp ka uraan itenak akun wali yauman eimaup pöten ewat wë omnampön epël yema. “Nim yaumante won sêpëneak kent saan ma?”

⁷Pël maan yauman omnampök epël yema. “Kaöap, i kaö ëtëp yaëënaar omën namp wa neulëpnaap won. Nemtok sumaat pangk naën ëak ilamëak yaëen wet réak saupök il yewewas.”

⁸Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni wal ë tauak nim korumönte wak kan sê.”

⁹Pël maan tapëtakëer ompyaö sak pim urte wak kan yes.

Yesu pim omnamp ompyaö mowesa akun pöt kë yema akunetak ëa.

¹⁰Pötaan Yuta omën kaöaröak omën ompyaö mowesa pöpön epël mëëa. “Peene akun epët kë yesa akunet. Nim korumönte ömë pötaan nga wia.”

¹¹Pël maan omën ompyaö sa pöpök pitën epël mëëa. “Omën nem ompyaö newesaupok nem korumönte wak sum pël neeautep.”

¹²Pël maan pit epël pëël mëëa. “Omën talëpok nim korumönte wak sum pël yenia?”

¹³Pël maan omën ompyaö sa pöp omën tok kësang ëaan Yesu omën pöröak irikor ëak yesën köpël ëak ëngk ma e wesa.

¹⁴Ënëmak Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöetak sê omën pöp koirak epël yema. “Ni ompyaö saupök kaalak utpetat ëënganak. Pël ëëmë pöt omën könöm nant nim yaumante il niwasëpna pöt nim naë orööpnaat.”

¹⁵Pël maan omën ompyaö mowesa pöp Yuta kaöaröa naë sê epël mëëa. “Omën ne ompyaö newesa pöp Yesuuk ëa.”

¹⁶Pël maan Yuta kaöarö pit pöten kat wiak kë yesa akunetak Yesuuk omnamp këkë mowesa pötaanök pörek ngës réak kööre tok elmëak mëmpëneak kent wia.

¹⁷Pël ëen Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Nem Pepap pi akun poutë ya yamëngkaup. Pötaanök ne ök tapël yeë.”

¹⁸Pël maan Yuta kaöarö pit akun pötak Yesu mëmpëneak nga kup ria. Pöt pi pitëm ngön kosang wiaut ilap riak kë yesautak ëa pötaanök. Pi Anutu pim Pep panëëp yamëem Anutuu ök sak pimtëen omnaröen pet elmëa. Pötaanök pit pouteparëen pi mëmpëneak ngön ë kosang wesa.

Yesuuk pi ya wëëre kosangöt wak wë pël ök mëëa

¹⁹Yesu pi kangiiir yema. “Ne yaap pan nia-maan. Ruup ne nemtë könöök omën nant

naengan. Nem Pepap yamëngkën iteempa pöt mëmpaat. Pötaanök omnant nem yeë epot nem Pepap yaëënak ök yeë.

²⁰ Nem Pepap ne pim Ruupön kent ëak pimtë omnant yamëngka pout neen pet elnëim wë. Pël ëak kaalak munt kësang nant pet elnëen pöt epot il wesak mëmpa pötön ar yaan sënëët.

²¹ Nem Pepap pi omën wel wiaurö wal ë moulmëak wëwë yemengkaupök tapël Ruup neenta nem kentöök omën narö wëwë yemengkaup.

²² Nem Pepap pi omnarö ngön yaatak kom naalmëen yaaup. Ngön ya yamëngka pöt pout ne nenaut.

²³ Pötaanök omën narö Pepen yaya mapnaarö, ök tapël Ruup neenta yaya neapnaat. Ën omën Ruup neen yaya nenëaan ëëpnaarö pit Pep nem wes nemëaup piinta yaya nemaan ëëpnaat.

²⁴ "Ne yaap pan arën niamaan. Omën namp nem ngönte kat wiak nem wes nemëaup piin kön wi kosang wasëpnaap pi wëwë kosangtak öpnaap. Ne pi ngön yaatak naulmëengan. Pi yok wel yawiaurek sëp wesak peene wëwë kosangtak wë.

²⁵ Ne yaap pan arën niamaan. Akun orööpënëak ëa pöt yaarö. Pötaanök omën wëwë kosangtak naön lup wel wiaurö pit peene Anutuu Ruup nem ngönte kat wiipnaat. Pël ëak këëkë kat wiipna pörö wëwëeta öngpök ilapnaan.

²⁶ Nem Pepap pi wëwëeta songönte. Pötaanök pi pim Ruup ne elnëen neenta wëwëeta songön saup.

²⁷ Ne Omën Këëp. Pötaanök ar omnarö ngön ya mënak kom elniimëak weëre kosang nenaup.

²⁸ Ar epëten yaan sak ëëngan. Akunet temanöm yesën omën wel yangaöök wieëaö pourö nem ngönte kat wiak

²⁹ wal ëëpnaat. Omën ompyaö ëaurö pit wal ëak wëwëetak öpnaan. Ën omën utpetatringörö pit wal ëak nem naë ngön ya mëmpnaat."

Narök Yesuu songönte war wesak ök mëëa

³⁰ Pël mëak Yesu pi kaalak epël yema. "Ne omën nant nemtë könöök naengan. Nem Pepapök ëëmëak neea pöl ne omnarö ngön ya yemomëngk. Nem ngön ya yamëngk pöt wotpil panë yeë. Pöt ne nemtë könöök naën, wes nemëaup pim könöök yeë.

³¹ Nem ngön ök yeniak epot nemtë könöökaan nemtok nga ilak yeniak talte ar kat wiak yaap ma kaar wasënëët.

³² Nem Pepapök nem songönte aan yaap ëëpnaat.

³³ Ar ngaan omën narö Sonë naë wes mëen pëël maan puuk nem ya yamëngkautaan ngön këët ök mëëa.

³⁴ Nem Pepapök nem songönte ök yaaup yak omën nampök nem songönte ök apëna pötaan ne kön selap naën. Pël yeëetak ar neen kön wi kosang wasën Anutuuk ar utpetatë öngpökaan niöpënëak Sonë nemëen ök niia pöt kön wiinëak ök yeniak.

³⁵ Son pi kalaötë rangiak ëwa yeë pöl omnarö ar ëwa elniin akun kot nent ëwa pöön ërëpsawi ëan.

³⁶ Ar nem songönte ewat sënëak omën munt nantök pet yaalni. Omën weëre kosang pöt Sonë neekël utak niia pöt il yewas. Omën epot pout mëmpö së mën pet irumëak Pepak neeaup. Pötaanök nem ya yamëngk epot pimtök omnaröen nem songönte pet yaalni. Pël ëën ar itenak neen, 'Pi Pepapök wes mëen irëa,' pöt kön wiinëët.

³⁷ Pep, nem wes nemëaup, pimtök nem songönte tekeri wes nina. Ar pim këmtakaan ngön kot nent kat wiire ë kos itempö pël naënörö.

³⁸ Pël ëak pim ngönte arim naë wi naön. Pöt ar Pepak wes mëaup nemëen kön wi kosang newasën yeë.

³⁹ Ar wëwë kosangtak önëak ngönën pepeweri ngön wia pipot pout sangk kelak kat yawiaurö. Ngön pipotök nem songönte war wes yaningk.

⁴⁰ Pël yaëënak arökëer nem naë wais wëwëet önë pötaan kaaö yeë.

⁴¹ Ne omnarök yaya neapnakök naën.

⁴² Ën arën ne ewat wë. Arim lupöt Anutuun rë noolaan wë.

⁴³ Nemtok nem könöök newaisën. Nem Pepapök wes nemëen waisën ar ne sant newesak nem ngönte ngar naön yeë. Ën omën namp pim könöök waisëpna pöpökëer ar pi sant mowesak pim ngönte kat wiinëët.

⁴⁴ Ar arimtok arimtëen neraanan yaya aimeë Anutu kopëtapök yaya niapnaaten kaaö yaaurök tol ëak Anutuun kön wi kosang wasën?

⁴⁵ Arök nook Pepa naë arimëen ngön ya mëmpaat wasngan. Moses pim ngön kosang retëng ëaut wia pipotök ar ngön yaatak nilulëpnaat. Moses pim ngön kosang retëng ëa pötök, 'Tiar kaamök elniipnaat,' pël yewas. Pël naëpan.

⁴⁶ Moses pim ngön retëng ëa pipot nemëen retëng ëaut. Pötaanök ar pim ngön pout kat wiak kosang wasan talte nemotta tapël kat wiak kosang wasën.

⁴⁷ Ar pim ngön retëng ëa pöt kat wiak kosang newasën ëauröep tol ëak nemotta kosang wasën?"

6

*Yesuuk omën 5000 pörö kaömp mena
(Matiu 14:13-21; Maak 6:30-44; Luk
9:10-17)*

14 Yesu pi ngön pit më pet irak wë Anutuu mait elmëa akun ngëngk pöt temanöm yesën, Kalili i kaö yapin nent Taipirias pöökë we naöökël saut. Pël ëën omën selap pan pi yauman omnarö ompyaö yemowasën itenaurö yak pim ënëm waisa. Pël ëën ten Yesu pim ruuröaring rosir naöök is wel aisëak

5 itaangkën omën kësang pan yewaisën Yesuuk Pilipön epël yema. “Omën selap eporö kaömp tarëkaan wak mangkën pangk ëëpën?”

6 Pöt pimënt pöp pim ëëpnaat kôn wieëak Pilipön ököök mëëa.

7 Pël maan Pilipök epël yema. “Tiar yok pangk mon kësang 200 kina pöta kôn kaömp sum ëak mempennaatëp pöteta omnarö pangk naëpan sa.”

8 Pël maan Yesuu ru namp Entru, Saimon Pita pim nangapök Yesuun epël yema.

9 “Yokot omp ulwas namp e wë epop pim naë kaömp kotut mor nas ën i kaö imën kot naar pël ëaap epteparök tiar omën selap eporö pangk naëpan sa.”

10 Pël maan Yesu itna pöt nõn kësang naö wiëëa. Pël ëën ten pim ruuröen epël yenia. “Ar omnaröen wel aisapën maë.” Pël niaan omnaröen maan wel aisëa. Omp pörö kësang pan 5000.

11 Pël ëën Yesuuk kaömp pöt wak Anutuun yowe mëak mampö së pet irak kaalak i kaö imënaar wak tapël ëak mangkën pangk ëa.

12 Pël ëën pit na pet irën Yesu pi ten pim ruuröen epël yenia. “Ar kaömp yenem kaö olëa epot wieë utpet ëëpanok wa top ëëë.”

13 Pël niaan ten kaömp mor nas pöteparë kaut wa top ëak kër 12 pötë waulön peö ëaut.

14 Omnarö pit pim retëng ëa pöten itenak epël yema. “Omën epop Anutuu tektek ngön yaaö kaöap tiarim kor wakaima pöp yangerak oróöpnaat pël aan kat wia tapöp.”

15 Pël mëak pit Yesu moröak pitëm kaö was ulmëëpënëak yaëën pimënt itenak kaalak rosiraöökë sa.

*Yesu i kaöökë roro sa
(Matiu 14:22-23; Maak 6:45-52)*

16 Wiap kan kët yeilaan Yesuu ruurö ten i kaö ëöökël ngemëaut.

17 Pël ëak pörek oröak wëën Yesu newaisën wiaan koö olaan ruurö tenimënt wangaöök ilëak Kapaneam kakël saut.

18 Pël ëak yesën kent kësangpel yamöön kaö maat kësang panë yamöa.

19 Pël ëën ten kaö ma ilë luptak 7 ma 8 kilomita pöta ök yesem itaangkën Yesu pi i kaöökë roro wangaöökë naë yewaisën ten itenak kas ëaut.

20 Pël ëën Yesuuk epël yenia. “Nemtok yeërek kas ëëngan,” pël yenia.

21 Pël ëën ten pi wangaöök wa moul-mëënëak yaëën tapëtakëër tenimët san pörek yaarö.

Omnarö Yesu koirëpënëak ap wesa

22 Ëlpamök omnarö i kaöökë ëngk komuntakël wëën sa pörö pit wal ë Yesuun ap wesak epël mëëa. “Kusi rö kan wang kopëtaö wiaan iteengk pöök Yesu om wëën pim ruurö pitëmënt saut.”

23 Pël yamëem wëën Taipirias kakëlaan wang nant kusiitak Yesu pim kaömp Anutuun yowe mëak omnarö mangkën na pörek së oröa.

24 Pël ëën omën Yesu pim kaömp mangkën na pörö pit itaangkën Yesure pim ruurö ten pitëm naë won. Pël ëën wang nantë ilëak Yesuun ap wasö Kapaneam kakë waisa.

Yesu pi wëwë koirëpena pöta kaömpët

25 Pörek wais i kaöökë ëngk komuntak Yesu koirak epël yema. “Rë yanulaup, ni taan epël waisaup?”

26 Pël maan Yesu pi kangiir epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ar nem retëng wëere kosangring pet elniin itenan pötaan won, om kaömpöt ningkën nëën kep elnia pötaan pëën neen ap wasö waisan.

27 Ar kaömp lëngë sasa yangerakë epëtaan pëën ya kaö mëngkanok. Kaömp munt arim nak wëwë kosangtak önë pötaan wëë ngentiak ya mëmpun. Kaömp pöt Omën Këëp nook ar nimpaat. Pöt nem Pepap Anutu puuk ne wëwë kosangët nimpëak yaaö neeaö pöt tekeri wesa. Pötaanök nook ningkën nak wëwë kosangtak önëët.”

28 Pël maan pit epël yema. “Ten tol ëak Anutu pim yaat mëmpun?”

29 Pël yemaan Yesuuk kangiir pitën epël yema. “Anutu pim yaat mëmpunëak pöt pim wes mëën waisaup neen kôn wi kosang wasënëët.”

30 Pël maan pit kangiir ngön epël yema. “Ni retëng talte yaëën ten itenak nim ngönte kôn wi kosang niwasën? Ma ni ya oröpët mëmpëëp?”

31 Tiarim ëarö yang pultak imeë kaömp mana pëënë neima. Pöt ngönëntak epël retëng ëa. ‘Pi pit nëmpënëak kutömweriaan kaömp meneima.’”

32 Pël mëak Yesu pi kaalak epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Moses pi kutöm kaömpöt nemangkën eima. Nem Pepapök kutöm kaömp yaapöt yaningk.

33 Kaömp Anutu pim yaningk epët kutömweriaan irëaut. Pötaan omën pourö nak wëwë koirënëak irëaut.”

34 Pël maan pit epël yema. “Kaöap, ni kaömp epët kët poutë ten nineim öm.”

35 Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nëmënt tapöpök arim wëwë koirënë pöta kaömpët. Pötaanök omën namp nem naë waisëpnaap pi kaalak këen naëpan. Ën namp

pi neen kōn wi kosang newasēpna pōp pi iitena naēpanēēp.

³⁶ Ne arēn epēl niaut. Ar nem yaautōn iteneēak kōn wi kosang nenewasēn yeē.

³⁷ Omēn pourō Pepak nem ngēsēl waisēnēak niaurō nem ngēsē waisēnēēt. Pēl ēēn nem naē waisēn nook yok pangk ke nanuurngan. Won pan.

³⁸ Ne nemtē kōnōōk ya mēmpēak kutōmweriaan neiraan. Nem wes nemēaup pim kōnōōk ya mēmpēak yangerak wes nemēēn irēaut.

³⁹ Pōtaanōk omēn wes nemēaupē kentōōk epēl ya. Omēn nemēēn nenaō pōrō namp il nanimeēngan, won. Akun kaōaōōk nenaual wal ē niulēēmaat.

⁴⁰ Nem Pepapē kentōōk epēl ya. Omēn narō it kēkē nengēnak ne Anutuu Ruup pōt kōn wi kosang newasēnēērō ar wēwē kosangtak ōnēērō. Pēl ēēn akun kaōaōōk nook ar wal ē niulēēmaat.

⁴¹ Yesu pi pimtōk pimtēēn, “Ne kaōmp tapēt kutōmweriaan irēaup,” wet rēak pēl mēēa. Pōtaanōk Yuta omnarō pit piin ya sangēn ēak pimēēn kaaō ngōn mēēa.

⁴² Pit neneren epēl mēēa. “Omēn epop Yesu, Yosepē ruuppe. Tiar pim ēlre pepaarēn ēwat wēep. Pi tol ēēnak, ‘Ne kutōmweriaan irēaup,’ pēl ya?”

⁴³ Pēl yemaan Yesuuk epēl yema. “Arimēt neneren kaaō ngōn mangan.

⁴⁴ Omēn namp pi pim kōnōōk nem ngēsē newaispan. Nem Pepapōk mōk ē momēēnak nem ngēsē waisēpnaat. Pēl ēēn nook akun kaōaōōk wal ē moulmēēn wēwēetak ōpnaat.

⁴⁵ Anutuu tektek ngōn yaaurō pitōk nem ngēsēl waisēpnaarōaan wesak ngōn nent ngōnētak epēl retēng ēaut. ‘Anutu pi omēn pourō rē niulōpnaat.’ Pēl ēēn omēn narō Pepa ngōnte kat wiak ēwat sēnē pōrō nem naē waisēnēēt.

⁴⁶ Arim naēaan nampōk nem Pepapōn itnaangkēnōrō. Anutuuk wes nemēaup nookēer nem Pepapōn itenaup.

⁴⁷ Ne yaap pan niamaan. Namp pi neen kōn wi kosang newasēpnaap pi wēwē kosangtak ōpnaap.

⁴⁸ Nemēt kopēt tapōpōk arim wēwē koirēnē pōta kaōmpēt.

⁴⁹ Ngaanēer arim ēarō pit yang pultak kaōmp mana pēēnōt neimeē ulōp sak wel wi saurō.

⁵⁰ En kutōmweriaan kaōmp nak kō nasēnganēēt nem naē epēt.

⁵¹ Wēwē kosangta kaōmp epēt kutōmweriaan irēaut. Pōtaanōk narō ar kaōmp pōt nēnē pōrō wēwē koirēnēēt. Nem kaōmp ar nimpa pōt nemtē mēsēpēt yangerakē omnarō wēwē koirēnēētaan nimpaaat.”

⁵² Pēl maan Yuta omnarō pit pitēmēt neneren epēl mēak ngōn nga yaal. “Omēn

epop pi tol ēak pim mēsēpēt tiar ningkēn nēmpenēak ya?”

⁵³ Pēl yemaan Yesuuk kangiir epēl yema. “Ne yaap pan niamaan. Ar Omēn Kēēp nem mēsēpēt nēere nem iit nē pēl naēn ēēnē pōt wēwēetak naōn ēēnēēt.

⁵⁴ Omēn nem iire mēsēp nēnē pōrō ar wēwē kosangtak wēēn ēnēm akun kaōaōōk wal ē niulēēmaarō.

⁵⁵ Pōt tol ēēnak wasnganok. Yangerakē kaōmp pōt kaōmp pasut. En nem mēsēp epēt kaōmp panēēt, i epēt i kē panēēt.

⁵⁶ Pōtaanōk omēn narō ar nem iire mēsēp pōt nē seim ōnē pōrō ar neering wēēn ne arring wakaim ōmaat.

⁵⁷ Nem Pep wēwē pepapōk wes nemēēn irēaut. Pōtaanōk ne pim wēwēetakēl wēaup. Ōk tapēl omēn ne neneim ōnēērō ar nem wēwēetakēl wakaim ōnēēt.

⁵⁸ Kaōmp kutōmweriaan irēa epēt arim ēarōa ngaan yang pultak neimeē ulōp sak wel wieima pōtaat won. Omēn narō kaōmp epēt nēnē pōrō akun wali pan wēwēetaring wakaim ōnēēt.”

⁵⁹ Yesu pi Kapaneam kak wē Yuta omnarōa ngōnēn tupta kakaati ngōn pipot ōk mēak rē mouleima.

Wēwē kosangtak ōpna ngōnte Yesuu naē wia

⁶⁰ Pēl maan Yesuu ēnēm yaaō narō pit ngōn pipot kat wiak neneren epēl yema. “Ngōn epot kōnōm yesēp. Talēp kat wiipēn?”

⁶¹ Pitēmēt neneren kaaō ngōn yemaan Yesu pimtē kōnōōk itenak epēl yema. “Ar ngōn pipot kat wiin utpet yaē ma?”

⁶² Ma ar itenaan Omēn Kēēp ne nem ka songōntakē kaalak isēn pōt tol ēēnēērō?

⁶³ Pulōōk tiar wēwēat yaningk. Omnarōa weere kosangōōk yok pangk pēl naēpan. Nem ngōn ōk yeniak epot kat wiak kosang wasēn Pulōōk arring wēēn wēwēetaring ōnēēt.

⁶⁴ Pēl ēēnēetak arim tekraakaan omēn narō pit kōn wi kosang newasēn eim.” Pēl mēēa pōt Yesu pi omēn pimēēn kōn wi kosang newasēn ēēpnaarōere ēn pimēēn kup mowipna pōpōn wet rēak ēwat wēa.

⁶⁵ Pēl mēak yal menak epēl yema. “Songōn pi taptaanōk epēl niaut. ‘Omēn narō nem Pepapōk kan mowasēpnaarō pitēmēt nem ngēsēl waisēpnaat,’ pēl niaut.”

⁶⁶ Yesu ngōn pōtaan pim ēnēm yaaō narō selap pit pi sēp mowesak sa, piiring kaal wak naēn.

⁶⁷ Pēl ēēn Yesuuk ten pim ru 12 pōrōen epēl pēel yenia. “Arta sēp newesak sēn ma?”

⁶⁸ Pēl niaan Saimon Pita puuk epēl yema. “Akōp ten talēpē ngēsē sēn? Ten nimtē ngōntakaan wēwē kosangtē yeō.

⁶⁹ Pël niaimeë ten niin kön wi kosang wesak ni Anutu pim omën ngëëngkëp pël yaniwas."

⁷⁰ Pël maan Yesuuk kangiir epël yenia. "Ne ar yokot 12 êak wa niulëaut. Tol êënak arim naëaan namp Setenë ênëm yeé?"

⁷¹ Pël niia pôt pi Yutas, Saimon Keriot kakaanëp pim yokotup piinök niia. Pi Yesu pim ru 12 pôro tenëkaan namp pi pôpök wë ênëmak Yesuun kup mowiipnaap.

7

Yesuu nangarö pit piin kön wi kosang newasën ëa

¹ Wë ênëmak Yesu pi kaalak Yutia yangerakël sêpnaaten kaaö êën Kalili yangerakël sa. Pôt Yuta ngarangköröak pi mëmpënëak nga wëen kat wiak nasën ëa.

² Yuta omnarö akun ngëëngk nent wiire këra ëp ka yaaö akun nent temanöm yesën

³ pim nangaröak epël ök yema. "Ni kak eprek sêp wesak Yutia yangerakël sê. Pël êak retëng nant yaëen nim ruurö itaampnaan.

⁴ Omën namp pi pim yaautön omnarö itenak kent êëpënëak pôt ëlëep naën yaaup. Ni retëng weëre kosangringöt yaaup. Pötaanök pitëm tekarak sê wë yoolök pël yaëen omën pourö it ningampnaan."

⁵ Pim nangarö pitta piin kön wi kosang nemowasën. Pötaan pël yema.

⁶ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. "Arimtokëer akun pasutë êënëët. Ên ne pôt nem ya yamëngkaut pet elmëëma akun pôt ngolöp yaë.

⁷ Omën ngönën wonörö pit arimëën yok pangk kööre tok naalniipan. Pit nemëenökëer kööre tok yaalnëaurö. Pôt nook pitëm utpet yaaut war wesak yemak. Pötaanök nemëen kööre tok elnë yaë.

⁸ Pötaanök arökëer tiarim akun ngëëngk pipten itaampunëen seë. Ên ne pôt nem ya yamëngkaut pet elmëëma akunet ngolöp yaëërek peene nasëngan."

⁹ Pël mëak Yesu pi Kalili yangerak om wakaima.

Yesu pi akun ngëëngktak Yerusalem kakë sa

¹⁰ Wëen nangarö wet rëak wa topöök sê wëen ênëmak sa. Omnarö itaampnanëak ëlëep sa.

¹¹ Pël êën Yuta ngarangkörö pit wa topöökë öngpök ap wasën won êën epël mëëa. "Omën pôp tarëk wë?"

¹² Pël yemaan omnarö pit pimëen ngön laaök neneren naröak, "Ompyaö yaaup," pël yemaan naröak, "Won, pi omnarö lup wa irikor yaalmëaup," pël mëëa.

¹³ Pôt pit Yuta kaäaröen kas êën ngaarëk wesak naën ëlëep pitëmënt pël ëa.

¹⁴ Akun ngëëngk pöta luptak Yesu pi Anutu ngönën tup kaöeta kakaati sê omnaröen ngönën ök yema.

¹⁵ Pël êën Yuta ngarangkörö pit yaan sak epël mëëa. "Omën eppot tiarim pep kaatak neilaanëppe. Pi tol êak peweweriaan ngönën songön ëwat sak ök ya?"

¹⁶ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. "Nem ngön arën ök yeniak epot nemtëët won. Anutuu ngönötök ök yeniak puuk ne wes nemëen waisaut.

¹⁷ Pötaanök narö ar Anutuu këm ngönta ênëm êënë pôro nem ngön ök yak epotë songönöt ëwat sënëët. Pël êak ar nemtok rëak yeëan ma Anutuuk ök neaan yeëan pôt ëwat sënëët.

¹⁸ Omën namp pimtë könöokaan apna pôp pimtök pimtëen koröp ngar wak apnaat. Ên omën namp pi pim wes mëaupë yayaat orööpënëak ya mëmpëna pôpön korar won, wotpil yaë pël mapnaat.

¹⁹ Ngaanëer Moses puuk ngön kosang retëng ëaut wiaan ngar naön yaaurö. Tol êënak ne nempunëak yeé?"

²⁰ Pël maan omnaröak kangiir epël yema. "Urmerap nim lupmeri ilëak wëen kaökaö saup. Talëpök ni nimpënëak yaë?"

²¹ Pël maan Yesu pi epël yema. "Ne kë yesa akun ngëëngktak retëng weëre kosang kopëtë êën ar yaan sak yeë.

²² Moses puuk arim yokoturöa koröp kaut ilënëak niia pipët yaap Mosesök nga ilak neniaan. Ngaanëer arim ëaröak ngës rëaut. Pël ëautak Moses puuk rangk niaan kë yesaö akunatë arim yokoturöa koröp kaut ileim yeë.

²³ Ar Moses pim ngön kosangöt ilap ringanëak kön wileimeë arim yokoturö kë yesa akunatë pitëm koröp kaut il yeë. Pël yaauröak oröp êën kë yesa akunetak nook omën yauman wiakaima namp ompyaö yemowas pötaan nemëen ya sangën yeë?"

²⁴ Ar itöök itneë ngön kontak angan. Omnant ompyaö wesak kön wi sokolak wotpil kanöökël ë pël ëëë."

Omnaröak Yesuun, "Pi Kristo ma?" pël mëëa

²⁵ Yerusalem kakaan omën naröak epël yema. "Omën mëmpënëak aim pôp e tapöp.

²⁶ Iteneë. Pi yoolök wë ngön ök yeniaan omën kaäaröak pit ke urak nemaan yaëëp. Ma pit kön wiin pi Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo tapöp yaë ma?"

²⁷ Pël ëaup tiar pim ka songönten ëwat wë. Pi Anutuu Yaö Mëëaup Kristo ëanëen tiar pim ka songönten köpël ëan tapön."

²⁸ Pël maan Yesu pi ngönën tup kaöetak ngönën ök yamëem ngön êak epël yema. "Ar yaap neen ëwat wë, nem ka songöntenta ëwat wë ma? Ar pël naën yeëetak ne nem könöök

newaisënep. Nem Pepapök wes nemëen waisaup. Pi këep. Ar piin köpël wë.

²⁹ Ën ne piin éwat wë. Pöt ne ngaan piiring wakaimaupök puuk wes nemëen waisaup.”

³⁰ Pël maan pit wii motëépënëak kön wiin mor könöm éa. Pöt pim mëngkën wel wiipna akunet temanöm nasën ngolöp yaëen yak mor könöm éen sêp wesa.

³¹ Pël éen omën selap piin kön wi kosang wesak epël mëea. “Omën epop Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo tapöp koröp. Omën munt nampök ënëm orök pim retëng yaë epot il nemowaspan sa.”

Polisörö Yesu wali öpënëak sa

³² Omnarö ngön laaök pël yemaan Parisi ngönën omnarö kat wiak kiri ar yaaö kaöaröen ök maan polis narö Yesu wak wii tëépënëak wes mëen sa.

³³ Pël éen Yesuuk epël yema. “Akun kot nent ne arring wë olëak kaalak nem wes nemëen waisaupë ngësë sumaap.

³⁴ Pël éen arök yok pangk ngaöl ë wais ne koirak itnaangkan. Ma nem öma pörekta ar pangk newaisngan.”

³⁵ Pël maan Yuta kaöarö pitëmënt neneren epël mëea. “Pi talël sëen tiar ngaöl ëëpenaaten ya? Ma tiarim kar Krik omnaröaring wëaurö pitëm naë së Krik omnarö rë moulöpënëak ya ma?

³⁶ Pi, ‘Ngaöl elnëënëetak yok pangk koirak itnaangkan,’ pël niak kaalak, ‘Nem së öma pörek ar yok pangk newaisngan,’ pël yenia epëtep, tol ëënak yenia?”

Yesu pi wëwë kosangta i köloköt yangingk

³⁷ Yuta omnarö pitëm akun ngëëngkët wieë pet irëpënëak temanöm yesën akun nent ngëëngk wesak wa top kaö yeëa. Akun pötak Yesu pitëm tekrak wal ë ngön ëak epël yema. “Omën namp iiten éen pöt wais nem naëaan iit nëmpnaat.

³⁸ Anutuu ngönëntak wia pöl, ‘Omën narö neen kön wi kosang newasëpnaarö i yaapötë kölok olaim wë pöl pitëkaan wëwë kosangët oröeim öpnaat.’”

³⁹ Yesu pim ngön mëea pipët Pulööön kön wieëak mëea. Pi Pul pö omën piin kön wi kosang wasëpna pöröaan wes mëen pitëk ilapnaat weseëak mëea. Akun pötak Yesu pi pim ë rangi urtak nawisën wiaan Pulö neiraan. Pötaanök mëea.

Omnarö kom ëak tok nentepar sa

⁴⁰ Pël maan omën narö pöten kat wiak epël mëea. “Omën epop pi yaap Anutu pim tektek ngön yaaup tiarim kor wakaim pöp.”

⁴¹ Pël yemaan narök epël mëea. “Epop Yaö Mëëaup, Kristo tapöp.” Pël maan narök epël mëea. “Kristo puuk pöt Kalili yangerakaan newaispan.

⁴² Ngönëntak epël wia. ‘Kristo pöp Tewit pim kurmentëkaan orööpnaap. Pötaanök

Tewit pim wakaimaurek Petelem pörek orööpnaat,’ pël éaut.”

⁴³ Pël maan omnarö pit komkap éen tok nentepar sa.

⁴⁴ Pël ëak narök Yesu wii motëépënëak kön wiin mor könöm éen sêp wesa.

Omën kaöarök Yesuun kön wi kosang newasën éa

⁴⁵ Polisörö pit kaalak së Parisi ngönën omnaröere kiri ar yaaö kaöaröa naë oröön, “Ar tol ëënak pi koirak newaisën yeë?” pël mëea.

⁴⁶ Pël maan polisörö pit kanggir epël mëea. “Ngaan omën epopë ngön ya epël naënte.”

⁴⁷ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit epël mëea. “Pi arënta morök elnia ma?

⁴⁸ Ten Parisiire ngönënë kaöarö nampökta piin kön wi kosang yemowas ma? Won.

⁴⁹ Omën ngön kosang wiaut köpël piporö Yesuuk morök elmëen piin kön wi kosang wesa pörö pit Anutuuk kangut elmëen kö sëpnaarö.”

⁵⁰ Pël maan pitëm kar namp Nikotimas ngaan Yesuu naë sa pöpök pitën epël mëea.

⁵¹ “Ma tiarim ngön kosang nentak omnarö pas ngön yaatak ulmëëpen pël wia ma? Won. Pötaanök tiar pim songönten kat wiakök omën pipot elmëëpenaat.”

⁵² Pël maan pitök kanggir epël mëea. “Ninta Kalili omën namp ma? Ngönëntak ngön wia pipot këékë sangk kelak éwat së. Anutuu tektek ngön yaaö namp Kalili yangerak naaröopanpe.”

8

Öng utpet yaaö nampë ngönte

¹ [Omën pourö pitëm kaatë repak sëen Yesu pimënt Olip tomökël saut.

² Pël ëak pörekaan ëlpamök röökéer kaalak ngönën tup kaöetakë saut. Pël éen omën pourö pim ngësë waisën pi wel aisëak pitën ngönën ök yema.

³ Pël yaëen ngönënë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö pit öng namp ompringëpök omp këkainëpring yaëen itenak mësak Yesuu naë wais pitëm tekrak tau moulmëak epël yema.

⁴ “Ré yanuulaup, öng epop ompringëpök omp maimapring yaëen itena.

⁵ Pël éautep Moses pim ngön kosangtak pöt öng ke pëlörö kël mö wel wiipënëak éautep ni tol amte?”

⁶ Pitëm mëea pöt pit pi morök elmëen ngön nent maan ngön yaatak moulmëëpënëak kön wiak yema. Pël éen Yesu pi wel aisëak mor wotöök yangerak retëng yaë.

⁷ Pël yaëen pit piin pël mëak rangkëer yaëen wal ë tauak epël yema. “Arim tekrakaan namp saun wonöp wë pöt puuk wet réak kël mööp.”

⁸ Pël mëak pi kaalak wel aisëak mor wotöök yangerak retëng yaë.

⁹ Pël yaëen pit ngön pöt kat wiak ngarangkörö wot raan omên pourö pöp pöp oröak yesem won sa. Pël één Yesu pimënt wëen öngöp pim naë taueëa.

¹⁰ Pël één Yesu pi we riak öngöpön itenak epël pël yema. “Öng epop, omên ni mës ni-wak waisaurö pit tarék wë? Ma pit nampök ni këlangön yaatak niulëëpënëak ngön ë pet nairën ëëpën ma?”

¹¹ Pël maan öngöpök epël yema. “Kaöap, omên nampök yok pangk pël naalnëëpan.” Pël maan Yesu kangiiir epël yema. “Nookta yok pangk ni këlangön yaatak nanu-ulëëngan. Pötaanök ni sé wë kaalak utpetat ëënganok.”]

Yesuuk yang omnarö ëwa yaalni

¹² Yesu pi omên ngönën tup kaöetak wëauröen kaalak epël ök yema. “Ne ar yangerakë omnaröaan es ëwa yaalniaup. Pötaanök namp pi nem ënëm elnëëpna pöp koutak kan sak waisak naëpan. Pi ëwaatak ëwa elmëaan wëwëetak öpnaat.”

¹³ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit kangiiir epël yema. “Nimtok nimtë songönte war wesak aan kat wiak yaap newasën yeë.”

¹⁴ Maan Yesuuk epël yema. “Omên namp pimtok pimtë songönte yaan pöt ar pi yaap ya pël newasngan pöt yaap. Pël ëaatak nemtok nemtë songönte ök yak epët yaap. Ne nemtë kak waisaurekën ëwat wë. Ën kaalak suma pörekënta ëwat wë. Pël ëaap ar nem kakën köpël wë. Ën ne talël sumaap pötenta ar köpël wë.

¹⁵ Ar pöt yangerakë wëwëetakël kön wieë omnarö ngön yaatak yaalmëaurö. Ne pöt arim yeë pöl ngön yaatak naniulëënganëëp.

¹⁶ Nook omnarö komkap ëëmëak pël ëëma pöt yaapët. Pöt nemënt won, nem Pep wes nemëaup tenip pouwaarök pël ëënaat.

¹⁷ Tiarim ngön kosangtak epël retëng ëaut wia. ‘Omên naar piarip ngön kopët nent, pouwaarök apna pöt yaap pël wasëpenaat.’

¹⁸ Nemtok nemtë songönte ök yeniaan Pep wes nemëaup puukta kaamök ëak ök yenia.”

¹⁹ Pël maan pit epël yema. “Nim pepap tarék wë?” Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Ar neen köpël wë. Pötaan nem Pepapönta köpël wë. Neen ëwat sanëën nem Pepapönta ëwat san tapön.”

²⁰ Yesu pi ngönën tup kaöeta ka kaö mon kiri yawiaurek wë omnaröen ngön pipot pout ök maimaut. Pël ëa akun pötak omnarö pit pi wii nemotëën yaë. Pöt pim mëngkën wel wiipna akunet temanöm nasën pötaanök.

Yesuuk, “Ar nem sé öma pörek newaisngan,” pël mëëa

²¹ Yesu pi ngön wet rëak ök mëëa tapët ngolöp wesak epël ök yema. “Ne ar sëp ni-wesak sëen neen ap wasö wais itnaangkan.

Arim saunatring wë wel wiinëët. Pël éénë pötak nem sé öma pörek newaisngan.”

²² Pël maan Yuta kaöarö pit neneren epël mëëa. “Pi tol ëëpënëak, ‘Nem ömaarek ar newaisngan,’ pël ya? Ma pimtok pimënt ënën ëak wel wiipënëak ya ma?”

²³ Pël yemaan Yesuuk kangiiir epël ök yema. “Ar yangerakaanörö. Ën ne ngaarëkaanëp. Ar yang eprekaanörö. Ën ne eprekaan wonöp.

²⁴ Pötaanök ne epël niiaut. ‘Ar arim saunatring wë wel wiinëët.’ Ën arën nemtë songönte ök niak pöten kön wi kosang newasën ëënë pötak arim saunatring wë wel wiinëët.”

²⁵ Pël maan pit epël yema. “Ni talëp?” maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp ngaan nem songönte ök niiaim tapöp.

²⁶ Ne arim omnant yeë pötë ngönöt selap wia. Pël ëak ök niak arim yaaut ngön ya nimpaat. Pël ëëmaatak omên nem wes nemëaupë yaaut yaap yaaup. Pim neeautök ar yangerak omnaröen tekeri wesak ök ni-aim.”

²⁷ Pël maan pit pim Pepap Anutuun mëëa pöten kön tektek nasën ëa.

²⁸ Pël één Yesuuk epël ök yema. “Ar ënëmak ne Omên Këëp wak ngaarëk nemöönë pötakök nem songönte ök niak pöten kön wi kosang newasënëët. Pël ëak pörekök ne nemtë könöök omnant naën nem Pepapök ök neeautök iman pöten ëwat sënëët.

²⁹ Pep wes nemëën waisaup pi neering wë. Pi ne wil nenemëënëp kët epotë nem omnant yeë epot pim kentöök yeë.”

³⁰ Pël yemaan omên selap pan pim ngön pöt kat wiak piin kön wi kosang mowesa.

Ngön këetak söë niwasëpnaat

³¹ Yesu pi Yuta omên piin kön wi kosang wesa pöröen epël yema. “Ar nem ngönte kat wiak kosang yenewas pöt nem ënëm panë yaalnë.

³² Pötaanök ar ngön këët kat wiak ëwat sënë pötak ngön epëtak söë niwasën utpetatë inëën naëngan.”

³³ Pël maan pit ngön kangit epël yema. “Ten Apram pim ëarö. Ten omên naröak pitëm inëën naniwasënöröep. Tol ëënak, ‘Ar söë sënëët,’ pël yeniaan?”

³⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir pitën epël yema. “Ne yaap pan ök niamaan. Omên narö utpetat yaë piporö pit utpetatë inëën yaë.

³⁵ Inëën ruup pi inëën yaalmëaupë kaatak sasa naön yaaup. Ën ru panëëpökëër pim pepapë kaatak sasa wëaup.

³⁶ Pötaanök narö ar Anutuun Ruup nook söë yaniwas eporö ar söë pëën önëët.

³⁷ Ar Apramē ēarō pōt ne ēwat wē. Pēl ēaap nem ngōnte arim lupōtē wi naōn. Pōtaanōk ar ne nempunēak aim.

³⁸ Ne nem Pepapē naēaan omnant itenak ēwat saut arēn ōk yeniaan, arta arim pepapē ōk niiaut pēl yeē.”

Yesuuk, “Arim pepap Seten,” pēl mēēa

³⁹ Pēl maan pitōk kangiir, “Ten Apramē ruure ēarō,” maan Yesuuk epēl yema. “Ar yaap Apram pim ruure ēarō talte pim omnant eima pōl ēēn.

⁴⁰ Ne Anutuu naēaan ngōn kē kat wiaut ōk niaan ar peene ne nempunēak aim. Apram pi ngaan omēn ke pil nent naēn eimaup.

⁴¹ Ar arim pepapē ēaut yeē,” maan pitōk kangiir epēl yema. “Ten kain ru wonōrō. Tenim Pep kopētap Anutu.”

⁴² Pēl maan Yesuuk epēl yema. “Anutu pōp yaap arim Pepap talte ar ne ompyaō elnēēn. Pōt tol ēēnak? Ne Anutu piiring wakaim wiak waisaut. Nemtē kōnōōk newaisēn. Won. Anutuuk wes nemēēn waisaut.

⁴³ Ar tol ēēnak nem ōk yeniak pōtōn kōn nawiin yeē? Ar nem ngōnte kat wiinēētaan kaaō yeē pōta songōnte epēl wia.

⁴⁴ Arim pepap Seten. Pōtaanōk ar pim kentōōkē ēnēm yeē. Pi ngaanēēr omēn mēneimaupōk om pēl ēeim wē. Ngōn kēēt pim naē won. Pōtaanōk ngōn kē yaapēt sasa sēp wesak wē. Pi kaar pepap yak kaar yaaup. Pōtaanōk pim kōnōōkaan kaar aim wē.

⁴⁵ En ne pōt, ngōn kē yaapōt ōk yeniaan ar kōn wi kosang newasēn ēeim.

⁴⁶ Ar nampōk nem saun nent nokoiringan. Ne omēn ke pēlēpōk ngōn yaap kēēt ōk yeniaan tol ēēnak kōn wi kosang newasēn yeē?

⁴⁷ Anutuu ruurō pit pim ngōnōt kat yawiaurō. Ar pōt Anutuu ruurō won. Pōtaanōk pim ngōnōt kat nawiin yeē.”

Yesuuk, “Ne Apram naarōōn wiaan wakaimaup,” pēl mēēa

⁴⁸ Pēl maan Yuta omnarō kangiir epēl yema. “Ten niin, ‘Sameria omēn urmerap pim lupmeri ilaan kaōkaō saup,’ pēl aim yaaut yaap aiman.”

⁴⁹ Pēl yemaan Yesuuk kangiir epēl yema. “Urmerap nem lupmeri won. Ne nem Pepapōn wak isak yaan ar korōp kolak neaim.

⁵⁰ Ne nemtēn wak isak naēn. Neen wak isak apna pōp omēn namp wē. Pōp Anutu pi tiar wak kom elniipnaap.

⁵¹ Ne yaap pan niamaan. Omēn namp nem ngōn epēt ngaarēk ōpna pōp pi wel sasa nawiippan.”

⁵² Pēl maan Yuta omnarōak epēl yema. “Ten niin ēwat yes. Urmerap niik isak wē. Apram wel wiaup. En tektek ngōn yaaō omnarōeta wel wiaut. Pēl ēautep ni epēl yaanēp.

‘Omēn namp nem ngōnta ē pēl ēēpna pōp pi wel sasa nawiippan.’

⁵³ Pēl ēautep nuuk Apram tiarim ēap il mowasumēak yaan ma? Pi wel wiaup. En tektek ngōn yaaurōeta wel wiautep. Nuukēēr talēpē ōk sak ōmēak yaan?”

⁵⁴ Pēl maan Yesuuk kangiir epēl yema. “Nemtok nemtēēn wak isak ama pōt pangk naēpan. Nem Pepapōk neen wak isak yaaup. Arōk, ‘Pi tiarim Anutu pēl yemak pōp,’ pēl yaatak neen wak isak naēn yeē.

⁵⁵ Pēl ēaap ar piin kōpēl wēēn nookēēr ēwat wē. En nook arēn ne piin kōpēl pēl niamaatep arim yeē pōl kaar niangan. Ne piin ēwatēp. Pōtaanōk pim ngōnte ngaar wak ēnēm yaaup.

⁵⁶ Tiarim ēap Apram pi nem yangerak orōomaaten ēwat sak ērēpre sawi ēa. Anutuuk elmēēn pim kōnōōk itenak ya kē sa.”

⁵⁷ Pēl maan pitōk kangiir epēl yema. “Nim krismakiat 50 naēn wiaap. Ni yaap Apramōn itenaup ma?”

⁵⁸ Maan Yesuuk epēl yema. “Ne yaap pan niamaan. Ne ngaanēēr Apram naarōōn wiaan wakaimaup.”

⁵⁹ Pēl maan kēl korak mōōpēnēak yaēēn Yesu ngōnēn tupta kakaati ēlēēp ilēak orōak saut.

9

Yesu omēn it il tēāō namp ompyaō mowesa

¹ Yesure pim ruurō ten kan yesem itaangkēn omēn namp it il tēaup wēēn itenaut. Omēn pōp pim pēlēp ēlēpōk wilaup wēa.

² Pēl ēēn ten Yesuu ruurōak Yesuun epēl pēēl mēēaut. “Rē yanuulaup, talēpē saunetak omēn epop it il tēaup ēlēpōkaan orōa? Pimtē saunetak ma pim ēlre pepaarē saunetak epēl ēa?”

³ Pēl maan Yesuuk kangiir epēl yenia. “Pimtē saunetakre ēlre pepaarē saunetak won. Omēn epēt Anutuu ya yamēngkauta kēēt war wasēpēnēak omēn epop epēl orōa.

⁴ Pōtaanōk kētēp wē epētākēēr Anutu nem wes nemēēn waisaup pim yaat mēmpa. Koō olapnaan yaēērek koutak omēn nampōk ya nent namēngkan.

⁵ Nem yangerak ōma pōtak ar omnarō ēwat sēnēēn nem es ēwaōōk ēwa elniaapnaat.”

⁶ Yesu pi pēl niak waasōpēt ngēsak yange-taring ngawi sak omēn pōpē itōōrārē wa yemomē.

⁷ Pēl ēak epēl yema. “Ni Siloam i kaōōk sē nim itōōrār iirōm.” Siloam pōt tiarim ngōntak, “Wes mēēn sa,” pēl yak pōt. Pēl maan sē iirēn it nga ngēnak kaalak waisa.

⁸ Pēl ēēn omēn pim kakōrōere ka nantēaan piin ēwatōrō, ngaan omnarōen sum kimang yemaan itenaurōak pitēmēt neneren epēl

mëëa. “Omën epop ngaan wel aisëë omnaröen sum kimang yeniauppe.”

⁹ Pël yemaan naröak mëëa. “Ma, omën epop tapöp.” Pël maan naröak epël mëëa. “Won, omën munt tapöpë ök nampök wë.” Pël yemaan omën pöp pimënt kat wiak mëëa. “Ne tapöp.”

¹⁰ Pël maan pit epël mëëa. “Ni tol ëak itöörar ompyaö saup?”

¹¹ Pël maan puuk kangiir epël mëëa. “Omën pitëm Yesu pël aim pöpök pim waasöptaring yanget ngawi sak itöörarë wa nemëak epël neea. ‘Ni Siloam i kaöök sé iiröm,’ pël neaan sé iiran pötak nem itöörar ompyaö sak omnantön ityaangk.”

¹² Pël maan pit epël mëëa. “Omën pöp tarëk wë?” Pël maan pi, “Ne köpël,” pël mëëa.

¹³ Pël maan Yuta omnarö pit omën it il tëak wakaima pöp mësak Parisi ngönën omnaröa naë sa.

¹⁴ Akun Yesuu yanget kaplak ngawi sak omnampë itöörar ompyaö mowesa pöt Yuta omnaröa kë yesa akun ngëëngk nentakök ëa.

¹⁵ Pötaan Parisi omnarö pit pëël mëak epël mëëa. “Tol ëak nim itöörar ompyaö saup?” Pël maan itöörar ompyaö sa pöpök epël mëëa. “Puuk yanget waasöptaring kaplak ngawi sak itöörarë wa nemëen iirën it nga yangëngk.”

¹⁶ Pël maan Parisi omën naröak epël mëëa. “Omën epop akun ngëëngkët kë sëpënëak ngön kosang wiaut yaylën yak ten Anutuuk wes mëen newaisënhëp pöt ëwat yes.” Pël maan naröak epël mëëa. “Tol ëak omën saunaringëpök retëng ke epël ëëpën?” Pitëmënt neneren pël mëak pitëm wëwëet kom ëa.

¹⁷ Pël ëak pit kaalak omën it il tëa pöpön epël mëëa. “Omën nim itöörar ompyaö niwesa pöpön talëp yemaan?” Pël maan epël mëëa. “Pi tektek ngön yaaö omën namp.”

¹⁸ Yuta kaöaröak omën pöp it il tëak wakaimaupök it nga ngëna pöten kön wi kosang wasëpnaaten kaaö ëen ëlre pepaarën yas mëëa.

¹⁹ Pël ëak epël mëëa. “Epop arpim ruup ma? Ëlëpë yaatakaan it ngaap oröaup ma? Yak tol ëakök peene it nga yangëngk?”

²⁰ Pël maan ëlre pepaar kangiir epël mëëa. “Epop tenpim ruup pöt ëwat wë, ëlëpök it ngaapö wilaup.”

²¹ Pël ëaupök peene tol ëak it nga yangëngk pöten tenip köpël. Talëpök itöörar ngaul moulmëa wes pötenta tenip köpël. Ar pimtën pëël maë. Pi kaö saupok pimtök pimtë songönten ök niapnaan.”

²² Ëlre pepaar piarip Yuta kaöaröen kas ëënak pël mëëa. Pöt Yuta kaöarö ngön epël kosang wia. Omën nampök Yesuun pi Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup pël war wesak

apna pöp ngönën tuptakaan yaya mepanëen waö ë mëëpnaat.

²³ Pël wicëa pötaanök ëlre pepaar piarip epël mëëa. “Pi kaö saupök arimtok pëël maë.”

²⁴ Pël maan pit kaalak omën ngaan it il tëak wakaima pöpön ngön maan akun nentepar sa. Pël ëak epël mëëa. “Ni Anutuu ëöetak yaap am. Ten omën pipöpön ëwat wë. Pi saun omnamp.”

²⁵ Pël maan pi kangiir epël mëëa. “Pi saunaringëp ma won pöt ne köpël. Ën ne omën kopët nentenökëër kön wia. Ne ngaan itöörar ngaap wakaimaup. Pël ëautak peenökëër it nga yangëngk.”

²⁶ Pël maan pit epël mëëa. “Pi tol elnia? Tol ëak itöörar ompyaö niwesa?”

²⁷ Pël maan pi kangiir pitën epël mëëa. “Ar tol ëënak ök yeniaan kat wiinëëten kaaö yeë? Kaalak tol ëak niaan kat wiin? Ma arta pim ënëm ëen ma?”

²⁸ Pël maan pit piin utpet wesak epël mëëa. “Nimtokëër omën pömorë ënëm yaumoröp. Ten pörö Moses pim ngön wia pöta ënëm yaaurö.”

²⁹ Ten pörö Anutuuk Mosesën ngön ök mëëa pöt ëwatörö. Ën omën pipmorön ten köpëlëp. Talëlaan oröa?”

³⁰ Pël maan omën pöpök kangiir epël mëëa. “Elei, omën epët piita ke nalte. Ar köpël, pi talëlaan waisa wes. Pël ëaupök nem itöörar ompyaö newesaut.

³¹ Tiar ëwat wë. Anutu pi saun omnaröa ngönöt kat nemowiin yaup. Ën omën namp Anutuun yaya maimeë pim könöökë ënëm yaupök më yaë pötak pim ngönte kat mowi yaë.

³² Nganëër öng nampök ru it il tëa namp wilën omën nampök itöörar ompyaö mowesa pël aan kat nawiin ëaut.

³³ Anutuuk omën epop wes nemomëën ëanëën retëng ke epëlte naën ëan tapön.”

³⁴ Pël maan pitök kangiir epël mëëa. “Nim ëlëpë yaatak saunaring wëen pötaring wil niulëen wakaimaumor. Nuuk yok pangk ten ngönen rë niulömëak yaan ma?” Pël mëak waö ë mëa.

Yesuun kön wi kosang newasën yaaurö pit lupmeri it ngaap sak wë

³⁵ Yesu pitëm pimëen pël elmëa ngön pöt kat wiak omën pöp koirak epël yema. “Ni Omën Këëpön kön wi kosang yewasën ma?”

³⁶ Pël maan omën pöpök epël yema. “Kaöap, Omën Kë pöp talëp? Ni ök nea. Pël ëen ne kön wi kosang wasumaan.”

³⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni yok piin itenaup pöp peene niiring ngöngön yaë epop.”

³⁸ Pël maan omën pöpök epël yema. “Aköp, ne kön wi kosang yaniwas.” Pël mëak pi rar rë wesirak Yesuun yaya yema.

³⁹ Pël yaëen Yesuuk epël yema. “Ne yangerakë omnarö ar kom elniimëak waisaup. Pötaanök omën it ngaap pël yewesaurö pit it nga ngëmpnaat. Ën omën pitëmtok pitëmtën it nga yangënaurö pël yewesaurö pit kangiiir ngaap sëpnaat.”

⁴⁰ Pël yemaan Parisi ngönën omën narö pim naë wëaurö pit ngön pöt kat wiak Yesuun epël yema. “Nuuk tenën, ‘Arta it ngaapörö’ pël yeniaan ma?”

⁴¹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim itöt ngaap talte saunaté kangut won ön. Ar it ngaarö pël yaaurö. Pötaanök arim saunaté kangut wiaan ön.”

10

Sëpsëp ëmöökö watepang ngönte

¹ Yesu pi watepang ngön nent epël yema. “Ne yaap pan niamaan kat wieë. Omën namp sëpsëp ëmöökö ëm kanërak neilaan maimerek ngaar kaö möak wel rëak öngpök yes pipop pi koröp kosangëp omnant këkain yewaup.

² Ën ëm kanërak yeila pöpökëer sëpsëpöröa ngarangkep.

³ Pi sëën kanweri ngarangkepök kan të mowiin ilapnaat. Pël ëak yapin maan kat wiin mësak orööpnaat.

⁴ Pimorö mësak orö ulmëak pimënt wet rapnaat. Pël ëen sëpsëpörö pit ngön kat yawiaurö. Pötaanök pimtë ngönte kat wiak ënëm sëpnaat.

⁵ Pit omën maimapë ënëm nasëpan. Won, pit piin kas ëëpnaat. Pöt tol ëënak? Pit omën maimaröa ngönötön köpël ëak pötaan kas ëëpnaat.”

⁶ Yesu pi watepang ngön pöt maan pit pim ngön pitën mëëa pöta songönte ëngk ma e wesa.

Yesu pi sëpsëp ngarangk ompyaup

⁷ Pël yaëen Yesuuk kaalak epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Nemënt tapöp sëpsëpöröa kanwer.

⁸ Tektek omën kaarkaorö, nem wet rëak waisa piporö, omnant këkain yaaurö. Pötaanök sëpsëpörö pitëm ngönöt köpël ëak kat nemowiin eima.

⁹ Nemënt tapöpök kanwer. Pötaanök omën namp nem naë wais oröak kakaati ilapna pöp Anutuuk utpetetakaan kama moöpnaap. Pël ëen pi ilëak oröak ëeimeë kaömp neim öpnaap.

¹⁰ Kain omën pöp pas newaispan. Pi sëpsëpörö kain wak mënak utpet wasëpnaap. Ën ne pöp ar omnarö nem naëaan wëwëet önëak waisaut. Pötaanök ërëpsawiarung wëwëetak önëët.

¹¹ Ne sëpsëpöröa ngarangk ompyaup. Pötaanök sëpsëp ngarangk ompyaup pim wëwëet sëpsëpöröaan këëpöt wes mampnaat.

¹² Omën sëpsëp pep panëep won, sumetaan pëen ngarangk yaaup pi kent tokorö yewaisën itenak sëpsëpörö moolëak kas sëën mënak rep mëëpnaat.

¹³ Pöt pi sëpsëpöröaan kön selap naën, sumetaan pëen yeëa pötaanök.

¹⁴⁻¹⁵ Ne sëpsëpöröa ngarangk ompyaup. Pötaanök nem Pepap pi neen ëwat wëen ne piin ëwat wë. Ök tapël ne nem sëpsëpörö arën ëwat wëen ar neen ëwat wë. Pötaanök nem wëwëet arimëen këëpöt wes nimpaat.

¹⁶ Ën nem sëpsëp munt naröeta wë. Pörö ëm epöök wonörö. Pötaanök ne pöröeta koirumaap. Pël ëen pit nem ngönte kat wiak tok kopët nent ëen ngarangk kopëtap nemënt pötaan nemtok ngarangk ëëmaan.

¹⁷ Nem wëwëet pitëmëen sëp wesak kaalak ömaat. Pötaanök nem Pepap ne lup sant yaalnë.

¹⁸ Omën nampök elnëen pangk wel nawilingan. Won. Pöt nemtë könöök wëwëet sëp wasumaat. Ne nem wëwëet sëp wasuma pöta weëre kosangët pangk wia. Ën kaalak öma pöta weëre kosang pöteta pangk wia. Ne pël ëëmëak Pepak ngan rë nenaut.”

¹⁹ Yesu pi pël maan Yuta omnarö ngön pöt kat wiak kaalak kom ëak tok nentepar sa.

²⁰ Pël ëak naröak epël mëëa. “Urmerap pim lupmeri ilëak wëen kaökaö yaë. Tol ëënak ar pim ngönöt kat mowieim?”

²¹ Pël maan naröak epël mëëa. “Ngön epët omën urmerapring wëaupë ngönte won. Urmerapring wëaupök yok pangk omën it il tëaurö ompyaö mowasëpën ma?”

Yuta omnarö Yesuun kööre tok elmëa

²² Yuta omnaröa Yerusalem ngönën tup kaöeta kan tëa akunet temanöm sëën pöt ngëëngk wesak kë sa yeëa pöt kopiirir akunetak temanöm sa.

²³ Pël ëen Yesu pi ngönën tup kaö pöta kaö nera yapinte Solomon pöta kakaati yesën,

²⁴ Yuta omnarö pit wais pi tekrak ulmëak taueë epël yema. “Ni tol ëënak nim songönte wa ngep yaëen ten kön selap yeë? Ni yaap Kristo, Anutuu Yaö Niiiaup pöt tenën war wesak ök nia.”

²⁵ Pël maan Yesuuk pitën kangiiir epël yema. “Ne yok ök niautak ar kön wi kosang nenewasën yeë. Nem ya yamëngk epot pout nem Pepapë këm ngöntak yeë epotök ne Anutuu Yaö Neeaup pöt tekeri yenewas.

²⁶ Pël yeëetak ar nem sëpsëp toktakaanörö won. Pötaanök ar kön wi kosang nenewasën yeë.

²⁷ Ën nem sëpsëpörö nem ngön kat yawiaurö. Pël ëen ne pitën ëwat wëen nem ënëm yaaurö.

²⁸ Pël ëen nook wëwë kosangët koir mangkën wakaim öpnaarö. Pit kö nasëpan. Won pan. Omën nampökta nem moresiaan wa ëp naëpan.

²⁹ Nem Pepapök pit nemëen nenauro. Pi weëre kosang panëep omën ël pout il we-saup. Pötaanök omën nampök Pepa moresi-aan wa ëp naëpan.

³⁰ Neere nem Pepap tenip kopëtap."

³¹ Pël maan Yuta omnarö pit kaalak këlöt wak pi mööpënëak yaë.

³² Pël yaëen Yesuuk epël yema. "Ne ya ompyaö epot pout Pepa naëaanötök pet el-niautep, tol nentaanök ar kël nemöönëak yeë?"

³³ Pël maan Yuta omnarö pit nerak wak epël yema. "Ten ya ompyaö pöt nentaan kön wiakök ni kël nimöönëak naën. Ni omën yaapöpök Anutuun ökre was aimeë nimtën Anutu pël aimën. Pötaanök kël nimöönëak yeë."

³⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. "Arim ngönën pepeweri Anutuuk maan retëng ëaut omën pim ya yamëngkauröaan epël wia. 'Ar Anutu nem ökörö.'

³⁵ Omën pörö pit ngaan Anutuu ngönte pitëm naë sëen pitën Anutuu urtak wë mëëa ngönën ngön epët kaëngk naën yaë.

³⁶ Pël ëautak ne pöt, Pep pimtök neen yaö neak wes nemëënak yangerak irëaut. Pötaanök epël yak. 'Ne Anutuu Ruup,' pël yakap tol ëënak arök, 'Ni Anutuun ökre was yaan,' pël neaim?"

³⁷ Nem Pepapë yaat namëngkën yeë pöt ar neen kön wi kosang nenewasën ëëneët.

³⁸ Ar nem ngönten kön wi kosang nenewasën yeë. Pël yeëetak ne nem Pepapë yaat yamëngk epot pöt Pep neering wëen ne Peparing wë pöt këëkë ewat sënëën nem ya yamëngk epotön itenak neen kön wi kosang wasën."

³⁹ Pël maan pit kaalak wali öpënëak ëak mor könöm ëën yes.

⁴⁰ Ten Yesuring kaalak së Yotan olëak ëngk komuntakël Sonë ngaan omnarö i momëëima pörek së wakaimaut.

⁴¹ Pörek wëen omën selap pim naë wais orök wë neneren epël yema. "Yaap, Son pi ya retëng nent naën ëaut. Ën Son pim omën epopön ngön aim pöt nent kaar won."

⁴² Pël mëak omën pörek wëa pörö narö piin kön wi kosang yewas.

11

Lasaras wel wia

¹ Petani kak omën namp wëa yapinte Lasaras pi pörek yauman wieëa. Pim sasaar Mataare Maria piaripta kak taprekaar.

² Ngaan Maria pöpök i kóp nga kampët Aköpë ingesiarë lë momëak pim kepön ëptaring kol mowesau. Pim nangap Lasaras pi yauman yeëa.

³ Pël ëën sasaarök Yesuu ngësël ngön epël wes mëa. "O Aköp, nim kent yaën pöp yau-man yaë."

⁴ Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak tenën epël yenia. "Yauman pipët pi wel wi-ipënëak naën. Piptak omnarö Anutuun yaya maimëë pim Ruup neenta yaya neanëët."

⁵ Yesu pi Mataare Mariaare Lasaras-ringöröen kent yeëa.

⁶ Pël yaaup yak Lasarasë yauman yaaut kat wiak pim kak wëaurek wëen akun nen-tepar sa.

⁷ Pël ëën ten pim ruuröen epël yenia. "Tiar kaalak Yutia yangerakë sëpa."

⁸ Pël niaan ten epël mëëaut. "Rë yanuullaup, peene tapët Yuta kaöarök kël nimööpënëak ëautep ni kaalak tapël sëpenëak yaan ma?"

⁹ Pël maan Yesuuk epël yenia. "Kët nenta öngpök aöa 12 ëak wia. Pötaanök yanget ëwa wiaan omën namp këtëk kan yesem kawi nengentiipan.

¹⁰ Ën omën namp rö kan yesem ëwaat won pötaan kawi ngentiipnaat."

¹¹ Pi ngön pöt niak kaalak ënëm tenën epël yenia. "Tiarim ngöntöp Lasaras pi ka uraarek së it moilmaan."

¹² Pël niaan ten epël mëëaut. "Aköp, pi ka urak pöt ompyaö sëpnaat."

¹³ Yesu pi Lasaras wel wiauten yeniaanak tenök pöt ka yaap uraan yenia wesan.

¹⁴ Pël yeëan pöt Yesu pi war wesak epël yenia. "Lasaras wel wia.

¹⁵ Ne wet rëak pim naë nasën ëaut. Ën wel wiak wiaanak neen kön wi kosang newasënëëtaan së ya momëmpaat. Pötaanök arim kön wi kosang wasënëëtaan ërëpërepë yeë. Yok peenök pim naë sëpa."

¹⁶ Pël niaan Tomas, yapin nent Ruprup Ëak Wilaup, puuk ten pim karuröen epël yenia. "Sëpa, tiarta piiring erën ëak wel wiipenaan."

Yesu pi weletakaan walyaautere wëwëeta pepap

¹⁷ Pël niak ten Yesuring së orök Lasaras yangaöök kët kong nent wieëa pöt ewat saut.

¹⁸ Petani kak pörek Yerusalem kak naë 3 kilomita pöta ök wieëa.

¹⁹ Pötaanök Yuta omën narö selap pan Mataare Mariaan yaare sër mapënëak së wëa.

²⁰ Pël ëën Mata pi Yesu yesën kat wiak koirëpënëak kamtaöök tenim naë waisa. Pël ëën Maria pi om kak wëa.

²¹ Pël ëën Mata pi wais ten nikoirak Yesuun epël yema. "Aköp, ni eprek wëanëën nem nangap wel nawiin ëan tapön.

²² Pël ëaap ne niin ewat wë. Peenta ni Anutuun omën nantön kimang maan pöt yok pangk nimpnaat."

²³ Pël maan Yesuuk epël yema. "Nim nangap kaalak wal ëëpnaap."

24 Pël maan Mataak epël yema. “Pim akun kaõaõok ten omën pourõ wal èëna põtak wal èëpna pöten ne yok ewat wë.”

25 Pël maan Yesuuk epël yema. “Wele-takaan wal yaautere wëwëeta pepap nemënt tapõp. Omën namp neen kõn wi kosang newasëpna pöp pi wel sasa nawiipan. Om wakaim õpnaat.

26 Pötaanõk omën narõ nem naëaan wëwëet wak neen kõn wi kosang newasëpna pörõ wel nawiipanëerõ. Pit om wakaim õpnaarõ. Ni pöten kõn wi kosang yewasën ma won?”

27 Pël maan Mataak Yesuun epël yema. “Mak Aköp, ne niin kõn wi kosang yeni-was. Ni Anutuu Ruup, pim tenën Yaõ Niiaup Kristo, ngaan Anutuuk yangaak orõomëëp pël ëaup.”

Yesu pi ing ëa

28 Mata pi Yesuun pël mëak së pim nangap Mariaan ngõn laaõk epël mëëa. “Rë yanuu-laup pi wais wë niin ya.”

29 Pël maan Maria pi kat wiak teënt wal ëak Yesuun ngësë waisa.

30 Yesu pi kakë nasën, Mataë koirã pörëk om wëa.

31 Pël èën Maria pi teënt orõak yewaisën Yuta omën piaripõn yaare sër mapnak së piarpim kaatak wëaurõ pit itaangkën Maria pi teënt wal ëak yaarõõn yangaõok së ing apënëak yes wesak pit pim ènëm waisa.

32 Pël èën Maria pi tenim naë wais orõak Yesuun itanak pim naë iri wel aisëak piin epël yema. “Aköp, ni eprek wëanëën nem nangap wel nawiin ëan tapõn.”

33 Pël mëak ing yemaan Yuta omën pim ènëm waisaõ pörõeta top ëak ing ya. Pël èën Yesu pi pöten itanak ya ilak sa.

34 Pël ëak epël yema. “Ar pim sokur tarëk weaurõ?” Pël maan pit piin epël yema. “Aköp, së itaampa.”

35 Pël maan Yesu pi ing ya.

36 Pël yaëën Yuta omnarõ pit neneren epël yema. “Iteneë. Omën epop pimëën kent pan kõn wieëaap.”

37 Yemaan narõak epël yema. “Omën epop pi it il téaup ompyaõ mowesaupe. Pi kaamõk elmëanëën Lasaras wel nawiin ëan tapõn.”

Yesu pi Lasaras wal ë moulmëa

38 Yesu pi kaalak ya ilak sëen yangaõok së orõa. Omën pöp kël õngõpõok wi ulmëak kël saulõp naõok ur wari ulmëëa.

39 Pël ëaan Yesuuk epël yema. “Ar kël epõ wa pëlëer wieë.” Pël maan omën wel wiaupë sasëp Mata puuk epël yema. “Aköp, pi wel wiin wieë akun kong nent saup yak kamp utpet yaë.”

40 Pël maan Yesuuk piin epël yema. “Tol èënak yaan? Ne wet réak epël niakat. ‘Ni

kõn wi kosang wasumë põtak Anutuu weëre kosangët orõõn itaampëët,’ pël niakat.”

41 Pël maan pit këlõ wa pëlëer wiin Yesu pi ngaarëkël iteneë epël yema. “Pep, ne niin yowe yeniak. Ne kimang niaan kat yawiaup.

42 Ne niin ewat. Ni kët poutë nem kimang ngõnõt kat yawiaup. Èn om omën e taua eporõaan kõn wiak pit nuuk ne wes nemëën waisan põt kõn wi kosang wasëpna pötaanõk epël yeniak.”

43 Pël mëak pi ngõn ëak epël yema. “Lasaras, ni wal ëak orõ.”

44 Pël maan omën welap wal ëak orõa. Ingre moresiarë wii téautre èn kepõnõok poë korõp kër koëaõre põt om ëaul ëaan. Pël èën Yesuuk omnarõen epël yema. “Wil moulmëë. Pël èën sëpnaan.”

Kaõarõak Yesu mëmpnëak kup ria

(Matiu 26:1-5; Maak 14:1-2; Luk 22:1-2)

45 Yuta omën selap Mariaaring wais wëaurõ pit Yesuu ëa pöten itanak narõ piin kõn wi kosang wesa.

46 Pël èën narõak së Parisi ngõnën omnarõen Yesuu ëa pöten õk mëëa.

47 Pël èën kiri ar yaaõ kaõarõere Parisi omnarõ pit kansolõrõ wa top ë ulmëak epël mëëa. “Omën Yesu pómor retëng it ngolõpõt yaëëp tol elmëëpen?”

48 Pi om pël ëeim wëën tiar kat koko õpena põt omën pourõ pim naë së rë olëak piin kõn wi kosang wasëpnaat. Pël èën Rom ngaarõ wais tiarim omnarõere ngõnën tup kaõere põt utpet niwasëpnaat.”

49 Pël yaan pitëm kar namp yapinte Kaiapas pöp krismaki põtak kiri ar yaaurõa wotõok wëaup puuk epël mëëa. “Ar kõn won pan.

50 Epël kõn wieë. Yuta omën pourõ kõ sëganëën kopëtapõk wel wiipna põt ompyaat.”

51 Pim ngõn mëëa pipët pimtë kõnõok won, pi krismaki põtak kiri ar yaaurõa wotõok wë yak Yesu kopëtapõk Yuta omnarõaan wel wiipna pöten war wesak mëëa.

52 Pël ëaup Yesu pi Yuta omnarõ tenimtëën won, Anutuuuk pim omnarõ yang ël epotë wë eporõ rongang kopëtë ë niulëëpënëak pël ëaup. Põt Kaiapas pi kõn nawiin wë ëa.

53 Pël maan pit kët põtak Yesu mëmpna ngõnte ngës rëa.

54 Pël yaëën Yesu pi Yuta omnarõa itõok sak waisak naën. Kak pörëk sëp mowesak yang omën wonra kautakël kak nereké yapinte Iprem pörëk së ten pim ruurõaring wakaimaut.

55 Yuta omnarõa Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanõm yesën ka kotutëaan omnarõ lup kõlam tēpēnēak wet réak Yerusalem kakë sa, pitëm ngõn kosangta wieëaul.

⁵⁶ Pël èen pit ngönën tup kaöeta kakaati së Yesuun ap wesak pitëmënt neneren epël mëëa. “Ar tol yewas? Pi akun ngëengktak eptak newaisën èëpën koröp.”

⁵⁷ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnarö pit ngön kosang epël wia. “Omën namp pim wëaurekën ewat wë pöt ök aan wali öpenaan.”

12

Mariaak Yesuu ingesiarë i köp kaampët lë momëa

(*Matiu 26:6-13; Maak 14:3-9*)

¹ Anutuu mait elmëa akunet temanöm sèpënëak ngolöp yaëën kët 6 ëak wiaaan ten Yesuring Petani kak së oröaut. Kak pörek Lasaras Yesuuk weletakaan wal ë moulmëaup pim kak.

² Pël èen omën pörek wëaurö pit Yesuring kaömp ngawi nëmpënëak kaömp ar ëa. Pël ëak Mata pi kaömp yokorön Lasaras pi omën Yesuring wel aisëëë kaömp yena pöröaring wëa.

³ Pël èen Maria pi i köp nga kamp sum kësang yaaö kep kot nent wak Yesuu ingesiarë lë momëak pim kepön èptaring kol yemowas. Pël èen i pöta kampil ka pöt ur wariak wieëa.

⁴ Pël èen Yesuu ruurö tenim naëaan namp, Yutas Keriot kakaanëp, Yesuun kup mowipnaap puuk epël ya.

⁵ “Tiar tol èënak i köp nga kamp epët omnarö menak 300 kina wak omnant wonörö mempen naën?”

⁶ Pi omën omnant wonöröaan kön nawiin wë mëëa. Pi mon kërëëp ngarangk ëëë kain yaaup yakök pël èëpënëak mëëa.

⁷ Pël yemaan Yesu pi epël yema. “Pël mangan. Pi epët nem yangerak neweerëpna akunetaan peram wiak wakaimautak yaalnë.

⁸ Omën ngöntök yaaö piporö arring akun wali öpnaaröak ar ènëmak yok pangk ompyaö elmëënëët. Èn ne pöt, arring akun wali naön èëmaap yak pim ompyaö yaalnë epët yok pangk yaalnë.”

Kiri ar yaaö kaöarö Lasaras mëmpënëak kupria

⁹ Yuta omën selap pan Yesu Petani kak wë pöt kak wiak waisa. Pit Yesu pimtën itaampënëak won, Lasaras Yesuuk weletakaan wal ë moulmëa pöpönta itaampënëak waisa.

¹⁰ Pël èen kiri ar yaaö kaöarö pit Lasaras piita Yesuring mëmpënëak kupria.

¹¹ Pöt Yuta omën selap pan Lasarasë ëa pötaan kiri ar yaaö kaöarö kasëng menak Yesuun kön wi kosang wesa pötaanök.

Yesu pi pol tongkiipök Yerusalem kakë sa (Matiu 21:1-11; Maak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Èlpamök omën rongan kësang Anutuu mait elmëa akun ngëengktak wa top ëak wëa pörö Yesu Yerusalem kak waisëpnaa yaë pöt kat wia.

¹³ Pël ëak pit èrëpërëp yeem këemre kewis wak kamtaöök koirëpënëak yewaisem ngön ëak epël ya.

“Yowe.

Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Pi Israel omnaröa omp aköp.”

¹⁴ Pël yemaan Yesu pi pol tongki ru namp koirak rangk wel aisëa. Pöt ngönën pepeweri wieëa pöl ëa.

¹⁵ “Saion kak wëaurö ar kas èëngan.

Arim omën omp aköp arim naë yewais.

Pi pol tongki ruupë rangk wel aisëak yewais.”

¹⁶ Pël elmëauta songön pöt pim ruurö ten akun pötak kön nawiin äaut. Ènëmak pi kutömweri is ë rangiat wak wëënak ten epël kön wiaut. “Ngaan pimëën ngönën pepeweri wia pöt kë rapënëak omnaröak pimëën pël elmëa,” pöt kön wiaut.

¹⁷ Ngaan omën Yesuuk Lasarasën ngön mëak weletakaan wal ë yemoulmëën itena pöröak Yesu pim ëa pöten ök maima.

¹⁸ Pël èen omën kësang pan pim retëng ëa pöt kat wiak pi koirëpënëak kamtaöök waisa.

¹⁹ Pël èen Parisi ngönën omnarö pitëmënt neneren epël mëëa. “Ar iteneë. Omën pourö pim naë së rë olëak wë. Tiar yok pangk naënganpe.”

Krik omën naröak Yesuun itaampënëak mëëa

²⁰ Yuta omnarö akun ngëengktak Yerusalem kak së Anutuun yaya mapënëak yesën Krik omën narö pitring sa.

²¹ Pël ëak omën pörö pit Pilip, Kalili yangerak Pesaita kakaanëp, pim naë wais epël mëëa. “Ngöntöp, ten Yesuun itaampunëak yewais.”

²² Pël maan Pilip pi së Entruun mëak piarip së Yesuun ök mëëa.

²³ Pël èen Yesuuk kangiir epël ök mëëa. “Omën Këëp nem kutömweri is ë rangiat öma akunet temanöm yes.

²⁴ Ne yaap pan nimaan. Korupaë öpö yangerak nangëntën ngaarëk wiaapna pöt kopët tapö om wiaapna. Èn yangerak ngëntëpna pötak rëngap yaaröön ëlëp moö sëën kaalak kë selap utöpnaat.

²⁵ Ök tapël namp pi pimtë möönre koröpöön kent èëpna pöp kö sèpnaat. Èn namp e yangerak wë pi nemëën yak pim möönre koröpö këëpöt wasëpna pöp wëwë kosang koir mangkën wakaim öpnaat.

²⁶ Pötaanök omën namp nem inëen el-nëépënëak pöt nem ngönte kat wiak ënëm ëëp. Pël ëak nem kak öma pörek nem inëen ru sak öpnaap. Pël ëen nem inëen elnëëpna pöp nem Pepapök ping mowasëpnaat."

Yesu pimtë wel wiipnaataan ök mëëa

²⁷ Yesuuk pël niak kaalak epël yenia. "Nem lupmer kônöm yaëëp tol am? Ma epël mem ma? 'Pep, nem naë orööpënëak yaë epët wa ap was,' pël mam ma? Pël mema pöt pangk naëpan. Kônöm orö nerëëpënëak waisaut.

²⁸ Pötaanök Pep, ni nim yapinte kaö was." Yesu pi pël yemaan kutömweriaan ngön nent epël irëa. "Ne nem yapinte kaö wesaut. Pötaanök kaalak kaö wasumaan."

²⁹ Pël ëen omën piiring tauëaurö pit ngön pöt kat wiak naröak epël yema. "Tangre kaö yera." Pël yemaan naröak epël yema. "Ensel nampök piin ngön yema."

³⁰ Pël yaan Yesuuk nerek wak epël yema. "Ngön pipët nemëen naën. Ar kaamök elni-pënëak yaarö.

³¹ Peene Anutuuk omën ngönën wonörö këlangön yaatak niulëak yangerakë kaöap, Seten, pi il mowasëpnaat.

³² Pöt omnarö pit ne yangerakaan wak ngaarëk këraarak nemöönak yang ël epotë omnarö pourö wa nem naë niulëëmaat."

³³ Pim ngön mëëa pöt pimtë wel wiipnaaten mëëa.

³⁴ Pël ëen omën piiring wëaurö pit epël yema. "Ten ngön kosangtak epël kat wi yeë. 'Yaö Mëëaup, Kristo pi akun wali wakaim öpnaap.' Pël wiaap tol ëënak ni epël yaan? 'Omnarö pit Omën Këëp wa ngaarëk mööpnaat,' pël yaan. Omën Kë pöt talëp?"

³⁵ Pël maan Yesu pi pitën epël yema. "Nem es ëwa epö arim naë akun kot nent wiaapnaat. Pötaanök ar ëwa elniipnaatak koutak ngep elniipanok sak waisëë. Pöt omën namp koutak yesem pöt, pim sëpna kön wiaul nasën ëëpnaat.

³⁶ Pötaanök ëwa elnia epöökëer pöten kön wi kosang weseë. Pël ëëneë pötak ar ëwa pepap nem ingre mor sënëët."

Yuta omnarö Yesuun kön wi kosang newasën ëa

Yesu pi pël më pet irak së ëlëëp ilaan pit itnaangkën ëa.

³⁷ Pit ngaanëer pitëm itöök Yesu pim retëng selap pan yaëënak piin kön wi kosang nemowasën eima.

³⁸ Pöt Aisaia pim tektek ngönte epël retëng ëa pöt kë oröa.

"Aköp, omnaröa naëaan nampök tenim ngönte kön wi kosang newasën yaë.

Ën Aköp, ni ya yamëngkem nim wëere kosangö pet elmëen nampökta pöten itenak kön nawiin yaë."

³⁹ Pël ëak pitëm Yesuun kön wi kosang newasën ëa pöta songönte Aisaia puuk ngön nent epël ëa.

⁴⁰ "Pitëm itöök itaampööre lupmeri kön wi pël ëak

Anutuu naë rë olaan ompyaö mowaspanëak Anutuuk pit it ngaap mowesak lupöt këlötë ök wes moulmëaurö."

⁴¹ Aisaia pi Yesuun kutöm ë rangiatön itneëak ngön pipot wet rëak ëaut.

⁴² Pël ëaut omën kaö narö selap pit Yesuun kön wi kosang weseëak war wasëpnaatep Parisi omnaröak ngönën keimön elmëëpanëak kas ëen yak wesak wakaima.

⁴³ Pit Anutuuk pitëm yapinte wak isëpnaaten kent panë naën. Omnarö pitëmtok pitëmtë yapinte wak isak mapna pötenök kent pan ëa.

Yesu ngöntak omnarö kom elniipnaat

⁴⁴ Yesu pi ngön ëak epël yema. "Omën namp pi neen kön wi kosang newasëpna pöp nemtën pëen naëpan. Pep wes nemëen waisaup piinta kön wi kosang wasëpnaat.

⁴⁵ Ën namp neen itnengempëna pöp Pep wes nemëen waisaup piinta itaampnaat.

⁴⁶ Ne ëwa pepap yak omën neen kön wi kosang yenewesaurö koutak önganëak ëwa elniimëak yangerak irëaut.

⁴⁷ Pötaanök omën namp nem ngönte kat wiak ngaar naön ëëpna pöp ne këlangön yaatak moulmëëmëak ngön ë pet nairën ëëmaat. Ne omnarö këlangön yaatak moulmëëmëak neiraan, utpetetakaan kama moömëak irëaup.

⁴⁸ Omën namp ne kasëng nemenak nem ngönten kaaö ëëpna pöp ngön ë pet yairauröa ök pi kom elmëëpnaap. Pöt nem ngön wet rëak ök yeniak epotök akun kaöaöök ngön ë pet yairauröa yaë pöl ëëpnaat.

⁴⁹ Nem ngön aim epot nemtë könöökkan naën. Won, Pep wes nemëaup puuk ök neeaütök pim neeaül war wesak ök niaim.

⁵⁰ Pël ëak ne ëwat wë. Ar nem Pepapë ngön ngaar öneë pöt wëwë kosangët koir nimpnaat. Pötaanök nem ngön ök niaim epot pim ngan rë nenaütök ök niaim."

13

Yesuuk pim ruuröa ingöt i moira

¹ Anutuu maüt elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën Yesu pimtë ëëpnaaten epël kön wia. "Ne yanger sëp wesak nem Pepapë ngësë suma akunet temanöm yes," pël kön wiak omën pimorö yangerak wëaurö lup sant elnieima. Pim lup sant elnieima pöt om wiaan wel wiipnaat.

² Wiap kanök ten kaömp neim wëen Setenök Yutas Keriot kakaanëp, Saimonë ruup, pim lupmeri ilaan Yesu köore toköröa morësi moulmëëpënëak kön wia.

³ Ën Yesu pi pöt epël kön wia. “Ne nem Pepapë naëaan irëaup kaalak pim ngësë sumaap. Pötaanök pi nook omnant pout ngarangk ëëmëak rë nemëa.”

⁴ Pël kön wiak kaömpöt sëp wesak wal ë ulpëen rangkëp përe wiak poë koröp sak kol yewas pöp nent wa ura.

⁵ Pël ëak Yesuuk iit söwarweri lë wiak ngës rëak ruuröa ingöt i yaniür. Pël ëak poë koröp pötaring kol niwesaut.

⁶ Pël ë Saimon Pitaë naë sëen epël yema. “Aköp, nuuk nem ingesiar yok pangk i neneirngan.”

⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Nem yeë epëten ni köpël wëen. Ënëmak ëwat sumëët.”

⁸ Pël maan Pitaak epël yema. “Nuuk yok pangk nem ingesiar i neneirngan pan.” Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Nook i naniür ëëma pöt ni neering naöngan.”

⁹ Pël maan Saimon Pitaak epël yema. “Aköp, ingesiar pëen i neirnganëp, morre kepönre pötta i neir.”

¹⁰ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Omën namp koröp pou iirëpna pöp pi ënëm kaalak irëpnaataan ya kaö namëngkën ëëpnaat. Om ingesiar pëen kaalak iirëpnaat. Pël ëaap ar kölam tëauröak pourö kölam pëen naön.”

¹¹ Pim pël niia pöt piin kup mowiipnaap tenring wëen itnëëak epël yenia. “Ar pourö kölam pëen naön.”

¹² Yesu pi ten pim ruuröa ingöt iir pet irak pim ulpëen waliip wa mëak kaalak tenim naë wel aisëak epël yenia. “Ar nem yaalni epëta songönten ëwat wë ma?”

¹³ Ar neen, ‘Aköp, tenim rë yanuulaup,’ pël neaim pöt yaap, ne arim pöp.

¹⁴ Pötaanök ne arim Aköp, rë yanuulaupök arim ingöt iir yanululë epël arök arim karuröa ingöt i moirën.

¹⁵ Arim ëënëel nook peene pet yaalni. Pötaanök nem yaalni epët arök yal menak nem yeë epël ëen.

¹⁶ Ne yaap pan niamaan. Inëen yaaö nampök pim ngarangkëp il nemowaspan. Ma omën ya nga wes mëen sa nampökta pim wes mëaup il nemowaspan.

¹⁷ Ar pipët ëwat wë. Pöta ök ëënëë pötak ërëpsawiarëing eim önëët.

¹⁸ Ne ngön epët ar pouröaan neniaan. Omën nemëen wesa pöröen ne ëwat wë. Pël ëaap omën epot ngönën pepeweri ngön wia pöt kë rap. Pöt ngönën pepeweri epël wia. ‘Omën neering kaömp yen epöpök neen ut-pet pan elnëëpëneak yaë.’

¹⁹ Omën pöt naaröön wiaan wet rëak ök yeniak. Pötaan ënëmak oröön pöt epël kön wiinëët. ‘Pi yaap Kristo pim ök niia tapöt,’ pël kön wiinëët.

²⁰ Ne yaap pan niamaan. Omën namp nem ya ngan rë menak arim naë wes yan-

imë epop sant mowasënë pöt ne tapël sant newasënëët. Ën ar ne sant elnëënëë pöt nem wes nemëaup tapël sant elmëënëët.”

Yesu pi Yutasë pimëen kup mowiip-naaten war wesak mëëa

(Matiu 26:20-25; Maak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Yesu pi pël niak ulöp es mokotön epël yenia. “Ne yaap pan niamaan. Arim naëaan namp ngaröa naë së nemëen kup mowiip-naat.”

²² Pël niaan ruurö ten it neneren ëak talëpön ya pël kön wiak ëngk ma e wesaut.

²³ Pël ëak ruuröa naëaan ne Yesu pi neen kent yaaup yak pim naë wëen,

²⁴ Saimon Pita puuk kepönööring, “Tol?” elnëak, “Talëpön yaarek pëël maan ök niap,” pël yaalné.

²⁵ Pël elnëen ne Yesuu ngësël ko wiak epël mëëaut. “Aköp, talëpön yaan?”

²⁶ Pël maan Yesuuk epël yenä. “Kaömp kaut iistak mëak mempa pipöpön yeniak.” Pël neak kaömp kaut iistak mëak Yutas. Saimon Keriot kakaanëp pim ruup, yemangk.

²⁷ Pël ëen Yutas kaömp pöt nëen Seten pim lupmeri ilëa. Pël ëen Yesuuk epël yema. “Omën nim ëëmëak yaën pipët teënt ëëm.”

²⁸ Pël ök yemaan ten piiring wëa pörö kat wiak këkë kön nawiin ëaut.

²⁹ Pël ëak ten narök epël kön wiaut. “Yutas pi tiarim mon këreëp wieëaupok akun ngëëngktakëen omën nant wë wes yamë ma ngöntök yaauro omën nant mampëneak wes yemomé,” pël wesaut.

³⁰ Yutas pi kaömp kaö pöt wa nak tapëtakëer kakaatian orök rö kan koutak sa.

Kan ngolöpö

³¹ Yutas pi orök yesën Yesuuk epël yenia. “Peene Omën Këëp nem yapin pingët tekeri yaauroön nook Anutuu yapin pingëteta tekeri wes yamë.

³² Omën Këëp ne Anutuu weëre kosangöt tekeri yewas. Pötaanök Anutuuk Omën Këëp nem weëre kosangöt tekeri wasëpnaat. Akun wali nasën wiaan pël ëëpnaat.

³³ Nem ruurö, ne akun kot nent arring wë olëak sëen ar neen ap wasënëët. Pötaanök Yuta omnaröen mëëa tapët arënta yeniak. Nem së öma pörök ar peene yok pangk newaisangan.

³⁴ Ne kan ngolöpö epël koir yaningk. Ar neneren lup sant ëeim ön. Nem ar lup sant elnieimaa pöl arta arimtok neneraan lup sant ëeim ön.

³⁵ Pël ëënëë pöt omnarök arën itaangkën nem ruurö pël koröp orööpnaat.”

Yesuuk Pitaë yak mowasëpnaat war wes mëäa

(*Matiu 26:31-35; Maak 14:27-31; Luk 22:31-34*)

³⁶ Pël yeniaan Saimon Pitaak epël yema. "Aköp, ni talël sum?" Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. "Nem sê öma pörek yok pangk peene newaisngan. Ënëmak waisumëët."

³⁷ Pël maan Pitaak epël yema. "Aköp, tol ëënak nim ënëm newaisën ëëm? Ne nimëën wel wiimëak pöt yok pangk wel wiimaat."

³⁸ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. "Ni nim wëwëet nemëën këëpöt wasumëep ma? Ne yaap pan niamaan. Kokor ngön naën wiaan ni akun nentepar nent yak newasumëët."

14

Yesu pi tiarim Pepa ngësë sëpena kanö

¹ Yesuuk kaalak yal menak epël yenia. "Ar ya ngës ëëngan. Anutuun kön wi kosang wesak neenta kön wi kosang newasën."

² Pöt tol ëënak? Nem Pepapë kak kaat kësang wia. Pötaanök ne wet rëak pörek sê arimëën ur nant kopëta wes ulmëëmaan. Pël naën wiewëanëën ne wet rëak ngön pipët arën ök neniaan ëan tapön.

³ Pël ëa pötaanök ne pörek sê arim uröt kopëta wes ulmëak ar neering önëën kaalak was nikoirumaat.

⁴ Ën nem kan suma pöön ar ëwat wë."

⁵ Pël niaan Tomasök epël yema. "Aköp, nim kan sumë pöön ten köpël. Tol ëak ëwat sën?"

⁶ Pël maan Yesuuk epël yema. "Kan pö nemënt tapöp. Ne ngön këëtere wëwëeta pepap. Kan maim naöök sê Pepa naë naaröongan. Nemënt kan kopët tapö."

⁷ Ar wet rëak neen yaap ëwat sanëën nem Pepapönta ëwat san tapön. Peenök ar piin itenak ëwat yes pël kön wiinëët."

⁸ Pël maan Pilipök epël yema. "Aköp, ni Pepen pet elniimë pötak ten yok pangk ëënaat."

⁹ Pël maan Yesuuk epël yema. "Pilip, ne akun wali pan arring wakaimauppe. Ni neen ëwat nasën ma? Omën neen ityaangk pöp nem Pepapönta ityaangk. Oröp ëënak ni epël yaan? 'Ni Pepen pet elni,' pël yaan."

¹⁰ Ni, 'Ne Pëpaaring wëën Pep pi neering wë,' nem yak pöt kön wi kosang newasën imaup ma? Nem ngön arën ök yeniak epot nemtë könöökkan nga ilak ök neniaan. Pep pi neering wë pimtök pim yaat yamëngk."

¹¹ Ar ne Pëparing wëën Pep pi neering wë nem ök yeniak epot kat wiak kosang weseë. Pël naën ëak pöt nem ya yamëngk epotön itenak kön wi kosang neweseë."

¹² Ne yaap pan niamaan. Omën namp neen kön wi kosang newasëpna pöp puuk

yok pangk nem ya yamëngk epot mëmpnaat. Pël ëak kaö panë wesak mëmpö yesem pim ya pötak nemët il newasëpnaat. Ne Pepa ngësë sumen ëa pötaan pël ëëpën sa."

¹³ Pël ëën ar nem yapintakël kimang neanë pöt Anutuun Ruup nook nem Pepapë weëre kosangöt tekeri wesak yok pangk nimpaat."

¹⁴ Ar nem yapintak neen omën nant ëëmëak kimang nean pöt pangk ëëmaat."

Yesuuk Ngëëngk Pulö wes mëëpënëak ök mëäa

¹⁵ "Ar ne lup sant elnëënë pötak nem ök yeniak pöl ëëënëët."

¹⁶ Pël ëak ne Pepen kimang maan puuk Ël Kaamök munt namp arimëën wes mëëpnaat. Pël ëën akun wali arring wakaim öpnaat."

¹⁷ Ngëëngk Pul pö ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö omën ngönën wonörök itaampööre ëwat sê pël naën yaau. Pötaanök pit sant mowesak naön ëëpnaat. Pi peene arring wë arim lupötë wakaim öpnaap. Pötaanök ar piin ëwat wë."

¹⁸ Ne ar sëp niwasën ru wamir sak naöngan. Arim ngësë kaalak waisumaap."

¹⁹ Akun kot nent wia pöt pet irën omën ngönën wonörök neen itnaangkën ëëpën sa. Ën ar pöt neen itaampunëët. Ne öp wëaup. Pötaanök arta öp önëët."

²⁰ Akun pötakök ne Pëparing wakaiman, ar neering wëën ne arring wakaiman pöten ëwat sënëët."

²¹ Omën namp nem këm ngönte ngaar wak öpna pöp pi lup sant elnëëpnaap. Ën namp lup sant elnëëpna pöp nem Pepapök pi lup sant elmëëpnaat. Nookta tapël lup sant elmëak nem songönte tekeri wesak pet elmëën itaampnaap."

²² Yesu pi pël maan Yutas, Keriot kakaanëp won, pim ngampupök epël yema. "Aköp, ni tol ëënak nim songönte tenimtën tekeri wes niak omën ngönën wonöröaanta pël naalmëën ëëmëak yaan?"

²³ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. "Omën namp ne lup sant elnëëpna pöp pi nem ngönta ënëm ëëpnaap. Pël ëën nem Pepapök pi lup sant elmëën tenip pim naë sê piiring önaat."

²⁴ Ën namp pi ne lup sant naalnëën ëëpna pöp nem ngönötë ënëm naën ëëpnaap. Ngön arim e kat yawi epot nemtëët won. Pep nem wes nemëaupök nangkën wak waisaut."

²⁵ "Nemënt arring wë ngön epot pout ök yeniak."

²⁶ Ënëmak arim Ël Kaamököp, Ngëëngk Pulö, Pepak nem yapintakël wes mëëpna pöök ar rë niulak arim könöt wa ngölöpngölöp niwasëpnaat. Pël ëën ar nem ök niamaö pöt poutön kön wiinëët."

²⁷ Ne ar sêp niwasumëak nem mayaapët ningkên arring wiaapnaat. Nem pôt omnarôa mayaap pöta ôk wontak yaningk. Ar ya ngês êak kas êengan.

²⁸ Ar ngôn epël ôk niaan kat wiaurö. 'Ne kamaarek sê réak kaalak waisumaat,' pël niaut. Pep pi kaöap ne il newesau. Pötaanök ar yaap neen lup sant elnëan talte nem Pepa ngêsê suma pöten êrêpêrêp êên.

²⁹ Kêët naaröön wiaan wet réak ôk yeniak. Pötaan ênëmak oröön itenak ar kön wi kosang newasênêët.

³⁰ Yangerakê kaöap Seten pi waisêpênëak kan ko yaê. Pötaanök ne arên ngôn wali neniaan êem sa. Pi wais ne il nenewaspan.

³¹ Yangerakê omên ngônên wonörö nem Pepapön lup sant yaalmëa pöten itenak kön wiipênëak pim ngôn ôk neeautê ênem yaaup. Yok, wal êak sêpa.'

15

Yesu pi wain êlweê

¹ Yesu pi ten pim ruuröen ôk niak kaalak watelang ngôn nent epël ôk yenia. "Ne wain kêwei ôköp. Ên nem Pepap pi wain ya ngêsêp.

² Nem lööre morötê nautön êêpna pôt ngêsêpök oröak il moolapnaat. Ên mor nant utöpna pôt pi mënt il moolëak ompyaö mowasên selap utöpnaat.

³ Ar pôt, nem ngôn ôk niaan kat wian pötak ompyaö niwesa.

⁴ Pötaanök nem arring eim öma pöl ar neering eim ön. Wain mor nemor êlwei yal naên pëlêer wê yok pangk nautpan. Ôk tapël, arta neering naön êênê pôt kê won êênêët.

⁵ Ne wain songönte. Ar nem moröt. Pötaanök namp neering wêên ne piiring ömaap pim kêët selap uteim öpnaat. Ên ar ne sêp newesak wê arimënt omnant pangk naengan.

⁶ Pötaanök neering naön êêpna pöp ngêsêpök wain morötê yaê pöl il moolaan wa top êak esuwesi yemar pöl elmêêpnaat.

⁷ Ar neering wê nem ngönte kat wieim önê pôt ar omên nenten kimang neaan yok pangk nineim ömaat.

⁸ Pötaanök ar kê selap yautön nem ruurö pôt tekeri yesên önê pôt nem Pepapê weêre kosangöt oröön omnarö itaampnaat.

⁹ Nem Pepapök ne lup sant elnëeim wê pöl nook ar lup sant yaalni. Pötaanök ar nem lup sant pöta öngpök ön.

¹⁰ Ar nem këm ngönta ênem eim önê pötak nem lup sant pöta öngpök wakaim önêët. Neenta tapël nem Pepapê ngôn ngaar weimeê pim lup sant pöta öngpök wêaup.

¹¹ "Ne ngôn pipot nem ya êrêpêrêp pôt arim naê oröak peö êak wiaapênëak ôk yeniak.

¹² Ne ngôn epël niaut. 'Nem lup sant elnieima pöl ar nener lup sant elmëeim ön,' pël niaut.

¹³ Omên namp pim karuröaan wel wiipna pöpön, 'Lup sant panê yaê,' pël mepenaat.

¹⁴ Ar nem yeniak pöl êênê pötak nook itaangkên nem ngöntörö pël koröp orööpnaat.

¹⁵ Inëên yaaup pi pim ngarangkêpê omnant yauten köpël wê. Pötaanök nook arên, 'Inëênörö,' pël naniwasên yeê. Nem Pepapê naëaan ngôn kat wiaut ôk niaimaut. Pötaanök ne arên, 'Nem ngöntörö,' pël yaniwas.

¹⁶ Arök ne arimëên kom ê neneulëên éaurö. Nookêêr ar kêët selap uteim önëak yaatak kom ê niulëaut. Pël êên arim kê pôt oröak wiaan ar nem yapintak Pepen omên nantön kimang manê pôt yok pangk nimpnaat.

¹⁷ Ne arên kosang wesak epël yeniak. Ar neneraan lup sant êeim ön."

Ngônên wonöröak Yesuu ruurö kööre tok elniipnaat

¹⁸ "Ngônên wonöröak kööre tok yaalniin pôt, 'Pit wet réak Aköpön kööre tok elmëaurö yak tenêta tapël yaalni,' pël wasên.

¹⁹ Ar yaap ngônên wonöröa rongantak wëan talte pitêm karurö pël wesak kent elniipên. Ar pitêm toktak wonörö. Nook pitêm naëaan kama niön pitêm wêwêet sêp wesaurö. Pötaan kööre tok yaalni.

²⁰ Arên nem ngôn epël niak pöten kön wiaan. 'Inëên yaaö nampök pim ngarangkêp il nemowaspan.' Pit neen kööre tok elnëaut. Pötaan arênta tapël elniipnaat. Pit nem ngönta ênem yeêa talte arimteta kat wiak ênem êêpên.

²¹ Pël êêpnaatak pit Pep ne wes nemëaup piin köpël êak kasêng mena. Pötaanök ar nemorö pël wesak kööre tok elniipnaat.

²² Ne yaap pitêm naê oröak ngôn ôk nemaan êan talte pitêm saun pôtê kangut tekeri nasên êêpên. Pël êêpnaatak ôk maan kat wiak kaaö éaurö. Pötaan saunat wiaapnaat.

²³ Omên neen kööre tok yaalnê piporö nem Pepapönta kööre tok yaalmê.

²⁴ Ne ya ke nentere nent omên ngaanöröa naênöt pitêm tekarak mëneimaut. Pël naên êan talte saunatê kangut pitêm naê naaröön êêpên. Pël êêpnaatak pit nem ya mënta pötön itenak ten Pep pouwaarên kööre tok yaalni.

²⁵ Pël yaê pötak ngônên pepeweri ngaan ngôn kosang nent epël êa pôt kê yaarö. 'Pit pas neen kööre tok elnëaut.'

²⁶ Êl Kaamököp nook nem Pepapê naëaan wes mëen arim ngêsê waisêpnaat. Pöp ngôn kêët tekeri yewesa pöta Pulö Pepapring wêaupök wais nem ngönöt war wesak ôk niapnaat.

27 Pël èen pöt arta ngaanëer nem ya ngës rëaurekaan akun wali neering wakaimaurö. Pötaan nem songönte arökta tekeri wesak ök anëët."

16

1 Yesu pi ten pim ruuröen kaalak epël ök yenia. "Ar kön wi kosang yewesaut sêp wasnganok pël niiaut.

2 Pit ar pitëm ngönën tupötëaan waö ë nimëëpnaat. Pël ëak kaalak akun nent oröön pit ar mën wel yaniwiem Anutuun kaamök yaalmë pël kaar wasëpnaat.

3 Pit neen köpëre Pepenta köpël. Pötaanök pël elniipnaat.

4 Naaröön wiaan ök yenia. Pötaanök ënemak oröön pöt epël wasënëët. 'Pim ngaan ök niia pötak yaarö,' pël wasënëët."

Ngëëngk Pulöökë ya yamëngkaut

"Ne ngaan arëring wë yak ngön pipot ök neniaan ëaut.

5 Pël ëautak peene pöt nem wes nemëaupë ngësë sumëak yaëën arim naëaan nampök neen, 'Ni talël sum?' pël nenëaan yeë.

6 Ne sëen omën orööpnaaten ök niak pötaan ya ngës yeë.

7 Pötaanök ne yaap niamaan. Ne ar sêp niwesak sëen arim naë omën ompyaut orööpnaat. Ne nasën ëëma pöt Èl Kaamököp arim naë newaispan. Èn nem suma pötak nook wes mëen irapnaat.

8 Pi irapna pötak ngönën wonörö saunaring wëanre wotpil sak wëan pöta songönte tekeri wes menak ngön ya yamëngkauta songönteta tekeri wes mampnaat.

9 Saunaring wëa pöta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Neen kön wi kosang nenewasën yaaurö pötakël tekeri wasëpnaat.

10 Èn wotpil sak wëa pöta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Ne nem yaat pet irak Pepa ngësë sëen ar kaalak itnaangkën ëënëët pötakël tekeri wasëpnaat.

11 Èn ngön ya yamëngkauta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Anutuuk yangerakë kaöp Seten pi këlängön yaatak ulmëëpënëak ngön ë pet irak wë pöl pit tapël elmëëpnaat pötakël tekeri wasëpnaat.

12 "Ngön kësang wiaap ök niamaatep peene tapëtakëer ar yok pangk ënem naën ëënëën sa.

13 Ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö irëak ngön këeta songönte pet elniin ëwat sënëët. Pël yeem pim könöokaan rëak nant neniaan. Pepa naëaan kat wiaul war wesak omën ënem orööpnaatönta ök niapnaat.

14 Pi nem ngönre omnant wak ök yeniaan nem yayaat orööpnaat.

15 Pepa omën pout nemot. Pötaanök, 'Pi nem ngönre omnant wak tekeri wes nimpnaat,' pël niiaut."

Yesu pi sak kaalak waisëpnaap

16 "Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëët."

17 Pël niaan ruurö tenimtok tenimënt neneren epël mëëaut. "Pi tol ëënak epël ya? 'Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëët,' pël yaap. Pël niak kaalak, 'Pepa ngësë sumaat,' pël yaap.

18 'Akun kot nent,' pël ya pöt tol nenten ya? Tiar pöta songöntën köpël yeë."

19 Pël mëak ten Yesuun pëël menëak yaëën pimtök itenak epël yenia. " 'Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëët,' ar nem pël niak pötaan pëël neanëak yeë ma?

20 Ne yaap pan niamaan. Ar ingre ya ilak kaö panë anëët. Pël yaëën omën ngönën wonörö pit ërëpsawi ëëpnaat. Arim lupöt ya ngës ëënëët. Pël ëënëëtak pötak kaip tiin ërëpsawi koirënëët.

21 Öng namp pi ru wilëpënëak lel yailën këlängön kat wiipna akunet temanöm yesën ya ngës ëëpnaat. Pël èen ruup oröön pöt ya ngës pöt won sëen rungaap oröa pötaan ya ërëpërép kön wi yaë.

22 Pöta ök ar peene ya ngësring wë. Pël yeëetak ne kaalak arën itaangkën ënemak ar ërëpsawiarung önëët. Pël èen omën nampök arim ërëpsawi pöt wa ëp naalniipan.

23 Akun pötak arök neen omën nentaan pëël nenëangan. Ne yaap pan niamaan. Ar nem yapintak Pepen omën nentaan manë pöt yok pangk nimpnaat.

24 Ar ngaan omën nent önëëtaan nem yapintak kimang nemaanörö. Pötaanök kimang maan ningkën arim naë ërëpsawi kësang pan orök wiaapnaat."

Yesu pi yangerakë omën utpetat il wesa

25 "Ne wet rëak arën watepang ngön niiaut. Èn ënem pöt kaalak watepang neniaan. Nem Pepapë songönte tekeri wesak ök niamaan.

26 Akun pötak arimtok nem yapintak Pepen kimang manëët. Nook arimëën kimang mema pöt neniaan yeë.

27 Ar ne lup sant elnëak Pepa naëaan waisaup pöt kön wi kosang yenewes. Pötaan Pepak ar lup sant yaalni.

28 Ne ngaan Peparung wakaim olëak pi moulmëak e yangerakë waisaup. Pël ëak peene wakaim olëak yanger sêp wesak kaalak Pepa ngësë sumaat."

29 Pël niaan ruurö ten epël yemak. "Peene pöt watepang neniaan, tekeri wesak ök yeniaan.

30 Ten peene niin ëwat yes. Omnarök pël pël neniaan wiaan nim könöök war wesak yaap. Ni omën poutön ëwatëp. Pötaanök

ten peene ni Anutuu naëaan irëaup pöt kön wi kosang yewas.”

³¹ Pël maan Yesuuk kanggiir epël yenia. “Yaap, peenök kön wi kosang yewas ma?”

³² Kat wieë. Akun orööpnaat pël niak pöt yok oröa. Pël één ar repak arim kaatë sënëak noolëak sëen nemënt ömaat. Pël éénëatak nemënt won. Nem Pepap pi neering wë.

³³ Ar neering wëen arim naë mayaap oröak wiaapëneak niaut. Ar yangerak wë këlangön kat wiinëet. Pël éénëetak yangerakë omën utpetat nook il yemowas. Pël yaëen arim lupöt kosang sak ön.”

17

*Yesu pim ruurö tiarimëen kaamök elni-
ipëneak kimang mëä*

¹ Yesu tenën pël niak we riak kutömweriil iteneë epël yema. “Pep, akunet yok oröa. Pötaanök nook nim yapin pingët tekeri wes mempaat, nuuk nim Ruup nem yapin pingët tekeri wes man.

² Nuuk omën nem naë wa neulëaurö wëwë kosangët koir mampëak ne yangerak omnaröa ngarangk wes neulëaup.

³ Wëwë kosangta songönte epël. Pit ni Anutu këp niin éwat wë nim wes nemëaup, Yesu Kristo, neenta éwat öpna pötak wëwë kosangët pitëm naë orö rëëpnaat.

⁴ Ne nim ya ngön neaan pöt mënak pet irumëak yeë. Pël yeem yangerak nim yapin pingët tekeri wes yemangk.

⁵ O Pep, ngaan kutömre yang naaröön wiaan ne nim naë wë kutöm ë rangiatring wakaimaut. Pötaanök kaalak peene ë rangi tapët nan.

⁶ “Ne yangerakë omën nim ne nenan pöröen nim songönte ök maimaut. Omën nimëen yaö wesak nem naë wa neulëa pörö nim ngönta ënëm yaë.

⁷ Pël ëak omën ne nenan pöt pout nim naëaanöt pöt pit éwat yes.

⁸ Ngön pout ne nenan pöt nook pit mangkën yeö. Pël ëak ne nim naëaan waisan pöt pit éwat sak nuuk ne wes nemëan pötenta kön wi kosang yewas.

⁹ Ne pitëmëen kimang yeniak. Omën ngönën wonöröaan won, omën nim ne nenan pöröaan kimang yeniak. Ni pit nimëen yaö wesaurö pötaanök.

¹⁰ Omën nim piporö tepërimorö. Nem eporö tepërimorö. Pit nem weëre kosangöt pet yaalmëen nem yapin pingët orö yarë.

¹¹ Pit pöt yangerakë wëwëet om yal menak öpnaarö. Ën nem yangerakë wëwëet pet yair. Pël ëak ne nim naë waisumaan yeë. Pep, ni ngëengkëp, nim weëre kosang nenan pötring nuuk ngarangk elmëem. Pël één muumöngk öpnaan. Pël ëak tepërim lup kopëtemer sak wë pöl pitta tapël ëak öpnaat.

¹² Ne pitring wë nim weëre kosang nenan pötring ngarangk elmëen muumöngk wakaimaut. Ne ngarangk yaalmëen namp kö nasën. Nim ngönëntak ëan pöt kë rapëneak kopët namp kö sëpëneak yaö ëan pöpökëer kö sa.

¹³ Ne peene nim ngësë aprumëak yeë. Pötaanök nem ërëpsawiet pitëm lupötë oröak ulöl sak wiaapnaataan yangerak wë ök yeniak.

¹⁴ Ne nim ngönöt ök më pet irën omën ngönën wonörö pit kööre tok yaalmë. Pöt ne omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën ök tapël pitta omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën. Pötaanök kööre tok yaalmë.

¹⁵ Ne pit yangerakaan ömëak kimang neniaan. Omën utpetapë moresiaan ent ë moulmëemëak kimang yeniak.

¹⁶ Ne omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën, ök tapël pitta omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën.

¹⁷ Nim ngön këetak kom elmëen nimëen yaö sak öpnaan. Nim ngön pöt këet.

¹⁸ Nuuk neen ya ngön neak yangerak omnaröa ngësë wes nemëen pöl nook pit ya ngön mëak omnaröa ngësë wes yemomë.

¹⁹ Nuuk pit ngön këetak kom elmëen nimëen yaö sak öpëneak nook nem wëwëet pitëmëen yaö yemowas.

²⁰ “Ne pitëmëen pëen kimang neniaan. Omën pitëm ngön kat wiak neen kön wi kosang wasëpna pöröaanta yeniak.

²¹ Ne omën eporö pourö lup kopëtemer sak öpna pötaan kimang yeniak. Pep, ni neering wëen nem niiring wë pöl pit tepëring öpëneak kimang yeniak. Pël één ngönën wonörö pit pöten itenak nuuk ne wes nemëen waisan pöt kön wi kosang wasëpëneak pötenta kimang yeniak.

²² Pit tepërim lup kopëtemer sak wë epël pitta tapël sak öpëneak ë rangiat nim ne nangkën pöt nook pit yemangk.

²³ Pit lup kopëtemer panë sak öpnaataan ni neering wëen ne pitring wë. Pël één omën ngönën wonörö pit pöten itenak nuuk ne wes nemëen waisan pöten kön wiak nuuk ne lup sant yaalnëen pöl pit lup sant yaalmë pötenta kön wiipnaat.

²⁴ Pep, omën nim ne nangkën pörö nem kutöm ë rangiat itaampnaan nem ömaarek ten pourö önëak kimang yeniak. Nem kutöm ë rangi pöt ni ngaanëer kutömre yang won wiaan ne lup sant elnëak nenaup.

²⁵ O Pep wotpilëp, omën ngönën wonörö pit niin köpël wëen nookëer niin éwat wë. Ën omën nem naë wë eporö pit nuuk ne wes nemëen waisan pöten éwat wë.

²⁶ Ne nim songönte tekeri wes menaut. Pël ëak tekeri wes meneim ömaat. Pël één ne lup sant yaalnëen pöl pitta tapël elmëen. Pël één ne pitring ömaan.”

18

*Yesu Kesemani wëën ngaaröak wali wa
(Matiu 26:47-56; Maak 14:43-50; Luk
22:47-53)*

¹ Yesu pi kimang ngön pet irak pim ruurö ten koirak i Kitron pömer oléak éngk komuntakël Olip ya newer wieëa pöreké saut.

² Pörek sé wëën Yutas ngaaröen kup mowipnaap pi Olip ngës pöön éwatëp yak Yesure ruurö ten ngës pöök kët pouté pörek wa top é yaaut yak.

³ Pörek sé wëën Yutas pi Rom nga naröere kiri ar yaaö kaaröere Parisi ngönën omnaröa naëaan polis narö koirak nga é omnant wak es mangiak waisa.

⁴ Pël éën Yesu pi omnant elmëepna pötön éwat wëak kepöngk wiak naë sé epël pëel yema. “Aë, ar talëpön ap weseim?”

⁵ Pël maan epël yema. “Ten Yesu Nasaret kakaanëp koirënéak yewais.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp.” Pël mëak itaangkën Yutas ngaaröen kup yemowiem pit pourö wëa.

⁶ Pël éën pit pim, “Ne tapöp,” pël mëëa pötään kasngaë kan sé yangaak yengenti.

⁷ Pël éën kaalak rangk pëel yema. “Aë, ar talëpön ap weseim?” Pël maan epël yema. “Yesu Nasaret kakaanëpön.”

⁸ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp niakat. Ar nemtën ap yewas pöt omën eporö om wes momëën sëp.”

⁹ Pi pim wet réak Anutuun, “Omën nim ne nenan pörö namp ar naön,” pël mëëa pöt kë rapënéak ngön pipët mëëa.

¹⁰ Pël yemaan Saimon Pita pi öpwer wëaup yak yepatuukaan përäek kiri ar yaaö wotöököpé inëën ru namp yapinte Malkas pöp möak pim kat yaapkëep per olëa.

¹¹ Pël éën Yesuuk Pitaan epël yema. “Öpwer kaalak yepatuuk më. Këlangön Pepak yenangk epot sëp newasngan.”

Pit Yesu wak Anasë naë sa

¹² Pël maan ngaaröere pitëm wotöököp pre polisörö pit Yesu wali wak wii téa.

¹³ Pël éak pit pi wak wet réak Anasë naë sa. Pöt Kaiapas pi akun pötak kiri ar yaauröa wotöök wëaup Anasë koontup wak wëa.

¹⁴ Kaiapas pöp wetkaal Yuta omnaröen, “Omën pourö kö sënganëen kopëtapök wel wiipna pöt ompyaut,” pël mëëa pöp.

Pitaak Yesuun yak mowesa

*(Matiu 26:69-70; Maak 14:66-68; Luk
22:55-57)*

¹⁵ Ten Saimon Pita pit Yesu wak yesën ënem saut. Pël éak kiri ar yaaö wotöököp pi neen éwatëp yak nemënt Yesuu ënem kiri ar yaaö wotöököpé ëmööké öngpök ilëaut.

¹⁶ Ën Pita pi om ëm ngësöök tauëëa. Pël éën kiri ar yaaö wotöököpé éwatëp nook kaalak

ka tomök orö öng ëm kanëra ngarangk wëa pöpön mëak Pita koirak öngpök saut.

¹⁷ Pël éën öng ëm kanëra ngarangk pöpök Pitaan epël yema. “Yesu ruuröakaan namp ni koröp.” Pël maan Pitaak, “Ne won,” pël yema.

¹⁸ Pël mëak polisre inëën yaaurö tomök ëp éën es merak tauëë mor yesa pöröa naë sé es mor yes.

Kiri ar yaaö wotöököpök Yesuun pëel mëëa

*(Matiu 26:59-66; Maak 14:55-64; Luk
22:66-71)*

¹⁹ Kiri ar yaauröa wotöököpök Yesuun pim ruuröen pëel mëak omnaröen ngönën ök yamëëa pötenta pëel mëëa.

²⁰ Pëel maan kangiiir epël mëëa. “Ne omnaröa éöetak ngön ök yamëëaup. Yuta omnaröa ngönën tupötëere ngönën tup kaöetak wa top éak wëën ök yamëëaup. Elëëp naën.

²¹ Tol éën neen pëel yenëaan? Nem ngön ök yamëëauröen pëel ma. Pit nem yamëëa pöt éwat wëerek kat mowi.”

²² Pël yemaan polis namp pim naë tauëëaupök Yesu mor kaë momök epël mëëa. “Ni wotöököpön pil mangan.”

²³ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ne ngön utpet yak pöt utpet pöt war wesak aan ten kat wiinaatep. Yaap yakap oröp ëënak pas yenemöön?”

²⁴ Pël maan pim moresiarë wii motëa pöt om éaul éaan Anasök wes momëën kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas, pim ngësé sa.

Pitaak kaalak Yesuun yak mowesa

*(Matiu 26:71-75; Maak 14:69-72; Luk
22:58-62)*

²⁵ Saimon Pita pi es mor yesem tauaan piiring wëa pöröak epël yema. “Niinta pim ru namp koröpök.” Pël maan pi yak wesak, “Ne won,” pël yema.

²⁶ Pël maan kiri ar yaaö wotöököpé inëën ru namp Pitaë öp möak katëep per olëa pöpë karipök epël yema. “Yaap, ne itaangkën Olip yaöök piiring wëën itenaut koröp.”

²⁷ Pël maan Pitaak epël yema. “Ne won.” Pël yemaan kokor namp ngön ya.

Pit Yesu wak Pailatë naë sa

*(Matiu 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Luk
23:1-5)*

²⁸ Pit wangam kan röökéer Yesu Kaiapasë naëaan mësak Rom yang ngarangkëpë ka kaöetakë mësak yes. Pël éak pitëmënt pörö yang ngarangkëpë kaatak lup kewil ëëpanëak kakaati neilan éa. Pöt tol ëënak? Pit lup kewil éak pöt Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak kaömp nanën ëëpën sa pötäänök.

²⁹ Pël wesak om tomök tauaan Pailat pi pitëm naë sé epël pëel yema. “Ar oröpmor éën omën epop ngön yaatak ulmëënéak mësak yewais?”

³⁰ Pël maan pit epël yema. “Pi utpet naën éanëën ten pas mësak newaisën éan tapön.”

³¹ Pël maan Pailatök epël yema. “Arimtok mësak sê ngön yaatak ulmëak arim ngön kosangta wieëaul elmëeë.” Pël maan Yuta omnarök epël yema. “Ar Rom omnarö arim ngön kosangtak tenim naë omën yamëngkautaan nga wia.”

³² Yuta omnarö pit pël yemaan ngaan Yesu pimtök pim kera yetaprak möön wel wiipnaat ngön pël mëea pöt kè orä.

³³ Pël maan Pailat pi kaalak kakaati ilë wë Yesuun ngön maan sêën epël mëea. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?”

³⁴ Maan Yesuuk epël mëea. “Ngön pit nintok kön wiak yaan ma omën narök ök niaan yaan?”

³⁵ Pël maan Pailatök kangiiir epël mëea. “E, ne Yuta omnamp ma? Nimtë omnaröere kiri ar yaaö kaöarök nem naë mësak wais yanuulëep. Ni tolël éaup?”

³⁶ Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëea. “Nem omnarö wa ngaöök yamëa pöt yangerakaan wonte. Pël éeëanëën nem ruurök nga elmëen Yuta omnarök ne neneön éan tapön. Nem omnarö wa ngaöök yamëa pöt yangerakaan wonte.”

³⁷ Pël maan Pailatök epël mëea. “Ën ni omën omp ak namp ma?” maan Yesuuk epël mëea. “Nim neen omp ak namp pël yenëaan pipët yaap. Ne ngön këet tekeri wasumëak yangerak wes nemëen nem ëlëpök newil-aup. Pötaanök namp pi ngön këeta ënëm ëëpna pöp nem këm ngönte kat wiipnaap.”

³⁸ Pël maan Pailatök epël mëea. “Ngön kè pöt tol nent?”

Pailatök Yesu kera yetaprak mööpënëak mëea

(Matu 27:15-31; Maak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pël mëak kaalak tomökël orö epël yema. “Nem piin nga elmëema utpet nent pim naëlaan nokoïrën.

³⁹ Arim yeë pöl ne Anutuu mait elmëa ngëengak akunetak omën namp wii kaataakaan öpënëak wes nimë yeë. Pötaanök ne ar Yuta omnaröa omën omp aköp wes nimëen sêpën ma?”

⁴⁰ Pël maan pit ngön ë olëak epël yema. “Pipmor won. Ni Parapasökëer wes nimë,” pël yema. Parapas pöp pi omnarö mënak pitëmot kain yewaup.

19

¹ Pailatök pim ngaaröen maan Yesu pol koröp wapöttringöök momöa.

² Pël ëak ngaarök ökre was mëak wii këmampön ulte ket ëak kepönöök mowaëak ngaaröa ulpëen köp möa namp wa momëa.

³ Pël elmëak naë sê epël mëea. “Yowe, Yuta omnaröa omën omp aköp,” pël mëak mor kaë momöa.

⁴ Pël yaëen Pailat pi kakaatiaan orö Yuta omnaröen epël yema. “Iteneë. Ne piikaan nga elmëema utpet nent nokoïrën. Pötaan arimëntta éwat sënëak wes yanimë.”

⁵ Pël mëak Yesu pi këmampön ulre ulpëen pöttring mësak tomök orö ulmëak epël yema. “Omën epopön iteneë.”

⁶ Pël maan kiri ar yaaö kaöaröere polisörö iteneë ëlak wiak epël yema. “Këra yetaprak möön wel wiip. Këra yetaprak möön wel wiip.” Pël yemaan Pailat pi epël yema. “Piikaan nga elmëema utpet nent nokoïrën. Pötaanök arimtok wak këra yetaprak momöeë.”

⁷ Pël maan Yuta omnarök epël yema. “Pimtök pimtën, ‘Ne Anutuu Ruup,’ pël yamëem Anutuu yapinte wa ngep yaë. Pötaanök tenim ngön kosangtak, ‘Pi wel wiip,’ pël ya.”

⁸ Pël yemaan Pailat pi ngön pöt kat wiak kas pan ëa.

⁹ Pël ëak kaalak Yesu mësak pim ka kaöeta kakaati ilë epël mëea. “Ni tarëkaan oröaup?” Pël maan Yesuuk kangiiir nemaan ëa.

¹⁰ Pël ëen Pailatök epël mëea. “Töl ëenak neen ngön nenëaan yaën? Ne wil nilëëmaare këra yetaprak nimööma poutë weëre kosangët pangk éaap. Ni pöten köpël ma?”

¹¹ Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëea. “Anutuuk weëre kosang nanningkën éanëen neen ngep ëak nenëaan éan tapön. Pötaanök omën ne newak nim ngésë wes nemëa pöpë saunetak nimët il yewas.”

¹² Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak wes momëëpënëak yemaan Yuta omnarök ngön ëak epël yema. “Ni omën pipmor wes mëëmë pöt Rom omën omp ak kaöap Sisa ngönte kar naalmëen ëëmëët. Omën namp pi pimtök pimtën omën omp aköp apna pöp pi Sisa piin kööre tok elmëëpnaat.”

¹³ Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak Yesu mësak tomököl orö ngön ë pet yaira urtak wel aisëa. Ur pöta yapinte Kël Purpurwer. Pöwer Yuta ngöntak Kapata pël yamëea.

¹⁴ Akun pöt Anutuu mait elmëa akun ngëengktakëen omnant wa kön yaaö këttak yak këtëp luptak wëen Pailatök Yuta omnaröen epël yema. “Arim omën omp aköpön iteneë.”

¹⁵ Pël maan pit ngön ëak epël yema. “Pi wel wiip, wel wiip. Këra yetaprak möön wel wiip.” Pël maan Pailatök epël yema. “E, arim omën omp aköp këra yetaprak möömëak yak ma?” Pël maan kiri ar yaaö kaöarök epël yema. “Ten omën omp ak munt nampta won, Sisa kopëtap.”

¹⁶ Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak Yesu këra yetaprak mööpënëak ngaaröa naë

wes yemomë.

Yesu këra yetaparak möa

(Matiu 27:32-44; Maak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Ngaarö pit Yesu pimtë këra yetapër menak waalën kakaan mësak yang lup nenta yapinte Kepön Kos, Yuta ngöntak Kolkota, pörekë yes.

¹⁸ Pörek së Yesu këra yetaparak mö yemoulmë. Yesu tekrak, ën omën naar, namp we naöök ë yaulmë.

¹⁹ Pël ëën Pailatök ngön nent epël retëng ëak këra yetaparak wi yaulmë. “Yesu, Nasaret kakaanëp, Yuta omnaröa omën omp aköp.”

²⁰ Yesu yetaparak möa yang lup pöt Yerusalem kak naë yak Yuta omnarö kamtaöök kaal wak yeem sangk kel yeëa. Retëng pöt Pailatök Yuta ngöntakre Rom ngöntakre Krik ngöntak poutë wi ulmëaut.

²¹ Pël ëën Yuta omnaröa kiri ar yaaö kaöaröak Pailatën epël yema. “Ni, ‘Yuta omnaröa omën omp aköp,’ pël retëng ëënganëp. Epël ë. ‘Puuk, ‘Ne Yuta omnaröa omën omp aköp,’ pël yaaupok,’ pël retëng ë.”

²² Pël maan Pailatök epël yema. “Yok retëng ëanrek epël wiaap,” pël yema.

²³ Ngaarö pit Yesu yetaparak mö ulmëak pim ulpëenre poë koröpöt kom ëak kong nent wesak neenemot ëa. Pël ëak pit pim ulpëen waliip omnaröa ket yeem ilak korir namëënëp wa.

²⁴ Pël ëak pit neneren epël ök mëëa. “Tiar epop kelinganëp. Om ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itampa.” Pit pël ëën ngönëntak epël ëa pöt kë oröa.

“Pit nem ulpëenre poë koröpöt kom ëak wak ngasamtak wiak talëpök nem ulpëen waliip öpën pöten itana.”

Pël wia pötak ngaarö pit pël ëa.

²⁵ Yesuu këra yetapra ingtak öng epël ëak tauëëa. Yesu ëlëpre ëlëpë nangapre Maria, Klopasë öngöpre Maria Matala kakaanëp pël ëak tauëëa.

²⁶ Pël ëën Yesu pi itaangkën pim ëlëpre ne pim ru kent yaaup, tenip pim naë tauaan ëlëpön epël yema. “Ma, epop nim ruup.”

²⁷ Pël mëak neen epël yenëa. “Epop nim ëlëp.” Pël neaan akun pötak ne Maria mësak nem kaatak së ulmëak ngarangk elmëëimaut.

Yesu wel wia

(Matiu 27:45-56; Maak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Pël mëak Yesu pi pim yaat pet yair pël kön wiak ngönëntak wia pöt kë rapënëak epël ya. “Ne iiten yaë.”

²⁹ Pël yaan pit i kaö kel newer wak wain i som kep nent peö ëak wieëa pötak wariak këkalëp naö yapinte isop pöök wa tëak këmtak yemowas.

³⁰ Pël ëën Yesu i pöt nak epël ya. “Yok pet yair.” Pël ëak kepönö tóak ngemaan pim könöp oröön wel yawi.

Nga omën nampök Yesuu kalapmorök ingëp wesira

³¹ Anutuu mait elmëa akun ngëëngtakëën Yuta omnarö pit omnant wa kön yeëa. Pötaanök pit omën sokur akun ngëëngtak këra yetaparak möaurö ngaarök utapnaaten kaaö ëën së Pailatën epël mëëa. “Ten yok pangk së ing kilöt rë moutak sokur ent ë wiin ma?”

³² Pël maan Pailatök ngaarö wes mëën së omën Yesuu naë möa pöaarë ing kiltepar rë yemout.

³³ Pël ëak Yesuun itaangkën pi yok wel wia ëën ing kiltepar nemoraan yaë.

³⁴ Pël ëautak nga omën kopët nampök ingëper kalapmorök wesirën iire ëröt yaarö.

³⁵ Omën pöt yaëen itenaup nook arta kön wi kosang wasënëak ngön yaap ök yeniak. Ne ewat wë ngön yaap yeniak. Pötaanök ar kön wi kosang wasën.

³⁶ Ngönëntak epël wia pöt kë rapënëak oröa. “Pit pim kos naö mö narëëpan.”

³⁷ Ën ngönëntak ngön munt nent epël ëa. “Omnaröak pitëm ingëp moëa pöpön itaampnaan.”

Yesu weera

(Matiu 27:57-61; Maak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Yesu wel wiin Arimatia kakaan omën namp Yosep ngaan Yesuun ru sak wakaimaupök Yuta omën kaöarëen kas ëën ëlëëp wëaupök Pailatë naë së Yesuu sokur ent ëëpënëak ök mëëa. Pël ëën Pailat pi kuure mak maan së sokur ent ëa.

³⁹ Pël ëën Nikotimas ngaan röök nentak Yesuu naë sa pöp pi kolap köp nga kamp yaaö kep nent pim könömët 45 kilokram pöta ököt wak sa.

⁴⁰ Pël ëën piarip Yuta omnaröa welarö weerëpënëak yaaul kolap köp nga kamp yaaö pöt wa momëak poë koröpöök kör koëa.

⁴¹ Yesuu yetaparak möa yang lup pöta nokolil ngës naö wieëa. Ngës pöök omën sokur wak së wiipënëak yaö ëa kël öngöp naö wieëa. Pö omën namp nawiinö.

⁴² Pöt Anutuu mait elmëa akun ngëëngtakëën Yuta omnarö pit omnant kön yaëen kël öngöp pö naë wiaan yak piarip Yesuu sokur wak së weera.

20

Yesu weletakaan wal ëa

(Matiu 28:1-8; Maak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Santeetak röökëër Maria Matala kakaanëp koutaring omën yangaöökë sa. Pël ëak së itaangkën kël ur wari ulmëampel wa olaan kan tē wieëa.

2 Pël èèn pi itenak pöömpö wais ten Saimon Pitaë naë oröak epël yenia. “Pit tiarim omp aköp wak së tarëk wia wes? Ten köpël.”

3 Pël niaan ten Pita kaatakaan oröak omën yangaöökë saut.

4 Pël ëäk kan kourak yesem nook Pita ënëm rë moolëak ne wet rëak omën yangaöök së oröaut.

5 Pël ëäk ne öngpök neilaan. Om tok ori öngpök itaangkën Yesuu poë koröp pëhönö wieëa.

6 Pël ëäk wëën Saimon Pita pi nem ënëm wais omën yangaöökë öngpök së itaangkën poë koröpö wieëa.

7 Pël èèn itaangkën poë koröp Yesuu kepönöök kör köëauta wieëa. Pö muntaöring erën ëäk wi naön. Ponspons ëau pëlëer wieëa.

8 Pël èèn wet rëak së oröaup nookta öngpök së itenak kön wi kosang wesaut.

9 Pël ëa akun pötak Anutuuk ngönëntak, “Pi weletakaan wal ëëpnaap,” pël ëa pöt kön nawiin ëaut.

10 Pël ëäk tenip kaalak kakël saut.

Yesu pi Maria Matala kakaanëp ëö pet elmëa

(*Matiu 28:9-10; Maak 16:9-11*)

11 Maria pi omën yangaöök om wë ing aim wiak kël öngöpöök tok oriak itena.

12 Pël ëäk itaangkën ensel naar ulpëën kölamaar mëëauwaar kël öngöpöökë kakaati Yesuu urtak, namp ingesiarë urtak namp kepönöökë urtak ëäk wel aisaëëa.

13 Pël ëëëaurekaan epël mëëa. “Öng epop, ni tol èënak ing yaan?” Pël maan epël mëëa. “Omnaarök nem Aköpë sokur wa pi nerek wia. Èn ngaöl yeëep pit korak tarëk wia wes? Ne pöten köpël.”

14 Pël mëak kaip ti itaangkën Yesu tauëëa. Pël èèn Maria pi itenak, “Epop Yesu,” pël newasën ëa.

15 Pël èèn Yesuuk epël mëëa. “Öng epop, ni tol èënak ing yaan? Talëpön ap yewasën?” Pël maan Maria pi ngës pöökë pepapök ya wesak epël mëëa. “Kaöap, nuuk pim sokur wak së nerek wiaup pöt wiaurekën ök nea. Pël èèn ne së ömaan.”

16 Maan Yesuuk epël mëëa. “Maria.” Pël maan Maria pi kaip tiak Yuta ngöntak, “Raponai,” pël mëëa, pöt tiarim ngöntak, Rë yanuulaup.

17 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni ne wali neöngan. Ne nem Pepapë ngësë nawisën wë. Pël ëaarek ni së nem karuröen epël ök mam. ‘Ne Anutu nem Pepapë ngësë isumaap. Nem Pep pöp arim Pepap. Èn nem Anutu pöp tapël arim Anutu.’”

18 Pël maan Maria Matala kakaanëp pi wais ten Yesuu ruuröen epël yenia. “Ne omp aköpön itenaut.” Pël niak Yesu ngön piin mëëa pöt tenën ök niiaut.

Yesu pim ruurö ëö pet elmëa
(*Matiu 28:16-20; Maak 16:14-18; Luk 24:36-49*)

19 Yesuu ruurö ten Sante rö kan Yuta omnaröen kas èèn ka kan wari ulmëak kakaati wëën Yesu pi wais tenim tekrak tauëë epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap.”

20 Pël niak pim kalapre morre pöt pet elniin piin itenak ya kësaut.

21 Pël yaëën Yesuuk kaalak epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap. Pepak ne wes nemëën waisaut, nook tapël ar wes yanimë.”

22 Pi pël niak pul mën nimëak epël yenia. “Ar Ngëëngk Pulö weë.”

23 Pël ëäk omnaaröa saunat kerë moolaan won sëpnaat. Èn nemokërëën èèn pöt om wiaapnaat.”

Yesuuk Tomas ëö pet elmëa

24 Yesu ten pim ruu pöröen ëö pet elnia akun pötak tenim kar namp yapinte Tomas yapin nent Ruprup Ëäk Wilaup, pi won.

25 Pël èèn tenök piin epël ök mëëaut. “Ten Aköpön itenaut.” Pël maan Tomas pi epël yenia. “Nemtok nem itöörarök pim moresiarë wap sëëteparën itaampööre mor wotööring morö itaampööre ën kalapmorök ingëp ëa seltak mores wesir itaampö pël naën ëëma pöt yaap newasngan.”

26 Wë sant nent won sëën Santeetak Yesuu ruurö ten Tomasring kaalak kakaati wa top ëäk ka kan wari ulmëak wëën Yesu pi kaalak wais tenim tekrak tauëë epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap.”

27 Pël niak Tomasën epël yema. “Nim mor wotö nem moresi wiak itan. Pël ëäk mores nem kalapmorök ingëp ëa seltak wesir. Pël ëäk kön selap ëënganëp kön wi kosang newasum.”

28 Pël maan Tomasök epël yema. “Ni nem Aköp. Ni nem Anutu.”

29 Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni neen itenakök kön wi kosang yenewasën ma? Omën neen itnaangkënöröak kön wi kosang newasëpna pörö ërëpërëp ëëpnaarö.”

Son pim pep epwer retëng ëauta songönte

30 Yesu pi tenim itöök retëng selap pan imaut. Pël ëa pöt ne pout pep epweri retëng naën.

31 Ne pi Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo, Anutuu Ruup pöt ar kön wi kosang weseimeë pim naëaan wëwë kosangët koirënëëk yak kopët eptepar retëng yeë.

21

Ru 7 pörö i kaöök wëën Yesu ëö pet elmëa

1 Wë akun nentak Yesuu ruurö Taipirias i kaöök së wëën Yesu tenim naë oröa. Ten ru eporö,

2 Saimon Pitaare Tomas yapin nent Ruprup Èak Wilaup, Nataniel Kena kak Kalili yangerakaanèpre Sepeti pim ruaarre ten Yesuu ru munt naar pèl èak wèèn oròa.

3 Wè Saimon Pita pi epèl yenia. “Ne i kaòòk imèn nga è sумаan.” Pèl niaan ten epèl mèèaut. “Tiar pourò sèpenaan.” Pèl mèak tenta wangaòòk ilèak ten pourò sè ròòk pòtak animao namp naòn èaut.

4 Ten i kaòòk sè wèèn èwa tèak kèt mapènèak yaèèn itaangken Yesu pi i pisòòk taueèa. Pèl èèn ten itenak piin Yesu pèl newasèn èaut.

5 Pèl yaèèn Yesuuk epèl yenia. “Nem ruurò ar imèn namp koran wesetak?” Pèl niaan ten epèl mèèaut. “Won pan.”

6 Pèl maan pi epèl yenia. “Ar wangaòòkè è yaapkeèlòòk olaè. Pèl èak narò koronèèn.” Pèl niaan ten iirèèp kaòòkè òngpòk olaan imènòrò kèsang pan ilèak peò èak wèèn werunèak poprak èaut.

7 Pèl èèn nook Pitaan epèl mèèaut. “Èngkop Omp Akòppe.” Pèl maan Saimon Pita pim ulpèènèp pèrè wiak ya yamèngkem wèaurekaan Omp Akòpè yapinte kat wiak ulpèènèp wa mèak i kaòòk sòrok yoola.

8 Pèl yaèèn ten wangaòòkè ngaarèk sè imèn iirèèp weru wiaut. Pòt i pisò wali won, kot nent temanòn, 100 mita pòta òk.

9 I pisòòk sè el ulmèak itaangken es newes meraan imènre kaòmp nant ar èèa.

10 Pèl èèn Yesuuk epèl yenia. “Ar arim imèn peene wan pòròakaan narò wak waisèè.”

11 Pèl niaan Saimon Pita pi wangaòòkè ngaarèk is iirèèp weru i pisòòkèl yawi. Pèl èak itaangken imènòrò peò pan èèa. Pitèm saareet 153 pòt selap pan iirèèp ilèpna saltak nailèn èaut.

12 Pèl èaan Yesuuk ten sè kaòmp nèn yenia. Pèl èèn ten pourò, “Epop Omp Akòp,” pèl wesak nènèkaan nampòk Yesuun, “Ni talèp?” pèl nemaan èaut.

13 Pèl èèn Yesuuk wais kaòmpòt kom è ninak imènòròeta tapèl yaè.

14 Yesu pi weletakaan wal è wè tenim naè orò nireèn nentepar nent èa pòt pipèt.

Yesuuk Pitaan sèpsèpòrò ngarangk èèpna pòtaan akun nentepar nent òk mèèa

15 Ten kaòmp na pet irak Yesuuk Saimon Pitaan epèl yema. “Saimon, Sonè ruup, nim neen lup sant yaalnèèn pòt eporòaat il yemowasèn ma won?” Pèl maan Pitaak epèl yema. “Omp Akòp, yaap ni èwat wèèn. Ne lup sant yaalni.” Pèl maan Yesuuk kangiiir epèl yema. “Ni nem sèpsèp ruurò ngarangk èeim òm.”

16 Pèl mèak Yesuuk kaalak akun nentak epèl yema. “Saimon, Sonè ruup, ni neen lup sant yaalnèèn ma?” Maan Pitaak epèl yema. “Akòp, yaap ni èwat wèèn. Ne lup sant

yaalni.” Pèl maan Yesuuk epèl yema. “Ni nem sèpsèpòrò ngarangk èeim òm.”

17 Pèl mèak kaalak akun munt nentak epèl yema. “Saimon, Sonè ruup, ni neen lup sant yaalnèèn ma?” Pèl maan Pita pi Yesu pim akun nentepar nent, “Ni neen lup sant yaalnèèn ma?” pèl mèèa pòtaan ya ngès èak epèl yema. “Akòp, ni omèn poutòn èwat yaaup. Nem niin lup sant yaalni pòtenta èwat wèèn.” Pèl maan Yesuuk epèl yema. “Ni nem sèpsèpòrò ngarangk èeim òm.

18 Ne yaap pan niamaan. Ni ngaan ulwas wè kan nim kent kòn wiautèl sumèak nimitok nim yepatu urak seimaup. Wè ulòp sumè pòtak nim moresiar elmèak wèèn maim nampòk wii nitèak nim kaaò èèmè pòl mès nuwak sèpnaat.”

19 Yesu pi ngòn pipèt Pitaè wel wiipna akunetak Anutuu yapinte wak isèpnaat pòtakèlòk mèèa. Pèl mèak kaalak epèl yema. “Nem ènèm èèm.”

Yesuu ru kent yaaup, Son, pim ngònte

20 Yesure Pita piarip yesem Pita pi kaip ti itaangken ne piarpim ènèm yesan. Ne ngaan kaòmp naò akunetak Yesuu naè wel aisèèè piin epèl mèèaut. “Akòp, talèpòk niin kup mowiipèn?”

21 Pèl èèn Pitaak neen itenak Yesuun nemèèn epèl yema. “Omp epop tolèl èèpèn?”

22 Pèl maan Yesuuk kangiiir epèl yema. “Nem kentòòk pi om wèèn ne kaalak waisuma pòt nentèèt. Èn ni nem ènèm èèm.”

23 Pèl maan pit repak sè pitèm karuròen epèl mèèa. “Omèn pòp wel nawiin èèpèn ya,” pèl mèèa. Pèl èaap Yesu pi pòt, wel nawiin èèma pòten nemaan. Pi om epèl mèèa. “Nem kentòòk pi om wèèn ne kaalak waisuma pòt nentèèt.”

24 Yesu pi neenòk ngòn pipòt èa. Ne tapòpòk ngòn epot retèng è yaningk. Epot pout yaapòt. Nem karuròeta nem epotòn yaap ya pèl yewas.

25 Yesu ya ke nentere nent mèneimaut kèsang wiaap. Ne kòn wiin pòt pout pepatè wiipena pòt selap pan èèpnaat.

Ngön Yaaö Omnarö

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē kris-
maki 33 pōta ök won sēen Luk puuk Ngön
Yaaö Omnaröa Ya Mēmpeimauta Ngön epēt
retēng ēa. Pi wet réak Yesu ngön ompyaut
retēng ēak kaalak epēt ēa. Ngön epēt,
Ngēēngk Pulöök kaamök elmēen Yesu ru-
uröak ngön ompyaut Yerusalem kak ngēs
réak ök méak Yutiaare Sameria yang pōtē ök
maö sa. Pēl ēak yang nantē ök maö sē pet
ira. Pitaē ya mēnauta ngōnte Sowi 1-12 wia,
ēn Poolēēt Sowi 13-28 wia.

Pöt epēl wia.

Ngönēn ya mēmpēnēak kopēta wesaut 1:1-
26

Yerusalem kak ngönēn ya mēnaut 2:1-8:3
Yutiaare Sameria pōtē ngönēn ya mēnaut
8:4-12:25

Poolē ngönēn ya mēnaut 13:1-28:31

1. Pim ngēs réak ya mēnaut 13:1-14:28
2. Yerusalem kak ngönēnē wa top
kēsangpel 15:1-35
3. Pim ēnēm ya mēnaut 15:36-18:22
4. Pim ēnēm panē ya mēnaut 18:23-
21:16
5. Pim wii kaatak ulmēaut 21:17-28:31

*Yesu pi Ngēēngk Pulö wes mēpēnēak kup
mowia*

¹O Tiopilas,

Ne peene kaalak pep epwer retēng ē
yaningk. Nem ngaantak ngön retēng ē
nina pōtōn ni ēwat wēen pöt Yesu pim ya
mēmpōre ngönēn aö pēl ima pōtē ngönöt
akun pim yaat ngēs rēa

²pōrekaan mēmpō yesem Pepapē akun
mowia pöt temanōm sēen pepapök koirak
kutömweri isa. Pēl ēēn akun pötak Yesu
pi weletakaan wal ēak kutömweri nawisēn
wēen Ngēēngk Pulöök kaamök elmēen puuk
pim ngön yaaö omēn wet réak yaö elmēaö
pōrōen pitēm ya mēmpnaata ngönöt ök
maima.

³Pēl ēak kēt akun selap 40 ruuröa naē ēö
pet elmēim wakaima. Pöt pit pīn itenak pi
yok yaap wal ēak wēa wesak kōn wi kosang
mowasēpna yak pēl ēak pi wet réak ruurōen
Anutuuk songōnöt ök maima. Puuk omēn
pourö wa ngaaoök nimēak wē.

⁴Pēl ēēn akun nentak Yesu ngön yaaö om-
narö pit wa top ēak wēen Yesu pi pitēm ngön
kosang wesak epēl ök mēēa. “Ar teēntom
Yerusalem kak sēp wasnganok. Ar eprek
om kor ön. Pēl ēēn nem Pepapök Ngēēngk
Pulö nimpēnēak neen ök neaan nem arēn ök
niia pō nimpnaat.

⁵Ngaan ök niak pöt omēn eptaanök ngaan
Son pi i yaaptak öngre ompōrö i momēa.

Ēn kot nent wē pöt nem Pepapök Ngēēngk
Pulöök i ket ēak nimēēpnaat.”

Yesu kutömweri isa

(Maak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁶Akun nentak kaalak Yesu pim ngön yaaö
omnarö pit Yesuring Olip tomök sē wē ru-
urö pit epēl pēlpēl mēēa. “Aköp aē, tiarim
ēaröa ngaanēer eima pōl ni yok pangk aan
Israel omnarö tiarimtok tiarimēt nener
ngarangk ēēpen ma won?”

⁷Pēl maan pi kanggiir epēl ök mēēa.
“Iteneē. Nem Pepap pimtok akun nen-
ten yaö wasēn wia pötakök omēn puot
orööpnaat. Yaö ēa pötakök omēn pöt orööpna
akun pōten ar ēwat nasēngan.

⁸Pēl ēēnēetak ar epēl kōn wiaan. Pi
weēre kosang kēsang ar nimpēnaat, akun
Ngēēngk Pulö arim ngēsē waisēpna pötak.
Pēl ēēn ar nem ngōnta omnarö pēl sak wē
nem songōnte tekeri wesak Yerusalem om-
narōen ök méak aö aö ē yesem Yutia omēn
muntarōen ök méak om aö yesem Sameria
omnarōen ök méak aö yesem kaare yang
nantē sē pet irēp. Pēl ēēn omēn pourö neen
ēwat sēpnaan.”

⁹Akun pötak Yesu pi ngön epot ök mē
pet yairēn Anutuuk koirak kutömweri isa.
Pēl ēēn ruurö pit mopöök iteneim wēen
kepēltak is ilēak kō sak sa.

¹⁰Pi sēen pit ngaarēkēl om iteneim wēen
tapētakēer omēn naar pitēm naē oröak
taueēa, ulpēen kōlam panēēwaar mēauwaar
pōaarök pitēm epēl ök mēēa.

¹¹“Kalili omnarö, ar oröp morēen
mopöökēl we riak itnakaim? Yesu pi
Anutuuk koirak o kutömweri yawis. Pi
peene ar itenaan yawis pi tapēl kaalak
irapnaap.”

Yutasē urtakēp koir ulmēa

¹²Yesu pim ngön yaaö omnarö pit
Olip tomōkaan kaalak Yerusalem kakē sa.
Tomōkaan kakē saö pöt wali won, om wan
kilomōta pōta ök.

¹³Pēl ēak Yerusalem kaöökē öngpök
sē oröak el wesak ka wet réak pitēm sē
wakaim wiak sa pötak sē ilēa. Pēl ēak ka
kaö ngaarēkēl wieēa pōrek sē wel aisēak
wakaima. Pit omēn eporö, Pitaare Son,
Semsre Entru, Pilipre Tomas, Patolomiuure
Matiu, Sems muntap Alpias pim ruup,
piire Saimon pi ngaan Rom kamanēp sēp
mowasēpēnēak aima omēn tok pötakaanēp,
piire Yutas muntap Sems muntapē ruup.

¹⁴Pit omēn piporö öng narōaring pit pourö
wa top ēak wēa. Maria Yesu pim ēlēp, pi-
ire pim yokoturö pit pourö wē Anutuun ök
maima.

¹⁵Akun nentak Yesu ru 120 pōrö kaalak
wa top ēak wē Pita pi pitēm tekrak wal ē
tauak epēl ök mēēa.

¹⁶ “Nemorö, Ngëengk Pulöök ngaanëer elmëen omën omp ak Tewit puuk ngönën pepeweri ngön nent retëng ëaö pöt peene kë oröa. Pi Yutas pöp omën Yesu moröpnarö mësak kan pet elmëen Yesu moröaup piinök ëa. Pöt Yutas pi kawi ngentiin muntap pim urtak sëpna pötenök ëa.

¹⁷ Tiar ëwat wë. Yesu pi Yutas tenring öpënëak mëëaup. Pël ëen Yutas pi tenring ya waup.”

¹⁸ Pi pël ëak Yesuun kup mowia utpet pöta sumet waup. Pël ëak pi sum pötaring yang lup nent sum ëa pöt, kawi ngentiak yaat pör menak oröa.

¹⁹ Pël ëen Yerusalem kakë omën pourö pit ngön pöt wak wë yok wel wia wesa. Pël ëak pit yang pöta yapinte Akeltama pël mëëa. Yapin pöta songönte pöt epël, Omën lita yanget.

²⁰ “Tewit pi tan pep Sam pöweri Yutas pimëen epël retëng ëa.

‘Pim kaat om pas wiaap.

Omën namp pötak öpan.’

Ën Sam pöweri tan munt nentak epël ëa.

‘Omën muntapök pim urtak sak pim ya mëna pöt kaalak mëmp.’

²¹⁻²² Pötaanök tiar omën munt namp pim urtak koir ulmëëpenaan, Yesu pim ngön yaaö omnarö 11 tenim naë. Pël ëen puuk Aköp Yesu weletakaan kaalak wal ëa pöt apnaap. Pötaanök tiar omën namp tiarimté naëlaan koirëpenaan. Pi ngaan pan tiarring wëen Sonök Yotanëk Yesu i yemomëen ite-naupök om wë yewaisem wëen Anutuuk Yesu koirak mopöök kutömweri yawisën ite-naö pöpök.”

²³ Pita pi ngön pël ök maan pit omën naar tekeri wesa. Nampë yapinte Yosep, omnaröak Pasap pël yamëëa pöp, pim yapin munt nent Sastas pël yamëëaup. Ën nampë yapinte Mataias.

²⁴ Pöaar wël ë ulmëak Aköpön epël ök mëëa. “O Aköp, ni omën pouröa lupötön ëwatëp. Pötaanök niin pëlpël yeniak. Omën epaare naëaan namp ma nampök ya epët wak Yesu pim ngön yaaö omnamp pël sëpnaap?”

²⁵ Pël ëak puuk Yutas pim ya sëp wesa epët mëmpnaan. Pi pöt yok sa, Aköpë pimëen kaare yang yaö elmëäö pörekë.”

²⁶ Pël mëak talëpök isëpënëak itena pöt Mataiasök isa. Pël ëen pit pi il moulmëen Yesu pim ngön yaaö 11 pitring wakaima.

2

Ngëengk Pulö irëa

¹ Yuta omnaröa akun ngëengk kësang nent yapinte Pentikos pël ya pötak Yesuu ingre mor saurö pit ka nentak wa top ëak wëa.

² Akun pötak pit kakaati wëen omën nem-pel mopöökkaan uure kapkapëer kent ket ëak

teëntom irë pitëm wëa ka pötak ilëak pangk ëak wieëa.

³ Pël yaëen pit itaangkën omën pitëm tekarak oröa pöt es wilëngre yangap pötë ök sak kom kap ëak omnaröa rangk ngentia.

⁴ Pël ëak Ngëengk Pulö Yesuu ingre mor saurö pitëm lupötë ilëak peö ëak pit weëre kosang kësang kaamök elmëen ngës réak ka nantëëroa kakë ngönötrëng ngön ök aima.

⁵ Akun pötak Yuta omën ka waliitëaanörö Yerusalem kak së peö ëak wëa. Pit ngönëntaan kent ëak pitëm kaat sëp wesak së wëa.

⁶ Pël ëak wë pit u pömpelën kat wiak naë së ityeengka pöt Yesu pim ruurö pit omën sa pöröa ngönötë ngönën ök maan kat wiak yaan sa.

⁷ Pël ëak epël mëëa. “Elei, omën ngön ya eporö pit pourö Kalili omnaröep.

⁸ Pit tol ëakök aan tiar neenem ngönötë kat yawi?”

⁹⁻¹¹ Tiarim kakë ngön ke nentere nent kësang wia. Pël ëaatak tiar ka poutë ngönötëël ya kësangöt Anutu pim weëre kosangööring yamëngkauten kat yawi. Itneë. Tiar narö Patia yangrakaanörö, narö Mitia yangrakaanörö, narö Ilam yangrakaanörö, narö Mesopotemia yangrakaanörö, narö Yutia yangrakaanörö, narö Kapatasia yangrakaanörö, narö Pontas yangrakaanörö, narö Esia yangrakaanörö, narö Prisia yangrakaanörö, narö Pampilia yangrakaanörö, narö Isëp yangrakaanörö, narö Lipia yangrak Sairini kak naëaanörö. Tiarim naëaan, narö Rom kakaanörö, Yuta yaapöröere köpël Yuta panëëroa öngpök ilëaurö. Ën tiarim naëaan naröeta Krit kustaakaanörö, narö Arepia yangrakaanörö. Yaap pan, tiarim kakë ngönöt selap wiaatak yok pangk tiarimté ngönötë Anutu pim weëre kosangring ya yamëngka pöta ngönte ök niaan kat yawi.”

¹² Pël mëak pit yaan sak kön selap ëak neneren epël maima. “Elei, pit tol ëak epël ya?”

¹³ Pël yemaan naröak ökre wasiin wesak epël mëëa. “Pit wain i ngaat nak kön irikor ëak ya.”

Pitaak omnaröen ngönën ök mëëa

¹⁴ Pitëmënt pël aö yesën Pita pi Yesuu ngön yaaö omnarö 11 pitëm naëaan wal ë tauak maan ngön ëak epël mëëa. “Yuta omnarö, ar tenim karuröere Yerusalem kak wëaurö, ar këëkë wesak kat wieë. Pël ëen omën e yaarö epëta ngönte ök niamaan.

¹⁵ Arim naëaan naröak ten i nak kön irikor ëak wë yak pël aim. Pöt won. Peene wangam kan ngolöp 9 kilok yaë. Talëp epëtak i nak kön irikor yeëa?”

¹⁶ Epët Anutu pim ngaanëer tektek om-namp Soel piin epël ök maan retëng ëa.

17 'Anutuuk epêl ya. Ënëm pan yangaakê wêwêet won wasuma akunetak nem Pulô wes mêên irêak yang poutê omnarô pangk elniipnaat.

Pêl êên arim koont yokoturô pit nem ngôn pôt war wesak apnaat.

Ën omp ulwas narô pit pôt, nook wangar ke pêlôt rê moolamaat.

Ën omp ulôpôrô pitta nook wangar rê moolamaat.

18 Yaap, akun pôtak nem Pulô wes mêên iraan

inëên òngre ompôrô pitök nem ngôn ompyaut war wesak ôk apnaat.

19-20 Pêl êên akun pôtak elmêên mopöök retêng kêsang orôopnaat.

Kêtêp röök wiipnaat.

Ën ngoonöp pôt, i môak omên iitê yaarô ke pöl koröp orôopnaat.

Pêl êên yangrakta tapêl yaaröön ar yaan sak êênêêt.

Es koulôpre es yaapre omên i ôköt orôopnaat. Omên pipot wet rêak orôopnaat.

Pêl êên Aköp nem akun kaêet orôopnaat.

21 Pêl êên omên namp pi neen merêk neaan pôt ne pi kama ômaat.'

22 Soel Anutu pim tektek ngôn yaaup puuk ngôn lup pôt retêng êa. Pêl êên ênëmak Pita puuk muntat kaalak yal menak epêl ôk mêêa. "Israel omnarô, ar kêêkê wesak kat wiaan. Ne peene Yesu Nasaret kakaanêp piin ôk niamaan. Anutu puuk omên pipop weêre kosang retêng ke nampre nampôt tiarim it kôpêlôt pet elniipênak wes nimêaup. Anutu puuk weêre kosang pôt mangkên wak irêa pôt arim naë orôa. Pêl êaut ar yok êwat wê.

23 Ën nganêêr Anutu puuk Yesu pimêên kôn wia pölök arök omên utpet ngaarô pitêem naë wes mêên pitök kêra yetaprak môa.

24 Pêl êên Anutu puuk weletakaan wal ê moulmêa. Weleta kêlangôn ke nentere nent kat wia pôtê òngpôkaan ent ê moulmêa. Pi weletak kosang sak wii naôn êa.

25 Iteneê. Omên omp aköp Tewit pi nganêêr pan wetete ngôn nent Yesu pim naë omên orôopna pôtään retêng êa.

'Ne itaangkên Aköp pi neering wêaup.

Pi nem naë pan wê.

Pêl êên ne omên nantôn kas naêngan.

26 Pôtäänök nem lumper êrêpsawi panê yeê.

Pêl êak êrêpsawi tan yaamem nem korôpwerta omên ompyaut orôopnaataan kor wê.

27 Orôp morêênök? Ni ne sêp newasên welaarôa wii kaatak ôma saltak wal ê neuléan.

Ni nim ya omên ompyauw welaarôa kaöök wieê sôp êêmêak nenêaan êan.

28 Ni yok wet rêak wêwê ngolöp ompyaut ôma pôtakaan pêt elnêaup.

Pêl êak akun poutê neering wêên ne êrêpsawi om eim ômaat.'

29 Pita puuk Tewitê retêng êa pôt ôk mê pet irak yal menak epêl mêêa. "O karurô, ne ngôn epêt tekeri wesak ôk niamaan, omên omp aköp Tewit pim ngôte. Ngaan panêêr pi wel wiin yang kel weerauppe. Pêl êaup pim yanget Yerusalem kak eprek e wiaan iteneim wê epêt.

30 Tewit pi Anutu tektek ngôn yaaô omnamp Anutuuk piin kosang wesak epêl ôk mêêa. 'Nim êarôa naëaan nampök nimeê ôk omên omp ak sêpnaat.'

31 Tewit pi Anutu pim omnant êêpna pôtôn pi wet rêak êwat sa. Pêl êak Anutuuk Kristo Yaô Mêêaup welaarôa naëaan wal êêpnaap pôteta ôk mêêa. Pêl êak pi epêl ôk mêêa.

'Anutu pi omên pöp sêp mowasên welaarôa wii kaatak wieê sôp naêpanêêp.'

32 Omên pöp Yesu Anutuuk welaarôa naëaan wal ê moulmêên ten itenakök pôtakaan ngôte arên ôk niain.

33 Pêl êaup pi Anutu pim pepapök yok pim yaapkêetakêl moulmêên weêre kosang kêsang wak wê. Pêl êên Pepapök nganêêr kup mowia pöl Ngêêngk Pulô mena. Pêl êautak omnant arim itampôore kat wi pêt yeê epot Yesu pim Ngêêngk Pul ten ninaô pö.

34 Pêl êaup tiar êwat wêep. Tewit pi pimtêênök ngôn epot naên. Pi kutômweri nasênêpök om ngôn epot epêl êa.

'Anutu puuk nem Aköpön epêl ya.

Ni wais nem yaapkêetakêl ôm.

35 Pêl êeê neen kor wêên pôt omên nimêên kôore tok yaaô piporô nook maan nim weêre kosangöökê karök ilapnaat.'

36 Pôtäänök Israel omnarô ar epêl kôn wieê. Yesu epop arök kêra yetaprak môan pöp Anutu puuk kaô wes moulmêên pi tiarim Kristo pim Yaô Mêêaup pêt sak wê."

Omên selap pan lup kaip tiin i momêa

37 Pita pi pêt maan omnarô pit pôt kat wiak pitêem lupôt kônôm êa. Pêl êên narô pit Pitaan pêt mêêa. Ën narô pit ngôn yaaô omên muntarôen pêt pêt mêak epêl mêêa. "Karurô, ten töl êên?"

38 Pêt maan Pita pi pitên epêl ôk mêêa. "Ar neenem utpet yaaut kasêng mampun. Pêl êên Anutuuk arim ketôt ent elniin ar Yesu Kristo pim ru ulôpökôrô pêt sak ônê pôtään ten ar i nimêënaan. Ar pêt êak wêên Ngêêngk Pulô nimpnaat.

39 Pôt orôp morêênök? Anutu pim ngôn kosang wesa pôt epêl wia. 'Ne omên epot ningkên pôt arimêntre arim korôngre ruurôere ên omên yang êl epotê wêaurô pourô pangk elniipnaat.' Omên epot Aköp tiarim Anutu puuk omên pourô yas niaan pim naë sêpnaarô tiar nimpnaat.'

40 Pita pi ngön pöt ök më pet irak kaalak ngön nant kosang wesak epël ök mëëa. “Omën utpet yaauröaring ar pourö kö sénganëën.”

41 Pël maan omën kësang pan pit ngön pöt kat wiak kön wi kosang wesa. Pël één Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök i momëa. Akun pötak omën i momëa kësang pan, 3000 pörö, pit Aköpök wet réak kön wi kosang yewesa pöröaring erën ë moulmëa.

42 Omën pël ëa pörö pit Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök omnant rê moulopna pötaan kent pan ëeima. Pit pël ëak wa top ëak kaömp ngawi neimeë Anutuun yaya maöre kimang maö pël eima.

Ingre mor saurö ompyaö wakaima

43 Anutu puuk kaamök elmëën pim ngön yaaö omnarö weëre kosang ke nentere nent yaëën omnarö pöten itenak yaan seima.

44 Pël één omën wet réak Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit lup kopëtemer sak wë pitëm omnant neenemot wieëa pöt sêp wesak ngawingawi ëeim wakaima.

45 Pël ëak akun nantë pit pitëm yangre omën nantë sumat wak pöt kaömp sum ëak omën ngöntök yaaurö meneima.

46 Pël eimeë akun poutë pit Anutu pim ngönën tuptak wa top ëak pitëm kaatë kaömp ngawi në pël eimeë ërëpsawi yaautaring wakaima. Pël ëak pit lup kopëtemer sak wë kaömp ngawi neimeë, Anutuun yaya maima.

47 Pël één Yerusalem kak omën wëaurö pit pitëm wëwë pöten itaangkën ompyaö pan ëa. Pël één kët poutë Aköpök omën muntarö koirak kön wi kosang yewesa pöröaring yal men moulmëa.

3

Omën ing il téaup ompyaö mowesa

1 Kët nentak wiap kan 3 kilok Yuta omnaröa Anutuun kimang yamëëa akun pötak Pitaare Son piarip Anutu pim ngönën tup kaöetakë sa.

2 Pël ëak itaangkën ngönën tup kaöetak ka kanër pitök ka kan ompyaur pël yamëëa pöra naë omën namp ing il téaup wëa ngaanëër ëlëpë yaatakaan pël ëaup wilaup pi pimtök kan sak waisak pël naën yaaup. Pi akun poutë omnaröak wak sé moulmë pël yeëa. Pël één omnarö Anutu pim ngönën tuptak ilëak yaaröön sumatön kimang maim yeëa.

3 Pël ëaö pöpök Pitaare Son piarip Anutu pim ngönën tup kaöetak ilapënëak yaëën sum kot nent mampënëak mëëa.

4 Pël één piarip pörek tauak omën pöpön it kökö ngëneë Pitaak epël mëëa. “Ni tenipön itan.”

5 Pël maan pi omnant mampënëak ya wesak piaripön itena.

6 Pël één Pita puuk epël mëëa. “Yaköm, ne kot nim nimpaat won. Pël ëaatak ne omën maim nent wa pötaar ni nimpaan. Yesu Kristo Nasaret kakaanëp pim weëre kosangöök ök niamaan. Wal ëak kan sé.”

7 Pël mëak Pita puuk mor yaapkëësi moröak kaamök elmëak wal elmëën tapëtakëër pim ingesiar el mö rëën kosat kosang sa.

8 Pël ëak ingesiar ompyaö sëën pi sörok olëak tauak kan ing ëa. Pël ëak piaripring Anutu pim ngönën tup kaöetak ilëak kaalak kan ing ëak sörok olëak Anutuun yowe mëëa.

9 Pël één omën Anutu pim ngönën tup kaöeta kakaati wëaurö pit itena pöt pi kan ing ë Anutuun yaya yamëëa.

10 Pël één pit itenak epël mëëa. “E, omën epop pi Anutu pim ngönën tup kaöeta ka kan yapinte ompyaur pörek wë sum kimang yaaup,” pël mëëa. Pël mëak pit omën pöpön itenak pim naë oröa pöten yaan sa.

Pitaak Anutuun ngönën tup kaöetak ngönën ök mëëa

11 Omën pöp pi Pitaare Son ent ë moulmëak sépnaaten kaaö ëa. Pël ëak pi piaripring mor yal ëak Anutu pim ngönën tup kaöetak purpur omnarö pitëm ëapë yapin ngamp Solomon pël yamëëauweri wëën omnarö pit yaan sak sé pitëm naë wa top ëa.

12 Pël één Pita pi pitën itenak epël mëëa. “O Israel nem karurö, ar epëten yaan sak ëëngan. Tenip tenpimtë weëre kosang nentak omën epët naën. Arök tenpim ngönën wak wëaö pötaan omën epop ompyaö sa wesak tenipön itaangkan. Won.

13 Omën epët Anutu pimtök yaë. Anutu, pöp pi tiarim ëarö Apramre Aisakre Yakop pitëm yaya maima pöp, tiarim Anutu, puuk pim inëënëp, Yesu, pim weëre kosangöt tiarën pet yaalni. Pöp ngaan arök kaöaröa naë wes momëënak pimëën ngön ya mënaup. Pël ëak Rom yang ngarangkëp Pailat pi mangkën puuk kan wes momëëpënëak ëa pöt

14 arök kosang ngentiak omën wotpil ompyaö pöp kasëng menaurö. Mak, ar ke urak Pailatën maan Yesu pim urötak omën yamëngkaup wii kaatakaan kan wes mëën sa.

15 Pël één arim ngöntaan pitök tiarim omën wëwë ompyaut yaningkaup mëna. Pël ëaupök Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëën wëwëtarang wëën tenip itenaut. Pötaanök pöta ngönte ök aim wë.

16 Tenip Yesuun kön wi kosang yewasën pim weëre kosangööring omën epop ompyaö yemowas. Yaap, Yesu pi tenip piin kön wi kosang wasënëak kaamök elnia pötak omën epop arim itöök ompyaö sak wë.

17 “Ngöntre karurô, ne arên êwat wê. Arre arim kaôarôak Yesuun utpet elmëaurô. Pêl ëautak ar pim songönte êwat nasên wê yak pêl elmëaurô.

18 Pêl ëaap Anutu pim ngaanëer tektek ngôn yaaô pôroen ôk maan tekeri wesa pôt kê orôa. Pi ngaan epêl mëëa. ‘Kristo Anutu pim Yaô Mëëaap pi kêlangôn kaô pan kat wiipnaap.’

19 Pêl mëëa pôtaanök ar arim lupôt kaip tiak Anutu pim ë pêl elmëën. Pêl ëën arim saunat won niwasëpnaan.

20 Pêl ëak wê ënëmak Anutu puuk ulôpre moup elniak arim lupôt weëre kosang niwasëpnaan. Pêl ëak kaalak Yesu Anutu puuk tiarim kama niôpënëak Yaô Mëëaô pôp arim naë wes mëëpnaan.

21 Pêl ëëpnaatak pi kutômweri om wê Anutu pim ngolôp ngolôp wasëpna akun mowia pôten kor wê. Pêl ëëpënëak ngaanëer Anutu tektek ngôn yaaô omên ngëëngkôrôen ôk maan tekeri wesa.

22 Pôt Moses puuk nant epêl ëa. ‘Anutu, tiarim Aköp, puuk tektek ngôn yaaô namp wes mëën waisëpnaat. Pöp arimté naëaan namp. Pêl ëën Anutu pi neen yaô elnëa ke pêlëp. Ar pim ngôn apna pipôt pout ngar ön.

23 Ën omên Anutu pim tektek ngôn yaaô omnampë ngôn kat nawiin ëëpna pôrô Anutu pim omnarôaring naôpan. Pit kô sëpnaat.’

24 Moses puuk ngôn pêl retëng ëa. Pêl ëën Anutu pim tektek ngôn yaaô omên muntarô Samuelre pim kasgaël pôroen ngôn ôk maan tekeri wesa pôt peene tiarim tektrak yaarô.

25 Ngôn epot Anutu puuk tektek ngôn yaaô omnarôen maan pitök pitëm këmôtëaan ngaanëer retëng ëën wiakaimautök peene tiarim naë kêët yaarô. Tol ëënak wasngan. Ar pitëm kurmentëkaanorô. Pötaanök ngôn kosang wia epêt Anutu puuk arim ëarôaan ëaô epêt ar pourôaan yes. Kat wiewë. Anutu puuk Apramôn epêl ôk mëëa. ‘Ne nim ëere kôrôorô ulôpre moup elmëën yangerak omên pourô pangk ë pet irëpnaat.’

26 Pêl ëak Anutu pi pim Inëënpôn yaô mëak wes mëën wet réak arim ngësë waisa. Pi ulôpre moup elniin arim utpet yaaut sëp wasënëak waisa.”

4

Pit Pitaare Son ngôn yaatak moulmëa

1 Pitaare Son piarip omnarôen ngôn ôk maim wëën kiri ar yaaurôere Anutu pim ngönën tup kaôeta polisôrôa ngarangkëpre Satusi ngönën omnarô piarpim naë sa.

2 Pit sé kat wiin piarip Yesu pim wel wiak weletakaan wal ëa pôta ngönte ôk mëak

tiarta wel wiak tapêl wal ëëpenaarô omnarôen pêl ôk maim wëën pit sé kat wiak piarpimëën ya sangën kôn wia.

3 Pêl ëak këtëp irë ilapënëak yaëën yak om morôök ëlpamök ngôn ya mëmpënëak wii kaatak moulmëa.

4 Ën piarpim ngôn ôk maima omên pôrôa naëaan omên kësang pan saareet 5000 pôrô Yesuun kôn wi kosang wesa.

5 Ëlpamök ngönënë ngarangkôrôere kaôarôere ngôn kosangôtë ngarangk yaaurô pit pourô Yerusalem kak wa top ëa.

6 Anas kiri ar yaaurôa wotôököp piire Kaiapas, Sonre Alesantaare Anas pim kurmentëkaanorô pit pourô wa top ëak wëa.

7 Pêl ëak wa top pôtak Pitaare Son piarip pitëm tektrak tau moulmëak pêlpêl mëëa. “Arip talëpôn maan pimtok pimté weëre kosang ningkënak omnamp ompyaô wesaauwaar? Ma talëpë yapinte mëak ompyaô wesaauwaar?”

8 Pit pêël maan Pita pi Ngëëngk Pulô pim lupmeri peô ëën epêl ôk mëëa. “Omên kaôere ngarangkôrô,

9 ar tenpim omnamp ngaanëer ing i tëaup ompyaô mowesan pôten pêlpêl yeniak.

10 Pötaanök arên ôk niaan Israel omnarô ar pourô êwat seë. Yesu Kristo Nasaret kakaanëp pim weëre kosangôök omên arim tektrak taua epot ompyaô sak wê. Arök Yesu Kristo pôp kêra yetaprak möön wel wiaupök Anutuuk weletakaan wal ë moulmëa.

11 Ngönëntak ngôn nent epêl wia.

‘Wap omên ka ôk yarëaurôa wêl ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.’

Wap pôta yapinte Yesu.

12 Pi tapöpök tiar niwak wëwë ompyautak niulëëpnaap. Yang epera rangk omên wê eporô tiarim naëaan nampök tiar niwak wëwë ompyautak niulëëpna pôten yaô neni-aan. Yesu pimënt kopêt tapöp.”

13 Pêl maan ngönën ngarangkôrô pit yaan panë sa. Pôt Pitaare Son piarip kaô wonaar. Pêl ëak piarip êwat kaatak neilaanaarök wa top kaôetak ngôn apnaaten kas kôpêl weëre kosangring ôk mëëa. Pêl ëën pit piaripôn epêl wesa. “Piarip Yesuring wê weëre kosang epêl wa,” pêl wesa.

14 Pêl ëak pit itaangkën omên ingesiar ompyaô mowesa pôp piarpim naë yaap taaan itenak ngôn kangiir mapnaat pangk naën ëën sëp wesa.

15 Pêl ëak omên kaôarô pitëmënt ngónaak apënëak piarip ka ngerô nentakêl wes momëa.

16 Pêl ëakök pitëmënt ngôn epêl ë kopëta wesa. “Tiar omên epaar tol elmëëpen? Omên Yerusalem kak wëa pôrô pit epêl kôn wia. ‘Omên weëre kosang epêt omnarô yok pangk naënganëët. Retëng piarpim yaë epêt

tiar yak newasngan.' Ngarangkõrõ tiar piarpim ëa põt kaar newasngan.

¹⁷ Kopëtet om ulõl sak sëpan põtäänõk tiar ngõn ë kosang wasën piarip kaalak Yesu pim ngõnte naën ëëpnaan."

¹⁸ Pël mëak pit kaalak piaripõn yas maan koirak së tau moulmëak Yesu pim ngõnte omën muntarõen õk mapanëak nga mëëa.

¹⁹ Pël maan Pitaare Son piarip tauëë Pitaak ngõn kangit epël mëëa. "Arimtok omën eptepar kom ëak iteneë. Kan taltakëer ompyaut? Ten arim ënëm ëën ma Anutu pim ënëm ëën? Pël ëautak ten Anutuu ënëm ëëna põt arim ënëm naëngan.

²⁰ Tenip yok pangk pim ngõnte anaaten kaaõ naëngan. Omnant Yesu pim yaëën ten-pim itenak kat wiak pël ëaõ pipot tenip yok pangk ngep naëngan."

²¹⁻²² Omën Anutuuk pim ingesiar ompyaõ mowesa pöp pim krismakiat omën naar ulpëen il wesaup pöp pi ulwas wonõp. Pël ëën omnarõ pit Anutuuk omën pöp ompyaõ mowesa põtään Anutuun yaya mëëa. Põtäänõk ngõnënë kansolõrõ pitõk piarip këlångõn kat mowiipënëak itaangkën kan won ëën ap wesak piarip kaalak omnarõen ngõn õk mepanëak nga mëak wes mëën sa.

Ingre mor saurõ pit ngõnënë õk apnaataan weëre kosang õpënëak Anutuun kimang mëëa

²³ Pitaare Son piarip wes mëën kaalak piarpimorõa naë së kiri ar yaaõ kaõarõere ngõnënë ngarangkõrõa ngõn mëëaõ põt õk mëëa.

²⁴ Pël ëën kat wiak pit pourõ kõn kopëtaõ wesak Anutuun epël õk mëëa. "Nuuukëer kaõap, ni kutõmwer ket ëak põweri omnant mowian. Pël ëak yanger ket ëak põrak omnant moulmëan. I kaõ ket ëak i kaõõkë omnant moulmëan.

²⁵ Ni ngaan panëer Ngëëngk Pulõ elmëën tenim ëap omën omp akõp Tewit nim inëën ngaanëpõn maan ngõn nent epël retëng ëa. 'Tol ëënak kõpëlõrõ neen ya sangën ëa?

Ën tol ëënak omnarõ nemëën kup riipënëak ëa?

²⁶ Yang omp akõrõere wotõõkõrõ ne Akõpre nem Yaõ Mëëaup nga elnipënëak wa rongan ëa.'

²⁷ Ngõn põta këët peene e yaarõ. Põt orõp morëën? Yerusalem ka kaõ eprek omën omp akõp Erot piire Pontias Pailatre kõpël omnarõ pit Israel omën kaõarõaring wa top ëak Yesuun nga elmëëpënëak ëa. Pi nim Inëën ompyaup ni ngaan ya yaõ mëëaup.

²⁸ Pit wa top ëak omnant orõõpënëak ngaan nim kopëta wes menan põpõn nga kupre wap wieima. Pël ëeim wëën omnant orõõpënëak ëan põt nimtë weëre kosangõõk elmëën orõa.

²⁹ Põtäänõk ten peene ni tenim Akõpõn kimang yeniak. Omnarõ pit nga kup yari põtäänõk ni ten nim inëënõrõ kaamõk elniaan kas kõpël nim ngõn ompyaut war wesak õk menaan.

³⁰ Ni kaamõk elniaan yauman omnarõ ompyaõ mowesak weëre kosang it ngolõp ke nampõt nim inëën ru ngëëngkëp Yesu pim weëre kosangõõk mëmpunaan."

³¹ Pit Anutuun ngõn pil õk maõ së pet yairën ka pitëm wëa põt moup ket ëak mõa. Pël ëën Ngëëngk Pulõ pitëm lupõtë ilëak peõ ëën pit Anutuu ngõnte kas kõpël omnarõen ngës rëak õk maõ sa.

Ingre mor saurõ pit lup kopëtemer sak wakaima

³² Akun põtak omën Yesuun kõn wi kosang wesa põrõ pit lup kopëtemer sak pitëm naëaan nampõk epot nemtëët põt naën. Won. Pitëm omnant pout ngawi wiak wakaima.

³³ Pël ëak Yesuu ngõn yaaõ omnarõ weëre kosang kësang wak pitëm Akõp Yesu weletakaan wal ëa põten omnarõen õk maan Anutuuk omën piin kõn wi kosang wesa põrõ komre kolap kaõ elmëën pit ompyaõ wakaima.

³⁴⁻³⁵ Pël wakaimëë pitëm tekrakaan nampõk omën nentaan ngõntõk naën. Pit tol ëakõk pël eima wasngan. Pitëm naëaan nampõk kaare yangatë sumat wak põt Yesu pim ngõn yaaõ omnarõ pitëm naë wak së mangkën kom ëak ngõntõk yaarõ meneima.

³⁶ Akun põtak omën namp pim yapinte Yosep pi pitring wakaima. Omën põpõn Yesu pim ngõn yaaõ omnarõ pitõk pim yapin nent Panapas pël maima. Yapin põta songõnte Omnarõ Lup Ketumõn Yemowesau. Pi Yuta omnamp Liwai pim kumentëkaanëp Saipras kustak wilaupt.

³⁷ Omën pöp pim yang lup nent omnarõ menak sumat wak ngõn yaaõ omnarõa naë së kom ë mampënëak mena.

5

Ananaiasre Sapaira

¹ Panapas pi pël ëa. Ën omën põrõa naë õngre omp naar wëa. Ompöpë yapinte Ananaias. Ën õngöpë yapinte Sapaira. Ananaias puuk pim yang lup nent omnarõ menak sumat wa.

² Pël ëak kaõ nent yoolõk wasëpënëak kaõ nent élëëp wia. Pël ëën pim õngöp piita élëëp wia põten kõn wiin ompyaõ ëa. Pël ëën pi sum kaõ nent wak së ngõn yaaõ omnarõ menak, e tapët pël mëëa.

³ Pël ëën Pitaak piin epël õk mëëa. "Ananaias, Seten puuk nim lupmer utpet panë niwasën Ngëëngk Pulõõn morõk elmëëmëak

nim yangeta sumat wak kaô nent ëlëp wian.

⁴Ni wet réak yanget sum naën wieëa akun pôtak yang pôt nîmtëët pël wieëa. Ën ënëmak ni yang pôt omnarô menak sumat ningkën wan pôt nîmtëët. Orôpmorëënök ni sum kaô nent ëlëp wiak ngôn kaar ëaup? Nim ngôn kaar pipët ten omnarôen pëen nenian, Anutuun kaar yemaan.”

⁵⁻⁶Pël maan Ananaias pi ngôn pôt kat wiak wel wiak sê ngentia. Pël ëën yokoturô pit kat wiak sê pim sokur poë korôpôök kôr koëak wak sê yang kel weera. Pël ëën omnarô pit ngôn pôt kat wiak kas kaô panë ëa.

⁷Kot nent wë ngôpngôp ëak 3 aôa pël won yesën pim òngôp Sapaira pim ompôp wel wia pôten kat nawiin yak Pita pim kaata kakaati sê ilëa.

⁸Pël ëën Pita pi epël pëlpël mëëa. “Arip yangeta sumet epët pëen wauwaar ma?” Pël maan òngôpök epël mëëa. “Yok nim wan pi tapëtëp.”

⁹Pël maan Pita puuk epël mëëa. “Aripök Akôpë Pulôôn morök elmëënë pôten kôn wiin kengkën sa ma? Kat wiaam. Omën nim ompôp yang kel weeraurô pit ka kanrak pi yawir niinta niôpnaat.”

¹⁰Pël maan tapëtakëër òngôpta wel wia. Pël ëën yokoturô pit kaalak wak sê pim ompôpë naë moweera.

¹¹Pël ëën Yesuu ingre mor saurôere omën muntarô ngôn pôt kat wia pôrô pourô kas kësang panë ëa.

Retëng it kôpëlôt mëna

¹²Akun pôtak Yesu pim ngôn yaaô omnarô pit weëre kosang it ngolôpôt kësang omnarôaan elmëa. Pël ëën omën Yesuun kôn wi kosang wesa pôrô pit Anutuun ngônën tup kaôetak purpur omnarô pitëm ëapë yapin ngamp Solomon pël yamëëauweri wa top ëak Anutuun ôk maim wakaima.

¹³Pitëmënt pëen pël ëeim wëen omën muntarô pitëm wëwëatôn itenak pit ompyao wëaurô pël yamëëaurô yak pitring ôpnaaten kas ëeima.

¹⁴Pël ëaatak omën kësang pan Akôpôn kôn wi kosang wesak pim ingre morôrôringal yal mena.

¹⁵Pël ëën Yesuu ngôn yaaô omnarô pit pitëm yaat om mëmpô yesën omnarô pit pitëm yauman omnarô wak sê kamtaôökë kan ëôök urôtring wi moulmëa pôt pit epël mëakök ëa. “Pita pi kamtaôök yesem pim moresök morôpnaat. Ën nent pôt pi yesën pôt pim kônôpök pitëm rangk ilap riak sëen ompyao sëpnaat.” Pit pël mëak wak sê mowieima.

¹⁶Pël ëën Yerusalem kak we naôôkaan naôökë ka pôtëaan yauman omnarôere omën pitëm lupôtë urmerarô wëaurô pourô

wak sê Yesu pim ngôn yaaô omnarô pitëm naë orôôn waô ë momëak ompyao mowesa.

Ensel nampök ngôn yaaô omnarô wii kaatakaan ent ë moulmëa

¹⁷Ënëmak kiri ar yaaurô pitëm wotôökôpre omën piiring wëaurô pitëm yapinte Satusi, pit Yesuu pim ngôn yaaô omnarôa yaaô pôtôn itenak war kôn wiak ya sangën ëen utpet mowasëpëneak kôn wia.

¹⁸Pël ëak sê ngôn yaaô omnarô wak wii kaatak moulmëen utpet yaaurôaring wëa.

¹⁹Pël ëën rô kan Anutuun ensel nampök wii kaata kanwer të mowiak ngôn yaaô omnarô wël ëak mësak orô epël ôk mëëa.

²⁰“Ar Anutu pim ngônën tup kaôetak sê wëwë ngolôpta ngönte omnarôen ôk man.”

²¹Pël maan pit ngôn pôt ngar wak wëen këtëp ngampi yoolaan ngônën tup kaôetak ilëak ngës réak omnarô ré moula.

Pit pël ëeim wëen kiri ar yaaurô wotôökôpre pim omnarô pit Yuta omën kaôarôen yas maan ngônënë kansolôrô wa top ëa. Pël ëak wii kaata kaôapë ngësël ngôn wes mëa, Yesu pim ngôn yaaô omnarô wii kaatakaan koirak waisëpëneak.

²²Pël ëaatak ngônënë polisôrô pit wii kaata kakaati sê itaangkën Yesu pim ngôn yaaô omnarô pit won wieëa. Pël ëën pit kaalak ngônënë ngarangkôrôa naë sê pitën ôk mëëa.

²³“Ten wii kaatak sê itaangkën kan ngarangkôrô wëen ka kanôtta om wari seëa. Pël ëaan ten koirëneak kakaati sê itaangkën won wieëa.”

²⁴Pël maan ngônën tup kaôeta polisôrôa kaôapre kiri ar yaaurôa wotôökôp pôt kat wiak kôn selap wiak neneren epël mëëa. “Pitëm yaë pipëtakaan orôpôt orôöpëneak yaë?”

²⁵Pël aô yeem wëen omën namp pitëm wa topôök sê epël ôk mëëa. “Kat wieë. Arim omën wii kaatak ulmëan pôrô pit ngônën tup kaôeta kakaati sê omnarôen ngônën ôk maim wë.”

²⁶Pël maan polis ngarangkëpre pim koturô pit sê Yesuu ngôn yaaô omnarô koirak sa. Pit koirak yewaisem tang nemomôôn, omnarôak pit kël momôopanëak kas ëa.

Ngôn yaaô omnarô pit ngônënë kansolôrôen kas naën, ngôn ôk mëëa

²⁷Pit Yesu pim ngôn yaaô omnarô koirak kakaati sê ngônënë kansolôrôa naë tau moulmëen tauaan kiri ar yaaurôa wotôökôpök pitën epël pëël mëëa.

²⁸“Ten arën Yesuu ngönte anëëtaan nga nenian ëan ma? Ma arök kôn wiin pôt omën pasit yaë ma? Yerusalem omnarôen ngôn pôt ôk maan pitök tenën Yesu môan pël apna pôten ar kent yeë.”

²⁹Pël maan Pitaare karurô pit kangiir epël mëëa. “Ten yok pangk ar yang omnarôa

ngönte ngar naöngan. Ngön Anutu pim ök niia pöta enëm eënaat.

³⁰ Arök Yesu këra yetaprak möön wel wia. Pël ëaupök tiarim ëere körööröa Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëa.

³¹ Pël ëak Anutuuk koirak së pimtë naë ulmëen pim yaapkëetakël wë. Pël ëen Anutu puuk kaö wes moulmëen tiarim kepönöök wë kaamök elniak Israelörö tiarim kanöökël pourö wa nuulëen utpetat kasëng mam-punëen. Pël ëen Anutuuk arim utpetat wa moolapnaat.

³² Ngön pöt tenök ök yeniaan Ngëengk Pulöökta omën pötön war wesak yenia. Anutuuk omën pim ngönte kat yawiaurö ten Pulö yaningk."

Kameliel pi ngönënë kansolöröen ngön yaaö omnarö kön wialök elmëepënëak mëëa

³³ Ngönënë ngarangkörö ngön pöt kat wiak ya sangën ëen Yesuu ngön yaaö omnarö mëmpënëak ëa.

³⁴ Pël yaëen Parisi omën kaö namp Moses pim ngön ë kosang wesaut rë yemoulaup pi pitëm tekarak wëa, pim yapinte Kameliel. Pit omën pöpön kön wiin ompyaö yaaup. Puuk ngönënë ngarangköröa tekraakaan wal ëak Yesuu ngön yaaö omnarö ka kaö nerakël wes momëen sa.

³⁵ Pël ëen pitën epël ök mëëa. "Israel omën nem karurö, tiar omën eporö omën nant elmëepënëak pöt kön wialök elmëepënaan.

³⁶ Kat wieë. Ngaan panëer won, peen peen omën namp wakaima yapinte Tiutas. Pimtök pimtën kön wiin, 'Ne omën kaöap,' pël wesak omnaröen maan omën kësang 400 ke pël ëak yang ngarangkëpön nga elmëepënëak sa. Pël ëen narö pitök pi mëngkën pim iri wëaurö pit pim ngön pöt sëp wesak repak sa.

³⁷ Pël ëen kaalak Yutas Kalili omnamp puuk omën muntarö wak Rom yang ngarangkëpëen nga elmëa. Pël ëa akun pötak yang ngarangkëp pi ka poutë omnaröa yapinöt wë yesën ngaarö pitök pöpta mëna. Pël ëen pim iri wëauröeta pim ngönte sëp wesak repak sa.

³⁸ Pël ëaut pötaanök Yesuu ngön yaaö eporöen tiar mop mowiak itöök elmëaapa. Pitëm ngön epot omën pëenök yeëa pöt won sëpnaat.

³⁹ En omën puot Anutuuk kaamök elmëen pim weëre kosangöök yeëa pöt tiarök yok pangk il nemowasngan. Pötaanök mowëen it mongënaapa. Tiar pël yeem Anutu pimtën nga elmëënganak."

Ngön yaaö omnarö Yesuu yapintaan ëö sëpna pöten ërëpërëp ëa

⁴⁰ Pël maan ngönënë kansolörö pit Kameliel pim wes mëen sëpënëak ëa pöt ngar wa. Pël ëak pit Yesuu ngön yaaö omnarö koirëpënëak maan koirak sëen

ngönën ngarangköröak polisöröen maan pës möön epël mëëa. "Ar kaalak Yesu pim ngönte omnaröen ök manganok." Pël mëak wes mëen sa.

⁴¹ Pël ëak Yesuu ngön yaaö omnarö pit wa toptakaan orök yesem ërëpsawi ëa. Pöt Anutuuk pitëm ya mëna pöten itaangkën yok pangk ëen pit Yesuu ngöntaan yok ëö mon-gawisëpnaat pël wesa.

⁴² Pël ëak kët ël epotë pit ka yaapötëere Anutuu ngönën tup kaëetak së omnaröen Yesu Anutu pim Yaö Mëëaup ngön ompyaö pöt ök maima.

6

Pit omën 7 ëak ngön yaaö omnarö kaamök ëëpënëak moulmëa

¹ Akun pötak Yuta omën narö Yesuu ingre mor saurö selap sak wë tok nentepar pitëm tekarak kom kap oröa. Pöt Krik ngön yaauröak Yuta ngön yauröen kaaö ngön mëak epël mëëa. "Kët poutë omën omnant ngöntök yaurö kaömp yemangkem ar Krik ngön yauröa öng kapirörö ompyaö wesak nemangkën ë yeë."

² Pël ëen Yesu pim ngön yaaö omnarö 12 pöröak Yesuu ingre mor sauröen yas maan së wa top ëen epël ök mëëa. "Kat wieë. Kaömpre monat kom yaaö ngön pötak tenim ya mëmpëna kanöt il yeniwari pipët pangk naën yaë. Tenim ya kë pöt Anutu pim ngönte omnaröen ök nianëak ëaut.

³ Karurö, ar peene arim naëaan omën 7 ëak kom ë moulmëen pitök omnant kom ëëpëna ya pöt ngarangkëp. Pit omën Ngëengk Pulö pitëm lupötë wieëa könringöröak moulmëen.

⁴ Pël ëen tenimtokëer kët ël epotë Anutuun ök maimeë pim ngönte tekeri wesak ök ni-aim önaan."

⁵ Pël maan omën pourö ngön pöten kent ëak omën eporö ulmëa. Wet réak Stiwen omën pöp pi Anutuun kön wi kosang pan yewesau Ngëengk Pulö pim lupmeri peö ëaö pöp moulmëa. Pël ëak namp Pilip, namp Prokoras, namp Naikena, namp Taimon, namp Pamenas, namp Nikolas Antiok kakaanëp, pi kópël omnamp ngës réak Israel omnaröa ngönën wak wëaö pöt yaaup. Pël ëak Yesuun kön wi kosang wesaup. Pit omën piporö moulmëa.

⁶ Pël ëak pit Yesu pim ngön yaaö omnaröa naë moulmëen pitëmëen Anutuun ök mëak pitëm moröt kepönötë mowiak welaköt elmëa.

⁷ Anutu pim ngönte ulöl sëen Yerusalem kak omën wëaurö pitëm naëaan selap pan Yesu pim ru sa. Pël ëen kiri ar yauröa naëaan selap pitta Yesuun kön wi kosang wesa.

Yuta omnarö pit Stiwen wali wa

⁸ Stiwen pi Anutuuk komre kolap elmëak ngônëné weëre kosang ke nentere nent kaamök elmëen retëng weëre kosang omnarôa yok pangk naënganëët omnarôa tektrak mëneima.

⁹ Pël yaëën omën narô Stiwen pim yaaô pötön kaaô ëeima. Omën pörö pit tok nentak wë Yuta omnarôa ngônën tup nent, yapinte wii natëënrôa ka pôtak wa top ëeima. Omën pörö pit Alesentriaare Sairini kakaanörö. Èn narô Silisiaare Esia yangrakaanörö. Pit së wa top ëak Stiwenring ngôn nga ela.

¹⁰ Pël ëaap Pulöök kaamök elmëaan yak pitök pi il nemowasën ëa.

¹¹ Pël ëën pit omën narôak Stiwen pimëën ngôn mööngk réak mapëna yak sum elmëen pitök ngôn mööngk réak epël mëëa. “Pi Moses tiarim ëapre Anutuun pim këmtakaan utpet wesak yaan ten kat wiaut.”

¹² Pël maan omën pörö pit omën yaapöröere ngônëné ngarangköröere ngôn kosangötë ngarangkörö pit es nga mowesak Stiwenë naë së morôak wais ngônëné kansolörôa tektrak tau moulmëa.

¹³ Pël ëak omën ngôn kaar apnaaröeta piring tau moulmëen kaar epël mëëa. “Omën epop pi akun poutë Anutuu ngônën tup ngëëngk epëtere Mosesë ngôn kosangötön utpet wesak yaaup.

¹⁴ Ten kat wiin pi epël ya. ‘Yesu Nasaret kakaan pipöpök ngônën tup epët tööl komun ëak Mosesë ngaantak tiarim ëarö ngôn mena pötë urtaköt wiipnaat.’ ”

¹⁵ Pël maan ngônën ngarangk kaðarö pourö pit Stiwen pim ë kosaöön it kökö mongnaan ëwa panë téak enselörôa ë kos koröp orôa.

7

Stiwen pi ngônëné kansolöröen ngôn ök mëëa

¹ Pël ëën kiri ar yaaurôa wotöököpök Stiwenën epël pëlpël mëëa. “Ngôn e ya epët kaar ma yaap?”

² Pël maan pi kangiir epël ök mëëa. “Nem pepere karurö, ar nem ngôn epët kat wieë. Anutu, ëwa pepap, pi ngaanëër tiarim ëap Apram pi Mesopotemia yangerak om wëënaar Anutu pi pim naë orôak epël ök mëëa.

³ ‘Ni nim omënerë kaare yanger sëp wesak nem yang pet elniima pörök së öm.’

⁴ Pël maan pi Kaltia yang pör sëp mowesak ka kaö naö Aran pörök së wëën pim pepap wel wia. Pël ëën ënëmak Anutu puuk wes mëen kaalak yang Israel omnarö tiarim wë eprekël waisa.

⁵ Pël ëaap Anutu pi yang lup nent pimtëën panë wesak, ‘Epët nemët, pël apna nent wël ë nemangkën ëa. Won pan. Anutu pöp om epël kosang wes ök mëëa. ‘Ènëmak yang epër

nimpaat. Pël ëën nim ruure ëarö orôak pep sak öpnaat.’ Pël mëëaö akun pôtak Apram pim öngöp ru nawilën ëa.

⁶ Pël ëën Anutuuk kaalak ngôn munt nent epël ök mëëa. ‘Nim ruure ëarö yang maim nerek së wëën omën pörök wëaurôak ngarangk elmëen ya pas mëneim sum won öpnaat. Pël ëën pörökörö pitök këlangön ya pas mangkën krismaki 400 pil wakaimpënaat.

⁷ Pël ëën ënëmak nook omën pit këlangön kat mowiipna pipörö ngôn ya mëmpaat. Pël ëën ënëmak nim ruure ëarö pit yang pör sëp wesak yang eprek wais wë neen yaya neaimpënaat.’

⁸ Pël mëak Anutuuk Apramre ëaröaan pim ngôn kosang wes mëëa pöt pet elmëëpënëak Apramön pim ruure ëaröa koröp kaut ilëpënëak ök mëëa. Pël ëën omnarôak koröp kaut ila pötën itenak Anutu pim Apramön ngôn kosang wes mëëa pötën kön wiipnaan. Pël ëën wëak pim öngöp yokot namp wila yapinte Aisak wë akun 7 ëak won sëën 8 pôtak koröp kaut ila. Pël ëën Aisak puuk wë pim ruup Yakop wilak tapël elmëa. Pël ëën Yakop puukta wë pim ruurö 12 pörö tapël elmëa. Pël ëën pöröak wë 12 tapël ëak pitëm naëaan Israel omnarö tiarim kur 12 ëak orôa.

⁹ “Yakopë ruurö pit omp kaö sak wë Yosepëen këëpöt kön mowia. Pël ëak pi omën narö mës menak sumat öpënëak kön wiak mangkën pit koirak Isëp yangrakë sa. Pi pörök së inëën ru sak wë waur eima, sum won. Pël ëën Anutuuk pi sëp nemowasën,

¹⁰ könöm nant pim naë yaaröön Anutu puuk ngarangk elmëeima. Pël ëak Anutuuk pi ël kaamök elmëak kön tektek kaö mangkën Pero Isëp yang omën omp aköp pim naë wëën piin itaangkën ompyaö ëën kaö wes moulmëen puuk Isëp yang ngarangkëpë yaat ngarangk ëa. Pël ëak wë Pero pim kaata yaat pour pi ngarangk ëak wakaima.

¹¹ Pël ëën wë ngöntök kësang nempel Isëpre Kanan yangrak orôak wiaan omnarö kaömpëen utpet ë yesën Israel tiarim ëaröeta tapël ëa.

¹² Pël yeem Yakop pi kat wia pöt Isëp yangrak omnarôak wet réak akun pötään kaömpöt wa kön wiaut wia. Pël maan pi ngôn pöt kat wiak tiarim ëarö pim ruurö ngës réak wes mëën Isëp yangrak së kaömp wak waisa.

¹³ Pël ëak wais wë akun nentak kaalak sa. Së oröön Yosepök nanöröen epël ök mëëa. ‘Ne arim nangap Yosep.’ Pël yemaanak Pero piita Yosepë nanöröen ëwat sa.

¹⁴ Pël ëën Yosepök nanöröen epël ök mëëa. ‘Ar së tiarim pepap Yakopön maan wais eprek Isëp tiarim karuröaring öpenaan.’ Yakopë omën kurmentëkaan pörö 75.

15 Yakopre pim kuröökaan pörö Isëp yan-grak sê wê ulöp sak we pöök wel wia.

16 Pël èen ènëmak pit pouröa kosat wak sê omën yangaöökë wieëaurek Sekem pörek weera. Yang pör ngaanëer Apram puuk Emo pim omnaröa naëaan sum ëa.

17 "Israel omnarö pit Isëp yangerak wê ulöl sa. Pël èen Anutu pim Apramön yang yaö mëea pörekë sêpënëak Isëp yanger sêp wasëpna akun mena pöt temanöm sa.

18 Pël ëa akun pötak Isëp omën omp ak munt namp öröa, pöp Yosepön köpëlëp.

19 Omën pöpök Israel tiarim ëere körörören morök elmëak epël maima. 'Ar ru wilak pöt wak sê pëlëer mowiin. Pël èen wel wiipnaan.'

20 Pël maan akun pötak Moses pi pim ëlëpök wilak itaangkën pim möönre koröp ompyaö èen itenak ëlëpök ngarangk ëak kapa yemangkën ngoon naar namp won sa.

21 Pël èen ëlëp pi yang ngarangkëpë ngönte ngar wak Moses wak sê pëlëer mowia. Pël èen yang ngarangkëpë koontupök sê koirak pim ru ket ëak ngarangk elmëeima.

22 Pël eim wëen Moses pi kaö sak wê Isëp omën kaöaröa naëaan kön tektek wak kaö panë sa. Pël ëak pi ya kësangöt wak ngön weere kosangringöt pitën ök maima.

23 "Wê ènëmak krismaki 40 ëak won sêen Israel omën pim karurö kaamök elmëëpënëak kön wia.

24 Pël ëak pi yesem itna pöt Isëp omën nampök Israel omën namp möa. Pël èen pi pim karip kaamök ëak Isëp omnampë utpet elmëa pöta kangiir Isëp omnamp mëna.

25 Pël ëa pöten Moses pi epël kön wia. 'Nem omnarö pit neen epël kön wiipnaan. "Anutuuk pi kaamök elmëen tiar Israel omnarö Isëp yangrakaan nikoirëpënëak yaö mëëaup," pël kön wiipnaan.' Pël ëa pöt pit pël kön nawiin ëa.

26 "Ka urak wangam kanök Israel omën naar nga yaalën pi ngeröök yaalmëem epël mëea. 'Arpimënt tapaarök yeëerek nga elngan.'

27 Pël maan omën ngöntöp ngep ëak yamöa pöpök Moses mök ë moolëak epël mëea. 'Talëpök ni tenim kaö sak wê ngön ë pet irumëak niia?

28 Ma nim peen kusi Isëp omnamp mënan pöl kaalak neenta nemëmpëak yaan ma?'

29 Pël maan Moses pi ngön pöt kat wiak yang pör sêp wesak Mitian yangerak kas sê wakaim wê öng namp wak yokot naar wila.

30 "Moses pi yang pörek wëen krismaki 40 ëak won sêen akun nentak yang pultak Sinai tomök ikanöök këra kot nementëk es wëlëng yokota. Pël èen Anutu pi enselëpë ök sak es wëlëngöökë öngpök wëen

31 Moses pi pöten itenak yaan sak itaampënëak naë yesën Aköpök epël ök mëea.

32 'Ne nim ëarö Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.' Pël maan Moses pi yaan sak reireë urak kaalak itaampnaaten kas ëa.

33 Pël yaëen Aköpök epël ök mëea. 'Ne ngëengkëp yang eprek wê. Pötaan yang nim tauaan pipët welakët yak kan wariaarek nim ing korötepar përe ola.

34 Ne itaangkën Isëp omnaröak nem omnarö utpet moweseim wê. Pël èen ne kat wiin pit ya utpetaring wê neen merëk neaim wê. Pötaanök ne pitëm könömöt ent ë moolamëak yewais. Wal ë. Wes nimëen Isëp yangerakë sumëen."

35 Stiwen puuk kaalak epël ök mëea. "Moses pi ngaanëer Israel omnarö pitök pim ngönte wa moolëak epël mëea. 'Talëpök ni tenim kaö sak wê ngön ë pet irumëak niia?' pël mëea. Pöt pit omën pöp Anutuuk Israel omnarö pit ngarangk ëak këemre këlangönë öngpökaan ent ë moulmëëpënëak yaö maan wëen enselëpök këra kotumentëk es wëlëngöökëan ök mëea pöten pit köpël pötaanök.

36 Pël ëak Moses puuk omën pörö mësak yesem Isëp yangerakaan i kaö Köp Möauukaan yang pultakë pötë yesem retëng ke nampöt mëneim wëen krismaki 40 ëak won sa.

37 Pël ëak Moses puuk Israel omën pimoröen epël ök mëea. 'Anutu tiarim Aköp puuk tektek ngön yaaö namp wes mëen waisëpnaat. Pöp arimtë naëaan namp. Pël èen Anutu pi neen yaö elnëa ke pëlëp,' pël mëea.

38 Moses pi tapöp ngaan yang pultak omnaröaring wa top ëak wakaima. Pi akun pötak tiarim ëaröaring wëen ensel Sinai tomök ngön ök mëea pöp piarip pouwaar wëa. Pël ëëëak Moses pi Anutu pim naëaan pim ngön lëngë nasëpanë pöt wak tiarimëen mena.

39 Pël èënak tiarim ëarö pit Moses pim ngön pipët wa olëak kaalak Isëp yangerakël sêpënëak ëa.

40 Pël ëak pit Moses pim nanëp Eron pim naë sê örök epël mëea. 'Moses pi tiar Isëp yangerakaan mësak wais eprek niulëak pi talël sa wes? Ten köpël yaëëerek nuuk omën kön nent ket ë nin pötak tenim omp ak sak wotöök réak mës niwak sëpnaan.'

41 Pël mëak akun pötak purimakaö ru kön namp ket ëak animao narö möak kön kaar pöpëen kiri ar ë mowiak pitëmtë omën ket ëaö pötaan ërëpsawi elmëeima.

42 Pël eim wëen Anutuuk mopöök omnant wia epot këtre ngoonre ari puotön yaya mapënëak pit kasëng momena. Omën pipot Anutu pim tektek ngön yaaö omën nampök epël retëng ëa.

'Israel omnarö ar yang pultak imeë krismaki 40 ëak sa.

Akun pöta animaö kiri ar ëeiman.

Pël êan pôt nemêên won.

⁴³ Ar wet réak omnant arimté ket éautôn yaya maimaurô.

Pël êak ar omp ak kaarêp Molok pim poë korôp ngônên tup kaarkaarte tiak wak

pötaring omp ak kaarêp Repan pim ari kônte wak sa pël eimaurô.

Pötaanök peene nook ar kama niwak wes nimêên maimerek Papilon yangrakê sênêên.

⁴⁴ “Tiarim êarô pit yang pultak wakaima akun pôtak poë korôp ka nent Anutu pi pitring wê pöta ôkre waste tiak wak ima. Ka pôt Anutu pimtok Mosesên ôk rapnaal pet elmêên ôk réak wak ima.

⁴⁵ Pël êên ênêmak tiarim êarôak poë korôp ka pôt pitêem peparôa naëaan wak Yosuaaring imeë yang munt ner Anutuu omên yang pôrek wëaurô waô ë momëa pôrek sê orôa. Pël éaut poë korôp ka pôt om wiakaim wiaan yang omên omp aköp Tewit pi orôa.

⁴⁶ Pël êên Tewit pim wëwëeten Anutu kent elmëa. Pël êên Tewit pi Anutuun epël kimang mëëa. “Ne yok pangk ni, nem êap Yakop pim Anutu, nimêên ngônên tup ompyaô nent ôk ram ma?”

⁴⁷ Pël mëëautak omên omp aköp Solomon, Tewit pim ruup, puuk ka pôt ôk rêa.

⁴⁸ Pël éaap Anutu O Ngaarêkêp pi ka omên moresök ôk yera epotê pêên naöpanêpôn tektek ngôn yaaô omnampök pël êa.

⁴⁹ “Aköp pi epël êa. Ne kaöap kutômweri wë omên pout ngarangk êak wëaup.

Ën yang pipêr nem weëre kosangöökê iri wia.

Pötaanök arök yok pangk ka nent nem wel aisëëê kê sumaan ôk nenerangan sa.

⁵⁰ Iteneë. Nemtok nem omên ket éaô epot pout il wesak wë.”

⁵¹ Stiwen puuk kaalak kansolôrôen epël ôk mëëa. “Arim lupotê wa olêere kön utpet pôtök peô êak wë kôpêl omên ket êak Anutuu ngônête kat nawiin yaaurô. Ar kêt ël epotê Ngééngk Pulöökê ngônötta wa olaim wëaurô. Tiarim êarô pit pim ngônöt wa olaimaurô. Arta tapêl yeë.

⁵² Yaap, tiarim êarô pit Anutu pim tektek ngôn yaaô omnarô pitêem naëaan namp ôp sa wasngan. Pourô utpet mowesa. Pit omên wotpil waisêpnaapôn tektek ngöntak war wesak éaô pôro pourô ménak won wesaurô. Pël éaurôak peene arökta omên wotpil tapöp ngaarôa naë wes mëên mëna.

⁵³ Tiar tapörôak Anutuu naëaan ngôn ë kosang wesa pôt ôpenêak enselörôak tiarim êarôen ôk mëëautak arta ngôn pôtê ênêem naên yeë.”

⁵⁴ Stiwen pi pël maan ngônênê kansolôrô pit ngôn pôt kat wiak ya sangên êên kê ruru kön wia.

⁵⁵ Pël êên Ngééngk Pulö pim lupmeri ilêak peô êa. Pël êên pi we riak itena pôt Anutuu naë ëwa kësangpel éaan Yesu Anutu pim yaapkêetak tauaan itena.

⁵⁶ Pël êak Stiwen pi pitên epël ôk mëëa. “Kat wieë. Ne peene itaangkên kutômwer kan têên Omên Kêêp pi Anutu pim yaapkêel tauaan ityaangk.”

⁵⁷ Pël yemaan kansolôrô pit Stiwen pi Anutuu yapinte ngep yaë wesak kat wiapanêak kat ur wariak ngôn kaêpre ngôn êak wal êak sê morôak

⁵⁸ weruak Yerusalem ka pöökê wiléngkêel kolili sê olêak kël momôa. Pël êak omên pimêên ngôn aima pôrôak pitêem ulpêênôt pêréak omp ulwas nampê yapinte Sool pim naë rongan ë ulmëa.

⁵⁹ Pit pi kël yemomöön Stiwen pi kimang ngöntak Aköpôn epël ôk mëëa. “O nem Aköp Yesu, ni nem könöp kama neô.”

⁶⁰ Pël mëak rar rê wesirak ngôn êak epël mëëa. “Aköp, ni omên utpet yaalnê eporô kangit mangkan.” Pi ngôn pil ôk më pet irak wel wia.

8

Sool pi Yesuu ingre mor saurô utpet moweseima

¹⁻² Sool pi Stiwen mëngkên ya kê sa. Pël êên omên ngônên kat wiaurô pitök pim sokut wak sê yang kel weera. Pël êak pit ingre ya ilak aima. Pël êa akun pôtak Yerusalem kak omên wëa pôrôak ngês réak Yesuu ingre mor saurô mëmpô waô êak rep momêên Yutia yangrakaan Sameria yangrakê sa. Pël êên Yesu pim ngôn yaaô omnarô pitêemnt Yerusalem kak wakaima.

³ Pël éaan Sool pôpök Yesu pim ingre mor sa pôro utpet mowesak pitêem kaatê kakaati ilêak ôngre omp pourô morôak wii téak wak sê wii kaatak ulmëa.

Pit Sameria kak ngôn ompyaut ôk mëëa

⁴ Yesu pim ingre mor rep momêên saô pôro pit neenem yesautê pim ngônête ulôl wesak ôk maô sa.

⁵ Pël ë yesên Pilip pi Sameria kak sê omnarôen Kristo Anutuu Yaô Mëëaup pim ngônête ôk mëëa.

⁶ Pël yemaan omên kaô pan pim naë wa top êak reténg omnarôa it kôpêlôt éaô pôtôn itanak pim ngônôt kêêk pan kat wieima.

⁷ Pël yaêên omên selap urmerarô pitêem lupotê wëa pôro waô ë mëên merêkre ngônêêr orôak sa. Pël yaêên omên kosat kël waare kan utpet yaaô pourô ompyaô panê sa.

⁸ Pël èen omèn Sameria kak wëaõ pörõ Pilip pim ëa pöten itenak ërëpsawi kaõ pan ëa.

⁹ Akun pötak kak taprek omèn namp wëa pim yapinte Saimon pi kempre pölang pöt ëwat panëëp. Pël èen Sameria kak pörëkë omnarõ pit pim yaaõ pöten yaan sa. Omèn pöp omnarõen pi pitëm kaõap pël maim yeëa.

¹⁰ Pël èen kak pörëkë omèn kotre kaõ pourõ pit pim ngõn mëëaõ pöten këëkë pan kat wiak epël maima. "Omèn epop pi weëre kosang kaõ pan wak Anutuu naëaan irëa."

¹¹ Yaap, pit akun wali pim yaaõ pötõn itenak yaan sak pim ngõn yaaüt këëkë kat wieima.

¹² Pël eim wëënak Pilip pi waisak Anutu pi omnarõ wa ngaõök nimëak wë pöpë ngõn ompyaõ pötre Yesu Kristo Anutu pim Yaõ Mëëaup pim ngõn ompyaõ pöteta òk maan omèn narõ piin kön wi kosang wasën Pilip pi omèn pörõ i momëa.

¹³ Pël èen Saimon piita Yesuun kön wi kosang wasën Pilipök i momëen Pilipring wakaima. Pël ëak pi Pilipë retëng kësang ke nalõt yaaõ pötõn itenak yaan sa.

¹⁴ Yesu pim ngõn yaaõ omnarõ pit Yerusalem kak wë Sameria omnarõ Anutuu ngõnte wak wëa pöt kat wiak Pitaare Son wes mëen itaampõ sa.

¹⁵⁻¹⁷ Pël ëak pitëm naë së orõak itaangkën pit Aköp Yesu pim ru ulöpõökörõ pël sak wëa pötaan i momëen wëa. Pël ëaap itaangkën Ngëëngk Pulõ pitëm naë neiraan wieëa. Pël èen Pitaare Son piaripök Ngëëngk Pulõ pitëm lupötë ilapna pötaan kimang mëak piarpim moresiar pitëm kepõnõtë rangk mowiin Ngëëngk Pulõ pitëm lupötë ilëa.

¹⁸ Pël èen Saimon pi Yesu pim ngõn yaaõ omnaarë moresiar omnarõa kepõnõtë yemowiin Ngëëngk Pulõ pitëm lupötë ilëa pöten itenak pi weëre kosang pöt piarpim naëaan sum ëëpënëak kimang mëëa.

¹⁹ "Arpim weëre kosang wa pipët nampun. Pël èen nookta omnarõa kepõnõtë nem moresiar mowiin Ngëëngk Pulõ pitëm lupötë ilapnaan."

²⁰ Pël maan Pita pi epël mëëa. "Ni korar pan yaanëp. Nim sum pötak yok pangk Anutuu naëaan Pulõ sum ëëm wesak yaan. Pötaanök nim sumetaring utpet kak sumëët.

²¹ Anutu pi nim lupmeri itaangkën yok pangk naën. Pötaanök ni tenring ya epëtak naõn ëëm sa.

²²⁻²³ Yaap, ne niin ëwat wë. Nim lupmer warre kaur pömpelök peõ ëak wiaan utpetatök par elniak wë. Pötaanök ni pipot kasëng menak Aköpõn kimang maan puuk nim utpetatë saunat lupmeri wia pipot won niwasëpnaan."

²⁴ Pël maan Saimon pi piaripõn epël mëëa. "Arip nemëen Aköpõn kimang maë. Pël èen

omnant nim yenëaan pöt nem naë kaalak naarõõn ëëpnaan."

²⁵ Pitaare Son piarip ngõn weëre kosangringõt pël òk mëak Yesuu naëaan ngõn kat wia pöt òk mëak Yerusalem kakë sa. Yesem Sameria yangera õngpök ka wieëa pötë ngõn ompyaüt òk maõ sa.

Pilipök Itiopia omnampõn ngõn ompyaüt òk mëëa

²⁶ Ënëmak Aköpë ensel nampök së Pilipõn epël òk mëëa. "Wal ëak ëngkël së Yerusalemëlaan kan Kasa kakël sa pipõök sum." Kan pö yang pultak yesau.

²⁷⁻²⁸ Pël maan Pilip pi wal ëak sa. Yesem itaangkën omèn kaõ namp Itiopia yangerakaanëp piita kan tapõök yesa. Omèn pöp Itiopia yangerak õng aköp yapinte Kantesi pim kaatere ya omnarõa ngarangkëp, pi Yerusalem kak së Anutuun yaya mëak kakë sëpënëak kar pol osörõak weruak yaaõ naõök wel aisëak yesem Aisaia Anutuu tek tek ngõn yaaup pim pep retëng ëauwer sangk kelõ yesa.

²⁹ Pël yaëen Anutuu Pulõök Pilipõn epël òk mëëa. "Ni kar osörõa weruak yes ëngkõökë naë së."

³⁰ Pël maan Pilip teëntom së itaangkën omèn pöp Aisaia pim pep ngaan retëng ëa pöwer sangk kelõ yesa. Pël èen pi omèn pöpõn pëël mëëa. "Ni ngõn sangk yaalën pita songõnten ëwat wëen ma won?"

³¹ Pël maan pi kanggir epël òk mëëa. "Omèn nampök pet naalënëen ëëpna pöt ne tol ëak ëwat sum? Pötaanök ni nem naë wais wel aisëak òk nea."

³² Pël maan Pilip pi karõökë ngaarëk is wel aisëak omèn pöpë ngõnëen pepeweriaan sangk kelõ yesa pöten kat wia. Pöt epël.

"Omnarõa sëpsëpörõ mööpënëak wak yes pöl elmëa.

Sëpsëp ruurõa ëpõt ilëpënëak yaëen këlël naën yaë pöl ngõn won sak wëa.

³³ Omnarõ pit pi ngep ëak utpet elmëak ngõn yaat wotpil wesak namëngkën ëa.

Pit pim wëwëet won pan wes moolaan pim yangerakë wëwëet won sa.

Omnarõ pitök pim ru wilëpnaarõn itnaampan."

³⁴ Omèn kaõ pöpök Pilipõn epël pëlpël mëëa. "Omèn epop ngõn epot pintëen ya ma omèn nampëen ya?"

³⁵ Pël maan Pilipök ngõn kangit òk mëëa. Pi ngës rëak Anutu pim ngõnëen pepeweriaan omèn kaõap pim sangk kela pöt war wesak Yesu pim songõnte pim ngõn ompyaüt pöt òk mëëa.

³⁶ Pël ëak kamtaõök om yesem omèn kaõ pöpök i kaõ naõõn itenak Pilipõn epël òk mëëa. "Itan. I kaõ nent ëngk wiaap. Ni yok pangk ne i nemëem ma won?"

³⁷ [Pël maan Pilip pi epël mëëa. “Nim lupmerök Yesuun kôn wi kosang wasên pôt ne yok pangk i nimëëmaat.” Pël maan pi epël mëëa. “Ne Yesu Kristoon pi Anutuu ruup pôt kôn wi kosang yewas.”]

³⁸ Pël mëäk pi karaô leng ëëpên maan leng ë ulmëên piarip i kaôötak ngemë Pilipök i momëa.

³⁹ Pël ëäk piarip i kaôötakaan yaaprën Aköpë Pulöök Pilip kama wak yang maimerekël sa. Pël ëên omën kaöap pi Pilipôn itnaangkën ëäk pim sêpënëäk sa pöl yesem ërëpërëp kaô ë sa.

⁴⁰ Ën Pilip pi itaangkën pi Astot kak wëa. Pël ëäk Astot il mowesak kan yesem kamtaôök ka wieëa pôtë Anutuu ngôn ompyaut ök maô yesem Sisaria kak sê orôa.

9

*Sool pi lup kaip tiak ingre mor sa
(Ngôn 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Sool pi Aköp Yesu pim ingre mor saurö mëmpënëäk ngôn kosang wia. Pël ëäk pi kiri ar yaaurôa wotöököpë naë sê

² pep nant Yuta omnarôa ngônën tupötë ngarangk Tamaskas kak wëaurôaan retëng ëëpënëäk maan pël ëäk Sool mena. Pep pôtë ngôn epël retëng ëa. Sool pi omën öngre omp Yesuu ingre mor saurö koirak wii téak Yerusalem kakë wak sêpënëäk wiak mena.

³ Pël ëên Sool pi sa. Seim Tamaskas kak temanöm yewasën kutömweriaan ëwa naô teënt pan irë piik ela.

⁴ Pël ëên pi yangerak sê ngentiak kat wiin ngôn nent epël mëëa. “Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet newesimën?”

⁵ Pël maan pi kangiir epël mëëa. “Aköp ni talëp?” Pël maan pi epël ök mëëa. “Ne Yesu. Ni kët ël epotë ne utpet newesimën.

⁶ Wal ëäk Tamaskas kak sê orô. Pël ëên omën nampök nim omën ëëmë pôt ök niapnaat.”

⁷ Pël yemaan omën Soolring kan pöök yesaô pôrö pit yaan sak ngôn wonök tauëë pit ngôn yamëëa pôt yok kat wieëäk omën ngôn pôt yaaô pôpôn itnaangkën.

⁸ Pël ëên Sool pi yangerakaan wal ëäk it ngaulak omnantôn itampënëäk ëa pôt pangk naën. Pël ëên omnarôak mor yal ëäk Tamaskas kak sê moulmëa.

⁹ Pël ëên akun nentepar nent om it ngaap sak wakaima. Pël yeem iire kaömpre omnant nanën.

¹⁰ Tamaskas kak pôrek Yesuu ingre mor saô namp wëa yapinte Ananiaias. Pi wangerôtë yemangk ke pël ëäk itaangkën Aköp pim naë sê ëö pet elmëäk epël ök mëëa. “Ananiaias.” Pël maan pi kangiir epël mëëa. “Aköp, ne e wëep.”

¹¹ Pël maan Aköpök piin epël mëëa. “Ni wal ëäk kan naô yapinte Wotpil kan pöök

sê Yutas pim kaatak orôak pitën epël pëlpël mam. “Omën namp Tasas kakaanëp yapinte Sool pi wë ma?”

¹² Omën pôp pi wangerôtë yemangk ke pël ëäk itaangkën omën namp pim yapinte Ananiaias pôpök sê pim moresiar kepönöök mowiin pim itöörar kaalak ompyao sa pël itena.”

¹³ Pël maan Ananiaias pi kangiir epël mëëa. “Aköp, omnarôak omën pipopôn aan kat wiaut. Pi nim omnarô Yerusalem kak wëaurö utpet yemowesaup.

¹⁴ Pël yaupök kiri ar yaaurôa kaôarö pitök maan pi omën niin yaya yeniiaurö wii tēëpënëäk Tamaskas kakë waisa.”

¹⁵ Pël maan Aköpök epël mëëa. “Ni pim ngësë sê. Omën puop pi nem ngönte wak köpël omënere yang omp akörere Israel omnarô arën ök niapënëäk yaô mëëaut.

¹⁶ Pötaanök nemtok pim ënëmak nem ngönte aô yesën këëmre këlangön orö morëëpna pötönta ök memaat.”

¹⁷ Pël maan Ananiaias pi sê ka pötak ilëäk pim moresiar Sool pim kepönöök mowiak epël mëëa. “Sool, nem karip, Aköp Yesu kamtaôök koirak ngôn ök nia pôpök nook nim itöörar nganga sêën Ngëëngk Pulö nim lupmeri ilëäk peö ëëpënëäk wes nemëên yewais.”

¹⁸ Pël maötaring omën pim itöörarë pe ëëëa pômpel ilak ungnön it nganga sa. Pël ëäk wal ë tauaan Ananiaias puuk i momëa.

¹⁹ Pël ëënak Sool pi kaömp nak weëre kosang wa.

Sool pi Tamaskas kak ngönën ök mëëa

²⁰ Sool pi Yesuu ingre mor saurö Tamaskas kak wëaô pôröaring akun nentepar ma nentepar nent wë teëntom Yuta omnarôa ngônën ka wieëautë ilëäk Yesuu songönte war wesak omnaröen epël ök mëëa. “Yesu pi Anutu Ruup.”

²¹ Pël maan omnarö pit kat wiak yaan sak epël mëëa. “Elei, omën epop pi Yerusalem kak omën Yesuun yaya yamëëaurôaan nga yaupök kaalak eprek wais tapël ëäk wii téak wak kiri ar yaaô kaôarôa ngësë sêpënëäk waisaupök tolël ëäk epël ëa?” pël mëëa.

²² Pël ëaap Sool pi weëre kosang pan wesak Yesu pi Kristo Anutu pim Yaô Mëëaup pöta ngönte ök maan Yuta omën Tamaskas kak wëaurö pit ngôn kangit mapnaat won ëa.

²³ Wë akun wali yesën Yuta omën ngönënë ngarangkörö pit wa top ëäk Sool mëmpënëäk ngôn ëa.

²⁴ Pôt pi kat wiak wëên omnarö pit Tamaskas ka pöök kël ëmöökë ëm kanrak kët kanaan rô kanë Sool mëmpënëäk nga wieima.

²⁵ Pit pël ëaan röök lupöök omën pim karurôak Sool mësak sê kolöm ëp kër naëëpök waulak ëm kë kanöök wii ngan ëäk

wilëngkëel wes momëen ngemë ngentiak oröak sa.

Sool Yerusalem kak wakaima

²⁶ Yerusalem kak sê Yesuu ruuröaring yal mampënëak ëen pit pim Yesuu ru sak wëa pöten kaar yema wesak pit piin kas elmëa.

²⁷ Pël ëen Panapas pi Sool koirak Yesuu ngön yaaö omnaröa naë sa. Pël ëak Panapas puuk Sool pim kamtaöök yesem Aköpön itaangkën ngön ök maan Tamaskas kak sê kas köpël omnaröen Yesuu ngönte ök mëëa pöten Yesuu ngön yaaö omnaröen ök mëëa.

²⁸ Pël ëen Sool pi pitring wë Yerusalem kak we naöökaan naöök kas naën Yesuu ngönte ök maima.

²⁹ Pël eimeë Sool pi Yuta omën Krik ngön yaauröaring ya mëmpöore ngön nga elö pël eim wëen pit kangir pi mëmpënëak nga kup rieima.

³⁰ Pël yaëen pim ingre moröröak kat wiak Sool koirak Sisaria kak sê wes mëen Tasas pim kakë sa.

³¹ Akun pötak Yutiaare Kaliliire Sameria yang pötë omën Yesuu ingre mor saurö pitëm naë mayaap oröak wiakaima. Pël ëaan pit Aköpë ikanöök wëen Ngëëngk Pulöök kaamök elmëen weëre kosang wak ulöl sak wakaima.

Pita pi Inias ompyaö mowesa

³² Pita pi yang poutë Anutuun ingre mor sauröa wëwëatön wa kom ë sak waisak eima. Akun nentak pi Anutuun omnarö Lita kak wëaurö pitëm naë sê oröa.

³³ Pël ëak itaangkën omën namp ingre mor kël waup yapinte Inias pöp wëa. Pi urtak pëen ka urakaimën krismaki 8 ëak won saup.

³⁴ Pël ëen Pita puuk piin epël ök mëëa. “Inias, Yesu Kristo ompyaö yaniwas. Pötaan wal ëak nim urre korumön ompyaö was.” Pël maan tapëtakëer wal ëa.

³⁵ Pël yaëen Litaare Seron ka pöteparë omën porö pit pöpön itenak lup kaip tiak Aköpë ë pël ëa.

Pitaak Tapita öp wes moulmëa

³⁶ Kak nerekë yapinte Yopa pörek Yesuu ingre mor sa öng namp wëa yapinte Tapita, Krik ngöntak Tokas pël yamëëa. Öng pöp pi kët poutë omnaröaan ompyaö elmëeimeë pit omnant ngöntök yaëen pöt kaamök elmëeim wëaup.

³⁷ Pël ëak akun pötak öng pöp pi yauman nent koirak wel wia. Pël ëen öngörö pit sokur i moirak wak sê ka ngerö ngaarëk nentak sê mowia.

³⁸ Yopa kak pörek Lita kak naë wieëa. Pötaan Yesuu ingre mor saurö pit Pita Lita kak wë pöten kat wiak omën naar wes mëen sê epël mëëa. “Ni tiarip koirak teënt sêpa.”

³⁹ Pël maan Pita pi wal ëak piaripring sa. Pël ëak ka tomök oröön mësak ka kaö ngaarëktakël isa. Pël ëen öng kapiröröak Pita tekarak ulmëak elre waar ë poë koröpre ulpëen Tokas pim öp wë korir mëak pit me-nautön pet elmëa.

⁴⁰ Pël ëen Pita pi öngörö waö ë tomökël momëen yaröön rar rë wesirak Anutuun kimang mëëa. Pël ëak sokura ngësël kaip tiak epël ök mëëa. “Tapita, wal ë.” Pël maan öngöp it ngaulak Pitaan itenak wal ë wel aisëa.

⁴¹ Pël ëen Pita puuk moresi moröak wal ë tau moulmëak öng kapiröröere Anutu pim omën muntaröen ök maan ilaan Tapita mës mena.

⁴² Pël ëen Pita pim ëa pöta ngönte ulöl sak sëen omën munt narö kësang pan Yopa kak wëaurö Aköpön kön wi kosang wesa.

⁴³ Pël ëa akun pötak Pita pi Yopa kak pörek omën pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesa namp yapinte Saimon pöpring akun wali wakaima.

10

Ensel nampök Koniliasën ngön ök mëëa

¹ Sisaria kak omën namp wëa pim yapinte Konilias pi Rom nga omën 100 pöröa wotöököp. Nga omën porö pit Itali yanger-akaan waisa.

² Omën pöp pi ngönëringëp yak pit öngre ruurö Anutuun yaya maim wëaup. Pël ëeimeë omën pöp Yuta omnarö omnantëen ngöntök yaëen kaamök ëak Anutuun ök yamëëaup.

³ Kët nentak wiap kan 3 kilok pötak pi wangerötë yemangk ke pël ëak itaangkën Anutuun ensel nampök sê piin epël mëëa. “Konilias.”

⁴ Pël maan pi enselëpön itenak kas ëak pël pël mëëa. “E Aköp tol ë?” Pël maan enselëpök epël mëëa. “Anutu pi nim kimang ngönöt kat wiak nim omën ngöntök yaaurö kaamök yaalmëan pöten itaangkën ompyaö ëen puuk kangut nimpnaat.

⁵ Pötaanök ni peene omën narö wes mëen Yopa kak sê omën namp yapinte Saimon, yapin nent Pita, pöp koirak waisëp.

⁶ Omën pöp pi Saimon yapin ngampup pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesaup pim kaatak wë. Ka pöt i kaö ëöökël wia pipët.”

⁷ Pël mëak sëen Konilias pi pim inëen ru naarre nga omën ngönëring namp piiring wëaup poröen ngön maan sëen,

⁸ Konilias pi pitën enselëpë ngön ök mëëa pöt pout ök mëak wes mëen Yopaë sa.

Pita pi wangerötë yemangk pöl ëa

⁹ Omën porö sê ka urak ëlпамök kan kourak yesem sê Yopa kak temanöm oröak itna pöt këtëp luptak wëen Pita pi Anutuun

ngõn mapênëak ka kaõ kē yesaur ngaarëkël wieëa pörekël isa.

¹⁰ Pël ëak pi kēen pan ëen kaõmp nēmpênëak yeëa. Pël ëen pit kaõmp kopëta yewasën Pita pi kor wë wangerötë yemangk ke pël ëak itaangkën,

¹¹ kutõmwer kan tēen omën nempel poë korõp kaõatë òk nempel irëa. Kaut kong nent ulõp urak wes mēen yangerak irëa.

¹² Põmpelë õngpõk animãõ ke nampre namp inre imën, kamal pörõ wëa.

¹³ Pël ëen Pita pi ngõn nent epël kat wia. “Pita, ni wal ë narõ möak ar ëak nè.”

¹⁴ Pël maan Pita pi epël mëëa. “Akõp, ne yok pangk pël naëngan. Omën epot Yuta omnarõ tenim naë nga pan wia. Pël ëen ne ngaanta nanën yaaup.”

¹⁵ Pël maan ngõn tapët kaalak rangk mëëa. “Anutu pim kaõmp numëak nimpëna pipõtõn nuuk nga wia pël angan.”

¹⁶ Omën põt akun nentepar nent orõak tēent kaalak kutõmweri isa.

¹⁷ Isën Pita pi wel aisëak pim wangerëta òk itena pöta songõnten kõn wieim wēen Koniliasë naëaan sa pörõ pit Saimon pim kaaten pēël maan omnarõak pet elmēen ka pöta ëmõökë ëm kanrak së tauëë,

¹⁸ epël pēlpël mëëa. “Omën namp yapinte Saimon, yapin nent Pita, pöp eprek wë ma?”

¹⁹ Pël maan Pita pi omën pim naë orõa põtën kõn ya mēneim wēen Ngēengk Pulõõk epël mëëa. “Kat wi. Omën naar namp ëak ni nikoirëpênëak waisaurõ e wë.

²⁰ Pötaanõk wal ëak orõ pit koirak pitring së. Nemtok wes mēen yewaisrek kõn selap ëëngan.”

²¹ Pël maan Pita pi orõak ngemë pitën epël mëëa. “Arim ap weseiman pöp ne epop. Ar tol ëënak yewais?”

²² Pël maan pit kangiir epël mëëa. “Rom nga omnarõa wotõõkõp yapinte Konilias puuk ten nim ngēsë wes nimēen yewais. Omën pöp pi ompyaõ panëëp Anutuun yaya maim wëaup. Pël ëen Yuta omnarõ pit pim wëwēeten itaangkën ompyaõ yaaup yak Anutuu ensel nampõk ni koirak pim naë sēen nim kēmtakaan ngõn kat wiipênëak mëëa.”

²³ Pël maan Pita pi omën pörõ koirak së piiring ka ura.

Ëlpamõk Pitaare omën Yopa kakaan Yesuu ingre mor saurõ pit kopëta wesak pitring sa.

²⁴ Pël ëak pit yesem kan kourak së ka nent ura. Wangam kan yesem Sisaria kak së orõa. Pël ëen Konilias pi pim nanang karurõen òk mëak wa top ëak Pitaan kangk eim wëa.

²⁵ Pël ëen Pita pi së orõak kakaati ilapênëak yaëen Konilias pi koirak ngēengk mowesak rar rë mowesira.

²⁶ Pël ëen Pitaak Koniliasën epël òk mëëa. “Wal ë. Ne ngēëngkëp won, omën nim karip.”

²⁷ Pël mëak piarip ngõnngõn aõ kakaati ilë itaangkën omën kēsang pan wa top ëak wēen Pita puuk pitën epël mëëa.

²⁸ “Ar ten Yuta omnarõa songõnten ëwat wë. Ten omën muntarõaring omnant ngawi ëënganëak kan waria. Pël ëautak Anutuuk ne arim naë waisumaaten ngel kõnõm ëënganëak wangerëtak òk neak pet yaalnë.

²⁹ Pötaanõk ne arim ngõnte kat wiak wa nanuulaan ngar wak yewais. Pötaanõk ne pēlpël niamaan. Orõp ëënak neen ngõn neeauro?”

³⁰ Pël maan Konilias pi kangiir epël òk mëëa. “Ne omën it ngolõp nenten itenak wēen kët akun nentepar nent yes. Pël ëënak niin yas niiaut. Põt epël. Ne wiap kanõk 3 kilok põtak Anutuun kimang maim wēen akun tapëtakëër omën poë korõp kõlam panëõ wetaõ namp nem naë orõak epël òk neeaout.

³¹ ‘Konilias, Anutu pi nim kimang ngõnõt kat wiak nim omën ngõntõk yaaurõ kaamõk yaalmëan põtën itaangkën ompyaõ ëen puuk ni kangut nimpnaat.

³² Pötaanõk ni peene omën narõ wes mēen Yopa kak së omën namp, yapinte Saimon yapin nent Pita, pöp koirak waisëp. Omën pöp pi Saimon yapin ngampup pol korõpõt ket ëëpênëak kopëta yewesaup pim kaatak wë. Ka põt i kaõ ëõökël wia pipët.’

³³ Pël neaan ne nim ngēsë tēentom ngõn wes nimëaut. Pël ëen ni ompyaõ ëak tenim naë was orõon ya kē yes. Pötaanõk ten Anutuu ëõetak wais wa top ëak wë. Akõp pi ngõn tol nent òk niamëak niia?”

Pita pi Konilias pim kaatakõrõen ngõnën òk mëëa

³⁴ Pël maan Pita pi ngēs rëak epël òk mëëa. “Yaap pan. Anutu pi omnarõ möõngkraar kangk naalmēen yaaup.

³⁵ Pi yok pangk omën ke nampre namp, ngõn nerre ner pimēen yaya maõ ompyaõ elmëeim wëaõ piporõaan kent yaaup.

³⁶ Anutu pim Israel omnarõ tenën ngõn òk niiaõ põtën ar ëwat wë. Pi Yesu Kristo pim ngõn ompyaut war wesak òk niia. Pi omën pourõa Akõp pël sak wēen tiar Anutuuk yal mangkën lup kopëtemer sak õpenaat.

³⁷ Ar Son pim omnarõ i momēen omën ompyaut orõa põtën ëwat wë. Põt Kalili yangerak orõak Yuta yang poutë ulõl sak sa.

³⁸ Ar yok ëwat wë. Anutu pi Yesu Kristo Nasaret kakaanëp yaõ mëak pim Ngēengk Pulõ elmēen weëre kosang kaamõk elmēen pi yang poutë ya ompyaõ mëmpõ yesem Setenë omën utpet mowesaõ pörõ ompyaõ moweseima.

³⁹ Pël èen ten pim ngõn yaaõ omnarõ pim Yerusalemre Yuta yang poutè èa põt pout iteneim wëen pit pi këra yetaprak momõõn wel wia.

⁴⁰ Pël èen yangaõõk wieë kët nentepar nent won sëen Anutuuk wal è moulmëen omèn narõen èõ pet elmëa.

⁴¹ Pël èaup pi Yuta omèn pourõa èõetak narõõn. Ten Anutu pim ngõnte anëak yaõ niaurõ tenimtokëer piin itenaut. Pi wele-takaan wal èen ten piiring iire kaõmp ngawi naut.

⁴² Pël yeem tenèn pim ngõn ompyaut omnarõen òk maõ yesem Anutuuk omèn õpre wel pourõ pim naë ngõn è pet irëpnaat põta ngõnte omnarõen òk menëak niaut.

⁴³ Anutu pim tektek ngõn yaaõ omnarõak epël èa. 'Omèn namp pi Yesuun kòn wi kosang wasëpna pöp pim utpetat Anutuuk Yesuu weëre kosangõõk ent è moolapnaat.' "

Ngëengk Pulõ köpël omnarõa naë irëa

⁴⁴ Pita pi ngõn põt òk maim wëen Ngëengk Pulõ omèn pim ngõn kat wieim wëaõ pörõa naë irëa.

⁴⁵⁻⁴⁶ Pël èen omèn pörök wëa pörõ pit omèn muntarõa kakè ngõnõtè aõ Anutuun yaya maima. Pël èen Yuta omèn Yesuu ingre mor saurõ Yopa kakaan Pitaaring sa pörõ pit Anutuuk Ngëengk Pulõ köpël omnarõ ulõl wes mena pöten itenak yaan sa. Pël èen Pitaak epël òk mëea.

⁴⁷ "Ngëengk Pulõ ngaan tiarim naë irëa pöl peene pitëm naë yeira. Põtaanõk tol èen tiar i nemomëen èëpen?"

⁴⁸ Pël mëak Pitaak pit Yesu pim ru ulõpõõkõrõ pël sak wëa põtaan i momëëpënëak maan pël èa. Pël èak pit Pita pitring wëwë yeem moulmëak sëpënëak mëea.

11

Pita pi Yerusalem kak ingre mor saurõen ngõn òk mëea

¹ Yesuu ngõn yaaõ omnarõere ingre mor sa Yutia yangerak wëaurõak köpël omèn narõ pitta Anutu ngõnte wa kosang wesa pël aan kat wiak wëen, Pita pi Yerusalem kakè sa.

² Pël èen akun põtak Yesuun kòn wi kosang wesa narõ ngõn è kosang wesautak Anutuun yaõ èak korõp kaut ila pörõak piin epël mëea.

³ "Ni tol èënak Anutuun yaõ èak korõp kaut nailënrõra naë sè pitring kaõmpre omnant ngawi yaën?"

⁴ Pël maan Pita pi omnant pim naë orõa põtõn òk mëea.

⁵ "Ne Yopa kak wë Anutuun òk yemaan wangerõtë yemangk ke pël èak itaangkën omèn nempel poë korõp kaõatè òk nempel

irëa. Kaut kong nent ulõp wes mëen kutõmweriaan irë nem naë ngentia.

⁶ Pël èen ne õngpõk itaangkën animaõ ke nampre namp kosangõõkakaan kakè, kamalre int pourõ omèn põmpelè õngpõk wëa.

⁷ Pël èen ngõn nent epël yaan kat yawi. 'Pita, ni wal è narõ möak nè.'

⁸ Pël neaan ne epël yemak. 'Akõp, ne pël naëngan. Omèn epot Yuta omnarõ tenim naë nga pan wia. Pël èen ne ngaanta nanënep.'

⁹ Pël maan ngõn tapèt kaalak rangk kutõmweriaan epël yenëa. 'Anutu pim kaõmp numëak nimpëna pipotõn nuuk nga wia pël angan.'

¹⁰ Omèn põt akun nentepar nent orõak kaalak sasa kutõmweri isa.

¹¹ Pël èen akun tapètak omèn naar namp èak ka nem wëauta ka kauni wais taueëa. Omèn pörõ pit Sisaria kakaan omèn nampõk ne koirak sënëak wes mëen waisa.

¹² Pël èen Pulõõk neen epël òk yenëa. 'Ni omèn eporõaring sum. Köpëlörõak ya wesak kòn selap èënganok.' Pël neaan ne omèn tiarim kar ingre mor sa 6 èak neering e taua eporõaring sè Konilias pim kaatak orõak kakaati ilëaut.

¹³ Pël èen ensel namp pim kaata kakaati tauaan itaangkën ngõn òk mëea põt tenèn òk yenia. Enselëpõk Koniliasën epël òk mëea. 'Ni peene omèn narõ wes mëen Yopa kak sè Saimon, yapin nent Pita, pöp koirak waisëp.

¹⁴ Pël èen omèn pöpõk wais Anutuuk kama niõn niire nim kaatakõrõ ompyaõ sënë põta ngõnte òk niapnaat.'

¹⁵ Konilias pi enselëpë ngõn òk mëea põt òk yenia. Pël èënak ne ngës rëak òk yemaan Ngëengk Pulõ ngaan tiarim naë irëa pöl pitëm naë yeira.

¹⁶ Pël èen ne Akõp pim ngaan ngõn èa pöten kòn yawi. 'Son pi i yaaptak omnarõ i momëa. Èn ènëmak nem Pepapõk Ngëengk Pulõõk i ket èak ar nimëëpnaat.'

¹⁷ Pël èaut yak Anutuuk akun tiarim Akõp Yesu Kristo piin kòn wi kosang wesa põtak tiarim naë kësangën porpor elniaut òk tapël peene pit kësangën yaalmëen nook tol èen Anutuun kan mowariim?"

¹⁸ Pita pi pël maan pit ngõn põt kat wiak pitëm nga èa põt sëp wesak Anutuun yaya mëak epël mëea. "Anutuuk pit wetete mowasën köpël omnarõeta pitëm utpetat kasëng menak wëwë ngolõpta kanõõk yes."

Antiok kak ngõnën orõa

¹⁹ Stiwen wel wiin ngõnënë ngaarõak Yesu pim ruurõ këëmre këlångõn ke nentere nent wa menak rep momëen narõ Pinisia yangerakël yesën, narõ Saipras kustakël yesën, narõ Antiok kakël yesën, pël èa. Pël èak pit põtè sè wë Yuta omnarõen pëen ngõnën òk maima.

²⁰ Ën omèn narö Saipras kustakaanre Sairini yangerakélaan Antiok kakél sa pöröak kopëlöröenta Aköp Yesu pim ngön ompyaut ök maima.

²¹ Pël èen Aköpök omèn pim ngön ompyaut ök maima pöröak weëre kosang mangkèn omèn kësang pan piin kön wi kosang wesak pim naë rè olëa.

²² Pël èen Yesuu ingre mor Yerusalem kak wëaurö pit ngön pöt kat wiak Panapas Antiok kakë wes mëen sa.

²³ Së oröak Anutu pim omnarö ompyaö elmëa pöten itanak ërëpsawi ëak Aköpë naë rè olëak öpënëak kosang wesak ök maima.

²⁴ Panapas pi omèn ompyaup, kön wi kosang yewesautere Ngëeng Pulö pim lupmeri peö ëëëaup. Pötaanök omèn kësang pan Aköpë ingre mor sa.

²⁵ Pël èen Panapas pi Sool koirëpënëak Tasas kakë sa.

²⁶ Pël ëak koirak kaalak Antiok kakë sa. Pël ëak piarip pörök Yesuu ingre mor sauröaring wë krismaki kopët nenta öngpök omèn kësang pan rè mouleima. Pël èen Antiok kak omèn wëa pöröak ngës rëak Yesuu ingre mor saö pöröen yapinte Kristoëërö pël maima.

²⁷ Akun pötak Anutuu tektek ngön yaaö narö Yerusalem kakaan Antiok kakë sa.

²⁸ Pël ëaö pöröa tekrakaan omèn namp Akapas pi Pulöök elmëen ënëmak yang poutë ngöntök kësangpel orööpna pöta ngönte pitëm tektrak wal ë tauak tekeri wesak ök mëëa. Pël èen ënëmak Klotias Rom omèn omp aköp pim wëa akunetak ngöntök pömpel oröa.

²⁹ Pël èen Yesuu ingre mor saurö pit neenem sumatéaana kaut ingre mor sa pitëm karurö Yutia yangerak wëa pörö kaamök elmëëpënëak ngön kopëta wesa.

³⁰ Pël ëak sum pöt Panapasre Sool mangkèn wak Yerusalem kak së Yesuu ingre mor sauröa wötöökörö mena.

12

Erot puuk Sems mënak Pita wii kaatak ulmëa

¹ Akun pötak yang omp aköp Erot pi Yesuu ingre mor sa narö utpet mowasëpënëak ngës rëa.

² Pël ëak maan Sems Son pim nanëp öp wesirën wel wia.

³ Pël èen pi Yuta omnaröen itaangkèn pit pöten kent ëa. Pël èen kaalak maan Pita wali wak wii tëa. Pël ëa akun pötak kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët wia.

⁴ Pël ëa akun tapëtak pit Pita moröak wii kaatak moulmëen wëen nga omèn 16 pöröak akun nentak kong nent pöröak ngarangk yeem kaalak akun nentak kong nent pöröak së ngarangk yeem pël eima. Anutuu mait

elmëa akunet pet irënak Erot pi omnaröa itöök ngön yaatak moulmëëpënëak ëa.

⁵ Pël èen pit Pita wii kaatak moulmëak ngarangk pan ëaap Yesuu ingre mor saurö pitök Anutuun kaamök elmëëpënëak kosang wesak kimang maima.

Ensel nampök Pita wii kaatakaan ent ë moulmëa

⁶ Erot pi ëlpamök Pita ngön yaatak moulmëëpnaat yak nga omèn naar, namp mor nasring wii motëa, namp nasring motëa. Pël èen rö kan Pita piarpim tektrak ka uraan nga muntarö ka kanrak ngarangk wëa.

⁷ Pël ëaan tapëtakëër Aköpë ensel namp oröön wii kaata kakaati ëwa kësang ëa. Pël èen enselëpök kuröpweri moröak yaan mowesak epël ök mëëa. “Ni teënt wal ë.” Pël yemaan pim moresiarë wii tëa pöngesiar wilak yangaak ngentia.

⁸ Pël èen enselëpök epël ök mëëa. “Nim poë koröpö taë wes urak ing körötepar wa më.” Pël maan Pita pi pël yaëen enselëpök kaalak ök mëëa. “Nim ulpëënëp wa mëak nem ënëm wais.”

⁹ Pël maan Pita pim ënëm oröak wë enselëpë elmëa pöten yaap yeë pël newasën, wanger yemangk pël wesa.

¹⁰ Pël ëak ngarangk rongan nent il wesak së ka kan aini kosangpelök warieëa pömpel pimënt om tëak yesën itnal oröak sa. Ka kan pömpel Yerusalem kakél ko wesak wieëa. Pël ëak piarip kantaöök yesem enselëp pi tapëtakëër irikör ëak kö sa.

¹¹ Pël èen Pita kön tektek sak epël ëa. “Ne peenök kön tektek sak kön yawi. Aköp pi pim ensel namp wes mëen wais ne Erot pim moresiaanre Yuta omnarö pitëm omnant elnëëpënëak ëaö pötëëlaan ent ë yeneulë.”

¹² Pi kön tektek sa pet irak Maria, Son yapin nent Maak, pim ëlëpë kaatakë sa. Ka pötak omèn kësang pan wa top ëak Anutuun kimang maim wëa.

¹³ Pël èen Pita pi ka pöta kanrak së körang körang yaalmëen inëen koont namp yapinte Rota pi kanwer motëëpënëak wal ëak orö,

¹⁴ kat wia pöt Pitaë ngön köngkömö ëa. Pël èen pi ërëpërëp pan ëak teëntom kakaati ilë wëauröen, “Pita e ka kanrak taua,” pël mëëa.

¹⁵ Pël maan pit epël mëëa. “Ni kaökaö yaan ma?” Pël maan pi ke urak, “Yaap, e wë,” pël maan pit epël mëëa. “Pipop pim enselëpön yaan.”

¹⁶ Pit pël aim wëen Pita pöp om ka kanwer körang körang maim tauaan orö kanwer të mowiak itena pöt Pita èen yaan kaö sa.

¹⁷ Pël èen Pita pi pit ngön ngaarëk wesak apanëak moresring angan elmëak Aköpë wii kaatakaan mësak së wes momëa pöten ök mëëa. Pël mëak epël mëëa. “Ar Semsre pim

karuröen ök man." Pël mëak Pita pi oröak we naöökël sa.

¹⁸ Ëlpam walën ngaarö pit yaan kaö sak Pita talël sa pël mëak ap wesa.

¹⁹ Pël ëen Erot pi omën narö wes mëen Pitaan ap wes pet ira. Pël ëen pi nga omën wii kaatak ngarangk wëaurö koirak omën pöten pëel maan ök nemaan ëa. Pël ëen Erot pi pit mëmpënëak mëëa. Pël ëak Yutia yangerakaan Sisaria kakël së wakaima.

Erot wel wia

²⁰ Erot pi Tiaare Saiton omnaröaan nga elmëeim wëen pit pöta ngönte piiring apënëak wa top ë së wet rëak Erot pim kaata ngarangkëp Plastas pim naë oröa. Pël ëak piin ngönte kar elmëak Erot pim kööre tok wieëa pöt won wasëpënëak ök mëëa. Pöt tol ëënak? Pit omën omp aköp Erot pim yangerakaan kaömp sum yeëa pötaanök.

²¹ Pël ëak Erot pi omnarö akun mena. Pël ëak wë akun pöt temanöm sëen pi ë rangiak pim omp ak urtak wel aisëë ngön kësang pan ök mëëa.

²² Pël yemaan omnarö pit ëlak wiak epël mëëa. "Omën epop omën ngön won, Anutuu apna pöl ya."

²³ Pël yemaan Erot pi ngön pöt kat wiak pimtëen kön wiin isën Anutuu yapinte wa ngep ëa. Pötaanök tapëtakëer Anutuu ensel nampök elmëen pim yaatak iwalörö ka ëak mën ilën wel wia.

²⁴ Anutuu ngönte kaö sak ka poutë sa.

²⁵ Pël ëa pötak Panapasre Sool piarpim yaat pet irak Son, yapin nent Maak, pöp koirak pit pourö Yerusalemnaan Antiok kakë sa.

13

Soolre Panapas ngönën yaatak wes mëa

¹ Antiok kak Yesuu ingre mor sauröa tektrak tektek ngön yaaöre rë yemoula narö wakaima. Pitëm yapinöt epot. Panapasre Simion yapin nent Koröp Koup, piire Lusias Sairini yangrakaanëp, Maneyen Erot yang omp aköp piiring piarip piarip yaaupre Soolre piporö wakaima.

² Pël ëak ingre mor saurö pit akun nentak Anutuun yaya mapënëak kaömp ngës olëak wëen Ngëengk Pulöök epël ök mëëa. "Ar Panapasre Sool piarip nem ya mëmpënëak mëëaö pöt menak wes momëëë."

³ Pël maan pit kaömp ngës olëak om wë Anutuun kimang mëak pitëm moröt piarpim rangk mowiak welaköt elmëak wes mëen sa.

Soolre Panapas Saipras kustak ngön ompyaut ök maima

⁴ Ngëengk Pulöök wes momëen piarip Son, yapin nent Maak, pöp ya kaamök

elmëepënëak koirak piaripring yesem Selusia kak së oröak i kaö wangaöök ilëak së Saipras kustak oröa.

⁵ Pël ëak wangaöökään ngentiak pit Salamis kak Yuta omnaröa ngönën tupötë Anutuu ngön ompyaut ök maima.

⁶ Pël ëak pit kus pötak ya mëmpö wirö wa pak ëak yesem Pepos kak së oröak itaangken Yuta omën namp kak pörek pölangre këap ke nentere nent yaaup wëa yapinte Pavesu. Omën pöpök omnaröen, "Ne Anutuu tektek ngön yaaup," pël kaar maima.

⁷ Omën pöp pi kus pötakë Rom yang ngarangkëp Sesias yapin nent Polas piiring ngönt rëak wëa. Yang ngarangk pöp pi ewat panëep. Pötaanök Panapasre Sool piarpim këmatakaan Anutuu ngönte kat wiipënëak yas mëëautak

⁸ pölangre këap omën pöp Krik ngöntak Elimas pël yamëëaup pöpök yang ngarangkëp pi Yesuu ngön ompyaut kat wiipanëak piaripön nga mëëa.

⁹ Pël ëen Sool yapin nent Pool pim lupmeri Ngëengk Pulö peö ëak wëen Elimas pöpön nga iteneë epël mëëa.

¹⁰ "Setenë ruup, ni omnant ompyautëen kööre tok yaaup. Ni kaarötëen wot kaö sak wë saun koireim wëaup. Ni Anutu pim ngön yaapöt wak kaip tiktik ëak nimtë könöökään kaaröt yaaup.

¹¹ Pötaanök peene Anutu pim weëre kosangta songönte nim naë oröön ni itöörar ngaap sak akun nantë ëwaaten itnaangkën ëëmëët." Pël yemaan tapëtakëer kepil koutë ök nempel itöörarë kaka elmëen pi talëpök mor yal ëak kan pet elmëepënëak eim wakaima.

¹² Pël ëen omën pöten itenak yang ngarangkëp pi Yesuun kön wi kosang wesa. Pël ëen piarip Aköpë ngönte ök yemaan kat wiak yaan sa.

Poolre Panapas Antiok kak Pisitia yangerak ngönën ök mëëa

¹³ Poolre karurö pit Pepos kakaan wangaöök ilëak Peka kak Pampilia yangerakël së wangaöökään ngentiak Son Maak sëp wesak kaalak Yerusalem kakë sa.

¹⁴ Pël ëen pitëmënt Peka kak sëp wesak Antiok munterek Pisitia yangerak së oröa. Pël ëak pit kë yesa akunetak Yuta omnaröa ngönën tuptak ilëak wel aisëa.

¹⁵ Pël ëen omnarö Moses pim ngön kosangötre tektek ngön yaauröa ngönöt ngönën pepeweri wia pöt nent sangk kelën kat wia. Pël ëak ngönën tup ngarangköröak Poolre Panapas piarpim ngësël ngön epël wes mëa. "Karaar, arip ngön ompyaut ten lup taë niwesak ök nianë nent wiaaan pöt peene ök niaan kat wiinaan."

¹⁶ Pël maan Pool pi wal ëak moresring angan elmëak ngës rëak epël ök mëëa.

“Ar Israel omnaröere köpël omên ngônên kat wiaurö, ar kat wieë.

¹⁷ Ngaan panëer ten Israelöra Anutu puuk tenim èere körööröen yaô elmëên pit akun wali Isëp yangerak yaam wëen Anutuuk kaamök elmëên ulöl panë sa. Pël èaan Anutu pim weëre kosangöök elmëên pit yang pör sëp wesa.

¹⁸ Pël èen Anutu pi pitëm yang pultak eima pötaan kônömët wak wëen krismaki 40 èak won sa.

¹⁹ Pël èen ènëmak yang 7 pötë omên Kanan yangerak wëaurö Anutuuk won wes moolëak pitëm yanger Israel omnarö mangkën pit krismaki 450 pël wakaima.

²⁰ Wë ènëmak Israel ngarangk narö moulmëên wë wë è yesem Samuel tektek omên pöp oröa.

²¹ Akun pötak pitëm naë omên omp ak namp orööpënëak maan Anutuuk Pensaminë kurtakaan Kis pim ruup, Sool pöp tekeri wes mangkën pöpök Israel omnarö ngarangk èak wëen krismaki 40 èak won sa.

²² Pël èen Anutu puuk Sool wa moolëak Tewit urtak moulmëa. Pël èak Anutu pi Tewit pimëên epël mëëa. ‘Ne Sesi pim ruup Tewit pim wëwëeten itaangkën ompyaô èen kent yaalmë. Pötaanök nem ya ngôn mema pöt mëmpnaat,’ pël mëëa.

²³ Pël èautak Anutuuk Tewit pim èere körööröa naëlaan Israel omnarö tenim ompyaô niwasëpna namp orööpënëak yaô èa pötak Anutuuk maan Yesu oröa.

²⁴ Yesu naaröön wiaan Sonök Israel omnarö pitëm utpetat kasëng mangkën i momëépënëak mëëa.

²⁵ Pël èak Son pi pim ya pet irëpna akunet temanöm yesën omnaröen epël ök mëëa. ‘Ar neen tol weseim? Ne Anutuu kama niöpënëak Yaô Mëëaô pöp wasngan. Ar kat wieë. Omên namp nem ènëm yewais pöp pi omên kësangëp. Ne utpet epöpök yok pangk pim ing körötepar wii nemowilngan. Omên pöp arim kor wakaima pöp.’

²⁶ “Karurö, Apramë èaröere köpël omên ngônên kat wiaurö, ar kat wieë. Anutuuk tiar utpetatë naëaan niöpëna pöl pet elnia ngôn pöt tiarim naë yaarö.

²⁷ Omên Yerusalem kan wëauröere pitëm wotöökörö pit omên pöpë songönten këëkë kön nawiin èa. Pël èak pit tektek omnaröa ngônöt pitëm kë yesaô akunatë ngônën pepeweri sangk kelak pötë songönötta kön nawiin wel wiipëna ngôn yaatak moulmëa. Pöt tektek omnaröak ngôn pël èëpnaat èa pöt kë oröa.

²⁸ Pit Yesu pim saun nent nokoirënek om pas Rom yang ngarangkëp Pailatök këk maan möön wel wiipënëak ke urak mëëa.

²⁹ Pit tektek ngôn yaaô omnaröa pimëên ngôn èa pöt pout elmë pet irak këra yetaprakaan ent èak së yangaöök weera.

³⁰ Pël èen Anutuuk weletakaan wal è moulmëa.

³¹ Omên wet rëak piiring Kalili yangerakaan Yerusalemë sa pörö pit kët selap piin iteneima. Pël èa omên pöröak pöta ngönte Yuta omnaröen ök maim wë.

³²⁻³³ Pël èenak tenök Aköpë ngôn ompyaout arën epël ök niaim. Omên pipëten Anutuuk tiarim èaröen ök mëëaut peene pitëm ruure èarö tiarën ök yenia. Pi Yesu wal è moulmëa pötak tan pep Sam pöweri tan 2 pöta lupët epël ya.

‘Ni nem Ruup.

Peene kët eptak ne nim Pepap pöt pet yaalmë.’

³⁴ Anutuuk pi weletakaan wal è moulmëaup. Pötaanök kaalak wel wiak söp naëpan. Anutuuk pim ngönte pil ök mëëa.

‘Nem Tewiten kup mowia pöt ne wëwë ompyaô pöt nimpaat.’

³⁵ Pël èen tan munt nent Tewit puuk Anutuun epël mëëa.

‘Ni nim ya omên ompyaup welaaröa kaöök wieë söp èëpënëak nenëaan èan.’

³⁶ Pël retëng èak omên omp aköp Tewit pi Anutuuk ya ngôn mëëa pöt omên pimoröa öngpök mëneim olëak wel wia. Pël èen pit pim èere körööröa naë yang kel weerën pim köröpö yangaöök wieë söp èa.

³⁷ Èn Tewit pim mëëa pöp yangaöök wieë söp naën Anutuuk wal è moulmëaup.

³⁸ Pötaanök ar këëkë èwat seë. Ten arën epël ök niaim. Omên pöpök arim utpetat wa niolëaut.

³⁹ Moses pim ngôn kosang pötak arim utpetat ent è niolëak ar omên wotpil pël naniwasën. Omên pöpök omên pöuröa utpetat ent è niulaan piin kön wi kosang mowasën puuk, ‘Nem omên wotpilörö,’ pël niaim wë.

⁴⁰ Pötaanök ar këëkë ngarangk yeemak ön, tektek ngôn èa pöt arim naë orööpanëen. Pit epël èa.

⁴¹ ‘Kat wieë, ar Anutuun ökre was yaurö.

Ar itenak yaan sak wel wiinëen.

Ne omnant arim tektrak èëmaatep ar yok pangk kön wi kosang newasngan.

Èn omên nampök pöten ök niaan yok pangk yaap ya pël newasngan.’ ”

⁴² Pool pi ngônën ök mëak piar Panapas kakaatiaan orööpënëak yaëen omnarö pit epël mëëa. “Kaalak kë yesa akun muntetak ngôn pipot ök nian.”

⁴³ Pël mëak ngônën tuptakaan tomökël oröa. Pël èen Yuta omên naröere köpël ngôn kat wia narö pit Poolre Panapas piarpim ènëm sa. Pël èen piarip ngônën ök mëak pitëm lupöt es nga mowasën pit weëre kosang Anutuu ulöpre moup pötak öpënëak mëëa.

⁴⁴ Kë yesa akun muntetak ka pöökë omën pourö Anutuu ngönte kat wiipënëak wa top ëa.

⁴⁵ Omën kësang pan së wa top ëën Yuta omën narö pit itenak piarpimëën ya sangën ëa. Pël ëak Pool pim ngönten wak irëak koröp kolak mëëa.

⁴⁶ Pël ëën Poolre Panapas piarip kas köpël ngön epël mëëa. “Yaap, tenip Anutu pim ngönte wet réak ök niiaut. Pël ëautak ar kasëng menak Anutuuk wëwë ompyaut nimpëna pöt pangk naën pël pet yaë. Pötaanök tenip ar sêp niwesak köpël omnaröa ngësë sënaat.

⁴⁷ Aköpök ngönën pepeweri epël retëng ëak ten nina pöt yaapët pötaanök.

‘Nook ar köpël omnaröa es ëwaö pël wes yanuulë.

Pötaanök ar ëwa ngön pöt yang poutë ök më pet irën pöt Anutuuk pit kama moöpnaat.’”

⁴⁸ Pël maan köpël omnarö pit ngön pöt kat wiak ya kë sak Anutuu ngönten ompyaö pan pël mëëa. Pël ëën Anutuu wëwë kosangtaan yaö elmëa pörö piin kön wi kosang wesa.

⁴⁹ Pël ëën Anutuu ngönte yang pörek ulö sak sa.

⁵⁰ Pël ëën Yuta omën narö pit öng kaöarö ngönën wak wëauröere kak pörekë kaöarö es nga mowasën Poolre Panapas utpet panë mowesak waö elmëen pitëm yang pör sêp mowesak sa.

⁵¹ Pël ëën piarip pitëm utpetat wieëa pötë ökre was ëak piarpim ingesiarëaan yangre ulölöt kërë ngep elmëak Aikoniam kakë sa.

⁵² Pël ëën Yesuu ru Antiok kak wëaurö pit ërëpsawaring wëën Ngëëngk Pulö pitëm lupötë peö ëak wiakaima.

14

Poolre Panapas Aikoniam kak ya mëna

¹ Poolre Panapas piarpim Antiok kak ëa pöl kaalak Aikoniam kak pörek ëa. Piarip Yuta omnaröa ngönën tuptak ilëak ngönën ök maan pit piarpim ngön pöten kat wiin ompyaö panë ëën omën kësang pan Yuta omën naröere köpël omën narö pit Yesuun kön wi kosang wesa.

² Pël ëën Yuta omën piarpim ngön wa yoolëaurö pit köpëlöröen këk maan Yesuu ingre mor sauröen kaaöre këëpöt elmëa.

³ Pël ëën piarip Aikoniam kak akun wali wë Aköpë ngönte ök mapnaaten kas naën Yesuuk weëre kosang kaamök elmëaan retëng ke nentere nent weëre kosang panëët mëna. Piarpim ya ke pël mëna pötak Aköpë lup sant pömpel kësang pan pitëm naë wia pöta ngönte yaapët pet elmëa.

⁴ Pël ëa akun pötak ka pöökë omnarö pit kom ëa. Narö Yuta omnarö pitëm ënëm ëa.

Ën narö pit Yesuu ngön yaauwaar piarpim ënëm ëa.

⁵ Pël ëën Yuta omnaröere köpëlörö pit pitëm kaöaröaring wa top ëak Poolre Panapas utpet mowasëpënëak ngön ëak kël mööpënëak mëëa.

⁶ Pël ëën piarip kat wiak kas së Likionia yangerak Lистраare Tepi ka kaö pöörarë sa. Pël ëak pöörarë naë ka kot wieëa pötë wa pakpak ëeim wakaima.

⁷ Pël ëeimeë Yesuu ngön ompyaut ka pötë ök maim wakaima.

Poolre Panapas Lистраare Tepi pöörarë ya mëna

⁸ Lистра kak pörek omp namp ingesiar utpet ëaup wëa. Omën pöp pi ëlëpë yaatakaan pël ëak öröaup yak kan naënëp.

⁹ Pi wel aisëë Pool ngön ök yaan kat wieëa. Pël ëën Pool pi omën pöpön itaangkën pi Yesuuk ompyaö mowasëpnaat pöt kön kosang wieëa. Pël ëën Pool pi it kökög ngëneë kosang wesak epël mëëa.

¹⁰ “Ni wal ëak nim ingesiar mëngkre mëngk mësäak tau.” Pël maan omën pöp pi teëntom wal ëak yok kan ing yaap ëa.

¹¹ Pël ëën Likionia yang pörek wëaurö pit Pool pim ëaö pöten itenak pitëm ngönrak ngön ëak epël aö sa. “Ëlarörö pit omën möönre koröp wak tiarim tekarak örök wë.”

¹² Pël mëak pit Panapas pöpön pitëm ëlar nampë yapinte Sus pöpë ngamp mëëa. Pël ëak Pool pöp pi ngön kaö yaaup pël mëak pitëm ëlar nampë yapinte Emis pöpë ngamp mëëa.

¹³ Pël ëën pitëm ëlar Sus pöpë tupët ka pöökë wilëngkëël wieëa. Tup pöta ngarangkepök pol purimakaö omp narö wak këra puut wii mëak öngö moutak ka kaö pöökë ëm kanrak wak së omnaröaring wa top ëak pol pörö möak piarpimëën kiri ar ëëpënëak ëa.

¹⁴ Pël ëën Poolre Panapas piarip pöt kat wiak pitëm elmëëpënëak ëa pöten kaaö yaë pël pet elmëak ulpëënaar wa keliak pitëm toköök së ngön ëak epël mëëa.

¹⁵ “Ar pël ëëngan. Tenip omën arim karaar. Tenip arën ngön ompyaut omën utpet pipot sêp wasënëak ök niäm. Pël ëën ar lup kaip tiak Anutu wëwë pepap pim naë önëak niäm. Pi kutömre yangre í kaö epot ket ëak pötë omën wia epot ket ëaup.

¹⁶ Yaap, omnarö pit ngaan pitëmëtë könöök omnant yaëën pi it mongnaan ë seima.

¹⁷ Pël ëaatak pi akun poutë ompyaö elmëeim wiak pi yaap wë pöt pet elmëeima. Pi mopöök kopiimor elmëen kaömp këët örööpna akunet yemangk. Pël ëën pöt nak kep ëak wë ërëpsawi eim wë.”

¹⁸ Pël mëak piarpimëën kiri ar ëëpënëak ëa pötaan ke panë urak maan sêp wesa.

¹⁹ Yuta omèn narõ Antiokre Aikoniam ka pöörarëaan sê omnarõen kék maan pit Pool kël möak wel wia wesak weruak kaöökê wilëngkêël koliiil sê moolëak kaalak kakê sa.

²⁰ Pël èèn Yesuu ingre mor saurõ pit sê pi tektrak ulmëak wëen wal ëak kaalak kakê sa. Pël ëak ëlpamök Panapas koirak Tepi kakê sa.

²¹ Pël ëak piarip ngõn ompyaut ök maim wëen ka pöökê öngpök omèn kësang pan pit kat wiak Yesuu ënën ëa. Pël èèn piarip kaalak Listraare Aikoniam kak sê wë kaalak Antiok Pisitia yangerak wieëa ka pötakël sa.

²² Yesem Yesuu ingre mor saurõen ngõn kosang wesak epël ök maõ sa. “Tiar Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak kent yeë pöt wet rëak e wë eprek këëmre këlängönë rangk öpenaat. Pötaanök ar kõn wi kosang yewe-sautak kosang sak ön.”

²³ Piarip ök maõ yesem ka poutë ingre mor saurõ pitëm wotöökörö moulmëak piarip kaömp ngës olëak Aköpön kimang ngöntak mëak pitëm kõn wi kosang yewe-saup pim naë wa moulmë sa.

Poolre Panapas kaalak Antiok kak Siria yangerakê sa

²⁴ Ènëmak piarip kaalak Pisitia yangerak sê oröak yesem Pampilia yangerak sê oröa.

²⁵ Pël ëak Peka kak ngönën ök mëak Atelia kak sê oröak,

²⁶ wangaõ wak kaalak yesem Antiok kak sê oröa. Kak pörekök ingre mor sauröak Anutuulup sant pöta öngpök wa moulmëak wes mëen sa. Piarip ya ngõn mëea pöl mëmpö sê pet irak kaalak sê piarpim ya ngõn wak saõ pörek sê oröa.

²⁷ Pël ëak ingre mor saurõ wa top elmëak Anutuuk kaamök elmëaan piarpim ya mëmpö ima pötê ngönötre ën köpël omnarõ Anutuuk kan tẽ mowiin piin kõn wi kosang wesa pöta ngönöt ök mëea.

²⁸ Pël ëak piarip akun wali pan Yesuu ruuröaring pörek wakaima.

15

Ngönënë wa top kësangpel Yerusalem kak oröa

¹ Yesuu omèn narõ Yutia yangerakaan sê Antiok kak oröak ingre mor saurõen epël ök maima. “Ar Moses pim ngõn ë kosang wesa pöt ngar wak arim koröp kaut nailën èënë pöt Anutuuk yok pangk kaalak naniöpan.”

² Pël maan Poolre Panapas ngõn pöten kaao ëak piarip pitëmëen ngõn kosang kaõ pan ëak piaripring ngõnngõn apanëak nga mëea. Pël èèn ingre mor saurõ pit Poolre Panapas piarip omèn naröaring Yerusalem kak sê Yesuu ngõn yaaurõere wotöökörö pitring ngõn pöt wotpil wasëpnaan sëpënëak mëea.

³ Pël ëak ingre mor saurõ pit wes momëen yesem Pinisiaare Sameria yang pötê ingre

mor sa pöröen köpël omnarõ Yesu pim ënëm sa pöten ök maan pit ërëpërëp pan ëa.

⁴ Pël èèn pit Yerusalem kak sê oröön Yesuu ngõn yaaõ omnarõere wotöökörõere Yesuu ingre mor saõ muntarõ pit itenan yoore ërëp kaõ mëea. Pël èèn piarip Anutuuk kaamök elmëaan piarpim ya mëmpö ima pötê ngönöt ök mëea.

⁵ Pël èèn Yesuun kõn wi kosang wesa narõ Parisi pöröak wal ëak epël mëea. “Ar pitëm koröp kaut ilak Anutuun yaõ mowesak Moses pim ngõn ë kosang wesauta wia pöl ëëpnaan ök maë.”

⁶ Pël maan Yesuu ngõn yaaurõere wotöökörö pit ngõn pöt ëak söë wasëpënëak wa top ëa.

⁷ Pël ëak pit ngõn selap aim olëak Pita pi pitëm tektrak wal ë tauak epël ök mëea. “Nem karurõ, ar ëwat wë. Ngaanëer Anutuuk tiar ya kom ë ninak neen köpël omnarõen ök maan pit kat wiak kõn wi kosang wasëpënëak neeaut.

⁸ Anutu tiarim lupötön ityeengkaupök tiarimëen elnia pöl Ngëengk Pulö köpël omnarõ mena. Pim elmëa pötak pitëmëen ya kẽ sa pöt pet yaalni.

⁹ Pi tiarën nal elniak pitën nal naalmëëpan. Won. Pit piin kõn wi kosang mowesa. Pötaanök pitëm lupöt kölam mowesa.

¹⁰ Pël yaalniin oröp ëënak ar Anutuun ököök elmëënëak yeë? Tiarim ëaröa eima pöl tiarta Moses pim ngõn ë kosang wesa pöta ënëm naën yaaurõ. Ngõn ë kosang wesa pöt tiarim kasngelötê omèn kõnöm nant weta pöl wetak imaut. Pötaanök kõnöm tapöt kaalak Yesuu ingre mor saurõ er mowatngan.

¹¹ Tiar epël kõn wi kosang wesaut. Aköp Yesu pim lup sant pötak Anutu tiar ni-waupök omèn pöröeta yemoõ.”

¹² Pita pi pël maan wa topöök wëao pörö ngõn naën wëen Panapasre Pool piarip piarpim ya mëmpö yesën Anutuuk kaamök elmëen köpëlöröa itöök ya retëng nant mëmpö ima pötê ngõnte ök maan kat wia.

¹³ Pël ëak Sems pi epël mëea. “Karurõ, ar nem ngõnte kat wiëe.

¹⁴ Anutu puuk wet rëak köpël omnarõ pimtëen wesak mokoira pöta ngõnte Saimon yapin nent Pita puuk ök niaan kat yawi.

¹⁵ Anutuuk këmatakaan tektek ngõn yaaurõ pitëm ëa pötëët ök yenia. Pöt epël ëa.

¹⁶ ‘Aköp pi epël ya.

“Ne ënëmak kaalak waisak

omèn omp ak Tewit pim ka töölak wia pipët köpre mor ëak

ka pöta omnant köt sa pipot ngolöp ngolöp wesak wa wesir ulmëëmaat.

¹⁷ Pötaanök omèn muntarõ pit ne pitëm Aköp neen ngaöl elnëëpnaat.

Köpël omën tapörö nemëen wesak yaö we-saurö.”

¹⁸ Aköp ngaanëer pan ngön pöt tekeri wes wiaupök peeneeta tapël ya.’

¹⁹ Pël yaatak ne kön epël yawi. Köpël omën narö lup kaip tiak Anutuun ngësël ko yawi piporö tiarök kaalak könömër nemangkan.

²⁰ Köpëlörö pit omp ak kaarkaaröröaan animaö kiri ar ëak wak në imeë, Öngre omp nga ë, animaurö iit orööpanëak nailën om ar ëaut në, ën animauröa iit në, pël eim wë pöt sêp wasëpnaan pep retëng ë mèmpen.

²¹ Köpëlörö pit Yuta omnarö ya utpet mowesak omën pipot ëëpan. Yuta omnarö pit omën pipot Moses pim pepeweri retëng ëa pötön ngaantakëer iteneë kë yesa akun poutë ngönën tupötë sê ilëak sangk kelak kat wieim wë. Pötaanök tiar kan kosang mowariipenaan.”

Pit köpël omën ingre mor sauröa ngësël pep wes mëa

²² Pël mëak Yesuu ngön yaaö omnaröere wotöököröere ingre mor saö muntarö pit ngön kopëta wesak omën naar Poolre Panapasring Antiok kakë sêpënëak yaö mëea. Pël ëën Yutas yapin nent Pasapasre Sailas piarip sa. Omën pöaar ingre mor saö pöröa wotöökaar.

²³ Piarip sêpënëak yaëen pep newer epël retëng ëak piarip mena. “Ten Yesuu ngön yaaöre wotöök arim karurö, tenök arimëen pep epwer retëng ë yaningk. Ar köpëlöröa öngpökaan ingre mor sak Antiok kakre Siria yangerakaan Silisia yangrakë wëaurö arën yowe yeniak.

²⁴ Tenim naëaan omën narö wais arën ngön ke nampnampöt ök niak arim könöt wa irikor elnia pöt yaan kat yawi. Piporö tenök arim ngësë wes namëen.

²⁵ Pötaanök ten wa top ëak lup kopëtemer sak omën epaar wes mëen arim ngësë yewais. Piarip Panapasre Pool tiarim kar ompyauwaar piaripring wes momëen yewais.

²⁶ Panapasre Pool piarip tiarim Aköp Yesu Kristo pim yaatak wë kö sêpnaaten kön selap naën yaauwaar.

²⁷ Yutasre Sailas pöaar arim ngësë wes mëen yewais. Pël ëak tenim ngön pepeweri retëng ëan pöt piarpim këmtakaanta ök niapnaat.

²⁸ Ten Ngëengk Pulööring kön kopëtaö wesak wë. Pötaanök Yuta omnaröa yaë pöl könöm muntat naningkan. Ar omën epotökëer eim ön.

²⁹ Omp ak kaarkaaröröaan kiri ar ëaut nënganok. Ar Animauröa iit nënganok. Animaurö iit orööpanëak nailën om ar ëaut nënganok. Öngre omp nga ëënganok. Ar ngarangk këëkë ëak omën pipot keker

elmëeim önë pöt ompyaö önëët. Yowe pan. Ompyaö ön.”

³⁰ Pit pepewer pël ëak mangkën wak Antiok kak sê oröön Yesuu ingre mor saurö wa top ëen pep pöwer mena.

³¹ Pël ëen pep pöweri ngön wieëa pöt sangk kelak pit ngön ompyaö pöt kat wiak ërëpëpëp kaö ëa.

³² Pël ëen Yutasre Sailas piarip Anutu pim tektek ngön yaaö omnaar pël sak wë akun wali pan ingre mor sauröen ngönën ök maim wë taë mowesa.

³³ Piarip Antiok kak pörek akun wali wakaim wiak sêpënëak yaëen ingre mor sauröak kan yaö mëak wes momëen saö pöröa ngësël sa.

³⁴ [Pël ëautak Sailas pi pimtë kentöök Antiok kak om wakaima.]

³⁵ Pël ëen Poolre Panapas Antiok kak om wë ingre mor saö naröaring omën muntarö rë mouleim Aköpë ngönënte ök maim wakaima.

Poolre Panapas kom ëa

³⁶ Wakaim wiak ënëmak Pool puuk Panapasën epël ök mëea. “Tepër kaalak ka poutë yesem ingre mor sauröen itaampö sêpa. Tepër ngaan pitën ngön ompyaut ök mëeaut. Pötaan pit ompyaö wë ma utpet wë pöten itaampëaan.”

³⁷ Pël maan Panapas pi Son, yapin nent Maak, pöp koirak piaripring sêpënëak maan,

³⁸ Poolök epël mëea. “Omën pipop ngaan Pampilia yanggerak sê ök ë nimëaup. Pötaan tepëring nasëpan.”

³⁹ Pël mëak piarip ngön nga yaalem wiak kom ëak Panapas pi Maak koirak wangaöök Saipras kustakël sa.

⁴⁰ Pël ëen Pool pi Sailas koirak piarip sêpënëak yaëen ingre mor saurö pitök Aköpë lup sant pöta öngpök moulmëak wes mëen sa.

⁴¹ Siriaare Silisia yang pötë yesem ingre morörö taë mowaso sa.

16

Timoti pi Poolre Sailasring sa

¹ Poolre Sailas piarip Tepi kak sê wë olëak Listra kak sê oröa. Pël ëak itaangkën omën Yesuun kön wi kosang yewesaö namp wëa pim yapinte Timoti. Pim ëlëp Yuta öngöp tapël Yesuun kön wi kosang yewesaup. Ën pim pepap pöt Krik ompöp.

² Ingre mor sa Listraare Aikoniam ka pöörarë wëa pöröak Timoti piin, “Omën ompyaup,” pël maima.

³ Pötaanök Pool pi Timoti piiring pim yaatak sêpënëak kön wia. Pël ëen Yuta omën ka pötë wë seëaurö pit Timoti pim pepap Krik omnamp yak kön selap ëa. Pöt tol ëënak? Pit Anutuun yaö ëak koröp kaut

naillênörö. Pötaanök Pool puuk Timoti koröp kaut ila.

⁴ Pël äak pit ka poutë yesem Yerusalem kakaan Yesuu ngôn yaaô omnaröere wotöököröa ngôn ëmön ë mena pöt ingre mor sauröen ök mëak ngar weim öpënëak mëëa.

⁵ Pël ëën ingre mor sauröa kön wi kosang yewesa pöt kaö sëën kët poutë omën muntarö yal mangkën selap sa.

Pool pi Masetonia kak wangerötë yemangk pöl ëa

⁶ Ngëengki Pulöök Esia yangerak së ngôn ök mapanëak nga maan pit om yesem Prisiaare Kalesia yang pöraarël sa.

⁷ Pël äak pit Misia yangerak kautak së oröak Pitinia yangerakël sëpënëak yaëën Yesuu Pulöök kan mowaria.

⁸ Pël ëën pit Misia pörekaan el wesak Troas kak së oröa.

⁹ Pël äak rö kan Pool wangerötë yemangk pöl äak itaangkën Masetonia omën namp pim naë wais tauëë kosang wesak epël ök mëëa. “Ni i kaö olëak Masetonia yangerak wais ten kaamök elniim.”

¹⁰ Pël yemaan Pool pi itenak ten Sailasën ök niaan Anutuuk Masetonia yangerak ngôn ompyaut ök manëak yas yenia pël wesak sënëak teëntom ko ëaut.

Litia pi Pilipai kak ingre mor sa

¹¹ Ko äak wangaöök ilëak Troas kakaan Samotres kustak së oröak ëlpamök Niapolis kak së oröak,

¹² wangaöökëaan ngentiak pörekaan yangerak së Pilipai kak së oröaut. Ka pö Rom omnaröa wëau, Masetonia yang pörekë ka kaöaö. Pöök ten akun selap selap wë,

¹³ kë yesa akunetak ka ëmöökë ëm kanërak wele rëak imeri saut. Ten kat wiin Yuta omnarö pit pörek Anutuun ök yamëëa. Pël ëaut yak së itaangkën öng narö wais wëa ëën pitring wel aisëak ngönaak ëaut.

¹⁴ Pël ëën öng pöröa naë Tiatira kakaan öng namp poë koröp köp möömaap ëa ompyaut ket yeem mon yewaup yapinte Litia pi Anutuun yaya yamëëaup. Aköpök lupmer kaip motiin Poolë ngôn ök yamëëa pöt këëkë kat wiak kön wi kosang yewas.

¹⁵ Pël ëën piire pim kaatakörö i momëën öng pöpök tenën epël yenia. “Ar neen kön wiin, Aköpë ënëm yes pöt, nem kaatakë waiseë.” Pël niak ke yaurön ten pim ngönte ngar wak piiring saut.

Pit Poolre Sailas Pilipai kak wii kaatak ulmëa

¹⁶ Akun nentak ten yang lup Yuta omnaröa Anutuun ök yamëëautak yesem koont urmerap pim lupmeri wëaö namp koiraut. Urmer pöp piiring wë omën orööpnaatön ök më pël yaaup. Pël ëën omën kësang

pan pitëm naë omnant ënëm orööpnaatön puuk itenak yemaan sumat mangkën pim ngarangk yaauro pit mon kësang pan weim yeëa.

¹⁷ Koont pöp tenim ënëm yewaisem ngôn äak epël aö yewais. “Omën eporö Anutu O Ngarëkëpë ya omnarö. Pitök Anutuuk kama niöpna pöta ngönte ök niiaö yaauro.”

¹⁸ Kët ël epotë pël aimën Pool pi kaaö ëën kaip tiak urmerapön epël yema. “Ne Yesuu weëre kosangöoring yeniakerek koont pipop sëp mowesak oröak së.” Pël maan tapëtakëer koontup sëp wesak oröak yes.

¹⁹ Oröak sëën koontupë ngarangkörö pit itaangkën pitëm ngaanë mon yewa pöl kaalak naöpanëën yeëa. Pël ëën Poolre Sailas moröak ka tomök së kaöaröa naë ngôn yaatak yemoulmë.

²⁰ Pël äak ngôn ë pet yairauröen epël yema. “Iteneë. Yuta omën epaar leping äak wëwë utpetat tiarim tekrak wais yawi.

²¹ Pël äak piarip tiar Rom omnaröa ëënganëak nga wieëaut pet elniak ënëm ëëpenëak yenia.”

²² Pël maan omën ngôn pöt kat wia pörö pit pourö el sak maan ngarangköröak ulpëënaar keli moolëak pitëm nga omnaröen maan pës yemomö.

²³ Pël äak utpet mowesak wii kaatak moulmëak ka pöta ngarangkëpön këëkë pan ngarangk ëëpënëak ök yema.

²⁴ Pël maan wii kaata ngarangkëp kat wiak wii kaata ka kakaati panëëtak së moulmëak ingesiar këra uamngesiarë tep mö mowia.

²⁵ Röök lupöök Poolre Sailas Anutuun kimang mëak rangk tan yemaan wii omnarö kat wiaan,

²⁶ tapët pöt moup kësang nempel möön wii kaata wapöt tiak së yengentiin ka kanöt tëak yesën wii omnaröa morötë wii tëa pötta wilak sa.

²⁷ Pël ëën wii kaata ngarangkëp pi ka ureimaurekaan wal äak itena pöt wii kaata kanöt të wiaan itenak wii omnarö oröak kas sa pël wesak yepatöökëan öpwer tëak pimtok pimënt wesirëpënëak ëa.

²⁸ Pël yaëën Poolök ngôn äak epël mëëa. “Nimtok nimënt utpet wasngan. Ten pourö e om wë.”

²⁹ Pël maan wii kaata ngarangkëp pim ya omën nampön maan esuwes mangkën wak pööpö kakaati ilëa pöt kas äak reireë urö Poolre Sailasë naë së ngentia.

³⁰ Pël äak piarip koirak tomök orö epël ök mëëa. “O nem kaöaar, ne tol yaal ëënak Anutu pi ne kama neöpën?”

³¹ Pël maan piarip epël ök mëëa. “Ni Aköp Yesuun kön wi kosang wasumë pötak niire nimorö Anutuuk kama niöpnaat.”

³² Pël mëak piarip Aköpë ngönte piire pim kaatak wëauröen ök mëä.

³³ Pël maan rök tapetakëer pi piarip koirak së piarpim pës momöaut i moirën teëntom piire pimorö i momëa.

³⁴ Pël elmëen pi piarip koirak pim kaatak së ulmëak kaömp menak piire pimoröa Anutuun kön wi kosang wesa pötaan ërëpsawi kaö ëa.

³⁵ Pël ëak wëen ëlpamök ngön ë pet yairaurö pitök polis narö wes mëen së epël ök mëä. “Ni omën epaar wes momëen sëpën pël ya.”

³⁶ Pël maan wii kaata ngarangkëp pi ngön pöt kat wiak Poolön epël mëä. “Ngön ë pet yairaurö pit ne arip wes nimëëmëak ya. Pötaanök wes nimëëmaatak lup wiaptaring sën.”

³⁷ Pël maan Pool pi polisöröen epël mëä. “Tenip Rom omën sauwaarök tenpim saun nant wiaan pöt pit yok pangk ngön yaatak niulëak tekeri wasëpnaatep pit köntak tenip pouröa ëöetak niulëak pës nimök wii kaatak niulëaurö. Pël ëautep peenök kaalak ëlëep wes nimëëpënëak ëa ma? Pël naëngan pan. Pitëmtok waisak wes nimëen oröonaat.”

³⁸ Pël maan polisörö pit piarpim ngön pöt kat wiak së ngön ë pet yairauröen ök maan pit kat wia pöt Rom omnaarök ëa. Pël ëen pitëm utpet elmëa pöten kön wiak kas ëa.

³⁹ Pël ëak pit së yaköm köm mëak wii kaatakaan wes mëen oröa. Pël ëen piaripön epël ök mëä. “Arip yok pangk ka epö sëp wesak sën ma?”

⁴⁰ Pël maan piarip wii kaat sëp wesak Litia pim kaatak së ingre mor sauröen itenak wa korkor ngön mëak sa.

17

Tesalonaika kak Poolre Sailas mööpënëak ëa

¹ Poolre Sailas piarip së Ampipolisre Apolonia ka pöörar i wesak Tesalonaika kak së oröa. Kak pörek Yuta omnarö pitëm ngönën tupët wieëa.

² Pël ëak Pool pim yaaul Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëak ngönën pepeweri ngön wia pöt omnaröaring aima. Pi kë yesa akun nentepar nent pötë öngpök pël eima.

³ Pi Anutuu ngönta songönte werak epël ök mëä. “Anutuuk Kristo pim Yaö Mëäö pöp këlangön kat wi yesem wel wiak kaalak wal ëëpënëak mëäaup. Yesu nem peene ök yeniak epop pi Kristo Anutu pim Yaö Mëäaup.”

⁴ Pël maan pitëm naëaan omën narö pit kat wiak wa yaap wesak Poolre Sailas piarpim ngësël rë olëa. Pël yaëen Krik omën Anutuun yaya maim wëäö naröere öng isa narö pitta tapël ëa.

⁵ Pël ëen Yuta omnarö pit pöten itenak ya sangën ëen omën utpet kan paspas eim wëäö naröen maan pitök omën ka pöök wëa muntarö koirak ëlakëlakëer Sesonë kaatak së Poolre Sailas ngön yaatak moulmëëpënëak kaata kanöt të möolëa.

⁶ Pël ëak Poolre Sailas won ëen ap wesak Sesonre ingre mor saö narö koirak ka ngarangköröa ngësë weruak yesem ngön ëak epël maö sa. “Omën pöaar utpet petpet ë ka nantë imauwaarök eprek wais oröön,

⁷ Sesonök pim kaatak koirak së ulmëak wë. Omën pöaar piarip Rom omën omp aköp Sisa pim ngön ë kosang wesaut ilak omën omp ak ngölöp namp yapinte Yesu pim ënëm ëëpënëak ök aö yaauwaar.”

⁸ Pël maan ka ngarangköröere omnarö pit ngön pöt kat wiak yaan kaö sa.

⁹ Pël ëak Sesonre piiring wëaurö pitëm naë oröa pöt kaalak orööpanëak pitëm naëaan sumat wak wes mëen sa.

Poolre Sailas Peria kak ya mëna

¹⁰ Rö kan tapöök ingre mor saurö pit Poolre Sailas wes mëen Peria kak së orök Yuta omnaröa ngönën tuptak së llëa.

¹¹ Omën pörek wëaurö pit ngön kat yawiaurö, Tesalonaikaaröa ök wonörö. Pit Anutuu ngönte kat wiipënëak kent ëak kët poutë ngön pöten yaap ma kaar pöten itaampënëak ngönën pepat wak iteneima.

¹² Pël ëak Yuta omën naröere Krik öng yapinring naröere omp narö pit selap Yesuun kön wi kosang wesa.

¹³ Pël ëen Yuta omën Tesalonaika wëaurö pit Pool Peria kak wë Anutuu ngönte ök yamëem wëaut kat wiak kak pörek së piarip utpet mowasëpënëak omnaröa könöt irikor mowesak lupöt es nga mowesa.

¹⁴ Pël yaëen ingre mor saurö pit Pool wes momëen i kaöökël sa. Ën Sailasre Timoti piarip Peria kak om wakaima.

¹⁵ Pël ëaan omën Pool mësak saurö pit Athens kak moulmëa. Pël ëak kaalak sëpënëak yaëen Pool pi Sailasre Timoti pim ngësël teëntom sëpënëak maan sa.

Pool Athens kak ngönën ök mëä

¹⁶ Pool pi piaripön kor Athens kak wë itaangkën kak pörek omp ak kaaröro kësang wëen itenak pim yaat utpet pan ëa.

¹⁷ Pël ëen pi Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëak Yuta omnaröere köpël omën munt Anutuun yaya yamëäa naröaring ngönëntaan aima. Pël ëak pi kët poutë wa top yaarek së omën pas së wëauröen ngönën ök maima.

¹⁸ Pël ëen Epikurianre Stoik ewat omën narö pit piiring ngön nga yaalem pitëm naëaan narök epël mëä. “Omën ngön paspas aö pipop pi tol apënëak aim?” Pël yemaan narök epël mëä. “Pi ka nantëeröa omp aköröa ngön nant apënëak niaim

koröp.” Pool pi Yesu weletakaan wal éaup pim ngônente ôk yemaan yak pit pël maima.

¹⁹ Pël êak pit Pool koirak ngôn ôk êak kat yawiaô yang lup nent yapinte Ariopakas pôrek sê kaôarôa naë ulmêak epël méea. “Ten nim ngôn ngolöp omnarôen ôk maimên piten aan kat wiin.

²⁰ Ten nim ngônnten kat wiin maim yaë. Pötaanök ngôn pita songönte ôk aan kat wiinaan.”

²¹ Pitêem Poolôn méea pöta songönte epël. Pit omên suure kak Atens kak wêaô pôrô pit akun poutê ngôn ngolöpöt ôk êak kat wieima.

²² Pit Pool Ariopakas pôrek moulmêak, pëel maan wal êak kaôarôen epël ôk méea. “Atens omnarô, arim omp akôrôen kosang wesak yaya yamêäuten ne êwat wê.

²³ Ne arim kak yesem itaangkên arim omp ak yaya yamêäurôa kaat wia. Pël éaan itaangkên omp ak nampê kônta rangk retêng nent epël wiaan itenaut. ‘Epêt omp ak tiarim kôpêlêp pimêt.’ Pël éaan itenaut. Pötaanök arim omp ak kôpêl wê yaya pas maô iman pôpê ngönte ôk yenia.

²⁴ Anutu pi yanger ket êak yangera rangk omnant wia epot ket éaup pi kutömre yangê Kaôap. Pötaanök pi yok pangk ka omnarôa ôk rêautak naöpanêép.

²⁵ Pi nantôn elek éên aan omên moresök yok pangk kaamök naalmêenganêép. Piita pimtok omnarôa wêwê pipotre omên pout nineim wêaup.

²⁶ Anutu pi tiarim ê kopetap ket éaup. Pël éên piikaan ulôl sak wêên rep nimêak kaare yang ninaup. Pimtok tiar ôpenêak yaô niak niulêaup yak tiar yanger ninak yangerak ôpena akunet ninaup.

²⁷ Tiar Anutuun ngaöl ë yesem koirêpenaat pël êëpenêak epêt ket elnia. Pël êak pi kamaarek naôn tiar omên pourôak pangk pangk êak wêaup.

²⁸ Pël éa pötaanök puuk tiarim songôn ket êak wêên tiar wêwêetaring wê kan sê waisô êeim wê. Pötak arim naëlaan êwat omên narôak epël niaim. ‘Tiar ta pim ruurô,’ pël niaim wê.

²⁹ Yaap, tiar Anutuu ruurô. Pötaanök tiar piin kön wiin omp ak morökörô kolre siluwaare kélôtök omnarôak kön wiak moresring ket êak pitêemên ngêêngk mowasô ima pôtéel kön nawiingan.

³⁰ Yaap, ngaanêër omnarô pit kôpêl wê yak omnant pipot ket êeima. Pël yaëên Anutu pi pitêem omên wak ima pôtôn nga nemaan éa. Ên peene akun eptak Anutuuk yang êl epotê omên pourôen pim ngôn kosangêt epël ôk yenia. ‘Ar arim utpet yaaô pout kasêng menak nem naël waiseê.’

³¹ Pël êak pi yang êl epotê omên pourô wot-pil niwesak wêl êak kom elniipna yak akun

nent wia. Pi ngaanêër omên namp tiar kom elniipênêak yaô méeaup. Pi pim êëpna pôt yaapôt tiar omên pourôen pet elniipênêak omên pôp weletakaan wal ë moulmêa.”

³² Pël maan pit omnamp weletakaan wal éa pôt kat wiak narôak ôkre was méea. Ên narôak epël méea. “Ni ênemak omên pipêta ngönte kaalak aan ten kat wiinaan.”

³³ Pël maan Pool pi pit sêp mowesak sa.

³⁴ Pël éên narô Pool pim ênem êak Yesuun kön wi kosang wesa. Pël éa pôrô eporô, namp Taionisias Ariopakas kaôarôa naëaanêp, ên ông namp yapinte Tamaris, piaripre ên piarpim kar narô.

18

Pool pi Korin kak ya mëna

¹ Ênemak Pool pi Atens kak sêp wesak Korin kakê sa.

² Pël êak sê Yuta omên yapinte Akuila pôp koirâ. Pi Pontas yangerakaanêpök piar ôngöp Prisila Itali yangerak wê olêak ngaan ngaantakêër sê wêa. Pôt Rom omên omp aköp Klotias puuk Yuta omên Rom kak wêaô pourô kan sêpênêak maan sa. Pël éauwaar piarpim naë Pool pi sa.

³ Pi piaripring ya ngawiap yak piaripring sê wê pôe koröp ka ôk yarêaut ket êeima.

⁴ Pël êeimeê Pool pi kê yesaô akunatê Yuta omnarôa ngônên tuptak sê ilêak Yutaare Krik omnarôaring Yesuun kön wi kosang yewesuta ngônôt ima.

⁵ Pël eim wêên Sailares Timoti Masetonia yangerakaan ênem sê orôön Pool pi pim waur muntet sêp wesak akun poutê Yesu pi Kristo Anutu pim Yaô Méeaup pöta songönte kosang wesak ôk maima.

⁶ Pël éên narô pit kat wiak pim ngönte wa olêak piin utpet wesak maan pi kangiiir pim ulpêênêpökakan ulôlôt keke ur moolêak epël méea. “Ar kô sênê pöta songönte arimtéêt, neering ngawi won. Pötaanök ne peene ar sêp niwesak kôpêl omnarôa ngêsê sumaan yeê.”

⁷ Pël mêak Pool pi Yuta omnarôa ngônên tupêt sêp mowesak Tisias Sastas pim kaatak sê wakaima. Omên pôp pi Anutuun yaya maim wêaup pim kaat Yuta omnarôa ngônên tupta naë wiêea.

⁸ Pël éên Yuta omnarôa ngônên tupta wotôököp, pim yapinte Krispas, piire pim kaatakôrô pit Aköpôn kön wi kosang yewasên Korin omên narô pitta Pool pim ngönte kat wiak Aköpôn kön wi kosang wasên i momêa.

⁹ Pël êak rôök nentak Pool pi wangerôtê yemangk pôl éên Aköpök ngôn nent epël ôk méea. “Ni kas êak ngônên ôk yamêäaut sêp wasanganok, om ôk maim ôm.

¹⁰ Ne niiring wêên omên nampök wal êak ni utpet naniwaspan. Ne omên selap pan

ka epöök nem ênem sêpênêak yaô mëëaup pötaanök.”

¹¹ Pêl maan Pool pi ka pöök Anutu pim ngönte ök maim wêên ngoon 18 êak won sa.

¹² Ênêmak Rom yang ngarangk namp, pim yapinte Kalio, pi Krik yang pör ngarangk êak wêên akun pötak Yuta omnarô pit wa top êak Pool wali wak sê ngön yaatak moulmêak epêl ök mëëa.

¹³ “Omên epop Rom omnarôa ngön kosangöt ilap riak omnarôen Anutuun yaya mapênêak kan maimat pet yaalmê.”

¹⁴ Pêl maan Pool pi ngön apênêak yaêên Kalio pi wal êak Yuta omnarôen epêl mëëa. “Yuta omnarô, ar kat wiê. Omên epop Rom ngön ê kosang wesaut ilap riak utpet nant yaêên neen neanê pöt ne yok pangk arim ngönöt kat niwiimaat.

¹⁵ Pêl ëëmaatep ar neen ngön nentere nent, yapin ke nentere nent arim ngönêntakêl wiêëaut aim. O o, arök neen ngön ke pilöt kat wiimaat wesaurô ma? Won pan. Arimtok omên pita ngönte wotpil wesêê.”

¹⁶ Pêl mëak ngön yaatakaan waô ê momêa.

¹⁷ Pêl êên pit tomök oröön Krik omnarôak Yuta ngönên tupta ngarangkêp yapinte Sostenis, pöp morôak tang môak utpet mowasô yesên Kalio pi om it mongneëa.

Pool pi kaalak Antiok kak Siria yanggerakêl sa

¹⁸ Pool pi Yesuu ingre mor sauröaring kêt selap wê ênêmak pit sêp mowesak Akuilaare pim öngöp Prisila pit naar namp êak Senkria kakêl sa. Pêl êak pörek sê Anuturing ngön kosang wesaô pöta kêtê pet irak pim ngan êpêt kat ê moolêa. Pêl êak wang Siria yanggerakêl sêpna naöök sa.

¹⁹ Pêl êak Epesas kak sê orôak pit Yuta omnarôa ngönên tuptak sê ilêak Pool pi pitring ngönaak wali aim.

²⁰ Pêl êên pit Pool akun wali pitêm naê öpênêak maan, “Pêl naêngan,” mëak sêpênêak yeem epêl ök mëëa.

²¹ “Ênêmak Anutuuk kaalak arim naê waisumêak neaan pöt waisumaat.” Pêl mëak Akuilaare Prisila piarip kak pörek moulmêak pit pouröen yakôm kôm mëak sa.

²² Yesem Sisaria kak sê orôak Yerusalem kak sê ingre mor sauröen yoöre êrêp mëak kaalak Antiok kakêl sa.

²³ Pörek sê orôak wê akun wali wali sêên Antiok kak pörek sêp wesak ka nantê Kalesiaare Prisia yang pöraarêl yesem Yesuu ingre mor sauröen ngönên ök mëak taê mowasô sa.

Apolos pi Epesasre Korin pöteparê ya mëna

²⁴ Omên namp, Alesantria kakaanêp pim yapinte Apolos, pi Epesas kak sê wakaima. Omên pöp pi omnant kêsang êwat sa pet irak ngönên pepeweri ngön wia pöt pout êwatêp.

²⁵ Omên pöp pi Aköpê elnia kan pöt êwat wê pöta ngönte kosang wesak yaaup. Pêl êak pi Yesu pim songönte apênêak pöt pout mêngkre mêngk yaaup. Pêl êaap pi om Son pim omnarô i momêa pöten pêên êwat wakaima. Ên Yesuu ru ulöpöököp pêt sak wê pötaan i momêëpna pöten köpêl wêa.

²⁶ Pi ngön pöt kosang wesak Yuta omnarôa ngönên tuptak ök maima. Pêl êên Akuilaare Prisila piaripök koirak sê piarpim kaatak ulmêak kan Anutuuk tiarimêên elnia pötôn ök maima.

²⁷ Pêl êên Apolos pi Krik yanggerakê sêpênêak kent yaê maan Epesas kak ingre mor saurôak kaamök elmêak pep newer Yesuu ingre mor saô Krik yanggerak wêauröaan pi sant mowasêpênêak retêng ê mena. Pêl êên pörek sê wê Anutuuk lup sant elmêên omên piin kön wi kosang yewesaurô pit ompyaô kaamök elmêeima.

²⁸ Pêl eimeê Yuta omnarôa köpêl waswas eim wêaut omnarôa itöök ke ur moolêak pepeweri ngön wia pipot Yesu Kristo Anutu Yaa Mëëa pöp pim ngönte kêêkê wesak ök mëëa.

19

Pool pi Epesas kak ya mëna

¹ Apolos pi Korin kak wêên Pool pi yang lup nerak ya mëmpö yesem Epesas kak sê orôak itaangkên Yesu pim ênem yaaô narô wêa.

² Pêl êên pitên epêl pêlpêl mëëa. “Ar ngaan Yesuun kön wi kosang wasên Anutuuk Ngêëngk Pulô nina ma won?” Pêl maan pit ngön kangit epêl mëëa. “Ten ngaan Anutuuk Ngêëngk Pulô yemengka pipêt kat nawiinörö.”

³ Pêl maan Pool pi pitên epêl pêlpêl mëëa. “Ên ar i mëênêak talêpê ênem êaurô?” Pêl maan pit epêl mëëa. “Ten pörö Son pim omnarôak i nimêak ngön niiaô pöta ênem yaaurô.”

⁴ Pêl maan Pool pi pitên epêl mëëa. “Son pim i momêa pöt omnarô pit lup kaip tiak pitêm utpetat kasêng mena pötaanök pêl elmêa. Pêl êak pi pitên epêl ök mëëa. ‘Ar nem ênem waisêpna pöpön kön wi kosang wasên.’ Omên pöp Yesu.”

⁵ Pêl maan pit ngön pöt kat wiin Aköp Yesu pim ru ulöpöökörö pêt sak wêa pötaan i momêa.

⁶ Pêl êak Pool pi pim moresiarring pitêm kepönötê mowiin Ngêëngk Pulô pitêm rangk iraan ngön maimat aô Anutu pim ngönöt tekeri wesak ök mëëa.

⁷ Omên pörö pit 12 êak wêa.

⁸ Pool pi Yuta omnarôa ngönên tuptak ilêak pitring ngönênêên yak aöre elö eim wêên ngoon naar namp êak ilêa. Pi Anutu

pim tiar wa ngaöök nimëa pöt pit kat wi-
ipënëak kent ëa.

⁹ Pël ëën omën narô pit lup kosang panë
ëak kön wi kosang newasën omnarôa ëöetak
Aköpë elnia kan pötön utpet wesak ëa. Pël
ëën Pool pi Yesuu ingre mor saurô pit koirak
omën kaö namp yapinte Tiranas pim pep
kaatak sê omnaröaring ngön ngawî aimä.

¹⁰ Pi pël eim wëën krismaki nentepar
pöteparë öngpök Yuta omënre köpël om-
narô pit pourô Esia yangerak wëaurô Aköpë
ngönte kat wia.

Siwa pim ruurôa ngönte

¹¹ Anutu pi Pool weëre kosang kaamök
elmëaan retëng omnarôa it köpëlöt eima.

¹² Omnarô pit poë koröp kaut Pool piik
mësël ëak wak sê yauman yaaurô mësël
elmëën ompyaö sa. Ën urmerarô wëaurô
tapël ëak waö ë momë pël ëeima.

¹³⁻¹⁴ Pël ëën Yuta omën Anutuun kiri ar
yaaurôa wotöök namp pim yapinte Siwa
pim ruurô 7 ëak pit kaatë sak wasö imeë
omën urmerarô pitëm lupötë wëaurô waö ë
momë pël eima. Pël ëäl pit Yesuu yapin-
tak urmeraröen ököök mëak epël mëëa. “Ni
urmer utpetap, ten Yesu, Pool pim ök aö
yaaup, pim weëre kosangtak waö ë yanimë.”

¹⁵ Pël maan urmerap epël mëëa. “Ne
Yesuun ëwat wë, Poolönta ëwat wë. Pël ëaap
ar tarëkaanörö?”

¹⁶ Pël mëak omën urmerap wëa pöpök
akak sak omën ököök eima pörö mëmpö waö
elmëak poë koröp pöt keliak moolaan koröp
yoolörö kaatakaan örök kas sa.

¹⁷ Pël ëën Yuta omënre köpël omën Epesas
kak wëa pörö pourô omën pöta ngönte kat
wiak pit kas panë ëën Aköp Yesu pim yapin-
te ngar wa.

¹⁸ Pël ëën Yesuun kön wi kosang wesa
narô sê omnarôa ëöetak pitëm ngaan utpet
eima pötön war wesak ök mëëa.

¹⁹ Pël ëak kempre këar nga yaaurô pit
pitëm kempre këar pep kësangöt wak sê om-
narôa itöök war wesak ë momera. Pep pötë
sumat 50,000 kina ke pëlëët.

²⁰ Pël ëën omën weëre kosangring pöten
itenak maan omën muntarö pitëk yal
mangkën pitëm lupötë Aköpë ngönte taë sa.

Epesas omnarô pit ngön ë olëak mëëa

²¹ Ënëmak Aköpë Pulöök Poolön ya ngön
maan pi Masetoniaare Krik yang pöaarëël
ya nga ë yesem kaalak Yerusalem kak
orööpënëak mëëa. Pël maan Pool pi pim
omnaröen epël mëëa. “Ne pötë sa pet irak
pöt Romëälta sumaap.”

²² Pël mëak pi Timotiire Erastas pim
kaamökaar piarip Masetonia yangerak wes
mëën yesën pi Esia yangerak wakaima.

²³ Akun pötak omën narô selap pan Epesas
kak wëaurô pit Aköpë kanöök yesauröaan
kööre tok kësang pan elmëa.

²⁴ Pöta songönte epël öröa. Omën namp
yapinte Temitrias pi siluwaatring öng ak
nampë yapinte Atemis pim ka könöt ket
ëeima. Piire pim ya omnarô sum kësang
orööpnaak yak ket ëak wes mëëima.

²⁵ Pël yaaurô yak Temitrias pi pim ya om-
naröere ën pim ngönt ya tapët yamëna narô
pitën yas maan sëën epël ök mëëa. “Karurô,
ar ëwat wë. Tiarim omën eptak mon kësang
koir yaningkën ompyaö wëat.

²⁶ Ar Pool piin ëwat wë. Pim yaautön tiar
kat yawiaurô. Pi Epesas kak eprekaan Esia
yangerakë omnaröen epël ök maim wëaup.
‘Öngre omp ak kaarkaar omën moresök ket
ëa eporö kë wonörö.’ Pool pi pël yemaan
omën kësang pim ngön pöta ënëm yaë.

²⁷ Tiarim mon wauret utpet ëëpnaaten ne
ya ngës yaë. Pël ëën omnaröak ökre was
niapanëak. Pötaanök tiar këëkë ngarangk
naën ëëpena pöt ngön pöt kaö sak Atemis
pim yaya yamëëa kaat utpet wasëpnaat. Pi
tiarim öng ak kaöap Esia yangerakre ën yang
kaö nantë omnarôa yaya yamëëaup pöt kön
nawiipan.”

²⁸ Pël maan pit Temitrias pim ngön pöt
kat wiak ya sangën ëën ngön ëak epël
maima. “Atemis pi Epesas omnarô tiarim
kaö panëëp,” pël maima.

²⁹ Pël mëak Epesas kak pörekaan omën
kësang pan ngön pöt maö sê Masetonia
yangerakaan Pool pim ya kaamök omën
naar Kaiasre Aristakas piarip moröak wak
weruak sê pitëm wa top kaöäök moulmëa.

³⁰ Pël ëën Pool pi pitëm wa topöök
sëpënëak yaëën Yesuu ruurô pitök pöre kësën
utpet mowaspanëak kan mowaria.

³¹ Pël ëën Esia yangerakaan yang
ngarangk Pool pim ngönt naröakta pi wa
topöök sëpanëak nga mëak ngön wes mëa.

³² Pël ëën wa topöök wëaö pörö pit kön
irikor ëak pitëm wa top ëa pöta songönten
kön nawiin, narô ngön nent aö yesën, narô
nent aö yesën pël eima.

³³ Pël eim wëën Yuta omnarô omën
namp yapinte Alesanta pöp mök ë momëën
wa topöök tauaan pit itenak wa top pöta
songönte apënëak yaë wesa. Pël ëën
Alesanta pi moresring angan elmëak wa top
pöta songönte Yuta omnaröak naënte pöt ök
mapënëak ëa.

³⁴ Pël ëën omnarô pit itena pöt, pi Yuta
omnampök yeëa ëën pit këm top ëak ngön
ëak epël mëëa. “Atemis pi Epesas omnarô
tiarim kaö panëëp.” Pël maim wëën aöa
nentepar sa.

³⁵ Pël ëën ka pöökë omnant komre kap
yaaupök omnaröen ngön angan pël mëak
epël mëëa. “Epesas omnarô, ar kat wieë.
Omën ka nantëëro pit Epesas omnarô tiar
öng ak kaöap, Atemis, pim yaya yamëëa

kaatere kël ngëengk mopöökään irëa pö ngarangk yeë pöt pit ëwat wë.

³⁶ Omën nampök ngön pöt yok pangk wa noolapan. Pötaanök arök pas köntak ëënganëp wiap sak wë.

³⁷ Ar iteneë. Omën tiarim wa topöök wak waisan epaar piarip tiarim ngönën tup-takaan omnant kain naön. Pël ëak tiarim öng aköpönta utpet wesak naënaar.

³⁸ Pötaanök Temitriastre pim mon waur yaaurö pit omën nampëën kööre tok wieë pöt ngön yaaö akunetak ngön yaatak moulmëën kat yawiaupök kat wiak wotpil mowasëpnaan.

³⁹ Ën ngön nant om wieë pöt yok pangk wa toptak ngön yaaö akunetak ëak söë wasënëët.

⁴⁰ Pötaanök tiarim wa top epö utpet yeëerek Rom yang ngarangköröak ngön yaatak niulëpnen ëa. Iteneë. Peene wa top epöök ngön kaëpre ngön ë yoolak pötë songön nent won. Pötaan yang ngarangkëp pëël niiaan tol mapen?"

⁴¹ Pël mëak omnant komre kap yaaup puuk rep momëën pitëm kaatë sa.

20

Pool pi Masetoniaare Krik yangeraarë sa

¹ Ënëmak ngön kaëpre ngön pöt ë olëak won wesak wëën Pool pi Yesuu ingre mor sauröen yas maan së pim naë wa top ëën pepanöm ngön ök mëak yaköm köm mëak Masetonia yangerakë sa.

² Pël ëak pi omën we pöököröa naë yesem ingre mor sauröen ngön kësang mëak lup taë mowasö yewaisem tenim naë Krik yangerak wais yaarö.

³ Pël ëak pörek wëën ngoon naar namp ëak won sa. Pël ëën pi ko ëak wangaöök Siria yangerakë sëpënëak kat wia pöt Yuta omnarö pimëën nga wia pël maan kat wiak kaalak Masetonia yangerakël sëpënëak kön wia.

⁴ Pël ëën omën ke epëlok Timotiiring Poolë ënëm elmëa. Peria kakaan Sopata, Pirasë ruup, Tesalonaika kakaan Aristakasre Sekantas, Tepi kakaan Kaias, ën Asia yangerakaan Tikikasre Tropimas omën piporö Timotiiring Poolë ënëm elmëa.

⁵ Pël ëak pit pörö wet rëak Troas kak së orök tenën kor wëa.

⁶ Pël ëën Yuta omnaröa kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët won sëën Pilipai kakaan wang naöök ilëak akun mor nas kan kourak yesem won sëën Troas kak orök pitring sant kopët nent wëën won saut.

Pool pi Troas kak Yutikas öp mowesa

⁷ Wangam kan sënaat yak Sante wiap kan kë nënëak wa top ëak wë Pool pi ngönën wali pan ök maim wëën rök lup yes.

⁸ Ka ngarëk tenim wa top ëan pötak es rompeet selap uteëa.

⁹ Pël ëën omp ulwas namp yapinte Yutikas pi ulöl kanöök wel aisëë Pool ngönën ök yaan kat men ë wë ka kom eim olëak ka sasa ura. Pël ëak ka kaö wali pan nentepar nent ngarëk pötakaan kawi ngentiak së yangaak ngentiin orök itena pöt wel wia.

¹⁰ Pël ëën Pool pi orök ngemë wa kapiariak epël yema. "Ar kön selap ëëngan. Pi öp wë."

¹¹ Pël mëak Pool pi kaalak kakaati ilëak këët pelak naut. Pël ëak kaalak ngön kaut ök maim wëën ëwa tëën ten saut.

¹² Pël ëën omnarö pit omp ulwas pöp öp wëën mësak së pim kaatak ulmëak pit ya kë pan sa.

Pool pi Troas kak wë olëak Mailitas kakë sa

¹³ Pool pi ten Asos kak së kor ön niak wet rëak wangaöök wes nimëak pimënt yangaak wais kak tenim wëa pörek oröaut.

¹⁴ Pël ëën koirak ten pourö kaalak wangaöök ilëak Mitilini kakë saut.

¹⁵ Pörekaan yesem ëlpam walën Kaios kuste il wesak kët kopët nent won sëën Semos kustak oröaut. Pörekaan yesem ëlpam walën Mailitas kak së oröaut.

¹⁶ Pël ëak Pool pi Yuta omnaröa akun ngëëngk kësang nent yapinte Pentikos pël ya pötak Yerusalem kak së omnaröaring wa top ëëpënëak kön wia. Pötaanök Asia yangerakë sëna akunet won ëën Epesas kak il wesak wangaöök el wesak Mailitas kakë saut.

Pool pi Epesas ngarangköröen yaköm köm mëa

¹⁷ Pool pi pörek wë ingre mor sauröa wotöökörö pim naë wais wa top ëëpënëak Epesas kakël ngön wes mëa.

¹⁸ Pël ëën pit naë wais oröön epël ök yema. "Karurö, ar ëwat wë. Nem ngaan Asia yangerak wais orök ya ngës rëak mëmpö wais pötön ar ëwat wë.

¹⁹ Yuta omën narö kët ël epotë ne utpet newasëpënëak kan ëël eim wëën ne ya këlangön pötaring wëën nemtë yapinte kak irëak Aköpë yaat yamëngkaup.

²⁰ Pël yeem nem ngön ök niiaöre rë niulö pël yaautë nant ök niak nant ngep naën ne ar kaamök elniak ompyaö sënëëk yak wa topötëere neenem kaatë ök niiaö imaut.

²¹ Ne ngön pöt kosang wesak ar Yuta omënerë köpël omnaröen epël niiaimaut. Ar utpetat kasëng menak Anutuu naë rë olëak tiarim Aköp Yesuun kön wi kosang wasënëak ök niiaimaut.

22 Peene pöt ne Yerusalemë sumëak Ngëëngk Pulöök yenëa. Pël äaap ne pörek sê oröp nent koirum wes ne pöten köpël yaë.

23 Om nem imautë yesën Ngëëngk Pulöök epël neaimaut pöten ëwat wë. 'Ni wii kaatak wa niulëak këlangön kat niwiipnaat,' pël neeaimaut.

24 Pël äaap ne nem koröpöön kön selap naën. Nemëngkën wel wiima pöteta yok pangk. Ne pöt, tiarim Aköp Yesuuk kan yaö neea pöök ulöp ngarngar wë mësaö yesem mës pet irumëak kent yaë. Pël äak Anutu pim ngön ompyaö pötak komre kolap niweseim wë pöta ngönte kaö wes ök amëak kön wia.

25 "Ar kat wieë. Ne ngaan arim tekötë imeë Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök niaaö imaut. Ën peene pöt ne kön wiin ar kaalak neen itnaangkan.

26-27 Pötaanök ne peene war wesak ök nia-maan. Akun poutë ne aring wë Anutu tiarim naë ya yamëngk pöta ngönte war wesak ök niaaö imaut. Pël äak ne pim ngönte amaataan pölöp naënëp. Pötaanök arim tekrakaan namp kö sêpna pöpë songönte nemët won.

28 Ngëëngk Pulöök ar omnarö pol sêpsêp ket äak ngarangk elmëëneëak nina piporöere arimënt ngarangk këëkë ëeim ön. Anutu pimtë Ruupë iitak omën piporö kama wak pim ingre mor wesaurö. Pötaanök ar ngarangk këëkë ëeim ön.

29 Ne ëwat wë. Ënëmak nem ent ë niulëema akun pötak omën utpetarö arim tekrak oröak utpet niwesak kent tokoröa sêpsêporö mëmpëneëak waö yaalmë pöl elniipën sa. Pötaanök ngarangk këëkë ëeim ön.

30 Arimtë tekrakaanta narö oröak Yesuu ingre mor saurö ar pitëm ngësël sënëëk yak pitëmte könötëaan ngön kaar rëak niapnaan yaë.

31 Pötaanök ar këëkë panë ngarangk äak nem elnieima pöten kön wieim ön. Ne aring krismaki nentepar nent pötë öngpök kët kanaan rö kanë ngön ompyaut ök niak taë niwasö imeë akun nantë arimëen yaköm äak ing lëlapartaring kaamök elnieimaut.

32 "Peene ne ar Anutu naë niulëak pimtök ngarangk elniipëneëak piin kimang yemak. Pël ëen ar pim naëaan ngön ompyaö poutë weëre kosang pöt pim komre kolaptakaan önëët. Pim ngön pötak kosang niwasêpnaat. Pël ëen omën ompyaö Anutu pim omnaröaan yaö äaö pöt yok pangk nimpnaat.

33 Ne monere uröm pötön kaur äak arën kimang neniaanëp.

34 Ar ëwat wëen neenta mor epesiar-ring ya mënak koirak nemënt weëre nem kaamökörö mampö pël yaaup.

35 Nem pël yeë pötak nook arën ya kosang mënak omnant koirak koröp wiap yaaurö

kaamök elmëëneë pöt pet elnieimaut. Tiar pël yeem pöt Aköp Yesu pim ngön epël mëëa pöten kön wiipnaat. 'Omnant yemangk pöpë ërêpsawi pötak yeö pöpë ërêpsawi pöt il wasêpnaat.' "

36 Pool pi ngön pipöt ök më pet irak ngarangköröaring rar rë wesirak Anutuun ök yema.

37-38 Pël äak pit pim wet rëak epël mëëa pöten kön wia. "Ar neen kaalak itnaangkan," pël mëëa pöten kön wiak kapariak tot nak ingre ngön elmë mësak sê wangaöök yanuuël.

21

Pool pi wangaöök Yerusalemë sa

1 Pit ent ë moulmëak wangaöök ilëak el wesak Kos kustakël saut. Pörekaan yesem ëlpam walën Ros kustak sê oröaut. Pël äak pörekaan Patara kak sê oröaut.

2 Pël äak itaangkën wang munt naö Pinisia yangerakë sêpëneëak yeëa ëen pöök wamp riak saut.

3 Pël äak yesem Saipras kuste katnëël wiaan itnal keker elmëak Siria yangerakël yesem Taia kak sê leng ë ulmëak kak pörökë urömat të menaut.

4 Pël ëen pörök Yesuu ingre mor saurö koirak pitring wë sant nent won sêen Pulöök pit kaamök elmëen Pool Yerusalemë sêpanëak nga yema.

5 Pël ëen pörök wëen tenim akunet won sêen kak pörök sêp wesak yesën Yesuu ingre mor sauröere pitëm öngre ruurö ten wes nimëëpëneëak kakaan weler rëak i kaö pouuk sê rar rë wesirak Anutuun kimang mëëaut.

6 Pël äak neneren yaköm köm mëak ten wangaöök wamp yariin pit kaalak kakë yes.

Akapas Sisaria kak Poolön tektëk ngön mëëa

7 Wangaöök ilëak Taia kakaan yesem Tolemes kak sê oröak Yesuu ingre mor sauröen yoöre ërêp mëak pitring wë ka kopët nent yaur.

8 Ëlpamök Tolemes kakaan wal äak yesem Sisaria kak sê oröak ngönën ök yamëëa namp kak pörök wëa yapinte Pilip pim kaatak sê piiring wakaimaut. Omën pöp pi Yesuu ngön yaaö omnaröa ngaan omën 7 äak ya ngön mëëaö pörökakaan namp.

9 Pöp koont kong nent wëa. Pit omp naön Anutu tektëk ngön aim wëaurö.

10 Ten Sisaria kak om wëen Yutia yangerakaan tektëk ngön yaaö omën namp pim yapinte Akapas pi wais yaarö.

11 Pël äak tenim naë wais Pool pim yepatu wak pimtë ingre moresiarë tëak epël ök ya. "Pulöök epël yenëa. 'Yepat epöökë pepap Yerusalem kak sêen Yuta omnaröak epël elmëak köpël omnarö mampnaat,' pël ya."

12 Pël aan ngön pöt kat wiak ten ka pöökë omnaröak Pool pi Yerusalemë sépanëak nga mëäut.

13 Pël maan Pool pi epël yenia. "Oröpmorëënök ingre yaylak ëak nem lupmer wa könöm yewas? Ne Yerusalem kaksëen wii kaatak neulëere nemöön wel wi pël ëëma pöten kas naën. Pöt oröpmorëën? Omnarö Yesuu ngönte kat wiipënëak kent yaë."

14 Pël niaan ten pim könö ilak menaat pangk naën ëën epël yemak. "Aköpë kentöökë ya pil ëëp."

15 Akun nant won sëën Yerusalem kakë sënëak ko ëak,

16 Sisaria kakaan Yesuu ingre mor saö naröaring ten pourö së Saipras kustakaan omën namp yapinte Neson pim kaatak nilëäut. Omën pöp ngaanëër Yesuu ënëm eim wëaup.

Pool pi Sems pim naë sa

17 Yerusalem kak së oröön Yesuu ingre mor sauröak ërëpsawi ëak koir yanuulë.

18 Pël ëën ëlpamök Poolring Sems pim naë së itaangkën wotöökörö piiring wëa.

19 Pël ëën Pool pi yoöre ërëp mëak Anutuuk kaamök elmëaan köpëlöröa öngpök ya ke nentere nent mëmpö ima pötë ngönöt ök yema.

20 Pël ëën pit ngön pöt kat wi pet irak Anutuun yaya mëak Poolön epël yema. "Karip, ni ëwat wëën, Yuta omën kësang pan, tausen selap narö, Yesuun kön wi kosang wesa. Omën pörö pit Moses pim ngön ë kosang wesauta öngpök ilëak wë.

21 Pël ëaap omën narök nimëën epël ya. 'Pool pi Yuta omën köpël omnaröa öngpök wëauröen Moses pim ë kosang wesa pöt ngar wak rungaaröa koröp kaut moilööre Yuta omnaröa kan ngaanöök së pël ëëpanëak nga yamëëan,' pël yaap.

22 Nim eprekë waisauteta pit kat wiaap tiar tol ëëpen?

23 Pël ëa pötaanök ni tenim niana epël ëëm. Tenim naëaan omën kong nent pit Anutuu ëöetak omën nant naën ëëpënëak ngön ë kosang wesaurö wë.

24 Pötaanök ni omën pöröaring Anutuu ngönën tup kaöetak së pitëm öpna pöl wë ngönënenëen kölam téak öm. Pël ëak ni pit sum elmëen pitök ngönënenëen kölam téak öpënëak yaaö pöl kiri ar ëak pitëm kepön ëpöt kat ëëpnaan. Pël ëëmë pötak omnarö pitök niin itaangkën ten Yuta omnaröa yaaul ëan pël niwasëpnaat. Pël ëëmë pötak pit itenak omnaröa nimëën ngön aö ima pötön kaar pël wasëpnaat.

25 Ën köpël omën Yesuun kön wi kosang wësauröaan tiar ngaan ngön epël kosang wesak pep retëng ë menaut. 'Ar omp ak kaarkaaröraan kiri ar ëaut nënganak.

Ar animaurö iit orööpanëak nailën ar ëaut nënganak. Ar animauröa iit nënganak. Ar öngre omp nga ëënganak.'

26 Pël maan Pool pi omën pörö koirak ëlpamök së Yuta omnaröa ngönënenëen kölam téak öpënëak yaaö pöl ëa. Pël ëak pi Anutuu ngönën tup kaöetak së kiri ar yauröen kët taltak omën pörö ngönënenëen kölam téa pöta kiri wiipën pël mëäa.

Yuta omnaröak Pool Anutuu ngönën tup kaöetak moröa

27 Akun 7 kosang wesa pöt temanöm yesën Yuta omën Esia yangerakaan narök Pool Anutuu ngönën tup kaöetak wëën itenak omnaröen kék maan moröëë ngön ëak epël mëäa.

28 "Israel omnarö, ten kaamök elnië. Omën epop kaatë yesem Israel omënere Mosesë ngön ë kosang wesautre Anutuu ngönën tup kaö epëten wak irëak yaaup. Pël ëak nenteta, pi köpël omnarö mësak Anutuu ngönën tup kaö epëtak wais kewil elmë pël yaaup," pël mëäa.

29 Pöt pit ngaan Tropimas köpël omnamp Epesas kakaanëp piiring ka pöök wëën itenak Yuta omnaröa ngön ë kosang wesaut ilak Poolring Anutuu ngönën tup kaöetak yesaup pël wesak mëäa.

30 Pël maan omën Yerusalem kak wëa pörö pourö lup es nga sak së wa top ëak Pool moröak Anutuu ngönën tup kaöeta kakaatian weruak tomök së moulmëak tapëtakëër kanöt waria.

31 Pël ëak Pool mëmpënëak omën Yerusalem kak wëaurö pourö lup es nga sak nga yaal ngön pöt Rom nga omnaröa wotöököpë ngësel sa.

32 Pël ëën tapëtakëër pi nga omnaröere pitëm ngarangkörö koirak teëntom pitëm naë sa. Pël ëën omnarö pit piire pim nga omnaröen itenak Pool tang mööpënëak ëaurekaan sëp wesa.

33 Pël ëën nga omnaröa wotöököp pi Pool pim naë së wali wëë pimoröen epël mëäa. "Omën epop wii wëë naöörar motëëë." Pël mëak omnaröen pëël mëäa. "Epop talëp?"

34 Pël maan omën kësang pörök wëaurö pit ngön ëak narök nent aö yesën narök nent aö yesën ngaaröa wotöököp pi omën pöta songönten këëkë kat nawiin ëak nga omnaröen maan Pool mësak pitëm kaatakël sa.

35 Pël ëën Pool pi ka pöta riringeweri së tauaan omnaröak mëmpënëak kosang pan ëa. Pël yaëën nga omnarö pit Pool ngar wak sa.

36 Pël ëën omën kësang pan pitëm ënëm yesem ngön ëak epël mëäa. "Pipop mën wel wieë," pël mëäa.

Pool pi pitëm songönte ök mëäa

³⁷ Nga omnaró pit Pool pitëm kaata kakaati wak ilapënëak yaëen Pool pi pitëm wotöököpön epël pëel mëea. “Ne niin ngön nent ök niam sa ma?” maan wotöököpök epël mëea. “Ni Krik ngönör ewat wëen ma?”

³⁸ Ne kön wiin ni Isép omnamp ngaantak pi nga wak yang ngarangkepëen nga omën kësang pan 4000 pörö nga ë öpöt wak yang pultak mësak saup.”

³⁹ Pël maan Pool pi epël mëea. “Ne Yuta omnamp Silisia yangerak Tasas ka kepönöökäänëp. Ne yok pangk omnaröen ngön ök mam ma?”

⁴⁰ Pël maan wotöököp pi kuure mak maan Pool pi riringeweri tauëë moresring omnaröen angan elmëen pit ngön leng ëen Yuta ngöntak omnaröen ngön ök mëea.

22

¹ Pool pi epël ök mëea. “Peperë kar nemorö, ar kat wieë. Ne saun wonöp pël niamaan.”

² Pël maan pit kat wiaan Pool pi pitëmtë Yuta ngöntak ök yemaan pit ngön kaëp sëp wesak kat kökö wiaan pi epël mëea.

³ “Ne Yuta omën arim karip. Nem ëlëpök Silisia yangerak Tasas kak newil-aup. Pël ëen kotuukëer Yerusalem kak e taprek Kameliel pim pep kaatak wëen rë neulön omën tiarim ëere körööröa ngön ë kosang wesa pöt pout ewat saup. Pël ëak ar epreköröa yeë pöl neenta Anutuu ënëm ëëmëak kosang ngentieimaup.

⁴ Ne ngaan öngre omp Yesuu kan ngölöp epöök yaurö mëmpënëak utpet mowesak moröak wii kaatak moulmëeimaup.

⁵ Kiri ar yaauröa wotöököpri Yuta ngönëne kaöarö pitökta niapnaat. Omën pörö pit ne Yesuu ruurö wali ömëak pep newer retëng ë Yuta omën tiarim karurö Tamaskas kak wëaurö mampëak nena. Pël ëen omën pörö wali wak waisën Yerusalem kak eprek këlangön kat mowiipënëak saut.”

Pool pim ingre mor sa pöta songönte ök mëea

⁶ “Ne seim Tamaskas kak temanöm yewasën këtëp luptak wëen kutömweriaan ëwa kaöempel teënt pan irë neek yaalnë.

⁷ Pël ëen ne yangerak së ngentiak kat wiin ngön nent epël yenëa. ‘Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet neweseimën?’

⁸ Pël neaan ne kangiiir epël mëëaut. ‘Aköp, ni talëp?’ Pël maan pi epël ök yenëa. ‘Ne Yesu Nasaret kakaanëp. Ni kët ël epotë ne utpet neweseimën.’

⁹ Pël ëen omën neering sa pörö ëwa pëenpelën itena. Ën omnampë neen ngön neea pöt pit kat nawiin.

¹⁰ Pël ëen ne epël pëlpël yemak. ‘Aköp, ne peene tol ëëm?’ Pël maan Aköpök epël yenëa. ‘Wal ëak Tamaskas kak së örö. Pël ëen omën

nampök nim ëëmëak Anutuu yaö ëa pötön ök niapnaat.’

¹¹ Pël neaan ëwa pömpelök nem itöörar ngaap wes noolaan wëen omën neering sauröak mor yal ëak Tamaskas kak së neulnëa.

¹² “Omën namp kak pörek wëa yapinte Ananaias, pi Moses pim ngön ë kosang wesa pötë ënëm yaaup. Omën pöpön Yuta omën ka pöök wëauröak pimëen kön wiin ompyaö yeëa.

¹³ Omën pöpök nem naë wais tauak neen epël yenëa. ‘Sool, nem karip, ni peene kaalak itöörar nganga së,’ pël neaan tapëtakëer nem itöörar nganga sak piin itenaut.

¹⁴ Pël ëen pi epël yenëa. ‘Anutu, tiarim ëere körööröa yaya maimaup, pim ëëpnaatön ewat sumëak kom ë niulëak pim ya omën wotpilëpön itenak pim këmtakaan ngön kat wiimëak kom ë niulëaup.

¹⁵ Pötaanök ni Anutuu ya omën sak nim omën itenak kat wiak pël ëan pipot omën pouröen ök maan kat wiip.

¹⁶ Oröpmorëen kor ëëm? Wal ë. Pël ëen i nimëen tiarim Kaöapön merëk maan nim utpetat wa niulapnaan.’”

Anutuuk Pool köpëlöröa ngësël wes mëa

¹⁷ “Ne kaalak Yerusalem kak wais wë Anutuu ngönën tup kaöetak së kimang yamëem omnant wangartak ityaangk pöl ëaut.

¹⁸ Pël ëak itaangkën Aköpök neen epël yenëa. ‘Ni eprek wë nem ngönte ök amë pöt omnarö kat wiak kosang newaspan. Pötaanök teëntom sëp mowesak sum.’

¹⁹ Pël neaan ne kangiiir epël mëëaut. ‘Aköp, pit ewat wë. Ne ngaan ngönën tupötë së omën niin kön wi kosang yewesaurö moröak wii kaatak moulmëere pës mö pël eimaup.

²⁰ Pël ëen Stiwen nim ngön ompyaut yaaup omën naröak mën wel wiaut. Akun pötak ne iteneë yok pangk yaë wesak pim momënauröa ulpëënöt ngarangk ëaut.’

²¹ Pël maan pi epël yenëa. ‘Ni peenëer sum. Ne kan maim panë nereë köpël omnaröa naë wes nimëëmaan yeë.’”

Rom nga omnaröa wotöököpök Pool ngarangk elmëa

²² Yuta omnarö pit kat wiaan Pool pi ngön ök aö së köpël omnaröa ngësël sëpëna ngön lup pöt yaan pit kaaö ëak ngön ë olëak epël mëea. “Mën wel wieë. Omën ke pilëp yang eprek naöpan. Pi öp öpan.”

²³ Pël mëak pit ya sangën kaö ëak ëlak wiak pitëm ulpëënöt ent ëak keke elmëak yangerakaan sumpolöt wes ngaarëk momëa.

²⁴ Pël ëen nga omnaröa wotöököpök pim koturöen maan pit Pool kaatak mësak së moulmëa. Pël ëen nga omnaröa wotöököpök

Yuta omnaröa Pool pimëen ngön ë olëak aö yesa pöta songönten kat wiipënëak pës kaö pan momööpënëak mëëa.

²⁵ Pël ëën pit pës momööpënëak wii yatëën Pool pi nga omnaröa ngarangk namp pim naë tauaan epël ök mëëa. “Arim ngön ë kosang wesautak ngön ë pet nairën wieë yok pangk ne Rom omnamp pës yamöaurö ma? Oröp ëënak ne pil elnëeim?”

²⁶ Pël maan nga omnaröa ngarangk pöp pi wotöököpë naë së epël mëëa. “Ni tol elmëëmëak yaën? Omën epop Rom omnamp tiarimënt tapöröp.”

²⁷ Pël maan nga omnaröa wotöököp pi Poolë naë së epël mëëa. “Ni neen ök nea. Ni Rom omnamp ma?” Pël maan Pool pi mak mëëa.

²⁸ Pël maan wotöököpök epël mëëa. “Ne sum kësang panë ëak Rom ka pep saup.” Pël maan Pool pi epël mëëa. “Nem ëlre pepaar Rom kakaanaarök ne newilau. Pötaan neenta Rom tapöp.”

²⁹ Pël maan omën Pool pës möak songönte kat wiipënëak yaauro pit teëntom pan pölöp ëak sëp mowesa. Pël yaëen nga omnaröa wotöököp piita kat wiin Pool pi Rom omnampök wii motëa pöt kat wiak kas ëa.

³⁰ Ëlpamök nga omnaröa wotöököp pi Yuta omnaröa Poolön nga elmëa pöta songönten kat wiipënëak wii wil moulmëak kiri ar yaauroa wotöököröere ngönënë kansolörö wa top ë moulmëak Pool wii kaatakaan pitëm tekrak mësak orö moulmëa.

23

Pool Yuta ngönënë kansolöröen ngön ök mëëa

¹ Pool pi ngönënë kansolöröen nga iteneë epël mëëa. “Karurö, ne Anutuü itöök wëaup. Peene wë epëtenta kat men ëën utpet nentaring naön.”

² Pël maan kiri ar yaauroa wotöököp Ananaias puuk Pool pim naë tauëeauröen këm kantak mor kaë mööpënëak këk mëëa.

³ Pël ëën Pool pi epël mëëa. “Ni nim koröpök ompyaö saan lupmer pöt titi tëak utpet ëaup Anutuuk nimööpnaap. Ni ngön ë kosang wesauta ököök ne wotpil newasumëak nimënt pöp ngön ë kosang wesa tapët ilak nemööpënëak këk maan yenemö.”

⁴ Pël maan Pool pim naë tauëëa pöröak epël mëëa. “Ni Anutu pim kiri ar yaauroa wotöök kaöapön utpet wesak yemaan.”

⁵ Pël maan Poolök epël mëëa. “Karurö, pi kiri ar yaauroa wotöököp pöt ne köpël yak mëëan. Ne piin ëwat ëën pël nemaan ëan tapön. Ngönëntak omën ngarangk ke pilöröen ökre was mangan yak nga wia pöten ne ëwat wë.”

⁶ Pool pi ëwat wëen ngönënë kaöaröa naëaan, narö Parisi ngönën yaauro, narö

Satusi ngönën yaauro pël ëwat wë pitën epël ök mëëa. “Ne Parisi omnamp. Nem ëarö tapörö. Ne kön wiin omnarö weletakaan wal ëëpnaat kön kosang wieë ök yaautaan yak ngön yaatak yeneulë.”

⁷ Pël maan Parisiire Satusi omnarö pit neneren ngön kaö mëak komkap ëa.

⁸ Pit epëtak pël ëa. Satusi omnarö pit weletakaan wal yaaore omnarö könöpringöröere enselörö wë pötön kon wi kosang newasën yaauro. Ën Parisiirö pit omën pötön kön wi kosang yewesaurö.

⁹ Pötaanök pit neneren ngaere ngön maö yesem Parisi omnaröa naëaan ngön kosangötë ngarangk naröak wal ë tauëë ngön ëak epël mëëa. “Ten pim utpet nent nokoirën. Ensel nampök ma kön nampök piin ök maan apna pöt yok pangk.”

¹⁰ Pël ëak pit ngaampel kaö wesak yaalën nga omnaröa wotöököp pi omnarö Pool narö nal sak weruak yesën koröp ilak wel wiipanëak kas ëën pim nga omnaröen epël ök mëëa. “Ar pitëm tekrak së Pool wali wak së tiarimté ka kaöetak ulmëë,” pël mëëa.

¹¹ Rökök pötak Aköpök Pool pim naë së oröak epël ök mëëa. “Ni ya ngës ëëngan. Nem ngönte Yerusalem kak eprek war wesak omnaröen ök yemaan tapël Rom kak së ök mam.”

Yuta omnarö Pool mëmpënëak kup ria

¹²⁻¹³ Ëlpamök Yuta omën selap 40 il wesauro wa top ëak Pool mëmpënëak Anutuü ëöetak ngön ë kosang wesa. Pit pi pan mëmpënëak pitëm iire kaömp ngës olëak wet rëak pi pan mënakök ënëmak iire kaömp nëmpënëak ngön ë kosang wesa.

¹⁴ Pël ëak pit kiri ar yaaö kaöaröere ngönënë wotöököröa naë së epël ök mëëa. “Ten kaömp ngës olëak Pool mënakök kaömp nënëak Anutuü ëöetak ngön ë kosang wesaut.

¹⁵ Pötaanök arre ngönënë ngarangkörö nga omnaröa wotöököpë ngës ngön wes mëak epël ök maë. ‘Ni yok pangk Pool tenim naë wes mëën waisëpën sa ma? Ten pim ngön ëauta songönten këëk kat wiinaan.’ Pël maan arim ngës wë meën yewaisën kan kourak nga wiak mëmpunaan.”

¹⁶ Nga kup yariin Pool pim sasëpë ruup kat wiak nga omnaröa kaata kakaati së Poolön ök mëëa.

¹⁷ Ök maan Pool pi nga omnaröa ngarangk nampön ngön maan sëën epël mëëa. “Ni yokot epop wotöök kaöapë naë mësak së. Pël ëën pim ngön nent ök mapnaan.”

¹⁸ Pël maan nga omnaröa ngarangk pöp yokotup mësak wotöök kaöapë naë së epël ök mëëa. “Wii omnamp Pool pöpök yokot epop nimëen ngön nent waarek mësak waisën ök niapën pël aanak mësak yewais.”

¹⁹ Pël maan nga omnaróa wotóok kaóapók yokot pöp moresi wak sé pëlëer moulmëak piarpimënt wë ëlëep epël pëlë mëëa. “Ni ngön tol nent ök neam?”

²⁰ Pël maan yokot pöpök epël ök mëëa. “Yuta omën ngönëné wotóokörö pit ngön kup riak ni ëlpamök Pool pitëm naë wes mëën sé pim ngön éauta songönte këékë wesak maan kat wiipën pël morök ya.

²¹ Pötaanök ni pitëm ngönte kat mowingan. Pit omën 40 il wesak selap pan kaómp ngës olëak Pool mënakök iire kaómp nëmpënëak Anutuu ëöetak ë kosang wesak Pool kan kourak yesën nga wiak mëmpënëak nim kuure mak mamë pötaan kor wë.”

²² Pël maan nga omnaróa wotóok kaóapók yokotupön epël ök mëëa. “Nim ngön ök yenëaan epët omnaröen manganok.” Pël mëak wes mëën sa.

Nga omnaróa wotóoköpök Pool yang ngarangkep Pilis pim ngësë wes mëa

²³ Nga omnaróa wotóok kaóapók ngön maan pim ngarangk naar sëën epël ök mëëa. “Arip nga omën selap pan 200 ëak koirak kaalak omën 70 pol osöröak yesauröere kaalak omën munt 200 ëak ingépöt wak yaauró pöröeta koirak rö kan 9 kilok pötak sënëen kopëta wasën.

²⁴ Pël ëak Poolëenta pol os naró koirën. Pël ëak ar ngarangk këékë elmë yesem Rom yang ngarangkep Pilis pim naë sé moulmëën.”

²⁵ Pël mëak nga omnaróa wotóoköpök epël retëng ëak mena.

²⁶ “O Pilis, Klotias Lisias nook yang ngarangk ompyaup nimëën pep epwer retëng ë yaningk. Yowe.

²⁷ Yuta omnaró pit omën pipop moröak mëmpënëak yaëen ne kat wian pöt pi Rom omnampök ëa. Pël ëën neere nem nga omnaró tenök pitëm morötëaan wa ëp éaut.

²⁸ Pël ëak pit songön oróptak utakök Pool mëmpënëak yaë pöta songönte éwat sumëak ngönëné ngarangköröa wa toptak wak sé moulmëaut.

²⁹ Pël ëak ne pitëm Poolëen ngön éaó pöt kat wian pöt Yuta ngönënta ngön ë kosang wesautë wieweaul éa. Pi omën utpet mëmpö ma wii motë pël ëëpna nent naën.

³⁰ Pël ëën ne kat wiin omën naröak Pool mëmpënëak nga kup riak yaë pël ök yenëa. Pël ëën kat wiakök nim ngësë wes mëën waisëpën yewas. Pël ëak omën pimëen ngön apnaaröen epël ök mëëaut. ‘Ar Sisaria yang ngarangkepë naë séak ngön aë, pël ök mëëaut. Yok nem ngönte pi tapët.”

³¹ Nga omnaró pit pitëm wotóoköpë mëëa pöl ëak Pool mësak ngarangk ë yesem rö kan Antipatris kak sé oröa.

³² Pël ëak ëlpamök nga omën yangerak yaauró pit kaalak pitëm kakë yesën pol

osöröak yaauró pitëmënt mësak Sisaria kak sé oröa.

³³ Pël ëak yang ngarangkepë naë sé pepewer menak Pool moulmëa.

³⁴ Pël ëën yang ngarangkep pi pep pöwer sangk kelak Poolön epël pëlë mëëa. “Ni yang lup taltakaanëp?” Pël maan Poolök epël mëëa. “Ne Silisia yangerakaanëp.”

³⁵ Pël maan epël mëëa. “Omën nimëen ngön aimauró pit waisënak nim ngönten kat wiimaat.” Pël mëak pim nga omnaröen Pool wak sé omën omp ak Erot pim ka ngaantak ulmëak ngarangk ëëpënëak mëëa.

24

Yuta omnaró Poolëen ngön ya mëna

¹ Wë kët mor nas won yesën kiri ar yaauróa wotóok kaóap Ananaias piire pim ngarangk naró ën ngön yaatak ngön apna omën namy yapinte Tetalas pit pörö Sisaria kak sé oröak yang ngarangk kaóap Pilis piin Poolëen ngön ya mëmpna pöta ngönöt ök mëëa.

² Pël ëën Pool pitëm naë wëen yang ngarangkep Tetalasën ngön maan wal ë Poolë ngësël wesak epël mëëa.

“Tenim kaóap Pilis, ni éwat kësangëp yak yöre ërëp nianaan. Ni kan ompyauuk nilulëak ngarangk elniaan tenim yang eprek mayaap wiaan wakaimaut.

³ Pötaanök ten ya ompyautaring wë niin yöre ërëp yeniak.

⁴ Ne ngön muntat yal menak niaan wali sëpan. Pötaanök ni sant elniak tenim ngön kot niana epët kat wi.

⁵ Omën eit epmor, pi omën köore tok koir mampö yaaumor. Pi Yuta omën kaare yang poutë wëauróa naë öngöpöngöp ëak nga wiló yaaumor. Pël ëak puuk Nasaret ka pepemor pël ya omën pömörë ngönnges wak yaaó pömeriarë kaó sak wëaumor.

⁶ Omën epmor pi Anutuu ngönën tup kaöet kewil elmëëpënëak yaëenak ten waut. [Pël ëak tenim ngön ë kosang wesauta wieweaul ngön yaatak moulmëenëak yaëenak,

⁷ nga omnaróa wotóoköp Lisias puuk waisak kosang kaó ëak tenim moresiaan wa ëp éaumor.

⁸ Pël ëak Lisias pi omën Poolön ngön apna pörö nim naë wais ök niapënëak mëëaut.] Pël ëën nimtok omën epmorön pëlë maan pimtok pimtë këmpelëkaan niaan kat wiimëen. Pi tol yaëenak ten pimëen ngön ya mënan pöt ök niapnaat.”

⁹ Pël maan Yuta omnaró pitta kaamök ëak Poolë ngësël wesak epël mëëa. “Ngön pout yaapöt.”

Pool pimtë songönte Pilisën ök mëëa

¹⁰ Pël maan yang ngarangkepök Poolön moresring ni a pël elmëen Pool pi epël ök mëëa.

“Ne niin ewat wë. Ni yang epëra kaõ sak wëen krismaki selap saup. Põtaanõk nem ngõnte niin õk niameak ërëpsawi yeë.

¹¹ Põt epël. Ne Yerusalem kak së Anutuun yaya memëak saut. Põrek së wëen akun 12 pëen yes. Ni pitën pëël mamë põt pit õk niaan kat wiak yaap ëa wasumëët.

¹² Akun põtak pit neen itenaan ne Anutuun ngõnën tup kaõetak omën nampring ngõn nga naalëënëp. Ne omën narõ nga elëpënëak Yuta omnarõa ngõnën tupõtëere ka kaõaõõkë õngpõk wa top naalmëen ëaut.

¹³ Pitëm ngõn nemël wesak aõ ngõn ya mëmpõ pël yaë epot yaap wonõtõk ya. Kë nentaring aan ni kat wiak wa yaap newasnganëëtõk ya.

¹⁴ Ën nem peene niama epët yaaptak niamaan yeë. Ne kan ngolõpõõk yesem Anutu tenim ëarõa yaya maimaõ tapõpõn yaya yamëëaup. Pël yaëenak pitõk itenak ten kan ngolõp epõõk yesaurõen Yuta ngõnën ngaante utpet mowasënëak yeë wesa. Pël ëaap ne Mosesre tektek ngõn yaaurõa retëng ëaõ põt pout erën ëak itaangkën yaap ëen kõn wi kosang wesaut.

¹⁵ Ne yaap Anutuun kõn wi kosang wesak pitmën kor wë. Ënëmak pimtõk omën utpetre ompyaõ pourõ weletakaan wal ë niulëëpna põtën kor wë. Yuta omën eporõeta ten pourõ pël kõn wi kosang wesa.

¹⁶ Ne akun poutë Anuture omnarõa ëõetak ompyaõ õmaataan kosang ngentieim wëaup. Põtaanõk nem lupmerën kat men ëen utpetat won.

¹⁷ “Ne Yerusalem kak nasën wëen krismaki selap sëen ënëmak omnarõ kaamõk elmëak mon mampõõre Anutuun kiri mowi pël ëëmëak kaalak Yerusalemë saut.

¹⁸ Pël ëak ne Anutuun ngõnën tup kaõetak së ngõnëenëen kõlam tãak ëaõ põta kiri yawiem wëen pit neen itenaut. Pël ëautep omën selap neering wa top ëak wë ngõn paspas aim naõn. Won.

¹⁹ Yuta omën Esia yangerakaan waisa narõakëer põrek wëaut. Põtaanõk pit nemëen ngõn apënëak ëanëen eprek waisan tapõn.

²⁰ Põtaanõk omën eporõ pitõk ne utpet tol nent ëak ngõnën ngarangkõrõa ëõetak tauaan itena põt õk niap.

²¹ Songõn kopët nent wia. Ne ngaan pitëm tektrak tauëë ngõn ëak epël mëëaut. “Ne kõn wiin omnarõ weletakaan wal ëëpnaat kõn wi kosang weseë õk yaautaan peene ngõn yaatak yeneulë.”

²² Pool pi pël më pet irën Pilis pi Akõpë kan ngolõpõõk yesaurõa wëwëatõn ewat panë wë Yuta omnarõ kor õpënëak epël õk mëëa. “Ënëmak nga omnarõa wotõõkõp Lisias pi waisënak ne arim ngõnte pet irumaat.”

²³ Pël mëak nga omnarõa ngarangk nampõn Pool wii nemotëen kakaati

ulmëëpënëak mëëa. Pël ëak pim karurõ itenak omnant mampõõre ngarangk elmë pël yaëen nga mepanëak õk mëëa.

Pilis pi Pool wii kaatak krismaki nentepar moulmëa

²⁴ Kët akun nant won sëen Pilisre pim õngõp yapinte Trusila Yuta omnarõa naëaanëp piarip pouwaar sa. Pël ëak Pilis pi ngõn kat wiipënëak Poolõn yas mëëa. Pël ëen Pool pim naë së omnarõa Yesu Kristo piin kõn wi kosang yewesa põlõn õk maan kat wia.

²⁵ Pël ëen Pool pi kaalak yal menak omnarõ wëwë wotpil õpenaatare utpet ëënganëen ngarangk ëëpenaatare Anutuuk ënëmak tiar ngõn yaatak niulnëëpnaata ngõnte pël ëak mëëa. Pi pël maan Pilis pi kat wiak kas ëak epël õk mëëa. “Ni së, ënëmak mop nent orõõn ngõn niamaatak.”

²⁶ Pim pël mëëa põt, “Ne ngaak Poolõn õkõõk pël elmëen mon nangkën wii kaatakaan wes momëëmakok,” pël weseë akun selap Poolõn yas yemaan së piiring ngõnngõn eima.

²⁷ Ënëmak krismaki nentepar sëen Posias Pestas puuk yangerak ngarangk ëëpënëak Pilis pim urõtak sak wëen Pilis pi sëpënëak yeem Yuta omnarõ ya kë sëpnaak yak Pool wii kaatak om wëen sa.

25

Pool pi Sisa pim ngõnte kat wiipënëak ngõn ëak mëëa

¹ Pestas puuk pim yanger ngarangk ëëpënëak Sisaria kak së wëen akun nentepar nent won sëen Yerusalemë sa.

² Pël ëen kiri ar yaaõ kaõarõere Yuta ngarangkõrõ pim naë së Poolë ngësël wesak epël õk mëëa.

³ “Ni tenim ngõnte kat wiak Pool pipop wes mëen Yerusalemë waisëp.” Pit kamtaõõk nga wiak mëmpënëak kaar pël mëëa.

⁴ Pël maan Pestas pi kangiiir epël mëëa. “Pool pi Sisaria kak wii kaatak om wëen ne akun kot nent kaalak sumaaap.

⁵ Põtaanõk arim omën kaõarõ neering sënaat. Pël ëak së omën põp utpet nent ëa ëen põt yok pangk pimëen ngõn apnaat.”

⁶ Pël mëak Pestas pi Yerusalem kak pitring wëen kët 8 ma 10 ëak won sëen kaalak Sisaria kakë sa. Pël ëak pi ngõn kaatak së wë Pool mësak sëpënëak mëëa.

⁷ Pël ëen pi së wëen omën Yerusalemaan sa pörõ pim naë tauëë ngõn kõnõm nant pim ngësël wesak mëëa. Pël ëaap pitëm Pestasën mëëa põt pi kat wiak yaap wasëpna nant nemaan ëa.

⁸ Pël ëen Pool pi pitëm ngõn põt ilak kangiiir epël mëëa. “Ne utpet ëak Yuta omnarõ tenim ngõn ë kosang wes wia põt ilak

nariin ma Anutuu ngônên tup kaöetenta utpet nent naênêp. Pêl êak tiarim omên omp aköp Sisaanta utpet wesak nemaan yaaup."

⁹ Pêl maan Pestas pi Yuta omnarô wiap mowesak Poolôn epêl ôk mēēa. "Ni yok pangk kaalak Yerusalem kak sēēn ne pôrekôk nim ngônthe kat niwiimaatan kent yaên ma?"

¹⁰ Pêl maan Pool pi epêl mēēa. "Ka e nem taua epêt omên kaôap Sisa pim ngôn yaaô kaat. E tapêtakôkēēr nem ngônthe kat wiimēēt. Ni êwat wēēn ne Yuta omnarô utpet nent naalmēēnêp.

¹¹ Ne utpet nent yaēēn pit itenak nemēēn ngôn êak nempēna pôtaan ngôn won. Yok pangk nempēnaat. Pêl êaap pitēm nemēēn ngôn ya pipot kaar ya. Pôtaan yang ngarangk omên nampök pitēm moresi pas wes namēēn êēpnaat. Pôtaanök ne Rom omên omp aköp Sisa puuk ê pet irêpênêak yak."

¹² Pêl maan Pestas pi pim kaamököröaring ngôn êak Poolôn epêl ôk mēēa. "Ni ngôn ê olêak Rom omên omp aköp Sisa puuk nim ngônthe pet irêpênêak yaan. Pôtaan ne pim ngêsê wes nimēēmaan sum."

Pestas pi Akripaan Poolôn pēēl mēēa

¹³ Ênêmak akun nant won sēēn omên omp ak namp Akripa, piire ông nangap Penaisi, piarip Sisaria kak Pestasēn yoôre êrêp mapênêak sa.

¹⁴ Pêl êak wê akun selap selap yesēn Pestas puuk Poolê ngônthe Akripaan epêl ôk mēēa. "Omên namp eprek wii kaatak wê. Pilis pi pim ngônthe ê pet nairên êēn om wēaup.

¹⁵ Pêl êēn ne Yerusalem kak sê orôôn kiri ar yaaô kaôarôere Yuta ngarangkörô pit nook pim ngônthe pet ir olêak mēmpēnaan memêak ôk yenêa.

¹⁶ Pêl êēn ne pitên epêl ôk mēēaut. "Ten Rom omnarô om pas kônômôt omên muntarô nemangkên yaaurô. Omên ngônthe wieêaup pimēt ngôn yaatak tau moulmēēn pimēēn ngôn eaô pôrôa êöetak tauēē ngôn apnaat. Pôtaanök ten akun mangkên pim êēn pitēm ngôn yaatak moulmēa pôta songônthe ôk niapnaat."

¹⁷ Pêl maan Yuta omnarô wais wēēn kau naên wangam kan tapêtakēēr ne ngôn kaatak sê wê pi koirak waisêpênêak mēēaut.

¹⁸ Pêl êēn wais wēēn omên pimēēn ngôn yaaô pôrô ngôn êa. Pêl êēn ne wet rêak pi utpetat yaaup wesak pit pim utpet êaô nent apênêak ya wesak kat wian pôt won.

¹⁹ Pit pitēmte ngônên wak wēautaan ngôn iraan isēn yeemak aô omên namp yapinte Yesu pēl yamēēaup wel wiaup pēl ya. Ên Poolök pôt ôp wê pēl ya.

²⁰ Pêl êēn êngk ma e wesak Poolôn epêl pēlpêl mēēaut. "Ni kaalak Yerusalem kak sê nim ngônthe pôrek pet irum ma?"

²¹ Pêl maan Pool pi kaaô neak wii kaatak wê ênêmak Rom omên omp ak Sisa pim naê sê ngônthe ê pet irêpênêak yenêa. Pêl êēn ne maan pi wii kaatak om wēēn nga omnarô pit ngarangk eim wēēn nem pi Sisaapê ngêsê wes mēēma pôtakök pet irêpênêak mēēaut."

²² Pêl maan Akripaak Pestas piin epêl ôk mēēa. "Nemtok omên pipopê ngônthe kat wiimêak yeê." Pêl maan Pestas puuk, "Êlpamök yok pangk kat wiimêēt," pēl mēēa.

²³ Êlpamök Akripaare Penaisi piarip ê rangi kêsangôt êak omnarôa itôök wa top kaatak yesēn nga omnarôa wotôök kaôarôere kak pôrekê omên yarinringörô pourô piaripring kakaati sê wa top êa. Pêl êēn Pestas puuk maan Pool koirak sa.

²⁴ Pêl êēn Pestasök pitên epêl mēēa. "Omên omp ak Akripaare ar omên e wê epörô peene kat wiêē. Ar omên epopôn iteneē. Yuta omên selap pan Yerusalem kakaan eprekê wēaurô pit pourô ne omên epop pēēl elmēēn mēmpēna pôtaan aim wê.

²⁵ Pêl êaap ne pim utpet êa nenten kat wiin mēmpēnaata ôk naên yaê. Pêl êak pimtok neen pi Rom omên omp ak Sisa puuk pet irêpênêak yenêa. Pôtaanök wes mēēn sēpnaan yaê.

²⁶ Pêl êak ngôn kēēt ap wesak omp ak kêsangêpēēn pep retêng êak wes mēēmaataan poprak yeê. Pôtaanök omên epop omp ak Akripa nimēntre arim naê tau yaulmê. Pôtaanök arök pim songônthe tekeri weseê. Pêl êēn pepewer retêng êak wes mēēn sēpnaan.

²⁷ Ne wii omên namp wes mēēmêak pepetak pim songônthe wes mēēma pôtaar yok pangk êēpnaat. Ên pēl naên êēma pôt pangk naên êēpnaat."

26

Pool pim ngônthe Akripaan ôk mēēa

¹ Akripa pi Poolôn epêl mēēa. "Ni nim ngônthe yok pangk a," maan Pool pim utpet naên pôten apênêak mor ngar wesak epêl ôk mēēa.

² "Omp ak kêsangêp Akripa, ne kat men êēn ompyaô pan yaēēn nim êöetak war wesak Yuta omnarôa nem ngêsêl wesak aim pôta kangit niamaan yeê.

³ Tiar Yuta omnarôa ngônênêēn ngaal witwit ê omnant yeê pôten ni êwat wēēn. Pôtaanök ni wiap sak kat wiaan ôk niamaan.

⁴ "Nem kotuuk kak wêwê wakaimautre Yerusalem kak sê wakaimaô pôten Yuta omnarô pit êwat wê.

⁵ Ne ngaan pitring wakaimaup yak neen êwat wê. Pôtaan pitök yok pangk apênêak pôt nem pitēm naê ngônên ya mēnêimautôn apnaat. Ne ngaan Parisi omnarôaring wê

pitëm yaaõ kan pöök imaup Põtak ngõnën muntatë wëwëatre yaaut il yewas.

⁶ Ne peene eprek wëën pit nemëën ngõn ya yenemëngk. Pöta songõnte epël. Anutu pim tiarim ëarõen weletakaan wal ëëpenëak ngõn òk mëëäõ pöt kôn wi kosang wesak këët orööpnaataan kor wëäõ pötaanök ngõn yaatak yeneulë.

⁷ Tiarim ëarõ, kur 12 pötëaan pörõ, kët kanaan rö kanë Anutuun yaya maimeë kôn wi kosang wesak omën pötõn kor wakaima tapël ne yeë. O omën omp aköp, ne pöten kor wëäõ pötaanök Yuta omnarõ pit nem ngësël wesak òk ne ngõn yaatak neulnëim.

⁸ Tol ëënak ar Yuta omnarõ Anutuun kôn wiin puuk yok pangk omnarõ weletakaan wal ë niulëëpna pöt pangk naën pël weseim? Ngõn pöt kaar won.

⁹ “Ne ngaanëer Yesu Nasaret kakaanëp pim yapinte wak irapënëak omnant kësang elmëeimaut.

¹⁰ Ne Yerusalem kak ya pöt mëngkën kiri ar yaaõ kaõarõak neaan Yesuu ingre mor saõ narõ selap pan wii kaatak moulmëaup. Pël ëën ngõn yaatak wëën ne omnarõ pitring kaamök ëak mëmpënëak maimaut.

¹¹ Pël eimeë akun selap ngõnën tupötë ilëak omnarõ Aköpõn utpet wesak apëna yak këlangõn kësang meneimaut. Pël ëak ya sangën pan ëën ka kamaatëeta tapël utpet mowasumëak seimaut.”

Pool pim ingre mor sa pöta songõnte òk mëëä

(Ngõn 9:1-19; 22:6-16)

¹² “Ne pël eim wëën kiri ar yaaõ kaõarõak Yesuu ingre mor saurõ òmëak kosang newesak pep nant nangkën wak Tamaskas kakë saut.

¹³ O omën omp aköp, ne kan kourak yesem këtëp luptak wëën itnan pöt kutõmweriaan ëwa kësang kët ëwaat il wesaõ nempel irë neere omën neering saurõ tenëk yaalni.

¹⁴ Pël ëën ten yangerak së ngentiak wieë ne kat wiin Yuta ngõntak ngõn nent epël yenëa. ‘Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet newesimën? Nim nemëën pël eimën pitaan omën kë nga ket ëa nent ing möak rë niwalën këem kat yawiin,’ pël yenëa.

¹⁵ Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. ‘Aköp, ni talëp?’ Pël maan Aköpök epël yenëa. ‘Ne Yesu. Ni kët ël epotë ne utpet newesimën.’

¹⁶ Ni wal ë tau. Ne peene ni nem inëën niwasumëak ëõ pet yaalni. Pötaanök ni nem omën pet yaalni epëtere ënëmak pet elniima pötõn omnarõen òk mam.

¹⁷⁻¹⁸ Pël ëën ne Yuta omnarõere kópël omnarõa morõtëaan ent ë niulëëmaan. Kópëlörõa ngësël wes nimëën pitëm naë së it ngaul moulmëën kout kasëng menak ëwaatakël ko wiak Setenë yaat sëp wesak

Anutuu ngësël rë olapnaan. Pël ëak pit Anutuun kôn wi kosang wasën pitëm utpetat kërë moolaan pit Anutuu yaõ mowesaurõa ronganta õngpök ilëak õpnaat.”

Pool pim ya mënauten Akripaan òk mëëä

¹⁹ “Omën omp ak Akripa, ne kutõmweriaan omën pöt itaampööre ngõn kat wi pël ëak wa nemoolaan ëaut.

²⁰ Wet réak Tamaskas kak òk mëak pörekaan Yerusalem kak së òk mëak Yutia yangerak ka wieëa pötë òk maõ yesem kópël omnarõenta epël òk mëëaut. ‘Arim utpetat kasëng menak Anutuu ngësël ko wiak wëën arim omnant yaautõn itaangkën lup kaip tiaurõa yaaul ëëpnaan.’

²¹ Nem pël ëäõ pötaanök Yuta omnarõak ne Anutuu ngõnën tup kaõetak wëën wali newak nempënëak ëa.

²² Pël ëaatak Anutu pi ne kaamök elnëaan omën isaare irëa pourõen ngõnën òk maõ imeë tektek ngõn yaaurõere Moses pitëm ngõnõtta òk maõ imaupök peeneeta e tauëë òk yak.

²³ Pit epël ëa. Kristo, Anutuu Yaõ Mëëaup, pi këlangõn kat wieim olëak wel wiipënëak mëëaup. Pël ëak weletakaan wet réak wal ëak Yuta omënere kópël omën pourõaan ëwa ngõn pöt tekeri wes mampënëak mëëaup pitëm ngõn pöt kaamök yaaup.”

²⁴ Pool pi pim utpet naën pöten pël maan Pestas pöpök ngõn ëak epël mëëa. “Pool ni kaõkaõ yaën. Pep kaatë ilëak ëwat kësangõt òmëak kôn waur eimeë kôn irikor ëak kaõkaõ yaën.”

²⁵ Pël maan Pool pi epël mëëa. “Ngarangkëp, ne kaõkaõ naën. Yaap kôn wieë yak.

²⁶ Omën omp ak Akripa pi omën epotõn ëwat wë. Pötaanök ne kasinkasin naën òk yak. Omën epot ëlëëp naarõõnõt. Pötaanök ne kôn wiin omën omp aköp piita itenak kat wiak ëak ëwat wë.

²⁷ Omën omp ak Akripa, ni ngaanëer tektek ngõn yaaurõ pitëm ngõnõt kôn wi kosang yewasën ma? Ne ëwat wëën ni kôn wi kosang yewasën.”

²⁸ Pël maan Poolõn epël mëëa. “Ni pil neaim wë akun wali nasën tapët ne Yesuu ënëm ëëma yangap yeë pël yewasën ma?”

²⁹ Pël maan Pool pi epël mëëa. “Peen ëëmëere ënëm ëëmë poutepar yok pangk. Ne Anutuun epël yemak. Niire ar omën ngõn epët kat yawi eporõ pourõ nem yeë epël Yesuu ënëm ëënëak yeniak. Pöt nem wii netëën wë epël ëënëën won.”

³⁰ Pool pi pël maan omp ak Akripaare Rom yang ngarangkëpre Penaisiire pitring wel aisëaurõ pit wal ëak,

³¹ repak yesem pitëmënt neneren epël mëëa. “Omën epop pi mëmpööre wii kaatak ulmë pël ëëpna pöta òk naën.”

³² Pël maan Akripaak Pestasën epël ök mëëa. “Omën epop pi omën omp ak kaôap Sisa puuk pim ngönte kat wiipënëak ngön nemaan ëën pöt nuuk yok pangk wes momëën sêpnaat.”

27

Pool wangaöök ilëak Rom kakël sa

¹ Pestas pi ten wangaöök Itali yangerakë sënëak yenia. Pël ëën Rom omnarö Poolre wii omën munt narö Sulias mës yemangk. Sulias pöp Rom omën omp ak kaôap Sisa pim nga omën 100 pöröa wotöököp.

² Ten wang naö Atramitiam kakaan waisa pöök wamp riaut. Wang pö Esia yangerak kaö yangapötë sêpnaö. Pël ëën ten Aristakas, Masetonia yangerak Tesalonaika kakaanëp, pi ten pourö saut.

³ Pël ëak ëlpamök Saiton kak sê oröak Sulias pi Poolön ompyaö elmëen pim karuröa naë sê itenak kaömpre omnant yeö.

⁴ Pël ëak Saiton kak sêp yewasën kent kësangpel weëre kosangring yamöön wangaöökë ngarangkörö pitök wangaö wotpil wesak we kent wonöök Saipras kustakël saut.

⁵ Pël ëak i kaö olëak Silisiaare Pampilia yangeraar ngësngës elmëak yesem Maira kak Lisia yangerak oröak ngentiaut.

⁶ Pörek nga omnarö wotöököpök wang munt naö Alesantria kakëlaan Rom kakël sêpënëak yaëen koirak pöök wamp riaut.

⁷ Pël ëak yesën kent nga yaëen poprak ë yesem akun nant won sëen Naitas kak temanöm wesaut. Pël ëën kentöök kan niwariin Krit kustakël yesem we kent wonöököl Salmoni wot kóngkômö temanöm wesaut.

⁸ Pël ëak wang ngarangkörö pit ya kësang mëngkën ten Krit kusta ngësngësöök i kaöök yesem yang lup nenta yapinte Kaö Yangap Ompyau pël yamëëa naö Lasia ka kaöaöökë naë wieëa pörek sê oröaut.

⁹ I kaöök akun wali seimën Yuta omnaröa Anutuuk utpetat won mowasêpënëak kön yawia akunet won sa. Pël ëën kaö ma nga yaaö akunet temanöm sëen wangat sêpënëak pomp yaëen Poolök epël ök yema.

¹⁰ “Ompörö, ne kön wiin peene sêpena eptak omën nant kö sêpenaan yeë. Urömat pëen wasngan. Wangaö utpet ëën omëner urömere pout i kaöök ilapenaan yeë.”

¹¹ Pël maan nga omnaröa wotöököp pi Poolë ngön pöt kat wiak yaap newasën wangaöökë pepapre ngarangkêpë ngöntepar kat wiak yaap wesa.

¹² Kaö yangap pö kent akunaöök wangatë wiaapna urte wonrek yak omën wangaöök wëaurö Krit kus taptak kaö yangap munt naö yapinte Pinis pörek sê önëak ya.

Pö kêtêpë yeilëaul wieëau yak kentö maap namöön yauu.

Kent kaöempel möa

¹³ Kaö Yangap Ompyaö pöök wëen i kaöökkan kent ulöl kot nent yamö. Pël ëën pit pipöök kaamök elmëen yok pangk Pinis sê orööpnaat wesa. Pël ëak wangaö taë yewesau weruak kopël ngaarëk wiak Krit kus pöta ngësngësöök saut.

¹⁴ Pël ëën akun wali nasën tapët kent kësang nempel kus pötakëlaan yamö.

¹⁵ Pël ëak kent pöök wangaö mök ëak wak yesën ten kaalak i kaöökël wak sënëak ök ëën pangk naën ëën sêp mowesak wëen kentöök niwak saut.

¹⁶ Pël ëën we kent wonöök kus kot nent yapinte Kota pötakël saut. Pël ëak ten wang kot weruak yesaut wa kaöaöökë ngaarëk wiinëak ya kaö mënaut.

¹⁷ Pël ëak wangaöök waur yaurö wa wang kaöaöökë ngaarëk wiak wang kaöaö kelpanëak wa ngaöök mëak wii yatë. Pël ëak pit Aprika yangerak i kaö kep rorookël sêpanëak kas ëa. Pël ëak poë koröpöt ent ë ulmëen kentöök niwak saut.

¹⁸ Pël ëën ëlpamök kaö maare kent nga kaö ëën wangaöökkan uröm nant ngës rëak yemoola.

¹⁹ Pël ëak yesem wangan kan muntetak pitëmtë morötring wangaöökë omnant wa yemoola.

²⁰ Pël ëën seimeë këtë ngon nampön it-naangkën kent kësangpel möeim wëen omën pourö kö sënëak yeë wesaut.

²¹ Omnarö akun wali kaömp nanën. Pël ëën Poolök pitëm tekarak sê tauak epël ök yema. “Ompörö, ar nem ngön kat wiak Krit kuste sêp newasën ëanëen tiar utpet epot nokoirën ëan tapön.

²² Pötaanök ne epël niamaan. Ar kosang seë. Tiarkaana namp kö nasëngan. Wangaöökëer utpet ëëpnaan yaë.

²³ Ne Anutuu omnamp yak piin yaya yamëëaup. Pötaanök peene rö kan pim ensel nampök nem naë tauëë epël yenëa.

²⁴ “Pool, ni kas ëëngan. Nim ngön pet irumëen Rom omën omp ak kaôap. Sisa, pim ëöetak taumëët. Anutu ompyaö yaaup yak nim kimang mëëan pöt kat wiak kaamök elniin niire omën niiring wangaöök wëaurö öp sënëët.”

²⁵ Ompörö, ne kön wiin Anutuu orööpënëak neea pöt pout kë orööpnaat. Pötaanök ar kosang seë.

²⁶ Ën wang epö kentöök wak kus nentak sê moolapnaö.”

²⁷ Sant nentepar won sëen Etria i kaöök warial yesem rö kan röök lupöök wangaöök waur yauröak kat men ëa pöt kus nent temanöm yewasem ëa.

²⁸ Pël één pit ökö i kaöök olëak itna pöt 36 mita pël ëa. Ën kot nent yesem wiak kaalak olëak itna pöt 27 mita ëa.

²⁹ Pël één këlôté wieëaurek senganëak kas één wangaö leng ëëpënëak wangaö taë yewesa kong nent wangaöökë ëlëerakël yoola. Pël ëak pit këlötön itaampënëak kêtëp teënt ngampiipnaataan pitëm omp aköröen kimang mëäa.

³⁰ Pël ëak wangaöök waur yaaurö wangaöökkaan kas sêpënëak wang kotte wes mëën i kaöök ngemapënëak yeem ngön kaar wangaö taë yewesa muntat wot karerakëlaan olapën yema.

³¹ Pël één Pool pi nga omnaröa wotöököpön epël ök yema. “Wangaöök waur yaaö eporö pit wangaöök naön ëëpna pöt tiar pourö kö sêpenaat.”

³² Pël maan nga omnarö wang kotta wii ngan ëaut il mëën i kaöök yes.

³³ Ëlpam walëpënëak yaëën Pool pi omnaröen kaömp nêmpënëak yema. “Akun wali ya ngësring imeë kaömp nanën waiseimën sant nentepar won yes.

³⁴ Pötaanök kék niamaan. Kaömp neë. Pötak kosang niwasën öp önëët. Kat wieë. Tiar pourö muumöngk öpenaat. Namp kot nent utpet naëngan.”

³⁵ Pël mëak pi kaömp peret nent wak pitëm ëöetak Anutuun yowe mëak pelak ngës réak yen.

³⁶ Pël één pit pourö ulöp ketumön sak kaömp yen.

³⁷ Ten omën wang pöök ima pôro 276.

³⁸ Kaömp na pet irak pit wangaö kengkên sêpëna yak kaömp kër köpötring munt nant wa i kaöök yemoola.

Wangaö utpet ëa

³⁹ Ëlpam walën wangaöök waur yaaurö pit yang lup pöten köpël yak itaangkên kaö yanggap naö i pis pëënö wieëa pöökël wangaö ökre was leng ëëpënëak yaë.

⁴⁰ Pël ëak wii wangaö taë yewesa pöt il momëën öngpök yes. Pël één pit këra wangaöökë sêpnaal wotpil wasö yesauraar wil wiak poë koröp wot karërak ngan ë uteëau wëlël ë ulmëak wëën kentöök wak yesën kaö yangapöökël saut.

⁴¹ Yesem wangaö kep roro saurek sê wangaöökë wot karër i pisöök elak taë sak wëën kaö maatök kasngaëlaan möön wangaö pötöp repa.

⁴² Pël één nga omnarö pit wii omnarö wangaöökkaan i kaöök sörok olëak kas sêpanëak mëmpënëak kön wia.

⁴³ Pël yaëën ngaaröa wotöököpök pit Poolre wii omën muntarö mëmpanëak nga yema. Pël ëak ten pouröen ngön ëak epël yenia. “Ar pourö kaö ma yailaut ëwat wë pöt wet réak i kaöök sörok olëak seë.

⁴⁴ Ën muntarö ar wangaöökkaan këra luprak réaut wak pötë ngaarëk sê i pisöök oröëë.” Pël niaan namp utpet naëñ. Ten pourö muumöngk sê karmak oröaut.

28

Pool pi Molta kustak wakaima

¹ Karmak sê oröak kat wiin kus pöta yapinte Molta pël ya.

² Kak pôrekë omnaröak ompyaö yaalni. Kopi ngës réak yepelën ëp yaëën pit es mer ulmëak niaan ten pourö esuwesi saut.

³ Pël ëak Pool es nant yangerakaan wa mera pöt kamal namp es nga één öngpökaan oröak pim moresi kant mënak wë.

⁴ Pël één kak pôrekë omnarö pit Poolë moresi kamalöp mënak wëën itenak pitëmënt neneren epël mëäa. “Omën epop pi omën yamëngkaupök i kaöök yewaisem wel nawiin om öp waisa. Pötaanök kangit orö yemorë.”

⁵ Pël mëäap Pool pöp kamalöp pim moresiaan kërë es momerak won koröp oröak wëaut.

⁶ Pël één pit pön mampöore wel wiak sê ngenti pël ëëpënaat wesak itenaan utpet ke pël nent pim naë naröön ëa. Pël één pit kaip tiak neneren epël mëäa. “Omën epop ëlarëpön ëan,” pël mëäa.

⁷ Ka pöta naë yang wieëa pôr kus pöta kaöapë yanget. Omën pöpë yapinte Papias, puuk ten mës nuwak sê pim kaatak niulëak ompyaö ngarangk elnieim wëën kêt nentepar nent saut.

⁸ Pël ëak pôrek wëën Papias pim pepap pi yauman koröp es ngaare ya wiap më pël yaëën Poolök pim naë sê Anutuun kimang mëak mores pim rangk mowiin ompyaö yes.

⁹ Pël yaalmëën kus pötakë yauman omën muntarö kat wiak waisën ompyaö yemowas.

¹⁰ Pël één pit ten ompyaö ngarangk elnieimën wëak kan sëna akunetak kan kourakë kaömpre waatöt wa wangaöök niwiin wak saut.

Pool pi Rom kak sê oröa

¹¹ Kus pötak wëën ngoon naar namp ëak won saut. Pël één kent akunaöök Alesantria kakaan wang naö kus pötak wais wiakaima pöök ten niwak saut. Wang pöökë wot karërak yang omp ak nanang naarë yapin-tepar Kastaare Polas pöaarë kënaar wieëa.

¹² Pöök yesem Sairakius kak sê oröak wëën kêt nentepar nent yes.

¹³ Pël één kak pôrek wil ulmëak wa pak ëak yesem Risiam kak sê oröak kêt kopët nent wëën nenta kautak kent ulöl kot nent i kaöökkaan yamö. Pël één akun nentepar won sëën Putioliak kak sê oröak ngentiaut.

¹⁴ Pël äak pörek Yesuu ingre mor saö narö koirak pitring önëak niaan sant nent wë olëak Rom kakël saut.

¹⁵ Ten yesën Yesuu ingre mor saö Rom kak wëaurö pit tenim yesaut kat wiak narö kan kourak wais kaömp yewaurek Apias kak pörek wais yanikoir. Ën narö kan koö ka nentepar nent äak wieëa pörek wais yanikoir. Pël één Pool pitën itenak kön ketumön sak Anutuun yowe yema.

¹⁶ Pël äak Rom kak së oröön yang ngarangköröak Pool pi ka yaaptak öpënëak maan wëen nga omën namp kët poutë ngarangk eim wakaimaut.

Pool pi Rom kak ngön ompyaut ök maima

¹⁷ Kët nentepar nent won sëen Pool pi Yuta omën Rom kak wëauröa kaöaröen ngön maan wais wa top één epël yema. “Karurö, ne ngaan Yerusalem kak wakaimaut. Pël ëëë tiarim omnarö utpet nent naalmëen ma ëaröa ngön ë kosang wesa nent wa noolaan. Pël äautak pit omën epëtaanök ne wii kaatak neuléak Rom yang ngarangkëpë ngësë wes yenemë.

¹⁸ Pël één Rom yang ngarangkëp pi nem ngönte kat wiak itaangkën nempënaata ök won één wes nemëëpënëak ya.

¹⁹ Pël äaap Yuta omnarö pit pöten kaaö één ke urak pitëmtok ngön ë pet irëpënëak ya. Pël één ne kan munt ëëma nent won één ngön äak Sisa pimtök nem ngönte ë pet irëpnaat pël mëëaut. Ne Yuta tiarim karuröaan ngön amëak newaisën.

²⁰ Pitëm ne elnëa epëta songönte ök niamëak yas niaanak waisan. Nem kentöök omnaröa moresiarë wii netëa epëta songönte ar ëwat sënëak yaalnë. Pöta songönte epët. Anutuuk omën namp tiarimëen yak wes nimëëpënëak maan Israel omnaröa kor wakaima pöpë ngön epëtaanök.”

²¹ Pël maan pit epël yema. “Yuta omnarö pitök Yuta yangerakaan nimëen ngön anëak pep wes nanimëen ma nampök nim ngönte wak wais ök niaan nimëen utpet wesak naën.

²² Pël äaatak omën we nantëaanöröak waisak pit omën Yesuu ingre mor sauröen kaaö yaë pël aim. Pötaanök ni omën Yesuu ingre mor sauröaan tolël kön wiaan pöten kat yaniwi.”

²³ Pël mëak akun wiak omën selap pan röökëer Pool pim kaatak wais wa top één ngönën songönöt ök maim wëen këtëp ngemë yeila. Ök maö së Anutu pim tiar wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök yema. Pël äak Mosesre tektek ngön yaauröa retëng ëa pötta ök maan pit kat wiak pitën lupöt wal één Yesuun kön wi kosang wasëpënëak ök yema.

²⁴ Ök maan kat wiak narö kosang yewas. Ën narö kat wi kosang newasën yaë.

²⁵ Pël äak pitëmënt ngön ngës wi yesa. Pöt Pool pi wet réak epël yema. “Ngëengk Pulöök kaamök elmëen ngaanëer tektek ngön yaap Aisaia puuk ngön këët tiarim ëaröen epël ök mëëa.

²⁶ ‘Ni së omën piporöen epël ök ma. Ar ngön pëen kat wiinëetak songönte ëwat nasëngan.

Pël äak itaampunëetak yok pangk omnantön itnaangkan.

²⁷ Omën piporö pitëm lupöt kosang saurö, kat il wariaurö, it mëëaurö.

Pit pël naën ëanëen itaampööre kat wiire kön wi pël ëan tapön.

Pit pël naën ëanëen nem naë rë olaan ompyao möwesana tapön, Anutuuk pël ya.’

²⁸ Pötaanök kat wieë. Anutuuk tiar utpetëakaan kama yaniö ngön ompyao pöt köpël omnaröa ngësël yes. Pël één pit kat wiipnaat.”

²⁹ [Pël maan Yuta omnarö pitëmënt ngön nga elö yes.]

³⁰ Pool pi Rom kak ka nent pimtök sum äak wë omën pim naë yesaurö ompyao moweseim wëen krismaki nentepar sa.

³¹ Pi Anutuuk wa ngaöök nimëa pöta ngönte werak ök mëak Aköp Yesu Kristo, tiarimëen Yaö Mëëaup, pim ngönteta kas köpël omnaröen ök maim wëen nampök kan nemowariin ëa.

Rom

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 27 pöta ök won sêen Pool pi Korin kak wê pep epwer retêng êak òng Pipi pöp mangkên wak sê Rom kakê ingre morörö mena. Rom ka pö Itali yangerakê ka kaöaö. Pool pi Rom kak sê ngönên ya ménak Yesuu ingre morörö kaamök elmëépênêak kent kön wia. Pötaanök pit êwat sak kopëta wasépênêak epwer retêng ê mena. Pep epwer Poolök ingre mor, Yutaare omên ngönên köpël wëaö pöröaan êa.

Pool pi epël êa. Omên pourö, Yutaare ngönên köpëlörö, utpetatê òngpök wê. Omên Yesuun kön wi kosang yewesaurökêêr Anutuuk, “Wotpilörö,” pël ya. Omên pörö Ngëêngk Pulöök utpetatê òngpökaan ent ê ulmëên Yesuuk yal ménak wëwê ngolöptak wê.

Pöt epël wia.

Ngön ngês rêaut 1:1-17

Wëwê ngaante 1:18-3:20

Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaata ngönte 3:21-4:25

Kristook yal menak wëauta ngönte 5:1-8:39

Anutuu Israel omnaröen elmëépnaata ngönte 9:1-11:36

Ingre moröröa wëwëta ngönte 12:1-15:13
Ngön mëet 15:14-16:27

Pool pim ya mëneimauta songönte

¹ Ne Pool Yesu Kristo pim ya omnampök pep epwer retêng ê yaningk. Anutuuk neön pim ngön yaaö omên sak wëên pi ne pim ngön ompyaut aim ömëak neuléaup.

² Ngön ompyaö pipot ngaanëêr Anutuuk tiarên ök niapênêak tektek ngön yaauröen kosang wesak ök maan ngönên pep ngëêngkweri retêng éaut.

³ Ngön ompyaö pöt, Anutu pim Ruup omên sak Tewit pim kurtakaanöröa naë oröa.

⁴ Pël êak lup kölam wakaima. Pötaanök Anutu pim weëre kosangöök weletakaan wal ê moulmëak pim songönte tekeri wasên tiar, “Yesu Kristo pi yaap Anutuu Ruup,” pël yewas.

⁵ Anutuuk elmëên Yesu Kristook komre kolap elnëak pim ngön yaaö omên newesa. Pi omên yang kaö poutê wëaurö pim ngön ngaarék wak Kristo piin ping wasênêak pël êa.

⁶ Ar Rom kak wëaurö arta Anutuuk pitring Yesu Kristo pim omên sënêak yas niiaurö.

⁷ Rom omnarö ar Anutuuk lup sant elniak yas niaan pim omên sak wëaurö. Ne arimëên ngön epët retêng ê yaningk. Tiarim Pepap Anature Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt arim naë wiaap.

Pool pi Rom omnaröen iteempênêak êa

⁸ Ne wet réak ngön epët ök niamaan kat wieë. Arim Kristoon kön wi kosang yewesautâ ngönte yang poutê omnarök yaan kat yawi. Pötaanök ne arimëên Yesu Kristoon yoöre êrêp yemaan Anutuu naë yes.

⁹ Pöt Anutu nem kosang ngentiak ênëm yeem pim Ruupê ngön ompyaut ök yamëëaupök neen itena. Pi neen êwat wëên ne kêt êl epotê arimëên kimang maim wê.

¹⁰ Ne wet réak arim naë newaisën wê Anutuuk kön wiin ompyaö êên kan nent koir nangkên waisumëak kimang maim wê.

¹¹ Nem waisumëak kent yaë pöta songönte epël. Ne wais rê nuulön Pulöökaan kaamök nant wak kosang sak önêak kent pan yaë.

¹² Pöt nem kentöök arim kön wi kosang yewesautak ne kaamök yaalnëen nem kön wi kosang yewesautak ar kaamök yaalniin pël êak tiarim lupöt taë niwasêp.

¹³ Nem karurö, ar nem songönten êngk ma e wasnganëên kat wieë. Ne omên maimaröa naë sê ngönên ök maan Anutuu naë rê olëa pöl wet réak arim naë wais ngönên yaata kê tapêt iteempëak kent kön wieimaut. Pël éautak akun poutê omên nantök kan newariin arim naë waisumëak poprak êeimaut.

¹⁴ Anutuuk ngönên ya epët nenaat yak omên pourö, kakaan kosangöökê éwatre köpël pourö ne yok pangk ök mam wesaut.

¹⁵ Pötaanök Rom omnarö ngönên epët arênta ök niamaataan ya walwal yaalnë.

Ngön ompyaö pöt Anutu pim weëre kosangtaringët

¹⁶ Yaap, ne ngön ompyauten ëö naën yaaup. Pipêt tiar omên pourö Anutuun kön wi kosang yewasën ompyaö yaniwas. Pi wet réak ten Yuta omnarö pël elniak peene ar omên muntaröeta tapël yaalni.

¹⁷ Pöt ngön ompyautak Anutuu tiarim saun won wasën pim éöetak wotpil wê pöta songönte epël pet yaalni. Tiar ngês réak Anutuun kön wi kosang mowasën wotpil niwasën kön wi kosang yewesautak öpa. Pöt ngönëntak epël wia. “Omên Anutuun kön wi kosang mowasën wotpil mowasëpna pipop wëwê kosangtak öpnaap.”

Omnarö pit Anutu kasëng mena

¹⁸ Anutuuk omên pi kasëng menak utpet eimeë pim ngön këet ngep yaalmë piporöaan kangiiir pim ya sangënte kutömweriaan tekeri yewas.

¹⁹ Pöta songönte epët. Anutu pim songön nant tiarên pet yaalni. Pötaanök pim songön tiar omnaröa itaampena salöt tekeri niwesautak omên utpetat yaë piporö itaampënaaten kaaö yaëên Anutuuk kangiiir ya sangën elmëëim wê.

²⁰ Ngään panëêr Anutu pim omnant pout ket êa pôrekaan wais peene e wê eptak

oröa pim omnant ket äa pötön ityaangk. Anutu pöp omnaröa itnaangkênêp pim omnant ket äa pötök pim retêngre weëre kosang pömpel om wiakaim wiaapnaampel pöt tek-eri yewas. Pötaanök omnarö pitêm utpetatön, “Epot utpetatok pël newasên,” yok pangk pël naëpan.

²¹ Pöt tol êên? Pit Anutu wê pöten êwat wêak won wiaana êëpna pöl Anutuun ping wesak yoëre êrêp nemaan kön irikor selap pan eim wêên pötök kör mokoëên koö panêetak wêên kön won sak wakaim.

²² Pël êeê pitêmtên, “Ten êwatörö,” pël aö pitêmtên ing ti wak ya pötak kaökauröa ök yes.

²³ Pël êeê Anutu, ëwa pepap wêwëetaringêp, piin yaya nemaan omên kö yesaut omênere intré imênre kamalre pôroa könöt ket êak pötön yaya maim wê.

Utpet ke nentere nent eima

²⁴ Pël yaëên Anutu pi pit kasêng mangkên pitêm könötök kentre kaur kêsang koirak kentöröa ök eimeê pitêm möönre koröpöt kewil ë pet yair.

²⁵ Omên pël yaë piporö Anutu pim ngön kêët kasêng menak pöta kangiiir ngön kaarötön yaap wesak omnant Anutu pim ket äa pötön Anutuu urtak yaya maim wê. Pël äaap omnarö tiar kêt ël epotê Anutuun yaya maim öpa. Yaap.

²⁶ Pit utpet pël yaëên Anutuuk kasêng mangkên kentöröa ök kentre kaur utpet panê eim wê. Öngörö pit Anutuu kan yaö mëëaö pô sêp wesak öng muntaröaring omên ëöaat eim wê.

²⁷ Ên ompöröeta tapël öngörö sêp wesak pitêm lupötê kentre kaur pötök es ket êak yokotön ompörö pitêment pitêment utpet panê êeim wê. Pël yaëên wa irikor pöta kangut lupre koröp poutê yeö.

²⁸ Pit pitêm könötök Anutu moröak öpnaaten kaaö äa. Pötaanök Anutuuk kangiiir pit wil moulmêên pitêmtê utpet pötê ênêm eimeê omên utpet ke nentere nent omnaröa naënganê salöt eim wê.

²⁹ Pit omên utpet ke nentere nent pitêm lupötê peö êak wia. Pit utpet êere korar ë, omnantön kentre kaur êere kööre tok ë pël êeim wê. Pit war êere omên mên wel wi, ngön nga elööre kaar aan muntapêët ëp ë, muntarö utpet mowasööre omnaröa ngönöt kain wak kaö wasööre

³⁰ Êöetak ökre was aö pël êeim wê. Pit Anutuun kööre tok elmêere ngön ë olêak aö, ieping êere pitêmtok pitêmtên wak isak aö, utpetatêên kan ngêsööre ëlre peparöa ngön wa olaö pël êeim wê.

³¹ Pit êwat wonörö, ngön apnaatak pitêmtê ngön pöta ênêm naën yaaurö. Pitêmtê karuröen kent naën eimeê muntaröenta yaköm naën yaaurö.

³² “Omên utpet ke pipot yaaö piporö wel wiipnaat,” Anutu pim ngön kosang wesa pöt omên piporö pit ngön pöt yok êwat wê. Pël äaap pit köntak utpet ke pilöt yaë. Pël yeem pitêment naën, omên muntaröeta tapël yaëên pit itenak êrêpêrêp êak taë yemowas.

2

Anutuu ngön ya yamêngka pöt wotpil panêët

¹ Yaap, omên ke piporö utpetarö. Pël äaap ar Yuta omên narö arimtok arimtên wak isak epël kön yawi. “Eë, omên pôrö utpet yaëên Anutuuk kangiiir könöm mampna pöt yok pangk yaë.” Pël kön wieë arta utpetat yaaurö. Pötaanök arim utpetatê kangut naön êënë pöta kan nent won. Ar pitêm yaë pöl yaaurö. Pötaanök ar pit utpet yaë pöt pet yaalmêem arimêntta utpet yaaurö pöt pet yaalni.

² Tiar êwat wê. Anutu pim ngön yaatak omên utpet ke pil yaë piporö pitêm utpetatê kangut mampna pöt yok pangk.

³ Ngöntörö, yaap ar pil kön yawi. Pël äaap arimêntta utpet tapël yeem ar kön wiin Anutuuk arim utpetatê kangut naningkên êëpên ma?

⁴ Tol êên? Anutu pi ompyaö elniak akun wali kor wêên kangit teënt naningkên yaë. Ma Anutu pim ompyaö yaalni pöten kön wiin omên pasit yaë ma? Anutu pi arim lup kaip tiinëëtaan ompyaö yaalni ar pöten köpêl ma?

⁵ Pël äaap ar lup kosang pan êak kaip natiin yeë. Ar pël êeim wêên Anutu pim ya sangên pöt kaö sêên pim ngön yaatak wotpil niwasêpna akun pötak kangut nimpnaat.

⁶ Pöt Anutu pi omnant kom êak tiarim wêwëatê ökök nimpnaap.

⁷ Tiar narö wêwê kosangtaring ëwaatak wêên Anutuuk yaya niap naataan wêê ngentieim öpena piporö wêwê kosangêt koir nimpnaat.

⁸ Ên narö pitêmtêên kön wieë ngön kêët kasêng menak korar êeim öpna piporö Anutuuk ya sangên kaö pan elmêak kangut mampnaat.

⁹ Kêlangönre könöm kêsang pipot omên utpet yaë piporö pourö pitêm naë orööpnaat. Wet réak Yuta omnaröa naë yaaröön muntaröa naëta orööpnaat.

¹⁰ Ên tiar omên ompyaö yeë pôrö Anutuuk elniin mayaaptaring ëwaatak wêên yaya niapnaat. Wet réak Yuta omnarö pël elniak omên muntarö tapël elmêëpnaat.

¹¹ Anutu pi mööngkraar kangk naën yaaup.

¹² Omên köpêl wêa narö Moses pim ngön kosangöt won wê utpet yaë piporö Anutuuk pit pourö ngön kosangöt won om wêên ngön ë pet irên kö sêpnarö. Ên Yuta omên Moses

pim ngön kosangötring wë utpet yaë piporö Anutuuk ngön kosang pötë wieëa pöl pitëm ngönöt ë pet irën kö sèpnaarö.

¹³ Pöta songönte epët. Omën Moses pim ngön kosangöt kat pëenötë kat yawi piporöen Anutuuk, “Wotpilörö,” pël naëpan. Ngön kosangöt kat wiak ngaarëk yeö piporöen Anutuuk, “Omën wotpilörö,” pël mapnaat.

¹⁴ Omën maim narö ngön kosangöt ök nemaanöröak pitëmtë könök ngön kosangötë wieëaul yaë. Pël yaë piporö ngön kosangöt won wëetak pitëm könötök ngön kosangöt pet yaalmë.

¹⁵ Pël yaëen pötök ngön kosangöt pitëm retëng ëa pöt tekeri yewas. Ën pitëm lupötökta kön ke nentere nent ök ëen nantëen, “Pangk,” nantëen, “Pangk naën,” pël yaë.

¹⁶ Pipët akun kaöaöökëenök pël yaë. Ënëmak Anutuuk Yesu Kristoon maan tiarim lupötë omnant ëlëp yeë pipot pout tekeri wasëpnaat. Nem ngön ompyautak ök ni yeë pöl ëëpnaat.

Yuta omnarö pit kön wiin ngön kosangöt yok pangk kaamök elmëëpnaat pël wesa

¹⁷ Ar narö arimtën, “Ten Yuta omnarö,” pël aimeë Moses pim ngön kosangöt kosang wesak wak wëen, “Pötök ngön yaatak yok kaamök elniipnaat,” pël yewas. Pöt arimtok arimtën ping wesak pipël yeem, “Ten Anutuuk omnarö,” pël yak.

¹⁸ Ar Anutu pim kenten ewat wë. Ngön kosangöt rë nuulaurö. Pötaanök wotpilre korar pöteparë songönöt ewat wë.

¹⁹⁻²⁰ Ar kön wiin, “Ten ngön kosangötring wëen ewat poutë songönöt pötë öngpök wia,” pël weseë, “Ten omën it ilëaurö kan pet elmëere koutak wëaurö ëwa elmë, kön ëngk ma e yaaurö wetete mowasö, rungaarö rë moulö pël yaaurö,” ar pël aim.

²¹ Yaap, ar omën muntaröen ngönën ök yamëem arimtë lupötëelta ök nemaan yaaurö. Ar omnaröen, “Kain ëënganok,” pël yaaurök arimëntta kain yaaurö.

²² “Öngre omp wëwëat kon ëëngan,” pël yamëëaurök arimtokëër öngre omp wëwëat kom yaaurö. Pël yeem omën muntaröa ngönën kaarötë ngëëngk yewesautön kaaö yaaurök pitëm tuptakaan kaar ngëëngk yewesa tapöt kain yewaurö.

²³ “Ten Anutu ngön kosangöt ngaarëk yewaurö,” pël aö arimtën wak isak yaaurök Anutu ngön kosangöt ilap riak pim yapinte utpet yewasaurö.

²⁴ Arim yeë pipta ngönte ngönëntak epël wia. “Arim utpet yeë pipotön omën muntarök itenak Anutu yapinte utpet wesak ya.”

Koröp kaut yaila pötak Yuta omnarö kaamök naalmëen ëa

²⁵ Ar Anutu ngön kosangöt ngaarëk yewan talte arim Anutuun yaö ëak koröp kaut yail pöt kë ëëpën. Pim ngön kosangöt ilap yariaurök Anutuun yaö ëak koröp kaut yail pörö omën Anutuun yaö ëak koröp kaut nailën wëaö pöröa ök wë.

²⁶ Ën omën Anutuun yaö ëak koröp kaut nailën wë pim ngön kosangöt ngaarëk yeö piporö Anutuuk pitëmëen kön wiin ompyaö sëen omën pimëen yaö ëak koröp kaut yail pöröa ök mowasëpnaat.

²⁷ Pël ëak omën Anutuun yaö ëak koröp kaut nailërek pim ngön kosangöt ngaarëk yeö piporök ar Yuta omën Anutu ngön kosangötring wë pimëen yak koröp kaut yailerek pël weseë ngön kosangöt ilap yari pöröen utpet yeë pöt pet elniipnaat.

²⁸ Pöt tol ëën? Koröpök pëen Yuta omnaröa möönre koröp wak wë koröp kaut ilak Anutuun yaö yewas pöt kaar yaë. Pit koröpöt ilaurök könöt Anutu naë rë noolaan. Pötaanök pit Yuta omën panëëro won.

²⁹ Yuta omën panëëro, Anutu pimörö, pitëm songönte epël wia. Pit lupmerök Yuta koröp orök wë Anutuun sak wë. Pitëm koröp kaut yail pipët lupmeri yaat. Pipët ngön kosangtaanök naën, Pulöökë yaat. Omën pël yaë piporö omnarök pëen ping wesak nemaan Anutuukta ping wesak ya.

3

Wëwë utpet pötak wëwë ompyaut wak neirapan

¹ Koröpök pëen koröp kaut yaila pöt yok pangk kë naaröpan. Pötaanök tiar Yuta omnarö omën muntarö il mowesak Anutuun sak wë ma won? Ma Anutuun yaö ëak koröp kaut yaila pötakaan omën ompyaut yaarö ma won? Pöten kön wiipa.

² Yaap, tiar Yuta omnarök omën ke nentere nent poutëen omën muntarö il mowesak Anutuun sak wë. Wet réak Anutuuk pim ngönënte omën pouröa naë tekeri wasëpenëak ningkën tiarim naë wia.

³ Pël ëaan narö, “Tiar ngönën epta ënëm sëpenaat,” neneraan pël maimëë ënëm nasën yaëen ar kön wiin Anutuukta omnaröa yeë pöl pim ngön kosang wesak nina pöt sèp wasëpën ma?

⁴ Won pan. Tiar omën pourö tiarim ngön kosang wesa pöt kaar apenaat, Anutu pi kaar naënpë aan kosang yesaup. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omnarök nim ngön kosangöt kë yaarö pöt itaampnaat.

Ën ngön ë pet yairautak ngön yaatak niulëen il mowasumëëp.”

⁵ Ën nent epël kön wieë. Tiar utpet yaëen Anutu akun poutë wotpil yaaup. Pötaanök tiarim utpet pötak Anutuu wotpil yaaö pöt tekeri wasën pöt tol apen? “Anutuuk tiarim utpetatë kangiir elniipnaatak pi korar yaalni,” yok pangk pël apen ma? Ngön epët nem könöökaan won, omnaröa yaautak yeniak.

⁶ Won pan. Anutu pi korar elnia talte wotpil wesak tiar omnaröa ngön ë pet nairën ëëpën.

⁷ Ën nenteta kön wieë. Omën naröak epël kaar ya. “Tiarim ngön kosang wesa pöt sêp yewasem kaar yak. Pël yeëtak Anutu pi ngön aan kosang yesaup. Pötaanök tiarim ngön kaar pötök Anutuu ngön yaapöt tekeri wes yaë. Pël ëën pötök Anutuun yaya kaö panë yes. Pël yaë pi tol ëënak tiarën, ‘Saun omnarö’ pël niak utpet kangut yanging?” pël yak.

⁸ Pël ëak omën naröak epël apën koröp. “Anutuu yapinte ompyaö sêpnaan utpet ëëpa.” Omën naröak nem yapinte utpet wasëpënëak neen köntak, “Pool pi ngön utpet pipët ya,” pël yak. Pitën ngön kaar piptaan Anutuuk utpet kangut mampna pöt yok pangk.

Omën wotpil namp naön, won pan

⁹ Pöt tolëël? Tiar Yuta omnaröak ompyaö ëak omën muntarö il yemowas ma? Won pan. Yutaare omën muntarö tiar pourö utpetatë weëre kosangta öngpök wë pöta ngönte wet réak war wes niiaut.

¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën wotpil namp naön, won pan.

¹¹ Omën Anutuun éwat namp naön.

Omën nampök Anutuun ëël naën yeë.

¹² Pourö Anutu kasëng menak yes.

Pël yeem pourö utpet panë sak wë.

Omën ompyaö yaaö namp naön, won ë won pan.

¹³ Omën yangaöök sok ner weerak yang ngep naën ëen kamp yaë pöl pitëm kémötëaan ngön pipot kamp yaë.

Pit ngön kaar kësang yaaurö.

Pit kamal ngaaröa omën utpet wesak yamëngk pöl ngön nga yaaurö.

¹⁴ Kët ël epotë omnaröen utpet panë wesak ngön kosang yamëëaurö.

¹⁵ Nga kan kengken eimeë omën mën wel yawiaurö.

¹⁶ Pitëm yesautë omnarö utpet elmëëre këlangön mampö pël yaaurö

¹⁷ Pit ngöntre karuröaring lup koptemer sak naön.

¹⁸ Kot nent Anutuun kas naën yaaurö.”

Ngön pipot ngönëntak wia.

¹⁹ Yaap, tiar éwat wë. Ngönëntak ngön kosang epot Anutuu ngön kosangötë öngpök wëaurö tiarimëen éaut. Pötaanök tiarim naëaan nampök, “Ne wotpilëp,” pël naëngan.

Yang ël epotë omën pourö tiar Anutuu ëëetak saunaringrö pëen wë.

²⁰ Pöta songönte epët. Omën namp ngön kosangötë ënëm yaëen Anutuuk, “Wotpilëp,” pël nemapan. Ngön kosang tapötök tiarim saunat war yewas.

Omën Kristoon kön wi kosang wasëpna pöpön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël mapnaat

²¹ Pël yaëetak peene pöt, Anutuu tiarim saunat won wasën pim ëëetak wotpil wë pöt tekeri yewas epët Moses pim ngön kosang pöta kanöököl won, maimaöököl yaaurö. Pöta ngönte Moses pim ngön kosangtakre tektek ngön yaauröak wet réak éaut.

²² Wotpil öpena pöt epët. Omën namp Yesu Kristoon kön wi kosang yewas pipöpön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël yema. Yutaare omën muntarö tiar omën pourö piin kön wi kosang wasën pöt Anutuuk, “Omën wotpilörö,” pël niapnaat. Pöt tiar omën kopëtarö, narö maimarö won.

²³ Tiar pourö utpet ëak Anutu pim ompyaö öpenëak niia pöl naön yaaurö.

²⁴ Pël yaëen Yesu Kristo pi tiarim saunat wa pötaan Anutuuk komre kolap elniak utpetat pout won niwesak tiarën, “Omën wotpilörö,” pël niia. Pöt pi tiarim ompyaö yaaö nenta kangiir naalniin, yaap niina.

²⁵ Anutuuk Yesu pi wel wiin iit yangerak ngentiin omën pourö piin kön wi kosang wasën tiarim saunat won nuwesak Anutuu naë nuulëëpënëak wes nimëa. Ngaan panëer Anutuuk omnaröen wiapre kor elmëak pitëm saunatë kangut teënt nemangkën éa. Pël éautak peene pöt, pim wotpil yewasa pöt pet elniipnaan Yesu tiarimëen wel wiipënëak wes nimëa.

²⁶ Pi wotpil yewesaöre omën pourö Yesuun kön wi kosang yewas pipöröen, “Omën wotpilörö,” pël yaaö pöt peene akun epöök pet elniipënëak wes mëa.

²⁷ Pël éaap tiarimtok tiarimtën ping wesak apen ma? Won, kan pöt il waria. Oröptak kan pöt il yewari? Moses pim ngön kosangötë ënëm yaaö pötak il yewari ma? Won pan. Kön wi kosang yewasa pötak kan pöt il yewari.

²⁸ Pöta ngönte tiar epël yaaurö. Omën namp kön wi kosangtaring wë pöpön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël yamëëaup. Ën namp Moses pim ngön kosangötë ënëm yaaö pöpön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël nemaan yaaup.

²⁹ Ma Anutu pi Yuta omnarö tiarimtë Anutu ma? Won, pi Yuta omënerë omën muntaröa Anutu.

³⁰ Anutu kopëtap pi tiar pouröaap. Pötaanök tiar Yuta omën koröp kaut yailauröak piin kön wi kosang yewas pöröen, “Wotpilörö,” pël yenia. Ën omën muntarö koröp kaut nailënöröak kön wi

kosang yemowas pöröenta, “Wotpilörö,” pël yema.

³¹ Pël èèn, “Kön wi kosang yewesa pötak Moses pim ngön kosangöt wak yeira,” pël ya ma? Won, ngön pël naèn. Tiar ngön kosang tapöt ngölöp wesak taé yewas.

4

Anutuuk Apramön, “Wotpilöp,” pël mëëa

¹ Apram omèn yaapöp, tiar Yuta omnaröa äap, piin tol apen? Pim äa pöten kön wiipa.

² Apram pi ompyaö eim wiak wotpil sanèèn yok pangk pimtèn kön wiak ing ti wak äan tapön. Pël äap Anutuu èöetak won.

³ Pöta ngönte ngönéntak epël wia. “Apram pi Anutuun kön wi kosang wesa. Pötaanök Anutuuk piin kön wiin wotpil sa.”

⁴ Pöta songönte tiar ewat wë. Omèn namp waur elniin omnant yemangk pötak kësangente pël naèn, waur äa pöta sumet pël è yaä.

⁵ Èn omèn namp pimtök pimtèn, “Nem ompyaö yeë pötaan Anutuuk nemèèn kön wiin wotpil yes,” pël newaséntak, “Anutu pimtökèer kësangèn elnèak wotpil yenewas,” pël kön wiin Anutuu pim piin kön wi kosang yewas pötaan, “Wotpilöp,” pël yema.

⁶ Tewitökta ngön ke pilöt ök äa. Pi omèn Anutuuk kön wiin wotpil yes pöpön ök äa. Anutuuk omèn pöpë ompyaö yaë pötaan won, pimtë kësangéntaan kön wiin wotpil yes pël ök äa. Omèn pöp èrëpsawi yaë pël äa. Tewit pi ngön ke pilöt epël äa.

⁷ “Omèn Anutuuk pitëm ketöt ent è moolèak saunat won wes yeemoola pörö èrëpsawi èëpnaarö.

⁸ Omèn namp Kaöapök kön wiin saun won yaë pöp èrëpsawi èëpnaap.”

⁹ Yuta omèn Anutuun yaö äak koröp kaut yail pörökèer Anutuuk tiarim saunat won yewas pötaan èrëpsawi yeë ma? Won. Omèn muntarö koröp kaut nailènröeta Anutuuk pitëm saunat won yemowas pötaan èrëpsawi yaë. Tiar ewat panë wë. Anutu pi Apram pim kön wi kosang yewesauten kön wiin wotpilöp pël äa.

¹⁰ Anutuuk akun taltak Apramön kön wiin wotpilöp pël äa? Koröp kaut ilak wëautak ma nailèn wëautak? Pi pël naënèpök Anutuuk piin kön wiin wotpilöp pël äa.

¹¹ Apram pi koröp kaut nailèn wë Anutuun kön wi kosang wasèn Anutuuk piin kön wiin wotpilöp pël äa pöt pet èëpnaan pim koröp kaut ilèpènèak ök mëëa. Pötaanök Apram pi omèn koröp kaut nailèn Anutuun kön wi kosang wasèn Anutuuk kön wiin wotpilörö pël yaë pöröa äap.

¹² Pi tiar Yuta omèn koröp kaut yail pöröeta tiarim äap. Tiarim koröp kaut yail pötaan won. Tiarim äap Apramè koröp kaut

nailèn Anutuun kön wi kosang wesa pöl yeë pötaan pi tiarim äap.

Kön wi kosang yewas pörö Anutu pim kup wia pöta yaö yes

¹³ Ngaanèer pan Anutuuk Apramre pim èarö yang eprak pangk äak öpenèak kup mowia. Pöt Apram pi Moses pim ngön kosangta ènèm yaëenak pël nemaan. Apram pi Anutuun kön wi kosang wasèn Anutuuk kön wiin wotpilöp pël äa pötak pël kup mowia.

¹⁴ Omèn ngön kosangta ènèm pëèn yaaurö Anutu pim yaö mëëa pöt yewan talte Anutuun kön wi kosang yewesaut om pas wiaapèn. Pël èèn Anutu pim kup mowia pöteta wiap sèpèn.

¹⁵ Pöt ngön kosang pötak tiar utpet yaë pöt pet elniin saunaté kangut tiarim rangk yaarö. Pël yaëetak ngön kosangöt won talte tiar ngön kosangöt yail pël naèn èëpen.

¹⁶ Anutu pi Apramre pim èarö ènèm orööpenaarö tiar komre kolap elniak ngön kup niwia. Pötaanök Aköpök kup niwia pöt öpena pörö tiar piin kön wi kosang wesak öpenaat. Pöt omèn ngön kosangtaring wëaurö tiarimènt won, om ke tapël kön wi kosangtaring Apramè äa pöl yaaö pörö pourö öpenaat. Apram pöp tiar pouröa äap.

¹⁷ Anutuuk Apram pimèèn ngönéntak ngön nenteta epël kup mowia. “Nook ni omèn pouröa äap pël wes yanuulë.” Ngön pöt, Apram pi yaap Anutu pim kön wi kosang wesa pöpë èöetak tiarim äap. Anutu pöp omèn wel wiauröa wëwëat yemangk. Pimènt tapöpök omnant won wieëautön maan yaarö.

¹⁸ Anutuuk Apramön, “Nim èarö selap kaö pan orööpnaat,” kup mowia. Pël maan Apram pim ru won èèn yang kaö nantë omnaröa äap pël sèpna pöt kön wi kosang wesakaima.

¹⁹ Apram pim krismakiat 100 pöt temanöm yesèn koröpön won sa. Èn Seraata tapël koröpön won sèèn ru wilèpna akunet pet ira. Pël äauwaarök Apram pöp kön tapèten èeim wë pim kön wi kosang yewesa pöt wiap newasèn äa.

²⁰ Apram pi Anutuu ngön kup mowia pöten kön selap äak kön wi kosang yewesaö pöt kèlok newasèn äa. Won, pi kön wi kosang yewesaut taintäe wes wak wakaima. Pël äaö pötak Anutuu yapinte wak isa.

²¹ Pöt, “Anutu pim omèn nant yaö neea pöt kè orööpnaat,” pël kèèkè kön wiakaima pötaanök.

²² Apram pi kön wi kosang yewesautaring ke pël wakaima. Pötaanök Anutuuk piin kön wiin wotpilöp pël äa.

²³ Ngönéntak Anutuuk Apramön wotpilöp pël kön wia ngön pöt Apram pimtèn naèn.

²⁴ Won, tiar pouröaan ëa. Anutu, tiarim Kaöap Yesu weletakaan wal ë ulmëaup, puuk piin kön wi kosang yewesaurö tiarënta, “Wotpilörö,” pël niapnaat.

²⁵ Anutuuk Yesu pi tiarim saunatéen wel wiipënëak wes mëen wel wia. Pël ëen tiar wotpil niwasëpënëak weletakaan wal ë moulmëa.

5

Anutuuk tiarën, “Wotpilörö,” pëlyenia

¹ Tiar Aköp Yesu Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk, “Wotpilörö,” pël yenia. Pötaanök tiarim Aköp Yesu puuk elniin tiar Anuturing lup kopëtemer sak wë.

² Pi kopëtapök komre kolapring wëauta kanwer tē niwiin peene pöta öngpök wë. Pël yeë Anutuu ëwaataring kutömweri öpena pöten kön wieë ërëpsawi yeë.

³ Pötaan pëen ërëpsawi naën. Könöm nant tiarim naë orö yaë pötëenta ërëpsawi yeë. Pöt könöm pötök tiarim lupöt kosang niwas yaë pötaanök.

⁴ Tiar lup kosang pötaring wëen Anutuuk moröktak ök elniin kosang wëen tiarimëen ya kë yes. Ya kë sak omën ompyaut nimpna pöten kön wiak kor wë.

⁵ Tiar kor wëen kë naaröön yaëen öö yes pël naën. Pöt epël. Anutuuk pim Ngëéngk Pulö tiarim lupötë wes mëen lup sant yaalni. Pötaanök ëö naën yeë.

⁶ Tiar wëwë kosang öpenaata weëre kosang pöt won wëen Anutu pimtë akun mowia pötak Kristook Anutu kasëng menaurö tiar utpetakaan niöpënëak wel wia.

⁷ Omën pimtok pimtën kön wiin wotpil yaaupëen wel wiipena pöt tiarim naë pangk won. En omën omnarök kön wiin ompyaö nampëen wel wiipena pötaar yok pangk wel wiipen wes.

⁸ Pël ëaap tiar saunaring wëen Kristo pi tiar kaamök ëak wel wia. Pël ëa pötak Anutu pi lup sant yaalni pöt pet yaalni.

⁹ Pël ëen peene Kristo tiarimëen wel wiin pim iit il ngentiin tiarim saunat won sëen Anutu pi tiar pouröen, “Wotpilörö,” pël yenia. Pötaanök tiar ëwat panë wë. Kristo pi kaamök elniin Anutuuk tiarim utpetatë kangut naningken ëepnaat.

¹⁰ Tiar Anutuun kööre tok elmëeim wëen pim Ruup tiarimëen wel wiak wiap niwasën Anuturing wë. Pötaanök tiar ëwat panë wë. Peene Anuturing wë eptak pi wëwë kosangtak wë kaamök elniaan ompyaö panë öpenaap.

¹¹ Pël ëen pöt pëen won. Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk elniin tiar Anuturing lup kopëtemer saut. Pötaanök pim yaalni pötaan peene eptak Anuturing tiar pourö ërëpsawi yeë.

Atamök wel yawiaut koirën Yesuuk wëwëet koirä

¹² Ngaan panëer omën kopëtap Atam puuk saun koirën saun pöt yangerak oröa. Pël ëen saun pötaan wel yawia pöt oröa. Pël ëen omën pourö tapël utpet ëeimeë saun wak wel wieima.

¹³ Moses pim ngön kosangöt naaröön wieëa akun pötak utpet pöt yangerak ulöl sak wiakaima. Pël ëautak ngön kosang pöt won wiaan Anutuuk, “Pit nem ngön wa olëa,” pël kön wiak kangut pangk nemandkën ëa.

¹⁴ Pël ëen wel pöt Atam pim naëaan ngës rëak oröak wiaan wais Moses pim naë oröa. Pël ëen wel pötak omën pourö ngep ëak wiakaima. Omën porö köpël wë utpet eimeë Atam pim Anutuu ngön kat wiak wa olëa pöl naën ëautak weletak pitta ngep ëa.

Atam pöp wel yawiauta wotöököp omën ënëm orööpnaap Kristo pim ökre was ëa.

¹⁵ Pël ëaap komre kolap pöt ngön wa yoolëauta ök naën. Omën kopëtap Atamë wa olëautak selap wel wian. Pël yaëen Anutu pim komre kolap pöt, omën kopëtap Yesu Kristo pim kësangën elnia pötak Atamë ngön wa olëa pöt il wesak omën selap kiri elnia.

¹⁶ Anutuu kësangën pöt omën kopëtap Atam pim utpet ëa pöta ök won. Yaap, omën kopëtap Atam pi Anutuu ngön wa olaanak Anutuuk ngön ë pet irak omën pourö wel wiipënëak ök ëa. Pël ëaap omën selap Anutuu ngön wa olaanak Anutuuk kësangën elniak wotpil niwesa.

¹⁷ Omën kopëtap Atam pi ngön wa olëak utpet sa. Pim pël ëa pötak wel pöt oröak yang omën pourö ngep ëak wiakaima. Pël ëautak omën kopëtap Yesu Kristo pim ëa pöta këetak Atam pim ngön wa olëa pöta këet il yewas. Anutu pim komre kolapre kësangën pötak tiar, “Omën wotpilörö,” pël yenia. Pël niaan tiar Kristoring wë kaö sak öpenaap.

¹⁸ Pötaanök omën kopëtap Atamök Anutuu ngön wa olëa pötak Anutuu ngön ë pet irak tiar omën pourö kö sëpenëak ök ëa. Tapël omën kopëtap Yesu Kristook wotpil wesak tiarimëen wel wia pötak Anutuuk tiarën, “Omën wotpilörö,” pël niak wëwë kosangët yaningk.

¹⁹ Omën kopëtapök ngön wa olëa pötak selap utpet san. Tapël kopëtapök ngön ngaarëk wa pötak selap wotpil niwasëpnaat.

²⁰ Pël ëen ënëmak Moses pim ngön kosangöt oröön omnarö ngön kosang pöt ilap riak utpet kësang panë yeë. Pël yeëetak Anutu pim komre kolap pötak utpet pöt ngep ëak ompyaö niweseim wë.

²¹ Këet epël orööpënëak ëa. Saun pötak wel yawia pöt oröa tapël Anutu pim komre kolap pöt Yesu Kristo pim wel wia pötaan kaö sëpna pötak Anutuuk wotpil niwasëpënëak ëa.

6

Tiar Kristoorng wel wian

¹ Yaap, Anutu pim komre kolap pötak utpetat ngep yaë. Pötaan tolëel apen? Tiar Anutu pim komre kolap pöt tiarim utpetat ngep ëak tekeri sèpnaan utpet ëeim öpenaan apen ma?

² Won pan. Tiarim lupötë utpetat wel wi olëaurök tol ëën kaalak utpet pöt yal menak öpen?

³ Tiar narö Yesu Kristook yal mampenëak i yamë akun pötak pim wel wia pöl tiarta piik yal menak wel yawi. Pöten ar köpël ma?

⁴ I yamë piptak Kristook yal ëak wel yawi. Pël ëën tiar Kristoorng yang kel yaniwer. Tol ëënak pël yaë? Pep pim weëre kosang pötak Kristo weletakaan wal ë ulmëa tapël tiarta wal ë niulëën wëwë ngolöpta kanöök yes.

Kristoorng wëwëetak öpenaat

⁵ Tiar Kristoë wel wia pöl wel yawi pötak piik yal yemangk. Pötaanök tiar epël ëwat panë wë. Anutuuk pi wal ë ulmëa pöl tiar wal ë niulëën piik yal ëak öpenaat.

⁶ Pöta songönte epël kat wi yeë. Tiarim lup nganöt Kristoorng këra yetaprak möaut. Pöt tiarim lupmeri utpetatë weëre kosang wia pöt kërë olaan utpetatë inëën naën ëëpenëak pël ëaut pötaanök.

⁷ Namp pi wel wiak utpetatë iriaan ent ëaupök kaalak utpetatë öngpök naön ëëpnaat.

⁸ Yaap, tiar Kristo piiring wel wiaurö. Pötaanök kön wi kosang panë wasën wëwëetakta piiring wë.

⁹ Pöt tiar ëwat wë. Kristo pi weletakaan wal ëaup. Pötaanök kaalak wel nawiipan. Wel pötak yok pangk pim weëre kosangö wak neirapan.

¹⁰ Pi utpetatë weëre kosangöt won wes olapënëak wel wiin pangk ëa. Wel wia pötaanök kaalak wel nawiipan. Peene wë epët pöt Anutuun yak wë.

¹¹ Ar tapël arimtën kön wiin arim lupötë utpetat wel wi olëak Yesu Kristook yal ëak Anutuun yak wë pël ëëp.

¹² Arim yang koröp lëngë sasa pipotë kentre kauratë ënëm ëënganok utpetat pörek wieë wer yanuun inëën elmëëngan.

¹³ Pël ëakta arim möönre koröp pipot korarötëël pëël elmëën utpetatëën inëën ëëpan. Ar weletakaan wal ë nuulëaurö. Pötaanök Anutu pim yaatak wë arim möönre koröpöt piin yaö elmëën wotpil wëauta inëën ëëp.

¹⁴ Pöt ar Moses pim ngön kosangötë öngpök naön Anutu pim komre kolap pötak wë. Pötaanök kaalak utpetatön kön wiin kaö nasën ëëpnaat.

Tiar wotpil wëauta inëën sak wë

¹⁵ Pötaanök tol ëëpen? Ngön kosangötë öngpök naön Anutu pim komre kolap pötak

wë. Pötaanök yok pangk utpetat ëëpen ma? Won pan.

¹⁶ Ar epël kat nawiin yaauro ma? Omën kaö namp arim möönre koröpöt pëël elmëak pim këm ngönte ngaarëk wak inëën elmëëñëët. Pöta ök utpetatök arim kaö sëën pim inëën elmëëim wiak kö sënëët. Ën Anutu pim këm ngön ngaarëk yewautak arim kaö sëën pöta inëën elmëëñë pötak Anutuuk, “Omën wotpilörö,” pël niapnaat.

¹⁷ Ngaan utpetatök arim kaö sëën inëën elmëëim wakaimaurök peene pöt ngönën rë nuula pöt ngaarëk panë yeö. Pötaanök Anutuun yaya mepa.

¹⁸ Ar utpetatë weëre kosangtakaan ent ë nuulëën wotpil wëautak kaö sëën inëën sak wë.

¹⁹ Tiar yang omnarö pëën. Pötaanök ar ngön pipot kat wiin omnaröa omnant yautëel ök ëak yeniak. Ar ngaanëer arim möönre koröpöt kentre kaurre utpet ke nentere nent pötëël pëël elmëak pötë inëën elmëëim wakaimaurö. Tapël peene akun eptak pöt ompyaö panë sënëën arim möönre koröpöt wotpil wëautakël pëël elmëëim ön.

²⁰ Ngaan utpetatök arim kaö sëën inëën ëëimeë wotpil wëauta inëën naën eimaurö.

²¹ Pël eimeë pöta kë oröpöt koireimaurö? Utpet eima pöten peene eptak kön wiin öo yes. Pöta këët wel.

²² Peene akun eptak pöt Anutuuk utpetatë sulöptakaan wil niulëën pim inëën sak wë. Pël yeë pöta këët arim wëwëat ngëëngk sak ompyaö wë wëwë kosangët wak om wakaim öñëët.

²³ Pöt arim utpetatë inëën yaauta kang pöt wel koirëñëët. Ën Anutu pim kësangën yaalni pöta këët Yesu Kristook yal menak wëwë kosangët koirëñëët.

7

Tiar wëwë ngolöptak wë

¹ Karurö, ne Moses pim ngön kosangötë öngpök wëaurö arën niamaan. Ar ngön kosangötë kön yawiaurö epël ëwat wë. Omën namp pi öp wë pötakëer ngön kosangötë iri wë.

² Pöta ngön nokoliil nent epël wia. Öng ompringëp pim ompöp wel nawiin wëën ngön kosangtak piar ompöp erën elmëaan wë. Ën wë ompöp wel wiin pöt ngön kosang pipët pim naë mop yemowi.

³ Pötaanök öngöp pim ompöp öp wëën sëp wesak omp muntap koirak piiring wëën pöt öngre omp wëwëet utpet wesak saun yokoir. Ën ompöp wel wiin pöt ngön kosang pipët pim naë mop mowiin wë omp muntap koirak öngre omp wëwëet utpet newasën yaë.

⁴ Karurö, arim songönte tapël wia. Kristo pi pim koröpö weletaan pëël elmëaup ar

piik yal èen ngön kosangtaan wel wiin pötë òngpòkaan wil nuulèen wë. Peene pöt ar weletakaan wal ëaup Kristo pimèen sak wë. Pi tiar Anutuu inèen yaèen tiarim wëwëatë kèet pim yapintak sèpënëak wal ëa.

⁵ Tiar lup ngaanòring wakaiman akun pötak ngön kosangtòk elniin utpetatèen kentre kaur eimeë tiarim möönre koröpöt saun koirèn pöta ya mëneimeë weletaan yaò ëaut.

⁶ Peene pöt, Kristook yal menak ngön kosangtaan wel wian pötak ngön kosangtötë nitèen wakaima pötakaan wil nuulèen wë. Pötaanök kaalak ngön kosang ngaan retèng ëa pötë ènem naèn wëwë ngolöp Ngèèngk Pulòök pet yaalni eptak Anutuun inèen yaalmë.

Saunatök utpet niwesa

⁷ Pötaanök tol apen? “Ngön kosang pöt utpetat,” pël apen ma? Won pan. Ngön kosangtöt won èen ne utpetatë songönte ëwat nasèn ëan tapön. Ngön kosang pötak epël ya. “Ni omèn muntaröa omnantön war èënganok,” pël ya. Èn pötak pël naèn ëanèen war yaaò pötën köpël ëan tapön.

⁸ Ngön kosang pipët war yaaò pötën ya. Pël èen ne war yaaò pötën kön wiaan utpet yaaò pötak kante koirak nem lupmerèn kék yaalmèen war nentere nent orö yenerë. Ngön kosangtöt won èen utpet yaaò pöt weëre kosang won ëan tapön.

⁹ Ne ngaan ngön kosangtöt kèèkë ëwat nasèn wë nemtèn kön wiin ompyaò wakaimaup. Ènemak war yaauta ngön kosangtët orö rëa pötak utpetatë songönte ëwat wèen nem lupmeri utpetat kaò sèen

¹⁰ nemtèn kön wiin, “Wel yawiauta kanòököl yes,” pël ëaut. Anutu pi ngön kosang pötak elnèen ompyaò ömëak ëautak pötak ne wel yawiauta kanòököl wakaiman pöt pet elnëaut.

¹¹ Ne ngön kosang pötën kön wiaan utpet yaaò pötak kante koirak morök elnëak pipël ngön kosangtaan wel yawiauta kanòököl neulëa.

¹² Tiar epël ëwat wë. Ngön kosang pöt ngèèngköt, èn kom ëak nent nent wasëneta ngèèngk, wotpil, ompyaut.

¹³ E tol am? Ngön kosang ompyaò pötak wel yawiauta kanòököl neulëa pël am ma? Won pan. Utpet yaaò pötak wel yawiauta kanòököl neulëa. Piptak ngön kosang ompyaut pet elnëak pël ëa. Omèn pipët tol èenak ëa? Ne utpet yaauta songönte tekeri yesèn ëwat sak utpet yaaò pötën utpet panèet pël wasumëak ëa. Pël èen ngön kosang ompyaò pötak utpet yaaò pöt sasa utpet panèet pöt pet yaalnë.

Saunatök utpet niwesa

¹⁴ Tiar ëwat wë. Ngön kosangtötëel Anutu pim Pulòök pimtë kentöön pet yaalni.

Pël yaèenak ne yang koröpööring utpetatë òngpök wë pötë inèen yeë.

¹⁵ Ne nem omnant yaautë songönten köpël wë. Ne omèn ompyaut èëmëak kentre kaur yaalnë pöt naèn yaaup. Èn utpetat èënganëak kaaò yaalnë pötökëer yaaup.

¹⁶ Nem omèn utpetat èënganëak kaaò yaaut yaaò pöta ngönte ök yeniak pipët. “Ngön kosangtöt ompyaut.”

¹⁷ Pötaanök nem korar yeë epot nemtë könòök won, utpetatök nem lupmeri wiewë kék yaalnèenak yeë.

¹⁸ Ne songönte epël ëwat wë. Nem lupmeri omèn ompyaut wi naön, nem lup ngaan pömeri. Pötaanök ompyaut èëmëak yeemak pangk naèn yaaup.

¹⁹ Ne omèn ompyaut èëmaap pël yeemak naèn yaaup. Èn omèn utpetat naèn èëmaap pël yeemak yaaup.

²⁰ Ne utpetat naèn èëmaap pël aòök yaaò pöt nem könòök won, utpetatök nem lupmeri wiewë kék yaalnèenak yeë.

²¹ Ne itaangkèn omèn epët nem naë orö yaë. Omèn ompyaut èëmëak yeem utpetat pèen ë yeë.

²² Yaap, nem lupmerök Anutu pim ngön kosangtötön kent pan yaalnë.

²³ Pël yaèen ne itaangkèn utpet ngaan nem lupmeri wiakaima pötök nem ömpyaò èëmëak kön yawi pötön köore tok elmëak wii netèen pötë òngpök wë.

²⁴ O, ne omèn utpetemor. Nem koröpö weletaan yaò yaë eptakaan talèpök ent ë neulèèpën?

²⁵ Ne tiarim Aköp Yesu Kristook ent ë niulëa pötaan Anutuun yoöre èrèp yamèëaup. Nem ök yeniak pipta songönte pöt epël yaë. Nemtë köntre lupötök pöt Anutuu ngön kosangtötëen inèen yaèetëak utpet ngaan nem lupmeri wiakaima pötèen inèen yaë.

8

Kristook saunat ent ë nuulëak Ngèèngk Pulò yaningk

¹ Pötaanök omèn Yesu Kristooring yal menak wëaurö tiarim naë utpetatë ngön kangit ë pet yaira pöt won èëpnaat.

² Pöta songönte epël. Ngaan ne utpet pèen eimeë wel yawiauta kanòököl seimaup. Peene pöt, Yesu Kristooring yal menak wë pötaan Pul wëwë kosangtët yaningk pòök ent ë neulèen utpetatë òngpök sèëre wel wi pël naëngan ompyaò eim ömaap.

³ Mosesë ngön kosang pötök ompyaò niwasèpënëak yaèen tiarim lup ngaanötök weëre kosangtöt wak iraan pomp ëa. Pël ëautak Anutuuk yok pangk ëak pimtë Ruup wes mëen tiar omèn utpetaröa möönre koröp wak yangerak oröa. Pël èen Anutuuk elmèen pi tiarim saunatë kangut wak wel wia.

⁴ Anutuuk ngön kosangötë wotpil wieäut tiarim naë orööpënak pipël ëa. Pöt tiar lup ngaanötë wëwëetak naön wë Ngëëngk Pulöökë yaalni pöl yeë pötaanök.

⁵ Omën lup ngaanötë wëwëetak wë piporö pitëm könöt ngaan wëwë pötakël rë olëak wë. Ën omën Pulöökë yaalmë pöl yaë piporö pitëm könöt Pulöökë naë rë olëak piiring wë.

⁶ Omën könöt lup ngaanötë wëwëetakël rë olëak wë piporö wel wiak kö sëpnaarö. Ën könöt Pulöökë naë rë olëak wë piporö mayaaptaring wakaim öpnaarö.

⁷ Pöta songönte epël. Omën könöt lup ngaanötë wëwëetakël rë olëak wë piporö Anutuun kööre tok yaalmë. Pël yeem pit pim ngön kosangöt ngaarëk naön yaauröak tol ëak pël ëëpën?

⁸ Omën lup ngaanötë wëwëetak wë piporö Anutuuk pitën itaangken pangk naën yaë.

⁹ Ar pöt, lup ngaanötë wëwëetakël naön. Pulöökë wëwëetak wë. Pël ëën Anutu pim Pulö arring wë. Omën namp Kristoë Pulö pim naë won ëëpna pöp pi Kristoë omnamp won.

¹⁰ Yaap, utpetat yaautak arim möönre koröpöt wel wiipënakëk yaë elniaurö. Pël ëauröak Kristo arring weën yak Anutu pim arën, "Omën wotpilörö," pël nia pötaan wëwë kosangtak wë.

¹¹ Anutu pim Pul Yesu weletakaan wal ë moulmëa pö arring wë. Pötaanök Anutu Yesu Kristo weletakaan wal ë moulmëa pöpök elmëen pim Pul arring wë pöök arim möönre koröp kö sëpënakëk yaë yaalni pipot wal ë niulëen önëët.

Ngëëngk Pulöök Anutuu ru yaniwas

¹² Karurö, Anutu pim tiarimëen elnia pötaan kangit elmëëpënakëk pöt yok pangk lup ngaanötë wëwëetak naön ëëpnaat.

¹³ Pöta songönte epël. Ar lup ngaanötë wëwëetak önë pöt wel wiak kö sënëët. Ën Ngëëngk Pulöökë yenia pöl ëën weëre kosang ningkën koröpöökë utpetat moolëak pöt wëwë kosangtak wakaim önëët.

¹⁴ Omën Anutuu Pulöökë ënëm yes piporö Anutu pim ruurö.

¹⁵ Pöt Anutu pim Pul arim wa pö ar omën nantök wi nitëen kas ëënakëk naalniin ëa pötaanök. Won, Pulöök Anutu pim ruurö elniin pim weëre kosangöök Anutuun, "Pep, ni tenim Pep ompyaup," pël maim wë.

¹⁶ Ngön pöt tiar Anutu pim ru sak wë Ngëëngk Pulöökë tiarim lupötë kaë wesak tekeri wasën kat wiak pël yemak.

¹⁷ Yaap, tiar Anutu pim ru sak wë. Pötaanök pim omnaröaan omën ompyaup yaë ëa pöt öpenaat. Pël yeem Anutuu Kristoëen yaë ëa pöteta piiring öpenaat. Pöt Kristo tiarimëen këlangön kat wia pöl tiar pimëen këlangön kat yawi. Pötaanök

Anutuuk kutömweri tiarënta piiring ping wesak niak ë rangiat nimpnaat.

Tiar ënëmak kutömweri wëwë ompyaup öpenaat

¹⁸ Ne kön wiin kutömweri ping wesak niak ë rangiat nimpna pöt kaëët. Ën peene wë eptak këlangön kat yawi epët pöta ök won, kotte.

¹⁹ Anutuu omën ket ëa epot pout Anutuuk pim ruurö tiarim ë rangiat tekeri niwasëpënakëk ulöp kant mëneë kor ëeim wë.

²⁰ Anutuuk elmëen pim omën ket ëa pipot om pas wakaima. Pöt pitëmtë kentöök naën, Anutu pimtok pël ëëpënakëk yaë mëëaut. Pël äaut yak pit Anutu pimtë ompyaë mowasëpnaaten kor wë.

²¹ Pit Anutuuk pitëm söpre tet ëak wiakaima pötakaan ent ë ulmëen Anutuu ruuröaring yal ëak ompyaë wë kaalak omën nantë inëen naën ëëpna pöten kor wë.

²² Tiar ëwat wë. Omën pasut Anutuu ket ëa epot pout öngöröa ru wilëpënakëk lel yaillën këlangön kat yawiem ruupëen kor wë pöl akun kaöaö oröön ompyaë sëpnaaten kor wë.

²³ Pitëmënt pëen won, Anutuuk Ngëëngk Pulö kaë wesak ningkën waurö tiarta këlangön kat yawiem Anutuuk tiar pim ru wes pet niirak tiarim yang koröpöt ent ëak ngolöpöt nimpënakëk kor wë.

²⁴ Pöta songönte epël. Anutu tiar utpetatë öngpökaan ent ë nuulëa. Pël äautak peene tiar pi pet irak koröpöt ngolöp niwasëpënakëk kor wë. Pi pet irak koröpöt ngolöp wesa talte tiar pim pël ëëpnaaten kor wë. Pöt namp pim omën kor wë pöten ityaangk talte pi kaalak kor naön ëëpën.

²⁵ Omën itnaangkënten kön wi kosang wësak öpenaat pël wesëe ya kë sak kor wë.

²⁶ Tiarim kön wi kosang yewesa pötak tiar weëre kosang won ëën Ngëëngk Pulöökë kaamök yaalni. Pöt tiar Anutuun kimang mapënakëk tolëël maan pangk ëëpën pöten köpël pötaanök. Pël yeëetak Pulö pimtok tiarim lupötë wë Anutuun kimang maim wë. Pi omnaröa naënël lupötëaan ing maimeë Anutuun kimang maim wë.

²⁷ Pël yaëen Pep pi omnaröa lupötön panë ityaangkaupök Pulöökë kön pötenta ityaangk. Pöt Pulö pi Anutuu könöökë ënëm ëak Anutuu omnarö tiarim kangiiir kimang maim wë pötaanök.

²⁸ Tiar ëwat wë. Anutuun lup sant yaalmëa pörö, omën nentere nent tiarim naë orö nirëak ompyaë yaniwesaut kaamök elmëëpnaat. Pi yas niapënakëk kön wia pötaanök pël elnia.

²⁹ Anutuuk omën pim wet rëak kön wia pörö tiar pim Ruupë ök sëpënakëk kom ëa. Pötaanök pim nangarö tiar selap sëen pimënt nan kaöap pël sak öpnaat.

³⁰ Pël èen Anutuuk pim kom ëa pöröen yas niia. Pël ëak yas niia pöröen. “Wotpilörö,” pël niia. Pël ëak wotpil niwesa pörö ping wesak ë nirangia.

Anutuu lup sant pöt tiar sëp naniwaspan

³¹ Anutu pi tiarimëen pipël kaamök yaalni pöten tol apen? Pi tiar kaamök elniaap talëpök kööre tok elniak pim moresiaan wa ëp elniipën? Won.

³² Pi keimön naalniin pim Ruup tiarimëen wes nimëen tiarim kanguir wel wia. Pötaanök pi kaamök elniak omën muntatta kët ël epotë nineim öpna pöt tiar kön wia.

³³ Omën Anutu pimtëen yaö wesaurö tiar talëpök ngön yaatak niulëepën? Won. Anutuuk wotpil niweseim wë.

³⁴ Pötaanök talëpök utpetatë kangut ningkën kö sëpen? Won. Yesu Kristo pi tiarimëen wel wia pöt peën won. Pi wel wiak kaalak weletakaanta wal ëaup. Pël ëak Anutu pim mor yaapköësi wë tiar kaamök elniipëneak Anutuun kimang maim wë.

³⁵ Pötaanök omën oröpötök Kristo pim lup sant yaalni pötakaan ent ë nuulëepën? Könömöt yewautak ma këlangön kat yawiautak ma utpet yaniwas pötak ma ngöntök yaautak ma omnantëen il ngentingenti yaautak ma nga yaalniautak ma yamëngkautak pötök pël naalniin ëëpnaat.

³⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Ten nimëen sak wëen yak kët ël epotë utpet wesak nimëneim wë.

Pitök tenën itaangkën pol sëpsëp yamö pöröa ök sëen pël elneim wë.”

³⁷ Omën könöm pipot tiarim naë oröak Anutuu naëaan ent ë nanuulaan yaëen tiarök könöm pipot il mowas pet yair. Pël yeë pöt Kristo lup sant yaalni pöpök weëre kosang niwasën taintaë wë.

³⁸ Nem pël yak pöta songönte epël. Nem kön kosang wia pöt omën nentak Anutu pim lup sant yaalni pötakaan ent ë nanuulëëpan. Weletak ma wëwëetak ma enselöröak ma omën kaö sak kutöwëriaan yangërakë wëaurö ma omën peene wia epotök ma ënem orööpna pötök,

³⁹ omën olaanötök ma öngkölaan pötök, omën ke nentere nent wia pipötök Anutuu lup santakaan ent ë nanuulëëpan. Lup sant pöt tiarim Aköp Yesu Kristook yaalni.

9

Pool pi Yuta omnaröaan ya këlangön ëa

¹ Ne Kristook yal menak wëaupök nem ök niama epot kaar won, yaapöt. Ngëëngk Pulöökta ngön epot yaap pöt pet elnëen nem lupmerök kön yawi.

² Ne ngön epot ök niamaan. Yuta omën nem karuröen yaköm pan kön wieimeë nem lupmer utpet pan.

³ Nem kentöök kan nent wiaan pöt Anutuuk pit kama moöpnaan ne kanguir es parëaöökë kanöökël sak Kristo pëlëer wëen ne pëlëer ömëak kent kön yawi.

⁴ Ten Israel omnarö Anutuuk pimëen yaö niwasën pim ru sëen pim ëwaat pet elnia. Pël ëak ngön taë wes mena pöt ninak pim ngön kosangöt ök niiaurö. Pël ëak piin yaya maim öna kan pöt pet elniak kup ke nentere nent niwia.

⁵ Tenim ëarö ngönënë kaö sak wakaimaurö. Pël èënak Kristo omën möönre koröp wak tenim kurtak oröaup omën poutë kaö sak wë, Anutu tapöp. Piin yaya maim öpa, kët ël epotë. Yaap.

Anutu pi omnarö pimëen yaö yaniwas

⁶ Anutuuk ten Yuta omnaröen pim omën sëneak niia pöt ten pourö pöp panë nasën. Pël ëautak pim kup niwia pöt mos naën ëa. Pöt Israel pöpökaan ulöl sa Yuta omën pörö pourö Anutuun kön wi kosang wasën yaö nemowasën ëa pötaanök.

⁷ Ën Apram pim ëaröeta pourö pim ök nasën ëa, narökakëer. Pöta ngönte ngönëntak epël kup mowia. “Aisak pim ëarökakëer nim yaö sëpnaat.”

⁸ Pipta songönte epël wia. Omnaröa wëwëetakël peën Apram pim wilën ulöl sa pörö Anutuu ru nasën. Anutu pim kup mowiautakël wilën ulöl sa pöröaar pit Apramë ë panëerö pël sa.

⁹ Pöta kup mowia pipët epël ëa pötaanök. “Krismani nent won sëen nem akun wia pötak kaalak wais kaamök elmëen Sera pi yokotup wilëpnaat,” pël mëëa.

¹⁰ Pötaar won. Repeka pim naëëta tapël oröa. Pi tenim ëap Aisak piiring wë ru naar yak sak wia.

¹¹ Piarip tep ëak ëlëpë yaatak wë omën utpetere ompyaö pöt naën ëa. Pël ëautak Anutu pim wet réak pimtë könöök omnaröaan yaö ëa pöl akun pötakta pël ëëpëneak kent kön wia. Pi piarpim ëa pötaan won, pimtë yaö elmëa pötaan kom elmëa.

¹² Pël ëak Repekaan, “Nanëpök nangapë inëen ëëpnaat,” pël ök mëëa.

¹³ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Ne Yakopön kent yaë. Ën nanëp Isoon kaaö.”

¹⁴ Pötaan tiar Anutu pim ëa pöten, “Korar ëa” pël apen ma? Won pan.

¹⁵ Pöt pi Mosesën epël ök mëëa pötaanök. “Ne omën nampön mait elmëëmëak pöt yok pangk pël elmëëmaap. Ën nampön yaköm elmëëmëak pöt pël ëëmaap.”

¹⁶ Pötaanök Anutu pi omën nampë kentööre weë yengentiaö pötaan won, pimtë yaköm pötak yaalmë.

¹⁷ Pöt Anutu pim Peroon ngön ök mëëa pöt ngönëntak epël wia pötaanök. “Ne nem weëre kosang pöt nim naë tekeri wasën nem

yapinte yang poutë aö së pangk ëëpënëak kaö wes niulëaut.”

¹⁸ Pötaanök tiar Anutuun ewat wë. Pi omën nampön yaköm elmëëpënëak pöt yaköm elmëëpnaap. Ën namp pim lupmer il mowariipënëak pöt yok pangk pël ëëpnaap.

Anutu pi ya sangëntre yaköm pout yaaup

¹⁹ Anutu pël yaëen arim naëaan narö köpël wë epël an koröp. “Ten Anutu pim kent ëëpna pöten yok pangk kan nemowariingan. Ten utpet ëëk pim kentöökë ënëm yeë. Pël yaëen Anutu pi oröp ëënak tenën kön wiin utpet yaë?”

²⁰ Ar pël aan kangiir epël niamaat. Ar omën talörök Anutuun ngön ke pil yemak? Pangk pël naëgan. Ma yang kap nentak yok pangk pim ket elmëaupön, “Ni tol ëënak ne epël ket yaalnëen?” pël mapën ma? Won.

²¹ Omën kap ket yaaup pim kentöök yangetaring ket ëëpënëak pöt yok pangk ket ëëpnaat. Yang ulöp kopët nentak kap nentepar, nent kaotëen nent kotutëen, pël ket ëëpënëak pöt yok pangk.

²² Anutu pim kentöökë wia pöt kap ket yaaupë ök. Pi pim omën ket elnia eporö pim kentöök omnant elniipënëak pöt yok pangk. Omën naröen nga elmëak pitëm naë pim weëre kosangöt tekeri wasëpënëak kent kön wia. Pël ëaap pi omën pim nga elmëak kö mowasëpnaaröen ya wiap elmëak teëntom namëngkën ëa.

²³ Anutuuk omën munt pim yaköm elniipënëak kön wiaurö tiarim naë pi ëwaare ë rangi pout pangk ëëëaupök pöt tekeri wasëpënëak omën kö mowasëpnaaröen ya wiap elmëak teëntom namëngkën ëa. Pi wet réak tiar ëwaare ë rangi pöt öpenëak kopëta wes niwia.

²⁴ Pöt tiar tapöröen pi yas niiaup. Yuta omën tenimëntëer won, ar omën muntaröeta.

²⁵ Pöta ngönte tektek omën Osea pöpë pepeweri epël wia.

“Omën wet réak nemëen newasën ëauröen, ‘Nem omnarö,’ pël memaat.

Ën wet réak lup sant naalmëënörö lup sant elmëëmaat.

²⁶ Ën, ‘Ar nemëen newasën yeë,’ pël mëëa yang pörökta kaalak,

‘Ar Anutu wëwëetaringëp pim ruurö,’ pël memaap.”

²⁷ Ën tektek omën Aisaia puukta Israel omnaröaan ngön ëak epël ëa.

“Israel omnarö selap sak i pis i kaöaöökë ëöök pötë wia pöl ëëë

pël ëautak Anutuuk om kopët naar kama öpnaat.

²⁸ Pöt Aköp pi ngön yaatak teënt pan ë pet irak kangut yangerakë omnarö mampnaat pötaanök.”

²⁹ Aisaia puuk kaalak tektek ngön nent epël ëa.

“Anutu kutömweri ngaarëk wëaupök tiarim ruure ëarö mait naalmëen ëanëen tiar Sotomre Komora ka pöörarë wakaimauröa ëa pöl kö san tapön.”

Israel omnarö wotpil sëpënëak poprak ëa

³⁰ Pötaan tiar tol apen? Epël apenaat. Omën muntaröa naëaan narö wotpil sëpnaataan weë nengentiin ëaurök wotpil sak wë. Pit Anutuun kön wi kosang yewasën wotpil mowasën wë.

³¹ Ën Israel omnarö ten wotpil sënëak wë ngentiak Moses pim ngön kosangöt ngaarëk weimeë pompre kaö ë imaut.

³² Pit tol ëënak wotpil nasën ëa? Pël ëëpnaan Anutuun kön wi kosang newasën, pitëmtë wëwëat kaamök ëen wotpil sëpën wesak ëa pöt pangk naën ëa. Pit Kristoon kaaö elmëak omnaröa këlötëaan söë urak kawi yengenti pöl ëa.

³³ Pöta ngönte ngönëntak Kristoën ngön nent epël ëa.

“Kat wieë. Ne Saion kak omnarö söë uröpënëak kël naö yawi.

Kël weë panë naö omnarö kawi ngentiak utpet sëpënëak yawi.

Pël ëen omën namp piin kön wi kosang wasëpna pöp ëö nasëpan.”

10

Israel omnarö pit Anutu pim wotpil yewas kan pöök nasën ëa

¹ Karurö, nem lupmerök Anutuuk Israel omnarö pit utpetetakaan kama moöpënëak kent pan yaalnëen Anutuun kimang maim wë.

² Ne pitën ewat wë. Pit Anutu pim inëen elmëëpnaaten kent ëak weë yengenti. Pël ëaap Anutuuk kan ompyaut köpël wë yak köntak yaë.

³ Pit Anutuuk wotpil yaniwas kan pö kasëng menak pitëmtok wotpil sëpnaataan weë ngentiak ya yamëngk. Pël yeem Anutuuk iri wë pim wotpil yaniwas kan pöököl nasën yaë.

⁴ Tiar ewat wë. Moses pim ngön kosang pöt Kristo oröön mop mowia. Pötaanök omën pourö piin kön wi kosang yewasën pit, “Omën wotpilörö,” pël yema.

⁵ Moses pi omën Anutuuk pitën, “Wotpilörö,” pël mapënëak ngön kosangöt ngaarëk yewa pöröaan epël retëng ëa. “Omën namp ngön kosang pout ngaarëk öpna pöp Anutuuk piin, ‘Wotpilëp,’ pël maan wëwë koirëpnaap.”

⁶ Omën Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk pitën, “Wotpilörö,” pël yema pörö epël kön nawiin yeë. “Talëp o kutömweri is Kristo koirak irapën?”

7 Ma “Talëp öngk yangera öngpök ngemë Kristo weletakaan koirak aprëpën?” Kristo pi tiar piin kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil wesa pörö tiarim naë wë. Pötaanök tiar piin ap newasngan.

8 Tiar Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil wesa pörö kön pël nawingan. Tiar epël kön wiak yak. “Anutuuk ngönte arim naë wia, arim këmötëëre lupötë.” Ngön pöt kön wi kosang yewesauta ngönte tenim ök yeniak pipët.

9 Arim këmötëaan, “Yesu tenim Aköp,” pël ök yeem lupötök Anutuuk Yesu weletakaan wal ë ulmëa pöt kön wi kosang wasënë pöt Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat.

10 Pöt tiarim lupötök Yesuun kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil niwasëpnaat pötaanök. Këmötök, “Pi tenim Aköp,” pël yaan utpetetakaan kama niöpnaat.

11 Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën piin kön wi kosang wasëpna pöp pi yok pangk ëö nasën ëëpnaap.”

12 Pöt Yutaare omën muntarö tiar omën kopëtarö, narö maimarö won pötaanök. Tiarim Aköp kopëtap puuk omën pourö kaamök elniipënëak kimang maim wë pörö komre kolap elnieim wë.

13 Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën Aköpön kaamök elmëëpënëak kimang mapna pörö Anutuuk utpetetakaan kama öpnaat.”

14 Tol ëak omën piin kön wi kosang newasën wë pöröak kaamök elmëëpnaataan mapën? Tol ëak Anutuuk ngönte kat nawiin ëauröak kön wi kosang mowasëpën? Tol ëak pim ngönte ök nemaan wiaan kat mowiipën?

15 Tol ëak pim ngönte ök mapënëak wes namëen wiaan ök mapën? Pöta ngönte ngönëntak epël retëng ëa. “Omnaröa Anutuuk ngön ompyaut wak yewais pöt ompyaö pan.”

Israel omnarö pit ngön ompyaut kön wi kosang nemowasën ëa

16 Ngön ompyaut pitëm naë oröautak narö ngaarëk naön yaë. Pöta ngönte tektek omën Aisaia puukta epël ëa. “Aköp, ten nim ngönte ök mëëautak kat nawiin yaë.”

17 Kön wi kosang yewesauta songönte epël. Kristoë ngön pöt, omnaröak ök niaan kat wiak kön wi kosang yewas.

18 Ne epël nimaan. Pit ngön ompyaut kat nawiin ma? Won, pit yok kat wiaurö. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Pitëm këm ngönöt yang epotë sa pet yair.

Ën ngönöt ka poutë pangk yaë.”

19 Ne kaalak pëlpël nimaan. Israel omnarö kön nawiin ëa ma? Pöta kang nent Mosesök Israel omën pimorëp epël mëëa.

“Ne omën maimarö arim urtak wa ulmëen ar pitëmëen yak wëwë ompyautaan warre kaur ëënëët.

Ën ne omën köpël narö arim kanggiir ömaat. Pël ëen ar pitëmëen ya sangën ëënëët.”

20 Ënëmak Aisaia pi Anutu pim omën muntaröa ompyaö wasëpna pöten kön wieë kas köpël pitëmëen ngön epët pëen wes wia. “Neen ngaöl naalnëenöröak nokoiraut. Nemëen pëlpël nenëaan ëaurö ëö menaut.”

21 Pël ëak Israel omnaröaan epël ëa. “Ne akun wali pan pitën yas yemaan kat wiak wa olaimaut.”

11

Anutu pi Israel omën naröen yaköm elmëa

1 Ne kaalak pëel niam. “Anutu pi pim Israel omnarö kasëng panë momena ma? Won pan. Neenta Israel omnamp, Apram pim ëap, Pensaminë kurtakaanëp.

2 Anutu pi omën pim ngaanëer pimëen yaö wesa pörö kasëng nemangkën ëa. Pöta ngönte tektek omën Elia pim ngönte ngönëntak wia pöt kat nawiin ma? Elia pi kimang ngöntak Israel omnaröaan Anutuun kaao ngön epël mëëa.

3 “Aköp pit wet réak nim tektek ngön yaaö nem karurö mënak kiri ar yaaö uröteta kelën nemënt wëen neenta nempënëak yaë.”

4 Pël maan Anutuuk kanggiir epël mëëa. “Ne omën selap pan 7000 yang omp ak Paal pöpön yaya nemaan wë pörö ngaata öngpökaan ngarangk elmëeim wë.”

5 Tapël peene akun eptakta Anutuuk omën kopët naar komre kolap elniak yaö niwasën wë.

6 Anutu tiarim ompyaö yaataan won, pimtë komre kolap yaalni pötaan yaö niwesa. Omnarö ompyaö yaëen pi yaö yemowas talte komre kolap yaalmë pöt kë ëëpën.

7 Pöten tol apen? Israel omnarö këët koirënëak wë ngenti imautak pourö nokoirën ëan. Kopët yaö niwesauwaar tenimtokëer yokoir. Ën muntarö pöt Anutuuk ngön wa olaan puuk elmëen lupöt il wariak wë.

8 Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk pitëm lupöt wa irikor elmëak it ngaapre katun mowesa.

Pël ëa pötepar peeneta om wia.”

9 Ën Moses pim ngön kosang Yuta omnaröa kent eima pötak wii motëa pötaan Tewitök epël ëa.

“Pitëm kaömp neim wë pöt animauröaan kalaap wiire pongön të pël yeë pötë ök ëëp.

10 Pit omnantön itnaangkën ëëpnaan pitëm itöt röök ulak ëëp.

Pit omën könöm panëët wak wëen pitëm kasngelöt pak ëeim öp.”

Anutuuk omèn maimarò kama yaë

11 Ne kaalak pèl niamaan. Yuta omnarò pitèm wiapre kor éa pòtak ngentiak sasa utpet éa ma? Won pan. Pit omèn muntaròa wèwè ompyautaan war èèn tapèl òpènéak Anutuu ngòn wa olaan Anutuuk omèn munt pörò utpetetakaan kama wa.

12 Yuta omnarò Anutuu ngòn wa olaan Anutuuk omèn pourò ompyaò yaalmè. Pit kawiap èèn omèn muntarò ompyaò yaalmè pöt pitèm kaalak Anutuu naè rè olèak òpna akun pòtak Anutuuk kaò wesak ompyaò elniipnaat.

13 Ne peene ar kòpèl omnaròen òk niamaan. Anutuuk ar kòpèl omnaròen pim ngòntè òk niamèak yaò neaan pèl yeem arim naè ya yamèngk pòten kòn wiin kaöet pèl yaè.

14 Ne ya pöt yamèngkèn Yuta omèn nem kar narò Anutuuk arèn ompyaò yaalni pòtaan war èèn pim naè rè olaan kama niòpèn wes.

15 Anutuu pitèm kasèng mena akun pòtak puuk elniin kòpèl omnarò ar piiring lup kòpètemer san. Pòtaanòk Anutuu pitèm kaalak òpna pòtak tolèèl oròòpèn? Omnarò weletakaan wal éak wè pòl Anutuuk kaò wesak ningkèn ar wèwè ompyaò panèètak òn sa.

16 Ngòn nokoli nentepar epèl wia. Yuta omnaròa yaaul omèn namp kaòmp nemes wak Anutuun yak kom éak kaò nent mangkèn pöt Anutuuk pout pimot pèl wasèpnaat. Èn kèraamentta Anutuuk kòn wiin misènòt pimot pèl wasèpna pöt moròtta pimot pèl wasèpnaat. Pöta òk Anutuuk kòn wiin Yuta omèn tenim éarò pimorò Yuta omèn pourò yok pimorò pèl yaè.

17 Yuta omnarò ten kèra olip yaapmentè òk, èn ar kòpèl omnarò kèra olip kosangòokmentè òk Anutuuk yaapmentè mor nant ulòp nautòn èautaan il moolèak kosangòokmentè mor nemor urtak yal men moulmèèn èlmentòk kaamòk éak mor nailènòtring kolap yaningk.

18 Ar arimtèn kòn wiin isèn Yuta omèn kèra mor mosutè òk èèn il moolèa pöròen òkre was manganok. Ar om mormor misènò kaamòk naèn, misènòok mormor kaamòk yaalni. Misèn pö Yuta omnaròa éarò.

19 Ar, “Anutuuk ten uròtak yal men nilèèpènéak mor mosut il moolèa,” pèl an koròp.

20 Yok. Pèl anèètak pit kòn wi kosang newasèn èautaanòk il moolèa. Èn ar pöt, kòn wi kosang yewesautaring pitèm uròtak wèerek arimtèn wak isak anganèèn ngarangk kèèkè èèn.

21 Anutuuk mor èlmentèkaan oròaut Yuta omèn pörò pitèm utpet éaò pòtaan mait

naalmèèn il moolèaut. Pötaanòk arta utpet èènè pöt mait naalniipaan.

22 Tiar Anutu pim yaè pòten iteneè pim yakòmre ya sangèn yaaò pòteparèn ityaangk. Omèn pim wèwèeten kaào yaauròaan ya sangèn yaalmè. Pèl èautak Anutuuk arèn yakòm elniin wè. Ar pim naè ònè pöt tapèl elnieim òpnaat. Èn pèl naèn èènè pöt arta il niolapnaat.

23 Èn Yuta omèn il moolèa pörò kaalak lup kaip tiak kòn wi kosang wasèn pöt Anutu kaalak yal mampènéak wèere kosang yaè pöpök pangk pèl elmèèpnaat.

24 Ar kèra olip kosangòokmentè òk wèèn pòmentèkaan ilak omnaròa naènganèèl Anutuuk yaapmentèk yal men nuulèaurò. Pötaanòk Yuta omèn il moolèa pörò kaalak èlmentèk yal men ulmèèpna pòten pomp naèpan.

Anutu pi tiarèn yakòm yaaup

25 Karurò, ar arimtèn kòn wiin ispanèak ne ngòn ngaan èlèèp wiakaimaut peene tek-eri yes epèt èwat sènèak kent yaè. Israel omèn narò lup kosang èeim wèèn akun won sèèn kòpèl omnarò Anutuu naè rè olapènéak yaè pörò pèl è pet irènak

26 pòtaan Israel omèn pourò Anutuu naè rè olaan kama niòpnaat. Pöta ngòntè ngònèntak epèl wia.

“Ompyaò Niwasèpnaap Saion kak oròak utpet Yakop pim éaròa naè wia pöt won wasèpnaat.

27 Pèl èèn nem pitèm saunat ent è moolama pòtak nem ngòn taè wes mena pöt kè oròòpnaat.”

28 Yuta omnarò ngòn ompyaut kasèng menak Anutuun kòore tok elmèa. Pitèm pèl éa pòtak ar kòpèl omnarò kaamòk elniin ngòn ompyaut kat wiak Anutuu naè rè olèaurò. Pèl éauròak Anutu pitèm éaròen kup mowiak Yuta omnarò pimèèn yaò wesa pòtaan lup sant yaalmè.

29 Anutu pi pim kòn kosangtak omnaròen ompyaò elmèèpènéak yas mèèa pöt wiap nasèpan.

30 Kòpèl omnarò ar ngaanèèr Anutuu ngòn wa olaimauròak peene Yuta omnarò Anutuu ngòn wa olèa pòtaan Anutuuk yakòm yaalni.

31 Tapèl Anutuu arèn yakòm yaalni pòtaan puuk peene Yuta omnaròenta yakòm elmèèpènéak elmèèn pit peene pim ngòn wa yoola.

32 Anutu pim elmèa pöta elngòntè epèt. Pi tiar omèn pouròen yakòm elniipènéak elniin pim ngòn wa olaimaurò.

Anutuun yaya mepa

33 Elei, Anutu pim kònre èwat pöt maimalèp. Pim kònre èwat pöt òngpök

pan tiar yok pangk naengan. Ën pim ya yamangka pöteta ewat naengan.

³⁴ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Aköpë könpeleñ talëpök ewat sa?

Ma pi köpël wëen talëpök kön mena? Won.

³⁵ Ma talëpök pi wet rëak menaurek kangit mampën? Pël naëpan.”

³⁶ Omnant poutë songönte pim naë wia. Pi omnant poutë pepap. Omën pout pi kopëtapëët. Pötaanök tiar kët ël epotë piin yaya maim öpa. Yaap.

12

Tiarim möönre koröpöt Anutuun kiri elmëëpa

¹ Karurö, ne Anutu pim yaköm yaalni pötaan kosang wesak nimaan. Ar arim möönre koröpöt Anutuun pëel elmëen kiri yemangk pöta ök ëëp. Pël ëë arimtën pimorö pël weseë pim yaë pöt eim ön. Pël yeem pöt Anutuun yaap inëen eim önëët.

² Ar ngönën wonöröa yaaul ëënganok. Arim könre lupöt Anutuun pël elmëen ngolöp wes nimp. Pël ëak arim wëwëatta ngolöp wes nimpnaat. Pël ëen Anutu yaalni pöten ewat panë sënëët. Ar omën ompyaöre wotpil panë Anutu kënt yaë pöt kom ëak ewat sënëët.

³ Anutuuk komre kolap elnëak ngön yaaö omën newesauap. Pötaanök ar pouröen nimaan kat wieë. Ar arimtë wëwëere ewat yaautön köntak kön wiin ispan. Anutu nina pöl kön kosang wieë arim wëwëere ewat yaautön wotpil wesak kön weswes ëë.

⁴ Tiar ewat wë. Tiarim möönre koröp kopëtaöökë kaut selap wë. Ën kaö pötök ya yamangka pöt selap.

⁵ Tapël tiar omën selapök Kristook yal mangkën möönre koröp kopëtaö pël yes. Pël yeë tiar nener yal yeë.

Anutu pim weëre kosang pötiring ya ke nentere nent mëmpa

⁶ Anutu pi komre kolap elniak pim ya ke nentere nent mëmpenëak weëre kosang yaningk. Pötaanök omën namp pi Anutu pim ngönte tekeri wesak apnaataan weëre kosang mangkën pöt pim kön wi kosang yewesauta ökök pim ngönte tekeri wesak ap.

⁷ Namp pi kaamök yaaö yaataan weëre kosang mangkën pöt karurö kaamök elmëëp. Namp rë yemoula yaatan weëre kosang mangkën pöt rë moulöp.

⁸ Wa korkor ngön yaaö yaataan mangkën pöt ap. Namp kësangën yaaö yaataan mangkën pöt panë wesak ëëp. Ngarangk yaaö yaataan mangkën pöt ya kaö mëmp. Yaköm elmëak kaamök yaaö yaataan mangkën pöt ërëpsawi kön wieë elmëëp.

Lup sant elmëëpena ngönte

⁹ Arim karurö yaap wesak lup sant elmëë. Ar utpet yaaut kasëng menak ompyaö yaautakël rë olëak weë.

¹⁰ Arim karurö pitta Kristoëërö pël weseë lup sant elmëë. Ar weë ngentiak arim karuröa yapiñot wak isak maë.

¹¹ Wiapre kor won, ya kë sak wë Aköpë inëen elmëë.

¹² Aköpön kor eimeë ërëpsawaring weë. Pël ëen konöm nant arim naë oröön kosang sak taueë kimang maim weë.

¹³ Ën Anutu omnarö omën nantëen elek yaëen pöt pit kaamök elmëak omën ka nantëaanörö arim naë waisën pöt ompyaö ngarangk elmëë.

¹⁴ Omën narö ar utpet yanuwäsën pöt Anutuuk ompyaö mowasëpnaan kimang maë. Ar piin utpet wasëpnaaten kimang manganëp ompyaö mowasëpnaan kimang maë.

¹⁵ Omën narö ërëpsawi yaëen pöt pit kaamök ëak ërëpsawi ëë. Ën narö ing yaan pöt kaamök ëak ing ëë.

¹⁶ Ar omnaröaring lup kopëtemer sak weë. Arimtën kön wiin ispan irëak omën yaapöröaring weë. Arimtën kön wiin ëwaringörö pël ëen ping wesak angan.

¹⁷ Utpetatëen kangiiir kangiiir ëënganok. Ar këëkë kön wiak omnaröa itaangkën ompyaö ëëpna pötökëer ëë.

¹⁸ Ar nga elmëenëak kön wiinganok. Kan nent wiaan pöt karuröaring mayaap weë.

¹⁹ Karurö, omën narö utpet yaalniin pöt kangiiir elmëënganok. Anutuuk kangiiir elmëëpnaan wiaap. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Saunatë kangut pet yaira pipot nem yaat. Nook kangiiir elmëëmaat. Aköp pi pël ya.”

²⁰ Ar pöt epël ëë. “Arën kööre tok yaalniaurö këen yaëen pöt kaömp meneë. Iiten yaëen iit meneë. Pël ëen utpet yaautön kön wiak ëö sëpnaan.”

²¹ Utpetatök ar il niwaspan. Won, ar omën ompyaat yeem utpetat ngep ëë.

13

Yang ngarangköröa ngön ngaarëk öpa

¹ Tiar omën pourö yang ngarangköröa ngön ngaarëk öpa. Yang ngarangkörö pit om pas naaröön, Anutuuk ya menak moulmëen wë.

² Namp pi yang ngarangköröa ngön wa yoola pöp Anutu pim moulmëauröa ngön wa yoola. Pël yaë pöp kangut öpnaat.

³ Ompyauro pit yang ngarangköröen kas naën ë yaë. Utpet yaaurö pitökëer kas ë yaë. Pötaanök ar pitën kasinkasin won önëak pöt omën ompyaat pëen ëen. Pël ëen pit arën itaangkën ompyaö sëpnaat.

⁴ Piporö pit Anutu ya omën narö pitök ar ompyaö önëak ngarangk yaalni. Pël yaëëtak

ar utpet yaëen pöt pit kangut nimpnaatak pitën kas één. Pit Anutuu ngön ngaarék wak utpet yaauröaan nga yaalmë.

⁵ Pötaanök pitëm ngönöt ngaarék ön. Pöt kangut elniipanëen kasiin pëen won, arim lupötökta ompyaut ëënëeten kön wiak ön.

⁶ Pit Anutuuk ya pipot mangkën yamëngk pötaan ar monat takis men yeë.

⁷ Pötaanök omnant epot mampunëak niapna piporö meneë. Pit takis ke nentere nent poutëen kimang niaan pöt meneë. Pit omën kaöarö ëen pöt pitëm yapinöt wak isak maë.

Tiar lup sant yeem Anutuu ngön kosangöt ngaarék yeö

⁸ Ar omnaröa omën nant nina pötë kangut men pet ireë. Ën lup sant yaaö pötaar pet irnganëp om ëeim ön. Omën muntaröen lup sant yaalmë pipop Anutuu ngön kosangöt ngaarék yeö.

⁹ Anutu pim ngön kosang nant epël wia. “Öngre omp wëwëet kom ëëngan. Ni omën mën wel wiingan. Ni kékain ëëngan. Ni omën muntaröa omnantön war ëëngan.” Ngön kosang pipotre munt nannta wia pout erën ëak epël ya. “Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëem.”

¹⁰ Omën lup santtaring öpna pipop muntapön utpet naalmëëpan. Pötaanök lup sant yaë pipop Anutuu ngön kosangöt ngaarék yeö.

Tiar wotpil wesak öpa

¹¹ Pël ëënëak niiauta songönte epël. Ar akun epta songönte éwat wë. Kaëaan yaan sak wal ëëpena akun temanöm yes. Pöt ngaanëër ngës réak ngönën kat wiak kön wi kosang wesan pötak Kristo pim kama yanu pöt pet irëpna akunet wali wiewëaut peene pöt temanöm yes pötaanök.

¹² Kout pet irëpënëak yaëen ëlpam wal ëëpënëak yetapöörar yamë. Pötaanök koutakë yaaut moolëak ëwaatakë kelre ngilö wetak öpa.

¹³ Tiar kët ëwaatak wëaul wotpil wesak öpa. I ngaat nak kön irikor ëak ngön wa olangan. Ngasam pas eimeë öngre omp nga ëëngan. Ngön nga elööre omën muntaröa omnantön warre kaur ë pël ëëngan.

¹⁴ Tiar Aköp Yesu Kristo pim ök sak wë tiarim koröpökë kentre kaur pötë ënëm ëëpenaataan kön wiinganëp pim ënëm ëëpa.

14

Karuröa wëwëat sangk kelngan

¹ Omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap yaë piporö mësak wais ingre moröröa öngpök ulmëë. Pël ëak pitring ngönaak anëëtaan kön ke nalre nal wiak angan.

² Omën narö pitëm kön wi kosang yewesaut wë yaë porö pit kön wiin pangk één

yenaut pout nëmpnaat. Ën kön wi kosang yewesaut wiap yaë piporö mësepöt won, këëne kaömp pëen yenaurö.

³ Omën omnant pout yena poröak mësepöt nanën yaaö poröen kön utpet wiipan. Ën omën mësepöt nanën yaaö poröak pout yenauröen kön wiin, “Utpet yaë,” pël ëëpan. Won, omën piporöeta Anutuuk kama waurö.

⁴ Pötaanök arim oröptak omën kaö nampë inëen ruupön pim yaauta songönten utpet wesak aan pangk ëëpën? Pi wëë sëpën ma wiap sëpën pöt pimtë kaöapökëër itenak pangk apnaat. Kaöap pi taë mowasëpna wëët wiewëaupök taë mowasën tauapnaat.

⁵ Omën narö Anutuun yaya mapënëak kön wiin kët nant kaöat ën nant kotut pël yaë. Ën narö pël ëëpënëak kön wiin kët pout mëngkre mëngk wia pël yaë. Pit pourö pitëm ëëpna pöt kön kosang wiak pël ëëp.

⁶ Omën kët nant kaöat pël kön yawi piporö pit Anutuu yapinte kaö wasëpënëak pël yaë. Ën omën kaömp pout yen poröeta Anutuun yowe mëak pim yapinte wak kaö yewas. Omën mësepöt nanën yaë porö pitta Anutuu yapinte kaö wasëpënëak pël yeem piin yowe yema.

⁷ Tiarim öp wë pöt tiarimtok naön. Wel yawi pöteta tiarimtok wel nawiin.

⁸ Öp wë pöt Aköpëen wë. Wel yawi pöteta Aköpëen wel yawi. Pötaanök öp öpenaarö ma wel wiipenaarö tiar Aköpëëro.

⁹ Kristo pi wel wiauröere öp wëaurö tiar pouröa kaö sëpënëak wel wiak wal ëa.

¹⁰ Ar naröak tol ëen arim karuröa wëwëatön sangk kelkel ëak utpet wesak yemak? Ën narö arta tol ëen arim karuröen ökre was yemak? Tiar pourö Anutuu naë sëen pim ngön yaatakök niaan pet irëpnaat.

¹¹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Aköp pi epël ya. Ne wëwëetaring wëaupök yaap pan yeniak.

Omëm pourö neen rar ré wesirak yaya neapnaat.

Pël ëak Anutuun, ‘Pi Anutu panëëp,’ pöt war wesak apnaat.”

¹² Pötaanök tiar omën pourö tiarim wëwëatë songönöt Anutuun ök mepenaat.

Omnant elmëen wiap ëëpanëen ngarangk ëëpa

¹³ Pötaanök tiar nenera wëwëatön sangk kelkel ëak utpet wesak yaaut sëp wesak kön epël wiipa. Tiarim karurö omën nant elmëen kawiap ëak saun koirpanëen ngarangk këëkë ëëpa.

¹⁴ Ne Aköp Yesuuk yal menak wë omën yena nentere nent epot kewilringöt won pël kön kosang yawi. Pël yeëetak omën namp pi könöök omën nantön kewilringöt pël wesak nëmpna pöt yaap kewil mowasëpnaat.

¹⁵ Ar kaömp nant yenën arim kar namp itenak kaömp pöt kewilringöt pël wesak ya kèlangön eën pöt ar lup sant naalmèen yeë. Kristo pi omèn pipopèènta wel wiaup. Pötaanök arim yena pötak utpet mowaspan.

¹⁶ Arimtok arim yeë pipotön ompyaö pël yewesetak muntaröak utpet wesak apanok sèp weseë.

¹⁷ Pöta songönte epël. Anutuu wa ngaöök yanimë pöta kèët iire kaömp yena pöt won. Pöta kè pöt wotpil mayaap wë, èrèpsawiarang wë pipët Ngèèngk Pulöök yaningk.

¹⁸ Omèn Kristoë inèen sak wë omèn pötring öpna pöp Anutu pim yaauten itenak kent yaëen omnaröakta kön wiin omèn ompyaup pël sèpnaat.

¹⁹ Pötaanök tiar ompyaö pipot pëen ë yesem mayaap öpa. Pël ëak ompyaö yeem karurö lup kosang yewowas pötökèer èëpa.

²⁰ Ar yenautèen pëen kön wieë Anutuu yaat utpet wasngan. Yaap, omnant pout nènë ompyaut. Pël èautak ar omèn nant yenën pötak omèn muntarö èngk ma e wesak kön utpet yaniwiin ar saun yokoir.

²¹ Arim kar namp èngk ma e wesak kön utpet wiipañëen animaðre wain i ngaat nèëre omèn ke nentere nent yeë pöt sèp wasënë pöt yok pangk.

²² Arim kön kosangötök omnant yaautön ompyaut pël yewas pipöt arimèntre Anutuukèer èwat wë. Omèn namp pi kön wiin pim èëpna pöt yok pangk pël wesak pötökèer èëpna pöp èrèpsawi èëpnaap.

²³ Èn namp pi kön selap yaalmèènak köntak nëmpna pöt Anutuuk kön wiin utpet sèpnaat. Pöt pi kön kosang pöt won wiaanak ëa pötaanök. Omnant pout kön kosang nawiin wë èëpna pöt saunaring èëpnaat.

15

Tiarim karuröen kön wieë lup kosang sèpnaan kaamök elmèëpa

¹ Kön wi kosang yewesautaring wëaurö tiar omèn pitëm kön wi kosang yewesaut wiap pöröen kaaö elmèènganèp kaamök elmèak pitëm könömöt öpa. Tiarimté kentöök èkök èèngan.

² Tiarim karuröen kön wieë lup kosang sèpnaan kaamök elmèëpa.

³ Kristo piita tapël pim kentöök ènëm naën ëa. Pöta ngönte ngönèntak epël wia. "Omèn narö niin utpet wesak yeniaan nemèen yes."

⁴ Ngön ngaanèer ngönèntak retèng ëa pöt tiar rë nuulöpènéak retèng ëa. Ngön pipötök èpre wiap elniak lup kosang niwasën Anutuu wais nikoirèpnaataan kor öpenèak retèng èaut.

⁵ Anutu pi wiapre korre lup kosang yewesa poutè pepapök elniin Yesu Kristoë ëa pöl lup kopètèmer sak ön.

⁶ Pël èë arim lupre kèmet èrën ëak Aköp Yesu Kristo pim Pepap Anutuun yaya man.

Kristo pi Yuta omnaröere kopël omnarö kaamök elmèa

⁷ Pötaanök Kristook ar sant niwesak nuwa pöta ök Anutuu yapinte ngaarék wes mèènéètaan arimènt nener sant weseim ön.

⁸ Ne Kristo pim sant niwesa pötaan epël niamaan. Anutu yaap yaaup pöt pet elniak pim ten Yuta omnaröa èaröen ngön kup mowia pöta kèët orööpènéak Kristo pi wais ten Yuta omnaröa inèen elnia.

⁹ Pël ëak Anutu ar köpël omnaröeta pim yaköm yaalni pöten yaya manèak pël ëa. Pöta ngönte ngönèntak epël wia.

"Ne köpël omnaröaring wë yaya niameë nim yapinte ompyaö wesak tan rë wiwi niamaat."

¹⁰ Ngön munt nent ngönèntak epël wia.

"Köpël omnarö arta Anutuu omnaröaring èrèpsawi èën."

¹¹ Èn kaö nenteta epël wia.

"Köpël omnarö, ar pourö Aköpön yaya maë. Omèn pouröere pourö piin yaya map."

¹² Èn Aisaia puuk ngön nent epël ëa.

"Sesi, Tawitè pepap, pim kurmentèkaan omèn orööpna pöp pi köpël omnaröa kaö sèpnaap.

Pël èën köpël omnarö pit piin kön nganngan eimeë pitëm ompyaö mowasèpnaapön kor öpnaat."

¹³ Anutu omèn ompyautèen kön kosang wiak kor wë pötè pepapök ar Ngèèngk Pulöökè weëre kosangök kön kosang wiak pim kama niöpna pöten kor önèak Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk elniin èrèpsawiire mayaap pöt kèsang pan ön.

Pool pi pimté ya yamèngkataan èrèpèrèp ëa

¹⁴ O karurö, nem lupmerök ar omèn epot yeë pöten kön pan wia. Ar arim wëwë ompyaö pan pötaring wë arim naë èwat ke nentere nent wiaan nener yok pangk rë yemoulan pöten kön kosang yawi.

¹⁵ Pël èaap Anutu pim komre kolap elnèak arimèen yaatak neulëa pötaan ne ar itenak kaaö èènéèten pölöp naën omèn ke nentere nent èènéak pep epwer ngölöp wesak retèng è yaningk.

¹⁶ Puuk ne ar köpël omnaröen Yesu Kristo pim inèen ru wes neulëa. Ne kiri ar yaaupè ök wë Ngèèngk Pulöök ar köpèlörö ngèèngk niwasën kiri ar yaalmè pöl èën Anutuuk arèn itenak kent èëpnaak yak ngön ompyaut ök yeniak.

¹⁷ Ne Yesu Kristook yal menak Anutuu yaat yamèngk pötaan yok pangk èrèpsawi èëmaap.

¹⁸ Ne omèn munt nantön ök neniangan. Won, kopèt epèten ök niamaan. Kristook

kaamök elnëen ar köpël omnaröa naë ök nia-iaöre ya mëmpö pël elniin pim ngön ngaarëk waurö.

¹⁹ Pël yaëen Ngëengk Pulöök weëre kosang nena pöök retëng ke nentere nent yamëngkën ar Anutuun ngön ngaarëk waurö. Pël ëëë Kristo pim ngön ompyaut Yerusalem kakaan ngës réak aó yesem yang maim nera yapinte Ilirikam pörek sê mën pet iraut.

²⁰ Ne akun poutë ngön ompyaut omën Kristoë ngönënte kat nawiinöröen ök mamëak weë ngentieimaut. Pël yeem omën muntaröa ngës réak ök maimaurek amaaten kaaö.

²¹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Omën pim ngönte kat nawiin ëauröak piin itaampnaat.

Omën pim ngönte ëwat nasënöröak ëwat sêpnaat."

Pool pi Spen yangerakë sêpnaanök Rom omnaröen itaampnëak mëëa

²² Ne ya epët yamëngkemak pötak il newariin arim naë newaisën ëaut.

²³ Pël ëautak peene pöt ne yang pötë ya mën pet irak arim naë wais itaampaat. Pöt akun wali arim naë waisumëak kent kön wieimaut pötaanök.

²⁴ Ne Spen yangerakël sumaanök arim naë waisumëak kön yawi. Pël ëak wais ar-ring wë yeem ya kë sumaat. Pël ëak wë olëak arim naëaan nampök mës newak sê kanö pet elnëen sumaat.

²⁵ Peene pöt ne Yerusalem kak sê Anutuun omnaröen itenak koröpöökë kaamök elmëëmaan sumaan yeë.

²⁶ Pöt Masetoniaare Krik ingre mor saurö pit ngön kopëta wesak Anutuun omën omnant elek yaaö Yerusalem kak wëauröaan omën nant wes mëëpënëak kom ëa.

²⁷ Pitëmtok pël ëëpënëak kent kön wia. Pël ëaap pit Yuta omën pöröa kangjiir nenteta wieëa. Pöt Yuta omën naröak köpël omnaröen ngön ompyaut ök mëak pitëm lupöt kaamök elmëa. Pötaanök köpël omën pöröak kangjiir Yuta omën ingre mor sauröaan koröpöökë omnant mampënëak kent kön wia pöt yok pangk.

²⁸ Pël ëën ya epët pet irak pitëm omën kom ëa epot wak sê Yerusalem kak wëaurö menak Spen yangerakë sumaanök arim naë waisumaat.

²⁹ Ne kön wiin nem arim naë waisuma pötak Kristo pi tiar ompyaö elniin pangk ëëpnaat.

³⁰ Karurö, ne ke urak epël nimaan. Tiarim Aköpë Yesu Kristoore Ngëengk Pulöök kaamök elniin lup sant yaaö pötëparën kön wieë neering weë ngentiak Anutuun kaamök elnëëpnaan kimang maim ön.

³¹ Ar nem Yutia yangerak sê omaatak Anutuuk ngarangk elnëak omën ngön

ompyaut kasëng menauröa moresiaan neöpnaataan kimang maim ön. Pël ëak omnant wonörö mempaan wak sumaatak Yerusalem ingre mor saurö itenak kent ëëpna pötaanta kimang maim ön.

³² Pël maan Anutuuk kent yaëen pöt ne ërëpsawaring arim naë wais ömaatak kë sumaat.

³³ Anutu, mayaap pöta pepap, ar pouröaring öp. Yaap.

16

Pool pi omnaröaan yowe mëëa

¹ Ne öng tiarim karip Pipi arim naë yewais pöpë songönte ëwat sënëen ök nimaan. Pi Senkria kak wë ingre mor saurö kaamök yaap.

² Pi omnarö kaamök yaalmëem neenta tapël yaalnëaap. Pötaanök nem kentöök ar Aköpëen weseë Anutuun omnaröa yok pangk ëëpena pöl pi sant mowasën. Omnantëen elek yaëen pöt kaamök elmëen.

³ Ne Akuilaare pim öngöp Prisila piaripön yowe yemak pël ök man. Piarip neering Yesu Kristo pim yaat yamëngkauwaar.

⁴ Piarip ne wel wiimëak yaëen piarpim wëwëet utpet wesak nemëen wel wiipënëak ëauwaar. Pötaanök nemënt won, köpël omnaröa naëaan ingre mor sa muntaröakta piaripön yowe yemak.

⁵ Ne ingre mor saurö piarpim kaatak ngönënenëen wa top yaaö pöröaanta yowe yemak pël ök man.

Pël ëak omën nem kar panëëp Epinitas piin yowe yemak pël ök man. Ne Asia yangerak ya yamëngkën pi wet réak ngönën kat wiak waup.

⁶ Maria arim naë ya kaö yamëngkaupönta yowe tapël yemak pël ök man.

⁷ Antronikasre Pulus Yuta omën nem kar neering wii kaatak wakaimauwaar piarpimëenta yowe yemak pël ök man. Ne om wëen piaripök wet réak Kristoë ngönte kat wiak wauwaar. Pël ëak pim ngön yaaö omnaröa ök sak wë.

⁸ Kristoën yak nem kar panëëp Amplitas pimëenta yowe yemak pël ök man.

⁹ Epanas tiarring Kristoë yaat yamëngk pöp pimëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak nem kar panëëp Stekis pimëenta tapël yeë pël ök man.

¹⁰ Apelis omnarök itenak Kristoë yaat ompyaö yamëngk pël yamëëaupëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak Aristopulas pim kaatak wëauröaanta yowe yemak pël ök man.

¹¹ Yuta omën nem karip Erotion pimëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak omën Nasisas pim kaatak wë Aköpë ngönte wa pöröaanta yowe yemak pël ök man.

¹² Traipinaare Traiposa Aköpë yaat yamëngk öng pöaarëenta yowe yemak pël ök man. Pël ëak nem kar panëëp Pesis tapël Aköpëën yak ya kaö yamëngk pöpëënta yowe yemak pël ök man.

¹³ Rupas Aköpë omnarök itenak ompyaö panëëp pël yema pöpre pim ëlëp nem ël sa pöpëënta yowe yemak pël ök man.

¹⁴ Pël ëak Asinkritasre Plikonre Emisre Patropasre Emasre pitëm kar pitring wë pöröaanta yowe yemak pël ök man.

¹⁵ Pël ëak Pilokokasre öngöp Suliaare Neriasre koont nangap Olimpasre Anutuu omën pitring wë pöröaanta yowe yemak pël ök man.

¹⁶ Neneren lup santak yowe mëak mor mënëë. Ka poutë ingre mor sak wëaurök yowe yenia.

Omën narök ingre mor saurö kom ëa

¹⁷ Karurö, ne kosang wesak epël niamaan. Omën kom elniak arim kön wi kosang yewe-saut irikor yaalni pöröen ngarangk këëké ëën. Pit ngönën rë nuula pöt irikor yaalni. Pötaanök pit kasëng momampun.

¹⁸ Pöt omën ke pil yaë piporö pit tiarim Aköp Yesu Kristoë inëen naën. Won, pit pitëmtë koröpöökë kentöökë ënëm yaë. Pël yeem pit omën utpetatë songönte këëké ëwat nasënöröen morök elmëak wiap yemowas.

¹⁹ Ar ngön ompyaut ngaarëk yeö pöt omën pourö yok kat yawi. Pötaanök ne arim wëwëetaan ërëpsawi yeë. Pël yeëetak nem kentöök ar ompyaö yaauten ëwat panë öñëët, utpet yaauten kön wiingan.

²⁰ Pël ëën Anutu mayaap pepap puuk akun wali nasën wiaan Seten ing mës olaan arim ikanöök wiapp.

Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

Omën narök Rom omnaröen yowe yema

²¹ Timoti neering ya ngawiap puukta arën yowe yenia. Pël ëën Yuta omën nem kar Lusiasre Sesonre Sosipata pöröeta tapël yenia.

²² Ne Tetias, Poolök ngön epot ök neaan pep epwer retëng yeë epop Aköpring wë yowe yeniaak.

²³ Kaias piita yowe yenia. Ne pim kaatak neulëak ompyaö elnëen wëen ingre mor pourö wais pim kaatak ngönëñëen wa top yaë. Ën Erastas ka epöökë mon ngarangkëpre tiarim karip Kotas piaripökta yowe yenia.

²⁴ [Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.]

Tiar Anutuun yaya mepa

²⁵ Anutu pi Yesu Kristoë ngön ompyaö nem ök yeniaak epotök yok pangk taë ni-wasëpnaat. Ngön ompyaö epot ngaanëër ëlëëp wiakaimautök peene akun eptakök Anutuuk tekeri yewas.

²⁶ Tektek omnarö ngaan retëng ëën këët tekeri oröa. Pël ëën Anutu wakaim öpnaap omën pourö kat wiak ngön ngaarëk öpenëak kosang wesak maan ngön ompyaut tekeri sëën yang poutë omnarö pangk kat yawi.

²⁷ Yesu Kristo pim elnia pöten kön wiakkët ël epotë yayaatakaan yayaatak maim öpa. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

1 Korin

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 24 pöta ök won sêen Pool pi Epesas kak wê pep ewer Korin kakê ingre morörö retêng ë mena. Korin ka pö Krik yangerakê ka kaö naö. Pörek Yuta omên narö Krik om-naröaring wakaima. Korin kak wëauröakaan selap utpet eëima.

Pool pim pep ewer pöt, Korin kakaan wes mënak kangwer mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut 1:1-9

Ingre morörö komkap ëa 1:10-4:21

Öngre omp wëwëeta ngönte 5:1-7:40

Omp ak kaaröröa ngönte 8:1-11:1

Ingre moröröa yaya yaaöre wëwëeta ngönte 11:2-14:40

Kristoë wal ëautere tiarim wal ëëpenaat 15:1-58

Yutia ingre moröröaan kaamök elmëaut 16:1-4

Ngön mëët 16:5-24

1-2 O Anutuu ingre mor sa Korin kak wëaurö, ne Pool Anutuu këmtak Yesu Kristoë ngön yaaö omên sumëak neuléaup, ne tiarim karip Sostenis piiring wê pep ewer retêng ë yangngk. Anutuuk ar pim omên wes niulëen Yesu Kristook yal menak wëen ngëengk niwasën wë. Pi ka poutëaan tiarim Aköp Yesu Kristoon yaya yamëëaurö pitta pim omên wes moulmëa. Pi pitre tiar pouröa Aköp.

3 Tiarim Pepap Anutue Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yowe mëä

4 Anutu pi Yesu Kristo pimëen yak komre kolap elnieim wë. Pötaan ne arimëen kön wiewë kët ël epotë Anutuun yoöre ërëp maim wë.

5 Anutuuk komre kolap pöt yaalniin Kristook yal menak wëen ompyaö niwasën ar kön tektek wë pöta songönte kosang wesak ök yaurö.

6 Pipët Kristoon tekeri wesak yaaö ngön pöt arim naë kosang sak wia.

7 Pötaanök ar Aköp Yesu Kristo pim orö tekeri rëepna akuneten kor wë Ngëengk Pulöökë yangngk pötön ngönëntaan ngöntök naëngan.

8 Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk wotpil niwasën taë wëen ënëmak pim waisëpna akun kaöaöök Anutuu ëöetak ketre saun won önëët.

9 Pöt Anutu pi pim Ruup tiarim Aköp Yesu Kristooring lup kopëtemer sënëak yas niiaurö pötaanök. Pi pim elniipënëak ök

niia pöt yaalniin piin pangk kön wi kosang wasëpenaat.

Ingre mor saurö komkap ëa

10 Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosang nena pötaan ngön epët kosang wesak niamaan kat wiewë. Ar komre kap ëënganëp ngön ke kopëtal aë. Arim kõnre lupöt kopëtal wiaan weë.

11 Nem karurö, öng Kolowi pim kaataköröak arim tekarak komkap wia pël neeaut.

12 Nem pël yeniak pöta songönte epët. Ar epël yamëëaan ya. Arim naëaan naröak, "Ten Pool pimorö," pël yaan naröak, "Ten Apolos pimorö," pël yaan naröakta, "Ten Pitaëëro," pël yaan naröak, "Ten Kristoëëro," pël yeëan ya.

13 E tolëël? Kristo pi welung wera ma? Ma Pool nook arimëen yak këra yetaprak wel wian ma? Ma ar nem ënëm ëënëak nem yapintak i nimëa ma? Won.

14 Ne arëkaan omên selap i namëen, Krispasre Kaias piarpimënt. Nem omên selap i nemomëen ëan pötaan ne kön wiin ya kë yes.

15 Pötaanök omên naröak nook ar nem ënëm ëënëak nem yapintak i nimëan ngön pöt yok pangk naëpan.

16 Aö, ne kat kolanëp. Stepanas pim kaataköröeta i momëauppe. Munt naröeta i momëan ma won wes ne ëngk ma e wesak yaë.

17 Kristo pi ne omnarö i mëëmëak wes nenemëen, ngönën ök amëak wes nemëaup. Pël ëëma pöt ne ëwatöröa ngön ya pöl naëngön. Pël amaatep Kristo pim këra yetaprak möa pöta këët mos sëpan.

Kristo pi Anutuu weëre kosangöt pet yaalni

18 Yaap, Kristo pi këra yetaprak wel wia ngön pöten omên kö yesauta kanöök wëauröak kön wiin mos ë yaë. Ën omên Anutuuk kama yanu pörö tiarök kön wiin ngön pötak Anutu pim weëre kosangöt pet yaalni pël yewas.

19 Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

"Ne omên narö pitëmtën kön wiin ëwatörö pël yewas piporö pitëm ëwatöt wak moiramaap.

Pël ëak omên narö pitëmtën kön wiin kön tektek yaurö pël yewas piporö pitëm könöt wa moolamaap."

20 Pötaanök ëwat omên piporö tolëël ëëpën? Ma kön tektek yaaö piporö tolëël ëëpën? Ma omên yangerakë omnantëen ngön nga eleim wë piporö tolëël ëëpën? Anutuuk yangerakë ëwat pöt irikor yaaut pël pet yaalni.

21 Anutu ëwat pepap puuk kön wiin yangerakë omnarö pitëmtë könötök piin ëwat nasën ëëpënëak elmëa. Pim ngönënöt

ten ök yaan kaar omën naröak mosut pël yewas pöt ök aan omën narö kat wiak kön wi kosang wasën utpetetakaan kama moöpënek kent yaë.

²² Ten Yuta omnaröak epël yak. “Ni omën it ngölöpöt tenim itöök ëën pöt nim ngönten wa yaap wasënaat.” Ën ar Krik omnaröak epël yak. “Ni ngön nent ök aan pöta songönte tenim könötök ëwat sak pöt nim ngönten wa yaap wasënaat.”

²³ Pël yaketak ten Kristo këra yetaparak möön wel wia pöta songönte ök yaan Yuta omnarö pit kat wiak kaaö yaë. Ën omën muntarö pitta kat wiak, “Kön irikor ëak yak,” pël yewas.

²⁴ Pël yaëen omën Anutuuk pimëen yaö niwesauro, Yuta omënre omën muntarö, tiar kön wiin Kristo këra yetaparak möön wel wia pöta ngöntak Anutu pi ëwatre weëre kosangringëp pöt pet yaalni.

²⁵ Omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin irikor yaë epëtak yangerakë omnaröa ëwatöt il yemowas. Ën omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin wiapre kor yaë epëtak yangerakë omnaröa weëre kosangöt il yemowas.

²⁶ Karurö, ar ngaanëer Anutuuk yas niak pimëen niwesa pötak arim wakaimauten kön wieë. Omnaröak arim tekrakaan omën selap ëwatre weëre kosang yapinringörö pël naniwasën ëa.

²⁷ Pël ëaap omën yangerakë omnaröak ëwat wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak ëwat yaningkën ëwatörö ëö yemongawis. Ën weëre kosang wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak weëre kosang yaningkën weëre kosangringörö ëö yemongawis.

²⁸ Pël ëak omën omnaröak kön wiin omën pas yapin won irëak wëen omnaröa kaaö yaaurö Anutuuk yas yeniaan isaurö il yemowas.

²⁹ Anutuuk yang omnarö tiar pim ëöetak tiarimtok tiarimënt wak isganëak pël elnia.

³⁰ Anutuuk tiar Yesu Kristoring öpenëak niulëa. Tiar piiring wë ëwatöt wak Anutuun kön yawi. Kristo puuk kaamök elniin Anutuuk tiarën, “Wotpilörö,” pël yenia. Anutuuk tiarimëen yak ulmëen pi utpetetakaan kama niön kölam sak wë.

³¹ Anutuuk tiar ngönëntak epël wia pöt ëepenëak pël elnia. “Namp pi ërëpsawi ngön apënëak pöt Aköpëel ko wesak ap.”

2

Pool pi Kristo këra yetaparak möa pöta ngönte ök mëä

¹ Karurö, nem ngaan Anutuun ngön këet ök niamëak wais arim naë wakaiman pötak

ngön öngpökötire ëwatingöröa ya pöl neniaan ëaut.

² “Ne ngön munt nant nemangön, Yesu Kristo këra yetaparak möön wel wia pöt pëen ök memaat,” pël wesak waisaup.

³ Pël ëak wais wiapre korring wë ngönën wak isak niangönëak kas kön wiak reireë ureimaup.

⁴ Pël yeem nem ngön aöre ngönën ök nia-iaö pël eiman pöt omnaröa yaë pöl ar kön ngölöpöt önëak neniaan. Won, ne ök yeniaan Ngëengk Pulöök kaamök elnëen pim weëre kosangöön itenaurö.

⁵ Omnaröa ëwatötön kat wia pötaan won, Anutu pim weëre kosang elnia pötaan ar piin kön wi kosang wasënëak ne wiapre korring wakaimaup.

Anutuu Pulöök ëwatöt yaningk

⁶ Ne omën Anutuu wëwëetak kosang sak wëauröen ëwatta ngönöt ök yeniak. Yang omnaröere omp aköröa ëwatta ngönöt naën. Pörö pit kö sëpnaarö.

⁷ Anutu pim ngön ëlëep wiakaimaut nem war wesak ök yeniak epot ngaanëer kutömre yang won wiaan Anutu pimtë wakaimautak kopëta wes wiin wiakaimautök peene tiar kutömweri së ëwaatak öpenëak war wes yaningk.

⁸ Yang omp aköröak Anutu pim ëwat ëlëep wieëa pöten ëwat nasën ëa. Pit ëwat ëanëen yok pangk kutöm Aköp, iere kasir pepap, këra yetaparak namöön ëan tapön.

⁹ Pit ëwat naën ëautak ne ngönëntak epël wia pöten ök yeniak.

“Omën omnarök itaampöore kat wiire kön wi pël naënöt Anutuuk omën piin lup sant yaalmëauröaan kopëta wes wia.”

¹⁰ Ngön pipët ëlëep wiautak Anutu pim Pulö wes mëen pöta songönte tekeri wes nina. Pöt Pulö pi omën poutë songönöt ëwatëpök Anutu pim yaauta songönteta ëwat wë.

¹¹ Tiar omnarö nampök nampë könöön ëwat naongan. Pimënt kön pepapökëer ëwat öpnaat. Pöta ök omën nampök Anutuu könöön ëwat naongan. Pimtë Pulöökëer ëwat wë tekeri yewas.

¹² Anutu pi yang omnaröa könö tiar nangingkën ëa. Pi tiar pim omën ompyaut yaningk pöta songönten ëwat sëpenëak pim Pulö ningkën waut.

¹³ Ten Anutuu omën ompyaut yaningk pöta songönten omnaröa könötëaan ök neniaan. Ngëengk Pulöök re nuulon omën Pulööring wëauröen ngönënta songönte tekeri wes yaningk.

¹⁴ Omën Ngëengk Pulö naönörö pit Anutuu Pulöök ngön rë moula pöt korar wesak kat nawiin yaë. Ën Ngëengk Pulö waurö tiarökëer pöta songönten ëwat wë. Pötaanök

omèn Pulò naónörö pit songönten yok pangk ewat nasèn èèpnaat.

¹⁵ Omèn Anutuu Pulò ningkèn waurö tiar omèn pout yok pangk kom èèpenaat. Èn Pulò naónörö pit tiarim songönten èngk ma e wesak pangk kom naèn èèpnaat.

¹⁶ Pöt pit Anutuu songönten köpèl wè pötaanök. Pöta ngönte ngönéntak epèl wia.

“Talèpök Anutuu kónoon ewat wè?”

Talèpök pi omnantön ewat sèpnaan rë moulöpèn?”

Omèn Pulò naónöröak yok pangk naèn èèpnaatak tiar Pulöök rë nuulon Kristoè kón yawi pöl yeè.

3

Ngönèn ya yamèngk piporö Anutuu ya omnarö

¹ Karurö, ne omèn Anutuu Pulò wauröen ök yamèëa pöl arèn ök niamèak ök èen pangk naèn äaut. Kristoè ngöntaan ar öngaaröa ök köpèl wè. Pötaanök ne yangerakè omnaröen ök yamèëa pöl arèn ök niaut.

²⁻³ Öngaarö pit kaömp kosangöt nanëmpan, kapa pèen nèmpana. Ar öngaaröa ök ngönènten köpèl wèen yak ne ngönèn öngpököt pèen ök niaut. Èn peeneeta ar wèwè ngaantakèl wè. Pötaanök ngön öngpököt pangk ewat nasèngan. Ar arim karuröen kaaö èere neneren sèrere ngön aö pèl yeè pötak wèwè ngaantakèl wè yangerakè omnaröa yaaul yeè pèl pet yaalni.

⁴ Ar naröak, “Ten Poolèerö,” pèl yaan naröak, “Ten Apolos pimorö,” yak. Pötaanök yang omnaröa wèwèetakèl wè pèl yeniak.

⁵ Ar tol èen ten Apolos kom yaalni? Ar kón wiin Apolos puukèer kaöap Kristo pim ököp pèl yaè ma? Ma Pool nookèer kaöap Kristo pim ököp pèl yaè ma? Won, tenip om Aköpè inèen pèen yaauwaarök namp ya nentak kom è niulèen ya yamèngkèn ar piin kón wi kosang wesaut.

⁶ Tiar ya lupöök nampök wet réak öpöt ngènten nampök nön yati. Pöta ök ne wet réak ngönèn ök niaan Apolos ènèmak ngarangk elnia. Tenip om pèl èauwaar Anutuukèer kaamök èen kèèt yaarö.

⁷ Pötaanök ngèntöore nön ti pèl yaè pöaar yapin wonaar. Èn kaamök èen kèèt yaarö pöpökèer yapinringèp.

⁸ Yangèntaupre nön yatiaup piarip kopètalaar. Èn sum öpna pöt neenem ya yamèngkauta ökök Anutuuk namp nal mangkèn öpnaat.

⁹ Tenip Anuturing ya yamèngkauwaar. Èn ar pöt Anutu pim ya lupö pèl yeè. Pèl èen pi ngarangk yaalni. Ar tenpimorö won.

Ngönènè ya omnarö ka ök yarèauröa ökörö

Ar Anutu pim kaat pèl yeè.

¹⁰ Anutu komre kolap elnèak pim yaatak neulèaup. Pèl èen omèn ka ompyaut ök yarèaupök wet réak ök èak wap kosang panèet yewesir pöl nook wet réak ngönènta songöntè ök niaut. Pèl èen omèn muntarö yal menak wap pötè rangk ök yarè pöl narö peene arim naè ngönèn ya yamèngk. Omèn peene arim naè ya yamèngk pörö pit kèèkè wesak ngönèn ök niaö ngarangk elniip.

¹¹ Ne Kristo pim ngönte arèn ök niaut. Pim ngön pöt ka wap weit wesira pötè ökök. Pötaanök omnaröak pöt ti olèak wap muntat yok pangk newesirèn èèpnaat.

¹² Wap weè pötè rangk ka ök rapènèak naröak koolre siluwaare kèl sum kèsangring ompyaö pipot wak pèl yeè. Èn naröak kera wiapötre perre koin teènt sak yaila utpet pipot wak pèl yeè.

¹³ Pèl èen omnarö tiarim neenem ya yamèngkautè songönöt tekeri sèpnaat. Akun kaöaöök Anutu pi tiarim ya mèneimautè kèèt esuwesök war wasèpnaat. Tiar pimèen ompyaö elmèeiman pöt koolre siluwaare kèl sum kèsangringötè ök nanikötön èèpnaat. Èn utpet elmèeiman pöt kera wiapötre perre koin teènt sak yail pötè ök es kot won sèpenaat.

¹⁴ Pèl èen omèn narö wap weè pötè rangk ök rëen esuwesök nokotön èèpna pörö Anutuu naèaan kangut öpnaarö.

¹⁵ Èn narö wap weè pötè rangk utpetatring ök rëen es kotön kangut naön èèpnaat. Pèl yaèen omèn pörö es nokotön wèen Anutuuk omèn pèenörö esuwesiaan kama ya ulmèen öpnaat.

Ingre mor saurö pit Anutu pim ngèèngk tupèt

¹⁶ Ar Anutuu ngèèngk tupta ökörö. Pötaanök pim Ngèèngk Pulò arim lupötè wè. Pöten ar köpèl ma?

¹⁷ Omèn namp pi Anutu pim tup ngèèngk wesa pöt utpet wasèn pöt Anutuuk kangür utpet mowasèpnaat. Pöt Anutuu tup pöt ngèèngkèt pötaanök. Pim ngèèngk tup pöt ar tapörö.

Tiar ngönènè wotöököröen wak isak an-gan

¹⁸ Arimtok arimté lupötön morök elmèèngan. Arèkaan namp pimtèn kón wiin yangerakè omnaröa èwatöt wak wè pèl yewas pipop Anutuu èöetak èwatèp pèl sak öpènèak pöt yang omnaröa èwatöt kasèng menak wèen pitök piin kón irikor yaaup pèl map.

¹⁹ Yangerakè omnaröa èwat pipot Anutuuk itaangkèn kè wonöt pèl yaè. Pipta ngönte ngönèntak epèl wia.

“Omèn omnaröak kón wiin èwatingörö pèl yewas piporö morök yaèen

Anutuuk maan pitëmtë morök pötök utpet yemowas.”

²⁰ Ën kaalak ngönëntak nenteta epël ya.

“Aköp pi yangerakë omnaröa ewatötön kön wiin pasut pël yaë.”

²¹ Pötaanök arëkaan naröak ngönënë wotöökörö komre kap ëak wak isak anganok. Omën pout arimtéëtök.

²² Pool neere Apolosre Pita ten pourö arimorö. Ën yang epëre öp wëautere wel yawiautere omën peene wia epotere ënëmak orööpnaat pipot pout arimot. Anutuuk arimëen yaö ëaut.

²³ Ar pöt Kristoëërö, ën Kristo pöp Anutuup.

4

Aköp pimtok pim ya omnaröa wëwëat kom ëëpnaat

¹ Ar ten ngönënë wotöököröen kön wiin Kristo pim inëen wë Anutuu ngön kë ngaanëer ëlëep wiakaima pöt ngarangk ëak ök yaaurö pël sëp.

² Pël ëen ngarangköröa ngön kosangët epël wia. Ngarangkëp pim ya mena pöt këkëkë wesak ngarangk ëëp.

³ Ne pöt, arök ma omën munt naröakta ya Anutuu nena pöt wël elnëenë pötaan ne kön selap naëngön. Pöt omnaröa wël yaë pöt pasut. Nemtokta nem yaaut wël naëngön.

⁴ Nemtok nem yaauten kön wieë utpet nent nokoirën yaaup. Nook nemtën pël aan pangk naëpan. Aköpökëer nem yaao pöt wël elnëëpnaat.

⁵ Pötaanök akun Anutuu wia pöt naaröön wiaan omnaröa wëwëat kom ëëngan. Ënëmak Aköpë waisëpna akun pötak pi omën koutak ëlëep wia pöt wak ëwaatak wiak omën tiarim könöök kent kön wia pötta tekeri wasëpnaap. Pël ëak Anutuuk omnarö tiarim yaaut kom ëak neenem yaautë kangut nimpnaat.

Korin omnaröak pitëmtën wak isak aima

⁶ Karurö, ne ngön pipët ök yeniem ar kaamök elniipënëak ten Apolos terpimté songönte ök yeniak. Pël ëak ngön ngönëntak wia pipot ilap rianganëen tenpim ënëm ëenëeten kent yaë. Pötaanök ar naröak kom ëak ngönënë wotöökörö nampön wak isak ëak nampön wak irëak angan.

⁷ Karurö, ar muntarö il wesak ngönënë wotöökörö yok pangk kom ëen ma? Won. Anutu pimtok omën pout yaningk, arimtok naön. Pötaanök Anutuuk omën pout yaningk pöten ar tol ëen arimtën kön wiin nangingkë koröp oröön arimtën wak yawis?

⁸ Elei, ar arimtën kön wiin lupötë ngönënë peö ëak wë. Ar arimtën kön wiin Anutuu omën ompyaö pout wak pim ëöetak kaö sak wë ten il yaniwas pël yewas. Won, ar kaö nasën wë. Pël ëaap nem kentöök ar pël ëak

wë pöten kent yaë. Pël kaö sak wëan talte ten kaamök elniin arring kaö sak öpen.

⁹ Ne epël kön yawi. Kristo pim ngön yaao omnarö ten Anutuuk kot niwesak omnaröa iri yanuulë. Ten yang ngarangköröa omnarö ngön yaatak ulmëak weletaan yaö elmëen wë pöröa ök. Pël ëen enselre omën pourö tenën it top yaalni. Ne kön wiin Anutuuk ten pël ëenëak yanuulë.

¹⁰ Ten Kristoë ngönte ök yak pötaan omnaröak tenën kön wiin kopël waswas yaaurö pël yaë. Ën ar Kristook yal menak wë arimtën kön wiin ewatringörö pël yaë. Omnaröak tenën kön wiin wiapre kor yaaurö pël yaë. Ën arimtok arimtën kön wiin weëre kosangringörö pël yaë. Pël ëen omnaröak arën wak isak yeem tenën wak irëak yaaurö.

¹¹ Ngaanëer ngöntök ëauröak om ngöntök ë imeë iire kaömpre peö koröp poutön ngöntök ëeim wë. Pël yaëen omnaröak yanimöön kan yeem oröptak ilenëak yeë?

¹² Pël yeem ten këere kaömp koirënaak yak tenimté morötök këlangön kat wiak ya yamëngk. Omnaröak tenën ökre was yeniaan kangiiir ompyaö wesak yemak. Pitök utpet yaalniin kangiiir utpet naalmëen yeë.

¹³ Pit utpet wesak yeniaan kangiiir wiap yaalmë. Ten yang ël epotë omnaröak wa irman yaniwesaurö. Pitök tenën kön wiin utpet panëerö pël yaniwas. Tenën pël elnieimauröak peeneeta tapël yaalni.

Pool pi Korin omnaröen pim yaaul ëëpënëak mëëa

¹⁴ Ne ar ëö sënëen ngön pipot neniaan. Ar nem ruurö yak yaköm ëen kön tektek sënëak ök yeniak.

¹⁵ Ar Kristook yal menak wëen omën selap pan ngarangk elniipënëak yaë. Pël ëaap ar pep selap won. Nemënt kopëtapök ngön ompyaut ök niaan Yesu Kristook yal mangkën arim pep saup.

¹⁶ Pötaanök ne ke urak epël yeniak. Nem yeë pöl ëë.

¹⁷ Ar nem yeë pöl ëenëak Timoti arim naë wes mëen yewais. Ngönëntaan pi nem ru panë sak wë ya ompyaö yamëngkaup. Puuk nem Kristook yal menak wë omnant yaao pöten arim könöt ngolöp wes nimpnaat. Kristook yal menak ëpena ngön pöt ne ka poutë ingre mor sauröen ök maim wë.

¹⁸ Ar naröak neen, “Pi eprek newaispan,” pël aimeë kölokkölok eim wë.

¹⁹ Pël ëaap Aköpök kön wiin pangk ëen pöt peene tapët arim naë waisumaat. Pël ëak pitëm kölokkölok ngön yaao pötaan ngön naëngan. Pitëm omnant yaautë songönöt tekeri wasën ar pit weëre kosangringörö ma won pöten itaampunëët.

²⁰ Anutu pim wa ngaöök nimëen wë pöta songönte ngön pëen yaaut won. Pöt weëre kosangring wë Anutuu ngönta ënëm yaaut.

²¹ Ar taltaan kent kōn yawi? Utpet ēeim wēen ne pēsmentring waisumaaten kent kōn yawi ma ompyaō wēen lup sant elniak mayaaptaring waisumaaten kent kōn yawi.

5

Korin omnarōa naē ōngre omp wēwē utpet nent orōa

¹ Ne ngōn nent omnarōak epēl yaan kat yawi. Arim tekarak ōngre omp wēwē utpet nent ngōnēn kōpēlōrōakta naēn yaaut orōak wia. Omēn nampōk pim pepapē ōngōp wak wē pēl kat yawi.

² Omēn utpet pōt orōak wiaan ar tol ēēn arimtēn wak yawis? Pōt pangk naēn. Ar utpet orōak wia pōtaan yakōm kōn wiak omēn pipop arring ōpanēēn waō ē mēēnē pōt ompyaō.

³ Yaap, ne arim naē won kamaarek wē. Ēn nem kōnō pōt arring wē. Pōtaanōk ne arim naē wēa ēēma pōl omnampē utpet ēa pōt kat wiak kom ēak epēl yeniak.

⁴ Ar tiarim Akōp Yesu Kristo pimorō pēl kōn wieē wa top yaēēn nem kōnō arim naē wiaan tiarim Akōp Yesu Kristo pim weēre kosangō nimpnaat.

⁵ Pēl ēēn ar omēn pōp Setenōk kēlangōn menak pim wēwē ngaante won wes olaan Anutuuk akun kaōaōōk Akōp Yesu pim tekeri sēpna pōtak pim lupmer kama ōpnaan waō ē mēēē.

Pool pi Korin omnarōen omēn utpetap waō ē mēēpēnēak mēēa

⁶ Omēn utpet pōt om wiaan arimtēn wak isak yak pōt pangk naēn. Ngōn nokoli epēten ar kōpēl ma? “Pol pēwēō repak kot nent orōak yaapōtē sēēn pout kakam ēēpnaat.” Pōta ok utpet arim naē wia pōtak ar pourō utpet niwaspanēēn ngarang kēēkē ēēē.

⁷ Ar pōt utpet wonōrō. Pōtaanōk pol pout kakam ēēpanēak pēwēō ti yemoolak pōl omēn pōpē utpetatōk ar pourō utpet niwaspanēēn pi waō ē mēēē. Anutuuk ar mait elniak arim utpetat won sēpēnēak Kristo sēpsēp ket ēak mōa. Pōtaanōk arta utpet ēēnganēēn omēn pōp waō ē mēēē.

⁸ Yuta omnarōa ketre saunat wa moolēak Anutu pim mait elmēa pōtaan yoōre ērēp yamēēa pōl tiar utpet pout kasēng menak kōlam wē ngōn kēēt apa.

⁹ Ne pep newer wet rēak epēl retēng ē ninaut. “Ar omēn ōngre omp wēwēat utpet yaē piporō kasēng mēnēē,” pēl niiaut.

¹⁰ Ne omēn piporōen kōn wieē omēn ngōnēn kōpēl wē ōngre omp wēwēat utpet yaaōre keimōn yaaō, kēkain yaaōre Anutu pim urtak omp ak kaarōrō ngēēngk yewesa pōrō kasēng mampun pēl newasēn ēaut. Ar ngōnēn kōpēlōrōaring ngōntre kar naēn yēēan talte yang epēr yok pangk sēp wasēn.

¹¹ “Ar omēn namp pimtēn, ‘Ne ngōnēn wak wē; pēl aimeē arēn, ‘Karurō; pēl niam wē ōngre omp wēwēat utpet ēēre omnantōn war ē, Anutuu urtak omp ak kaarōrō ngēēngk wasōōre omnarōen ōkre was maō, i ngaat nak kōn irikor ēēre kēkain ē pēl yaē ke piporō kasēng mampun,” pēl kōn wiak retēng ē ninaut. Kot nenteta piiring kaōmp ngawi ēēngan.

¹²⁻¹³ Nook ngōnēn wonōrōa wēwēat yok pangk kom naēngōn. Anutuukēēr pēl ēēpnaat. Ēn ar ingre mor saurōakēēr arim wēwēat yok pangk kom ēēnēēt. Pōta ngōnte ngōnētak epēl wia.

“Omēn utpetap arim tekraakan waō ē mēēē.”

6

Ngōnēn kat wiaurōak nener ngōn yaatak ulmēēngan

¹ Ar ingre mor saurōa naēaan omēn namp pim karipēēn ngōn wieē ar keker elniak ngōn yaatak moulmēēpēnēak pōt yang ngarang ngōnēn wonōrōa naē yok pangk sēpēn ma? Won. Pi Anutuu omēn saurōa naē sē moulmēēn kom ēēp.

² Ēnēmak akun kaōaōōk Anutuu omēn saurō tiarōk yangerakē omnarōa wēwēat yok pangk kom ēēpena pōten ēwat wē. Ar ēnēmak yangerakē omnarōa wēwēat kom ēēnē pōt kot wia epōōkēēr yok pangk kom ēēnēēt.

³ Tiarōk enselōrōa wēwēatta yok pangk kom ēēpena pōt ar ēwat wē. Yaap, tiar ya kaō pipēt mēmpenaarō. Pōtaanōk yangerakē wēwē epētaan kom ēēpena pōt kotte.

⁴ Pōtaanōk ar ingre mor saurōa naē yangerakē omnantēēn ngōn wieēa pōt tol ēēnak ngōnēn won arim ēwat pōrōen pitōk kom ēēpēn yemak?

⁵ Ne ngōn pipēt ar kat wiak ēō sēnēak ōk yeniak. Arim naēaan ēwat omēn namp karaar kom ēēpnaap won ma?

⁶ Wē korippe. Pēl ēaap ngōnēn kat wia nampōk karip ngōnēn wonōrōa naē ngōn yaatak ulmēēn ya yamēngk.

⁷ Arim nener ngōn yaatak yaulmē pōtak arim ngōnētakē wēwēat wak yeira. Omnarōak ar utpet niwasōore arimot kēkain ē pēl yaēēn kangiir naalmēēn ēēnē pōt yok pangk.

⁸ Pēl ēaap arimtok omēn narōaan utpet mowesak kēkain yēē. Pēl yeem ingre mor sa arim karurōaanta tapēl elmēak utpet panē yaalmē.

⁹ Omēn utpet yaaurō Anutuuk wa ngaōōk nemomēēn ēēpna pōten ar ēwat wē. Ar omēn epotōn kōpēl ēēngan. Omēn ōngre omp nga yaaōre Anutuu urtak omp ak kaarōrō ngēēngk yewesa, ōngre omp wēwēat utpet yaaōre omp nampōk namp ēōaat yaalmēāō,

¹⁰ Kékain yaaöre omnantön war yaaö, i ngaat nak kon irikor yaaöre utpet wesak yaaöre omnarö möak kékain yaaö utpet ke pilörö Anutuuk wa ngaöök nemomëën ëëpnaat.

¹¹ Ngaan ar narö pi tapël wakaimauröak peene Aköp Yesu Kristook yal yemangkën tiarim Anutu pim Pulöök i niirak arim utpetat won wes nuulaan wotpil sak pimtëën yaö sak wë.

Ompyaö wë Anutuu yapinte wak isak apa

¹² Ar naröak epël yak. “Omnant pout yok pangk ëëmaat,” pël yak. Pöt yok pangk yaketak omën nantök ar pangk kaamök naalniipan. Neenta, “Omën pout yok pangk ëëmaat,” pël amaatak omën nent kaö sëën inëën elmëëngönëën pël naëngön.

¹³ Ar naröak epël yak. “Kaömp pöt yaatakëët yak nëën yaatak yes. Ya epët kaömpötëët,” pël yak. Pöt yok pangk yaketak Anutuuk piptepar won wasëpnaat. Ën möönre koröp epö öngre omp nga yaaö pötë yaö wonö. Tiarim möönre koröp epö Aköpë inëën elmëëpënëak yaö ëau. Aköp pi tiarim möönre koröp epöökë pepap.

¹⁴ Anutuuk Aköp weletakaan wal ë ulmëaupök tiarta tapël pim weëre kosangöök wal ë niulëëpën sa.

¹⁵ Arim möönre koröp pipot Kristo pim koröp lup nant ar pöt ëwat wë. Ar kön wiin arim möönre koröp wak öng kan pas yaaupring erën ëen pangk ëëpën ma? Pël naëngan, won pan.

¹⁶ Omp namp öng kan pas yaaupring erën yaë pöp pi öng pöpring koröp kopëtaö yeö ar pöten köpël ma? Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Piarip pouwaar erën ëen koröp kopëtaö pël ëëpnaat.”

¹⁷ Ën namp Aköpring yal ëak wë pipop piiring könre lup kopëtemer sak wë.

¹⁸ Öngre omp nga yaë pippel sëp we-seë. Utpet muntat omnaröak yaë pipot pitëm koröpöt utpet newasën yaë. Ën namp öngre omp nga ëak pöt pimtë koröpö utpet wasëpnaat.

¹⁹ Arim koröp pipö Ngëëngk Pulö pim ngëëngk tupët pöt ar köpël ma? Anutuuk Pulö arim lupötë ulmëën wë. Arim koröp pipö arimtëö won, Anutu pimö.

²⁰ Puuk sum kësang elniak ar utpetatë öngpökaan kama wak pimëën niwesa. Pötaanök ar ompyaö wë pim yapinte wak isak aë.

7

Öngre omp yaauta ngönte

¹ Arim ngön neen pepeweri wëël neean pöt ne kangiir ök niamaan kat wieë. Omën namp omp tek öpna pöt ompyaö.

² Pël ëënëetak öngre omp nga yaaut kësang wia. Pötaanök pötak wer niöpanök ompörö neenem öngöp wak wëën öngöröeta neenem ompöp wak öné pöt ompyaö.

³ Ompöpë koröp pipö pim öngöpëö. Pötaanök keimön elmëëpan. Ën öngöpë koröp pipö ompöpëö. Pötaanök keimön elmëëpan.

⁴ Pöt tol ëën? Öngöp pimtök pim koröpö ngarangk naën, pim ompöpök pël yaë. Tapël ompöp pimtök pim koröpö ngarangk naën, pim öngöpök pël yaë.

⁵ Öngre omp weëaurö ar nener koröp keimön elmëëngan. Om Anutuun ök manëak wet réak ngön ë kat men ëak akunet om wiaan arim koröp keimön ëënë pöt yok pangk. Pël ëen akun pöt pet irën Setenök morök elniin arim koröp ngarangk naën wë öngre omp nga ëënganëën kaalak erën ëën.

⁶ Ar öngre omp ëënëak yeniak pöt ne kosang wesak neniaan. Ar pël ëënë pöt yok pangk pël yeniak.

⁷ Nem kentöök ar pourö nem ök tek önéak kent yaë. Pël yaëetak Anutuuk elniin narö öngre omp wak wëën narö tek wë. Pi tiar pël ëëpenëak weëre kosangöt kom ëak narö nant narö nant yaalni.

⁸ Öngre omp tekre kapirörö ne arën ök niamaan kat wieë. Ar nem ök tek öné pöt ompyaö.

⁹ Pël ëënëetak arim koröpöökë wëwëat ngarangk naën yeem öngre omp ëënë pöt ompyaö. Koröpöökë kentre kaurat kaö sak ngep elniipna pöt pangk naën. Pötaanök öngre omp ëënë pöt ompyaö.

¹⁰ Öngre omp weëaurö, ne arën kosang wesak ök niamaan kat wieë. Ngön epët nook won, Anutu pim këm ngönte. Öngöp pi pim ompöp sëp waspan.

¹¹ Ma yok pël ëak pöt om öp. Won ëen pöt pim ompöp kaalak koirak lup kopëtemer sak öp. Ën ompöp piita pim öngöp wes mëëpan.

¹² Öngre omp muntarö, nem arën ngön niama epët Aköpët won, nemtëët. Omp ngönën kat wia namp öng Kristoon kön wi kosang newasënëp koirën piiring öpënëak kent yaëen pöt wes mëëpan.

¹³ Ën tapël öng ngönën kat wia namp omp Kristoon kön wi kosang newasën nampring wëën piiring öpënëak kent yaëen pöt wes mëëpan.

¹⁴ Pöt tol ëën? Öng ngönën kat wia pöpëën Anutuuk omp Kristoon kön wi kosang newasënëp yaö elmëa. Tapël omp ngönën kat wia pöpëën Anutuuk öng Kristoon kön wi kosang newasënëp yaö elmëa. Pël naën ëa talte piarpim ruurö Anutuu ëöetak kölam nasën ëëpën. Pit Anutuuk pimëën yaö wesa.

¹⁵ Ën ngönën köpël öng ma omp nampök pim weëaup sëp wasëpënëak yaan pöt ngönën kat wia pöpök il newariipan.

Anutuuk tiar mayaaptak öpenëak yaö niwesa. Pötaanök nga elpanok ngönën köpëlöp söp wasëpënëak yaan ngönën kat wiaup yok pangk kat mowiin sèpnaat.

¹⁶ Öngörö, arim ompöröak söp niwasëpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë. Tapël ompöröeta, arim öngöröak söp niwasëpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë.

Anutuu yas niaan wakaiman pöl öpa

¹⁷ Om ar pourö Anutuuk arim wëwë önëak yaö elniin wakaiman yas niaan pim naë rë olëak wëaö pötak wakaiman pöl wë. Ngön pipët ar ka poutë ingre mor sauröen kosang wesak ök niaim wë.

¹⁸ Namp Anutuun yaö ëak pim koröp kaut moillën wëen Anutuuk yas mëëa ëen pöt pim ila pöt ngep ëëpnaaten kön wiipan. Ën namp naillën wëen Anutuuk yas mëëa ëen pöt ilëpnaaten kön wiipan.

¹⁹ Koröp kaut yailaut ma naillën yaaut piptepar om pastepar. Anutuu ngön kosangta ënëm ëëpna pötaar omën këët.

²⁰ Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl wë.

²¹ Ar inëen ëeim wëen Anutuuk yas niaa ëen pöt wil niulëëpnaaten kön selap ëënganok. Arim wil niulëëpnaata kan nent oröön pöt pöök seë.

²² Inëen wë ma won pöten kön selap naën ëëpnaata songönte epët. Omën namp inëen wëen Aköpök yas mëëa pöp puuk wil moulmëen pimëen yes. Ën namp inëen won wëen Aköpök yas mëëa ëen pöt Kristoë inëënöp pël yes.

²³ Anutuuk ar sum kaö elniak utpetatë öngpökaan kama niwak pimëen niwesaurö. Pötaanök omnaröa yaautë ënëm ëënganöp pim ënëm seë.

²⁴ Karurö, omën pourö tiar Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl piiring öpa.

Ongre omp tekre kapiröra ngönte

²⁵ Ne öngre omp teköröa ngönte ök niaamaan kat wieë. Ngön epët Anutuuk ök nenëaan, nemtok kësangën elnëak weëre kosang nangkën nem ngön këët ök yeniak epëten yaap pël wasënëet.

²⁶ Ne kön wiin akun eptak këere ngaat orök wia pötaanök peene wë epël önë pöt ompyaö.

²⁷ Öngre omp ëaurö pöt nener wes mëenëak kön wiinganok. Ën öngre omp naën wë pöt pël ëënëëten kön wiinganok.

²⁸ Omp tekörö ar öng önë pöt saun won. Ën öng tekörö ar omp önë pöteta saun won. Om öngre omp ëak wëen pöt könömöt arim

naë orööpnaat. Pötaanök orööpanëen tek önë pöten kent yaë.

²⁹ Karurö, nem yeniak pöta songönte epët. Tiar yang eprek öpenëak akun niwia pöt pet irëpënëak temanöm yes. Pötaanök akun kot eptak ar öngre omp ëauröak teköröa ök sak wëë.

³⁰ Ën ingre ya ilak yaauröak pël naën koröp orök wëë. Ërëpsawi yaauröak won koröp orök wëë. Omnant sum yaauröak omnant wonöröa ök sak wëë.

³¹ Yangerakë omnantëen ya kaö yamëngkauröak pötëen kent naën yaauröa ök sak wëë. Yangerakë omën pöt teënt kö sèpnaat. Pötaanök tiar pipotön kaö wesak kön selap ëëngan.

³² Ar omën pasutëen kön selap naën ëënëëten ne kent yaë. Omp tekörö pit Aköpök itaangkën ompyaö sèpna yak pim yaataan kön yawiaurö.

³³ Ën omp öngringörö pitëm öngöröak itaangkën ompyaö sèpna yak yangerakë omnantëen kön yawiaurö.

³⁴ Pit Aköpë omnantre yangerakë omnant pouteparëen kön yawiaurö. Ën öng tekre ulwasörö pit pitëm koröpre lup pöt kölam sèpënëak kön wieë Aköpë yaataan kön yawiaurö. Ën öng ömpringörö pitëm ompöröak itaangkën ompyaö sèpna yak yangerakë omnantëen kön yawiaurö.

³⁵ Nem yeniak pipët arim yaaut kan wariak neniaan, kaamök elniipënëak yeniak. Nem kentöök ar wotpil wë Aköpëen yak wëë ngentiak pim yaat mëmpunëak kent yaë.

³⁶ Ën omp namp pim koontup kaö sak omp öpna salëpök nga ngentiipënëak kön wiin pangk naën ëen pöt lup kaip tiak omp mampënëak kön wiin pangk ëen omp mës mampna pöt utpet nasëpan.

³⁷ Ën omën namp pim könöök koontup tek öpenëak kön kosang wiak pöt pangk pël ëëpnaat.

³⁸ Nem yeniak pipta songönte epët. Omën namp pim koontup omp mampna pöt ompyaö ëëpnaat. Ën namp pim koontup omp nemangkën ëen tek öpna pöt ompyaö pan ëëpnaat.

³⁹ Öng namp pim ompöp öp wëen söp wesak muntap koirëpna pöt pangk naën. Ën ompöp wel wiin pim omp kent kön wiipna namp yok pangk koirëpnaat. Pöt köntak won, Aköpön kön wieë pël ëëpnaat.

⁴⁰ Pël ëëpnaatak nemtë könöök, pim ompöp wel wiin pimënt öpna pöt pi ompyaö pan öpnaat. Ne kön wiin Anutu pim Pulöök kön pipö tekeri wes nangkën yeniak.

8

Animaut omp ak kaaröroaan kiri ar

yaauta ngönte

¹ Ne omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte ök niamaan kat wieë. Arök, "Ten kön wiin omnantë songönötön tiar pourö ewat wë," pël yak. Pël yaketak ne epël yeniak. Tiar omnantë songönötön ewat wë pël apena pöt tiarimtën wak isak apenaat. Pël apenaataak tiar neneren lup sant elmëëpena pöt lup kosang sèpenaat.

² Omën namp kön wiin pi omnantë songönte ewat wë pim ëwatten wak isak yaan pöt pi këëké ewat nasën wë pël apenaat.

³ Ën namp pi Anutuun lup sant elmëëpna pöt Anutuuk omën pöpön ewat sak pimëën wasèpnaat.

⁴ Ar animaó omp ak kaaröröaan kiri ar ëaut yok pangk nëmpen ma won pöten pëël yenëak. Arim, "Omp ak kaar omnarök ket ëa pörö kë wonörö," pël yak pöt yaap yak. Ën, "Anutu kopëtap këëp, muntarö won," pël yak pöteta yaap yak.

⁵ Kutömweriire yangerak omën kaöarö kësang omën narök pitën, "Anutu" pël yamëëaurö wë. Omp ak selap omën ngönën wonörök ngëëngk wesak yaya yamëëaurö wë pöt yaap.

⁶ Pël ëaap Anutu kopët namp wë. Pöp tiarim Pep panëëp. Puuk omën ël epot pout ket elniin pim inëën elmëëpenëak wë. Ën Aköp kopët namp wë. Pöp Yesu Kristo. Puuk omën ël epot pout ket elniak wëwë kosangët ningkën wë.

⁷ Ar pourö, "Omp akörö kaarörö," pöt këëké ewat nasën wë narök ngaan omp ak kaaröröaan kiri ar eimaó pöten kön wiak kaömp yenam kaömp pöt omp ak kaaröröaan kiri ëaut pël kön wieë yen. Pël ëak arök, "Yok pangk nën ma won?" pël ëak kön selapring yen pötak arim lupöt utpet yaniwas.

⁸ Kaömp yenaare won pötök kaamök elniin Anutuu naë nasëngan. Tiar kaömp omp ak kaaröröaan kiri ëaut nanën ëëpena pöt Anutuuk tiarën itenak utpetarö pël newaspan. Ën kaömp pöt nëmpena pöteta puuk itenak ompyaurö pël newaspan.

⁹ Om këëké ngarangk ëëë. Arök, "Ten kaömp omp ak kaaröröaan kiri ëaut nëna pöt yok pangk," pël yewas. Pël yeëetak omën kaömp pöten, "Yok pangk nën ma won?" pël kön selap yaë pöröak ar pël yaëën itenak tapël ëën pötak pitëm lupöt utpet mowaspanëën ngarangk ëëë.

¹⁰ Omën kaömp omp ak kaaröröaan kiri ëautön, "Num ma won?" pël kön selap yaë pöpök itaangkën ar, "Omp akörö kaarörö," pël yewas pörö nampë ngönën tupta kakaati sè yenën pi tol ëëpën? Piita kaömp ke pilöt yok pangk nëmnaat wesak arim ënëm ëak kaömp pöt nëën pötak pim lupmer utpet wasèpnaat.

¹¹ Arim, "Omp akörö kaarörö," pël yewas pötaan omën pöten këëké wesak kön nawiin yaë pöp pim lupmer utpet sèpnaat. Ngönën kat wia arim kar pöp Kristook pi utpetetakaan kama öpënëak wel wia.

¹² Ar ngönën kat wia arim karuröen utpet pipël elmëak pitëm lupöt utpet yemowas pipët Kristoonta utpet yaalmë.

¹³ Pötaanök nem kaömp ke pilöt yena pötak nem karipë lupmer utpet yemowasën pöt animaut sasa nanëngan, pi utpet sèpanëën.

9

Pool pim ya yamëngkautaan sum naön pötaan ërëpsawi ëa

¹ Anutuu yaat nem mëmpëak kent yeë epët omën nampök il newariipan. Ne tiarim Aköp Yesu Kristo pim ngön yaaó omnamp piin itenaup. Nook pim yaat mënautaan ar piin kön wi kosang wesak wë.

² Omën narök neen, "Pi Aköpë ngön yaaó omën wonöp," pël ya. Pël yaatak arök pöt neen, "Pi ngön yaaó omnamp," pöt ewat wë. Pöt nook pim ngönte ök niaan kön wi kosang wesak wë pötaanök. Arim wëwëetak ne Aköpë ngön yaaó omnamp pöt pet yaë.

³ Omën nemëën kaaó ngön ya pöröen kangriir epël yemak.

⁴ Nem arim naë Anutuu yaat yamëngkaó pötaan arim naëaan iire kaömp öma pöt pangk naën ma?

⁵ Aköpë ngaröere Pitaare ngön yaaó muntarö pit pitëm öngörö mësak yesaurö. Ne yok pangk pël naëngan ma? Pangk pël ëëmaap.

⁶ Elei. Ar kön wiin ten Panapas tenpimënt arën ngönën ök yeniem kaömpre omnantë waurat pangk ëën ma? Tenpimtok pël ëëna pöt pangk naëpan.

⁷ Nga omnarö kaömpre ngaë omnant pitëmtë monatök naöpan. Ëmre ya yaaurö pitta këët oröön yok pangk nëmnaat. Pol purmakaó ngarangk yaaurö pitta yok pangk kapa kolapöt kolak nëmnaat.

⁸ Ngön pipët omnaröa kön pëënëëtök naën. Pipta ngönte ngönëntakta wia.

⁹ Anutu pim ngön kosangët Mosesök epël ëa. "Pol purmakaöp ya kaamök elniak korupait tööpënëak ing samsam yeem nëmpenëak yaëën këmët il mowariingan." Anutu Mosesën ngön mëëa pipët pol purmakaöröaan pëën nemaan ëa.

¹⁰ Won. Anutuuk ten pim ya omnaröaanta kön wieë ngön pipët Mosesën ök maan retëng ëa. Omën ya yamëngkaupre këët oröön yewaup piarip köp sëen nant öpënëak kön wieë ya mëmpna pöt yok pangk.

¹¹ Tenök arim lupöt kosang sënëak ngönën ök niaim wë. Pötaanök arök kangriir koröpöökë kaamököt nimpunë pöt yok pangk naën ma?

12 Ya omèn muntarö koröpöökë kaamök pöt yemangk. Pötaanök ten wet réak ya yamëngkaurö pit il yemowasën nimpunëet pangk önaat.

Pël ëënaatak Kristo pim ngön ompyaut il wariinganëak pötön naën pas këlangön kat wiak ya yamëngk.

13 Ngönën omèn Anutu pim tup kaöetak waur yaaurö pit omnaröak Anutuun yak kaömpöt wak wais wiin pötëaan nant yeó ar pöten éwat wë. Ën kiri ar yaauröeta animaó kiri yemangk pötëaan yeó.

14 Pöta ök Aköp Yesuuk ten pim ngön ompyaut ök yaaurö ar kat yawiauröak koröpöökë kaamököt ningkën önéak kosang wesak ök niaut.

15 Ne pöt, arök koröpöökë omnant nampunëak neniaan éaut. Peeneeta pël ëënéak retëng naën. Won, ne omnantëen kimang neniangan. Kaömpötëen këen éak wel wiimëak yeem pöt arën kaömpëen neniangan. Ne arim naëaan omnant naón yaaó pötaan ërëpsawi yeë. Ën nem kentöök ar nenangkën yaëen pötaan ërëpsawi eim öma pöten kent yaë.

16 Nem ngön ompyaut ök ni yeë pötaan nemtën wak isak naëngön. Pöt Kristook ne pël ëëmëak kosang wesak neeaut. Ne pim ngön ompyaut ök naën yeëan talte pim ya mëmpëak neeaut sëp wesak pötaan ya këlangön kaó ëem.

17 Ya pipët nem könöök yamëngkem talte sum ömaaten kent kön wiim. Pël ëëmaatak ya pipët nem könöök naën, Aköpök epël ëëmëak nangkën sum naën.

18 Pël ëa pötaanök ne kangiiir öröpöt yeó? Nem kangiiir yeó pöt epët. Ngön ompyaut ök niak kangiiir sumere omnant naón yaaup. Ngön ompyaut amëak ne kangiiir sumere omnant yok pangk ömaat pël newasën yaaup.

Pool pi omèn pouröa inëen sa

19 Ne omèn pouröa inëen wonöpök nem könöök ngönën ök niaan omèn kësang pan Kristoë naë ré olanëak ar pouröa inëen saut.

20 Ne Yuta omnaröa naë ya yamëngkem pitën ngönën ök maan Kristoë naë ré olanëëak pitëmtë yaaul yaaup. Mosesë ngön kosangta öngpök naönöpök omèn pöta öngpök wëauröen ngönën ök maan Kristoë naë ré olanëëak pitëm yaaul yeem pim ngön kosangöt ngaarëk yewaup.

21 Tapël omèn munt Moses pim ngön kosangta ënëm naën yaauröa naë ya yamëngkem arën ngönën ök niaan Kristoë naë ré olanëak neenta Mosesë ngön kosangta ënëm naën yaaup. Mosesë ngön kosangta ënëm naënëpök Anutuu ngön kosangët wa noolaan, Kristoë ngönte ngaarëk yewaup.

22 Omèn pitëm kön wi kosang yewesaut wiap, omnant ëëpënëak kön selap yaë piporöa naë ya yamëngkem pitën ngön ök maan Kristoë naë ré olanëëak pitëm ök yesën omnaröak neen kön wiin wiapöp pël yewas. Omèn pouröen ngönën ök niaan narö Kristoë naë ré olaan utpetetakaan kama niöpënëak arim ök saut.

23 Nem pël yeë pipët ngön ompyaut kaó sëen nemënta këët ömëak yeë.

Anutuu omèn këët öpenaataan weë ngenti- ipa

24 Ar omèn epëten éwat wë. Ngasam yaaurek omèn pourö nener il wasëpënëak pöömpö sëpnaat. Pël ëëpnaatak wet réak së yaó ëaurek örööpna pöpök këët öpnaat. Pötaanök Anutuu omèn këët öneëtaan weë ngentieë.

25 Omèn ngasam éak nener il wasëpënëak yaë piporö weë ngentiak koröpöökë këlangön yaaó pöten kön nawiin yaë. Pit omèn lëngë sëpna pötëenta pël yaë. Ën tiar pöt Anutuu naëaan omèn weë panë om wiakaim wiaapnaataan tapël ëëpa.

26 Nemënta pöömpö yaaupë ököp. Ne pöt leng ëëmëak yaó ëaurekën it kökö ngënal yesaup. Ne omèn mor yamö pöpë ököp. Ne köntak namöön yaaup, kaëngk mööngönëak këëké itneë yamöaup.

27 Omèn namp ngasamtak muntapök il mowaspanëak pimtë koröpö weë yewas pöl utpet ëëngönëak nem koröpöökë kentre kaur pöt ngep yaalmëaup. Nemtok ngönën ök niaim olëak kö sungönëak pël yaaup.

10

Moröktak wiap sënganëen ngarangk këëké ëëpa

1 Karurö, ne ar tiarim ëarö, Mosesing wakaimaurö, pitëm imautön ëngk ma e wasnganëen ök niaanaan kat wieë. Anutu pi kepiltak kaka elmëak kanöt pet elmëen pit seim i kaó Köp Möau olëak sa.

2 I yamëa pöta ök kepil pötak kaka elmëen i kaó ilën irë olëak së Moses pim omèn sa.

3 Pël ëen Anutu pim Pulöök kaömp tekeri wes mena pöt pit pourö në sa.

4 Iiteta Pul tapöök tekeri wes mangkën në sa. I pitëm në sa pöt kël Pulöök pet elmëa pöökaan yaaröön kolak neima. Kël pöökë yapinte Kristo. Iit kël pöökaan yaaröön nëen kaamök elmëeima pöl Kristook pit kan yesën pitring wë kaamök elmëeima.

5 Pël éautak pitëm tekrakaan pouröak utpetat ëeima. Pötaan Anutuuk këëpöt kön mowiin yang mopöök wel wi won sa.

6 Pitëm naë omnant öröa pötök tiarën pepanöm yenia pël yaë. Pitëm ëa pöl tiar omnantön warre kaur ëënganëak pël yaalni.

⁷ Pitëm tekraakan narö pitëm ëa pöl Anutuurtak omp ak kaaröroaan ngëengkwesak yaya manganok. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Omnarö wel aisëë iire kaömp nak wal ëak tan uröore ngasam paspas ë pël eima."

⁸ Pit naröa ëa pöl tiar öngre omp nga ëënganok. Pit pël yaëën Anutuuk pitëmëën ya sangën elmëën omën kësang pan 23,000 ëak kët kopëtetak wel wia.

⁹ Pit naröa ëa pöl tiar Aköpön morök elmëëngan. Pit pël yaëën kamal ngaaröak mëngkën wel wia.

¹⁰ Pit naröa ëa pöl tiar Anutuun kaaö ngönangan. Pit pël yaan Anutuuk pim ensel ngaap wes mëën mëngkën wel wia.

¹¹ Omën muntaröak Anutu kasëng membranëak pepanöm elmëëpënëak omën pipot pitëm naë oröa. Akunet pet irëpënëak yaëën wë eporö tiarta kön tektek sëpenëak ngönëntak retëng ëa.

¹² Pötaanök ar narö arimtën kön wiin isën tiarim ëarö i wesak wë pël yewas pörö ar wiap sak utpet ëënganëën ngarangk këëkë ëëë.

¹³ Morök ke nentere nent ar utpet ëënek arim naë oröa pöt arimënt pëën won, omën pouröa naë yaarö. Pipot arim naë yaaröön ar yok pangk Anutuun kön kosang wiaan puuk kaamök elniin morökta weëre kosang pötak wa nuulaan wiap nasëngan. Won, ar moröktak wëën pi kaamök elniin weë sak tauaanëët.

Anutuu ënëm yeem urmeraröa ënëm naëngan

¹⁴ Pötaanök, nem kar panëëro, ar omp ak kaaröroaan ngëengkwesak yaya yamëëaut kasëng mënëë.

¹⁵ Ar könringörö. Pötaanök nem niama epët kat wiak kön wi pet ëëë.

¹⁶ Wain iit kelöntak lë mëak welaköt elmëak Anutuun yowe yamëëa pöta songönte tiar ëwat wë. I pipët Kristo pim i tiarimëën lë mëa pöt. Tiar wain i pöt yenem piiring lup kopëtemer sak wë. Ën kë pelak yen pöt, yenem pim möönre koröpö këra yetaprak möa pötak yal yeë.

¹⁷ Kë kopëtet wiaan tiar pourö yen. Pötaanök tiar selap pöröak erën ëak möönre koröp kopëtaö pël sak wë.

¹⁸ Israel omnaröa yaautön kön wieë. Omën animao Anutuun kiri yemangk pöta kaut yen piporö pit kiri ar yaatak Anuturing lup kopëtemer mowasëpënëak pël yaë.

¹⁹ Nem yeniak pipta songönte pöt tolëë! Ne, "Omp ak kaaröro pit kaarö," ma "Omnaröak pitëmëën kiri yemangk pöt kaöat," pël yeniak ma?

²⁰ Won, ne epël yeniak. Omën ngönën wonörö pitëm kiri yemangk pöt Anutuun

won, urmeraröaan yemangk. Pël yaëën ar pitëmëën kiri mampöore pitring kaömp ngawi në pël ëënëëten ne kaaö yaë.

²¹ Aköpë i kelöntak yenauroak urmeraröaktakaan nëmpena pöt pangk naëpan.

²² Ar utpet pipot ëënëë pöt Aköp ya sangën mongawisën nimpënaat. Pi weëre kosangringëp, ar weëre kosang wonörö. Pötaanök pi ya sangën mongawisngan.

Anutuun ping wesak maim öpa

²³ Arök, "Tiar omën pout yok pangk ëëpena," pël yak pöt yaap yak. Pël yaketak omën poutök kaamök naalniipan. Arök, "Tiar omën pout yok pangk ëëpena," pël yaketak omën poutök kosang naniwaspan.

²⁴ Ar arim omnant ëënëëten kön wiinganak, arim karurö kaamök elmëënëëten kön wieë.

²⁵ Animaut uröm kaatakaan öne pipotön, "Epot omp ak kaaröroaan kiri elmëa ma won?" pël ëak kön selap ëënganëp neë.

²⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Yangerere yangerak omnant wia epot pout Aköpëët." Pël wia pötaanök tiar yok pangk omën pout nëmpena.

²⁷ Omën ngönën wonöröak ar pitring kaömp ngawi nënëak yas niak kaömpre animaut ningkën pötön, "Epot omp ak kaaröroaan kiri elmëa ma won?" pël ëak kön selap ëënganëp köntak neë.

²⁸ Pël ëënëëtak omën namp nim naë öpnaapök animao pötön, "Epot omp ak kaaröroaan kiri ëaut," pël ök niaan pöt pi utpet mowasën pim lupmer utpet ëëpanëën nënganok.

²⁹ Pipot nëën arim lupöt utpet sepanëën won, arim karipë lupmer utpet ëëpanëak yeniak. Ar nampök epël an koröp. "Ne tol ëën omën animautön kön selap yaë pipopön kön wiak nanën ëëm?"

³⁰ Ne Anutuun animautaan yowe mëak yenën omnaröak nem yena pötaan utpet wesak neneapan."

³¹ Pël aan ne epël yeniak. Ar iire kaömp nëëre omën nant ë pël ëënëak pöt Anutuun ping wesak aök ëën.

³² Yuta omënre omën muntaröere ingre mor saurö wiap sëpanok pël elmëëngan.

³³ Nem yeë pöl ëëë. Nem omnant yeë epot omën pourö kaamök elmëëmëak weë ngentiak yeë. Nemtëën naën, omën pourö kaamök elmëën ompyaö sëën Anutuuk utpetetakaan kama moöpënëak yeë.

11

¹ Ne Kristoë kanöök ing mësäak pim ök yeë arta tapël nem yeë epël ëëë.

Ngönënë wa toptak ompyaö ëëpenaata ngönte

² Ar omnant nem niiaul yeem ngön ök niiaut taë wak wëen ne arën kön wiin ompyaö yaë.

³ Pël yeëetak nem kentöök ar epëntenta ewat sënëak kent yaë. Ompöröak öngörö ngarangk ëa. Kristook ompörö ngarangk ëa. Ën Anutuuk Kristo ngarangk ëa.

⁴ Tiarim yaaul omp namp pim kepönö kör koëak wëen pöt omnaröak itenak, "Pi omën munt nampë ikanöök wë," pël ya. Pël yaatak omp namp ngönën tuptak Anutuun ök maöre pim ngönte tekeri wesak aö pël eëpna pöt pi omën munt nampë ikanöök won. Pötaanök pël yeem pim kepönö kör koëëpna pöt utpet ëak pim Kaöap Kristo ëo mongawisëpnaat.

⁵ Ën öng namp ngönën tuptak Anutuun ök maöre pim ngönte tekeri wesak aö pël yeem pim kepönö kör nokoëën wëen pöt omnaröak piin, "Ompöpë ikanöök naön wëa," pël aan pim ompöp ëo mongawisëpnaat. Pöt öng kan pas yaaö namp pim kepön ëpöt kat ë olëak wë utpet yaë pöl pim kepönö kör nokoëën wëa pötak utpet sak öng ke pöpë ök sëpnaat.

⁶ Öng namp pim kepönö kör nokoëën eëpënëak pöt pim kepön ëpöt kat ë olap. Pël eëpnaatak öng namp pim kepön ëpöt kat ë olaan omnaröak piin kön wiin, "Pi öng kan pas yaaö namp," pël wasen pi ëo kësang sëpnaat. Pötaanök öngörö pipël ëak ëo sëpanëen pitëm kepönöt kör koëëp.

⁷ Ompöp pi Anutu pim ök wë pim weëre kosangre ë rangi pöt pet yaë. Pötaanök pi Anutuü ök kaö sak wë pöt pet eëpnaataan pim kepönö kör nokoëëpan. Ën öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet eëpnaataan pim kepönö pangk kör koëëpnaat.

⁸ Pöta songönte epët. Anutuuk ompöp ket eëpënëak öngöpökaan kaut naön. Öngöpökëer ompöpökaan kaut wak ket ëa.

⁹ Tapël ompöp pi öngöpëen yak ket naën. Öngöpökëer ompöpëen yak ket ëaup.

¹⁰ Pël ëa pötaanök öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet eëpnaataan kepönö kör koëak öpnaat. Pël ëen pöt enselöröak pöten itaangkën ompyaö eëpnaat.

¹¹ Pël eëpnaatak tiar öngre omp Aköpë wëwëetak namp nerak naön, nampnamp kaamök ëak wë.

¹² Nem yeniak pipta songönte epët. Anutuuk öng wetëëp ompöpökaan ket ëen kanguir pörekaan wais peene wë epöök pöt öngöröak ompörö yawil. Omën pout Anutuuk maan öröak wia.

¹³ Ar omën epëten kön wieë. Öngörö pitëm kepönöt kör nokoëën wë omnaröa tekrak Anutuun ök mapna pöt yok pangk pël yewas ma? Pël naëpan.

¹⁴ Tiarim wëauten ar ewat wë. Omp namp öngöröa ök pim kepön ëpöt wali sëpna pötak

omnaröak ëöak mapnaat.

¹⁵ Ën öngörö pit ngan ëp waliit pitëm kepönöt kör koëëpënëak Anutuuk menaurö. Pötaanök öng namp pim kepön ëpöt wali sëpna pöt ompyaö.

¹⁶ Omën namp ngön epët komun uröpna pöpön epël memaat. Ten Kristoë ngön yaaö omnaröere Anutuü ingre mor sa pourö epël pëen yaurö.

Korin omnaröak Aköpë këere iit utpet wesa

¹⁷ Ar Anutuun yaya manëak wa top yeëan pötë ompyaö newasën, utpet yewesan. Pötaanök nem yeniak epët, arën kön wiin ompyaö won.

¹⁸ Ne wet rëak epël niamaan. Ar ngönëneën wa rongan yaëen arim tekrak komre kap yaaröa pël aan ne kat wiin yaap koröp yaurö.

¹⁹ Ne kön wiin komkap pipot pas naaröön, ar yangerakë omnarö yak arën ökre was elniin ngönëntak kosang yes pörö tekeri wasëpënëak yaurö.

²⁰ Arim ngönëneën wa top yeëan pötë Aköpë këet nënëak yeem irikor yeëan.

²¹ Ar epël yeëan. Kaömp nënëak Aköpön kön nawiin apre pap arim kaömp wak yesan pöt neenemot yenan. Pël ëak narö iire kaömp kësang nak kön irikor yaëen narö këen wë.

²² Elei, ar pipël eëneak pöt arim kaatë nënëetep won ma? Ma ar kön wiin Anutuü ingre mor saurö pipël elmëak ngöntök yaurö ëo yemowas pöt pangk yaë ma? Arim yeëan pötaan tol niam? Kön wiin ompyaö yen pël niam ma? Won, pël naëngan.

Aköp Yesu pim ruurö këere i elmëa

²³ Ne ngön ngaan Aköpë naëaan wa pöt niiaut. Pöt epël. Aköp Yesuuk Yutasök piin ngaaröen kup mowia rööök pötak kaömp nent wak

²⁴ Anutuun yowe mëak pelak epël ök mëëa. "Epët nem mësëpët. Arimëen yak pël elniak wel wiimaat. Neim öneël nem elniauten kön wieë neim öneët."

²⁵ Pël mëak kaömp pöt nëen wain kelönte tapël wak yowe mëak epël mëëa. "Wain i epët sulöp ngolöpta nem iit. Wain i epëtak ne wel yawiim nem iit olama pötaan Anutuü omnaröaring sulöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni. Neim öneël nem elniauten kön wieë neim öneët."

²⁶ Pël ëaan ar këere i nënëël Aköpë wel wiauta songönte tekeri weseim wëen kaalak waisëpnaat.

Namp pi Aköpë këere iit utpet wesak pöt saun koirëpnaat

²⁷ Pël wia pötaanök omën namp Aköpë iire këët pas köntak nêmpna pipop Aköpë möönre koröpre i pöt utpet wasën saunaring eëpnaat.

²⁸ Pötaanök ar këere i nënëak pöt wet rëak arim lupöt wa kom ëäkök nën.

²⁹ Pöt namp pim lupmer wa kom naënrek Aköpë këere iit köntak nêmpna pöt pim saunaring nêmpna pötaan Anutuuk këlangön mampanaat.

³⁰ Ar pël yeëan pötaanök arim naëaan narö kësang weëre kosang won, yauman yaëen narö wel yawi.

³¹ Ën tiarimtok tiarimtë lupöt wotpil wesak wa kom yeëan talte Aköpök wa kom elniire këlangön nimpö pël naën eëpën.

³² Aköpë tiarim lupöt wa kom yaalni pöt yang omnaröaring kö senganëak këlangön yaningk.

³³ Pötaanök, karurö, ar Aköpë këere iit ngawi nënëak wa top yeem pöt neneren korëen pourö wais pet irënak ngës rë pël ëen.

³⁴ Ar këen panë ëen pöt arimtë kaatë nën, wa toptak utpet ëen kangut orö nirëëpanëen.

Ngön muntat nemtok naë waisak ök niak ngan rë nimpaat.

12

Ngëengk Pulöök weëre kosang ke nentere nent yaningk

¹ Tiar ngönën yaat mëmpenëak Ngëengk Pulöök weëre kosang ke nentere nent yaningk. Karurö, ne ar pöta songönten këëkë ewat sënëak kent yaë.

² Ar ewat wë. Ngaan ngönën köpël wëen yang omp ak wëwëat wonöröak wer niön pitëm ënëm seimauro.

³ Ne epël niamaan kat wieë. Omën namp Anutuu Pulöök kaamök elmëen pöt, “Yesu sasa kö sëpën,” pël nemaan eëpnaat. Ën namp Ngëengk Pulöök kaamök naalmëen ëen pöt, “Yesu pi Aköp,” pël nemaan eëpnaat.

⁴ Pulöök Aköpë ngönën ya ke nentere nent mëmpenëak weëre kosang yaningk, Pul pö kopëtaöök.

⁵ Tiar Aköpë ya ke nentere nent yamëngk, Aköp pöp kopëtap.

⁶ Aköpë ngönën yaat mëmpena kan ke naöre naö wia. Anutu pöp kopëtapök tiar omën pourö neenem weëre kosangöt ninak ya pipot mëmpenëak kaamök yaalni.

⁷ Pulö pi ngönëntak ompyaö wesak öpenëak neenem weëre kosangöt kom ëak yaningk.

⁸ Namp pi Pulöök weëre kosang mangkën ngönën ewat kaö panë apnaat. Ën namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën ngönën öngpököt wa kotiak apnaat.

⁹ Namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën Anutuu yaat kosang mëmpnaataan kön wi kosang yewesautaring öpnaat. Ën

namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën yaumanörö ompyaö mowasëpnaat.

¹⁰ Namp pi Pulöök weëre kosang mangkën ya it ngölöpöt mëmpnaat. Namp weëre kosang mangkën wetete ngön apënëak kön tektek mowasëpnaat. Namp weëre kosang mangkën Pulööre urmerarö pitëm yaautë songönte kom eëpnaat. Namp weëre kosang mangkën këm ngön ngölöpöök apnaat. Namp weëre kosang mangkën këm ngön ngölöpöök ök aan kaip tiipnaat.

¹¹ Ya pipot pout mëmpenëak Pul kopëtapöök tekeri wes yaningk. Pël elniak pimtë könöök omën pourö neenem weëre kosangöt kom ë yaningk.

Tiarim koröpö kopëtaö, kaut selap

¹² Omnarö tiar tiarim koröpö kopëtaö. Ën koröpöökë kaut selap. Pël ëen pipot erën ëen koröpö kopëtaö pël yaë. Pöta ök omën selap eporö Kristooring erën ëen kopëtap pël yaë.

¹³ Tiar narö Yuta omnarö, narö omën muntarö, narö inëen yaaurö, narö inëen naënörö. Pël ëaap tiar Anutuu Pulöök wa niulëen möönre koröpö kopëtaö yeö. Anutuuk pim Pulö ningkën tiar pourö pim Pul kopëtaö wak wëen tiarim lupötë wë.

¹⁴ Tiar ewat wë. Koröpöökë kaut kopët nent won, selap.

¹⁵ Pötaanök ingesök tol ëak epël apën? “Ne mores won pötaan koröpöökë kaut won.” Pël aö omën koröpö ëlö sëp wesak pëlëer së öpën ma? Pël naëpan.

¹⁶ Ën katëëpökta tol ëak epël apën? “Ne itö won pötaan koröpöökë kaut won.” Pël aö omën koröpö ëlö sëp wesak pëlëer së öpën ma? Pël naëpan.

¹⁷ Koröpö pouk itöt pëen wëanëen tol ëak ngön kat wiipën? Ën koröpö pouk katöt pëen wëanëen tol ëak wot mööpën? Pël naëpan.

¹⁸ Anutu pi ewat wë. Pim könöök koröpöökë kaut neenem öpnaarek moulmëa.

¹⁹ Koröpöökë kaö epot ke kopëtet pëen ëanëen koröpö ëlö yok pangk wi naön ëan tapön.

²⁰ Pël naën. Tiar pöt koröpöökë kaut selap pötök erën ëen kopëtaö pël yaë.

²¹ Itöök moresën epël nemapan. “Ni kaamök naalnëen eëmeëtak nemënt yok pangk ömaap.” Ën kepönöökta ingesën epël nemapan. “Ni kaamök naalnëen eëmeëtak nemënt yok pangk ömaap.”

²² Won, tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin kaöat won pël yewas pipot won eëpena pöt ompyaö naön eëpenaat.

²³ Ën tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin pasut pël yewas pipot ompyaö wesak ngarangk eëpenaat. Ën ëöaatta ompyaö panë wesak kör köëpenaat.

²⁴ Pël eëpnaatak koröpöökë kaö nantön tiar itaangkën ompyaut pël yaë pipot kör

nokoëen eëpenaat. Anutu pimtok tiarim möönre koröpöt ket elniak kaõ nantõn utpetat pël yewas pipot puuk kõn wiin ompyaõ eën kór koëëpenaat.

²⁵ Pël eëpena põtãanõk tiarim möönre koröpõõk komre kap põt naën eëpenaat. Kaõ pout nener kaamõk eëpënëak äaut.

²⁶ Koröpõõkê kaõ kopët nent këlangõn kat yawiin põt pout këlangõn kat wiipnaat. Ën kaõ nent ompyaõ wëen põt pout ompyaõ õpnaat.

²⁷ Ar põt erën eën Kristo pim möönre koröpõ pël yeë. Ën neenem wëwëetak põt pim koröpõõkê kaut pël yeë.

²⁸ Pël yaëen Anutuuk pim ingre mor saurõ tiarim naë ya omnarõ epël ulmëa. Wet réak ngõn yaaõ omnarõ ulmëa. Põrõaarek tektek ngõn yaurõ, põrõaarek rê yemoulaurõ, põrõaarek ya it ngolõpõt yamëngkaurõ, põrõaarek yauman ompyaõ yewesaurõere omnarõ kaamõk yaalmëaurõere ngarangk yaalmëaurõere këm ngõn ngolõpõõk yaurõ pël ulmëa.

²⁹ Anutuuk pourõ ngõn yaaõ omnarõ pël naulmëen ëa. Pourõ tektek ngõn apënëak naulmëen, pourõ omnarõ rê moulõpënëak naulmëen, pourõ ya it ngolõpõt mëmpënëak naulmëen,

³⁰ pourõ yauman ompyaõ wasëpënëak naulmëen, pourõ këm ngõn ngolõpõõk apënëak naulmëen, pourõ këm ngõn ngolõpõõk õk aan kaip tiipënëak naulmëen.

³¹ Anutuuk ar ngõnënë yaat mëmpunëak weëre kosang nimpna põt taltak kaõet põt wël ëak õnëen kosang eëë.

Pël yaëen nook kan ompyaõ panë epõ pet elniimaan.

13

Lup sant yaauta ngõnte

¹ Ne ka nantëëroã ngõn kõngkõmõtëëre enselõroã ngõn kõngkõmõtë omnarõ pangk kat wiipnaat pël yeem lup sant naën yeëanëen nem ngõn yaaut kuupre intõ ngõnõtë yaan omnarõã ngõn këet kat nawiin yaë pël kõntak yeëan tapõn.

² Ën ne tektek omnarõã õk wë ngõnën tekeri wasõõre ngõn õngpõkõtre ewat poutë songõnõt ewat weëre tomõnõtõn mop wiipënëak kõn wi kosang wesak maan pël ë pël yeem lup sant naën yeëanëen omën pasurõã õk wëan tapõn.

³ Ma nem omnant kom ëak omën ngõntõk yaurõ mampõõre Kristo pim ngõntaan yak maan narõak newak es newaliin wel wi pël yeem lup sant naën yeëan talte kangut naõn eëm.

⁴ Omën lup santring wëa põrõ ya wiap-taring wë sant yemowesaurõ. Pit omën muntarõã omnantëen kõn utpet mowiire

pitëmtën kõn wiin isën kõlokkõlõk ë pël naën yaurõ.

⁵ Pit omnant omnarõãk kõn wiin omën muntarõen naalmëëpanëët eën põt pël naën yaurõ, keimõn naën yaurõ. Pit ya sangën naën yaurõ, utpet yaalmëen kangiiir naalmëen yaurõ.

⁶ Pit utpetatëen erëpërëp naën, ompyautëen erëpërëp yaurõ.

⁷ Omën lup santring wëa põrõ omnarõãk utpet yaalmëen kosang sak wë elmëëpnaatõn ompyaõ eëpnaat pël weseë Anutuun kõn kosang wiak pim ompyaõ eëpna põten korkor eim wë këlangõn kat yawiem kosang sak wëaurõ.

⁸ Lup sant yaaõ põt kõ nasën eëpnaat. Ën tektek omnarõã õk Anutuun ngõnte tekeri yewesa põt kõ sëpnaat. Këm ngõn ngolõpõtë yaaõ põteta, kõ sëpnaat. Ën ewat ke nentere nent põtta kõ sëpnaat.

⁹ Põt epël. Tiar ewatõt kaut pëen ewat wë. Ën Anutuun ngõnteta kaut pëen tekeri wesak yaurõ.

¹⁰ Ënëmak Anutuun wais omën poutë songõnte tekeri wes nimpnaatak kaõ kot pipot kõ sëpnaat.

¹¹ Ne ngaan koturõã õk wë pitëm ngõn ya pël aimaut. Pël ëak koturõã kat yawi pël kat wieimeë pitëm kõnõtë wia pël wiakaimaut. Pël äautak omp kaõ sak koturõã yaaõ põt ent ë olëaut.

¹² Tiar kõnitweri këëre wot kante itenak këëkë itnaangkën yeë pël peene Anutuun songõnte itenak om kotte pëen ewat yes. Ënëmak Kristoë tekeri sëpnaatak eõ ningkën piin këëkë itampenaat. Peene põt tiar Anutuun songõnte kaut pëen ewat wë. Akun põtãk Anutuun tiarën ewat panë wë pël pim songõn pout ewat sa pet irëpenaat.

¹³ Pël eën kosang wiaapna põt epot. Anutuun kõn wi kosang yewesautere piin kõn kosang wiak pim ompyaõ eëpnaaten kor wëautere lup sant yaaut, omën nentepar nent pipot kosang wiaapnaat. Lup sant yaautakëer kaõet.

14

Pulõõk weëre kosang yaningk põtã ngõnte

¹ Ar lup sant yaaut kaõ wesak kosang ngentiak arim karurõ sant elmëeë. Pël ëak põt ngõnënë weëre kosang Ngëëngk Pulõõk yaningk pipot õnëen õk eëë. Pipot Anutuun ngõnte tekeri wasënëak weëre kosang yaningk pipot õnëen wet réak õk eëë.

² Põtã songõnte epël. Omën këm ngõn ngolõpõõk ya pipõ omnarõen nemaan, Anutuun yema. Pi Pulõõk elmëen ngõn elëëpõt õk yaan omnarõ kat nawiin, Anutuukëer kat yawi.

³ Pël yaëetak omën Anutuun ngõnte tekeri wesak ya pipõ omnarõ kaamõk elmëak

pitèm kön wi kosang yewesaut taë wasën kosang sak öpënëak yema.

⁴ Omën këm ngön ngolöpöök ya pipop pimënt kaamök yaë. Ën omën Anutuun ngönte tekeri wesak ya pipop ingre mor sa pourö kaamök yaë.

⁵ Ne ar pourö këm ngön ngolöpötë anëak kent yaë. Ën Anutuun ngönte tekeri wesak anëak kent kaö pan. Omën Anutuun ngönte tekeri wesak ya pipop omën këm ngön ngolöpöök ya pöp il yewas. Ën namp këm ngön ngolöpöök yaan nampök kaip tiak ingre mor saurö kaamök elmëëpna pöt omën këm ngön ngolöpöök ya pipop ya kaö yamëngk.

⁶ Pötaanök karurö, ne arim naë wais këm ngön ngolöpöök ök niaan pötak pangk kaamök naalniipan. Pël eëmaatep arim naë wais Anutuun ngön ök neea pöt niam ma ewat nent nimp ma pim këm ngönte tekeri wesak niam ma ngönën rë niulöm pël eëma pötaar kaamök elniipnaat.

Anutuun ngönte apenëak këm ngön ngolöpötë pangk naëngan

⁷ Ar omën pasut nger pëëp köntak mëmpööre wëlemp köntak tang mö pël yaëën ngön këët pangk kat wiin ma? Kat nawiingan.

⁸ Ën kuupö pas yamëngkën talëpök pangk kat wiak ngaëën ya pël wesak ko eëpën? Pangk pël naëpan.

⁹ Pöta ök arta këm ngön ngolöp omnaröa pangk kat nawiipanëöök yaan talëpök pangk kat wiipën? Kat nawiipan. Arim ngönöt pas mopöök sëpnaat.

¹⁰ Yang epot poutë omnaröak këm ngön ke nentere nentak ngön ök ya. Pël yaatak köntak naën ompyaö wesak yaan kat yawi.

¹¹ Ën omën nampök ngön ök neaan kat nawiin eëma pöt puuk neen, “Maimap,” pël yewasën nookta piin, “Maimap,” pël mowasumaat.

¹² Arim naë tapël wia. Ar weëre kosang Ngëëngk Pulöök yaningk pipot önëak kent yeë. Pötaanök weë ngentiin Ngëëngk Pulöök ulöf wes ningkën weëre kosang ingre mor saurö kaamök elmëëpna pöt önëët.

¹³ Pötaanök omën këm ngön ngolöpöök apna pipop ngön pöt kaip tiin omnarö kat wiipnaan Anutuun weëre kosang kimang map.

¹⁴ Pöt epël. Ne këm ngön ngolöp nem köpëltak Anutuun kimang mema pöt nem këmëtere lupmerök yaan könöök naën pas öpnaat.

¹⁵ Pötaanök ne tol eëm? Ne Anutuun kimang nemtë ngöntak lupmerre könöök memaap. Ën Anutuun tan memaanta tapël memaap.

¹⁶ Ma ar namp lupmerök këm ngön ngolöpöök Anutuun yowe yemaan omën ngolöp weëre kosang pöt naön nim ngönte pangk kat nawiin eëpna pipop tol ëak kat wiak kaamök ëak, “Yaap,” apën? Pël naëpan.

¹⁷ Ni yaap Anutuun yowe mamëëtak omën ngolöp pöp taë nemowaspan.

¹⁸ Ne ar pourö il nuwesak këm ngön ngolöpöök ngön yaaup yak Anutuun yowe yemak.

¹⁹ Pël yeëetak ingre mor sauröaring yaya yamëëautak nem kentöök ngön kopët omnaröa kat wiipnaatepar amëak kön yawi. Këm ngön ngolöp selap omnaröa pangk kat nawiin eëpna pöt amaaten kaaö.

²⁰ Karurö, ngönöt kat wiak wël yaataan rungaaröa ök eëngan. Utpet yaaö pötönökëër öngaaröa ök köpël eëë. Pël ëak ngönöt kat wiak wël yaaö pötaan kaöaröa ök ompyaö wesak eëë.

²¹ Ngönën ngön nent epël wia.

“Ne omën eporöen omën naröa ngön maimatëere omën maimaröa këm ngönötë ök maan

pit nem ngönte kat nawiin eëpnaat, Aköpök pël ya.”

²² Pötaanök tiar kön wiin Anutuuk këm ngön ngolöpötë ngön yaaut ngönën kat wiauröaan won ngönën köpëlörö pim weëre kosangöön pet elmëën itaampënëak kön wia. Ën kangiiir Anutuun ngönte tekeri wesak ök yaaut ngönën köpëlöröaan won kat wiauröaan Anutuun songönte tekeri wasën itaampënëak kön wia.

²³ Pötaanök ar ingre mor saö pourö wa top ëak këm ngön ngolöpötë ngön aim wëën ngolöp ngönën kat yawiuröere köpëlörö ilëak itenak pöt arën kön wiin kaökaö yaë pël wasëpnaat.

²⁴ Ën ar ingre mor saö pourö Anutuun ngönte tekeri wesak ök aim wëën ngönën köpëlöp ma ngolöp kat yawiiaup ilëak kat wiak pöt arim yaauten itenak pim saunatön kön wiipnaat. Pim tekeri wesak yaan kat wiipna pötök pim utpet yaaut kom eën

²⁵ pim lupmeri omnant wiewëa pöt tekeri sëën itenak rar rë wesirak Anutuun yaya mëak epël niapnaat. “Yaap Anutu arim tekrak wë,” pël niapnaat.

Ngönëëën wa top yaautë ompyaö wesak eëpa

²⁶ Karurö, ne tol niam? Arim Anutuun yaya manëak wa top eëñëëtë nampök tan nent apnaat, nampök wetete ngön apnaat, nampök Anutuun ngön ngolöp mena nent apnaat, nampök këm ngön ngolöp naöök apnaat, nampök këm ngön ngolöp pöt kaip tiipnaat. Pipot pout yaëën ingre mor saurö kaamök elmëëp.

²⁷ Këm ngön ngolöpötë anëak pöt pouröak anganok kopët naar ma naar namp pöröak

kopët pöppöp yaan nampök songönöt kaip tiak ök niap.

²⁸ En omèn kaip tiipnaap won èen pöt këm ngön ngolöpötè anè pörö ingre mor sauröa wa toptak anganok. Namp pi pël apënëak pöt pëntak Anutuun map.

²⁹ En Anutuu ngönte tekeri wesak anèak pöt omèn naar ma naar namp aan muntarö ngön pöt kat wiak kom èeè.

³⁰ Namp pi wel aisëaan Anutuuk ngön nent apënëak kön weswes elmèen wal è apënëak yaèen pöt wet réak tauèè ngön yaaup leng èèp.

³¹ Ar pourö Anutuu ngönte pangk tekeri wesak anèet. Pël yeem pöppöp aan kat wiak nener lup kosang wasënëet.

³² Omèn Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaö pörö pitèm ngön apna pötön ngarangk èeè ök apèn ma won pöt kön wiip.

³³ Pöt Anutu pi tiar omnant irikor èèpenaaten kaaö, mayaap öpenaaten kent yaaup pötaanök.

Ka nantè Anutuu omnaröa wa topötè yaaul

³⁴ ar ngönènèen wa top yeem öngöröak ngön angan. Moses pim ngön kosangtak öngörö ompöröa ikanök öpèn pël wia.

³⁵ Öngörö, arök wa topötè ngön anè pöt èöaringèt. Pötaanök ar ngön nantè songönöt èwat sënëak pöt arim kaatè ompöröen pèl maan ök niap.

³⁶ Elei, Korin omnarö ar kön wiin arimtokèer omèn muntarö il wesak Anutuu ngönte èwat panè wè. Ar kön wiin Anutuu ngönte wet réak arim naè oröön ök aimaurö ma? Ma arimtokèer kat wiaurö ma? Pël won.

³⁷ Arim naëaan namp pi pintèn kön wiin, “Ne Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup,” ma “Ne ngönènè weëre kosang nant Pulöökè naëaan waup,” pël èèpna pipop pi nem ngön retèng yeè epèten Aköpè ngön kosangèt pël wasèp.

³⁸ Namp ngön epèt kat wiak yaap newasèn èèpna pipopön, “Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup,” pël nemangan.

³⁹ Pötaanök, karurö, ar Anutuu ngönte tekeri wesak anèëtaan weè ngentieè. Pël èak këm ngön ngolöpötè yaaut kan wariingan.

⁴⁰ Ar ngönènèen wa top yaaüt omnant irikor èènganèp ompyaö wesak èeè.

15

Kristo wel wiak wal èa

¹ Karurö, nem Kristoè ngön ompyaut ök niaan ar kat wiak wak wè pipèt kaalak ngolöp wës nimpaan.

² Ngön ompyaö pipèt ök niaan wak pötakèl wèen pöt Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. Om pas kön wi kosang wesan talte pël naalniin èèpèn.

³ Omèn kaöet Anutuuk neen neaan kat wiaknook arèn ngès réak ökniiaut. Pöt epèt. Ngönèntak Kristo pi tiarim saunatèen wel wiipënëak èa pël èaup.

⁴ Pël èak ngönèntak èèpënëak èa pël yang kel weerèn kèt nentepar nent won sèen kaalak wal èaup.

⁵ Pël èak wet réak Pitaan èö pet elmèak ènèmak pim ru 12 pöröen èö pet elmèa.

⁶ Pörekaan pim ru kësang pan 500 pörö wa top èak wèen èö pet elmèa. Omèn pörö narö wel wiin kësang om öp wè.

⁷ Pörekaan Sems èö pet elmèak ngön yaaö omèn pouröen èö pet elmèa.

⁸ Pël èaupök ènèmak ne runga kar yawil pöpè ök utpet yaaupön èö pet elnèaut.

⁹ Ne ngön yaaö omèn nem karuröa ök won, utpetap. Ne Anutuu ingre mor saurö mènak utpet weseimaup yak ngön yaaö yapinte nenèanganè salèp.

¹⁰ Anutuuk komre kolap elnèak pim ngön yaaö omèn wes neulèen wè. Pim komre kolap pöt nem naè mos naèn èaut. Nook ngön yaaö muntarö il wesak ya kaö mèneimaut. Pöt nem weëre kosangöök won, Anutuu komre kolap elnèa pötak mèneimaut.

¹¹ Nook ma pitök ngönièn ök niian pöt kotte. Kaöet pöt ngönèn kopètèten ten pouröak ök niaan kat wiak kosang wesan.

Wel wiaurö weletakaan wal èèpenaat

¹² Tenök, “Kristo weletakaan wal èaup,” ngönèntak pël ök niaan tol èènak arim naëaan naröak, “Wel wiaurö weletakaan wal naèpan,” pël aim?

¹³ “Wel wiaurö weletakaan wal naèpan,” arim ngön pöt yaap pöt, “Kristo weletakaan wal naèn èa,” pël apa.

¹⁴ Kristo weletakaan wal naèn èanéen tenim ngönèn ök yeniautre arim piin kön wi kosang yewesaut kè naèn èan tapön.

¹⁵ Pël èak pöt pèen won. Ten Anutuun epèl niiaut. “Pi Kristo weletakaan wal è ulmèaup,” pël niiaut. Wel wiaurö wal yaaut wi naön èanéen Anutuuk tol èak Kristo wal è ulmèan tapön. Pël èen tenim ngön yeniak epötön kön wiin, “Pit Anutuu ngèsèl wesak kaar yaaurö,” pël èan tapön.

¹⁶ Tiar, “Wel wiaurö weletakaan wal naèpan,” ngön pël yeèan talte Kristoonta, “Weletakaan wal naènèp,” pël apen.

¹⁷ Kristo wal naèn èanéen arim kön wi kosang yewesaut mos sèen utpetatè öngpök wèan tapön.

¹⁸ Pël èen omèn Kristoon kön wi kosang wesak wel wiaurö kö san tapön.

¹⁹ Tiar Kristoon kön kosang wiak pim ompyaö elniipnaaten kor wèen yangerakè wèwè eptakökèer kaamök elnianèen omèn muntaröak tiarèn, “Kaökaurö,” pël wesak yangerakè yaköm yaaut il wesak yaköm kaö pan elnian tapön.

²⁰Pël won. Kristo pi yaap wel wiak kaalak wal éaup. Pi wet réak wal éên pim pël éauten tiar kôn wiin omên wel yawia eporô Anutuuk tapël weletakaan wal é niulëepnaat.

²¹Pöt epël. Omên kopëtap Atam puuk wel yawia pöt ngës rê nina. Tapël omên kopëtap Kristo puuk weletakaan wal yaaut ngës rê nina.

²²Pöt epël. Tiar Atamë éarô pötaanök pim éaul pourô wel yawi. Tapël Kristooring yal menak wë pötaanök Anutuuk weletakaan wal é niulëepën sa.

²³Tiar yaap wal éepenëak éa pöl éepenaat. Kristo pi wet réak wal éa. Pël éên énem pim oröopnaatak pimëên sa pöröeta wal éepenaat.

²⁴Pël éên omên pout won sëpnaat. Akun pötak pi yangerakë ngarangkre omên kaö yapinringörö kö mowesak Setenë weëre kosangringörö tapël elmëak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu pim Pepap kaalak mampnaat.

²⁵Peene pöt kaö sak wë pim yaat mëneim wë énemak pim kööre tokörö il mowesak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu mampnaat.

²⁶Kristo pi utpetat il wesak énem wel yawiauteta il wesak won mowasëpnaat.

²⁷Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk moulmëên Kristook omnant pout il wesak kaö sak wë,” pël wia. “Omnant pout” ngön pöten tiar kôn wiin Anutuuk pimëntta pötring öpnaat pël newasën éa. Pöt Anutu tapöpök Kristo omnant pipotë kaö sak öpenëak moulmëa pötaanök.

²⁸Pep pi omënerë omnant pout Kristoë ikanöök moulmë pet irën Ruup Pep pim kaö wes moulmëa pöpë ikanöököl wëên Anutuuk tiar pouröa kaö sak öpnaat.

²⁹Omên wel wiaurö kaamök elmëëpënëak i yamë pörö pitën tolël kôn wiipen? Omên wel wiaurö weletakaan wal naën éëpën talte oröpmorëên omên narö pit kaamök elmëëpënaan i mëëpën?

³⁰Ën omnarö kët ël epotë utpet elniak këemre këlangönë rangk yanuulë pöten tolël kôn wiipen? Wel wiaurö weletakaan wal naën éëpën talte ten wal éepenaata ngönte ök yaan omên naröak pël naalniin éëpën.

³¹Kët poutë ne, “Omnaröak nem Anutuun yak ya yamëngk pötaan nempën ma won?” pël kôn yawi. Ngön pipët ne tiarim Aköp Yesu Kristook yal menak wë arim wëwëatön ya ërëpërëp yaë pötaan pil yeniak.

³²Wel wiaurö weletakaan wal naën éëpën talte nem Epesas kak wakaimautak wal éepenaata ngönte ök yaan omnarö kent ngaaröa ök utpet elnëauta kangut naön éëm. Wel wiaurö weletakaan wal naën éëpën talte omnaröa ya pöl éëpen. Pit epël ya. “Ëlpamök wel wiipenaatak peenëer këëre imën nëmpa.”

³³Nant kaar niapanok. Ar utpet yaauröaring öné pöt pitök arim wëwëet utpet niwasëpnaat.

³⁴Kön irikor pipot sëp wesak kônöt wotpil wesak wëë. Utpetat éëngan. Ar kat wieë. Arim naëaan narö Anutuun köpël wë énem naën yeëan. Pötaanök ar kat wiak ëö sënëak yeniak.

Möönre koröp maimaö wak weletakaan wal éëpënaat

³⁵Naröak epël an koröp. “Wel wiaurö tol ëak weletakaan wal éëpën? Pit möönre koröp ke tolëëlöt wak wal éëpën?”

³⁶Ar pël aan pöt epël niamaat. Ngön pipët ngönën köpëlöröa ngönte. Ar omnant ngëntën mout söp ë yesën réngapöt yaarö.

³⁷Arim omnant öpöt yangënt pöt möönre ëp énem orööpna pöt nangëntën, lëlëpöt pëen yangënt, korupaëere omên muntat.

³⁸Anutu pim kônöök lëlëp ke nentere nent pötë elmëên neenem möönre koröpöt yaarö.

³⁹Wëwëetaring wëaurö tapël wiaan möönre koröpöt ke kopët naö won. Omnaröa möönre koröpö naö, imënröa möönre koröpö naö, intöröaö naö, pisöröaö naö, pël wë.

⁴⁰Kutömweri wëauröere yangerak wëaurö tapël wë. Kutömweri wëauröa ë rangiat nant, ën yangerak wëauröaat nant.

⁴¹Këtëpë éwaat maim, ngoonöpëëteta maim, ariatë éwaatta maim. Ën ari pöt kom ëak neenem éwa ke nentere nent wia.

⁴²Weletakaan wal yaauteta tapël wia. Möönre koröp yang kel yewer epö maimaö, utpet sëpnaö. Ën möönre koröp kaalak wal éëpna pö maimaö, utpet naëpanëö.

⁴³Möönre koröp yang kel yewer pö weëre kosang won sak utpet sëên yang kel yewer. Ën weletakaan wal éëpna pö ompyau, weëre kosangring wal éëpnaö.

⁴⁴Möönre koröp yang kel yewer pö yangerakëö. Weletakaan wal éëpna pö kutömweriö. Yangerakë möönre koröpö wia pöl kutömweriööta wia.

⁴⁵Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Atam, wet réak oröaup, pi yangerakë wëwëetaringëp.” Ën Atam muntap énem oröaup, Kristo pöp, pi Pulööringëp yak wëwëeta pep sak wë.

⁴⁶Pël éaup Pulöökë wëwëet wet réak naaröön. Yang eprekë wëwëetakëer wet réak oröön Pulöökë wëwëet énem yarë.

⁴⁷Atam wet réak oröaup, yangerakaanëp, Anutuuk yangetak ket éaup. Ën Atam énem oröaup Kristo pöp kutömweriaanëp.

⁴⁸Yangerakë omên pourö Atam Anutuuk yangetak ket éaupë ökörö. Ën omên kutömweri wëwëet öpenarö kutömweriaanëp Kristo pim ök öpenarö.

49 Tiarim möönre koröpö omën yangetak ket éaup pimöökê ök wê tapêl ênëmak tiarim möönre koröpö omën kutömweriaanêp pimöökê ök ôpenaarö.

50 Karurö, ngön epêt niamaan kat wieê. Tiarim yang koröp epöök Anutuu kak nasëngan. Ma söpre tetring epöök kosang wieëaut pep nasëngan.

51 Kat wieê. Ne ngön ëlëep epêt tekeri wasak niamaan. Tiar omën pourö wel nawiin-gan. Narö ôp wëen Anutuuk teëntom möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat.

52 Ênëmak akun pet irëpna pötak ensel nampök kuup mëngkên it mësak yengaul pöta ök teëntom pan möönre koröp ngolöpö ôpenaat. Kuup yamëngkên omën wel wiaurö weletakaan söp won wal yaëen ôp wëaurö tiar möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat.

53 Tiarim möönre koröp söp yaaö epöök ngolöp sak söp naën ëëpnaat. Ma weletaan yaö ëa epöök ngolöp sak wëwë kosangët ôpnaat.

54 Yaap, tiarim möönre koröp söp yaaö epöök ngolöp sak söp naën ëëre weletaan yaö ëa epöök ngolöp sak wëwë kosangët epêl wia pöt kê rapnaat.

“Anutuuk wel pöt ngep ëen won sa.”

55 “Wel pöta weëre kosangët tarêk?

Wel pöta ngaat tarêk? Won.”

56 Ngön kosangöt wa olaan saun pöt weëre kosang yeö. Pêl ëak pötak nga elniin wel yokoir.

57 Anutu pi tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangtak kaamök elniin wel pöt il yemowas pötaan yowe mepa.

58 Pötaanök, nem kar panëêr, ar taintaë wasak taueë. Ar Aköp Yesu pimëen yak ya yamëngk epot mos naëpanëët pêl weseë kêt ël epotë kosang wasak pim yaat mëneim ön.

16

Yerusalem kak ingre mor sauröaan mon wa top ëëpënëak mëëa

1 Ar Anutuu omën Yutia yangerak wëauröaan monat kopëta wasënëak pöt nem Kalesia yangerak omën ingre mor sauröen ök mëëan pöl ëëë.

2 Ar Anutuuk kaamök elniin ya mënak neenem mon koirënë pötëaan nant kom ëak Sante poutë wa top wes wieim ön. Ne waisën wa top wasënëëtaan ya kaö mëngkanëën.

3 Pêl ëen ne wais oröön omën arim monat wak sêpënëak ulmëënë pörö Yerusalem ngönënë kaöaröaan wetete pepat menak wes mëen monatring wak sêpnaat.

4 Ên monat kaö ëen pöt neering ten pourö sënaat.

Pool pi Korin omnaröa naë sêpënëak mëëa

5 Ne Masetonia yangerakêl sumëak kön yawi. Pötaanök pöl sakök arim naë waisumaat.

6 Pêl ëak akun kot nent arim naë ömaat. Ma wëen kopi akunet pet irëpën koröp. Pêl ëen arök kaamök elnëak kan naö koir nangkên pöt nal sumaat.

7 Ne akun eptak om itningënal el wesak sëen pangk naëpan. Pötaanök Aköpön kat wiin pangk aan pöt akun wali arring ömëak kent kön yawi.

8 Peene pöt ne Epesas kak om wëen Pentikos akunet won sëen sumaat.

9 Pöt omnarö selap ngönënëen kööre tok yaalnëetak ya kaö mëngkên këët orööpënëak Aköpök ngönënë kanö ngolöp wes nangkên wê pötaanök.

10 Timoti nem yeë pöl Aköpë yaat yamëngkaup. Pötaanök pi waisën pöt ya kê sêpnaan sant elmëen.

11 Piin kön wiin irepan. Neere kar narö piin kor wê. Pötaanök ngarangk ompyaö elmëak kan naö koir mangkên waisëp.

12 Tiarim karip Apolos pöp pi kar naröaring arim ngësë waisëpënëak ke urak maan pangk kengkên nasën yaë. Peene won, ênëmak mop naö oröön pöt yok pangk waisëpnaat.

Ngön mëët

13 Ar arimtën ngarangk këëkë ëeimeë kön wi kosang yewesautak taë weë. Pêl ëëë lupöt kosang wesak weëre kosangring weë.

14 Pêl ëëë arim omnant pout ëënëen lup santetaring ëëë.

15 Ar ëwat wê. Stepanasre pim kaatakörö Krik yangerak wet rëak Kristoon kön wi kosang wesak weë ngentiak Anutuu omnarö kaamök elnieim wê.

16 Karurö, ne kosang wesak epêl niamaan. Omën ke pilöröre munt narö kaamök elniak ya mëneim wê piporöen itaangkên arim wotöökörö pêl ëëp.

17 Ne arim naë won pötaan ya utpetaring wëen Stepanasre Potunetasre Akaikas-ringörö pitök arim kangiiir waisën ya ërëpëpëp yeë.

18 Pit ne ya kê newasën wê. Pötaanök arta kat wiak ya kê sënëët. Omën ke pilöröen kön wiin ompyaö sêp.

19 Ingre mor saö Esia yangerak wëaurö pitök yowe yenia. Ên Akuilaare öngöp Prisi-laare ingre mor saö piarpim kaatak wa top yaauro pitta Aköpëen yak yowe pan yenia.

20 Tiarim kar pourö yowe yenia. Ar neneren lup santak yowe mëak mor meneë.

21 Epêt Pool nemtok nem yowe yeniak epêt nemtë moresök retëng yeë.

22 Namp Aköpön lup sant naalmëen ëëpna pöp pi kô sêpnaap. Aköp Yesu, ni wais.

23 Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

²⁴Tiar Yesu Kristook yal menak wë pötaan
ar pouröen lup sant yaalni. Yaap.
[Yok pi tapët.
Ne Pool.]

2 Korin

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 26 pöta ök won sêen Poolök pep epwer Korin kakê ingre morörö retêng ë mena. Pi wet réak Masetonia yangerakaan pep newer Korin omnaröaan retêng ëak wes mëen oröön Taitas Korin kakaan pim naë së koirak pitëm naëaan narö lup kaip tiak wëen naröak piin, “Ngön yaaö omën yaapöp won,” pël ëa pot ök maan Poolök kat wiak epët retêng ëa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës réaut 1:1-11

Poolre Korin ingre moröröa ngönte 1:12-7:16

Yutia ingre moröröaan kaamök elmëépna ngönte 8:1-9:15

Poolök pim ya mënauta ngönte ök ëa 10:1-13:10

Ngön mëët 13:11-13

¹ O Anutuu ingre mor saö Korin kak wëauröere Krik yangerak wëaurö, ne Pool Anutu pimtë këmtak Yesu Kristoë ngön yaaö omnamp ne tiarim karip Timoti piiring wë pep epwer retêng ë yangingk.

² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yowe mëäa

³ Tiar Anutu tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepapön yaya mepa. Tiar kön wiin pi sant yaauta pepap, tiarim Anutu wiap yaalniuaap pël yaë.

⁴ Pël yeë këemre këlangön nentere nent tiarim naë yaaröön wiap yanuwesauap. Pël ëen Anutuu wiap yanuwes pöl omën narö këemre këlangön nentere nent yeön pöt tiarök pim wiap yanuwes pötaring pangk kaamök elmëëpenaat.

⁵ Yaap, Kristoë këemre këlangön kat wieima pöl tiarta këemre këlangön kësang kat yawi. Pöta ök tiar Kristook yal menak wëen pi wiap kësang nuweseim wë. Pötaanök Anutuun yaya mepa.

⁶ Tenim këemre këlangön kat yawi pöt, ar wiap nuwasën Anutuuk utpetetakaan kama niöpënëak pël yeë. Ën Anutuuk ten wiap yanuwes pöt, ar wiap nuwasënëak pël yaalni. Ar ya wiaptaring tenim këemre këlangön kat yawi tapët kat yawiin Anutuuk wiap nuwasën önëët.

⁷ Tenim ar ompyaö ëënëak kön kosang wian pöt këlok nasën. Pöt ten kön wiin tenim këlangön kat yawi pöl arta kat yawi pël yaë pötaanök. Tapël Anutuuk ten wiap yanuwes pöl arta wiap nuwasëpnaat.

⁸ Karurö, ne tenim këlangön kat wia pöta ngönte ök niamaan kat wieë. Ne ar tenim

Esia yangerak këlangön kat wia pöten ëwat sënëak kent ëen ök yeniak. Ten pörek së wëen këemre këlangön kësang tenim naë oröak ngep elnia. Pël ëen ten kön wiin ompyaö sëna kanö won ëen, “Wel wiinaat,” pël ya ngës kön wiaut.

⁹ Yaap, pan ten wel wiinëak yeë pël we-saut. Pël ëautak këemre këlangön pöt om pas orö naniirëen. Tenimtë weëre kosangötön kön wiin iraan Anutu wel wiaurö wal ë yaulmëaup piin kön wi kosang wasënëak omën pöt tenim naë orö nirëaut.

¹⁰ Omën utpet panë nant tenim naë oröön wel wiinëak ëaö pötëaan Anutuuk kama ent ë niulëa. Wë ënëmak kaalak utpetetakaan ent ë niuleim öpnaap. Ten piin kön kosang elaan pi kaalak ent ë niulëëpnaap.

¹¹ Pötaanök ar ten kaamök ëak Anutuun kimang maë. Pël ëen Anutu pi omën selap arim kimang pöt kat wiak kangut ninak ten ompyaö elniupnaan. Pël yaëen ar pim ten kaamök yaalni pöten Anutuun yoöre ërëp manëët.

Pool pi Korin omnaröen kaar nemaan

¹² Ten tenimtëen kön ompyaö yawi pöt eptaanök. Omën ngönën kat nawiinöröa naë tenim elmëeima pöt, tenim lupöt wiap nasën këlam wëen Anutuuk kaamök elniin wotpil wesak elmëeima. Ën arim naë elnieima pöt pitëm naë elmëeima ut il wesak elnieima. Tenim ar pouröa naë elnieima pöt yangerakë ëwatöttring won, Anutuuk komre kolap elniin pël elnieima.

¹³⁻¹⁴ Ten ngön öngpököt retêng ë nangingkën. Arim sangk kelak ëwat sënëët pëen retêng ë yangingk. Peene pöt, ar pöten om kot nent ëwat sak wë. Nem könöök këëkë ëwat sënëak kent yaë. Ar pël ëënë pöt Aköp Yesu pim akun kaöaöök ten arim ëwat önëëtaan kön ompyaö yawiin ar kangiir tenim kaamök yaalni pötaan kön ompyaö wiinëët.

¹⁵⁻¹⁶ Yaap, ne arën kön wiin tenimëen kön ompyaö yawi pël yaë. Pötaanök akun nentepar arim naë waisën pouteparëen ar ya kë sënëak ëaut. Pël ëëma pöt, nem könöök Masetonia yangerakë waisumaatak arim naë wais wë olëak Masetonia eprek waisumëak kön wiaut. Pël ëak eprek wë olëak kaalak arim naë wais wëen ar kaamök elnëak wes nemëen Yutia yangerakë sumëak kön wiaut.

¹⁷ Pël kön wiautak arim naë newaisën ëaut. Pël ëaö pötaanök ar neen kön wiin, “Kön selap yaaup,” pël yaë ma? Ma kön wiin ne omnant ëëmëak kopëta wesak yang omnaröa ë yeë pöl, “Pël naëngan,” wesëë “Yok, pël ëëmaap,” kaar ya pël yaë ma? Won pël naën yaaup.

¹⁸ Anutu pi yaap yaaup pöt kön wiinëët. Tapël ne arën niamëak kön selap akun

tapëtakëer mak ma won poutepar neniaan éaut.

¹⁹⁻²⁰ Pöta songönte epël. Anutuu Ruup, Yesu Kristo pim ngönte ten Sailasre Timoti epaarök ök niiaut. Yesu Kristoë ngön nent éak kaip tiak nent naën éaut. Won, tenök Anutuu omnant éepënëak ya pöt Kristook yaë, pël ök niiaut. Pël niaan ké yaarö. Yesu Kristo pim pël yaaö pötaan tiarök piin, “Pim ngön kosang niwasa pöt yaap,” pël weseé Anutuun yaya maim wë.

²¹ Anutu pimtök ten arring Kristoë naë kosang wes niulëak pim yaat mëmpunëak yenia.

²² Pimënt tapöpök tiar pimtëen yaö nuwesak, “Anutuu Pulö tiar nina pöl pim ompyaö niwas pet irëpënëak kup niwia pöt ké orööpnaat,” pël wasëpenëak Ngëengk Pulö wes mëen tiarim lupötë ilëak wë.

Pool pi Korin kakë teënt nasën éauta songönte ök mëëa

²³ Nem arim naë waisumëak ök niia pöt ne kaar neniaan éaut. Anutu pi nem nian pipët yaap pöt éwat wë. Pi nem arim naë newaisën éa pöta songönte éwat wë. Ne Korin kakë waisanëen arën nga niaan ya këlängön éan tapön. Pël éënganëak newaisën éaut.

²⁴ Nem pël yeniaak pöt, arim kön wi kosang wasënë kanö nem nga niama pö pël kön wininëen kaaö. Yaap, ten kön wiin ar kosang wë Anutuun kön wi kosang yewas. Pël éaap om ar ya ké sënëek yak kaamök elniak ya yamëngk.

2

¹ Ne kaalak wais ya këlängön koir naningkan pël kön kosang wiaut.

² Nook ya këlängön koir nimpaatëp talöröak ya ké newasëpën? Won. Nook ya këlängön koir nimpa pötaan tol éak ar ya këlängönring wë ne ya ké newasën? Pangk pël naëngan.

³ Pël éënë pötaanök ne arim naë waisën ya ké newasënë salöröak ya këlängön koir nanganëak pepewer retëng ë ninaut. Pöt ne tiarimtën epël kön kosang wiaut pötaanök. Nem ya ké suma pötak arta ya ké sënëet.

⁴ Pël éënëetak nem pep retëng ë ninautak ne arimëen ya këlängön éën ing aimeëak ar ya këlängön niwasumëak naën, nem arimëen lup sant kaö pan yaalni pöt éwat sënëak retëng ë ninaut.

Omën utpet éaupë saunet won wasëpënëak mëëa

⁵ Omën pim utpet éautaan ya këlängön kön wian pöp nemënt won, arta ya këlängön koir ninaup. Ne pimëen nga panë naalmëëngön. Pi ar pourö won, narökëer ya këlängön koir ninaup.

⁶ Pim utpet éaö pöt, ne kat wiin omën selap arök kangit pet iran. Pël éën ne kön wiin pet yair. Pötaanök kangit kaalak mangkanok

⁷ yakömring wë sasa utpet éëpanëen pim saunet won mowesak wa wiap mowesë.

⁸ Pël elmëak arim piin lup sant yaalmë pöt sëp newasën om wia pöt pet elmëen pi pöten éwat sëpënëak ke urak yeniaak.

⁹ Nem ngönte retëng ë ninaö pöta songönte eptaanök. Nem ngönöt pout ngaarëk yeö ma won pöta songönte war wasumëak morök elniaut.

¹⁰ Ar omën namp utpet éën pim saunet won yemowasën pöt neenta tapël éëmaap. Én omën namp utpet éën nook saunet won yemowas pöt arta ompyaö önëet Kristoë éöetak pël yaë.

¹¹ Pötaanök Setenök tiar utpet elniipënëak kön wieim wë pöten tiar éngk ma e newasën wë. Pötaanök pi tiar ökök elniak il niwaspanëen, “Omën pöpë saunet won mowasëpa,” ne kaalak ök yeniaak.

Pool pi Taitasëen ya ngës kaö éa

¹² Ne kaalak nem Masetonia yangerakë waisumëak éa ngön ngës réa pöta kaut yal menak ök niamaan kat wieë. Nem Kristoë ngön ompyaut ök amëak Troas kak sé oröan akun pötak ne itaangkën Aköpök pël éëmëak kanö tekeri wes yenangkën omën kësang kat wia.

¹³ Pël éautak ne itaangkën nem karip Taitas arim naëaan newaisën éën ya ngës kaö éën pi koirumëak pit sëp wesak Masetonia yangerakë waisaut.

Kristook pim weëre kosangët tekeri yewas

¹⁴ Wais wë Taitas koirak puuk arim ompyaö yaauta ngönte ök yenëa. Pötaanök érepërëp éak Anutuun yoöre érep yemak. Ten Kristook yal menak wëen omën pim il niwasën inëen yaalmëaurö tenim naë Anutuuk pim weëre kosangët tekeri yewas. Pël yaëen ten wes nimëen pim ngönte ulöl wasën omnarö éwat yesën pöten kön wiin misëng kamp ompyauta ök yaë.

¹⁵ Yaap, tenim ngönën ya yamëngk pöt Anutuuk itanak tenën kön wiin misëng kamp ompyauta ök éën tenim Kristoëen yak ya yamëngk pöten kön wiin ompyaö yaë. Tenök Kristoë ngönte ök maan wak wëen Anutuuk utpetetakaan kama yeö pöröre kat wiak kasëng menak kö sëpna pöröa naë ngönën ya yamëngk pöten Anutuuk kön wiin ompyaö yaë.

¹⁶ Kö yesauta kanöököl wëaö pörö pit tenim Kristoë ngönte ök yak pöten kön wiin wel yawiauta kampööké ök éën kasëng menak kö sëpnaarö. Én wëwëeta kanöököl wëaö pörö pit pöten kön wiin misëng kamp ompyautë ök éën wak wëwëetak öpnaarö.

Talëpök ya epët pangk ëëpën? Omën namp pimtök mëngkën pangk naëpan.

¹⁷ Ya epët omën narö mon öpënëak köntak Kristoë ngönte ök ya. Ten pöröa ök won. Anutuuk pim yaatak niulëën wotpil wesak pim ëöetak Kristoë naë rë olëak wë pim ngönte ök yaauro.

3

Sulöp ngolöpta ya omnarö

¹ Nem Anutuuk ten pim yaatak niulëën pim ëöetak wotpil wesak pim ngönte ök yaauro pël yeniak pöten ar kön wiin tenintok tenimtën ping wesak yak pël yewas ma? Ten pöt won. Omën kaar arim naë wë piporö ar pitëm yaat ompyaut pël wasënëak pepat omën muntaröa naëaan wak yewais. Pitëm sèpnaatak arta pep ke tapöt pit omën muntarö mangkën pitta tapël pitën kön wiin ompyaö sèpënëak pitëmëen retëng ëënëak pit kent yaauro. Ten pël naëngan.

² Ar tapöröak tenim lupötë wë tenim wetete pep retëng ëauweri ökörö. Omnarö arim wëwë ompyaut itaangkën pötak tenim ya arim naë yamëngk pöta songönte tekeri wasën ompyaö pël wasèpnaat.

³ Tenök arim naë ya yamëngkën Kristoë pepewer pël saurö pöta songönte yoolök wia. Pöt i retëng yaë pötaring naën, Anutu wëwëetaringëp pim Pulöök retëng ëaut. Pöt kël welingweri won, omën lupmeri.

⁴ Kristook kaamök elniin ten arimëen Anutuun kön kosang yawi pötaan pil yeniak.

⁵ Ya epët mëmpunëak tenim weëre kosangtak naën. Tenimtok yok pangk ëënaat pël newasngan. Won, Anutuuk weëre kosang ningkën yeë.

⁶ Anutu pimënt tapöpök ten pim sulöp ngolöpta ngönte ök anëak weëre kosang nin-aut. Sulöp ngolöp pöt omnaröak retëng ëaut won, Anutuu Pulöök ök yenia pipët. Moses pim ngön kosang retëng ëa pötak elniin kö sèpenëak ëauröak Pulöök wëwë ngolöpët koir yaningk.

⁷ Anutuuk ngön kosangöt kël wësapöök retëng il Moses mena. Pël ëa akun pötak Anutu pim ëwaö omnantëëre Moses pim këëre wot kantik elmëa. Pël ëën ënëmak ëwa pö wiap yesën Israel omnarö Mosesë këëre wot kanten itaangkën it sosor elmëa. Ngön kosang kö yesautaring pöt Anutu pim ëwaöoring oröa.

⁸ Ën ëwa peene Pulöök omnarö ompyaö yaalni eptak yaarö epö kaö panëö.

⁹ Mosesë ngön kosang omnarö kö sèpenëak ëa pöt ëwaöoring oröa. Ën Anutuuk omnarö wotpil niwasën wëwëetaring öpenëak ya pöt ëwa kaö panëöoring yaarö.

¹⁰ Yaap, Moses pim ngön kosang pöt tiar ngaan kön wiin ëwaat pël ëa pöten peene kön wiin ëwa wonte pël yaë. Pöt epël. Pulöök

tiar ompyaö yaalni epö ëwa kaö panëö ngön kosangta ëwaö il yewas.

¹¹ Moses pim ngön kosang kö sa pöt ëwaöoring oröa. Pötaanök omën ompyaö kosang wiaapnaat Pulöök yaalni epta ëwaö kaö panëö.

¹² Ten omën ompyaö pipot kosang wiaapnaat pël kön kosang wieë Anutu pim ëwa tekeri wasèpna pöön kor wë. Pötaanök weë ngentiak pim ngönte tekeri yewas.

¹³ Pël yeem ten Mosesë ök naën yaauro. Pi Israel omnarö ëwa pim këëre wot kantik wieëa pö kö yesën itaampanëak pöë koröpöök kör koëaup.

¹⁴ Ten tekeri wesak yaketak pitëm lupöt kosang sak wëen yak kön nawiin yaauro. Pöt epël. Ngaanaan wais peene wë eptak pit Mosesë ngön kosangöt sangk yekelem pitëm lupöt kör koëak wë pötaan kön nawiin yaauro. Omën namp Kristook yal ëëpna pötaar Anutuuk kör pöt wilën ëwat sèpnaat.

¹⁵ Yaap, peeneata pit akun poutë Mosesë ngön kosangöt sangk kelën kat yawia pötë pitëm könre lupöt kör koëen kön nawiin yaauro.

¹⁶ Pël yaauro pitëkaan namp lup kaip tiak Aköpë naë rë olaan pöt puuk kör pöt wilën kön tektek sèpnaat.

¹⁷ Pöt tol ëënak? Aköp pi Anutuu Pulö. Aköpë Pul pö omën nampë lupmeri wëen pöt pi ngön kosangre omën muntatë iri naöpan. Pulöök kaamök elmëen ompyaö öpnaat.

¹⁸ Ën tiar pöt, omën nentak tiarim könre lupöt kör nokoëen wëen Aköpë ëwaö tiarëk elniin pim ëwa pö tiarim naë tekeri yes. Aköp pi Pul tapö. Pötaanök ëwa pim naëaan yewais pöök tiar ngolöp yanuwasën pim ök seim öpenaat.

4

Ngön yaaö omnarö pitëmëen kön wiin yang kaputë ök ëa

¹ Anutu pi ya ngës ëën pim sulöp ngolöpta ngönte ök anëak niulëën yak ten lup wiap naën, weë ngentiak ya yamëngk.

² Pël yeem utpetat yaëen omnaröak itaangkën ëö koirnganëak ëlëëp yaaö pöt kasëng menaut. Pël ëak Anutuu ngönte ngön kaarötring irikor ëak morök yaaö pöteta naën yaauro. Won, ten Anutuu ëöetak pim ngön këët yaan omën pourö pit neenem lupötë kom ëak pöt ompyaö pël yewas.

³ Pël yaëetak ngön ompyaö tenim ök ë yeë epot omën naröaan ëlëëp wia. Kö yesauta kanöököl yesa pöröaan ëlëëp wiaan kön nawiin ë yaë.

⁴ Ngön ompyaut kat wiak kosang newasën yaë piporö yang omp aköp Setenök pit ëwaat itaampanëak pitëm könre lupöt il mowaria. Ëwa pöt Kristo Anutuu ök panëëp pim ngön

ompyautakaan yewais. Ngön pötak Kristoë ëwaöön ök ya.

⁵ Ten ngön ompyaut ök yeem tenim ngön nant ök neniaan. Yesu Kristo puukëer Aköp, ën ten pöt om pimëen yak arim inëen yaaurö pël ök ni yeë.

⁶ Anutu pi ngaanëer songöntak koö olëak wiaan ëwa tëëpënëak maan pël ëaup. Pi tapöpök ten pim ëwaata songönte ewat sënëak niaan pim ëwaat tenim lupötë oröa. Pim ëwaöökë songönte epël. Ten Yesu Kristoon ityaangkem Anutuu ëwaöön ewat yes. Pötaanök ten arim inëen sak wë.

⁷ Anutuu ëwa ompyaö tenim lupötë wia pö weëre kosangring wiaatak ten pöt, weëre kosangring won, yang kaputë okörö. Pötaanök Anutuuk weëre kosang tenim naë won, pimtë naë wia pöt tekeri wasëpënëak pim ëwa ompyaö pö wiapre kor wëaurö tenim lupötë niwia.

⁸ Utpet ke nentere nent yaalniitak pötök panë utpet naniwasën yaë. Ten omnantëen kön selap yeëetak pötëen panë wesak naën yaaurö.

⁹ Kööre tok yaalniitak Anutu pi ten sëp naniwasën yaë. Yanimëngktak wel nawiin yaaurö.

¹⁰ Yesu pim këlangön kat wiak wel wia pöl ten akun ël epotë omnaröak elniin tenim koröpötë këlangön kat wiak wel wi ap yaaurö. Pöt këlangön pipot tenim naë yaaröön Yesu tenim koröpötë wë pöt tekeri sëen omnarö ityaangk.

¹¹ Pöt epël. Omnarö pit ten Yesuu omnarö pël niak mën wel niwiipënëak yaë. Pöt könöm pipot tenim naë yaaröön Yesu tenim koröp kö sëpna epotë wë pöt tekeri yes.

¹² Pöta songönte epël. Ten wel yawiautakël wë pötak ar wëwëetak wë.

¹³ Ngönëntak ngön nent epël wia. “Ne Aköpön kön wi kosang wesaup yak pim ngönte ök ëaut.” Pötakël tenta piin kön wi kosang yewesaurö yak pim ngönte ök yak.

¹⁴ Ten kön epël wesal yaaurö. Anutu Aköp Yesu weletakaan wal ë ulmëaup puuk tenta Yesuuk yal menak wëen wal ë niulëak aring pim naë niulëen öpenaarö. Pël yewas pötaanök ten kas köpël pim ngönte ök yak.

¹⁵ Yaap, tenim këlangön kat yawi pöt arimëen yakök yeë. Pël ëen omën kësang pan Anutuun kön wi kosang wasën pi ulöl wesak ompyaö elniin piin yaya maim wëen pim yapinte kaö panë sëpnaat.

¹⁶ Yesuuk yal menak wëen Anutuuk wal ë niulëen öpenaat pël kön wieë wiap naën Anutuu yaat wëë ngentiak yamëngk. Tenim koröpöt kö sëpënëak yaëetak lupöt Anutuuk kët ël epotë ngölöp niwasën ompyaö yes.

¹⁷ Yaap, tenim peene yangerak këlangön kat yawi epët kotte, pet irëpnaat. Pötak kaamök elniin wëwë ompyaö kosang wiaapnaat Anutuu naëaan önaat. Wëwë ompyaö

pöt puuk ulöl wes ningskën këlangön kat yawi kot epët il yewas.

¹⁸ Ten tol ëënak pël yeniak? Omën yoolök ityaangk epöt kö sëpnaat yak pötëel kön kosang nawiin. Omën ëlëëp wia pöt kosang wiaapnaat yak pötëel kön kosang yawi.

5

Ngön yaaö omnarö pit lup kosang sak wakaima

¹ Tenim wiap naën Anutuu yaat wëë ngentiak yamëngk pöta songön nent epël. Yang koröp wak yaamta ök epöök yaam wëen sak ilën Anutuuk koröp ngölöp omën moresring ket naënö ka ket ëak kutömweri ningskën pöök wëen kosang wiaapnaat.

² Ten yang koröp epööring wë koröp ngölöpö ningskën kutömweri önaataan ing aim wë.

³ Pël ëen tenim koröp epö sëp wesak koröp ngölöpö wak öna pötak tenim lupre könöt yool naöpan.

⁴ Peene pöt, ten yang koröp yaam epööring wë könömöt yeweem ing aim wë. Wel wiak koröp epö ent ë moolanaaten kön nawiin. Won, Anutuuk koröp ngölöpö ningskën wak ompyaö önaaten kön wia. Anutuuk pël elniak tenim koröp kö sëpna pöökë kanggiir ngölöpö ningskën wak piiring önaat.

⁵ Anutu pimënt kopëtapökëer omën ompyaö pöt tenimëen orö nireën öneak tenim lupre könöt ko ë wia. Pël ëak, “Anutu pim Pulö tiar nina pöl koröp ngölöp pim kup niwia pö yaap nimpnaat,” pël wasëpenëak Ngëëngk Pulö wes mëen tiarim lupötë ilëak wë.

⁶ Pötaanök ten lup kosang sak wë. Peene pöt, ten kön wiin yang koröp epööring wë Anutuu wëaurek piiring naön.

⁷ Won, peene omën ompyaö Anutuuk nimpna pöt ten itnaangkën wieë omën pipot önaat kön wi kosang wesak wë.

⁸ Pël ëë lup kosang sak wë tenim kentöök koröp epö ent ë olëak Aköpë wëaurek piiring öneak kent kön wia. Ten kön wiin pël ëëna pöt ompyaö pël yewas.

⁹ Pël ëaap yang koröp epööring önaat ma piiring öna pöt kaöet won, kotte. Kaöet pöt ten wëë yengentiin Aköpök itaangkën pangk ëëpnaat.

¹⁰ Nem yeniak pöta songönte epël. Wë ënëmak omën pourö Kristoë ngön ë pet yairaurek oröön yang koröpööring wë omnant eimaut, utpetere ompyaö pötë kangut neenemot nimpnaat.

Anuturing lup kopëtemer sak öpenaata ngönte

¹¹ Kristook tenim omën eimaut, utpetere ompyaö pötë kangut neenemot nimpna pöten kön wieë Aköpön kasinkasin yeë.

Pötaanök ten omnaröen maan pit, "Anutuu ngön pitëm ök yenia pöt yaap," pël wasëpënëak wë ngentieim wë. Pël yaëen Anutu tenim wotpil wesak kön wiire omnant ë pël yaaö pöt ewat wë. Ën tenim wotpil wesak wë pöt nem kentöök arta arim könötë ewat sënëak kön yawi.

12 Tenim pël yenia pöt, tenimtok tenimten wak isak yaan ar tenën kön wiin ompyaö sëpënëak neniaan. Won, arök tenimëen kön wiin isën wak isak anëak pël yëe. Pël ëen omën narö lupmeri omnantön kön nawiin koröpöökë omnant wak yawis pi-poröak tenën utpet wesak yaan arök kangüir maan pit ngön won ëëpnaat.

13 Pit tenën, "Kön irikor yaauro," pël ya. Pitëm ngön pöt, tenën, "Köntak Anutuu yaat pëen kaö yamëngk," pël wesak, "Kön irikor yaauro," pël ya. Ën ar pöt, tenën, "Kön ompyautaring wë," pël kön yawi wes. Yaap, ar kön tektek nimpunëak kön ompyautaring wë.

14 Kristo pim tenimëen lup sant yaalni pötak elniin Anutüre arimëen yak ya ompyaö pöt yamëngk. Pöt epël. Ten kön kosang wiin Kristo kopëtapök tiar pouröa kangüir wel wia pötak tiar pourö wel wiaut.

15 Pim wel wia pöt, omën wëwëetaring wë eporö tiar yal menak tiarimten kön wipenëak won, omën tiarimëen yak wel wiak wal ëaup piin kön wiipenëak pël ëa.

16 Pötaanök peene pöt, yang omnaröak muntaröa koröpöt itenak kom yaalmë pöl tenimtok kaalak pël naalmëengan. Yaap, ngaanëer ten pitëm kom yaalmë pöl Kristoon elmëak piin kön wiin omën pasip pël weseimaut. Ën peene pöt, pël naalmëen tenim Aköp pël yewas.

17 Yaap, Kristook kaamök elniin ten itaangkën pi omën wonöpök tenim Aköp pël yewas. Pötaanök omën namp Kristook yal menak wëen pöt Anutuuk ngolöp panë yemowas. Pël ëen omën utpetat ngaan pim naë wiakaima pöt won yesën ngolöpöt yaarö.

18 Omën pipot, Anutu pimtök yaalni. Puuk Kristo pim tiarimëen këra yetaprak wel wia pötaan pim kööre tok tiarën elnieima pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer saut. Pël ëen Anutu pi ten omën muntaröenta pim kööre tok pitën yaalmë pöt won mowasëpna kanöön ök manëak niulëaut.

19 Pipët Anutuuk Kristoë këra yetaprak wel wia pötak tiar omnaröa pimëen kööre tok elmëeima pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer sak wë. Anutu pi tiarim utpetatë kangut nimpnaaten kön nawiin tiarim kööre tok elmëeima pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer sëpëna ngön pöt anëak niulëaut.

20 Pim pël elniautaan ten Kristoë ngönte yaauroak niaim pötak Anutuukta yenia. Ten Kristoë urtak wë Anutuu naë rë olaan arim piin kööre tok yaalmë pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer sak önëak ke urak yenia.

21 Kristo omën utpetat naën pöp Anutuuk tiarim utpetat pim rangk mowiin wel wia pöt tiar piik yal menak wëen Anutuuk tiarën, "Omën wotpilörö," pël niapënëak ëa.

6

Ngön yaaö omnarö pit këemre këlangönring wakaïma

1 Ten Timoti Anuturing ya ngawi yaauwaarök kosang wesak epël yenia. Anutuu komre kolap ningkën wa pöt mos ëëpan.

2 Pöt Anutuuk epël ëa pötaanök. "Akun nem ar kaamök elniimëak ëautak ar neen kimang neaan kat wiaut.

Pël ëak ar utpetetakaan niömëak yaö ëa pöt kaamök elniaut." Kat wieë. Peene ep-tak Anutu ar kaamök elniipënëak yaë. Peene taptak utpetetakaan niöpënëak yaë.

3 Omnaröak tenim ya yamëngkauten utpet wesak apanëak pitëm ya utpet ëëpnaat naalmëen yëe.

4-5 Won, ten Anutuu ya omnarö pöt tenim omnant yaaütök tekeri yewas. Ten epël yëe. Këlangönë öngpök wëere këere ngaë rangk wë, utpet elniire tang nimö, wii kaatak niulëere wa top ëak nga elni, ya kaö mëmpööre ka naökön ëere kaömp won wë pipot pout yeem kosang wë.

6 Ten ket won, ewatring wë, omnaröak utpet yaalniin kangüir naalmëen, sant mowesak Ngëëngk Pulööring wë, lup sant yaauro.

7 Ngönën këet ök yeem Anutuu wëere kosang yeö. Puuk elniin wotpil wëen pötak ngaë omnant ingëpre tangre ngilö yeö pöl Setenring nga elööre pim nga yaalni pöt il wari pël yaauro.

8 Omën naröak tenën wak isak yaan naröak wak irëak ya. Naröak tenën utpet wesak yaan naröak ompyaö wesak ya. Naröak tenën, "Kaar yaauro," pël yeniaan ten kaar naën yaauro.

9 Pitök irmanörö pël yeniaan yapinring wëaurö. Tenën, "Wel wiipënëak yaë," pël yeniaan yal menak öp wëaurö. Utpet yanibasën kö nasën yaauro.

10 Ya ngës kaö yaalniin pas ya ompyaöring wëaurö. Omnant wonöröak ompyaö yaalmëaurö. Omnantön ëël yaauroak omnant pout wieëaurö. Tenim pël yaaö pötak ten Anutuu ya omën këerö pöt tekeri yewas.

¹¹ O Korin omnarö, ten omnant ngep naalniin pout war wesak ök yeniak. Ten arën lup sant kaö panë yaalni.

¹² Ten arën lup sant kot naalniin. Arökëer tenën lup sant kot yaalni.

¹³ Pepapë ruuröen ngön ök yema pöl ne epël niamaan kat wieë. Tenim lup sant kaö panë yaalni pöl arta kangiir tenën elnieë.

Tiar Anutuu ngëengki tupöt

¹⁴ Ar ngönën kat wiaurö ngönën kat nawiinöröen arim keerö pël wesak pitring yal äak lup kopëtemer sak öngan. Omën wot-pil yaaurö pit tol äak utpet yaauröaring lup kopëtemer sak öpën? Ma äwaatak wëaurö tol äak koutak wëauröaring lup kopëtemer sak öpën? Pangk pël naëpan.

¹⁵ Kristoore Seten piarip tol äak nampnampön ngöntre kar äëpën? Won. Ën ngönën kat wiauröere kat nawiinörö pitta tol äak kopëtal sêpën? Pangk pël naëpan.

¹⁶ Ma Anutuu ngëengki tupëtere polarö tol äak erën äëpën? Pangk pël naëpan. Kat wieë. Anutu wëwëapë tup pöt tiar. Pöta ngönte Anutuuk epël äa.

“Ne pitring yal äak pitëm tekarak ömaat.

Ne pitëm Anutu pël sak wëën pit nem omnarö pël sak öpnaat.”

¹⁷ Pötaanök Aköpök epël ya.

“Ar utpet yaauröa yaë pipot ëëngan. Pëlëer weë.

Kewil yaaut kasëng meneë.

Pël ëën nemtok ar niömaan.

¹⁸ Pël äak pep elniak wëën nem koröngre ru sak öneët.

Aköp weëre kosang pout pangk äaupök pël ya.”

Anutuuk pël ya pötaanök ngönën kat nawiinöröaring yal menak öngan.

7

¹ Kar panëerö, Anutu pi ngön ompyaö pipötön kup niwia. Pötaanök omën utpet yaaut tiarim koröpre lup utpet yewesa pöt wa moolaan kölam tēëp. Pël ëën Anutuun kasinkasin yeem kölam pëën öpa.

Korin omnarö lup kaip tiin Pool ërëpërëp äa

² Arim lupöt ten keimön elniingan. Tenök arim naëaan namp korar naalniin äaut, ma utpet naniwasën äaut, ma nampön morök elniak pim omën nent naön äaut.

³ Ne ngön pipët ar utpet yeë pöt war wasumëak neniaan. Nem ngaan niak pöl tenim lupöt arimëën kosang wia. Wel wiipenaat ma öp öpena pout arring pël äëpenëak kent yaë.

⁴ Ne arën kön kosang panë wiin nem ngönte ngaarëk öneët pël wesak arën kön wiak wa ping yewas. Ten këlangön nentere nent kat yawiem arën kön wiak lup kosang sak wë ërëpërëp kaö panë yeë.

⁵ Ten Masetonia yang eprek wais orök kë nasën këlangön nentere nent kat wiaut. Pöt ngönën kat nawiinörök nga yaalniin kat wiaurö utpet sêpanëak kas kön wiaut.

⁶ Pël yaëën Anutu pi omnarö këlangönring wëën wiap yewesapök ten wiap niwasëpënëak Taitas wes mëën kaalak waisa.

⁷ Pim waisa pötaan pëën won, arim pim wiap mowesan pöta ngönte tenën ök niaan kat wiak wiap saut. Pël äak arim nem këlangön kat yawiautaan yaköm ëën neen itaampunëak kent ëën nemëën yak arim yaat ke urak yamëngkan pöt ök niaan ya kë kaö parë saut.

⁸ Nem pep ngaan retëng ë ninan pöwerök arim lupöt utpet niwesaut. Pöten ne kön wiin utpet naën yaë. Pep pöwer retëng ë ningkën arim lupöt utpet san akun pötak yaap lup utpetaring äaut. Peene kön wiin ya këlangön kön wian pöt akun mëntte pötaan ne kön wiin ya utpet naën yaë.

⁹ Won, peene pöt ne kön ompyaö yawi. Pöt ar ya këlangön kön wian pötaan won, ya këlangön pötak lup kaip yatiaut yokoir pötaan ya kë yes. Anutu pimtë könöökë wiaul ya këlangön kön wiewiauröak tenim ngönötök ar utpet naniwasën äaö pötaan ya kë yes.

¹⁰ Pöt epël. Anutu pimtë könöökë wiaul tiarim ya këlangön kön yawia pötak elniin lup kaip yatiaut koirën Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. Ya këlangön kön yawia ke pil pöten tiarök kön wiin ompyaö yaë. Ën yang omnaröa yaaul yaëën ya këlangön kön yawiem lup kaip natiin äautak ya sangën eim öpnaat. Tiar yang omnaröa yaaul yaëën pöt pitëm ya këlangön kön yawia ke piptak kö sêpena kanöököl niulëën öpenaat.

¹¹ Pël äëpenaatak arim ya këlangön kön wiaö pöt, yang omnaröa ya këlangön kön wiautak lup kaip natiin yaaö pöl ar pël naën äaut. Won, Anutuu kent kön yawiaul ar ya këlangön kön wiin pöta këët arim naë orök wia. Pöta këët epël. Nem ngaan utpet arim tekarak wia pötaan pep retëng äautak ar teëntom wak weë ngentiak utpet yaäö pipët wotpil wesaut. Ar kaalak neering lup kopëtemer sêpenëak kent kön wiin kosang wesak omën utpet pipët äaö pöp kangut elmëaut. Ar omën pipot pël yaëën pötök utpet pöta songönte arim tekarak won wia pöt tekeri wesaut.

¹² Pötaanök nem pepewer ngaan retëng ë ninaö pöt omën utpet äa pöpëën won, ma pim utpet elmëa pöpëën won, pep pöwer Anutuu äöetak arim lupöt nemëën kosang wia pöten ar këëkë kön wiinëak retëng ë ninaut.

¹³ Arim lup kaip tian pötak tenim lupöt wiap niwesaut.

Tenim lupöt wiap niwesana pöt pëen won, Taitas pim lupmer wiap mowasën èrëpsawi èautaan ten kön wiin ompyaö èaut.

¹⁴ Ne ngaan Taitas arim naë newaisën wëen arën ping wesak maan pi arim naë wais ityaangkën ne èo nasën èaut. Tenim arën ök niaut pout yaapöt tapël arën ping wesak mëëan pötenta pi arën itenak yaap wesa.

¹⁵ Taitas arim naë waisën ar ngëengkl elmëak sant mowesak pim ngönte ngaarëk wan pöten kön wieë arimëen lup sant elneim wë.

¹⁶ Ne arën kön kosang wiin nem ngönte ngaarëk önëët pël weseë èrëpërëp yeë.

8

Masetonia ingre mor sauröak Yutia omnaröaan kësangën elmëa

¹ Karurö, Masetonia yang eprek ingre mor sauröa naë Anutu pim komre kolap elmëen omnän nant oröa pöten ten ar èwat sënëak kön yawi.

² Pit këere ngaë rangk wë ngöntök wakaimauröak pas èrëpsawi kësang èak Yutia yangerak ingre mor saurö kaamök elmëak monere omnant mampunëak wa rongan èa.

³ Yaap, ne pitëm èauten itenak war wesak ök yeniak. Pitëm mampunëak èa pöt menak kaalak pitëm könöök muntat mena.

⁴ Pit ke urak ten kuure mak maan pit kaamök èak Anutu omnän Yutia yangerak wëaurö mampunëak kosang wesak nia.

⁵ Pitëm pël èa pöt tenim monat pëen mampunëak kön wian pöt naën. Pit Anutu kön wiaul wet rëak Aköpön pëel elmëak tenënta tapël elnia. Pël èak monat menaut.

⁶ Pit pël èa pötanök ne Taitas wet rëak monat mampena ya pöt arim naë ngës rëa pöp piin ya ompyaö yewesa ya pöt yal menak pet irëpënëak kosang wesak yemak.

⁷ Arim omnant yaap pout ompyaö pan yeë. Kristoon kön wi kosang yewesaöre ngönën ök yaaöre ngönënta songönte èwat wëaöre ngönën yaat kaö yamëngkaöre lup sant yaalniaö pipot pout ompyaö pan yeë. Pötanök tapël mon mampunë ya ompyaö pipteta kengkën sak mëneë.

⁸ Ne mon mampunë ngön pipët kosang wesak neniaan. Ar Masetonia omnän ingre mor sauröa èauta ök arim lup sant yaap yaap pöt tekeri sëpnaan kosang wesak kaamök èëpënëak èauten ök yeniak.

⁹ Ar tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap elnia pöten kön wia. Pi omnant poutë pepapök pöt kasëng menak arimëen omnän ngöntök yaauröa ök sak wakaima. Pöt ar Anutu naëaan omnän ompyautë pep sënëak Kristook kësangën elnia. Pötanök arta monat kësangën tapël èeë.

¹⁰ Arim mon mampunë pöt nem könöök epël niamaan kat wieë. Ne kön wiin arim krismaki iriitak ngës rëak mon wa rongan èaö pöt pet irënë pöt ompyaö èënëët. Pöt ar wet rëak mampunëak kön wieë ngës rëaurö.

¹¹ Pötanök peene mon pöt men pet irëë. Arim wet rëak mampunëak kön wiak kosang wesana pöl neenem wieëaul men pet irëë.

¹² Pöt epël. Arim kentöök kësangën èak monat mampunë pöt Anutu arim naë won pöten kön nawiin, wia pötenökëer kön wiin pangk èëpnaat.

¹³ Ne ar pit kaamök elmëak mon kaö mangkën ompyaö sak wëen ar ngöntök panë önëëten neniaan, pourö kopëtäl önëak yeniak.

¹⁴ Akun eptak arim naë omnant ulöl wia pötan omnän ngöntök wëaurö kaamök èën pangk èëpnaat. Ènëmak ar ngöntök wëen ulöl wieëauröak kangiiir kaamök elniipnaat. Pël yeem ompyaö önëët.

¹⁵ Pötä ngönte ngönëntak epël wia.

“Omnän kaöm kësang waurö pit nak won wesa.

Èn kotkot waurö pit nak këen naën èa.”

Pötanök nem könöök ar pourö kopëtäl önëen monat pit mampunëak kön yawi.

Taitasre karaar Korin kakë sëpënëak mëëa

¹⁶ Anutu pi Taitasën elmëen nem yeë pöl ar kaamök elniipënëak kent kaö pan yaë pötan Anutuun yoöre èrëp yemak.

¹⁷ Pi tenim kimang mëëaut kat wia pötan pëen won. Pimtë kentöök kaamök elniipënëak kent kaö pan èën arim naë kaalak waisëpnaan yaë.

¹⁸ Akun pötak tenim kar nampta wes mëen Taitasring waisëpnaat. Omnän pöp ingre mor sauröak pim ngön ompyaut ök yaauten kön wiin ompyaö yaë.

¹⁹ Pöt pëen won, epteta. Ingre moröröak ten kësangën monat yewaö ya ompyaö pöt kaamök elniipnaaten pi il ulmëa. Aköpë yapinte ngaarëk isën omnaröak tenën itenak, “Pit tiar kaamök elniipënëak kent yaë,” pël apënëak ten ya pöt yamëngk.

²⁰ Pël yaëen omnaröak tenën, “Poolre piiring wëaurö monat ngarangk naën èa,” pël apanëak kësangën mon yewa pöt ten ngarangk èëë wa top yeë.

²¹ Tenim omnant yeë epot Aköpök pëen itaangkën ompyaö èëpënëak won. Omnaröakta itaangkën ompyaö sëpënëak kön yawi.

²² Tenim kar munt nampta piaripring wes mëen yewais. Omnän pipop akun nantë ök elmëak itaangkën pi kosang ngentiak ya yamëngkaup. Peene pöt pi arim ompyaö yaauten kat wia ya mëmpënëak kent kaö pan èak yewais.

²³ Taitas pipop nem karip neering arim naë ya yamëngkaup. Ën omèn munt piiring yewais pipaap, ingre mororöak wes meën yewais. Piarip ingre mor sauröa öngpök ya yamëngkem Kristoë yapinte wak isak yaauwaar.

²⁴ Pötaanök pit arim naë waisën pöt lup sant elmëë. Pël ëen ingre mor saurö pöten kat wiak tenim arën ping wesak yak pöten yaap wasëpnaan.

9

Kësangën monat kopëta wesauta ngönte

¹ Yaap, arim Anutuu omèn Yutia yangerak wëauröaan kaamök ëak monat mampunë pöt yok kopëta wes pet iran ne pël yewas. Pötaanök ne pöta ngönte wali wesak retëng ë naningkan.

² Arim mon mampunëak ngës rëan pöt ne ewat wë Masetonia yangerak wëauröen arën ping wesak epël ök mëëaut. “Tiarim kar Korin kak Krik yangerak wëaurö krismaki iriitak mon wa rongan ëëpënëak kopëta wesaut.” Pël maan arim mon mampunëak kosang wesan pöten kat wiak pitëm naëaan narö tapël ëëpënëak weë ngentiak wia. Pötaanök ar monat mampunëëtaan wali wesak retëng ë naningkan.

³ Peene pöt, tenim arim mon yawi pötaan ping wesak mëëaut mos ëëpanëak kar wes mëëmëak ök yeniak eporö wes meën monat men pet irënëen kaamök elniipnaat. Nem kônöök arën ping wesak mëëa pöl pitring kopëta wasënëët.

⁴ Pël naën ëen Masetonia omèn narö neering wais itaangkën ar kopëta newasën ëen pöt tenim arën kôn kosang wia pötaan ëö yesën arta ëö sënëët.

⁵ Pël ëënganëak kar eporö wet rëak wes meën arim naë wais kësangën monat wa top ëënëak neak pöt arring kopëta wasëpnaan kék mamëak kôn wiaut. Pël ëen ten ënëm wais itenak tenim kékre töötak won, arim kentöök kësangën monat wa top ëan pël wasënaat.

⁶ Epël kôn wieë. Omèn namp öpöt kopët nent ngëntëpna pöp këëtta tapël kopët nent oröön wa nëmpnaap. Ën namp öpöt selap ngëntëpna pöp këëtta selap tapël oröön wa nëmpnaap. Pöta ök omèn kësangën ëak omnant kësang yemangk pöröakëër tapël omnant kësang öpnaarö.

⁷ Arim kësangën monat wa yemangk pöt arimtok neenem kent kôn wiaul meneë. Omnaröa kék yaautaan kôn selapring mangkanok. Pöt Anutu pi omèn lup kengënring yemangk pöp lup sant yaalmë.

⁸ Anutu weëre kosangringëpök moup wes nimpnaat. Arim wëwëeta kaamököt ningkën pangk ëen kaalak muntat rangk nimpnaat. Pël ëen kët ël epotë ar ulöpre

moupring wë omèn muntarö kaamök kësang elmëënëët.

⁹ Kaamök ëëpenaata ngönte ngönëntak epël wia.

“Omèn kësangën yaaup ngöntök yaauro omnant kësang yemangk.

Pël ëen pim ompyaö yaauten omnarö kôn nganngan ëeim öpnaat.”

Pël wia pötaanök arta ök tapël ëë.

¹⁰ Anutuuk öpöt omèn yangëntaup mangkën pi ngëntën Anutu tapöpök ulöl wes mangkën wa yen. Pöta ök puuk arim wëwëeta kaamököt ningkën öpöt yangënt pöl omèn muntarö yemangkën ulöl wasën këët oröak kaö yes pöl arim ompyaö yaaut kaö sëpnaat.

¹¹ Anutuuk ar kësangën ëënëak omèn ompyaö ke nentere nent ningkën ulöpre moupring öñëët. Pël ëen ten arim kësangën monat wak së mangkën pit pötaan Anutuun yoöre ërëp mapnaat.

¹² Pöt Anutuu omnarö kaamök elmëak omnant mampunëët koröpöökë kaamököt pëen naalmëëngan. Pötak elmëën ërëpre sawi ëak Anutuun yaya mapnaat.

¹³ Ar Kristoë ngön ompyaut ök yaauroak pim ngön pöt ngarëk wak kësangën ëak Yutia omnaröere omèn muntarö omnant mampunë pöt arim kësangën monat mampunë pötak tekeri wasën omèn selap itenak Anutuun yaya mapnaat.

¹⁴ Pël ëak Anutu pi komre kolap kësang pan elniin arim naë wia pötaan pitëm kônöt arim ngësël wes mëak Anutuun kimang mapnaat.

¹⁵ Anutu pi kësangën kaö pan elniak Kristo tiarim naë wes meën irëa pöten pangk tekeri wesak naëngan. Pötaanök om yaan sak piin yoöre ërëp mepa.

10

Poolök omnaröa ngön yaaö omnaröen utpet wesak äauta kangüir mëëa

¹ Pool ne Kristoë pimtën wak irëak wiap elmëa pöl ke urak niamaan. Ar korar wesak neen epël yak. “Pool pi tiarim naë wë wiap ngön ya. Ën kamaarek wë pöt kosang ngön yaaup,” pël yak. Pël yaketak ne tapöpök ke urak epël niamaan kat wieë.

² Yaap, omèn tenën, “Pit yang omnaröa yaë pöl yaauro,” pël yenia piporöen pangk ngön kosang menaat. Pötaanök nem arim naë waisumaatak tapël ngön kosang niamaat elnëëngan.

³ Ten yang omnaröa yaë pöl naën yaauro. Won, ten yangerak wëauröak omèn Anutuun kööre tok yaalmëauröen nga elmëënëak yang omnaröa nga yaë pöl naën yaauro.

⁴ Ngaë omnant wak wë epot yangaakaan wonöt. Anutuu weëre kosangringöt pangk Setenë ngaë ëmö tööl moolëak utpet yemowesaurö.

⁵ Pël yeem ten omnaröa ngönëntaan kaar yaaö pöta songönte tekeri wesak utpet wes yemoolak. Pël äak pitëm ewatöt wak yawisa pötak Anutuun ewat sëpenaata kanö il yemowaria pöta songönte tekeri wesak wa yemoolëaurö. Pël äak omnaröa kön yawi pöt pout Kristoë ngönte ënëm ëëpënëak kan pet yaalmë.

⁶ Ar Kristoë ngönte ngaarëk wak kengkën sa pet irënë pötak arim tekarak narö wa yoolaan pöt këlangön mampunaat.

⁷ Ar omnant yoolök wia pöten këëkë iteneë. Omën namp pimtën kön kosang wiin, “Ne Kristo pimop,” pël wasëpna pöp pi Kristo pimop tapël tenta Kristoëëro pël wasëp.

⁸ Aköpök ten weëre kosang ninak ya mëmpunëak niulëa. Pöt ar utpet niwasënëak won, lup kosang niwasënëak pël ëa. Nemtok tenim ya yamëngk epëten ping wesak yaketak nem yak epëten pangk ëö naëngan.

⁹ Ar nem pep epotön, “Ten kas niwesak ököök yaë,” pël wasënëëten kaaö.

¹⁰ Pöt ar naröak neen epël yak. “Pool pi pepatë pöt weëre kosangring kas ngönöt yaëetak tiarim naë wais pöt ngön pasut reireë ngönring ya.”

¹¹ Omën ngön pöt ya piporö epël kön wiip. Ten kamaarek wë pepatë retëng ë yaningk pipot arim naë wais këët mëmpunaat.

¹² Arim naëaan narö pitëmtën wak isak aim wë piporöa ök ten pël naëngan. Omën piporö naröen kön wiin iraan pitëmtën wak isak aimëë ngön köntaköt sangk kelemeë ewat won wëaurö.

¹³ Ten pöt, Anutuuk ya naningkënten ping wesak naëngan. Pim ya mëmpunëak yaö nia pöten pëën ping wesak anaat. Pim ya mëmpunëak yaö nia pöl mëmpö wais arim naë yaarö.

¹⁴ Tenim arim naë wais ya yamëngk pöt Anutuu sowi wia pöt ilap nariin yeë. Won, Anutuuk yaö niaan ten wet rëak arim naë wais Kristoë ngön ompyaut ök nia pötaan tenën ping wesak yak.

¹⁵ Ten omën naröa ya yamëngkaurek së wë ngön mööngk rëak yeem tenimtën ping wesak naën yaaurö. Won, kön wi kosang yewesaut arim naë örök ulöl sëën Anutuu yaö nia pöl tenim yaat arim naë wia pöteta kaö sëpënëak kön kosang wiak wë.

¹⁶ Pël ëën arim naë tenim ya mënaut ulöl yesën ten ar il niwesak yang munt omën naröa ngönën yaat namëngkënkë së ya yamëngkem omën muntaröa yamëngkaurek pitëm ya mëna pöten ieping ngön naën ëënaat.

¹⁷ Pël äak ngönëntak ngön epël wia pöt ëënaat. “Namp ërëpsawi ngön apënëak pöt Aköpë elmëa pöt ap.”

¹⁸ Pöt epël. Omën pimtën wak isak ya pöp won, omën Aköpök piin wak isak

yema pöpönökëer tiar kön wiin ompyaut pël ëëpnaat. Pötaanök ten ngön yaaö omnarö tenimtën köntak wak isak naëngan. Won pan.

11

Poolök ngön yaaö omën kaaröra songönte war wesak mëëa

¹ Ne ngak köpël ngön niaan kat wiinëëten kent yaë. Pötaanök niaaman pas kat wiëë.

² Arim nem ngönte kat wiinë pöta songönte epël. Anutuu arimëën kön kësang wieë pimëën niwasëpënëak yaë pöl neenta arimëën tapël yaë. Pepapök pim koont ulwas ompyaut omp nampön yaö yaalmë pöl nook ar Kristoën yaö wes niulëaut.

³ Pël äautak Setenë kamalöpë lupmeri ilëak tiarim ëap Ewa morök elmëa pöl ngönën omën kaarörök arim könöt utpet niwasën ar wotpil wesak Kristoë ënëm nasën ëënganëak ya ngës yaë.

⁴ Nem ya ngës kön yawi pöt epël. Omën naröak arim naë wais tenim Yesuu ngönte ök nia pöl nieniaan, pim ngönte wak irikor äak ök niaan ar kat wiin ompyaaö ëa. Ar Anutuu Pulö waurök peene pitök niaan ar ngönën maimet wak pöta iri wë. Ar ngön ompyaut kat wiaurök peene pitök maimet ök niaan kat wiin ompyaaö yaë.

⁵ Omën pörö arim naë wais, “Ten Anutuu ngön yaaö omën kaö panëëro,” pël yenia. Pël äak neen wak irëak yaatak nook pit il yemowas.

⁶ Yaap, ne pitëm ök ompyaaö wesak ngön naën yaaup. Pël yaaupök ne ngönënta songönte këëkë panë ewat wë. Ne arring wë pöta songön nentere nent ök yeniem nem ewat pöt tekeri yewasën ar iteneimaurö.

⁷ Nem arën Anutuu ngön ompyaut ök niautak ne ar kaö sënëëk yak nemtën wak irëak wë ya mënaut. Pël ëëë ar kaamök elnëak omnant nampunëak kimang neniaan. Nem omnantön kimang neniaan ëan pöten ar neen kön wiin omën pasipök utpet niwesa pël yewas koröp. Won.

⁸ Ne arim naë ngönën ya yamëngkën ingre mor sa ka nantëëroak kaamök elnëa. Ne pitëm naë ya namëngkën wëën pas monere omnant nenaut.

⁹ Ne arim naë wë ngöntök ëën kaamök elnëënëak kimang neniaan äaut. Won, kar narö Masetonia yangerakaan waisa pörök kaamök elnëën pangk äaut. Ne ngaan ar könöm ningkönëak arën kaamök elnëënëak kimang neniaanëp peeneeta tapël ëëmaap.

¹⁰ Kristo pim ngön këët nem lupmeri wia pötaan ne yaap panë yenia. Nem arën omnant nampunëak kimang neniaan yeë pöten ping wesak yaan Krik yangerakaan omën nampök il newariin ëëpnaat.

¹¹ Ne tol èèn pël yeniak? Arèn lup sant naalniin yeemak yeniak ma? Won, Anutu èwat wèèn ne arèn lup sant yaalni.

¹² Èn omèn pitèmtèn, “Ten Anutuu ngön yaaö omnarö,” pël kaar yenia piporö pitèmtèn ping wesak, “Pool pim Anutuu ngön yauröa yaat yamèngk tapèl tenta yeé,” pël yenia. Pël yeniaatak nem arim naè ya mènana pötak arim naèaan monere omnant naön èautak pit pël yeem arim naèaan kangut yeö. Pötaanök pit kaalak pitèmtèn ping wesak, “Poolè Anutuu ngön yauröa ya yamèngk tapèt tenta yeé,” pël apanèak ne arim naè ya yamèngk arim naèaan monere omnant naön èan pël èëmaap.

¹³ Omèn pörö pit Anutuu ngön yaaö omèn kaarörö. Pit kaar aö morök yaèèn omnarö pitèn kön wiin Kristoè ngön yaaö omnarö pël yewastak pit wonörö.

¹⁴ Pitèm morök yaalni pöten yaan sak èëngan. Seten pi ensel èwaaringöröa ök sak morök yaaup.

¹⁵ Pötaanök pim inèèn yauröeta Anutuu inèèn wotpilöröa ök sak yaèèn yaan sèngan. Pit ènèmak pitèm utpet yaauta kangut öpnaarö.

Pool pi ngön yaaö omnaröa yaat yamèngkem këlangön ke nentere nent kat wieima

¹⁶ Wet réak niak pöt kaalak amaap. Ne ngak köpèl ngön yeniaan ar neen kön wiin, “Köpèlèp,” pël wasngan. Pël èènèetak, “Köpèlèp,” pël newasèné pöt yok pangk pël wasènéet. Pël yeem omèn kaar piporö pitèmtèn ping wesak yaan arim kat yawi pöl neenta nem yaaten kot nent ping wesak amaap kat wieé.

¹⁷ Nem niama epèt Aköpè këm ngöntak won. Ne köpèl ngön niak nem ya yamèngkauten ngak ping wesak niamaan.

¹⁸ Omèn narö selap pitèm yangerak omnant yaautön kön wieé pitèmtèn wak isak yaurö. Pötaanök ne tapèl amaap.

¹⁹ Elei, arèn kön wiin èwatörö pël yewe-sautak omèn pörö arim naè wais köpèl ngönöt ök niaan kat yawi.

²⁰ Pitèm inèèn niwasööre morök elniak arim omnant wa èp èere pitèmtèn wak isèpènéak arèn wak irèak niaiare è kosaöök nimö pël yaèèn ar kön wiin ompyaö yaè.

²¹ Ar tenèn korar wesak, “Poolre piiring wèaurö weere kosang wonörö yak omèn munt eporöa weere kosangring ya yamèngk epèl naèn èaut,” pël wesak yak. Ngön pipèt yaap yak. Pitèm weere kosangring ngönèn ya utpet yamèngk pöl ten naèn èaut. Pël èautak ar korar wesak tenèn kön wiin, “Weere kosangring wonörö,” pël wesak yaan ne èö yaè.

Pël yeèetak omèn namp kosang wesak pitèn wak isak yaan pöt neenta tapèl

amaap. Nem yeniak pipèt köpèlöröa ngön ya pöl yeniak.

²² Ngön yaaö omèn kaar pöröak pitèmtèn, “Ten Yuta omnarö,” pël ya. Pël yaatak neenta tapöp. Pit Israel omnarö pël ya. Neenta tapöp. Pit Apramé èarö pël ya. Neenta tapöp.

²³ Pit Kristoè ya omnarö pël ya. Neenta tapöp, nook pit il yemowas. Elei, ne peene kaalak köpèlöröa ngön ya pöl ngön köntak yeniak. Ne pit il mowesak ya kaö panè yamèngkaup. Nook pit il yemowasèn akun selap wii kaatak neulèëimaut. Pit il yemowasèn akun selap tang nemöimaut. Ne Pit il yemowasèn akun selap wel wi ap èëimaut.

²⁴ Akun mornas pötè Yuta omèn kaaröak maan wii uamngesring nemöimèèn 39 èaut.

²⁵ Akun nentepar nent èak Rom ngarangköröak maan kourmentring nemöaut. Nentak Yuta omèn naröak kèl nemöaut. Akun nentepar nent èak i kaö wangaöök wèèn wangaö utpet èak kaöök ilaan ne i kaöök ilèaut. Akun pötè nentak i kaöök wariäl seim wèèn röök nent kèt nent èak won saut.

²⁶ Ne ngönèn ya mëmpö kaare yang nantè yesaup. Pël yaèèn i nga yaurem newak saap èaut. Nantè yesèn nemot kain èpènéak èaut. Yuta omèn nem karuröere omèn muntaröak nempènéak èaut. Ka kaöatèere yang omèn wonötè utpet èëmèak èaut. I kaöök kö saap èaut. Ngönèn omèn kaaröröak nempènéak èaut.

²⁷ Ne këlangön ya ke nentere nent yamèngkaup. Akun nantè rö kan ka naökön yaaup. Iire kaömp won èèn këèn wèaup. Weè ngentiak ya mëmpèak kaömp ngès olèak wèaup. Èp yeweem ulpèèn won èèn ap yewesauap.

²⁸ Pöt pèèn won. Kèt èl epotè ne ka poutè ingre mor sauröaan ya ngès kön wieim wèaup pötakta ngön yaaö omèn kaarörö il yemowas.

²⁹ Ingre mor sa namp lup wiap yaèèn pöt ne ya këlangön kön yawi. Èn nampök nampön këk maan saun yokoirèn pöt ya utpet kön yawi.

³⁰ Ne nemtèn wak isak amèak pöt omèn wiapre kor nem pet yaalni pöten wak isak amaap.

³¹ Anutu, Aköpè Yesu pim Pepap, tiarim akun poutè yaya maim öpenaap, pi èwat wèèn ne kaar naèn, yaap yeniak.

³² Omèn nem naè öröa eptak nem wiapre kor yaap pet yaalni. Pötaanök ök niamaan kat wieé. Ne Tamaskas kak wèèn yang omp ak Aretas pim yang ngarangkèp ne wali neöpènéak kaöökè èm kanötè nga wieima.

³³ Pël èèn nem karuröak ne kolöm èp kèrèèpök waulak wii tèak èm kan kotuak

wilëngkëël wes nemëen yangerak ngentiak orôak kas saut. Omën nem wiapre kor yaaut pet yaalni ke piptenökëer wak isak yeniak.

12

Akôpök Poolön wangeretak omnant pet elmëa

¹ Nemtën ping wesak aan pangk naën yaëetak köntak ping wesak niamaan. Ne wangeretak Akôpök omnant pet elnëen ityaangkën ngön ëlëepët ök neeauta ngönte ök niamaan.

² Ne Kristoë omën nampön ëwat wë. Omën pôp pi ngan Anutuuk koirak sé kutômweri omnant pet elmëen itanak wëen krismaki 14 ëak won yes. Pi yang koröpööring sa ma könök pëen itena wes ne pôten kôpël. Anutuukëer ëwat wë.

³ Anutuuk omën pôp koirak kutômweri sa pôt pëen ne ëwat wë. Yang koröpööring sa ma könök pëen itena wes ne pôten kôpël. Anutuukëer ëwat wë.

⁴ Pi pôrek wë ngön ke nentere nent yang omnarôa pangk naënganëët kat wia. Ngön pôt ök apanëak Anutuuk nga mëa.

⁵ Omën pôpönökëer ping wesak amaät, nemtën won. Nemtën ping wesak amëak pôt nem wiapre kor yeë pôtenökëer amaät.

⁶ Ne nemtën ping wesak amëak pôt omën kôpëlörôa ngön ya pôl naëngan, yaap amaät. Yok pangk amaatak omnarôak neen kön wiin ispanëen pël naëngan. Omën nem ya mëmpöore ngön aô pël yaëen ityaangk pipot pëen wiaap.

Këmampön öngöökë yewal pôl Pool pim koröpökë këlangön nent wiakaima

⁷ Nem omën kutômweri sa pël yeniak pôp nemënt tapöp. Pôrek sëen Anutuuk omën nentere nent pet elnëen itaampöore kat wi ëan pôtön wak isak kaô panë wesak anganëak Anutuuk kön wiin këlangön nent nem naë örôak wia. Pôt këmampön öngöökë yewal pôl Setenök wap elnëen këlangön kat wak nemtën wak isak naën yaap.

⁸ Pël ëen sêp newasëpëneak akun nentepar nent Akôpön kimang mëaüt.

⁹ Pël maan pi kanggiir epël yenëa. “Won, ne ni komre kolap elniin pangk yaë. Ni wiapre kor yaëen pôt nem weëre kosangöt ningkën nim naë yoolök yesën omnarôak këëkë itaampnaat.” Pël neaan pôtaanök Kristoë weëre kosangöt nem naë orööpëneak nem wiapre kor yaautön ërëpsawiarang kaô wesak amaät.

¹⁰ Pôtaanök wiapre kor wëen narôak utpet wesak yenëa. Pël yaëen ne ngaë rangk wëen pit utpet newasën këlangön kësang kat yawi. Omën pipot pout ne Kristoë yaat yamëngk pôtaan nem naë yaaröön pôtëen ya kë yes. Oröoptaan ya kë yes? Ne wiapre kor wëen Kristook weëre kosangöt yanangk.

Pool pi Korin omnarôaan ya ngës ëa

¹¹ Nem yeniak pipët, kôpëlörôa ngön ya pôl nemtën ping wesak nian. Ne pël amaaten kaaô yaëetak arimtok neen ping wesak naën yeë. Pël yak pôtak elnëen pil nian. Ne omën pasipök omën arim naë wais, “Ten ngön yaaô omën kaô panëëro,” pël niaan kat wiin ompyaô yaë pôrôak ne il newasën yaë.

¹² Ne arring wë lup wiapring retëng it ngolöp weëre kosangringöt, omnarôak pangk naënganëët, ngön yaaô omën yaapörôa mëmpna salôt mëneimaut. Pôtak ne ngön yaaô omnamp pôt pet elnia.

¹³ Nem ka nantë ingre mor saurô kaamök elmëan pôl ar naalniin ëan ma? Won, ne tapël kaamök elniaut, kopët nentaar naën. Pôt ne ar könöm ningkanëak arën kaamök elnëak koröpöökë omnant nampunëak kimang neniaan ëaut. Nem arën monere omnant kimang neniaan ëaô ompyaô pôten utpet ëan pël yewas ma? Elei, utpet pipotön nemëen kön utpet wiingan.

¹⁴ Ne akun nentepar arim naë waisaup. Peene kaalak waisumëak ko yeë. Pël ëak wais arën omnantön kimang neniangan. Ne arim monat ömëak won, Kristo pim omën panë niwasumëak waisumaap. Tiar omnarô rungaarôak ëlre peparô kaamök naalmëen, ëlre peparôakëer rungaarô kaamök elmë yeë. Tapël nook arim pep sak wë pôtaan arim naëaan omnant naöngan.

¹⁵ Nook pôt, arim lupre könöt ompyaô sêpëneak nem omnant pout këëpôt wesak nem wëwëeteta pëël elniima pôten ya kë yes. Ne arën lup sant kaô yaalniin ar kanggiir kot elnëen ma?

¹⁶ Ar narôak neen epël yak. “Yaap, Pool pi ëöetak tiarën omnantön kimang yeniem könöm naningkën ëaut. Pël ëautak pi morök yaaupök ëlëep pël elniak wiap sêsë niaan pim iri ilëaüt.” Pël aô ar neen kön wiin, “Pi omnarô tiar morök elniin pim iri ilapenëak wes nimëa,” pël yewas.

¹⁷ Arim pël yewas piptaan pëël niamaan. Nook omnarô wes mëen waisa pôtak morök elniin nem iri ilëaurô ma? Won.

¹⁸ Ne Taitasën arim naë waisëpëneak këkë mëak tenim kar namring wes mëen waisaut. Akun pôtak Taitasök morök elniak arimot ëlëep wa ma? Won, tenip pouwaar kön kopëtal wiak kopëtal yaauwaar.

¹⁹ Nem kar panëëro, arök tenën, “Wotpil yaauro,” pël wasëneak retëng ë yaningk pôt kön wieim wë ma? Won, ngön epot pout, ten Kristook yal ëak wë Anutuuk ëöetak ar kosang sënëak ök yeniak.

²⁰ Ne arim naë wais itaangkën nem kent kön yawi pôl won wëen itaangkönëak ya ngës yaë. Tapël arim kent kön wiaul naalniin nga elniingönëak ya ngës yaë. Arim naë wais itaangkën utpet ke epëlöt arim naë

wiaapanëak ya ngës yaë. Ngön nga yaalaöre war yaaö, ya sangën yaaöre keimön yaaö, ökre was yaaöre ngönöt kain wak yaaö, wak isak yaaöre komkap yaaö utpet pipot arim naë wiaapan.

²¹ Arim naëaan narö öngre omp nga eimeë lup kewilring wë koröpöökë kentötë ënëm eimaut lup kaip tiak wa nemoolaan wëen nem kaalak waisumaatak itenak Anutu nemopök elnëen ëö sak arim ëöetak ing aan kön wiin irapanëak ya ngës yaë.

13

Poolök Korin omnaröen pitëm kön wi kosang yewesaut këkë ngarangk ëëpënëak mëëa

¹ Ne akun nentepar arim naë waisaup. Peene kaalak waisën nentepar nent ëëpnaan yaë. Nem wais elniima pöt ngönëntak ngön nent epël wia pöta ök ëëpenaat. "Omën namp utpet ëën ngön ë pet irënëak pöt omën naar ma naar namp itena pöröak ök aan yok pangk pet irëpnaat."

² Ne ngaan arim naë waisën akun nentepar ëa pötak omën saunaringöröere ar muntarö pouröen pepanöm niak pöl peene kamaarek wë tapël yeniak. Nem waisumaatak mait naalniin ëëmaat.

³ Ar, "Kristook kaamök elniaan pim ngönte ök yaan," pöta këët itaampunëak kent yeërek nem waisumaatak mait naalniin nga yeniaan itaampunëët. Kristook omën nent elniipënëak pöt wiap naalniipan, weëre kosangring elniipnaat.

⁴ Yaap, ngaan wiap yaëen këra yetaprak möaup. Peene pöt Anutuu weëre kosangööring wal ëak wë. Tapël ten ngön yaaö omnarö Kristook yal ëëe weëre kosang won yeë. Ën arën elniina pöt piiring wë Anutuu weëre kosangtaring wë pöta songönte tekeri wasënaat.

⁵ Ar kön wi kosang yewesautaring wë ma won pöten itaampunëen arim lupöt morök elmëak songönte tekeri wasën. Yaap, arim lupötön ök elmë pat ëën. Ne kön wiin Yesu Kristo arim lupötë wë pël yewas. Pël yewasetak arim lupöt ök ëënë akun pötak ar ök ëën kön wi kosang yewesaut won wiaan pöt pi arim lupötë won pël ëëpnaat.

⁶ Pël ëëpnaatak nem kön kosangtak arimtok tenim lupöt morök elniak Yesu Kristo wë pöten ëwat sënëët.

⁷ Ten ar utpet ëënganëak Anutuun kimang maim wë. Pöt omnarö ten ar kaamök elniin ompyaö yeë pöt itenak tenën, "Poolre piiring wëaurö ngönën ya këët yamëngk," pël apënëak won, ar ompyaö ëënë pötenökëer kimang maim wë. Ar ompyaö yaëen pöt toléël wotpil niwasën? Pël naëngan. Pël ëëna kanö won ëën ngön yaaö omnaröa weëre kosangök tenim naë wia pöt tekeri nasën

ëëpna pötaan omën narö tenën, "Poolre piiring wëaurö pit ngönën ya këët namëngkën yaë," pël apnaat. Pël apnaatak ne omnaröak tenën ping wesak apënëak kent kön nawiin. Om ar ompyaö ëënë pötenökëer kent yaë.

⁸ Pöt toléël? Tenim ök epëlöröak ngön këët il nemowariingan, om kaö sëpnaan kaamök ëënaat. Pötaanök ar ngön këët ngaarëk wak wotpil wëen tenök pangk wotpil naniwasngan.

⁹ Tenim arim naë waisënaatak ten itaangkën ar ngön këët ngaarëk wak wë weëre kosangring önëetak ten weëre kosangring wotpil naniwasën omnarö korar wesak tenën, "Poolre piiring wëaurö wiapre kor yaauro," pël wasën pöt ten ya kë sak önaat. Pötaanök ar Anutuu ngön këët ngaarëk wak arim wëwëat wotpil wasënëëtaan piin kimang maim wë.

¹⁰ Aköpë weëre kosang nena pöt pim omnarö utpet wasumëak won, taë wasumëak nenaat. Pötaanök ne arim naë wais itaangkën ar saunaring wëen këlangön kat wiinëen niangönëak kamaarek wë pep ewer wa korkor ngön retëng ë yaningk.

Ngön mëët

¹¹ Ngön kaut epël niak pet irum. Karurö yaköm. Arim wëwëat wotpil wesak ön. Pël ëak wa korkor ngön epot kat wiak lup kopëtemer sak mayaap ön. Pël ëën Anutuu lup santre mayaap pepap arring öpnaat.

¹² Neneren lup santak yowe mëak mor meneë. Anutuu omën eprek wëauröak arën yowe yenia.

¹³ Aköp Yesu Kristoë komre kolap, Anutuu lup sant, Ngëëngk Pulöökë wiapre kor pöt arim naë wiakaim öp.

[Yok pi tapët,
Ne Pool.]

Kalesia

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 17 pöta ök won sêen Poolök pep epwer Aköpê ingre mor Kalesia yangerak wêaurö retêng é mena. Pool pi wet réak Kalesia yangerak Antiokre Aikoniam, Lистраare Tepi ka pötê sê ngönên kopêlöröen ngönên ök maan kat wiak Yesu ingre mor sa (Ngön Yaaó Omnarö 13, 14). Wê akun nentak Yuta omên Poolê ngönten kaaö éa narö pitêm naé sê Anutuuk pit wotpil wasêpnaan Mosesê ngönte ngaarêk opênêak maan pitêm ngön kaar pötê ênêm éa. Pêl éên Poolök kat wiak omên Yesuun kön wi kosang wasêpnaarökêér Anutuuk wotpil wasêpnaarö pêl retêng éa.

Pöt epêl wia.

Ngön ngês réaut 1:1-10

Poolök pim ya ménauta ngönte ök éa 1:11-2:21

Anutuuk komre kolap ngön ompyaut 3:1-4:31

Kristoê wêwê pöt wii kaatak wê pötak ök won 5:1-6:10

Ngön méêt 6:11-18

1-2 O Anutuuk ingre mor sa Kalesia yangerak wêaurö, ne Pool Yesuu ngön yaaö omnamp kar naröaring wê pep epwer retêng é yaningk. Omnaröak ne ya epêt mëmpêak yaö nenêaan ma wes nenemêên éaut. Won, Yesu Kristoore tiarim Pepap Anutu, Yesu weletakaan wal é moulmêa pöp, piaripök ya epêt mëmpêak yaö neeaut.

3 Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolapre mayaap pöt ningkên arim naé wiaap.

4 Kristo pi tiarim Pepap Anutu pim kêm ngönte ngaarêk wak tiarim utpetatêên pim wêwêet kêépöt wasên mëngkên wel wia. Pöt tiar yangerak utpet eim wê epotêélaan ent é nuulêépênêak pêl éa.

5 Pötaanök tiar kêt êl epotê Anutuun yaya maim öpa. Yaap.

Yesu pim ngön ompyaö pöt kê kopêtet

6 Elei, ar Yesu Kristo pim komre kolap elnieimeê Anutu puuk yas niaan wêên kaar omên naröak pitêm kônötêaanöt ngönêntak yal menak ök yeniaan kat wiak wali nasên wiaan kaalak pi sêp yemowasên ne yaan yes.

7 Pêl éaap ngönên kê kopêt tapêt wia. Ên omên munt naröak lup wa irikor elniak Kristo pim ngönênte utpet wasêpna pöröaar wê.

8 Pötaanök tenim naêaan nampök ma kutömweriaan ensel nampök tenim wet réak ngönên ök niia pöt wa irikor éak ök nian talte es parêaöökê kanöökê yaö sên.

9 Tenim ngaan ök niia pöt kaalak epêl ök niamaan. Omên ngönên ök niaan wa pöt wa irikor éak maimat ök niia piporö es parêaöökê kanöökê yaö sêp.

10 Ne ngön pöt omnaröak kat wiak nemêên ya kê sêpênêak éan ma? Won pan. Ne Anutuuk nemêên ya kê sêpênêak kent yaé. Ma omnaröak nemêên kön wiin isêpênêak kent yeé ma? Pêl éan talte Kristo pim inêên omnamp pêl nasên éêm.

Pool pim Yesuu ngön yaaö omnaröa yaat ngês réauta ngönte

11 Karurö, ne ök niamaan kat wие. Nem ngönên ök niaan kat wieim wê pipot omnaröa kônöökakan wonöt.

12 Ne omên nampök ök neeaöre rê neulö pêl naên. Yesu Kristo pimtok tekeri wes nenaut. Pötaanök nem ngönên ök yeniak epot kêêt.

13-14 Nem Yuta omnaröaring wê ngönênta ênêm eima pöta ngönte ar yok kat yawiaurö. Ne Yuta omên tenim kaöaröere éere körööröa ngönötê ênêm éêmêak weê ngentieimeê nem kar narö il mowesak kaö saup. Pêl éeimeê ingre mor saurö pitêm Anutuun kön wi kosang yewesa pöt sêp wasêpênêak utpet panê moweseimaup.

15 Pêl éautak ne nem êlêpê yaatakaan naaröön wiaan Anutuuk komre kolap elnieimeê yaö newesak pim yaat mëmpêak yas neea.

16 Pêl éak pi pim Ruupê ngönte kôpêl omnaröen ök memêak kön wiak ênêmak pim Ruupön pet elnêa. Pêl éên akun pötak ne omnaröen pim songöntaan pêl nemaan éaut.

17 Pêl éak ne Yerusalem kakêl Yesuu ngön yaaö wet réak wakaima pöröa naé nasên, Arepia yang ngönên ngarangk won pörêkêl saut. Pörêk sê réak Tamaskak kakêl saut.

18 Anutuuk pim Ruupön pet elnêên wê kris-maki nentepar nent won sêên Pitaan ngönngön memêak Yerusalem kakêl saut. Pörêk sê piiring wêên sant nentepar sa.

19 Pörêk sê wê Yesuu ngön yaaö munt naröen itnaangkên, Aköpê nangap Sems pöpönökêér itenaut. Pötaanök ar Yesu Kristo pimtok pim ngönte tekeri wes nena pöten éwat wê.

20 Ngön e retêng yeé epot kaar won, Anutuuk éöetak yaap panêêt.

21 Ne Pitaare Sems piarpim naé sê wê Siri-aare Silisia yang pöteparêél sê wakaimaut.

22 Pêl éaan akun pötak Yutia omên Kristoê ingre mor sak wêa pörö pit neen itenak éwat nasên éa.

23 Pit om omnaröak ngön pêente epêl aan kat wia. “Tiar ingre mor saurö mö waö elnieimaupök peene ngön tapêt ök ya.”

24 Pêl éak pit nem naé öröa pöten Anutuun yaya maima.

2

Pool pi Yerusalem kak sê Yesuu ngön yaaö narö koirä

¹ Ne Yerusalem kakê nasên wêên krismaki 14 êak won sêên kaalak sumêak Panapas koirak Taitasring ten pourö saut. Taitas pi Yuta omên wonöp yak tenim yaaul koröp kaut nailênêp.

² Ne köntak nasên, Anutuuk ök neaan saut. Pêl êak köpêl omnarôen ngônên ök yamêëa pöten ngônênê wotöökörö pêên wesak nem ya yamêngkaö pötaan êngk ma e wesak kan newariipanêak ök mêëaut. Pit nga neaan nem ya mëmpö imautre ênêm mëmpö suma pöt mos sêpanêak ök mêëaut.

³ Pêl êên pit Taitas neering wêaupön Krik omnamp wesa. Pêl êautak nem ngönte kat wiak Yuta omnaröa yaaul koröp kaut ilêpênêak nemaan êa.

⁴ Pêl êaap ngônên omên kaarkaar narö pit Yesu Kristo puuk tiar wil niulêên wêaö pöten itaampênêak ingre mor saurö tenim tekrak êlêêp ilêa. Omên pôrö pit tiar Moses pim ngön kosangta öngpök niulêên Kristo sêp wesak wiî omnaröa ök sak öpenêak yaurö.

⁵ Pêl yauröak arim naê ngön ompyaut wa irikor êêpanêak ten pitêm Taitas pim koröp kaut ilêpna ngön pöt kot nent kat nemowiin êaut.

⁶ Ên omên omnaröak ngônênê wotöök yewas pôrö pit tol êa? Ne omnaröak pitên kön wiin irapna ma isêpna pöten kön selap naên. Pöt Anutuuk itaangkên komkap êak wi naön. Ngônênê wotöök pôrö pit ngön ngolöp nent ök nenêaan.

⁷⁻⁸ Won pit nem ya yamêngka pöten itenak epêl kön wia. Anutuuk Pita pi Yuta omnaröa naê Yesuu ngön yaaö omnaröa yaat mëmpênêak wêere kosang menak kaamök elmêaupök tapêl ne köpêl omnarö arim naê Yesuu ngön yaaö yaat mëmpêak kaamök elnêaut. Pötaanök pit epêl kön wia. Anutuuk Pita Yuta omnaröen ngön ompyaut ök maim öpênêak yaö mêëaup. Ök tapêl kaalak köpêl omnarö arên ökniaim ömêakneen yaö neea.

⁹ Pêl êên Semsre Pitaare Son omnaröak ngônênê wotöök mowesa pôrö pit Anutuuk ne komre kolap newesak ya epêt nena pöten kön wiak ten Panapas ngönte kar elniak mor yaningk. Pöt pit kön wiin tenip köpêl omnarö arim naê ya yamêngkên pit Yuta omnarö pitêm naê ya mëmpnaat pêl wesa pötaanök pêl elniaut.

¹⁰ Pêl êak ngön kopêt nentakêer epêl niaut. “Ngöntök yaaö tenim naê wêaurö ompyao elmêên.” Pêl niaan neenta tapêl kön wiak kent êên kosang wesak mëneimaut.

Poolök Pitaê saunet war wesak nga mëëa

¹¹ Ênêmak Pita Antiok kak wais utpet nent êên nook omnaröa êöetak nga mêëaut.

¹² Pita pi utpet epêl êa. Wet rêak pi köpêl omnaröa naêaan ingre mor sauröaring kaömp ngawi neim wêên Sems puuk omên narö Yerusalem kakaan wes mêên waisa. Pêl êên Pita pi omên Anutuuk ompyao elmêêpênêak koröp kaut ilêpênêak kék yamêëa pôröen ök maan kaaö mepanêak kas êên akun pötak ngês rêak omên wet rêak piiring kaömp ngawi neima pôröaring kaalak pêl naên êa.

¹³ Pêl yaêên Yuta omên pim karuröeta tapêl korar yaêên Panapas piita pitêk yal mena.

¹⁴ Pêl êên ne itaangkên pit wotpil wesak ngön ompyauta kan wotpilöök nasên yaêên omnaröa êöetak Pitaan nga mêak epêl mêëaut. “Ni Yuta omnampök köpêl omnaröaring kaömp ngawi neimeê Yuta omnaröa yaaüt sêp yewasên. Pêl yeemak tol êên köpêl omnaröen Yuta omnaröa yaaul êêpênêak kosang wesak aimên?”

Namp pi Yesuun kön wi kosang wesak pöt wotpil öpnaat

¹⁵ Yaap, ten köpêl omên Moses pim ngön kosangta ênêm naênöröa wêwêetakêl naaröönörö, Yuta omnaröa wêwêetakêl öröaurö.

¹⁶ Pêl êaap ten êwat wê. Anutu pi omên Moses pim ngön kosangta ênêm pên êêpênêak yaaö pöpön, “Omên wotpilêp,” pêl nemapan. Won. Omên Yesu Kristoon kön wi kosang wasêpna pöpönök, “Omên wotpilêp,” pêl mapnaat. Pötaanök Yuta omnarö Anutuuk tenim Mosesê ngön kosangta ênêm yeê pötaan won, Kristoon kön wi kosang yewas pötaan, “Wotpilörö,” pêl niapênêak Yesu Kristoon kön wi kosang wesaut. Pöta songönte epêt. Omên namp Moses pim ngön kosang pêenta ênêm êêpênêak yaêên Anutuuk piin, “Omên wotpilêp,” pêl nemapan.

¹⁷ Pêl êên ten Yuta omnarö Kristoê naê sê rê olêak önek êakök saun omnaröa ök yeem pöt tol an? Kristo pi utpetatêên kêkre tö yaaup pêl an ma? Won ê won pan.

¹⁸ Ne Moses pim ngön kosangöt moolêaupök kaalak sê olêaurekaan öma pötak omnaröak neen, “Saun omnamp,” pêl neapnaat.

¹⁹ Ngön kosangtak mö wel newiin peene pöta iri ilêak naön. Pêl elnêa pöt Anutuu naê rê olêak ömêak elnêa.

²⁰ Ne Kristooring kêra yetaprak nemöön wel wiaup. Pötaanök nem peene wê epêt nemtok won, Kristo pimtok nem lupmeri wê. Pêl êên Anutu pim Ruup kön wi kosang yewas pötaan peene wêwêetaring wê. Pi nemêên yak pim wêwêet kêêpöt wasên möön wel wia.

²¹ Ne Anutu pim komre kolap pöten utpet wesak naên. Ngön kosangtak saunet won

yewesaut wieëanëen Kristo kèpök wel wian tapön.

3

Ngön kosangta ënëm yaaöre kön wi kosang yewesaö pöta songönte

¹ Kalesia omèn kaökaurö aë. Ne Yesu Kristo pim koröpö kéra yetaprak möa pöten kèékè ök niaan éwat sauröak tol ëen omèn naröak kön irikor elniin Moses pim ngön kosangötè iri ilanëak yeé?

² Ne omèn nenten pèlpèl niamaan ök neaë. Ngèëngk Pulö wan pöt tol ëak waurö? Ngön kosangöt ngaarëk wakök waurö ma ngön ompyaut kat wiak kön wi kosang yewesautaan waurö?

³ Ar tol ëen kaökäo yeé? Ngèëngk Pulöök kaamök elniin wëwë ngolöpèt ngës réauröak Ngèëngk Pulö sèp wesak arimtok arimté koröpöök kaamök elniin wëwë ngolöp tapèt önëak kön wia ma?

⁴ Omèn kësangöt arim wan pöt pas waurö ma? Ne kön wiin pas naön ëan pèl yaë.

⁵ Nem wet réak pèlpèl niia pöt kaalak rangk niamaan yeé. Anutuuk Ngèëngk Pulö ninak arim tekrak reténg nant yaalni pipot ngön kosangöt ngaarëk wakök yewaurö ngön ompyaut kat wiak kön wi kosang yewesautaan yewaurö ma? Ar pipot éwat wëak sèp wesak kaökäo yeé.

⁶ Pöta ngönte ngönën pepeweri epèl wia. “Apram pi Anutuun kön wi kosang mowasën Anutuuk pim kön wi kosang yewesautaan piin, ‘Ni omèn wotpilèp,’ pèl mëea.”

⁷ Pötaanök ar epèl kön wiin. Omèn Apramë éaul ngön ompyaut kat wiak kön wi kosang yewas piporö yaap Apram pim ruure ëarö.

⁸ Anutuuk kópèl omnarö pit piin kön wi kosang mowasën pitën, “Ar omèn wotpilörö,” pèl mapnaat pèl kön wieë Apramön ngön ompyaut epèl mëëaut ngönën pepeweri wia. “Yangerakë omèn pourö nim neen kön wi kosang yenewasën pipèl yaalnëen pöt ompyaö elmëëmaat.”

⁹ Apram Anutuun kön wi kosang wasën ompyaö elmëa. Pöta ök omèn piin kön wi kosang yewas piporö tapèl yaalniaup.

¹⁰ Omèn ngön kosangöt ngaarëk yeön Anutuuk pitën, “Ar omèn wotpilörö,” mapnaat pèl wasëpna piporö Anutuuk pit kasëng mampnaat. Pöt ngönën pepeweri ngön nent epèl wia. “Omèn namp akun poutë ngön kosangötè ngön wia pipotè ënëm naën yaaö pipop Anutuuk kasëng mampnaap.”

¹¹ Ën ngönëntak nent epèl wia. “Omèn namp Anutuun kön wi kosang wasën piin, ‘Omèn wotpilèp,’ pèl mapna pipop wëwë ompyautak öpnaap.” Pötaanök tiar epèl kèékè kön wia. “Omèn ngön kosangötè ënëm ëëpna

pipopönök, ‘Ni omèn wotpilèp,’ pèl neniapan.”

¹² Ngön kosangta ënëm yaaö pöt Anutuun kön wi kosang yewesautaat won. Pöt maimet. Pöt ngönën pepeweri epèl wia. “Omèn namp ngön kosang poutë ënëm ëëpna pöpök wëwë ompyaut öpnaap.” Pöt tiar yang omnaröak yok pangk naëngan pötaanök Anutu puuk kasëng yanimangk.

¹³ Ngönën pepeweri Anutuuk kasëng yemangk pöta ngön nent epèl wia. “Omèn kéraatè mö yaut pörö Anutuuk kasëng yemangk.” Pötaanök Kristo pi tiarim kangiiir kéraarak möön utaan Anutuuk kasëng mena. Pèl ëen puuk tiar Anutuun ngön kosangöt ngaarëk naön yaëen kasëng nimena pötakaan wa ent ë nuulëa.

¹⁴ Anutuuk Apram welaköt mampënëak yaö mëea pöt ar kópèl omnaröeta ningkën tiar pourö Anutuun kön wi kosang wasën pim Ngèëngk Pul nimpënëak yaö niia pö öpenëak Kristo kasëng mena.

Ngön kosangtak Anutu pim kup mowia pöt wa noolaan

¹⁵ Karurö, tiarim yaautak ök wiak niamaan. Omèn naar piarip omèn nentaan kure mak ëak taë wasën munt nampök won wasööre yal mampö pöt naëpan.

¹⁶ Ën Anutuuk Apramre pim ëap piaripön omèn ompyaut pèl kup mowia pöt pim ruure ë pouröaanök nemaan, kopëtap Kristoon kön wieëak mëea.

¹⁷ Nem ngön niak pöta songönte epèl. Wet réak Anutuuk Apramön ngön taë wes mena pöta kèët orööpënëak mëea. Pèl ëen wakaim krismaki 430 ëak won sèen omèn munt nent Moses pim ngön kosang pöt oröa. Pèl ëaap ngön kosang Anutuuk omèn munt namp Mosesën ök mëea pötak pim wet réak Apramön kup mowia taë wes mena pöt yok pangk wa nemoollapan.

¹⁸ Pöt tiar ngön kosangta ënëm ëen Anutu pim yaö niia pöt nimpèn talte pim ngön taë wes nina pötaan naön ëëpen. Pèl ëaap Anutu pim Apramön ngön taë wes mena pötaan kèët mena.

¹⁹ Elei, ngön kosang pöt oröp ëënak ëa? Pipèt Anutuuk tiar omèn pourö utpet yaaurö pöt éwat sèpenëak ënëm kaalak éaut. Pèl ëaap ngön kosang pöt wieë Apramë ëap Anutuuk kup mowia pöp oröön won sèpënëak éaut. Pipèt enselöröak tiarim omèn tekrakëp Moses piin maan reténg ë ninaut.

²⁰ Ën Anutu pim Apramön kup mowia pöt omèn tekrak nampön maan ök nemaan. Won, Anutu pimtok ök mëea.

Moses pim ngön kosang pöt tiarim pep kë yaningkaupë ökö

²¹ Pötaanök ngön kosang pötak Anutuuk Apramön ngön taë wes mena pöten kööre tok yaalmë ma? Won pan. Omnarö

ngön kosang nenta ënem ëak wëwë kosangët koirëpna pöt wiaapën talte ngön kosangta ënem ëën Anutuuk tiarën, “Ar omën wot-pilörö,” pël niapën.

²² Pöt ngönën pepeweri ngön nent epël wia. “Omën pourö utpetatök wii nitëën pöta öngpök wakaiman.” Tiar omnarö Yesu Kristoon kön wi kosang wesak Anutuu omnant Apramön ngön taë wes mena pöt kön wi kosang yewesa kan pöököl öpen pël wia.

²³ Kön wi kosang yewesa pöt won wiaan Moses pim ngön kosang pötak ten Yuta omnarö wii nitëën wakaiman. Pël ëak wëën ënemak kön wi kosang yewesa pöt örö tekeri sak wil niulëa.

²⁴ Pötaanök ten ngön ompyaut kat wiak kosang wasën Anutuuk tenën, “Omën wotpilörö,” pël niapënëak Moses pim ngön kosang epot pep kë yaningkaupë ököt yak kaamök elniak kan Kristoë naë sëna pöök niulëën wëën Kristo öröa.

²⁵ Peene pöt kön wi kosang yewesautak kanö öröön ten ngön kosangta iri naön.

Kön wi kosang yewesautak Anutuu ru yaniwas

²⁶ Ar Yesu Kristoon kön wi kosang yewas. Pötaanök Anutuu ru sak wë.

²⁷ Pöta songönte epët. Kristook yal menak i yamë piporö ar pim ë pël yeë.

²⁸ Pötaanök Yuta omënerë Krik omën, isaare irëa, öngre omp komkap wëaut pet irën ar pourö Yesu Kristo piiring wëwë kopëtal sak wë.

²⁹ Yaap, ar Kristoë omnarö. Pötaanök Apram pim ëere körö panë sak wë Anutuu omën piin yaö mëëa pöt öneëro.

4

Tiar omën mosutëën inëën yaauröak Anutuu ru panë san

¹ Yaö niia pötaan watepang ngön nent yal menak niamaan kat wieë. Yokot namp pim pep wel wiaupë omnant pout öpnaatak kotup pötaan yok pangk ngarangk naëpan. Pël yeem akun pötak pimtök pep nasëpan, inëën ru koröp örök öpnaat.

² Pep ngarangk yaauröa iri wë ënemak pim pepapë akun mowia pöt temanöm sëën öpnaat.

³ Tiarim songönte pöta ök pan. Tiar ngaan rungaaröa ök wë tiarim ëere peparöa omën mosutë iri wakaimaut.

⁴ Pël ëën ënemak akun wia pöt temanöm sëën Anutuuk pim Ruup wes mëën öngöpë naëaan örök Moses pim ngön kosangötë ënem ëa.

⁵ Pöt tiar ngön kosangötë öngpökaan ent ë niulëën Anutuu ru panë sëpenëak pël elnia.

⁶ Yaap ar pim koröngre ru sak wëën yak Anutuuk maan pim Ruupök Ngëëngk Pulö wes mëën tiarim lupötë ilëak wë kaamök

elنياan Anutuun, “O Pep, ni tenim Pep ompyauap,” pël maim wë.

⁷ Ar pim inëën ru won, Anutuuk niön ru panë sak wë. Pötaanök ru namp pim pepapë mor kolut yeö pöl ar Anutuu yaö niia pöt öneët.

Pool pi Kalesia omnaröaan kön selap ëa

⁸ Yaap, ar ngaan Anutuun köpël wë omp ak kaarkaaröa iri wii kaatak wë pöl wakaimaurö.

⁹ Pël eimauröak Anutuun ëwat yes. Pötaanök ne peene epël yeniak. Anutu pi arën ëwat wë. Pël ëaap ar tol ëënak kaalak kaip tiak yangerakë omën mosutë öngpök së yeilak? Ar pipötök kaalak wii nitëëpanok pipël ëëngan.

¹⁰ Pël eimeë Anutuuk arën, “Wotpilörö,” pël niapënëak akun poutë këere imën në, wa top nentere nent eimeë, këtre ngoonre kris-maki nantön akun kaöat pël maim wëaurö.

¹¹ Pötaanök nem arim naë ya yamëngk epët ngentiipanëak ya ngës kaö yeë.

¹² Nem karurö, ne ke urak niamaan. Moses pim ngön kosangötök wii netëën wëën Anutuuk wil neulëën arim ök sak wë. Pötaanök arta nem Kristo pimtën pëën kön wi kosang wesak wë pöl ëën. Ne arim naë wëën ar utpet nent naalnëën ëaut.

¹³ Ar ëwat wë. Ne ngaan yaumanring wë nem koröpö weë nasën wëautaan ngön ompyaut ök niaimaut.

¹⁴ Yaap, nem koröpö weëre kosang won ëa pötaan ar ne sant elnëënek poprak elnëaut. Pël ëautak ar neen këëpöt ëak kasëng ne-nangkën. Won, ar Anutuu ensel nampë elmëëne pöl elnëaut, ma Yesu Kristo pimtën elmëëne pöl ne elnëaut.

¹⁵ Akun pötak arim nemëën ërëpsawi ëan pöt tol ëak won sa. Ne arim ompyaö eima pöten ëwat wëep. Akun pötak ar kaamök el-nëënek arim it ëënöt yatianëën ne ti nenan tapön.

¹⁶ Pël ëauröak ne ngön këët ök niamëak pepanöm niaan ar ne köore tok yaalni pël yewas.

¹⁷ Ngönën omën kaarkaar piporö pit ar pitëm ök sëneak weë yengenti. Pël yaë pöt pit utpet niwasëpënëak yaë. Pit ar pitën kön wiin isëpnaataan nem naëaan kom elni-pënëak kent yaë.

¹⁸ Omën narö omën ompyautaan ar pitëm ök sëneak kent yaalniipna pöt ompyaö. Pöt akun arim naë öma pötëer won, akun poutë.

¹⁹ Nem koontre yokot panëëro, ne omën nentak ök wiak niamaan. Ne arimëën yak öngöröa ru wilëpënëak lel yaylën këlangön kat yawi pöl peene këlangön kat yawi. Nem këlangön kat yawi epët ar Kristo pim ë pël ëënëëtaan yeë.

²⁰ Peene akun eptak ne ar tolëel wë pöten kön selap yeë. Pötaanök nem retëng ë yan- ingk pöt sëp wesak arim naë wais wë këmtak këëkë wesak ök niamëak kent yaë.

Öng Ekaare Sera piarpim ngönte

²¹ Moses pim ngön kosangötë iri önëak yaurö, ne arën pëel niamaan ök neaë. Ar ngön pöt sangk kelak kat yawiaurö ma won?

²² Ngönëntak epël wia. Apram pim yokot naar wakaima. Nampë yapinte Ismael inëen koontup Eka puuk wilaup, ën nampë yapinte Aisak pöp öng yaapöp Sera puuk wilaup.

²³ Inëen koontupë pöp omnaröa ru yawil pöl yaap wila. Ën öng panëëpë pöp Anutuus kosang wes mena kan pötakël wila.

²⁴ Ngön pipta këët epël wia. Öng pöaar ngön taë wes mena nentepar wia pöteparë ök ëa. Nent Sinai rosiraöök Mosesën ngön ök mëëa pöt wii yatë pöta ököt inëen koont Eka wii ket ëak motëen wakaima pöpë ök yaë. Omën ngön taë wes mena pötë iri wë pörö pit Eka pim ëaröa ëaö pöl wii ket ëak motëen wë inëen pëënë yaurö.

²⁵ Eka pöp Arepia yangerak Sinai rosiraöök wii ket ëak motëen wëen pim ruure ëaröeta oröak piiring wakaima Yerusalem kakre Sinai rosir pötepar keerël wia. Eka pim ruure ëarö Sinai rosiraöök oröa pörö wii ket ëak motëen wakaima pöl Yuta omën Yerusalem kak oröa pörö Moses pim ngön kosangötök wii motëen wakaim wë.

²⁶ Ën Yerusalem o ngaarëk kutömweri wia pö Sera pim ökö. Sera pi inëen ru wonöp pötaan ök tapël Yerusalem ngaarëk wia pöök wëaurö Moses pim ngön kosangta inëen naën yaurö. Pötaanök Yerusalem ngaarëk wia pö tiarim ëlëp.

²⁷ Ngönëntak Sera ru köpël wakaimaupre inëen koont Eka akun kot nent Apramring wakaimaup piarpim ngönte epël wia.

“Öng epop, ni nim yaat kol waup ru naw- ilënëp, ni ërëpërëp ë.

Öng epop, ni ru wilumëak lel yailën këlangön kat nawiin yaaup, ni ya kë yesem ngön a.

Pöt öng ru köpël wëen wes mëaup pim ruure ëarö selap pan

kot nent ompring wakaimaupë ruure ëarö il wasëpnaat.”

²⁸ Karurö, ar Seraë ruup Aisak pim ökörö. Anutuus Apramön ru mampënëak kup mowiin Aisak oröa pöl kup taptakaan ulöl sak arta Anutu ru sak wë.

²⁹ Pël ëen ngaan yokot omnaröa yawilaul wila pöpök Pulöök Sera mangkën wila pöpön kööre tok elmëa. Pël ëa pöt peeneeta omën ngön kosangta ënëm yaaö pöröak tiarën tapël yaalni.

³⁰ Pël ëaap ngönën pepeweri yokot pöaarëen ngön tolëel wia? Pi epël ya. “Inëen koontupre pim ruup piarip waö elmëen sëp. Pöt inëen koontupë ruupök öng yaapöpë ruupring pepapë pimëen yaö mëëa pötë pep sëpan pötaanök.”

³¹ Karurö, tiar inëen koontupë ruure ëarö won, öng panëëpë ruure ëarö, Anutuus omnarö.

5

Tiar sulöptakaan wil nuulëaurö, pötaanök ompyaö öpa

¹ Kristook tiar ompyaö sak öpenëak sulöptakaan wil nuulëa. Pötaanök weë sak tauëë omën muntarök kaalak sulöptak niulëëpanëen inëen yaniwasën pöt ke mourpa.

² Ne Pool, nook niamaan kat wieë. Naröak Anutuuk arën, “Omën wotpilörö,” pël niapnaa, “Arim koröp kaut ilëë,” pël niaan kat mowiinganok. Pël ëënë pöt Kristook ar yok pangk kaamök naalniipan.

³ Kaalak këëkë wesak niamaan. Namp pi pim koröp kaut ilak pöt pi Moses pim ngön kosang poutë ënëm epë.

⁴ Ën ngön kosangötë ënëm yeem pöten, “Anutuuk, ‘Omën wotpilörö,’ pël niapnaat” yewas piporö Kristo kasëng mangkën Anutu komre kolap pöt arim naë wii naöpan.

⁵ Pöt epël. Tiar Ngëengk Pulöökë kaamöktak kön wi kosang yewesautaring sak wëen Anutu tiarën, “Ar omën wotpilörö,” pël niapënëak koreim wë.

⁶ Pöta songönte epët. Tiar Yesu Kristook yal menak wë pöt koröp kaut yaila pöttere pël naën yaaö pöteparën mos wasëpenaat. Ën Anutuun kön wi kosang weseë neneren lup sant yaalmëa pötenökëër këët pël wasëpenaat.

⁷ O Kalesia omnarö, ar ngaan ngönën kanöök ompyaö yesauröak peene talëpök ngön kaarötök niak ar ngön këëta ënëm ëënganëak il niwaria.

⁸ Anutu arën yas yeniaup pi ar pil ëënëak këkre tö neniaan.

⁹ Ne omën nentak ök ëak niamaan. Pol pëwëö repak kot nent oröak yaaptak sëen pout utpet yaë pöl omën narö ngön kaaröt ök yeniaan ar utpet sa pet yair.

¹⁰ Nem kön kosangtak arimëen kön epël yawi. Tiar Aköpring yal menak wë ar kaar omnaröa könöt sëp wesak nem könöökë ënëm ëënëët. Pël yaëen kot ma kaö namp arim könöt wa irikor yaalni pipop pi pim wa irikor yaaö pöta kangut öpnaat.

¹¹ Karurö, ne koröp kaut ilënëak niaim wëanëen kaar omën pörö pit kööre tok naal- nëen ëan tapön. Pël niaim wëanëen Kristo tiarim kanguir këra yetaprak wel wia pöta

ngõntaan pitëm nemëen kõn utpet wia põteta won ãan tapõn.

¹² Nem kentõök omën arim korõp kaut ilënëak kõn wa irikor yaalni piporõ pitëmtë korõp kaut pout ilak won wasëp.

¹³ Karurõ, ar põt Anutuuk ar Moses pim ngõn kosangõtõk wii nitëëpanëak yas niaaurõ. Pël elnia põt ar ngõn kosang põt won wë põtanaanõk korõpõõkë ngõnõt ngaarëk õnëak anganok lup santaring neneraan inëen ëeim õn.

¹⁴ Pitaanõk Moses pim ngõn kosangõtë kepõn erën ëak epël ëaut. "Nimtëen lup sant yaen tapël nim karipëen elmëem."

¹⁵ Pël ëaap arimënt sërere ngõn aõre neneraan nga elmë pël eim õnë põtak pourõ utpet sënëët. Põtanaanõk arimtok arimtën ngarangk ëeim õnëëk yak õk yeniak.

Pulõõkë wëwëetere wëwë ngaanta ngõnte

¹⁶ Ne ngõn pipot epël wesak niamaan. Ar Ngëengk Pulõõkë ënëm ëën. Pël ëënë põtak korõpõõkë kentre kaur pipotõn kat nemowisingan.

¹⁷ Tiarim korõpõõkë kentre kaur yaautõk Ngëengk Pulõõn kõõre tok yaalmë. Ën kangüir Pulõõkë kentre kaur põtõk lup ngaanõtõn kõõre tok yaalmë. Pël yaëen poutepar nentak nenten nga yaalmë. Põtanaanõk ar omnant ëënëak kengkën sak naengan.

¹⁸ Ën Pulõõkë ënëm ëënë põt Anutuuk arën, "Omën wotpilõrõ," pël niapnaan Moses pim ngõn kosangõtë iri naõn ëënëët.

¹⁹ Korõpõõkë yaaut epot. Ongre omp nga ëere wa ngangaaringõt ëere utpetat ëak ya ngës naën ë,

²⁰ Anutuu urtak omp ak kaarõrõ ngëengk mowasõõre kempre këarre põlangre põt ë, kõõre tok ëere ngõn nga elõ, kentre kaur ë, kõlõp ëere keimõn ë, welung werak wëaare komkap ë,

²¹ war ë, i ngaat nak kõn irikor ëere i ngaat nak kaõkaõ ëak tanre ngõn aõ pël yaaõ pipotre omën utpet munt ke tapëlõt wia. Nem ngaan õk niak põt kaalak yeniak. Omën namp utpet pipotring õpna põp pi yok pangk Anutuuk wa ngaõõk nemomëëpan.

²² Pulõõk omën utpet ke pilõt ëëpenëak naalniin. Won, põõk elniin kë ke epot tiarim wëwëatë yaarõ. Lup sant, ya ërëp, mayaap, omën nampõk utpet elniin kangüir ya wiap elmë, kësangën, ompyaaõ ë, ngõnt kosang wesak wëwë,

²³ wiap së së, korõpõõkë kentõõn ngarangk ë, pipot Pulõõkë këët. Ngõn kosangõtõkta omën ompyaaõ pipot ëëpenëak õk yenia.

²⁴ Yesu Kristoën yaõ sak wëaurõ pit pitëm lup ngaan põtë kentre kaur utpetatring põt kera yetaprak mõõn won sa.

²⁵ Pulõõk tiar pim kanõõk niulëa. Põtanaanõk pim kanõõkël sëpa.

²⁶ Tiar tiarimtë yapinõt kõntak wak isak aõre tiarim karurõ ya sangën mongawisak pitëm omnantëen itenak kentre kaur ë pël ëëngan.

6

Tiar kar narõ kõnõmõtring wëen kaamõk elmëëpa

¹ Karurõ, omën namp saun nent koirën põt ar Pulõõringõrõak ya wiaptak ompyaaõ mowasën. Pël yeem põt arimëntta Setenõk morõk elniipanëen ngarangk ëen.

² Arim naë kõnõm nant wiaan põt nener kaamõk ëak won weseë. Pël yeem põt Kristo pim ngõn kosangõt pout ngaarëk onëët.

³ Omën namp pi yapin won wëak pimtën kõn wiin isëpna pipop pi pimtë lupmer morõk yaalmë.

⁴ Ar pourõ neenem wëwëatõn këëkë itenak ompyaaõ ma utpet põtõn ëwat seë. Pël ëak ompyaaõ wiaan põt omën muntarõaan won, arimtëen ërëpsawi ëënëët.

⁵ Põt omën pourõ neenem kõnõmõt wak onëët.

⁶ Ar omën ngõn rë yanuulëm omnant won wë piporõ omnant ompyaaõ wesak kaamõk elmëë.

⁷ Ne ar pourõen õk niamaan kat wieë. Arimtok arimtën morõk ëënganok. Ar yok pangk Anutuun morõk naalmëëngan. Omën namp pi ya mëmpna põp ënëmak põta këët õpnaap.

⁸ Omën namp korõpõõkë yaat mëneim õpna põp põta kë utpetat koirak kõ sëpnaap. Ën namp Pulõõkë yaat mëmpna põp pi ënëmak Pulõõkë këët, wëwë kosang põt koirëpnaap.

⁹ Põtanaanõk tiar omën ompyaut ëëpenaataan kaaõ ëëngan. Tiarimtok wauretaan kos wiap naën ëëpena põtak këët tiipena akunetak kë ompyaaõ kaõat õpenaat.

¹⁰ Põtanaanõk tiar omën pourõ kaamõk elmëëpena kanõ orõõn põt ompyaaõ elmëëpa. Pël yeem wet rëak tiarim kar Anutuun kõn wi kosang yewas eporõen kõn wieë ompyaaõ elmëëpa.

Wa korkorre welakõt ngõnte

¹¹ Retëng kaõat pi wia pipot nemtë moresõk arimëen yeëerek iteneë.

¹² Omën narõ pit omën muntarõak pitën ping wesak apënëak arim korõp kaut ilënëëtaan weë yaë. Pit Kristo kera yetaprak mõa põten aim wë wesak utpet mowaspanëak pël yaë.

¹³ Omën Mosesë ngõn kosangõt ngaarëk yeõ pël weseë korõp kaut ila põrõ pit Moses pim ngõn kosang pout ngaarëk naõnrõ. Pël yaurõak arim korõp kaut ilën pitëmtën ping wesak apënëak pël ya.

¹⁴ Ne pöt, omën munt nantön won. Aköp Yesu Kristo pim këra yetaparak wel wia pötaan piin yaya yaaup. Kristo pim këra yetaparak wel wia pötak yangerakë omën utpetat nem naë wieëa pötta kö saut. Ën neenta tapël pötak wel wi olëaut.

¹⁵ Koröp kaut ilööre nailën yaaö pötak këët won. Anutuu kön ngolöpöt ningkën ngolöp sak wë eptaar këët.

¹⁶ Omën kön epö wak wë ënëm yaë pi-porö pourö, Anutuu omën këërö, Anutuu mayaapre ya ngës pöt arim naë wiaap.

¹⁷ Ne omën nampök könöm muntat nampnaaten kaaö. Omën narök Yesu pimëën nemöa mörmöröt nem koröpöök wia pötaanök.

¹⁸ Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Epesas

Yesu pi wel wiak kutömweri seën wë kris-maki 32 pöta ök won seën Pool pi Rom kak wii kaatak wë pep epwer retëng ëak Tikikas mangkën wak sê Epesas kakë ingre mor saurö mena. Pël ëën pit sangk kelak ka naë wieëa pötë wes mëa.

Pep epweri Poolök Aköpë ingre moröröaan retëng ëa. Tiar pim möönre koröpö, pi tiarim kepönö. Tiar pim kaat, pi möör wapët. Tiar pim öng koröp oröön pi tiarim omp koröp oröa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut 1:1-2

Kristoore pim ingre morörö 1:3-3:21

Kristook yal menak wëauta ngönte 4:1-6:20

Ngön mëët 6:21-24

¹ O Epesas ingre mor saurö, kosang wesak Yesu Kristoë kentöökë ënëm ëeim wëaurö, ne Pool Anutuu këmtak Yesu Kristo pim ngön yaaö omën nampök pep epwer retëng ë yan-ingk.

² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Tiar Kristook yal menak wëen Anutu welaköt elnieim wë

³ Tiar Kristook yal menak wëen tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepap Anutu puuk kutömweriaan ngönëñ welaköt ke nentere nent nineim wë. Pötaanök ping wesak mepa.

⁴ Anutuuk ngaan panëer yanger won wiaan pim ëöetak ketre saun won öpenaataan Kristook yal mempenëak kom ë niulëa.

⁵ Pi ngaanëer kön pil wiin wiakaima. Pötaanök pi lup sant elniin tiar Yesu Kristook yal yemangkën pim ru niwasëpënëak kent kön wiak kön pipël kosang wes niwia.

⁶ Pi tiar pim ru paupaö panëëpök yal menak wëen komre kolap ompyaut kësangën elniin wë. Pötaanök yaya mepa.

⁷ Pi wel wiin pim iitak tiar utpetetakaan sum ëak ent ë niulëak saunat kërë niulëa. Elei, Kristo pim komre kolap pöt peö ëak wia.

⁸ Yaap, pi pöt kësangën elniak könr lup ngolöp pöt lë nimëa.

⁹ Pël ëak pimtë ngaanëer kön wiin ompyaö ëen Yesuuk ya mëmpënaat pël kön wiin wiakaima pötak ënemak pim kön ëlëöp wia pöt tekeri wes ninëa.

¹⁰ Anutu pi epël kön wia. “Ne wotpil we-seim wëen akun kön wian pöt temanöm seën kutömweriaan yangerakë omën epot pout erën wasën Kristook pep sak öpnaat.”

¹¹ Anutu pi omën nant ëëpënëak kön wiak pöt yok pangk yaapök ngaanëer tiar Kristook yal mangkën pimorö pël sak öpenëak kön wia.

¹² Tiar wet rëak Kristook kaamök elni-ipënëak kor wakaim wë eporö Anutuun kët ël epotë kön wieimeë pim komre kolap kësangën elnia pötaan yaya maim öpenëak pël kön wia.

¹³ Arta ngön këët, Anutuu ar utpetetakaan niöpna ngön ompyaö pöt kat wiak Kristoon kön wi kosang wasën Anutuuk Ngëëngk Pul wet rëak yaö niia pö ar pimorö pöt pet elni-ipënëak ninaurö.

¹⁴ Ngëëngk Pulö tiarring wë pötaanök Anutuu omën ompyaö yaö elnia pöt öpenaat pöt ëwat yes. Pël ëak wakaim wë tiar pim komre kolap kësangën yaalnia pötaan yaya mepenëak Anutuuk sasa niön piiring wakaim öpenaat.

Pool pi Epesas omnaröaan Anutuun kimang mëëa

¹⁵ Ne ar tiarim Aköp Yesuun kön wi kosang wesak Anutuu omën tiarim karurö lup sant yaalmë pöta ngönte kat wiaut.

¹⁶ Pötaanök kët ël epotë arimëen yak Anutuun yoëre ërëp maimeë nem kimang ngöntak arimëen ök maim wë.

¹⁷ Ne kimang ngöntak tiarim Aköp Yesu Kristoë Anutu, kutöm ë rangi Pepap, piin këëkë ëwat sënëëtaan kön ompyaut nimpööre pim songönte tekeri wes nimpö pël ëëpënëak ök maim wë.

¹⁸⁻¹⁹ Ën nem kimang ngön eptakta ar yas niaan wëen kutömweriaan omën ompyaut öneak kor wë pöt ëwat seëre tiar pim ru ni-wesaurö omën nimpnaat kësang panëët pöt ëwat seëre weëre kosang kaö pan tiar piin kön wi kosang weseim wëaurö ningkën wia pöt ëwat sê pël ëënëëtaan arim lupötë ëwa elniipënëak ök maim wë. Pim weëre kosang tiarëk wia pötak

²⁰ ngaan Kristo weletakaan wal ë moulmëak o kutömweri pim yaapkëetakël moulmëen wë.

²¹ Pël ëen Kristo pi omën kaö kutömweriaan yangerakë wëaurö pourö il mowesak kaö panë isak öpenëak moulmëa. Pöt peene eptakëer pëen won, ënëm akunaöökta wakaim om öpnaap.

²² Pël ëak Anutuuk omnant pout wa top ëak pim ingrak rongan ë moulmëen omën pötë kaö sak wë pim ingre mor saurö tiarimëen kepön erën ëak niulëa.

²³ Möönre koröpöt kepönök yal mangkën pangk ëëpna pöl tiar ingre mor saurö möönre koröp ket ëak wë Kristook yal mangkën pangk ëëpnaat. Ën ingre mor saurö Kristook yal mangkën pangk yaë pöpök omën poutë peö ëak pangk yaalni.

2

Anutuuk tiar pourö Yesuring wele-takaan wal ë niulëa

¹ Ngaanëer ar utpet ke nentere nent ëimee pötök arim lupöt mën wel niwieima.

² Akun pötak kan utpetaöökël wë urmer-aröa kaöapök elniin pim naë së rê olëak wakaiman. Pi peeneeta ngön wa olë yaaurö pitëm lupötë wëen Anutuu ngönte wa olaim wë.

³ Tiar pourö ngaan pitëm ök koröpöökë kentötë ënëm eimaut. Pël ëimee tiarim koröpöökë könötë ënëm eimeë naröa ök Anutuu kölöpta Iri wakaimaut.

⁴ Pël äautak Anutu pi ya ngës kësang ëak lup sant kaö pan elnia.

⁵ Pël elniak tiarim wa olë yaautaan lupöt wel wiauröak Kristooring wal ë niulëa. Yaap, Anutu pi komre kolap elniak utpetetakaan niwa.

⁶ Pi tiar Yesu Kristook yal yemangkën piiring wal ë niulëak kutöm wëwëet ninak weëre kosangring öpenëak niulëa.

⁷ Pi Yesu Kristoën pim lup sant elniaö pötak omën munt ënëm orööpna pörö pim komre kolap kësang pan kësangën elnia pöt itaampëneak pël elnia.

⁸ Pöt pi komre kolap yaalniem arim Kristoon kön wi kosang yewesautaan utpetetakaan niwa. Pöt arimtok yok pangk naën ëan tapön. Anutuuk yaap elnia.

⁹ Ar Anutuuk pël elniupëneak ya ompyaö nent namëngkën ëaurö. Pötaanök arimtën ing ti wak angan.

¹⁰ Anutu pimtok wëwë ngölöp epët nina. Tiar Yesu Kristook yal meneë Anutuu kan ompyaö kopëtaö wes nina pöök ing mësaim öpenëak pël elnia.

Kristook Yuta omnaröere köpël omnarö erën ë niulëa

¹¹ Ar ngaan köpël wakaimaurö pöten kön wieë. Akun pötak koröp kaut nailën wëen Yuta omën koröp kaut ila pöröak arën koröp kaut nailënörö pël niamaut.

¹² Pël ëen ar ngaan Kristo won wë ten Yuta omën Anutuun yaö sauröaring naön, pëlëer wakaimaurö. Ar pörök wëen omën ompyaö nent ënëm arimëen orööpnaataan kor naön. Ën Anutuunta köpël wakaimaurö.

¹³ Ngaan maimerek wakaimauröak peene Kristo pim iit arimëen il olëa pötak wa niulëen Yesu Kristook yal ëak Anutuu naë wë.

¹⁴ Pöt Kristo pimtok tiar mayaap yaningk. Ngaan Yuta omnaröere köpël omnarö tiarim naë kööre tok wiaan sowi kësangpel tekrak wiakaimaut. Pël äautak Kristook pim möönrë koröpö köëpöt wesa pötak sowi pötë olëak köpëlre Yuta omën pourö rongan kopëtet ë niulëaut.

¹⁵ Moses pim ngön kosangötre Yuta omnaröa yaaut won wasëpëneak pimtë koröpö

këëpöt wesa. Omën rongan nentepar pöteparë urtak rongan ngölöp kopëtet ë niulëen tiar piik yal ëak mayaaptaring öpenëak pël elnia.

¹⁶ Pim këra yetaprak wel wia pötak Yuta omënerë köpël omën pourö wa erën elniin këra yetap pörak Anutuu naë niulëak komre kap tiarim tekrak wieëa pöt won wesaut.

¹⁷ Pël ëen pi ten Yuta omën Anutuu naë wakaimauröere ar köpël omën maimerek waikaimaurö tiarën mayaaptaring öpena ngön ompyaö pöt ök niapëneak waisa.

¹⁸ Pöt Kristo tiarimëen wel wia pötaanök Yuta omënerë köpël omën tiar Ngëëngk Pul kopëtaööring wë kan kopëtaö wes nina pöök së Pepa naë orööpnaat.

Ingre mor saurö tiar Anutu pim tup ngëëngkët

¹⁹ Pötaanök akun eptak ar suurö won. Ar ngönën omnaröaring erën ëak Anutuu ru sak wë.

²⁰ Tiar pöt Anutu kaat. Ar ngëlangre pasöt Yesuu ngön yaaö omnaröere tektek ngön yaaö omnarö ten wapöt.

Ën Yesu Kristo pimënt pöt möör wapët.

²¹ Pël ëen tiar omnarö piik yal mampö seim wëen taë niwasën Aköpë tup ngëëngkët pël orööpnaat.

²² Arta ten ingre mor sauröaring Kristook yal mangkën Ngëëngk Pulöök elniin Anutu pim tupët pël sak wëen pi öngpök wë.

3

Anutuuk Pool köpël omnaröen ngön ompyaut ök mapëneak ya pöt mena

¹ Pool ne Yesu Kristo pim ngönte ar köpël omnaröen ök yeniak e taptaan wii kaatak neulëaut.

² Yaap, ar neen kat wian. Anutuuk komre kolap elneak arim naë ya mëmpëak ök neeaut.

³ Pël neak pim ngön ëlëëpöt war wes ne-naut. Pöta ngön mëntte wet rëak pep epweri retëng äaut.

⁴ Ar ngön pipët sangk kelak pöt nem könöök Anutu pim ngön ëlëëpöt Kristoëen äaut ëwat panë san pöten ëwat sënëët.

⁵ Ngön ëlëëp epët ngaan omën wë aprö ima pöröa naë Anutuuk tekeri wes nemangkën äautak peene eptakök Ngëëngk Pulöök ten ngön yaaö omnaröere tektek ngön yaaurö tekeri wes yaningk.

⁶ Ngön ëlëëp pöt epët. Köpël omnarö ar ngön ompyaut wak wë ten Yuta omnaröaring rongan kopëtet ëak Anutuu omën ompyaut tenring pep sak wë. Pël ëëë Yesu Kristook yal ëak Anutuu ten Yuta omnaröen kup niwia pöt pep sak wë.

⁷ Ne pim ngön ompyaut ök niameak Anutu pim weëre kosangöök komre kolap kësang elneak pim ya omën wes neulëa.

⁸ Ne ngönën omnaröa iri wëaupök Anutu pimtök ar kopël omnaröen ngön ompyaut ök niamëak komre kolap kaö elnëak ya epëtak neulëaut. Kristo pim ulöpre moup ngön epët kaö panëët omnaröa yok pangk pout ewat nasënganëët.

⁹ Anutu ngaanëër omën ël epot ket ëaup pim kön epët ëlëëp wiak wakaima. Pël ëautak peenök kön ëlëëp pöt omën pourö war wes nimpëak neea.

¹⁰ Anutuu ingre mor sauröa naë pim ewat ke nentere nent epot akun eptakök wëlël ë wiin enselöröere kutömweri weëre kosangringörö pitta itenak ewat sëpenëak ëlëëp wia.

¹¹ Anutu pi ngaan akun wontak pim könöök ngön kosang wesa pöta këët tiarim Aköp Yesu Kristo wes yamëem tekeri wesa.

¹² Pël ëën tiar piik yal ëëë kön wi kosang wesak kasinkasin won Anutu naë yes.

¹³ Pötaanök epël niamaan kat wieë. Ne arimëën yak këëmrë këlangönë rangk wë eptaan arim lupöt irepan. Ar pöten ping weseë.

Pool pi Epesas omnaröaan Anutuun kimang mëëa

¹⁴ Ne Pepen rar rë mowesirak arimëën kimang yemak.

¹⁵ Pöt pi kutömweriaan yangerakë omën pourö tiarim pep sak weën pim naëaan öröan.

¹⁶ Anutu pi ë rangi pout pangk ëëëaupök Ngëëngk Pulö elmëën weëre kosang koir ningkën arim lupöt kaö sak kosang sënëak kimang yemak.

¹⁷ Pël ëak ar Kristoon kön wi kosang wasën pi arim lupötë öpënëak kimang yemak. Pël ëak ar pim lup sant pötak misën il téak kosang sak tauëë

¹⁸ ngönën omën muntarö pitring ar pourö lup sant pöta songönre lööre kalap naöökkaan naöök pout kengkën ewat sënëak kimang yemak.

¹⁹ Pël ëak Kristoë lup sant omnaröa ewatöt il yewesa pipëta öngpök önëak kimang yemak. Pël ëaan Anutuu naë lup moup peö ëak wia pippel ar peö elniipnaan.

²⁰ Anutu pim weëre kosangöök tiarim lupötë ya yamëngk pöpök omën kaö panëët yaalniem tiarim kimang yamëëaare elniipënëak kön yawia pöt il yewas.

²¹ Ingre mor sauröa naëre Yesu Kristoë naë pimëën yaya yal menmen aim om wiakaim wiaap. Yaap.

4

Ingre mor saurö tiar Kristoë möönre koröp sak wë

¹ Ne tiarim Aköp Yesu pim ngönëntaan wii kaatak neulëaup nook kosang wesak niamaan kat wieë. Anutuuk omën kaö

panëëtaan yas niiaurö. Pötaanök wëwë ompyaö önëak niulëa pöl weë.

² Pël ëëë arimtën kön wiin iraan ya wiap pötaring wë kar naröa könöm elniipna pipöt lup santak wetak weë.

³ Pël ëëë Pulö pim mayaapta wiirupök wa erën elnia pipët ilpan. Pötaan ngarangk ëeim weë.

⁴ Anutuuk pim omën ompyaö kopëtetaan kor öpenëak yas niaan tiarta rongan kopëtet ëak Ngëëngk Pul kopëtaööring wë.

⁵ Tiarim Aköp kopëtap kön wi kosang yewesaut kopëtet, ën i yamëaut kopëtet.

⁶ Pël ëaan Anutu pi tiarim Pep ngawi kopëtap. Puuk pout kepön erën elnia. Pël ëak tiar weëre kosang kaamök elniin pim yaat yamëngkën tiarim lupötë wëaup.

⁷ Yaap, tiar rongan kopëtet ëak weën Kristoök neenem yaatë weëre kosangöt nina.

⁸ Kristo pim tiarimëën elnia pöta ngönte ngönën pepeweri epël wia.

“Pi kutömweri isëpënëak omën kësang pan il mowesak wii téak mësak ngaarëk isa.

Pël ëak pi omnarö kësangën elmëa.”

⁹ “Ngaarëk isa” ngön pöt oröptaanök ëa? Songönte epët. Pi wet rëak maim o ngaarëkaanök yangerak irëa.

¹⁰ Pi irëaupök kutömre yang poutë pangk ëak öpënëak kaalak kutömweri is pörek wëauröaan kaö sak wë.

¹¹ Pël ëëë pi tapöpök kësangën elniak omnarö weëre kosang kaamök elnieë narö pim ngön yaaö omën niwesa, narö tektek ngön yaaö niwesa, narö ngönën ök yaö niwesa, narö ingre mor sauröa ngarangk niwesa, narö rë yanulaö niwesa.

¹² Pipët ngönën omnarö tiar pim ya ompyaut mëmpenaataan kopëta niwasën pim möönre koröp pöt tiarim naë kaö sak kosang sëpenëak omën piporö niulëa.

¹³ Pipël pipël ya mëmpeimeë tiar kön wi kosang yewesaöre Anutuu Ruupë songönten ewat poutepar mëngkre mëngk sëën lup koptemer sak öpenaat. Pël ëëë kaö sak Kristo pim wëwë ompyaö panëëtakël së öpenaat.

¹⁴ Pël ëak tiar rungaaröa ök nasënganëp kosang sak öpenaat. Pöt kent yamöön këra ëpotë ëtëp yaalmë pöl rungaaröa ök ëngk ma e yewas pörök kaar omnaröa ngönötön kat wiak kön irikor ëak këlok sëpnaat.

¹⁵ Pël ëëpnaatak tiar lup santaring wë ngön këët pëën aimeë kaö sak Kristo tiarim kepönöököp pim ök sëpa.

¹⁶ Pi tiarim kepönöök elniin ingre morre pöt nener yal menak omën sëën ompyaö yaë. Tiar kaö ke nentere nent neenem ëëpenëak kopëta wes nina pöta ënëem yeem lup santaring neenemëën kaamök ëëë kaö sak kosang sëpenaat.

Ingre mor saurö wëwë ngolöptak öpa

17 Ne Aköpë urtak sak kosang panë wesak niamaan. Ar köpël omnaröa yaë pöl arim könöt omën pasutëël wiak önganak.

18 Pitëm lupöt köö olëaan yak êwat nasën wë lup kosang êak Anutuu wëwëet kasëng menak tomökël wë.

19 Pël ëëë öö köpël pitëm könöt utpetatëël kosang wiak wë utpet ke nentere nent eimeë kewilring wë.

20 Ar pöt, wëwë pipët önëak Kristoë songönte rë naniulön ëaut.

21 Ar yaap Kristoë ngönte kat wiaurö. Ngön pipët Yesu pim ngön këët epël rë nulülön kat wiaut.

22 Ar lup ngaanötring wëen arim kentre kauratök morök elniin utpet wakaiman. Pötaanök lup ngaan pipot ent ë olaë.

23 Pël êak Pulöök lupre kön ngolöp niwasëpnaa kuure mak mëak

24 lup ngolöp pipot wa mëëë. Pipot Anutuuk pim ök mëngk wesak ket ëaut, wotpilre ngëëngk panëët.

25 Pötaanök ar kaar yaaut moolëak ngön yaapöt pëen neneren ök maë. Pöt tiar Kristoë ingre mor sak nener ya yeë. Neneren kaar apena pöt tiarim yaë pöt ilpenaat.

26-27 Ar kölöptak utpet nent ëëngan. Setenëen kan motëënganëen kölöp ëeim wëen këtëp ilepan.

28 Këkain yaauröak pöt sëp wesak omnant koirëneën kosang ngentiak ya mënak nant ngöntök yaaurö meneë.

29 Arim këmötëaan ngön utpetat anganak ompyaut pëen omën kat wiipnaarö kaamök elmëëpnaa aim wëë.

30 Ar Anutuu Ngëëngk Pulöön ya utpet ëëpnaat elmëëngan. Pi tapöök niöpna akunetak ar Anutu pimorö pöt pet elniipënëak yaö niwesau pötaanök.

31 Ar omën ya utpetaring yaaö, ngaare ya sangën, ngön kosang, ökre was, utpet pipot pout mooläë.

32 Ar ngöntre karurö kaamök elmëak arim lupöt meneë. Pël êak pitëm saunat won mowesëë, Anutuu Kristoë kangiiir arim saunat won niwesa pöl.

5

Tiar ëwaöök öpa

1 Anutuuk lup sant elniin pim ru sak wë. Pötaanök pim ë pël ëëë.

2 Kristo pi tiarimëen yaköm ëen lup sant elniak pim wëwëet tiarimëen yak keëpöt wesak pim möönre koröpö omën köp nga kamp misëngringöt ar yaaö pöl Anutuun kiri ëën kë sa. Tapël ar yakömre lup sant kantakël wëë.

3 Ar Anutuu omnarö. Pötaanök öngre omp nga yaaö, utpet wa ngangaaring omnantön kentre kaur ngön pipot kot nent arim tekarak orööpan.

4 Ngön ëöaat, köntak yaaö puot, ngön utpetat, pangk naënganë pipot anganëp Anutuun yoöre ërëp aim wëë.

5 Ar epël kön wieë. Öngre omp nga yaaöre utpet wa ngangaaringöt yaaöre omnantön kentre kaur yaaö Anutuu urtak yangerakë omnantön omp ak yewesaö piporö Anutuuk wa ngaöök mëak wëwë kosangta yaö nemowaspan.

6 Ar morök omnaröa utpet ke pilöt ëëneak ngön kaar yenia pipot kat wiingan. Anutu omën pim ngön wa olëak utpet ke pil yaë piporö kangiiir nga yaalmëaup.

7 Pötaanök ar omën piporöaring wa meilak ëëngan.

8 Ar ngaan koutak wakaimauröak peene pöt Aköpök wa niulëen pim naë rë olëak ëwaatak wë. Pötaanök ëwaatak wëauröa wë pöl wëë.

9 Éwaatak wëa pöta këët epot. Lup ompyaö, wotpil, ngön yaapöt yaaö pipot.

10 Pël êak ar omën nant ëëneak pöt Anutuuk kent ëëpën ma won pöt êwat sakök ëëë.

11 Kar naröak kouta omën mosut yaëen kaamök ëënganak omën pouröen wëwë pipotön utpetat pël ök maë.

12 Ne omën ëlëëp yaaö pipotön naëngan, amaaten öö yaë.

13 Pël ëaap tiar omën ke pilöt tekeri wasën ëwaatak elmëen pipotë songönte yoolök sak wiaapnaat. Pöt omën tekeri yewas pöt ëwaaöök wesira.

14 Pöta ngönte epël wia.

“Ka ureëaup, ni wal ë.

Lup wel wiaup, öp së.

Pël ëen Kristook ëwa elniipnaa.”

15 Pötaanök arimtë wëwëatön ngarangk këëkë ëëë. Kön wonöröa wëwëat önganëp könringöröa wëwëat wëë.

16 Peene akun eptak tiarim naë utpetat kësang pan wia. Pötaanök akun nant il mëënganëp akun poutë omnarö kaamök elmëak kosang ngentiak ya mëmpa.

17 Pötaanök ar köpël ëënganëp Aköpë ya ngön ya pipöt kön wieë.

18 I ngaat nak kön irikor ëëngan. Piptak utpet yaniwas. Pötaanök pël ëënganëen Anutuu Pulöök arim lupötë peö êak wiaapna pötaar elniip.

19 Pël ëëë karuröaring arim këmötök ngönën tanre tan Pulöök yangingk pipot Aköpön lupre könötökta tan aim wëë.

20 Pël eimeë akun poutë omën ël epot poutëen tiarim Aköp Yesu Kristo pim yapintak tiarim Pepap Anutuun yowe maim wëë.

Öngre ompöröa ngönte

21 Ar Kristoon yaya yaaurö. Pötaan neneraan inëen ëëë.

22 Öngörö, Aköpön inëen yaalmë pöl arim ompöröa ikanöök wëë.

²³ Kristo tiar pim ingre mor saurö utpetetakaan niwa pöp tiarim kepön erên êak ngarangk elnieim wê pöl ompöpök pim öngöp ngarangk yaalmê.

²⁴ Pötaanök ingre mor sauröa Kristoon inêen yaalmê pöl öngörö ar arim ompöröaan inêen elmêeê.

²⁵ Ompörö ar, Kristo pim ingre mor saurö tiarimêen yak pim wêwêet kêépöt wesa pöl arim öngöröaan lup sant elmêeê.

²⁶ Kristo pim ngön ompyautak tiarim utpetat i niirak kôlam niwesak tiar pim ingre mor saurö Anutuun yaö niwasêpênêak wel wia.

²⁷ Pêl êak tiar, pim ingre mor saurö, ketre saunere utpet ke nentere nent won kôlam pêen ngêêngk niwesak pimtêen niöpênêak wel wia.

²⁸ Ompörö ar arimtê koröpö sant yewas pöl arim öngörö sant moweseê. Pöt öngre omp pouwaar yal êak koröp kopêtaö sak wê pötaanök. Omp namp pi pim öngöp sant yemowas pipop pimtê koröpööta sant yewas.

²⁹ Tiarim naëaan omên namp pimtê koröpö kêépöt newasên. Won. Pimtok pimtê koröpö kaömp menak ompyaö wesak ngarangk yaê. Pöta ök Kristook ingre mor saurö ngarangk elnieim wê.

³⁰ Pöt tiar pim möönre koröp pöökê kaut pötaanök.

³¹ Pöta ngön nent ngönêntak epêl wia. "Omp namp pim êlre pepaar sêp wesak öngöpök yal mangkên pöt piarip lupre koröp pöt kopêtap pêl sak öpnaat."

³² Ngön êlêép epta songönte öngpök wiaan nook kön wiin pöt Kristoonre pim ingre mor sauröaan yaê.

³³ Pêl êaap arimtêenta yaê. Ompörö ar arim koröpöön sant yaalmê pöl arim öngörö lup sant elmêeê. Pêl êên öngörö arta arim ompöröa inêen elmêeê.

6

Êlre pep, koontre yokot pitêm ngönte

¹ Rungaarö ar, Aköpêen yak êlre peparöa ngön ngaarêk weê. Pêl êênê pöt ompyaö.

² Ngönêntak epêl wia. "Ni nim êlre pepaarê ngön ngaarêk wê." Ngön kosang piptakêêr Anutuuk yal menak kup mowia.

³ Pöt epêt. "Pêl êêmê pötak yangerak akun wali ömêêt."

⁴ Ên êlre peparö, ar arim koontre yokoturö ya sangên mongawisngan. Ar ngönên rê moulak pepanôm mêak ngarangk elmêeê. Pêl êên pit kaö sak ngönênta ênêm êêpnaan.

Inêen yaaöre ngarangk pitêm ngönte

⁵ Inêênörö ar, arim ngarangköröa ngön ngaarêk weimeê Kristoên inêen yaalmê pöl pitên kasinkasin êak pitêmtêen pêen inêen elmêênêak weê ngentieê.

⁶ Pöt arim ngarangköröak itaangkên ompyaö êêpnaataan pêen won. Ar pêl yeem Kristoê inêênörö pêl weseê Anutuun kan yanuulê pöök kön kengkênring seê.

⁷ Pipêt omnaröen kön wieê won, Aköpön kön wieê ya kê sak arim yaat mênêe.

⁸ Ar epêl kön wieê. Namp pi inêen wê ma won wê ya ompyaö mêmna pöt Aköpök kangut ompyaö koir mampnaap.

⁹ Ngarangkörö arta tapêl arim inêênöröen ompyaö yaalmêem pitêm kas êêpnaat elmêengan. Aköp ar pouröa ngarangk ngawiap kutömweri wê pöp omnarö pim êöetak isak irêak won, mêngkre mêngk wia.

Tiar nga omnaröa ök sak öpa

¹⁰ Ne ngön kaut epêl niamaan. Aköpök yal menak pim naëaan weêre kosangöt wak pötring weê.

¹¹ Ar Setenök morök elniipênêak yaêen weêre kosangring tauak pi ke ur momêênêen Anutuun ngaê omnant yaningk pöt wak weê.

¹² Tiar omên möönre koröpring eporöaring nga naalêen. Won. Ensel utpetaröere Setenê inêen yaauröere yang ngarangk utpet koutak wêauröere urmer ke nampre namp mopöök wêaurö pitring nga yaal.

¹³ Pötaanök ar Anutuuk ngaê omnant yaningk pipot wak weê. Pêl êên nga yaaröön pöt kanguur elmêen kas sêen weêre kosangring tauanêêt.

¹⁴ Ar epêl êak tauêe. Ngön kêêtak yepat ket êak ureê. Ên wotpil wêwê pötak ulpêen kosangêp ket êa pötê ök koröp oröön riipetakêl mêak weê.

¹⁵ Anutuun mayaap yaningk pöta ngön ompyaut omnaröen ök manêêt kopêta wesak ing kôr ket êak mêeê.

¹⁶ Pêl êak arim kön wi kosang yewe-sautakta ngilöatê ök wesak weê. Pêl êên pötök utpetatê pepap Setenê es wisangöt pôrang urak sêpnaat.

¹⁷ Anutuun utpetetakaan yaniö kön pötak ul kosangta ök waêeê. Pêl êak Anutuun ngöntak Ngêêngk Pulöökê öpwer pêl sêen wak weê.

¹⁸ Ar kêt êl epotê Ngêêngk Pulöökê weêre kosangtak kimang maê. Anutuun kimang ke nentere nent maimêe kaaö köpêl Anutuun omnaröaan kimang maê.

¹⁹ Pêl yeem ne ngönên ök memêak yaêen Anutu kaamök elnêak nem mema pöt kêmtak newiin kas köpêl ngön ompyaö êlêép wia pöta songönte tekeri wasumaan nemêenta kaamök elnêak kimang maê.

²⁰ Ne ngön ompyaut ök amêak Anutuuk neulêaupök nem pêl yaautaan wii kaatak neulêaup. Pêl êên ar Anutuuk ne ngön ompyaut tekeri wasum pêl neaö pöl kas köpêl mêmnaan Anutuun kimang maê.

Ngön mêtê

²¹ Tikikas puuk pep epwer wak wais ninak nem yaauta ngönöt pout ök niapnaat. Tikikas pöp tiarim kar panëep Aköpë këm ngôn ngaarëk wak inëën yaaup.

²² Pi nook arën tenim songönte ök niaan kat wiak ya kë sënëëk yak wes mëën yewais.

²³ Anutu Pepere Aköp Yesu Kristo piaripök ar nem karurö mayaap tekeri wes ninak arim kön wi kosang yewesaut taë niwasën lup santaring weë.

²⁴ Ar tiarim Aköp Yesu Kristoë naë rë olëak wë lup sant yaalmëaurö arim naë Anutuu komre kolap pöt wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Pilipai

Yesu pi wel wiak kutömweri seën wë kris-maki 32 pöta ok won seën Pool pi wii kaatak wë pep epwer retëng ëak Epaprotaitas mangkën wak së Pilipai kakë ingre mor saurö mena. Pool pi wet réak Pilipai kak së ngönën ok maan narö Yesuun kön wi kosang wesa (Ngön Yaaö Omnarö 16:11-40). Pël eën ënëmak Pool pi wii kaatak wëen ingre moröröak mon nant wa rongan ëak Epaprotaitas mangkën wak së Pool mena. Pël eën Pool yowe mëak pep epwer mena. Pi wii kaatak wë ërëpërep yeem pitta Kristooring wë pötaan ërëpërep ëëpënëak kent kön wiak retëng ëa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës réaut 1:1-11

Poolë ngönte 1:12-26

Kristook yal menak wëauta ngönte 1:27-2:18

Timotiire Epaprotaitas piarpim ëëpnaat 2:19-30

Pepanöm ngönte 3:1-4:9

Kaamök elmëautan yoöre ërëp ngönte 4:10-20

Ngön mëet 4:21-23

¹ O Pilipai kak Anutuu omnarö Yesu Kristook yal menak wë pöröere ngönënë wotöököröere ngönënë ya kaamök yaurö, Poolre Timoti Yesu Kristo pim inëen yaaawaar tenip wë nook pep epwer retëng ë yaningk.

² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolap mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yoöre ërëp mëëa

³ Ne arimëen yak akun ëlötë kön weswes eimeë Anutu nemopön yoöre ërëp maim wë.

⁴⁻⁵ Ar wet réak ngön ompyaut kat wia pötak ngës réak neering top ëak aö aö imeë peene pël yeë pöten kön wiewë nem Anutuun ok yamëëa pötë ërëpsawaring wë ar kaamök elniipnaataan ok yamëëaup.

⁶ Pël ëak ne epël kön yawi. Anutu ngës réak arim lupötë ompyaö yaalni pöpök ompyaö elniï seimeë Yesu Kristo pim waisëpna akun kaöaöök pet irëpnaap.

⁷ Ar nem ru ulöpöökörö. Pötaanök Anutuuk ompyaö elnieim öpnaat nem kön yawi pöt yok pangk. Pöt nem wii kaatak wëaöre Kristoë ngön ompyauta songönte tekeri wasën omnarö ngön pöt taë wesak öpënëak ngön yaatak neulëen wëaö pöteparë ar neering lup kopëtemer sak wëen Anutuuk komre kolap elniak kaamök yaalni.

⁸ Yaap, Anutu ëwat wëen ne yaap pan ok yeniak. Yesu Kristoë tiarën ya ngës kësang yaalni pöl ne arën yaalni.

⁹ Pël ëë ne arim lup sant yewesaö pöt kaö seën Anutuu omnant këkë ëwat sak ompyaöre utpet pötepar kom ënëëtaan Anutuun kimang yamëëaup.

¹⁰ Pël ëak ar omnant këet kom ëak Kristo pim waisëpna akun kaöaöök saun won, wotpil önëëtaan pël yaaup.

¹¹ Ar pël eim wëen Yesu Kristook kaamök elniin wotpil wëauta këet arim naë oröak kaö sëpnaat. Pël eën omnarö pöten itenak Anutuun yaya mëak pim yapinte ping wesak aim öpnaat.

Pit Pool wii kaatak moulmëak ngön ompyaut il newariin ëën ulöl sa

¹² Karurö, ar ëngk ma e wasnganëen ok niamaan kat wiewë. Pit nem wii kaatak neulëautak ngön ompyaut il nemowariin ëën ulöl yes.

¹³ Pötaanök nga omën pourö Rom omën omp ak Sisa pim kaatak ngai yaaö pöröere omën munt kak eprek wëauröeta pit neen ëwat wë, nem Yesu Kristoë ngön ok yaataan wii ka eptak neulëa pöten.

¹⁴ Pël eën ingre mor sa nem kar narö kësang nem Kristo pimëen yak wii kaatak neulëa pöten kön wiewë Aköpön kön kosang wiak kas köpël Anutuu ngönte ok aim wë.

¹⁵ Yaap, omën narö ne utpet wesak wak neirapënëak Kristo pim ngönte ok aim wë. Ën narö neen ompyaö elnëëpënëak pim ngönte ok aim wë.

¹⁶ Omën nem ompyaö elnëëpënëak Kristoë ngönte ok aim wëa pörö pit omën naröak ne ngön ompyauta songönte amëak wii kaatak neulëa pöten kön wiak lup sant elnëëpënëak Kristoë ngönte ok aim wë.

¹⁷ Ën omën ne wak neirapënëak Kristoë ngönte ok aim wëa pörö pitëmtëen wak isak apënëak pim ngönte ok aim wë. Pit korar yeem ne wii kaatak wëen pitëm ngön ompyaut ok yaaö pötaan wii kaata ngarangköröak könöm munt nant nem rangk newiak yal mampënëak yaë.

¹⁸ Pipët ompyaö. Pöt omën narö korar yeem Kristoë ngönte ok aim wë, ën narö wotpil yeem pël eim wë pouteparëen ne ërëpsawi yeë. Nemëen pitëm Kristoë ngönte ok ya pipët kaöet. Pötaanök ërëpërep yeë.

¹⁹ Yaap, ne ërëpsawi eim ömaap. Pöt ne epël kön yawi pötaanök. Ar nemëen Anutuun kimang yemaan Ngëengk Pul Yesu Kristoë wes mëen waisa pök kaamök elnëen ne wii kaatakaan ent ë neulëëpnaat.

²⁰ Ne omën nant yeem ëöere kaskas naën ëëmëak kent kaö pan. Ne akun ëlötë Kristoë ngönte ok ëak pim yapinte wak isak yaaupök peeneeta öp wëere wel wi pël ëëma pötak kas köpël tapël pim yapinte wak isak amaap.

²¹ Nemtë könöök epël yawi. Ne yangerak öma pöt Kristoë songönte war wesak amaap.

Pöt ompyaö. Ën wel wiima pöt pim naë sumaaap. Pöt ompyaö pan.

²² Ne yangerak yal menak öma pöt nem Kristo pimëen yak ya mëmpa pötak kë orööpnaat. Pötaanök nem ëemaaten kön selap yaë. Pöt nem wel wiimaat ompyaut ma öp ömaat ompyaut ne pöten kön nawiin.

²³ Yaap, ne ëngk ma e yewas. Nemtë kentöök wëwë epët sêp wesak sê Kristo piiring öma pöt nemëen ompyaö pan.

²⁴ Pël ëëmaatak ne yang eprek yal menak öma pöt ar kaamök elnieim ömaat. Pöt arimëen ompyaö pan ëëpnaat.

²⁵ Ne pipten kön kosang yawi. Pötaanök ne ëwat sak wel nawiin öp wë arim kön wi kosang yewesaut kosang sëere pötaring ërëpsawi ë pël ëënëëtaan arim naë wë kaamök elnieim ömaaap.

²⁶ Pötaanök nem arim naë kaalak waisumaatak ar nemëen ërëpsawi ëak yok pangk Yesu Kristoon yaya manëët.

Pilipai omnarö pit Poolring këlangön kat wia

²⁷ Ar kopët eptenökëër kosang wesak weë. Kristoë ngön ompyauta wia pöl wotpil wesak weë. Pël ëaan ne arim naë wais itaampöore kamaarek wëen pöt omnaröak arën, “Pit lup kopëtemer sak wë kosang sak tauëë nener yal menak weë ngentiak ngön ompyaut ök ya,” pël aan kat wiimaat.

²⁸ Pël yaëen ar kas naën yaëen itenak pit kö sëen ar muumök öneët pöt kön wiipnaan.

²⁹ Anutuuk arim naë orööpëneäk ëa pöt Kristoon kön wi kosang wasënë pötaan pëen won, pim ënem yeem këlangön kat wiinë pötaanta elnia.

³⁰ Ngaan ar itenaan ne Kristoë yaat yamëngkën omnaröak këlangön kat newiak utpet neweseimaut. Peeneeta ar kat yawiin tapël yaalnë. Pël yeem arta tapël yaalni.

2

¹ Ar Kristook yal menak kosang sak wë ma? Pi ar lup sant yaalniin ya kë yesem wë ma? Ar ngëëngk Pulööring lup kopëtemer sak wë ma? Neneren lup sant elmëak yaköm elmë yeë ma?

² Ne kön wiin ar yok pël yaaurö pötaanök ërëpsawi yeë. Pötaanök ne ërëpsawi kaö pan ëëmaan epël ëëë. Ar kön kopëtäl wieë neneren lup sant elmëëë.

³ Arimtën kön wiin isëpëneäk omnant ëënganok arimtën wak irëak omën muntaröen kön wiinakëër isëp.

⁴ Arimtëen pëen kön wiak kaamök ëënganëp karuröaanta pël ëëë.

⁵ Yesu Kristoë pimtën kön wia pöl arimtën kön wieë. Pi epël kön wia.

⁶ Pi Anutuu wëwëere weëre kosangring wëaupök weë ngentiak Anutuu ök öpëneäk naën.

⁷ Pël ëaap pi pipot sêp wesak inëen yaauröa ök sak wakaima.

Pël yeem yang koröp wak omnaröa ök sa.

⁸ Pi omën möönre koröp wak wë pimtën wak irëak Anutuu ngön ngaarëk wak wel wia.

Omnaröak piin utpetap wesak këra yetaparak möön wel wia.

⁹ Pötaanök Anutuuk pi ngaarëk pan wak isak yapin nent mëëa.

Pötak yapin pout wa ngep ëak wë.

¹⁰ Anutuuk omën pourö, kutömweriaan yangerakë, öpre wel pourö, rar rë wesirak Yesuun yaya mëak

¹¹ Anutu Pepapön ping wesak maimeë, “Yesu Kristo pi Aköp,” pöt tekeri wesak apenëak pël ëa.

Tiar ariatë koutak ëwa yaë pöl omnaröa tekarak ëëpa

¹² Nem kar panëëro, Kristo Anutuu ngönte ngaarëk wa pötaan nem arring wakaimautak akun ëlotë nem ngön ngaarëk weim pöl peeneeta kamaarek wë eptak il wesak pël ëëë. Anutuu pimëen kama niwa pöta këët orööpnaan kasinkasin yeem ompyaö wesak ya mëneë.

¹³ Pöt Anutu pimtök ar pim kent kön yawiut kent ëak ënem ëënëëtaan kaamök elniak arim lupötë ya mëneim wë pötaanök.

¹⁴ Ar omnant pout ya yamëngkem kaaöre këëpötre ya sangën ngön anganak.

¹⁵ Pël ëënë pöt saun won wëen naröak arën, “Pit utpet yaë,” pël neniapan. Pël ëën ar korar yaäore utpet yaäö pöröa tekarak wotpil eim öneët. Pël yeem pöt ariatë koutak ëwa yaë pöl ëënëët.

¹⁶ Pël ëëë pöt pit kout sêp wasëpnaan wëwë kosangta ngönte ök maim ön. Pël ëënë pöt Kristo pim waisëpna akun kaöaök ne pas köntak ya namëngkën ëaut pël wesak arimtëen ërëpsawi ëëmaat.

¹⁷ Arim kön wi kosang yewesaut Anutuun kiri yaalmë pöta ök yaëen ne arim kön wi kosang yewesaut taë wasumëak wel wiima pöt, nem iit wain iita Anutuun kiri yaë pöl il olaan arim kiri yaautak yal mangkën Anutuuk itaangkën ompyaö yaëen arring ërëpsawi ëëmaaap.

¹⁸ Ën Anutuuk neaan wel wiin pöt arta tapël pötaan neering ërëpsawi ëën.

Timoti pim ngönte

¹⁹ Aköp Yesu Kristo pi kön wiin pangk ëën pöt ne arim ngönte kat wiak ya kë sumaan akun kot nent Timoti arim naë wes mëen wais rëak kaalak waisëpnaat.

²⁰ Nem naë omën munt namp won, Timoti pimënt nem arimëen yaalni pöl yeem arimëen kön nganngan yaaup.

²¹ Omën muntarö pit Yesu Kristoë yaataan kön nawiin pitëmtë omnantëen pëen kön yawi.

²² Ar Timoti pim ompyaö yaë pöten ewat wë. Ompre ruaarë ya yamëngk pöl pi neering ngön ompyauta yaat yamëngkaup.

²³ Pötaanök nem kentöök wii ka eptak nem eëma nent kat wiak pöt tapëtakëër pi arim naë wes mëëmaat.

²⁴ Nem kön kosangtak epël yawi. Aköp pi kat wiin pangk eën pöt akun wali nasën wiaan nemëntta arim naë waisumaap.

Epaprotaitas pim ngönte

²⁵ Ne tiarim karip Epaprotaitas arim ngesë wes mëen waisëpënëak kön yawi. Pi neering Kristoë yaat ngawi mëmpö nga omnaröa yaë pöl weë yengentiaup. Ne omnantëen ngöntök wëen pi wes mëen wais kaamök yaalnëaup.

²⁶ Pi yauman yaëen ar kat wiak pimëen kön selap eautaan ya këlangön kön wiak arim naë waisëpënëak yaarek wes mëen waisëpnaat.

²⁷ Yaap, pi yauman eim wel wiipënëak ëa. Pël ëaap Anutuuk piin yaköm elmëak ompyaö mowesa. Pimtën pëen won, nemëenta yaköm elnëa. Pöt ne ya këlangöring wëen pi këlangön munt pim wel wiipna pöt rangk naalnëen ëa.

²⁸ Pötaanök nem kentöök ar piin itenak ya kë sëen nem naë arimëen könöm wia pöt kengkën sëpënëak pi arim naë teëntom wes mëen waisëpnaat.

²⁹ Pötaanök pi waisën pöt Aköpön yoöre ërëp mëak piin sant elmëë. Omën pim ök ke pilörö kaöarö pël weseë.

³⁰ Pöt arim urötak ne kaamök elnëepënëak pim wëwëet wel mön naën, Kristo pim yaat yamëngkem wel wiipënëak ëaup pötaanök.

3

Omën Kristoon kön wi kosang yewas pöp Anutuuk piin, "Wotpilëp," pël yema

¹ Karurö, ne ngön nent ök niaaman kat wieë. Ar Aköpëerö pötaanök piin yoöre ërëp maë.

Nem ngaan retëng ë niaan tapët kaalak rangk yeë. Pötak kaamök yaalni pötaan pël eëmaaten kaaö naën.

² Omën utpet kent toköröa ököröaan ngarangk këëkë ëë. Pit arim koröp kaut ilak Moses pim ngön kosangta öngpök wa niulëëpanëen ngarangk ëë.

³ Pit Anutuun yaö sëpënëak koröp kaut yailtak pël naën yaë. Pël yaëetak tiarimtok Anutuun yaö sëpënëak omën utpetat tiarim lupötë wia pöt wa moolaan Anutuuk tiarën kön wiin pim omnarö pël yes. Pël eën Ngëengk Pulöök tiar kaamök elniin Anutuun yaya maimeë Yesu Kristoëerö pötaan piin yoöre ërëp yamëem tiarim wëwë ngaanten kön kosang nawiin ngolöptakël wë.

⁴ Ne nem wëwë ngaanten kön kosang wiimëak kent yeë talte yok pangk ëëm. Ën

omën namp pi pimtën kön wiin pim wëwë ngaante ompyaö eën pötak pi yok pangk kaamök elnëepnaat pël yaëen pöt nemtak pimët il mowasëpnaat.

⁵ Nem yeniak pöta songönte epël. Ne newilën wieë kët mor nas nasiaan nentepar won sëen nent pötak ten Yuta omnaröa yaaul koröp kaut neila. Pël eën ne Israel omën Pensamin pim kurmentëkaanëp. Nem ëlre pepaar Yuta omnaar, ne Yuta panëëp. Ne Parisi ngönën omnampök tenim yaaul Moses pim ngön kosangöt ngaarëk wak weë ngentieimaup.

⁶ Pël ëaupök ne kön wiin, "Nook Yesu pim ingre mor saurö utpet yemowasën Anutuuk neen kön wiin ompyaö sëpnaat," pël weseë eimaup. Pël yeem Moses pim ngön kosang pout ngaarëk wak weë yengentiin nem karuröak neen kön wiin pangk ëa.

⁷ Pël ëaupök ngaan omën këët wesak wak wakaima pötön peene Kristook rë olëak wë kön wiin mosut pël yaë.

⁸ Yaap, omën pipot pëen won, nem Aköp Yesu Kristoon kön wiimëak omën muntatön kön wiin omën omöt yaë. Ën piin kön wiima pötak omën pout il yewas. Ne Kristo ömëak pim naë rë olëak omën nem ngaan kön wiin kaöat pël sa pöt kasëng menak pötön ulölöt pël yewas.

⁹ Pël ëak Kristook yal men pet irumëak kent yaë. Pël ëak peene Anutuuk neen, "Wotpilëp," neapënëak Moses pim ngön kosangöt ngaarëk naön. Puuk nem Kristoon kön wi kosang wesautaan neen, "Wotpilëp," pël yenëa.

¹⁰ Ne omën kaö kopët nentakëër ewat sumëak kent yaë, pöt Kristoon ewat sa pet irumaan. Ne Kristo weletakaan wal ëaup pi weëre kosang kaöet pim naë wia pöt nampënëak kent yaë. Kristo pi ngön ompyaut ök yaan naröak piin utpet wesak këlangön mena pöl elnëen pim ök eëmëak kent yaë. Kristo pi pim wëwëet keimön naën tiarimëen wel wia pöl neenta nem wëwëet keimön naën pim ök eëmëak kent yaë.

¹¹ Pël eëma pöt Anutuuk weletakaan wal ë neulëëpnaat.

Pool Anutuu yaö mëëa pöta këët öpënëak ke urak pöömpö sa

¹² Pël ëëpnaatak ne Kristoon ewat sa pet irak wotpil panë wë pël newasën. Pël ëaup omën ompyaut Kristook nampënëak newa pöt ömëak weë ngentieim wë.

¹³ Karurö, yaap, ne omën ompyaö pöt wa pet iran pël newasën yeëetak omën kopët eptakëër yeë. Nem wet rëak eima pöt kasëng menak omën ompyaö pöt ömëak weë yengenti.

¹⁴ Anutuuk Yesu Kristoë tiarimëen elnia pötaan wotpil wë kutömweri sëpënëak yaö

nia. Pötaanök ne yaö nia pöta keët ömëak wë ngentiak pömpö yes.

¹⁵ Ar narö lup kësang sauröak nem yeniak pipël kön wiak ënëm ëëë. Ën narö kön maimal yawi pörö Anutu pimtok arim kön yawi pöta songönte tekeri wes nimpnaat.

¹⁶ Pël ëëpnaatak omën kaöet epët. Anutu kan pet elnia pöök yal menak sêpa.

¹⁷ Karurö, ar pourö nem yeë epël ëëë. Pël ëak omën munt tenim ënëm yaë pöröenta këëkë itenak pitëm yaë pöl ök ëëë.

¹⁸ Omën narö pit Kristoëëro pël aöök pim kéra yetaprak möauta ngönten kaaö ëak maimal wë pötak pim ngönten kööre tok yaalmë. Ne ngaan pitëmëën ök niiautak peene kaalak ya utpetaring wë ök yeniak.

¹⁹ Pit pitëm yenaute koröpöökë omnantön kaö wesak kentre kaur yaaurö. Pël ëak omën utpet tiarim kön wiin ëö ëëpena pötön pit pitëmten ping wesak yaaurö. Pël ëak yangerakë omnantëën kentre kaur eim wë. Pötaanök Anutuuk pit es parëaöökë kanöök moulmëën kö sêpnaat.

²⁰ Tiar pöt, kutömweri yaaurö. Pötaanök kor wëën Aköp Yesu Kristo wais nikoirën Anutu naë sê öpenaat.

²¹ Pël ëën pi wais tiarim möönre koröp pasut lëngë sêpna pöt ngolöp wasën pim möönre koröp ompyau lëngë nasën ëëpna pöökë ök sêpnaat. Pi omnant pout pim weëre kosangtak il wesaup pim weëre kosang pötak pël ëëpnaat.

4

Pool puuk lup kopëtemer sak wëëre ërëpërep ëëre omën ompyautëën kön wii pël ëëpënek mëëa

¹ Pötaanök karurö, ne ar lup sant elnieimeë arën itaampëak kent yaë. Ne Kristoë yaat yamëngkën ar pimorö pël sak wëën arimëën ërëpsawi yeë. Nemorö, nem yeniak pipël Aköpök yal menak taë wesak tauëë.

² Öng Youtiaare Sintiki, ne aripön epël niamaan kat wieë. Ne arip Aköpök yal menak wëaö pöaarök lup kopëtemer sak öneak kosang wesak yeniak.

³ Ën neering ya ngawi yaäö kë panëëp, niinta öng pöaar kaamök elmëëmëak ök yeniak. Pöt piaripre Klemenre omën Anutuuk wëwë kosangët mampëneak pitëm yapinöt pepeweri retëng ëa muntarö pit neering top ëak ngön ompyaut anëak ya kaö mëneiman pötaanök.

⁴ Ar Aköpök yal menak wë ërëpërep ëëë. Ne kaalak epël yeniak. Ërëpërep ëëë.

⁵ Aköpë kaalak waisêpna akunet temanöm yes. Pötaanök omën pouröen ya wiap elmëëë.

⁶ Ar omën nantre nantëën kön selap ëënganëp kët ël epotë Anutuun ök

yamëëautak piin yoöre ërëp maimëë pötëën kimang maim wëë.

⁷ Pël ëën Anutuuk pim mayaap omnarö tiarim ëwat sa pet nairnganë pö nimpnaat. Ar Yesu Kristook yal menak wëën mayaap pö arim könre lupötë pangk ëak wiaapnaat.

⁸ Ne ngön më epët ök niamaan kat wieë. Ar omën epotön kön wieim wëë. Ngön yaap yaaut, ompyaö yaaut, wotpil yaaut, kölam yaaut, omën omnaröak kön wiak ya kë sêpnaat yaaut, omën omnaröak kön wiin ompyaö yaaut. Pipot ompyaut, wak yawisaut pötön kön wieim wëë.

⁹ Nem omnant rë nuulak pet elnian pötön ar ëwat wë. Pipot pëën ëëim ön. Pël ëën Anutu mayaap pepapök arim naë öpnaat.

Pool pi Pilipai omnaröa piin kësangën elmëa pöten ërëpërep ëa

¹⁰ Ne Aköpök yal menak arök akun wali won sëën kaamök elnëëneak kön yawi pötaan ërëpsawi kësang pan yeë. Yaap, ar ngaan kaamök elnëëneak kent kön wieimautak pël ëënë kanö won ëën naën ëaut. Pël ëautak peene kanö oröön kaamök yaalnë.

¹¹ Ne omën nenten ngöntök ëaö pötaan kimang neniaan yeë. Won. Ne epël kön wiak wë. Omën ke nentere nent nem naë yaaröön pöt ya kë sumaap.

¹² Nem ngöntök wëaare omnantring wëa pouteparën kön wiin pangk yaë. Ne kep ëak wëaare këën wëa pöteparënta ya kë yesaup. Ën omnant selap wieëaare won pötenta tapël yaaup. Anutuuk nem yaaö pöten ya kë suma pöt pet elnëën pël kön yawiaup.

¹³ Yaap, Kristo pi weëre kosang nangkën omën pout yok pangk yaaup.

¹⁴ Pël yaaupök könöm nent koirak wëën ar kaamök elnëan pöt ompyaö elnëan.

¹⁵ Pilipai omnarö, ar ëwat wë. Nem ngës rëak ngön ompyaut ök ëautak ne Masetonia yanger sêp wasën ingre mor sa ka muntatëëro kaamök elnëak mon nenangkën ëaurö, arökëer nenaurö.

¹⁶ Ne Tesalonaika kak wëën akun nentepar kaamök elnëak sum nant wes nemëan.

¹⁷ Ne arim nenan pöten kimang neniaan ëaut. Pël ëautak Anutuuk arim nenan pöta kangiiir omën ompyaut nimpëneak kent kön yawi.

¹⁸ Ne arim naëaan omnant kësang waut. Ar omnant kësang pan nangkën pangk yaë. Arim omën ompyaut Epaprotaitas menan pöt wak wais nangkën peö yaë. Kësangën pipot omën köp kamp Anutuun kiri yemera pötë ököt. Pi pötön itenak ompyaut pël kön wiak ya kë sa.

¹⁹ Anutu nemop pi omnant ompyaö kësang pan Yesu Kristo pim naë mowiin wia. Pötaanök ar Yesu Kristook yal menak wëën

Anutuuk arim omën ngöntök yeë pöt pout nimpnaat.

²⁰ Anutu, tiarim Pepap, pim yapinte ngaapëël wak isak maim öpa. Yaap.

Ngön kaö mëët

²¹ Ne Anutuu omnarö Yesu Kristook yal menak wë pöröen yoöre ërëp yemak pël ök maë. Ën kar nem naë wë eporöeta arën yoöre ërëp yenia.

²² Anutuu omën eporö pourö arën yoöre ërëp yenia. Pël yaëën pitëm naëaan omën omp ak Sisa pim ka eptak wë inëen yaalmëa naröeta yoöre ërëp niapënëak kent pan yaë.

²³ Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim lupötë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Kolosi

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 32 pöta ök won sêen Pool pi Rom kak wii kaatak wê pep epwer retêng êak Tikikasre Onisimas piarip mangkên wak sê Kolosi kakê ingre mor saurö mena. Pim retêng äauta songönte epêl. Pool pi ngönên ya yamêngkautaan wii kaatak moulmêen wêen Epapras pim naë sê omên naröak Kolosi ingre moröröen ngönên kaaröt mēëa pöt ök mēëa. Pitêm ngönên kaar pöt epêl. Anu-ture omnaröa tekrak tiarim yaya mape-naarö wê. Nent, Yesu pi Anutuu ök won, enselöröa ököp. En nent pöt, kaömp nant ngês olêak wêaare koröp kaut yailaut ngön pöt ök maan kat wiak Poolök ngön kaar pöt tekeri wasêpênêak retêng ë mena.

Pöt epêl wia.

Ngön ngês rêaut 1:1-8

Kristoë wêwêetere ya yamêngkaut 1:9-2:19

Kristook yal menak wêaata ngönte 2:20-4:6

Ngön mēët 4:7-18

1-2 O Anutuu omnarö, Kristo pim kentöökê ënêm ëeim Kolosi kak wêaurö ne Pool Anutuu këmtak Yesu Kristoë ngön yaaö omên nampök Timoti tiarim karip piiring wê pep epwer retêng ë yaningk.

Anutu tiarim Pepap pim komre kolap pöt ningkên arim naë wiaap.

Pool pi Kolosi omnaröaan Anutuun yoöre êrêp mēëa

3 Tenpim akun ël epotê Anutuun arimêên kimang yamêëautê Anutu, tiarim Aköp Yesu Kristoë Pepapön, yoöre êrêp maim wê.

4 Pöt Epapras puuk ar Kristook yal êak wê kön wi kosang mowasöore Anutuu omên pourö lup sant elmê pël yaauta ngönte ök niaan kat yawi pötaanök.

5 Ngön yaapêt, ngön ompyaö pöt, wet réak arim naë yaaröön ar omên ompyaut kutömweri arimêên yaö ëa pöta ngönte kat wiaurö. Pötaanök ar kön kosang wiak omên ompyaö arimêên kutömweri yaö ëa pötön kor wê pötaan kön wi kosang wasöore lup sant elmê pël yaaurö.

6 Anutuu ngön ompyaö pöt wet réak arim naë oröön kat wiak pim komre kolap pöta songönte këêkê êwat san akun pötak ngês réak ngaarêk wêen arim naë ulöl sa. Pël yaëen yang muntatêeröa naëeta tapêl ngaarêk yeön ulöl sê yes.

7 Ngön ompyaö pöt, Epapras, tenpim kar panêp, neering Kristoë inêen yaalmê pöpök rê nuulön kat wian. Puuk nem urtak Kristo pim yaat këêkê wesak yamêngk.

8 Pi tapöpök Ngêengk Pulöök arim naë lup sant yaaut tekeri wes nina pöten tenipön ök yenia.

Pool pi Kolosi omnaröaan Anutuun ki-mang mēëa

9 Pël yenia pötaanök tenip ngön pöt kat wia akun pötak ngês réak Ngêengk Pulöök arim lupre könöt kaö nuwasên Anutuu arim êenêak kön yawi pöten êwat panê sênêetaan kimang maim wê.

10 Pël êen ar Aköpê kan pet yaalni pöök yok pangk yesên pi itanak êrêpsawi êêpnaat. Pël yaëen arim naë këët oröön omên ompyaö ke nentere nent yeem Anutuu yaauten këêkê êwat sêen êwat pöt kaö sêpnaat.

11 Tenip ar êrêpsawiarung ya wiap wêere lup kosang wê pël êenêak Anutuuk pim wêere kosang kaö panêetak wêere kosang nimpnaataan kimang maim wê.

12 Pël maimêe Pep ar kaamök elniin pim omnaröaan yaö niwesaut, êwaatak wia pöt, tenring ôpenaataan yoöre êrêp maim wê.

13 Anutu pi tiar kouta öngpökaan nuwak pim Ru panêêpê wa ngaöök yanimê pöta öngpök niulêen wê.

14 Pim Ru pöpök utpetetakaan ent ë ni-ulêak tiarim utpetat won wes nuulêa.

Kristo pim wêwêetere ya yamêngkaut

15 Kristo pi Anutu itnaangkanêpê ököp. Pi ngaanêer omnant won wiaan wakaimaupök peene pötê kaö sak wê.

16 Anutuu Ruup pi kutömweriaan yang-akê omên ël epot pout ket ë pet iraup. Omên tiarim ityaangkautre itnaangkênöt, wêere kosangring kutömweriire mopöök wêaurö, isaare irêa pourö ket ëa. Anutuuk moul-mêen Kristo pi omên ël epot poutê pep sak ôpênêak ket ëa.

17 Pi omên pout won wiaan wakaimaup. Pim wêere kosangöök elmêaan omnant pout neenem urötê wê.

18 Pi ingre mor saurö tiarim kepön sak wê. Pël êen ingre mor saurö tiar pim möönre koröpö pël yaë. Pimênt tapöpök ingre mor saurö tiarim songönte. Puuk omên poutê kepön erên elniak ôpênêak weletakaan ngês réak wal ëa.

19 Pöt Anutu pim kentöök pimtê wêwêere wêere kosang pout yang elmêen wak wê.

20 Pël yaëen Anutu pi pim Ruupön maan omên ël epot pout kutömweriaan yangerakê, piiring lup kopêtemer sak ôpênêak kön wia. Pël êêpênêak pim Ruup këra yetaprak möön iit il ngentiin pötak mayaap pöt tekeri wes nina.

21 Ar pöt, ngaanêer Anutu nerek wêen ar nerek wê omên utpetat êeimeê piin kööre tok elmêeimauro.

22 Pël êauröak Kristo pim koröpre mêsêpring orök wel wia pötak ar wiap

nuwasën peene Anutu piiring wë. Puuk arim ketre saunat won nuwasën lup kölam wëen Anutuu ëöetak niulëepënëak pël ëa.

²³ Pötaanök ar kön wi kosang yewesautak weë panë sak tauaan omën nantök wer nuön kön wi kosang yewesaut këlok sëpanëen ngönën rë nuula pöt taë wes wak ön. Pool në ngön ompyaö piptaan ya omën saup. Ngön ompyaö pöt tenök ar yang ël epotëeröen ök niaim.

Pool pi Kolosi omën ingre mor saurö kaamök elmëa

²⁴ Nem arimëen këlangön kat yawi eptaan ya kë yes. Kristo pim ingre mor saurö, tiar pim möönre koröp wak wë pöröaan këlangön kat wia. Pöta ök neenta arimëen këlangön kat wiima nant om wia. Pötaanök ar ingre mor saurö kaamök elniak këlangön om wia pöt kat wi pet irumaaten kent yaë.

²⁵ Anutu pim ngönte tekeri panë we-sak ök niamëak ingre mor sauröa ya omën neulëaup.

²⁶ Pim ngön epët, ngaanëer ëlëep wiaan tiarim ëere köröörö kat nawiin wë aprö imautak peeneek pim omnarö tiar tekeri wes yaningk.

²⁷ Anutuuk pim omnarö tiarën ngön ëlëep ompyaö panëet, omën ngönën kopëlörö arim naë wia pöt, tekeri wes nimpënëak kent yaë. Pöt epët. Kristo pi arring wë. Pötaanök ar piin kor wëen puuk nukoirak kutömweri së piiring önëet.

²⁸ Pötaanök tenök Kristo pim songönte omën pouröen tekeri wesak niaim. Pël eimeë utpet yaaut kasëng mampunëak pepanöm niaöre ewatring wë rë nuulëeim. Ar Kristoë ök sak önëek yakök yaalni.

²⁹ Ne ar pël ëënëak pim weëre kosang kaöat yanangk pöttring weë yengenti.

2

Kön wi kosang wesak wë ngön kaaröt ke ur olapa

¹ Ne ar omën epotön ewat sënëak kent kön yawierek kat wieë. Arre ingre mor sa Leotisia kak wëauröere omën ingre mor sa munt neen itnaangkën naröaanta weë ngentiak ya kaö yamëngk.

² Ne ar lup kopëtemer sak neneren lup sant elmëeë lup kosang sëere kön këëkë wieë kön wi kosang wasö pël ëënëak weë yengenti. Ar pël ëënëë pötak Anutu pim ngön ëlëep wiakaima pöta songönten ewat sënëet. Pöta songönte Kristo.

³ Pi kön tektkre ewat pepap yak omën poutë songönöt ewat wë.

⁴ Nem pël yeniak pöt, omën naröak ngön kaar niak wiap nuwaspanëak ngön pipët ök yeniak.

⁵ Nem yeniak pöta songönte epël. Nem koröpöök maimerek wë, ën lupmer pöt ar-ring wë. Pël ëëe arën itaangkën arim lup kopëtemer sak wë wotpil yaautre Kristoon kön wi kosang yewesaut taë wia pöten ërëpsawi yeë.

Kristooyal ëak wëwë kosangët öpa

⁶ Ar Aköp Yesu Kristo wan pöl piik yal menak weë.

⁷ Pël ëak piik misën il tëak pim weëre kosangöök kosang sak wë kön wi kosang yewesauta kan ök niak rë nuula pöök pëen wë kaö wesak yaya maim weë.

⁸ Omën naröak ngön kaar mos kë wonöt ök niaan kat wiin pötök wii nitëëpanëen këëkë ngarangk ëak weë. Pöt Kristo pim naëaan wonöt, ëaröa ngön pas yangerakë pëenöt.

⁹ Ar ewat wë. Anutuu wëwëere weëre kosang pout Kristoë koröpöök pangk ëak wakaima.

¹⁰ Pël ëaap piik yal ëak wë pim wëwëet wak omën nenten ap newansgan. Pi isaup, omën isauröa kepönöököp.

¹¹ Ar pöt, Yuta omnaröa yaaul Anutuun yaö ëënëak koröp kaut nailën ëauröak wëwë utpetat kasëng menak Kristoë naë rë olëak piik yal menak wëen puuk koröp kaut yail pöl elniak Anutuun yaö niwasën wë.

¹² Arim i yanimë piptak Kristooyal ëak wel wiin piiring yang kel niweera. Ën i yanimë taptak Anutu pim weëre kosangöök Kristo weletakaan wal ë moulmëa pöpök ar pim weëre kosangöön kön wi kosang yewasën Kristooring wal ë nuulëa.

¹³ Ngönën kopël wakaimaurö, ar ngaanëer arim lupötë Anutuun yaö naën wëwë ngaantakël wë utpetat eimaurö. Pël ëën pötök lupöt mën wel niwia. Pël ëautak peene pöt, Anutuuk elniin Kristooring wëwëetak wë. Pël yaëen pi tiarim utpetat ent ë yanuula.

¹⁴ Tiar Moses pim ngön kosangötë ngön wia pöt ngaarëk naön wëen pötök utpet kangut tiarim naë orööpnaat, pël ëa. Pël ëautak Anutuuk utpet kang pöt kërë olëa. Kristo pim këra yetaprak möön wel wia pötak Anutuuk kang pöt won wesa.

¹⁵ Kristoë këra yetaprak isa pötak Anutuuk kutömweriaan mopöök omën utpet isaare weëre kosangringörö il mowesak pitëm weëre kosangöt ent ë moolëak omnaröa ëöetak pitëm songönöt tekeri wesa.

Tiar Kristooring wel wiaurö

¹⁶ Tiar Moses pim ngön kosangötë öngpök naön. Pötaanök omën nampök arim ire kaömp yena pötaanre krismaki ma ngoon ma sant pötë öngpök akun nent ngëëngk newasën yeë pötaan utpet wesak niaan pöt kat mowianganok.

¹⁷ Omèn pipotön ököököt pël apenaat. Këët oröpênëak yaëen wet réak oröaut. Peene kë panë pöp, Kristo, pimënt oröak wë.

¹⁸ Omèn naröak arimtèn wak irëak enselöröen yaya manëak kaar yenia pipot kat mowiangan. Pit omèn pipotön wangerötë itena pël niak köntak ieping eimeë yangerakë kentöökë ënëm yaë.

¹⁹ Omèn ke pilörö Kristook yal naën wë. Pi tiarim kepönö, ën ingre mor saurö tiar pim möönre koröpö. Kepönöök möönre koröpö kaamök elniin urötre kosatring yal ëen pangk yaë. Pël ëaan Anutuuk weëre kosangöt yaningkën kaö yes.

²⁰ Ar Kristooring wel wiin yangerakë omnantë öngpökaan ent ë nuuléauröak tol ëen yang omnaröa yaaul yeë? Tol ëen ngön kosang ke epot ngaarëk yeë?

²¹ "Epot mor öngan." "Epot nëngan." "Epot mësël ëëngan."

²² Ngön kosang pipotök tiarim yangerakë omnant wak weën lëngë yes pötön ya. Ngön kosang pipot omnaröa könöökäänöt Mosesë ngön kosangötë yal yemangk, Anutu naëaan wonöt.

²³ Ngön kosang pipotök enselöröen yaya maimëe arimtèn wak irëak arim möönre koröpötön nga elmëenëak yenia. Pël yaalni pipotön omèn naröak kön wiin ompyaö yaë pël yewas. Pël yaëetak pötök koröpöökë kentre kaur pöt pangk kan newariipan.

3

Anutuuk tiar Kristooring weletakaan wal ë nuuléaurö

¹ Ar Kristoë wal äutak yal ëak piiring wë. Pötaanök omèn këët o kutömweri Anutu yaapkëetakël, Kristoë kaö sak wë pörek wia pötön war kön wieë.

² Ar yangerakë omnantön kön wiinganok, kutömweri wia pötön kön wieim ön.

³ Pöt Kristoë wel wiautak ar yal ëak wel wiin arim wëwëat Kristooring Anutu naë ëlëep wiin wia pötaanök.

⁴ Ënëmak Kristo wëwë pepap pim orö tekeri sëpna akunetak arta piiring Anutu ëwaatak orö rëenëët.

Lup ngaanöt sëp wesak lup ngölöpöt öpa

⁵ Pötaanök koröpöökë kent arim yeë pipot sasa kasëng meneë. Pöt epot. Öngre omp nga yaaö, lup kewilring yaaö, öngre omp neneraan kentre kaur yaaö, omèn muntaröa omnantön war yaaut. Omèn muntaröa omnantëen war yaaö pötak Anutu urtak yangerakë omnantön omp ak yewas.

⁶ Omèn Anutu ngön wa olëak utpet pipot yaaö piporö puuk kangut mampnaat.

⁷ Arta ngaanëer omèn ke pilöröaring wë pipot yaaul eim wakaimaurö.

⁸ Pël ëauröak peene pöt, ngaare ya sangën, kön utpet mowiire ökre wasre koö ngön, utpet pipot sëp weseë.

⁹ Ar neneren kaar mangan. Lup ngaanötë utpet yaaut ent ë olëak

¹⁰ Lup ngölöpöt wak wë pötaanök. Anutuuk lup ngölöpöt ket ëak nina. Pël ëak ket elniaupök kët ël epotë könöt ngölöp nuwasën könring sak pimtë ök seim wë.

¹¹ Wëwë ngölöp eptak tiarim kom ëak wakaima pöt won yes. Yuta omnaröere muntarö, koröp kaut yaillauröere nailën yaaurö, ëwatöröere köpëlörö, inëen yaauröere inëen naënörö, pöt pout mosöt pël yaë. Ën Kristo tiar pouröa kaö sak tiarim lupötë wë pötakëer këët pël yaë.

Neneraan lup sant elmëëpa

¹² Anutuuk ar pimëen yaö nuwasën pim omèn sak weën lup sant yaalni. Pötaanök omnaröen yaköm kön wieë kaamök ëere sant elmë, arimtèn kön wiin wak iraöre ya wiap ë, omnaröak utpet yaalniin kanguir nga naalmëen ë pël ëëë.

¹³ Naröak könöm nant elniin pöt wak weë. Ën arim tekraakaan nampök utpet elniin pimëen ngön wieë pöt kanguir elmëënganëp om pim utpet pöt won wes mooläë. Kristook arim utpetat won wes nuuléa pöl arta ëëë.

¹⁴ Lup sant yaaö pötak omèn ompyaö muntat il yewas. Pël ëak pötak ulöp urak ëen pangk yaë. Pötaanök omèn ompyaö pipot yeem lup sant pötaring wëë.

¹⁵ Pël ëen Kristook mayaap yaningk. Pötak arim lupöt wotpil wesak ompyaö yeë ma won pöt pet elniip. Anutuuk ar möönre koröp kopëtaö wak lup kopëtemer sak mayaaptaring önëak yas niia. Pötaanök kët ël epotë piin yoöre ërëp maim wëë.

¹⁶ Kristo pim ngönte arim lupötë ilëak kaö sëp. Ar ëwat wë. Neneren rë moulöore utpet yaaut kasëng mampënaan pepanöm maö pël ëëë. Arim lupötök Anutuun yoöre ërëp elmëak ngönën tanre Pulöök elniin Anutuun yaya tan aö pël ëëë.

¹⁷ Anutu Pepen Aköp Yesu tiarimëen elnia pötaan yoöre ërëp maimëë omèn këmtak aöre moresök ya mëmpö pël yeë pipot Yesuun wesak ëëë.

Ëlre pepere rungaaröa ngönte

¹⁸ Öngörö, arim ompöröaan inëen elmëëë. Aköpëen yaö saurö, ar pël ëen ompyaö ëëpnaat.

¹⁹ Ompörö arta, arim öngöröen nga elmëëngan, lup sant elmëëë.

²⁰ Rungaarö ar, arim ëlre peparöa ngön ngaarëk wëë. Pël yaëen Anutuuk itaangkën pangk ëëpnaat.

²¹ Ën peparö arta, arim rungaarö ya utpet ëëpanëen ya sangën mongawisngan.

Inëen yaaöre ngarangköröa ngönte

²² Inëenörö ar, kët ël epotë arim ngarangköröa ngön ngaarëk weë. Arim ngarangköröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan pëen won, Aköpön kasinkasin yeem weë ngentiak pitëm ngön ngaarëk weë.

²³ Arim ya yamëngk pipot pout omnaröaan won, Anutuun yeë. Pötaanök weë panë ngentiak mëneë.

²⁴ Ar ëwat wë. Aköpök kangut nimpnaat. Puuk ar pim omnaröaan yaö ëa pöt ningkën önëët. Pöt ar Aköp Kristo pim inëen yaalmë pötaanök.

²⁵ Ën omën utpet yaë pipop Anutuuk pim utpet yaë pöta kangut mampnaap. Anutu pim ngön yaatak omën yapinringre yapin won pourö mööngkraar kangk naalniipan

4

¹ Ngarangkörö ar, wotpil wesak arim inëenörö mëngkre mëngk ngarangk elmëeë. Pöt arta arim wotöököp kutömweri wë arën itena pël weseë.

Kimang yamëëautere ompyaö wëauta ngönte

² Ar pourö kosang wesak Anutuun ök maim ön. Pël eimeë ök yamëëautak Anutuun këëkë kön wiak yoöre ërëp maim ön.

³ Pël ëak arim ök yamëëautak tenimëenta Anutuun kimang maim ön. Pi kan nent koir ningkën pim ngönte ök mëak Kristoë ngön ngaan ëlëëp wiakaima pöt ök menaan kimang maim ön. Ne ngön pöt ök yamëëautaan wii kaatak wë.

⁴ Kimang maim önë pötak kaamök elnëaan nem ëëmëak neea pöl ngön ëlëëp wiakaimauta songönte wa kotiak ök memaat.

⁵ Ngönën kat nawiin wilëngkëël wëaurö pitring wë akun il wasnganëen omnant këëkë kön wieëak ëën.

⁶ Arim ngönöt ompyaö pan misëngring to-munatë ök ëëp. Pël wë omnaröen ngön kaip ti mampunëëtaan poprak naën ëënëët.

Poolök Tikikasre Onisimas wes mëa

⁷ Nem wë pöta ngönte Tikikas puuk waisak ök niapnaat. Pi nem kar panëëpök Aköpë ya omën ompyaup, neering ya ngawi yamëngkaup.

⁸ Ten tolëël wë pöta ngönte ök niaan kat wiak lup kosang sënëak nook wes mëen yewais.

⁹ Pël ëak Onisimas, tiarim kar panëëp, pi-iring wes mëen yewais. Pi arim kakaanëp ya sëp newasën om wëaup. Piaripök eprekë yaat ök niapnaat.

Pool pi Kolosi omnaröen yoöre ërëp mëëa

¹⁰ Aristakas neering wii kaatak wëaupök arën yoöre ërëp yenia. Ën Maak, Panapas

pim nang karip, puukta tapël yenia. Pi arim naë waisën pöt nem niak pöl sant mowasën.

¹¹ Ën Yesu, yapin nent Sastas, piita arën yoöre ërëp yenia. Yuta omën nem karuröa naëaan pitökëër ketumön newesak omnarö Anutuuk wa ngaöök mëëpënëak neering ya yamëngk.

¹² Pël ëak arim kakaanëp, Epapras, Yesu Kristoë ya omnamp, puukta yoöre ërëp yenia. Ar kosang sak Anutuun arim ëënëak yaalni pöt kön wi sokolön yak kët ël epotë kosang wesak kimang maim wë.

¹³ Pim songönten nem ëwat wë yenia epp. Pi arimëëntre Leotisiaare Irapolis ka pötëparë omnaröaan kaamök elniipënëak ya kaö yamëngkaup.

¹⁴ Luk root ompyaupre Timas piaripta yoöre ërëp yenia.

¹⁵ Ne tiarim kar Leotisia kak wëauröen yoöre ërëp yemak pël ök man. Pël ëak öng Nimpaare pim kaatak ngönënëen wa top yaauröenta tapël man.

¹⁶ Pep epwer ar sangk kelak pöt wes mëen Leotisia ingre mor saurö pitta sangk kelëp. Ën kangüir Leotisia omnarö menan pöwer pit sangk kelak ningkën arta sangk kelën.

¹⁷ Pël ëak Akipas pipopön, "Aköpë ya nina pipët këëkë wesak mën," pël man.

¹⁸ Pep epwer omën nampön maan retëng ëa. Ën kaö epët pöt nemtok retëng yeë. Nemtok arimëen yoöre ërëp ngön retëng yeë. Ar ne wii kaatak wë pöt kön wieë nemëen Anutuun kimang maë.

Anutu pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

1 Tesalonaika

Yesu pi wel wiak kutömweri seën wë kris-maki 20 pöta ök won seën Pool pi Korin kak wë pep epwer Tesalonaika kakë ingre mor sauroaan retëng ëa. Pi wet réak Tesalonaika kak së ngönën ök maan narö Yesuun kön wi kosang wesa (Ngön Yaaö Omnarö 17:1-9). Pitëm pël ëa pötaan Yuta omën naröak nga yaalmëen ingre moröörak Pool wes mëen sa. Pël ëak ya mëmpö së Korin kak oröak wëen Timoti pim naë së oröak pitëm ngönte ök mëa.

Yuta omën naröak ingre morööräan nga elmëak utpet mowesa. Pël maan kat wiak Poolök pit kosang sak öpënëak mëa. Pël ëak Yesuun kaalak waisëpnaata ngönte retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës réaut 1:1

Anutuun yoöre ërëp ngönte 1:2-3:13

Kristoë kentöökë ënem ëëpenaat 4:1-12

Kristoë kaalak waisëpnaata ngönte 4:13-5:11

Wa korkor ngönte 5:12-22

Ngön mëët 5:23-28

¹ O Tesalonaika kakë ingre mor saö Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristoor-ing yal menak wëaurö ne Pool Sailasre Timoti piaripring wë pep epwer retëng ë yan-ink.

Anutu pim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Tesalonaika omnarö kön wi kosang weseimeë wotpil wakaima

² Akun poutë ten arën kön wieë Anutuun yoöre ërëp mëak arimëen kimang maim wë.

³ Pöt ten arim Kristoon kön wi kosang wasën keët yaaröön ompyaö yaaöre lup sant yeem ya kaö yamëngkaöre tiarim Aköp Yesu Kristoon kön kosang wiak piin kor yeem lup kosang sak wëa pötön kön wieë Anutuun pël maim wë.

⁴ Karurö, Anutu ar lup sant yaalniaupök pimëen yaö elnia pöten ten ewat wë.

⁵ Ngön ompyaö tenim arën ök niaima pöt ngön pëen won, Ngëengk Pulöökë weëre kosangöök ök yeniaan Pul pöök tenim lupötë ngön pöt yaapöt pet elnia. Pël eën ten kaamök elniak arim naë ya yamëngkën tenen itenak omën ke tolëélörö pöten ewat saurö.

⁶ Pël ëak Anutuun ngön ompyaut wak wëan pötaan könömöt arim rangk yawisën Ngëengk Pulöök kaamök elniin ërëpërëp ëak ten Aköpë wëwëeta ënem saurö.

⁷ Ar pël ëan pötaanök omën Masetoniaare Krik yangerarë ngönën wak wëaurö arim wëwë ompyauta ngönte itenak ënem ëa.

⁸ Pöt eptaanök. Aköp pim arim naë ya yamëngkauta ngönte aö yesem Masetoniaare Krik yangerarë wëaurö kat yawiin arim Anutuun kön wi kosang weseim wë pöta ngönte ulöl sakyang munt nantëëta yes. Omën pourö pöten kat wia pötaan tenök ök mena pöt pangk naën.

⁹ Omën porö pitëmtok ten arim naë wais wëen omën arim naë oröa pöta ngönten ök yenia. Pitök omën kön ökre wasut arim wet réak ngëengk weseiman pöt sëp wesak Anutu wëwëetaringëp pim naë rë olëak pim inëen sak wë pöta ngönte ök ya.

¹⁰ Pël ëak pitök arën, "Anutuun Ruup kutömweriaan wes mëen kaalak waisëpnaap piin kor eim wë," pël ya. Pim Ruup Yesu pöp ngaanëer wel wiin kaalak wal ë moulmëaup ënemak Anutu pim ya sangën elniipna pötaakaan kama yaniö.

2

Poolë Tesalonaika kak ya mënauta ngönte

¹ Karurö, ar ewat wë. Ngaan ten arim naë wais ngönën ök nia pöt mos nasën. Won.

² Ten arim naë naaröön wë wet réak Pili-pai kak om wëen naröak utpet niwasën këlangön kat wia pöt ar ewat wë. Pël ëaatak ten Anuturing wëen kaamök elniin lupöt kosang sak wëen naröak kööre tok kaö yaal-niin Anutuun ngön ompyaut ök niaut.

³ Tenim ngönën ök yeniak epët ngön korar nentak ök neniaan. Ten wëwë kewilring wëa pötak morök elniinëak naën.

⁴ Anutuuk tenën ökre was elniak itaangkën yok pangk ëënak pim ngön ompyaut ök nianëak niaan yewais. Omnaröak tenim yaaten itenak kent ëëpnaataan won, Anutu lupöt ityaangkaupök itenak kent ëëpënëak ök yeniak.

⁵ Ar ewat wë. Ten ngön pöt arök tenën kön wiin ompyaö ëëpënëak ököök neniaan ëaut. Won pan. Pël yeem tenim ngön nia pötakta tenim omnantön kentre kaur yaaö pöt wa ëlëëp newasën ëaut. Pöt Anutu piita ewat wë.

⁶ Ten Kristoë ngön yaaö omnaröak ar tenim yapinte wak isak anëak ngön kosang wesak niana pöt yok pangk ëëpnaat. Pël ëëpnaatak ar ma omën muntaröak pël ëëneak neniaan ëaut.

⁷ Ten ngaan arring wakaima pötak ël nampë pim runga koturöen wiap yaalmë pöl elnieimaut.

⁸ Ten arën lup sant yaalni pötaan Anutuun ngön ompyaut ök nianëak kent kön wiaut. Pöt pëen won. Tenim wëwëet ar kaamök elniipnaan pëel elniinëak kön wiaut. Pöt arën lup sant kaö panë yaalniaut.

⁹ Karurö, ar tenim ya kosang mëneimautön ewat wë. Pöt ten Anutuun ngön ompyaut ök niautak këere kaömpöt arim naëaan

önganëak tenimtok këtre rö kan poutë ya mëneimaut.

¹⁰ Anutuun ar pourö tenën ëwat wë. Ten ar Anutuun kön wi kosang yewesauröa naë ya yamëngkem utpet nent naën, wotpil wakaimaut.

¹¹ Ar ëwat wë. Omp nampë pim rungaarö ngarangk yaalmë pöl ten arimëen elniaut.

¹² Ten arim kõnre lupöt kosang nuwasën wëen Anutu pim naë sëen wa ngaöök nimëen pim ëwaatak öñëak yas yenia pöpök arën itenak ya kë sëpënëak kosang wesak niaut.

Tesalonaika omnarö kön wi kosang panë wesak lupöt kosang sak këlangön kat wia

¹³ Omën epënta ten Anutuun yoöre ërëp maim wë. Ngaan arim naë wais Anutuu ngönte ök niaan kat wian pötak ar omnaröa ngön pasit pël newasën Anutuu ngönte pël wesak waurö. Yaap, ngön pöt Anutu pimtok ar piin kön wi kosang yewesauröa kõnre lupötë ya yamëngk.

¹⁴ Karurö, omën nant Anutuu ingre mor saurö, Yutia yangerak Yesu Kristoë ënëm yauröa naë oröa pöt arim naëta oröa. Pöt arim yangerakë omën karuröak elniin këlangön kat wia pöl pitta Yuta omën pitëm karuröak wet rëak elmëen kat wiaurö.

¹⁵ Yuta omën porö tiarim Aköp Yesu Kristoore Anutuu tektek ngön yaaö omnarö mën wel wiak ten waö ë nimëaut. Pël ëak Anutuu omën ompyaö kent yeëa pöt wa yoolëemak omën pouröaan kööre tok yaurö.

¹⁶ Pitök ten Anutuu utpetetakaan kama niöpna ngön pöt ar omën muntaröen ök nianganëak il niwariipënëak pël ëaut. Pël yaëen pitëm saunat kaö panë saut. Pël ëaatak Anutuu ya sangën pömpel peene pitëm naë yaurö.

Pool kaalak Tesalonaika omnaröa naë së itaampënëak kent kön wia

¹⁷ Karurö, ten akun kot eptak ar sëp niwesak wë arën itaampunaataan yaköm kön wiaut. Yaap, ten arën itnaangkën wë arimëen kön wieim wëaurö. Pël yeem kaalak wais it ningampunëak weë panë ngentiaut.

¹⁸ Ten arim naë waisënëak kent kön wiaut. Ne Pool nook akun selap waisumëak ökre was ëen Setenök tenim kanö il niwariak wë.

¹⁹ Ënëmak tiarim Aköp Yesu kaalak waisën tiar pourö pim itöök taupenaat. Ten arën itaampunëak kor wë akun pötak Aköpë ëöetak arën itenak tenim arim naë ya mëneimauta këet pël wesak ya kë sënaat.

²⁰ Yaap, ten arim naë ya yamëngkën ar Anutuun kön wi kosang wesan pötaan ya kë sënaat.

3

Poolök Timoti Tesalonaika omnarö weëre kosang mampënëak wes mëen sa

¹ Ten arën itnaangkën wë ya këlangön kön wiinganëak tenipökëer Tenak kak om ön pël wesak

² tiarim karip Timoti tenipring Anutuu yaat yamëngkem Kristoë ngön ompyaut ök yaaup arim naë wes mëaut. Ten pi arim lupöt kosang nuwesak arim kön wi kosang yewesaut taë nuwasëpënëak wes mëaut.

³ Ar narö munt naröak utpet yanuwasën pötak arim kön wi kosang yewesaut irikor elniipanëak ëaut. Arimtokëer ëwat wë. Anutuuk tiar omnaröak utpet elniipënëak yaö nia.

⁴ Pöt yaap ngaantak tenim arring wakaima pötak, “Ënëmak omën naröak tiar utpet nuwasëpnaat,” pël ök niaut. Pël niaan tenim ök nia pöl yaaröön ityaangk epët ar yok ëwat wë.

⁵ Omën naröak utpet nuwasëpënëak ëa pötaanök nem arën itnaangkën wë këlangön kat wian pöl kaalak kat wiinganëak akun pötak arim kön wi kosang yewesauta songönten ëwat sumëak Timoti wes mëen waisa. Pöt Setenök arën ököök niaan tenim arim naë ya mëneima pöt mos ëëpanëak kön selap ëaut.

Timoti pim ngön ompyaut wak sëen Pool pi ërëpërëp ëa

⁶ Peene pöt, Timoti arim naëaan wais e oröak wë arim kön wi kosang yewesaöre lup sant yaaö ngön ompyaö pöt tenipön ök yenia. Pël niak arök tenimëen yak ya ërëpërëp kön wieim wëan potere tenim arën itaampunëak kent kön yawia pöl arta tenimëen yeëan pötenta ök yenia.

⁷ Karurö, arim wëwëeten kat wia pötaanök omnarök ten utpet yanuwasën këlangön kat yawiem arim kön wi kosang yewesauten kön yawiin pötak tenim lupöt kosang yewas.

⁸ Pöt epët. Ar Aköppring lup yal ëak kosang sak wë pötaan ten peene lup kengkën sak önaat.

⁹ Arim yeëan pötaan ten Anutuun yoöre ërëp yemak. Pöt arën kön wieë Anutu tiarimopön ök yamëem arimëen ërëpërëp kaö yeë.

¹⁰ Këtre röök poutë ten arim naë wais itenak ngönën lup irikor yeë pöt wotpil wes nimpunaataan kosang wesak kimang maim wë.

Pool pi Tesalonaika omnaröa naë sëpënëak Anutuun kimang mëëa

¹¹ Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu piarpimtok kanö tē niwiin arim naë waisënaat.

¹² Aköpök kaamök elniin arimëntre omën naröen lup sant yaalmëan pöt kaö sëên tenim arën lup sant yaalni pöl elmëeim ön.

¹³ Pël ëên arim lupöt kosang niwasén tiarim Aköp Yesu pim omnaröaring waisëpna pötak ar Anutuü tiarim Pepapë ëëetak utpet nent won, kôlam pëên önëët.

4

Wëwë wotpilten Anutu kent yaë

¹ Karurö, ne ngön munt nent niamaan kat wieë. Ngaan arim wëwë ompyaut wëên Anutuuk itenak kent ëëpnaata songönten ök niaan kat wiak ënëm eimaurö. Peene pöt, ne Aköp Yesu pim yapintak ngön nent kosang wesak epël niamaan kat wieë. Arim wëwë ompyaö pöt kaö wesak eim ön.

² Ar ngön pout Aköp Yesu pim yapintakël tenim ök niia pötön ëwat wë.

³ Anutuuk kent yaaö pöt epët. Öngre omp nga yaaö pout kasëng menak lup kôlam panë önëak kent yaë.

⁴ Ën ompörö ar öng koirënak pöt lup kopët nemer wë wotpil wesak koirë.

⁵ Omën ngönën won, Anutuun köpël wë pöröa öngöröaan kentre kaur ëak yokoir pöl ëëngan.

⁶ Arim karurö utpet elmëak pitëm öngörö këkain elmëënganok. Pöt tenim ngaan ök niia pöl Aköpök omën utpet ke pil yaauro kangut mampana.

⁷ Anutuuk tiarën yas yenia pöt öng nga ëëpenaataan won, lup kôlam öpenëak yenia.

⁸ Pötaanök omën ngön epët kasëng yemangk pöp omën muntapön won, Anutu Ngëëngk Pulö ar yaningk pöpön kasëng yemangk.

⁹ Ne arim karuröen lup sant elmëënë pöta ngönte pangk retëng ëak ök neniangan won. Pöt Anutuuk arën neneraan lup sant elmëënëak yok ök niia.

¹⁰ Pël niaan ar yaap arim kar Masetonia yang poutë wëauröen lup sant yaalmë. Pël yaënak karurö tenök, "Pötakëer nak wesak eim ön," kosang wesak pël yeniak.

¹¹ Tenim ngaan kosang wesak ök niia pöl wiap sak wëere omnant ngarangk ë, omnant önëen arimtë moresök pëên ë pël ëënenëen kosang wesak eim ön.

¹² Pël yeem kaömpre omnantëên kimang nemaan yaëen ngönën köpëlöröak itaangkën ompyaö ëëpnaat.

Aköp pi kaalak wais tiar wal ë nulëëpnaap

¹³ Karurö, ar wel wiauröen ëngk ma e weseë ngönën köpëlöröa kaalak wal ëëpnaat köpël wë ingre yaalak ya pöl anganëên ök niamaan kat wieë.

¹⁴ Tiar Yesu pim wel wiak kaalak wal ëa pöten kön wi kosang yewas. Pötaanök Anutuuk Yesu pim kaalak waisëpnaatak omën

piin kön wi kosang wesak wel wiauröeta wal ë moulmëên piiring waisëpnaat pël kön wieë.

¹⁵ Pöta ngönte Aköpë këm ngönte epël nianaan kat wieë. Ënëmak Aköpë kaalak waisëpna akunetak öp öpenaarö wel wiauröa wotöök réak kutömweri nasëngan.

¹⁶ Anutuuk ngön kosang wesak aan ensel wotöököpök ngön ëak yeniaan kutömweriaan kuup yamëngkën Aköpë pintok yangerak irapnaat. Pël yaëên omën Kristoon kön wi kosang weseimeë wel wia pörö wet réak wal ëëpnaat.

¹⁷ Pël ëên Anutuuk mësak yawisën akun pötak öp öpenaarö kutöm kepirrak koirak Aköpön mopöök itaampenaat. Pël ëak piiring kët ëlötë wakaim öpenaat.

¹⁸ Pötaanök arim karuröen ök mëak lup kosang mowesëe.

5

Tiar Aköpë waisëpnaaten kangk eim öpa

¹ Karurö, "Akun tok ëak sëënak omën pöt orööpën?" ma "Omën oröp nentak ëên orööpën?" ngön pöta songönten ar ëwat wë. Pötaan ök neniangan.

² Aköpë waisëpna akunetak ëëpnaaten arimënt ëwat wë. Omën këkainëpë rö kan yaarö pöl teënt orööpnaap.

³ Omën Yesuu ngönte ngaarëk naönöröak, "Akun eptak mayaap wë ompyaö öpenaat," pël aim wëên Aköpë akunet oröön kö sëpnaarö. Öng nampë ru w ilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöl pit këlangön kat yawiin mait naalmëëpan.

⁴ Karurö, ar koutak naön Aköpë akuneten ëwat wë. Pötaanök omën këkain nampë ëlëëp waisën yaan yes pöl Aköpë akunet yaaröön pël naëngan.

⁵ Ar këtre ëwaata yaö saurö. Tiar koutere rö kanë yaö wonörö.

⁶ Pötaanök omën ka kun yesauröa omnantön itnaangkën wë pöl ëënganëên kön wotpil wesak wë ngarangk këëkë ëëpa.

⁷ Rö kanötë omnarö ka nga yeem itnaangkën yaauro. Ën rö kan tapötë i ngaat nak kön irikor yaauro.

⁸ Pël yaauroak tiar Anutuü ëwaatak wëaurö. Pötaanök irikor ëënganëp kön ompyaö wetete öpa. Tiar Anutuun kön wi kosang wasöore lup sant ë pël ëak pötak ulpëên kosangëp ket ëak wak öpa. Pël ëak Anutuuk tiar utpetetakaan kama niöpna pötaan kön kosang wiak kor wë pötak ul kosangët ket ëak waëak öpa.

⁹ Pöt eptanök. Anutu pi tiarimëên ya sangën elniipënëak neniiaan. Won, pi tiarim Aköp Yesu Kristook utpetetakaan kama niöpënëak yaö niia.

¹⁰ Yesu pim tiarimëên yak ngaanëer wel wia pöt tiar narö wel wiire om öp wë

pël äaapena pörö piiring sasa wakaim om
öpenäek äa.

¹¹ Pötaanök peene yeëan pöl arim karurö
kosang mowesak nener kaamök elmëim
ön.

Ngön mëët

¹² Karurö, ten kosang wesak epël niaanaan
kat wieë. Ar omnarö arim naë ngönënë ya
yamëngk piporöa ikaanöök ön. Pit Aköpök
arim kaö wes moulmëënak könre wetete ni-
nak wotpil yanuwäs.

¹³ Pitëm arim naë ya yamëngk pötaan kön
wiin isën lup sant elmëën. Pël yeem ar ingre
mor saurö mayaaptaring ön.

¹⁴ Karurö, ten ngön kosang epël ök ni-
anaan. Ar omën wisën yaauroën pepanöm
man. Pël äak kas yaë piporöa lupöt taë
mowesak wiapre kor yaaö puorö kaamök
elmëën. Pël yeem omën pouröaan ëpre wiap
elmëën.

¹⁵ Omën nampök utpet yaalniin kangiir
elmëënganëën ngarangk ëën. Akun poutë
kosang ngentiak arim karuröere omën
pouröaanta wëwë ompyaut wël äak elmëën.

¹⁶ Kët ëlötë ërëpërëp eim ön.

¹⁷ Akun poutë Anutuun ngön ök maim ön.

¹⁸ Omnant pout arim naë yaaröön pöt
Anutuun yoöre ërëp maim ön. Anutuuk ar
Yesu Kristooring yal menak wë pipot pout
eim önëak kent yaë.

¹⁹ Ngëëngk Pulöökë ngönte apënëak yaëën
wa olëak mëak kan mowariinganok.

²⁰ Anutuu ngönte omnaröa tektek yenia
pöt kaaöre këëpöt äak kasëng mangkanok.

²¹ Ngön pout ökre was äak ompyaut wël ë
moröak wë

²² utpetat mop mowiin.

²³ Anutu, mayaap pepap, pimtok arim
lupöt kölam niwasën pangk ëëp. Pi ngarangk
elniin tiarim Aköp Yesu pim kaalak
waisëpnaatak arim könre lupre koröpötë
utpetere korar nent wi naöpan.

²⁴ Anutu yas yeniaaupök pim ngönte akun
poutë aan kat wiin kë yaaröaupök ngön ök
yenia epët yaap mën pet irëpnaap.

²⁵ Karurö, ar Anutuuk ten kaamök elniip-
naan kimang man.

²⁶ Karuröen lup santak yowe mëak mor
meneë.

²⁷ Ne Aköpë yapintakël kosang wesak epël
yeniak. Ingre mor sa kar pouröen pep ep-
wer sangk kelak ök man.

²⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre
kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

2 Tesalonaika

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 20 pöta ök won sêen Poolök Korin kak wê pep epwer Tesalonaika ingre moröröaan kaalak retêng ë mena. Pi kat wiin pit kön irikor ëak Kristoë kaalak waisëpna pöt yok oröa pël wesa pöt kat wiak wotpil wasëpënëak pim waisëpnaata ngönte kaalak retêng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rêaut 1:1-2

Yoöre ërëp ngönte 1:3-12

Kristoë kaalak waisëpnaata ngönte 2:1-17

Kristoë kentöökë ënëm ëëpenaat 3:1-15

Ngön mëët 3:16-18

¹ O Tesalonaika kak ingre mor saurö, ne Pool Sailasre Timotiiring wê pep epwer retêng ë yaningk. Pöt Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo wê pötaanök.

² Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yoöre ërëp mëä

³ Karurö, akun poutë ten arimëen yak Anutuun yoöre ërëp maim wëen pangk yaë. Arim kön wi kosang yewesaut kosang panë yesën neneraan lup sant yaalmëan pöt kaö yes pötaanök.

⁴ Pël yeë pötaan ten arim yapinte wak isak Anutuu ingre mor saö ka nantë wëauröen ök yemak. Arim kööre toköröak utpet yaalniin këlangön kat yawiem lup kosang sak wë kön wi kosang yewesaut taë wes wak wë.

Anutuuk tiar wotpil wesak wël ëak ya yanimëngk

⁵ Arim wëwë pitak Anutuuk wël ëak ya yamëngkaut wotpilte pöt pet yaalni. Ar wëwë ompyaö pipët wak wëen arën kön wiak wa ngaöök nimëëpnaataan këlangön kat wiinëak niia.

⁶ Anutu pimtok wotpil wesak ya mënak omën këlangön kat yaniwi pörö kangiiir këlangön kat mowiipnaat.

⁷ Pël ëak ar këlangön kat yawi pörö puot kërë niolaan tenring ompyaö eim öpenaat. Pim pël ëëpna pöt tiarim Aköp Yesu Kristo kutömwer sëp wesak es kësang newesring tekeri yaaröön pim ensel weëre kosang pöröa piiring waisëpnaatak pël ëëpnaat.

⁸ Pël ëak omën Anutuun köpël wë tiarim Aköp Yesu pim ngön ompyaut ngaarëk naön yaë pörö puuk kangut mampnaarö.

⁹ Omën pörö pit Anutuuk kangut menak waö ë momëen Aköpë ëdetak wëaut sëp wesak pim weëre kosangöökë ëwaaten it-naangkën sasa kö sëpnaarö.

¹⁰ Pim waisëpna akun pötak omën pim yapinte wak isak aimeë kön wi kosang wesak wëa pörö piin yaya mapnaat. Ën arta tenim ngönën ök niiaut kön wi kosang wesan pötaanök pitëm tekarak önëët.

Pool puuk Tesalonaika omnarö Anutuuk weëre kosang mampënëak kimang mëä

¹¹ Ar pël ëënë pötaanök ten akun poutë Anutuuk kaamök elniipënëak kimang yamëëaurö. Wëwë önëak yas niia pöt pi arën kön wiin ompyaö wëen pangk ëëpënëak kimang yamëëan. Pël yeem pi weëre kosang ningkën arim kentöök omën ompyaut pout ëënëak kön yawi pöt ëere arim ya Kristoon kön wi kosang weseë yamëngk pötta pet irö pël ëënëak kimang yamëëan.

¹² Pël yeem ar tiarim Aköp Yesu Kristoë yapinte wak isak aim wëen puukta arën tapël wak isak apënëak kimang yamëëan. Tiarim Anutüre Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolap elniin pël ëënëët.

2

Omën ngön wa yoolëaupë ngönte

¹ Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo kaalak waisën piiring wa top ëëpena ngönte kosang wesak epël nianaan kat wiewë.

² Omën naröak Aköp kaalak waisa ngön pöt yaan kat wiak kön irikor ëak ya ngës ëënganok. Ngön kaar pöt omën nampök tek-tek ngön yaauröa ök sak niia ma nampök pimtë könöökëan réak niia ma naröak, “Pool puuk retêng ëak wes momëen kat wia,” pël ök niia wes.

³ Omën namp kaar ke pilöt ök yeniaan pöt kat mowiinganok. Aköpë waisëpna akunet pas naarööpan. Wet réak omën kësang Anutuu ngönte wa olëak pi kasëng meneim wëenak omën Anutuu ngönte wa olaima pöp utpet mowesak es parëaöökë ping mowasëpnaap pi tekeri sëenak ënëmak Aköpë akunet orööpnaat.

⁴ Pi omën pouröa Aköp pël sëpënëak pitëm omnant Anutuu ök yewesaare ngëëngk wesak yaya yamëëa pötön kööre tok elmëëpnaat. Pi pimtën ne Omp Aköp pël aö omnaröa yaya yamëëa pötë rangk isak Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati ilëak wel aisëëë pimtën, “Ne Anutu tapöp;” pël pnaat.

⁵ Ne ngaantak arring wë ngön pöt ök ni-aimaut. Pöt ar kat kolak wë ma?

⁶ Peene omën utpet pöp waisëpënëak yaëen omnant il wariak wë pöten ar ëwat wë. Ënëmak Anutuu pimëen akun mowia piptak tekeri orööpnaap.

⁷ Ar ëwat wë. Peene wëwë Anutuu ngön wa yoolëa pöt kot wiaan omën naröak pël yaë. Pël yaëen omën utpet pöt kot yewesa pöp om kot wesak wë ënëmak sëpnaap.

⁸ Pël ëen omën Anutuu ngönte wa olaima pöp tekeri oröön utpet pöt kaö panë sëen

Aköp Yesu wais pim këm muntönök momöön wel wiipnaap. Pim waisëpnaatak ëwa pööring oröön omën pöp kö sëpnaap.

⁹ Omën Anutuuk ngönte wa olaima pöp Setenë weëre kosangöök wais morök elni- ipënëak ya weëre kosang ke nentere nent mënak retëng it ngolöpöt mëmpnaat.

¹⁰ Pël yeem pi Setenë weëre kosangöök omën kö sëpna pörö morök elmëëpnaat. Omën pörö Anutuuk utpetetakaan kama moöpënëak pim ngön këet öpënëak maan kaaö ëa pötaanök kö sëpnaarö.

¹¹ Pit pim ngön këeten kaaö ëa pötaanök Anutuuk omën kaar nantëen wa yaap wesak kön wi kosang wasëpna yak omën weëre kosang nent pitëm naë wes meën orök morök elmëëpnaat.

¹² Pötaanök omën ngön këeten kön wi kosang newasën utpetatëen kentre kaur eima pörö Anutuuk kangut mampnaat.

Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak yaö elnia

¹³ Tenim kar Aköpë lup sant yaalni pörö, ten arimëen yak Anutuun yoöre ërëp maim wë. Ngaan panëër Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak yaö niia. Pël ëen pim Pulöök ar Anutu pimtëen omën panë sënëak niulëen ngön këeten kön wi kosang wesan pötaanök utpetetakaan kama niwa.

¹⁴ Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak ngön ompyaut benim arën ök niia pötak yas niia. Pöt ar tiarim Aköp Yesu Kristooring ëwaatak wë pim omën ompyaut ngawi eim önëak niia.

¹⁵ Pötaanök karurö ar kosang sak tauëë Anutuun ngönënte benim këmötök rë nulööre pepatë ök niiaö pël elnieima pötë ënëm ëeim ön.

¹⁶ Tiarim Aköp Yesu Kristoore Anutu tiarim Pëpap, piaripök lup sant elnia. Pël ëak komre kolap yaalniem arim lupöt kosang nuweseim öpnaat. Pël ëen omën ompyaö piarpim nimpna pötëen kangk eim wë.

¹⁷ Piaripök arim lupre könöt kosang nuwesak omën ompyautëen aöre mëmpö pël ëënëen weëre kosang nimp.

3

Poolök, "Anutuun ten kaamök elniipnaan kimang maë," pël mëëa

¹ Karurö, ten ngön munt nent wia. Pöt epët. Ar Anutuun ten kaamök elniin ya mëngkën Aköpë ngönte arim naë ëa pöl teëntom ulöl sëen omnarö wak ping wesak apënaan kimang man.

² Omën selap pan Kristoon kön wi kosang newasën wë. Pötaanök Anutuuk ten utpetaröa moresiaan kama nuupnaan kaalak kimang man.

³ Pit piin kön wi kosang newasën yaëetäc Aköp pi ya ompyaö yamëngkën tiar piin kön wi kosang wasëpna pöt pangk ëëpnaat. Pi Setenök utpet niwaspanëen weëre kosang nimpnaat.

⁴ Aköpök ten könre lupöt kosang niwasën tenök arimëen kön kosang yawi. Ten arën epël kön yawi. Tenim ngön kosang wesak ök yeniak pöt ar peeneaan ënëma poutë om eim önëët.

⁵ Aköpök arim lupötë ya yanimëngkën Anutuun arën lup sant yaalni pötëre Kristoë kosang sak tauëë könömöt wak wakaima pötenta ëwat sën.

Poolök omën pourö ya mëmpënëak mëëa

⁶ Karurö, ten tiarim Aköp Yesu Kristoë urtak wë kosang wesak epël ök yeniak. Kar narö benim ngönën ök niia pöta ënëm naën wisën wë pörö mop mowieë.

⁷ Ar ëwat wë. Tenim yaalul ök ëënëët. Ten ngaantak arring wë wisën naën eimaut.

⁸ Akun pötak ten arim moresiaan këere kaömpöt pas naön eimaut. Arim naëaan pas önganëak sum pëënë ëak önëak këtëkre rô kan poutë ya kosang mëneimaut.

⁹ Tenim arim naë ya mëneimaö pötak ar këere kaömp nimpunëak kimang niianëen pangk ëan tapön. Pël ëaatak ten pël naën ar benim ënëm ëënëëk yak tenimtok këere kaömp öna yaat mëneimaut.

¹⁰ Ngaant benim arring wakaima pöten ar ëwat wë. Pötak nga ngön nent epël ök niiaut. Omën namp ya namëngkën ëëpna pöp kaömp mangkan.

¹¹ Pöt oröptaanök ngön pöt niian wasngan. Ten kat wiin epël aim. Omën arim teköökään narö ya namëngkën wisën wë kar naröa omnantëen ngön pas kontak yamëëan pël ya.

¹² Ten Aköp Yesu Kristoë urtak omën pi- poröen ngön kosang wesak epël yeniak. Ar ëlëep wal ë rëak wë arimtëen ompyaö wesak ya yamëngkem këere kaömp wak neim weë.

¹³ Pël wia pötaan, karurö ar ompyaö yaau- taan kaaöre këëpöt ëënganok.

¹⁴ Omën namp benim ngön pep epweri retëng ë yaningk epot ngaarëk naön yaëen pöt ëö sëpnaan war wes mëak kerë momëen.

¹⁵ Pël yeem piin kön wiak arim kööre toköp pël wasnganok, won. Arök piin kön wiin arim kar namp pël sëen pepanöm man.

Ngön mëët

¹⁶ Aköp, mayaap pëpap, pimtök omën ke nentere nent yaaröön mayaap nineim öp. Pi tapöpök ar pouröa naë öp.

¹⁷ Ne Pool tapöpök arën yoöre ërëp epët nemtë moresök retëng yeë. Mor retëng epët nemtëët. Nem pep poutë yaalulök arimëenta yeë.

¹⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristoë komre kolap pöt arim naë wiiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

1 Timoti

Yesu pi wel wiak kutömweri seën wê kris-maki 35 pöta ök won seën Poolök pep epwer Timoti pimëen retëng ëa. Timoti pöp, pi ëlëp Yuta öngöp, ën pepap Krik ompöp. Pi Epesas kak ingre mor saurö ngarangk ëak wëen Poolök epwer retëng ë mena. Ngön irikor nant pitëm naë yaaröon Poolök Timotiin tolëel ngarangk ëëpën pöta ngönöt ëak mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rêaut 1:1-2

Ngönëneën wa top yaauta ngönte 1:3-3:16
Timoti pim ya mëmpna ngönte 4:1-6:21

¹⁻² O Timoti ngönën ök niaan kön wi kosang wesak nem ru panë saup, ne Pool Anutu tiar utpetetakaan niöpnaapre Yesu Kristo tiarim kor wëaup piaripök neaan Yesu Kristoë ngön yaaö omën saupök pep epwer retëng ë yanging.

Anutu Pepere tiarim Aköp Yesu Kristo pi-arpim komre kolapre ya ngësre mayaap pöt nyingkën nim naë wiaap.

Ngönën kaarötön pepanöm mëëa

³ Ngaan ne Masetonia yangerkël sumëak yeem ni Epesas kak om wëen ke urak niaan pöl yal menak ömëak rangk yeniak. Ni omën ngönën kaaröt ök yema pörö omën muntaröen kaalak mepanëën nga yamëem pirek om wë.

⁴ Pit omnaröen pitëm ëere körööröa ngön kaaröt ök yema. Pël ëak pötëen neneraan nga eimeë wëwë ompyaut öpna pötaan kaamök naën yaë. Pötaanök pit ngön ke pilöt kaalak apanëën nga mam.

⁵ Nem niin pitën nga mamëak yeniak pöta songönte epët. Pit kat wiipna pöt pitëm lupöt kewil won wiaan kengkën wë Anutuun kön wi kosang panë wesak wëen pötök lup sant yewesaut pitëm lupötë orööpnaat.

⁶ Omën kaar yaaö pörö pit ngönën kan pö sëp wesak kasëng menak ngön kë won mosut nga ilak aim wë.

⁷ Pit Mosesë ngön kosangöt rë moulöpënëak yaëetak pöta songöntere pitëm rë moulöpna songönteta köpël wëak yaaurö.

⁸ Tiar ngön kosang pöta songöntë éwat wë. Pötaanök ngön kosangta kan pet yaalni pöökë ënëm ëëpena pöt yok pangk.

⁹ Tiar éwat wë. Anutuuk Mosesën ngön kosangöt ök maan retëng ëa pöt omën wotpilöröaan won. Pi om ke epëlöröen pitëm utpet yaauta songönte pet elniipënëak ëa. Ngön kosangöt ilap yariauröere ngön kosangöt wa yoolëaurö, Anutu kasëng yemengkauröere utpet yaaurö, Anutuun yaya nemaan yaauröere piin wapwap yemëëaurö, pitëmtë ëlre peparö yamëngkauröere muntarö yamëngkaurö,

¹⁰ Öngre omp nga yaauröere ompörö pitëmtok pitëment neneraan kaip tiak yaaurö, öngre omp narö mon wëere inëen elmë pël ëëpënëak omnarö kain yewauröere kaar omnarö, Aköpë yapintak kaar ëak kosang yewesauröere omën këëtaan kööre tok yaalmëaurö. Omën ke pilöröen pitëm utpet yaauta songönte pet elniipënëak ngön kosang epot éaut.

¹¹ Ngön yaap ngön ompyautak wia pipët Anutu ërëpsawiarang wëauta pepap puuk arën war wesak ök niamëak neeaut.

Pool pi Anutuuk piin yaköm elmëa pöten yoöre ërëp mëëa

¹² Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk wëere kosang menak ya epët mëmpaat pël kön wiin pangk ëen nenaat. Pötaanök ne piin yoöre ërëp yamëëaup.

¹³ Ne ngaan pim yapinte ngep elmëak pim ingre mor saurö utpet wesak piin ökre was maimaut. Ne köpël wë piin kön wi kosang nemowasën. Pötaanök yaköm elnëak mait elnëaut.

¹⁴ Tiarim Aköpök komre kolap kësang pan elnëaut. Pël ëen ne Yesu Kristooring yal menak wë piin kön wi kosang mowesak lup santaring wë.

¹⁵ Yesu Kristo pi utpet yaaurö tiar utpetetakaan niöpënëak yangerkël irëa ngön pöt yaap pan. Pötaanök kat wiak kön wi kosang wasëpenaat. Ne epop utpet yaauröa wotöököp.

¹⁶ Pël éautak Yesu Kristo pi mait elnëak pim yaköm pöt kësang wia pöta songönte nem naë tekeri wesa pipët om pas won. Omën ënëmak piin kön wi kosang wesak wëwë kosangta yaö sëpnaarö pit Yesu Kristook utpet yaauröa wotöököp neen yaköm kësang elnëa pöten itenak pit tapël elmëëpna pöten kön wiipënëak pël elnëa.

¹⁷ Wëwë kosangta Omp Aköp, pi wel yawiaut wonöp, itnaangkënëp. Pi kopëtapökëer Anutu Këëp, piin ping wesak yaya aim öpa. Yaap.

Poolök Timotiin ompyaö wesak ngönën ya mëneim öpënëak kë mëëa

¹⁸ Timoti nem ruup, omën naröak nganëer ngön tekeri wes nina pöten kön wieë ya ngön epët yeniak. Pötaanök ni tektek ngön pöt taintaë wak wë Aköpëen kööre tok yaauröa öngöp ompyaö wesak ngönën ya mëneim öm.

¹⁹ Nim kön wi kosang yewesaut taintaë wë lupmer utpetat won wiaan kengkën wë ngönën yaat mëneim öm. Omën narö kön ompyaut pitëm lupötë wieë kan ompyaut pet yaalnëa pöt kasëng mangkën kön wi kosang yewesaut këlok seën wa irikor ëeim wë.

²⁰ Omën pöröa naëaan Aimeniasre Alesanta pöaar nook Anutuun ökre was

yamëëaut sêp wasëpënëak Setenë moresi moulmëaut.

2

Kimang yaauta ngönte

¹ Ne wet réak epël kosang wesak nia-maan kat wi. Anutuun omën pourö kaamök elmëëpnaan ök maimeë kimang ngöntak yöre ërëp man.

² Tiar mayaaptaring ompyaö wë Anutu kanöököl wotpil öpenaataan omën ompaköröre ngarangk pouröaan kimang man.

³ Kimang pël maim önë pötak tiar utpetetakaan niwaup Anutu pi itaangkën ompyaö ëëpnaat.

⁴ Pi omën pourö utpetetakaan niön ngön këeta songönten éwat sëpenaaten kent yaë. Pötaanök omën pouröaan kimang man.

⁵ Tiarim utpetetakaan niöpna munt namp won, Anutu kopëtap wë. Pël ëën omnaröere Anutu tekarak omën kopëtap Yesu Kristo Anuturing yal nimampënëak wë.

⁶ Pi tapöpök Anutu akun mowia pötak tiar omnarö utpetetakaan sum ëak wil nulëpënëak pim wëwëet këëpöt wesak wel wia. Pim pël elnia pötak Anutu tiar utpetetakaan kama niöpënëak kent kön yawi pöt pet yaalni.

⁷ Pötaanök Anutuuk pim ngön yaaö omën sak ngönën kë pöt ök niamëak neulëaup. Pël ëak ar köpël omnarö kön wi kosang yewesaut ngönën këët rë niulömëak neulëaup. Ngön epët kaar won, yaap yeniak.

⁸ Nem kentöök ka poutë omnarö pit ngaare ngön nganga pöt sêp wesak pitëm lupöt kölam wë Anutuun kimang maim öpënëak kent yaë.

Öngöröa ngönte

⁹ Nem kentöök öngöröeta ëöaat naën ulpëen mëak köröpö këëkë ngep ëak öpna pöt yok pangk. Ën pit ieping ëak kepön ëpötë ë rangiak polre kal ëak ulpëen ompyaö panë retëngretëng sum kësangringörö mëak öpan.

¹⁰ Öngörö pit “Anutuun ënem yaaurö” pël weseë pöt pël yaauröa yaaul omën ompyaut pëen ëëp.

¹¹ Öngörö pitëmënt wak irëak këm ur wariak wë kat yawia yaat pëen mëmp.

¹² Ne öngöröak rë yemoula yaat mëmpöore ompörö il mowasö pël ëëpanëak yeniak. Pit om irëak wë ngön kat wiwi pëen ëeim öp.

¹³ Pöta songöntë epët. Anutuuk wet réak Atam ket ëa. Pël ëak ënem Ewa.

¹⁴ Pël ëakta Atamök Setenë morököt kat wiak wiap nasën ëa. Öngöpökëër morök ngönte kat wiak saun koira.

¹⁵ Pël ëautak öngörö pit ëöaat naën lup santaring wë Anutuun kön wi kosang wasöore lup kölam wë pël ëeim öpna pötak ru wilak ngarangk yaëen Anutuuk utpetetakaan moöpnaat.

3

Ngönënë wotöök wëauta ngönte

¹ Namp pi ngönënë wotöök öpënëak yaan pöt, “Ya ompyauten ya,” pël apenaat. Ngön pipët yaap.

² Ar omën ke epëlëp ngönënë wotöök moulmëen. Ngönënë wotöököp pi wotpil wëen omnarö pim utpet nent nokoirën yaaup, öng kopëtapring wëaup, pim kentöt sêp wesak pimtën ngarangk ëak ompyaö wesak wëaup, omën kamaatëaanörö ngöntre kar yaalmëaup, omnarö ompyaö panë rë yemoulaup,

³ i ngaat nak kön irikor naën yaaup, ya sangën teënt ëak ngön kosang naën yaaup, omnaröaan wiapre kor yaalmëaup, monatëen kent naën yaaup.

⁴ Pi pim öngre ruurö ngarangk ompyaö yaalmëaup. Pël ëen pim ruurö pimtë këm ngönte ngaarëk yewaurö.

⁵ Ngön pipotë këët epët. Omën pim öngre ruurö ngarangk ompyaö naën yaaö ke pilëpök yok pangk Anutuun ingre morörö ngarangk naëpan.

⁶ Omën ngölöp ngönën kat yawia nampök ngönënë wotöök yok pangk naön ëëpnaat, kölok kölok yaëen Anutuuk Setenë elmëa pöl waö ë mëen këlangön kat wiapanëen.

⁷ Omën namp omën ingre mor nasënöröakta itaangkën ompyaö yaaö pipöpökëër yok pangk wotöök öpnaap. Pöta songönte epët. Pit itaangkën pangk naën ëen pöt ökre was maan Setenök lup irikor elmëen pim kalaapöök öpnaat.

Ngönën ya kaamök yaauröa ngönte

⁸ Ar omën ke epëlörö ngönën ya kaamök moulmëen. Ngönën ya kaamök yaaurö pitta tapël wotpil wëen naröak itaangkën ompyaö yaaurö. Pit yangap yar naën yaaurö, i ngaat kësang nak omnaröa omnantëen kentre kaur naën yaaurö.

⁹ Pit ngönën kë ngaanëër ëlëëp wiakaimaut peene tekeri wesa pöt taintaë wëë pötaan lup könöm naën yaaurö.

¹⁰ Wet réak ök elmëak itaampun. Pël ëen pit yok pangk ëak ngönën ya kaamök ëëpnaan.

¹¹ Pitëm öngöröeta tapël wotpil wëen naröak itaangkën ompyaö ëëp. Pit ëlëëptak omnaröen ökre was apanëp pitëm kentöt sêp wesak omën ompyaut pëen ëeim öp.

¹² Ngönën ya kaamök yaaup pi öng kopëtapring wë pimtë öngre ruure omën pim kaatakörö këëkë ngarangk yaaup.

¹³ Ën ngönën ya kaamök yaaö namp ya ompyaö mëmpna pöp pi yapinring öpnaap. Pël ëëë kosang wesak pimtë Yesu Kristoon kön wi kosang wesa ngön ompyaö pöt ök maim öpnaap.

Aköpë elnieim wë pöta songönte

¹⁴ Ne teënt nim naë wais itaampëak kent yaëënak pep epwer retëng è yaningk.

¹⁵ Pël yeëetak omën nentak kan newariin wë akun il yewasën pôt ni Anutuu ru saurô tiarim ompyaô ôpenaata songönten êwat sumëak pep epwer retëng è yaningk. Ka nenta möörö ngentiipanëën wap kotre kaôat taë wesak wesiraapna pôta ôk tiar Anutuu ruurô Anutu wëwëetaringëp pim ingre morörök wap kotre kaô sak wë ngön këët ngentiipanëak waalak wë.

¹⁶ Yaap pan, Anutuu ngönën ngaanëër ëlëëp wiakaimaut peene tekeri wesa pôta songönte kësang panëët. Songön pôt Yesuun epël ya.

“Pi omën sak tiarim naë tekeri saup. Pi wotpilëp pôt Ngëëngk Pulöök tekeri we-saup.

Enselörök piin itenaup.

Pim ngönte yang kaô poutë pangk ëaup.

Yangerakë omnarök kön wi kosang mowe-saup.

Anutuuk koirak kutömweri isaup.”

4

Ngön kaar yaauröa ngönte

¹ Ngëëngk Pulöök këëké wesak ngön epël ök ya. Omën narô ënëmak ngönën sëp wesak pul kaarötre urmeraröa ngönötë rê olapnaat.

² Omën kaarörö ngön kaar pôt yema pôrök utpet pitëm naë wia pötök pitëm lupôt wa irikor elmëën omën ompyautre utpetat yok pangk kom naëpan.

³ Omën ke pilörö pitök öng tekre omp tek wë kaömp nant ngës olëak ôpna pôtakël morök elmëëpënëak rê yemoul. Pël ëaap kaömp epot Anutuuk tiar omën Kristoon kön wi kosang wesak ngön këët êwatörö yoöre ërëp mëak nëmpenëak ket ëaut.

⁴ Anutuu omnant ket ëa epot pout ompyaô pëënöt. Pötaanök Anutuun yoöre ërëp maimëë nant yem nantön kaaô naëngan.

⁵ Pôt Anutuuk tiarim kaömp pangk pangk nëmpenëak ngön ëa pôten kön wieë yoöre ërëp yemak pôtak kaömp pôt welaköt ëën nëmpenëak yok pangk yeë.

Timoti pi Kristoë ya omën ompyaup

⁶ Ni ngönënte kön wi kosang weseë ngön këëta ënëm ëak weëre kosang wak omën muntaröen nem ngön pipot pout ök mamë pôt Yesu Kristoë ya omën ompyaup pël sumëët.

⁷ Pël yeem öng ulöpöröa ëlar ngön mos pipot kasëng man. Ni Aköpë kanöök seim ömë pôtaan lupmerök kengkën sumë yaat mën.

⁸ Ni êwat wëën. Koröpöök kengkën sumëak ya yamëngkën pôta këët ompyaut. Èn lupmerök kengkën sak Aköpön kön wi sokolumë pôt kë ompyaô panëët. Pötök

yangerakë wëwëetere kutömweri wëwëet poutepar kaamök elniipnaat.

⁹ Ngön epët yaap panëët, kat wiak kön wi kosang wasëpenaat.

¹⁰ Anutu wëwëetaringëpök kë ompyaô panëët nimpna pôtaan piin kor wë weë ngentiak ya kësang yamëngk. Anutu pöp pi omën pourö utpetetakaan niöpënëak kent yaapök tiar piin kön wi kosang yewas pôrö yaap utpetetakaan niöpnaap.

¹¹ Ni ngön pipot pout omnaröen ök mëak rê moulön ënëm ëëp.

¹² Ni yokot ulwas wëën. Pötaanök omnarök niin kön wiin irepan. Ni lup santre kön wi kosang yewesautaring lup kölam wëën nim ngönën yaautre wëwëet tekeri sëën omnarö itenak ënëm ëëp.

¹³ Neen kor wë ngönën sangk kel mam-pööre rê moulö pël ëeim öm.

¹⁴ Akun ngönën ngarangköröa moröt kepönöök yaniwiin tektek ngön yaaurök ngön war wes nina pôtak Ngëëngk Pulöök ya mëmpëak weëre kosang kësangën elnia pôta këët mos sëpanëën ngarangk ëëm.

¹⁵ Ni omnarö itaangkën nim yaat ompyaô sëpnaataan akun poutë kosang ngentiak mëneim wëën këët orööp.

¹⁶ Nimtë koröpöökë wëwëetere ngönën ök yamëëauten ngarangk ëëm. Ni akun poutë ya kosang pël mëmpë pôtak omën nim ngön kat yawiauröen nimëntre ar pourö wëwë ompyautak öneët.

5

Ingre morörö ompyaô elmëëpenaata ngönte

¹ Omp ulöp nampön ngön mamëak pôt ser erak ngön manganëp nimtë pepapön yemaan pôl wiap ngön mam. Omp ulwasöröen mamëënta nimtë nanëpön yemaan pôl mam.

² Èn öng ulöpöröen ngön mamëënta nimtë ëlëpön yemaan pôl mam. Öng ulwasöröen ngön mamëënta kön ompyautaring nimtë sasëpön yemaan pôl mam.

Öng kapiröröa ngönte

³ Öng namp pim ompöp wel wiin pimënt wëën pôt ompyaô elmëëm.

⁴ Èn öng kapir namp pim ruure ëaröaring wëën pôt pit epël kön wiip. “Tiarim ya kaöet pi ngarangk elmëëpenaat;” pël weseë wet rëak pim pitëmëën elmëëima pôta kangüir elmëëp. Pël ëëpna pôt Anutuuk itaangkën ompyaô ëëpnaat.

⁵ Öng kapir namp pim kaamök elmëëpnaap won ëën pimënt wë pôt Anutuun kön wi kosang wesak kët kanaan rö kanë Anutuuk pi kaamök elmëëpënëak kimang maim wë.

⁶ Ën kapir namp koröpöökê kentôtê ënëm eim wê pipop pim lupmer wel wia.

⁷ Ni öng kapirörö ngön pipta ënëm eimeë saun won öpnaan kêêkê wesak ök mam. Pël ëen omnarö itenak kön wiin ompyaö ëëpnaa.

⁸ Namp pim karurö kaamök elmëere pimtê kaatakörö wet réak kön wiak kaamök elmë pël naën yaë pipop pim kön wi kosang yewesaut kaséng menak köpêlöröa ök sak wê pitëm utpet yaaö pöt il yemowas.

⁹ Öng kapir namp pim krismakiat 60 ëak won saup pim omp kopêtapring wakaimaup ke pilöpökêer kaamök elmëëpnaa pim yapinte öng kapiröröa pepeweri wiaapnaat.

¹⁰ Pi sant yeëa ma won pöta songönte tek-eri wasëpnaa pëël mam. Ru wilak omnant menak ngarangk yeëa ma won? Omën ngolöpörö pim naë waisën ompyaö yaalmëa ma won? Ngönën omnarö sant yaalmëa ma won? Omën këlangön kat yawiaurö kaamök yaalmëa ma won? Lup sant ke nentere nent yeëa ma won? Songönöt kat wiak pi omën ompyaö pipot eima pël kön wiakök pepeweri wiim.

¹¹ Öng ulwasörök pitëm ompörö wel wia pipöröa yapinöt pepeweri wiinganok. Ke pilörö kentre kaur ë yesem Kristo kaséng menak omp koir yaë.

¹² Pël ëak öng tek wê Kristoë inëën ëëpënëak wet réak pim Kristo pimënting öpënëak ngön kosang wesa pöt yailën saunaring yaë.

¹³ Pël ëakta nent epël yaë. Pit ka poutê ilëak orö yesem wisën eim wê. Pël yeem omën muntaröa omnantön kön wieë pitëm ngönöt kain wak kaö wesak yeem ngön utpet ke nentere nent naëpanëët aim wê.

¹⁴ Pötaanök pit utpet ke pipot ëëpanëën nem kentök öng ulwasörö pit kaalak omp wak ru wilak pitëm kaat ngarangk ëëp. Pël ëëpna pötak tiarim kööre tokörök ngön utpetat tiarën niapënëak pitëm utpetatön ngaöl ëak sêp wasëpnaat.

¹⁵ Nem ngön yeniak pipta songönte epët. Öng kapir narö Aköpê kamtaö ilap riak Setenê ënëm yes.

¹⁶ Ngönën öng namp pim kurtak öng kapir narö wëen pöt ngarangk elmëëp. Pël ëëpna pötak öng kapir pörö pit ingre moröröa naëaan omnant naön wëen ingre mor pörök öng kapir muntarö omën kaamök elmëëpnaat won pörö yok pangk kaamök elmëëpnaat.

Ngönënë ngarangköröa ngönte

¹⁷ Ar ngönënë ngarangk ya ompyaö yamëngkauröa sumat isak mampun. Pël ëënëak pöt pitëm naëaan ngönën ompyaö ök aöre rê niulö pël yaaö piporö wet réak pël elmëën.

¹⁸ Pöta ngönte ngönën pepeweri epël wia. “Purmakaöp ya kaamök yaalniem koinöt nëmpënëak yaëën këmët il mowariingan.” Tapël nenteta epël wia. “Ya omnamp pim ya yamëngkauta kangut yok pangk öpnaap.”

¹⁹ Omën kopêtapök ngönënë ngarangk namp utpet yaë wesak arim ëöetak ngön yaatak mouleëpënëak yaan pöt kat mowiingan. Ën omën naar ma naar namp pörök niaan pötaar kat mowiim.

²⁰ Ën ngarangk namp saun nent koirën pöt omën pouröa ëöetak moulmëak wotpil mowasum. Pël ëën pim karurö itenak kas ëëpnaa.

²¹ Ne Anuture Yesu Kristoore ensel Anutuu yaö elmëaurö pitëm ëöetak kosang wesak epël yeniak. Ni ya pipët kêêkê wesak ngarangk ëëm. Pël ëak ni ngön nenta songönte nokoirën wë teënt nimtê könök ök mangan. Pël ëak omnarö omnant möngkraar kangk elmëëngan.

²²⁻²⁵ Ni omnarö ngönën yaatak moulmëëmëak teëntom mores kepönök wiak welaköt elmëëngan. Pöta songönte epët. Omën narö pitëm saunat yoolök wiaan pöta kangut naaröön yaëën ityaangk. Ën naröaat ëlëëp wia. Ënëmak oröön itaampenaat. Pöta ök omnaröa ompyaö yaaut yoolök wia. Peene yoolök wi naön yaë epot yok pangk akun wali ëlëëp wi naöpan. Ni teëntom köntak omnarö ngönën yaatak moulmëëm pöt omën pöröa saunatê kangut nim rangk isëpnaat. Pötaanök nimtê wëwëet ngarangk ëën lupmer kölam wiaap.

Ni yaumanre ya këlangön yaën. Pötaanök won sëpnaa i yaapöt pëen nënganëp wain i kot nentaring na pël ëëm.

6

Inëënröa ngönte

¹ Inëën yaaö ngönënring pörök pitëm ngarangköröen, “Kaöarö” pël weseë ping wesak ap. Pit pël naën ëëpna pöt omën narö pöten itenak Anutuu yapintere ngönënte wak irëak aöre utpet wesak aö pël ëëpnaat.

² Inëën yaaurö pit pitëm ngarangk Kristoon kön wi kosang wesak wê pörö pitën, “Pi nem karip,” pël wesak wak irepan. Pit pitëm ngarangköröen epël kön wiip. “Pi Kristoon kön wi kosang yemowasën lup sant yaalmë. Pël ëën ne ya yamëngkën pöta këët öpnaat.” Pël kön wieë pit weë ngentiak inëën panë elmëëp.

Omën këetre mosutê ngönte

Ni omnarö ya pöt mëmpnaa kosang wesak rê moulöm.

³ Omën namp tiarim Aköp Yesu Kristo pim ngön këetere Anutuu ënëm yaauta ngönte sêp wesak maimet aim wê pipop

4 pi pimtèn kòn wiin isèn kòn won pan wè. Pèl èak pi irikor èak wè omèn mosutòn ngòn kosang wesak aimee ngòn lup nantè songonótèèn ngòn nga elèpènèak kent yaè. Pèl yaè pötök omèn epot yaarö. War, komkap, ökre was, omnampön köpèl wè pas kontak, "Pi utpet yaaup," pèl wasö pèl yaaö pöt yaarö.

5 Pèl èak kèt èl epotè ngòn ke urak aim wè, omèn ke pil yaè piporö pitèm kônöt èngk ma e wia. Pèl yeè ngönèn kèèt kèèkè wak naön yaè. Pèl yeem pit epèl yewas. "Aköpè ngönèntakèl wëäo pöt monere urömaring wëaut," pèl yewas.

6 Yaap, omèn namp pi pimtè omnantön, "Ne yok pangk èa," pèl weseè Aköpè ngönènta ènèm èèpna pöt yok pangk omèn ompyaut kësang orö morèèpnaat.

7 Tiar tiarimtè songönte èwat wè. Èlöröak elek niwilaurö. Wè ènèmak wel wiak elek tapèl sèpnaarö.

8 Pötaanök kaömpre poè koröpre pöt wak wè pöt, "Yok pangk èa," pèl wesak öpnaat.

9 Èn omèn narö omèn uröm kësang pan koirèpènèak kent yaè piporö pit Setenök morök elmèèn pim kalaapöök öpnaat. Pèl èak omèn pasutön kent yaaö pötak wer moön kö sèpnaarö.

10 Monere urömatön kent yaaö pötak utpet ke nentere nent pötè songönte pèl yaè. Omèn narö monere urömatön kent yaèèn pötök wer moön ngönèn sèp wesak kèlangön kaö kat wieim wè.

Pool pi Timoti ompyao öpènèak mëä

11 Anutuu omnamp ni, omèn ke pilöt kasèng mamp. Pèl èak wotpil wëäo, ngönènring wëäo, kòn wi kosang yewesautaring wëäo, lup sant yaautaring wëäo, weè ngentiak ulöp ngarngar yaautaring wëäo, wiap sè sè yaautaring wëäo, omèn pipotring ömèètaan weè panè ngentiim.

12 Ni Kristoon kòn wi kosang yewesautaring ömèètaan weè ngentiim. Pèl èak wëwè kosangèt wak öm. Ni omnaröa èöetak Anutuun kòn wi kosang wesang pöt mëèan pötak pi wëwè kosang pötak ömèak yaö niwesa.

13 Anutu omèn pout wëwè yaningkaupre Yesu Kristo Rom yang ngarangk Pontias Pailatèn ngòn yaapèt kosang wesak mëèaup piarpim èöetak kosang wesak epèl yeniak.

14 Aköpè ngòn kosang wes yaningk pipot irikor èère omnaröak utpet wesak aö pèl èèpanèèn ngarangk kèèkè eim wëènak tiarim Aköp Yesu Kristo orööpnaat.

15 Anutuuk akun wiaut wia pötak pimtök Kristo tekeri wes ulmèèpnaat. Pimènt kopètapökèèr èrèpsawaring wëwèere weère kosang pötè pepap pi omèn omp aköröa Omp Aköp, pimènt tapöpökèèr kaöröa Kaöap.

16 Pi kopètap wel yawiaut wonöp, èwa panè omnaröa nasènganèèta öngpök wëaup. Omèn nampök piin itnaangkèn èaup, peeneeta nampök itnaangkanèèp. Weère kosangre yaya yamèèa pöt pim naè wieèaut om wiakaim wiaap, kosang pan. Yaap.

Omèn omnant selap wieëauröa ngönte

17 Ni omèn omnant selap wieëauröen ök mam. Pèl èèn koröp ngaarèk wak omèn lèngè sèpna pipotön kòn wiin pitèm kaamököt pèl èèn kosang wesak öpan. Anutu pi moup pepap puuk omnant ulöl wes ningkèn wak èrèpsawaring öpnaap piin kosang wesak öp.

18 Ni ök mam. Pèl èèn omèn omnant selap wieëaurö ya ompyaut selap mënak perper èak pitèm omnant kom èak omèn muntarö mamp.

19 Pèl èèpna pötak pitèm ènèm kaamök elmèèpna omèn weère kosangringöt koirak wëwè kosang kèèt öpnaat.

Wa korkor ngönte

20 Timoti, ni Anutuu ngòn nina pipèt kèèkè wesak ngarangk èèm. Pèl èak ngòn pas kè won pipot kasèng mamp. Omèn narö tiarim ngönèntaan kööre tok yaalni piporö pitèm ngòn pipten, "Èwat kësangöt yewaut," pèl kaar ya.

21 Pit, "Ten èwatingörö," pèl aim olèak irikor èak ngönèn kasèng menaut pötaanök.

Anutu pim komre kolap pöt arim naè wiaap.

[Yok pi tapèt. Ne nim pepap, Pool.]

2 Timoti

Yesu wel wiak kutömweri sêen wê kris-
maki 36 pöta ök won sêen Pool kaalak wii
kaatak wê Timotiin epwer retêng ë mena.
Pool pi pimtê wel wiipna akunet temanôm
yesên kôn weswes êeê Timoti pim Epesas
kak ingre mor saurô ngarangk êepnaal ngan
rê mena.

Pöt epêl wia.

Ngôn ngês rêaut 1:1-2

Yoöre êrêpre wa korkor ngônöt 1:3-2:13

Weteteere pepanôm ngônöt 2:14-4:5

Pool pimtê ngönte 4:6-18

Ngôn mêtê 4:19-22

1-2 O Timoti nem ru ulöpöököp ne Pool
Anutuuk Yesu Kristoë ngôn yaaö omên
sumêak neulêak tiarim wêwêet Yesu Kris-
tooring yal mangkên nimpnaat kosang we-
sak niaa pöten ök niamêak wes nemêaupök
pep epwer retêng ë yaningk.

Anutu Peperer tiarim Aköp Yesu Kristo pi-
arpim komre kolapre ya ngêsre mayaap pöt
ningkên nim naê wiaap.

Tiar ngönêntaan ëö ëëngan

3 Nem êere peparôa eima pöl neenta lup-
mer utpetat won wiaan kengkênring wê
Anutuun inêen elmêeim wê. Pêl êeê nimêen
yak kêt ël epotê Anutuun kimang maimeê
yoöre êrêp maim wê.

4 Ne sêp yaniwasên nim neen yakôm êên
ing ëan pöten kôn wieê êrêpêrêp kêsang pan
êemaak yak niin itampaatan kent yaê.

5 Ne nim kôn wi kosang pan weseim wêen
pipten kôn wia. Kôn wi kosang ke pil
pipêt nim öng ëap Loisre ëlêp Yunis piarpim
eimaatak niinta tapêl yaên pêl kôn yaniwi.

6 Pötaanök nim kônô it nganga niwesak
epêl niamaan. Ngaan nem moresiar nim
kepônöök yaniwiin Anutuuk welakôt elniin
ngônên ya mëmpêak weêre kosang waup.
Pötaanök weêre kosang pöta kêêt ngarangk
êak ulöl wasum.

7 Nim elnia pöten kôn wieê epêl kôn
wiim. Anutu pim Pul tiar yaningk pöök
kas êepenêak naalniin weêre kosang êere lup
sant êere tiarimtok tiarimtên ngarangk ë
pêl êepenêak yaalni. Pötaanök weêre kosang
waö pöta kêêt ngarangk êak ulöl wasum.

8 Ni tiarim Aköpê ngönênte ök amêëtaan ëö
ëëngan. Pêl êak ne pim yaat yamêngkên wii
kaatak neulêaup neenta ëö ëëngan. Ni Anu-
tuu naëaan weêre kosang wak nem yaaul
ngönêntaan këlängön kat yawiem kôn wiin
pangk êêp.

9 Anutu pim tiar utpetetakaan niwak wot-
pil öpenêak yaö niaa pöt tiarim ompyaö nen-
taan won. Ngaanêér pan Anutu pi yang
epêr won wiaan Yesu Kristook tiar ompyaö

niwasêpnaat pêl kôn wia pötak komre kolap
elnia.

10 Pim komre kolap elnia pötak peene
tiarim utpetetakaan niwauap, Yesu Kristo,
yaaröön tekeri yes. Kristo pi weleta weêre
kosangöt wa olêak pim ngôn ompyautak
wêwê kosang wiakaim wiaapna pöt war
wes yaningk.

11 Pêl êên Anutuuk ne pim ngôn yaaö
omên sak ngôn ompyaö pöt aöre rê moulö
pêl êëmêak neulêaup.

12 Pêl êaut pötaanök ne kêmre këlängöning
wêaup. Pêl êeê pöten ëö naên nem kôn
wi kosang yewesauap Anutu pöpön kôn se-
lap naên yaaup pi weêre kosangringêpök
nem ya yamêngkautre wêwêet ngarangk el-
nêépênêak yemangk pöt pout ngarangk êak
wêen akun kaöaö temanôm sêpnaat.

13 Ngôn yaap nem kêmakaan ök yeniak
pipta ököök êêm. Ni Yesu Kristooring yal
menak wê ngôn pipêt piin kôn wi kosang
wasöore lupmerök sant mowasö pêl êëmêen
yeniak pipêl êêm.

14 Ni Anutuuk omên ompyaö ngarangk
êëmêak nina pipêt ompyaö wesak ngarangk
êêm. Ngêëngk Pul tiarim lupmeri wia pöök
kaamök elniaan ya pipêt mëmp.

15 Ni êwat wêen. Esia yangerak ngönên
omên pourô ne sêp newesaut. Pitêm naëaan
Piselare Emosenis piaripata.

16 Aköp pi Onesiporas pim öngre ruuröen
yakôm elmêép. Pitêm pepapök ne wii kaatak
wêen kaaö naalnêen akun kêsang nem naê
wais ya kê neweseimaup.

17 Pi Rom kak wais neen ap weseim wiak
nokoiraut.

18 Aköpök kôn wiin pangk êên akun
kaöaöök yakôm elmêép. Pi Epesas kak
nemêen inêen ya kêsang mëneimaut. Pöten
iteneimaup niinta êwat wêen.

2

*Poolök Timotiin Yesu Kristoë nga omên
sêpênêak mëëa*

1 Nem ruup ni, tiar Yesu Kristooring yal
menak wêen komre kolap yaningk pötak
weêre kosang sak öm.

2 Pêl êak omnarôa itöök nem ngönên ök ni-
aan kat wia pipot nuukta tapêl omên naröen
kôn wiin ya ompyaö mëmpnaarô pêl êên pöt
pitên maan omên muntaröen ök map.

3 Ni Yesu Kristo pim nga omên ompyaö
namp pêl sak tenring kêmre këlängönê
rangk öm.

4 Ne nim ömêël pöten kôn wiimêek yak
ngôn nokoliit ök niamaan kat wi. Omên
namp köore tokörô il wasêpênêak nga
yaatak wê pi ya muntat namêngkên yaaup.
Ngaarôa kaöpök pim yaaten itenak kent
êêpênêak nga ya kopêtet ompyaö wesak
mëmnaat.

⁵ Ën namp pi omèn muntarö il mowasëpënëak ngaal witwit yeem ngasam pöta ngön kosangta ënëm naën ëëpna pöp këët naön ëëpnaap.

⁶ Ën namp pi ya lupöök akun poutë ya kaö mëneim öpna pöp puuk wet réak ya lupöökään kaömp këët öpnaap.

⁷ Ngön pipot ingre mor saurö tiarim wëwëeten ya. Aköpök kön koir ningkën nem ngön ök yeniak pipotë këëtön ewat sumëët. Pötaanök kön wiaam.

⁸ Ni Yesu Kristoon kön wiaam. Pi omèn omp ak Tewit pim ëapök weletakaan wal ëaup ngön pöt ngönëntak ök ni yeë pöt.

⁹ Ne ngön ompyaö pipot ök yaan omnarök nem ngönten kaaö ëën utpet yaauröen yaalmë pöl këëmre këlangön ke nentere nent kat yenewi. Pit wii yenetë. Pël äautak Anutu pim ngönte wii natëen yaë.

¹⁰ Pötaanök ne Anutuu yaö wesaurö pitëmëen këëmre këlangön epot kat yawi. Pit Yesu Kristook utpetetakaan möön Anutuu ëwatak wakaim öpënëak këlangön kat yawi.

¹¹ Ngön epël wia epët yaap. “Tiar pim weletak yal menan pöt wëwëetakta yal mempenaat.

¹² Tiar këlangön kat yawiem weë ngenti-pena pöt piiring ngarangk sëpenaat. Tiar pi yak mowasëpena pöt puukta tiar yak niwasëpnaat.

¹³ Tiarim ngön kosangët wiap sëpna pöt pim ngön kosangët kosang sak wiaapnaat.

Pi nalre nal naën yaaup.”

Ya omèn namp Anutuuk itaangkën ompyaö yaë pöta ngönte

¹⁴ Ni ngön epët ngölöp wesak Anutuu ëöetak omnaröen mëak pit ngön utpetatëen nga elepan pël mam. Pël yaë piptak kaamök naalmëen ngön utpet pötök pöt kat yawiaurö utpet yemowas.

¹⁵ Anutuuk niin kön wiin kë sëpnaataan weë ngentiak yaat mëmp. Pël yeem ngön këët wotpil tekeri wesak maim wëen omèn ëöaat nim rangk nawisën ëëpnaat.

¹⁶ Ngön pas kë won Anutuu kent naën pipot apan. Pipotök utpetatë kanöök wes mëen Anutuun kasëng mempanëen.

¹⁷ Kaar pipot ëmpöl kaöatë yaë pöl ulöl sak utpet yewas. Omèn ke pil yaauröakaan naar Aimeniasre Pailitas.

¹⁸ Piarip irikor ëak ngön këët kasëng menak ënëmak weletakaan wal ëëpenaat ya pöt yok oröa pël kaar aimeë omèn muntaröa kön wi kosang yewasaut utpet weseim wë.

¹⁹ Pël yaatak Anutuuk pim ingre morörö tiar ka wap ket ëak wesirën taintaë taua. Wap pöta möönöök ngön epël wia. “Aköp pi pim omnaröen ewat wë.” Pël ëak munt nent epël wia. “Omèn Aköpön, ‘Yaap pi tiarim

Aköp,’ pël maimëë pim yapinte wak yaaurö pit utpetat kasëng mamp.”

²⁰ Omèn omnant kësang wieëaupë ka kaöetak kelön nant omèn sum kësangët koolre siluwa pötök wet ëëre këraare yangatök ket ë pël äaut ya. Nant ya kaöatë yaut, nant pasutë yaut pël ëak wia.

²¹ Namp pi omèn pas pöt kasëng menak pim lupmer kölam wasën pöt pi kelön ya kaöatë pötë ök sëpnaat. Pël ëën Ka Pepapök piin kön wiin ompyaö ëën peram mowasën pi yaap Ka Pepapëen ya ompyaö ke nentere nent mëmpnaat.

²² Timoti ni omp ulwasöröa kentre kaur yaaut sëp mowesak öm. Pël ëak omèn lup kölamring wë Anutuun kaamök elmëëpënëak maim wëauröaring wotpil wëere kön wi kosang mowasö, lup sant elmëere mayaaptaring wë pël ëëmëen weë ngentiim.

²³ Ni köpël ngön utpet pipot kasëng mamp. Pipotök nga koir yaë pöten ewat wëen.

²⁴ Aköpë inëen yaaö nampök ngaal witwit ngön epan. Pi omèn pourö ngöntre kar elmëeimeë ompyaö wesak ngönën ök maim öp. Pël yaëen nampök piin utpet yaalmëen pöt ya sangën elmëëpan.

²⁵ Pël ëak omèn pim ngön wa olë yaaurö pitën wiapre kor elmëak pitëm könöt wot-pil mowasëp. Pël ëën pit Anutuuk kaamök elmëen lup kaip tiak ngön këët ewat sëpën sa.

²⁶ Pël ëak pitëm lupöt kan tëen ngaanëër Setenök pim ngön ngaarëk öpënëak kalaapö mowiin wak wakaima pörekaan ent ë olëak ompyaö sëpnaat.

3

Akun kaöaö temanöm yesën wa irikor kësang orööpnaat

¹ Ni epël kön wiaam. Akun kaöaö temanöm yesën könöm ke nentere nent orööpnaat. Pöt epot.

² Omnarö pitëmten kent ëen keimön ëëpnaat, monatön kentre kaur ëëpnaat, pitëmten wak isak apnaat, ieping ëëpnaat, Anutuun ökre was apnaat, pitëm ëlre peparöa ngönöt wa olapnaat, omnant mangkën yoöre ërëp nemaan ëëpnaat, Anutuun ngëëngk nemowasën ëëpnaat,

³ omèn pitring irëauröenta ngöntre kar naën ëëpnaat, omnarök mayaap elmëëpënëak yaëen kangüir nga elmëëpnaat, omnaröen ökre was apnaat, pitëmten mangkën koröpötön ngarangk naën ëëpnaat, kentre imënoröa yaë pöl ëëpnaat, omèn ompyaö yaautön kööre tok ëëpnaat,

⁴ pitëm karuröen morök elmëak kööre toköröa moresi moulmëëpnaat, teënt pan köntak pitëm kön ëngk ma e pötë ënëm

ëepnaat, pitëmtok omën kaöarö pël kaar apnaat, koröpökë omnantön kent yeem Anutuun kent naën ëepnaat.

⁵ Pël yeem pit koröpök Anutuu ënëm yaaö kaarkaar sak wë Anutu kasëng menak öpnaat. Ni omën ke pilörö kasëng mamp.

⁶ Pitëm naëaan narö ëlëep ka nantë së ilëak öng kön wonöröen ngön kaar ke nentere nent mëak pitëm ngönën kaar pötë ënëm ëepëneak morök yaalmë. Öng pörö pitëm saunatë könömöt wetak wë kön selap wëaurö kentre kaur ke nentere nent pötök wer moön ënëm yaaurö.

⁷ Pit kët ël epotë ngön kat wiak kön ya mëneimeë ngön këeta songönte ëwat nasën yaaurö.

⁸ Omën öngörö morök yaalmëa pörö ngaan Sanisre Sampris piarpim Moses pim ngönten kööre tok elmëa pöta ök ngön këëtaan kööre tok yaaurö. Pitëm könöt utpet yaaurö yak kön wi kosang yewesaut kaëngk yaaurö.

⁹ Pitëm omnant yaautë këët kaö naarööpan. Sanisre Sampris piarpim ëa pöl köpël yaauta këët tekeri sëen omën pourö itampnaat.

Wëere kosang tauëe Anutuu ngönta ënëm yaauta ngönte

¹⁰ Ni neering yesaup nem ngönën ök yamëëaöre kan yaaö, omnant yaaö poutë songöntere Anutuun kön wi kosang yewesaöre ya wiap yaaö, lup sant yaaöre këere ngaatë rangk wë,

¹¹ omnaröak utpetat kësang yaalnëaöre këlangön kat yawiaö pötön ëwat wëen Antiokre Aikoniamre Lистра ka pötë së wë këlangön kaö kat wieim wëen Aköpök utpet pötë öngpökaan ent ë neulëaut pöten ëwat wëen.

¹² Omën narö Yesu Kristook yal menak Anutuu ngöntak öpna piporo kööre toköröak utpet mowasëpnaat.

¹³ Ën omën utpet kaar yaauröak omnaröen morök yemaan Setenökta pitën morök tapël maan utpet panë sëpnaat.

¹⁴ Ni pöt, ngön kë kat wiak kön wi kosang wesap pipot taintaë wak öm. Ni ten ngön pipot rë niulauröen ëwat wëen.

¹⁵ Nimtënta ëwat wëen. Nim kotuukaan ngëëngk ngönën pepewer sangk kelak kat wieimaup yak pötak kön ompyaut ningkën Yesu Kristoon kön wi kosang wasën Anutuuk utpetetakaan niöpnaap.

¹⁶ Ngönën pep pipot pout Anutu pimtë Pulöökë kaamöktak oröaut. Pötaanök ngön pipotök ëwat ninak tiarimté utpetatön pet yaalni. Pël ëak tiarim wëwëat ompyaö niwesak wotpil öpena pöt rë yanuul.

¹⁷ Kopëta niwasën Anutuu omën kë panë sak ya ompyaö ke nentere nent mëmpenëak ngönën pep pöt oröa.

4

Poolök Timotiün Anutuu ngön këët kosang wesak ök mapëneak mëëa

¹ Ne Anutuu ëöetakre Yesu Kristo omën wel wiaare öp wëaurö tiarim ngönte ë pet irëpnaapë ëöetak pim akun kaöaöök wais wa ngaöök nimëëpna pötaan kosang wesak epël niamaan kat wiim.

² Anutuu ngönte ök mëak omën pötaan kent yaauröere kaaö yaaö pouröen wiap elmëak kosang wesak ök mam. Pël ëen ngön pötak elmëen pitëm lupöt it ngangsa sëp. Pitëm utpetatön nga maan lup kaip tiip. Konöt kosang mowasën Anutuu kanöök sëp. Pël yaëen kët ël epotë wiap elmëak këëkë wesak rë mouleim öm.

³ Ënëmak akun nent temanöm sëen omnarö wotpil ngönten kaaö ëak pitëmtë kentötë ënëm eimeë ngönën kaaröt kat wiipëneak yeem pëël maan rë yemoula ke nampre nampörö wais rë mouleim öpnaat.

⁴ Pël ëen pit ngön këët kasëng menak ëlar ngön pöt kat wieim öpnaat.

⁵ Ni pöt, kët ël epotë kön tektektaring wë këëmre këlangönë rangk öm. Pël ëëë omnaröen ngönën ök maïm öm. Nim omnarö kaamök ëak ngönën ök yemaan ya pöt panë wesak mëmpem öm.

Pool pi ya pet irëpëneak mëëa

⁶ Wain iit Anutuun kiri yaalmë pöl nem iit lë olemëak yeë. Nem wëwë epët sëp wasuma akunet temanöm yes.

⁷ Ne nem yaat wëë ngentiak mëneimaut. Nem yaat mëmpö wais pet ir yoolak. Kan yaö neea pöök mësaö wais yaö neeaurek yaarö. Nem kön wi kosang yewesaut wil këlok naën.

⁸ Pël ëen peene pöt kutömweri ul ë rangiaut, sum kësangring omën wotpilöröan yaö ëa pöt nemëen ëaut akun kaöaöök Omp Aköp, ngön ë pet yairaö wotpilëp puuk nampnaat. Pöt nemënt pëen won, pim orööpna akuneten kent ëak kor wakaimaurö pitta mampnaat.

Ngön mëët

⁹ Peene teëntom nem naë waisum.

¹⁰ Timas pi yangerakë omnantön kentre kaur ëak ne sëp newesak Tesalonaika kakë sa. Pël ëen Kresen piita Kalesia yangerakë yesën Taitasta Talmesia yangerakë sa.

¹¹ Pël ëen Luk pimënt tenip wë. Pötaanök ni Maak koirak arip waiseë. Pi yok pangk ya kaamök elnëepnaap.

¹² Tikikas pöpökëer nook wes mëen Epe-sas kakël sa.

¹³ Nim waisumë pötak nem ulpëen waliip Troas kak Kapas pim kaatak wiaan pöp wak waisum. Pël ëak pep pepatring ket ëautre imën koröpök ket ëaö pipotta wak waisum.

Ne pep imën koröpöök ket ëaö pipotön kent pan yaë.

¹⁴ Ainötök omnant ket yaaup Alesanta pi utpet kaö elnëaut. Pötaanök Aköpök kangut mampanaat.

¹⁵ Niinta omën pöpön ngarangk këëkë ëëm. Pi kosang ëak tenim ngönöt wa olëaup.

¹⁶ Wet rëak nem ngön yaatak neulëa pötak omën namp ne kaamök naalnëen, won pan. Omën pourö ne sëp newesa. Aköpök pitëm korar elnëa pöta kangut won wes moolap.

¹⁷ Aköp neering wë ngönen ulöl wasën köpël omnaröeta kat wi pet irëpënëak kaamök elnëak weëre kosang nenak utpet kaöatë naëaan ent ë neulëaut.

¹⁸ Aköp pi utpet ke nentere nenta öngpökaan newak ompyaö wesak kutömweri wa ngaöök nemëëpnaap. Tiar akun poutë pim yapinte ngaarëk wak aim öpa. Yaap.

¹⁹ Ne Akuilaare pim öngöp Prisilaare Onesiporasë öngre ruurö pit pouröaan yowe yemak pël ök mam.

²⁰ Erastas pi Korin kak wakaimaup. Tropimas yauman ëën Mailitas kak ent ë moulmëaut.

²¹ Kentre wap akunet temanöm sëpanëen teënt waisum.

Yupulasre Putenre Lainasre Klotiaare ingre mor eprek wëaö pourö pitta yowe yenia.

²² Aköp nim könöpring öp. Pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne nim pepap, Pool.]

Taitas

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 35 pöta Òk won sêen Poolök pep epwer Taitas pimêen retêng äa. Taitas Krik omên Poolring wakaimaupök Krik kustak ingre mor saurö ngarangk äak wêen Poolök epwer retêng ä mena. Pim pep epwer pöt, Taitasên tolêel ngarangk êepên pöta ngönöt mena. Ngön epêt 1 Timoti pöweri wia pötê ök.

Pöt epêl wia.

Ngön ngês rêaut 1:1-4

Ngönênê ngarangköröa ngönte 1:5-16

Omên pouröa ngönte 2:1-15

Wa korkorre pepanöm ngönöt 3:1-11

Ngön mêet 3:12-15

¹ O Taitas, ne Pool Anutuu inêen yaaupök pep epwer retêng ä yaningk. Puuk Yesu Kristoê ngön yaaö omên neuléak pimêen yaö elniaurö arim kön wi kosang yewesaut taê wasên pim wêwêetak wê pöta kêet kêêkê êwat sênêak neuléaut.

² Ne ar ya kê sak wêwê kosangêt önêetaan kor önêak arim kön wi kosang yewesaut taê yanuwat. Anutu pi kaar naênêpök yangerak omnant naaröön wiaan pötaan kup nuwia.

³ Pêl äak puuk ênêmak pim akun wia pötak wêwê kosangta songönte pim ngöntak tekeri wes nina. Anutu kama yanuwat pöpök ngön epêt nenak ök amêak neaan pêl yeê.

⁴ Taitas niin ngönên ök niaan nem yeê pöl kön wi kosang wesak nem ru panê saup, niin yoöre êrêp yeniak.

Anutu Peperê tiarim kama yanuwat, Yesu Kristo, piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkên arim naê wiaap.

Ngönênê wotöököröa ngönte

⁵ Ni ingre mor sauröa naê omên nant korar wia pöt wotpil wesak ka poutê ngönênê wotöökörö moulmêemêak nem ök niia pöl Krik kustak niulêen wêaup.

⁶ Ne epêl ök niiaut. Omên namp pi omnaröa itöök ketre saun won panêepök öng kopêt nampringêp, pim ruuröeta Kristoon kön wi kosang yewesauröak pitêem kentoökê ênêem äak utpet naên yaaöre pitêem êlre peparöa ngön wa nemoolaan yaaö omên ke pilêpök ingre moröröa kepönöök moulmêên öp.

⁷ Ngönênê wotöököp pi Anutu pim yaat ngarangk yaaupök omnaröa itöök ketre saun won, wotpil öp. Pi pimtên ping wesak äak ya sangên teentê êpan. I ngaat nak kön irikor äak omnarö köntak mööpan. Monere urömatêen war êpan.

⁸ Omên kamaatêaanörö ngöntre kar elmêep. Kön ompyautaring wê wotpil ompyao öp. Pimtê wêwêet ngarangk êep.

⁹ Pi tenim ngönênê kê rê yanuuul pöt taê wes wak öp. Pêl êeê ngönênê kê pöt rê moulöore omên ngön pöt wa yoolêauröa kaaröt tekeri wasö pêl êep.

Krit kustak kaar omnarö selap wakaima

¹⁰ Omên selap ngön wa yoolêaurö wê. Pit ngön mosut äak morök yaalni ke pilörö selap Yuta omên, “Ar Anutuu ngönta ênêem panê êenêen arim koröp kaut ileê,” kaar pêl yaaö pöröa naêaanörö.

¹¹ Pit monere urömat öpênêak ngönênê naêpanêet aö ompöröere pitêem öngre ruurö utpet yewowesaurö. Pötaanök ngönênê wotöökörö ar pit il mowarieê.

¹² Pitêmtê Krik kustakaan êwat omên nampök epêl ök äa. “Krit omnarö ten kaar yaaurö. Ten animauröa ök kê köntak yeem wisên yaaurö.”

¹³ Krit êwat omên pöpê ök äa pöt yaapêt. Pötaanök pitêem kön wi kosang yewesaut taê wesak öpnaan kosang wesak ök maê.

¹⁴ Pêl äak pit Yuta omnaröa êaröa ngön pasutre omên ngön kêet wa yoolêauröa ngön kosang wesak ya pipotön kat wiipan pêl maê.

¹⁵ Omên pitêem lupötê kölam wê pörö pit omên poutön kön wiin kölam wia pêl yaaurö. Ên utpetatök pitêem lupötê utpet wasên Kristoon kön wi kosang newasên yaaö pörö pit omên poutön kön wiin kölam won pêl yewas. Pöt pitêem köntre lupöt pu wariin ompyaoere utpet pöt kom naên yaaurö pötaanök.

¹⁶ Pêl yaêetak Anutuun êwat wê pêl yaauröak pitêem yaaütök pi kasêng yemangk pöt pet yaalni. Anutuuk pitên itaangkên utpet pan êem pit pim ngönte wa olêak omên ompyaut êepênêak êen pangk naên yaaurö.

2

Öngre omp ulöpöröa ngönte

¹ Pit utpet ke pipot yaauröak ni pöt ngönênê kêet pêen rê moul.

² Omp ulöpöröen i ngaat nak kön irikor êepan pêl ma. Pit omên ompyaut yaêen omnaröak pitên ping wesak ap. Pêl äak pitêmtê wêwêet ngarangk êep. Pêl yeem kêêkê wesak kön wi kosang wasööre neneren lup sant elmê pêl êep. Pêl yaêen omnaröak pitêemêen utpet yaalmêen pöt kosang sak öp.

³ Tapêl öng ulöpöröenta öngöröa Anutuu ngön ngaarêk yewa pöl êepnaan ök ma. Pit omnaröen utpet wesak mepan. Pêl äak i ngaat keimön nêmpan. Pêl yeem öng ulwas ompringöröen ompyao yaaö pöt rê moulak pet elmêep.

⁴ Pêl äak öng ulwas pöröen pet elmêen pitêem ompre ruuröen lup sant elmêepnaan.

⁵ Pêl äak pitêmtê wêwêet ngarangk äak lup kölam öpnaan. Pêl yeem pitêmtê kaatê omnant kêêkê wesak ngarangk äak omnaröaan ompyao elmêak ompöröa ngönöt ngaarêk

öpanaan. Pit pël yaëen pöt omnaröak pitëm yaautön itenak Anutuu ngönten utpet wesak naëpan.

Omp ulwasöröa ngönte

⁶ Öngre omp ulöpöröen mëëa tapël omp ulwasöröenta ök ma. Pitëmtë wëwëat ngarangk ëëpanaan kosang wesak ök ma.

⁷ Ni ompyaö yaaö pötaan wotöök réak wëen omnarö nim yaaö pöten itenak ök ëëp. Ni ré moulömëen, wotpil wë këëké wesak ré moul.

⁸ Ngön ké omnaröak wa utpet wesak naën ëëpna pöt pëen ök ma. Pël ëen nim kööre tokörö pit tiarën utpet wesak niapënëak ök ëen pangk naën ëen ëö sëpnaan.

Inëen ruuröa ngönte

⁹ Inëen ruuröen pitëm kaöaröa ngönöt ngaarék wak ompyaö wesak ya mëngkën pit itenak ya ërëpërëp ëëpanaan ök ma. Pitëm kaöaröen ngön utpetat kangiiir mepan.

¹⁰ Pit pitëm kaöaröa omnant këkain ëëpanëp ompyaö wesak pitëm ngönöt ngaarék öp. Pël ëen pit itenak, “Yok pangk yaë,” pël wasëpnaan. Inëen ruurö pit ya ompyaö ke pil yamëngkën Anutu tiarim kama yanuwaup pim ngönönte ngaarék sëen omnaröak itenak kön wiin, “Ngön pöt ompyaut,” pël wasëpnaat.

Tiar lup kölam wë Kristo pim akun kaöaöön kor öpa

¹¹ Anutu pi yang ël epotë omën pourö kama niöpënëak pim komre kolap pöt tekeri wes nina.

¹² Komre kolap pötak Anutu kasëng menak wëaö pötëre yangerakë kentre kaur pöt sëp wesak e yangerak wë eptakëër tiarim wëwëat ngarangk ëak wotpil wë omën Anutuu ënëm yaauröa wëaul öpenëak ré yanuul.

¹³ Pël ëen tiar wëwë pötakël wë kön kosang wiak ké ompyaö oröön ërëpsawi ëëpena pöten kor eim wë. Yaap, tiar kor eim wëen Yesu Kristo yaaröön pim ëwaat tekeri sëen itaampenaat. Pi tiarim Anutu, ompyaö yanuwass pöp,

¹⁴ tiar utpetatë öngpökaan kama niwak kölam niwasën pim omnarö pël sak wë kosang wesak ompyaö yaaö pöt ëëpenëak pim wëwëat tiarimëen keimön naën kësangën elniak wel wia.

¹⁵ Ngön pipot pout ök ma. Weëre kosang nina pöt pout wak wë ngön pipot öpanaan ke urak mëak wa olapanëen kosang wesak ma. Pit niin kön wiin iraan nim ngönte wa olapan.

3

Tiar wëwë ompyautak kosang sak öpa

¹ Nim ingre mor sauröen yang ngarangköröere kaöaröa iri öpanaan ngolöp

wesak ök ma. Pit ngönöt ngaarék wak wëen ya ompyaö nant mangkën pöt mëmp.

² Pit omnaröen utpet wesak mëak ngön kosang mepanëp ompyaö elmëak ëpre wiap elmëëp.

³ Tiar ngaan Setenök morök elniin ngön këeta kanö irikor ëak köpël wë ngön wa olaimaurö. Pël ëak tiarim wëwëat ngarangk naën kentre kauratë ënëm pëen eimaurö. Kët ël epotë tiar utpet yaëen omnarö tiarën kaaö yaalniin tiarimëntta neneraan kaaö eimaurö.

⁴ Pël ëauröak Anutu tiar kama yanuwaup pim ompyaö elniire lup sant elni pël yaaö pöt tekeri wes ninak

⁵ kama niwaurö. Pi tiarim wotpil yaautaan won, pimtë yakömtak pël elniaurö. Pi tiarën yaköm elnië tiarim lupöt iriak pim ru niwasën Ngëeng Pulöök tiarim lupöt ngolöp niwesa.

⁶ Anutuuk Yesu Kristo tiar kama yanuwaupë tiarimëen elnia pötaan Ngëeng Pul pöt tiarim naë wes mëen wais kaamök kësang elnia.

⁷ Anutuuk komre kolap elniak, “Wot-pilörö,” pël niak yaö niwasën kön kosang wiak kor wë wëwë kosangët öpenëak pël elnia.

⁸ Ngön pipot yaapöt.

Taitas, nem kentöök ni omën Anutuun kön wi kosang wesaurö omën ompyaut eim öpanaan kosang wesak omën yaap pipot ëëpanaan ök ma. Pipot ompyaut, omnarö kaamök yaalni.

⁹ Ngön utpet ke epëlöt kasëng man. Ngön mosutëen nga elngan. Èere körööröa songönöt kaö wesak angan. Moses pim ngön kosangtak wia pötön nga angan. Omën pipot pout mosut, kaamök naalniipanëët, pötaan kasëng man.

¹⁰ Èn omën namp ngön kaar ëak ingre morörö kom yaalmëen pöt akun nent ma nentepar wotpil mosas. Pël ëen pi kat nawiin yaëen pöt kasëng moman.

¹¹ Ni ëwat wëen. Omën ke pilëp korar wë utpet yaap. Pimtë yaaut tiarën pet yaalni.

Ngön mëët

¹² Ne Atemas ma Tikikas namp nim naë wes mëen wais orööpna pötak teëntom nem naë Nikopolis kakë wais. Ne kopi akunaöök pörek ömëak kön yawi pötaanök.

¹³ Ni Sinas, Rom ngön kosangöt ëwatëpre Apolos piarip kaamök ompyaö elmëak kamtaöökë omnant menak wes mëen sëp. Piarip omnantön ngöntök ëëpanëen kaamök elmë.

¹⁴ Tiarim ingre mor saurö pitta ompyaö yaauta yaat këëké wesak mënak kosang sëp. Pël yaëen narö koröpökë omnant ëël yaëen pöt kaamök elmëen pitëm ngönëntak wëaut ké ëëpnaat.

¹⁵ Omën neering wëaurö pit pourö niin
yoöre êrêp yenia. Ngönëntak lup sant yaalni
pöröenta tapël yaalmë pël ök ma.

Anutu pim komre kolap pöt ar pouröa naë
wiaap.

[Yok pi tapêt.

Ne nim pepap, Pool.]

Pailimon

Yesu wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 32 pöta ök won sêen Pool Rom kak wii kaatak wê pep epwer Pailimon pimêen retêng éa. Pailimon pöp omnant kêsang wieëaupök Kolosi kak wêen ingre mor saurö pim kaatak wa top êeima. Poolê epwer retêng éaö pöta songönte epêl. Pailimonê inêen ru namp, Onisimas, pim omên nent kékain êak kas Rom kakê sa. Pêl êak Pool koirak lup kaip tiak Kristoon kön wi kosang wesa. Pêl êen Poolök Onisimas kaalak Pailimonê naë wes yamêem Pailimonök pim saunet won mowasêpênêak pep epweri ök mëak mangkên wak sa.

Pöt epêl wia.

Ngön ngês rêaut 1-3

Pailimon pimtêen yaya ngönte 4-7

Onisimas pimêen kimang mëëaut 8-22

Ngön mëët 23-25

¹ O Pailimon, ne Pool Yesu Kristoë ngönte yaautaan wii kaatak neulêaupök Timoti tepêrim ngöntöp piiring wê tenpim ya ngawiap nimêen pep epwer retêng é yaningk.

² Öng Apia tenpim karipre Akipas tenpim yeë pöl Anutuu yaat kosang ngentiak yamêngk pöpre ingre mor saö nim kaatak ngönênêen wa top é yaë pöröaanta yoöre êrêp yak.

³ Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkên arim naë wiaap.

Pool pi Pailimonêen Anutuun kimang ngöntak yoöre êrêp mëëa

⁴⁻⁵ Pailimon, ni Aköp Yesuun kön wi kosang wesak Anutuu omnaröen lup sant yaalmêan pöt narök aan kat wiaut. Pötaanök ne kêt êl epotê nimêen Anutuun kimang ngöntak yoöre êrêp maim wê.

⁶ Ni omnaröen nim Kristoon kön wi kosang yewesa pöten ök maan tiar Kristook yal êak wêen Anutuu tiarên ompyaö yaalni pöten êwat sêpênêak kimang yemak.

⁷ Ngöntop, ni Anutuu omnaröen lup sant elmêen pit ya kê sa. Pêl êen ne pöt kat wiak ya kê sak êrêpêrêp yeë.

Pool pi Pailimonön Onisimas sant mowasêpênêak mëëa

⁸ Ni lup sant yaalmêan pötaan epêl nia-maan kat wi. Kristook pim yaatak neulêen wê. Pötaanök nook omnant êemêen kék niamêak pöt pangk nia-maat.

⁹ Pêl êemaatak tepêr namnpampêen yak lup sant yeë pötaan wiap wesak nia-maan. Ne Pool omp ulöpöp Yesu Kristo pimêen yak wii kaatak neulêen wêaupök

¹⁰ Onisimas, nem ruup, pimêen kosang wesak kimang yeniak. Nem wii ka eptak

wêautak piin Kristoë songönte ök maan kön wi kosang wesak nem ru sak wê.

¹¹ Pi ngaan nim inêen yaaupök pim akunet pet nairên wiaan nim sêp wesautak ompyaö wesak kaamök naalniin éaup, peene tepêr pouwaar yok pangk kaamök elniipnaap.

¹² Pötaanök nook pi nim naë wes mëen yewais. Pi nem ru ulöpököp yak ne sêp newesak nim naë yewaisên ya kêlangön yaë.

¹³ Ne Kristoë ngön ompyaut ök yaautaan wii kaatak neulêen wêaupök pi nim urötak kaamök elnêepênêak kent yaë.

¹⁴ Pêl yaêetak ni pötaan kuure mak nenêaan wiaan piin maan nem naë ôpênêak kön nawiin éaut. Pöt ni ompyaö elnêak piin maan ôpnaan ke urak niamaaten kaaö yaë. Könök pêl elnêemêeten kent yaë.

¹⁵ Ne kön wiin Onisimas pi kaalak wais niiring sasa ôpnaataan Anutuuk maan akun kot nent sêp niwesa.

¹⁶ Ngaan pi nim inêen ru wakaimaup. Peene pöt, pöt pêen won. Pi nim éan pöl Kristook yal meneë yak inêen pêen won, nim kar panê sak wê. Ne piin lup sant yaalmê. Ên ni ne il newesak nim inêen ruupök nim éa pöl Aköpön kön wi kosang wesak wêen lup sant kêsang pan elmêeim ömêép.

¹⁷ Ni kön wiin tepêr Kristoë yaat yamêngkauwaar pêl wesak pöt nim neen sant yaalmêen pöl piinta elmê.

¹⁸ Pi utpet nent elnia ma omên nent nim naëaan kékain éa pöt ök neaan kanggiir nim-paat.

¹⁹ Ne Pool nemtê moresök epêl retêng yeë. Onisimas pim omên nim naëaan wa pötê kanggiir nimpaan. Ni êwat wêen pötaan ngolöp nuwesak epêl neniangan. Ne kaamök elniin Kristoë omên sak wêen pötaan nim naë kanggiir nampê kêsang nent wia.

²⁰ Pötaanök Aköpêen yak ne ompyaö elnêak Onisimas sant mowas. Tepêr Kristook yal menak wêerek pêl elnêen ya kê sumaan.

²¹ Ni nem kêm ngönte ngaarêk ömêët pêl kön wieë pep epwer retêng é yaningk. Yaap, ne kön wiin ni il wesakmunt nannta êemêép.

²² Ne kön wiin Anutuuk nim kimang yamêeaut kat wiak wil neulêen nim naë waisumaap. Pötaanök Onisimas pim nim naë waisêpnaatak ne nim naë wais ômaan ur nent kopêta was.

Yoöre êrêp ngönte

²³ Epapras, Yesu Kristoë ngönte ök yaautaan wii kaatak moulmêen neering wê pöp pi yoöre êrêp yenia.

²⁴ Ên Maakre Aristakasre Timasre Luk neering ya yamêngka pörö pitökta tapêl yenia.

²⁵ Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt
arim lupmeri wiaap.
[Yok pi tapët.
Ne nim karip, Pool.]

Ipru

Yesu wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 37 pöta ök won sêen omên nampök pep epwer Ipru omên ingre mor saö naröaan retêng äa. Omên retêng äa pöp, tiar köpêl. Pi ingre morörö kööre toköröak pitêm kön wi kosang yewesaut irikor yaalmêên kasêng mampênäak yaêên epwer retêng äa mena. Pi Kristoë yaatere yapintak Mosesëet il yewas pöt pet elmäa.

Pöt epêl wia.

Kristook Anutu songönte tekeri wes pet ira 1:1-3

Kristook enselörö il yewas 1:4-2:18

Kristook Mosesre Yosua il yewas 3:1-4:13
Kristoë kiri yaaö yaatak Mosesëet il yewas 4:14-7:28

Kristoë sulöp ngolöptak Mosesëet il yewas 8:1-9:28

Kristoë kiri äautak Mosesëet il yewas 10:1-39

Kön wi kosang yewesauta ngönte 11:1-12:29

Wa korkor ngön mëet 13:1-25

Anutuuk pim Ruupön maan pim ngönte ök nia

¹ Ngaanëer Anutu pi tektek ngön yaauröen ök maan tiarim äaröen ngön ke nentere nent, kan ke naöre naö ök maö ima.

² Pêl äautak peene yangerakë omnant won wasêpna akunet temanöm yesên akun eptak pim Ruupön maan pim ngönte ök nia. Ruup Pepapök maan omnant pout ket äaup omnantê pep sêpênäak mëäa.

³ Anutuu ä rangiere ewaat pim naë wiaan tekeri yewas. Pi Anutuu ök panëep pim weëre kosang ngöntak omnant pout kaamök elniaan taë sak wia. Puuk wel wiak tiar kölam niwasêpênäak tiarim saunat won wes oläak, kaalak kutömweri wal äak sê Anutuu yaapkêel wel aisëak weëre kosangring wê.

Anutuu Ruupök enselörö il yemowas

⁴ Pi Anutuuk yapin kaöet mangkên enselöröaat il yewas. Tapêl pi kutömweri isak Anutuu yaapkêel wê weëre kosang wak enselörö ngep elmëak wê.

⁵ Ne tol êên pêl yeniak? Ngaan Anutuuk ngönëntak epêl mëäa pöt enselöröen ök nemaan äa.

“Ni nem Ruup.

Peene ne wil nuuläak nim Pep sak wê.”

Ën epteta enselöröen nemaan äa.

“Ne pim Pep sak wêên

pi nem Ru sak öpnaat.”

⁶ Nent pöt, Anutuuk pim Ru wetëep yangerak wes mëên waisêpênäak äa pötak epêl ök mëäa.

“Ne Anutu nem ensel pourö piin yaya map.”

⁷ Nent pöt, pim enselöröen, “Pit Ruupê iri wê,” weseë pitëmêên epêl äa.

“Ne Anutu nem enselöröen maan kentöökê ök yesaurö.

Ën nem inëênöröen maan es wilêngöökê ök yesaurö.”

⁸ Ën nent pöt, Ruupêên Anutuuk epêl ök mëäa.

“O Anutu, ni omp aköp akun wali om ngarangk eim ömëep.

Nim omên wa ngaöök yamêên pörö wotpil wesak ngarangk yaaup.

⁹ Ni wotpil yaaütön kent yaaup, utpet yaaütön kaaö yaaup.

Pötaanök Anutu ne, nim Anutuuk ni êrêpsawi êëmëak yaö niaan êrêpsawi kaö yaêên nimotök karuröaat il yewas.”

¹⁰ Nent epêl mëäa.

“Aköp ni omnant won wiaan yanger ket äan. Nim moresring kutömwer ket äan.

¹¹ Kutömre yang pipot kö yesên ni pöt wakaim om ömëep.

Poë koröpö sêpar yes pöl pipot êepnaat.

¹² Nuuk pit poë koröpö rang rê yawi pöl êëmëet.

Pêl äak ulpêênep pêrëak ngakêp yamê pöl elmêëmëet.

Ën ni pöp om wakaim omëep.

Ni ulöp sak wiaap nasengan.”

¹³ Nent epêl wia pöt, Anutuuk pim enselöröen nemaan, Ruupön mëäa.

“Ni wais nem yaapkêëtakêl wel aisëak weëre kosangring wêên

omên nimêên kööre tok yaaurö nook maan nim weëre kosangöökê karök ilapnaat.”

¹⁴ Ën enselöröen tolêl mëäa? Pit omên könöröa ök êên Anutuuk pim inëên ya mëmpênäak wes yamëaurö. Pêl êên wais omên Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaarö kaamök yaalni.

2

Anutuu utpetetakaan yaniwa pöt kêsangêt

¹ Yaap, Anutuu Ruupök enselörö il yewas. Pötaanök tiar pim ngönte ök niaan kat yawi epêt kat kolak sêp wasnganêên taë wes wak öpa.

² Anutuu ngön kosangöt enselöröen maan ök mëäa pöt yaap ponaët. Omnarö ngön pöt ngaarêk naön wa yoolaan kangir Anutuuk utpet mowasö ima.

³ Pötaanök tiar Anutuu ngönte, Ruupê ök äa pöt, wa oläak Anutu tiar utpetetakaan kama niöpna kaö pöt kasêng mangkên tol äak kangut won êêpên? Orööpnaat. Pim tiar utpetetakaan kama niöpna ngön pöt, Aköp Yesuuk wet réak ök aan omên kat wiauröak ngön pöt yaap pêl aan kat yawi.

4 Pit pël yaëen Anutu pimtokta Aköp Yesuu ngönte yaap pöt tekeri wasëpënëak retëng weëre kosangring it ngolöp ke nentere nent mëneima. Pël yeem pim könöök elmëen Ngëengk Pulöök ngön pöt kaamök ëak ngönën ya mëmpënëak weëre kosang ke nentere nent omnarö nina.

Yesu pi tiar omnarö utpetetakaan kama yewauta pep saup

5 Yang ënem orööpënëak Anutuuk mëëaur nem yeniak epër, Anutuuk enselörö ngarangk ëëpënëak nemaan ëa.

6 Won. Pöta ngönte ngönëntak ngön nent epël wia.

“Anutu, ten omën pasuröaan ni oröptaan kön yaniwiin?

Ten omën pëenöröaan ni oröptaan ompyaö yaalniin?

7 Ni ten akun kot nent enselöröa iri önëak niulëen pitök il niwesa.

Pël ëen kaalak ënëmak ni ten wak ngaarëk isak ëwaat ë niranngian.

8 Pël ëak ni ten omnant pout ngarangk ëënëak tenim iri niulëan.”

Yaap, Anutu pi tiar omnant pout ngarangk ëëpenëak niulëa ngönën piptak pël ëa. Pötaanök kopët nent tiar ngarangk naëngan won, pout ngarangk ëëpenaat. Pël ëëpenaatak peene itaangkën tiar omnant pout ngarangk naën yeë.

9 Peene pöt, tiar itaangkën ngön pipët Yesuun ëa. Anutuuk pi akun kot nent enselöröa iri öpënëak moulmëen pitök il mowesa. Pël ëen pi këlangön kat wiak wel wiin pim pël ëa pötaan Anutuuk pi wak ngaarëk isak ëwaö ë morangia. Pim këlangön kat wiin ë morangia pöt, Anutuuk tiar omën pourö komre kolap elniak tiar kaamök elniipnaan wel wiipënëak maan pël ëa.

10 Anutu pi omnant pout ket ëak pötë pep sak wë. Pi omën kësang pan pim ru sak kutömweri së ëwaatak öpenëak kent kön wia. Pël ëak Yesu tiar omnarö utpetetakaan kama yewauta pep panë sëpënëak yaö maan këlangön kat wia. Anutu pi pël ëen kë sa.

11 Yesu tiarim kölam yaniwesaupre kölam niwesaurö, tiarim Pepap kopëtap. Pötaanök pi tiarën, “Nem nangarö,” pël niapënëak ëö naëpan.

12 Pi tiarën ëö naën Anutuun epël mëëa.

“Nem nangaröen nim ngönte ök memaat.

Ne ingre moröröa tekarak wë niin yaya nia-maat.”

13 Ën nent epël.

“Ne pitring piin kön kosang wiimaat.”

Kaalak nent epël.

“Anutuu runga nena poröaring wë.”

Yesu pi tiar kaamök elniipënëak yang koröpö wa

14 Anutuu ruurö tiar yang koröpööring wë. Pötaanök piita tapël ëa. Pöt pimtë weletak weleta pepap Seten won mowasëpënëak yang koröpö wa.

15 Pël ëakta omën weletaan kas yaau-tak wii ket ëak nitëen wakaimaurö wil niulëepënëak pël ëa.

16 Pim yang koröpö wa pöt, enselörö kaamök elmëepënëak naën, tiar Apramë ëarö kaamök elniipënëak pël ëa.

17 Tiar pim nangarö kaamök elniipna kan muntat won. Pötaanök tiarim ök panë sa. Pël ëak Anutuun kiri yaauta wotöök sak ya ngës ëen wotpil nuwasëpënëak Anutuu ëöetak ya kaö mëna. Pöt tiarim utpetat iir niolapënëak pël ëa.

18 Setenök piin morök yaalmëen këlangön kat wiaup yak omnaröa naë morök orö yanirëen yok pangk kaamök elniipnaap.

3

Yesuuk Moses il yewas

1 Yesuuk kölam niwesa nem karurö, Anutu kutömweri wëaupök ar piiring önëak yas niiaurö. Ar Yesuun këëkë kön wieë. Pi Anutuuk wes mëen pim ngönte ök ëak kiri yaauta wotöök saupë ngönte tiarök ök yaaurö.

2 Anutuuk pim omnaröa naë Mosesën ya ngön maan ya panë wesak mëna pöl Yesuukta tapël ëa.

3 Kaat ök rëaupë yapintak kaata yapinte il yewas pöl Yesu Anutuu kaata pepapök Moses pim kaatak wëaup il mowesën omnarök pim yapinte wak isak ya.

4 Ka epot pout ök rëaup wë. Omnant poutë pepap Anutu.

5 Moses pi Anutuu ya ngön maan pim omnaröa naë inëen ya yamëngkem Anutu pim ënëmak apna pöta ngönte ök maima.

6 Kristo Anutuu Ruup pi Anutuuk ya ngön maan ya panë wesak yamëngkem Anutuu omnarö ngarangk elniim wë. Anutuu omën porö tiar tapörö. Pöt pas won. Tiar kön kosang wieë pim yaö niia pötön kor öpena pöt pim omnarö pël apenaat.

Israel omnarö lup kosang ëak Anutuu ngönte wa olëa

7 Pötaanök Ngëengk Pulöök ngön epël ëa pöt tiarimëen yes.

“Ar peene Anutuu ngönte kat yawi eptak

8 Israel omnaröa Anutu kasëng menak lup kosang ëa pöl ëëngan.

Pit yang mopöök ima akun pötak pim ngönte wa olëak ökre was elmëeima.

9 Arim ëarö pörek krismaki 40 pötë öngpök nem ya kosang mëneima pötön iteneëak

köntak utpet elnë ökre was elnëeima.

10 Pël ëen ne omën poröen ya sangën ëen epël ëaut.

'Pitëm kõnöt nem pet yaalmëa põl nawiin sa rëak yesaurö.

Pit nem yaautön ewat sêpnaaten kaaö yaaurö.'

¹¹ Pöten kõlöp elmëak ngön kosang wesak epël äaut.

'Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan pan.' "

Israel omnaröa Anutuu ngönte wa olëa põl èëngan

¹² Karurö, arim naëaan namp lupmeri kõn utpetat wieë kõn wi kosang newasën ëak Anutu wëwëap kasëng mengkanëën ngarangk këëkë ëeim ön.

¹³ Pël ëak arim naëaan namp utpetatë moröktak elniin lup pu warianganëën kët ël epotë neneren wa korkor ngön maim ön. Pël ëak ar neneren ngön ëak kat yawiem pöt, "Ngönëntak, 'Peene,' pël ëa põl peene taptakëer ngön ngaarëk ömaat," pël kõn wieë ngaarëk weim ön.

¹⁴ Tiarim wet rëak Kristoon kõn wi kosang wesan põl taë wes wak yesem weletak orööpena pötaan Kristooring lup kopëtëmer sak wë.

¹⁵ Pöta ngönte ngönëntak epël ëa.

"Ar peene Anutuu ngönte kat wiak pöt Israel omnaröa pi kasëng mena põl lup kosang èëngan."

¹⁶ Pöt talöröak Anutuu ngönte kat wiak kasëng mena? Pöt maim naröak naën, Israel omën Mosesök Isëp yangerakaan mësak waisa tapöröak äaut.

¹⁷ Ma talöröaan Anutuuk krismaki 40 pötë öngpök ya sangën elmë ima? Pörö utpetat ë yesem yang mopöök wel wi won sa.

¹⁸ Ma talöröaan pi kõlöp elmëak ngön kosang wesak, "Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan," pël ëa? Pöt pim ngönte wa olaima pöröaan ëa.

¹⁹ Tiar pöten ityaangk. Pit Anutuun kõn wi kosang newasën äautaan pim kaare yang kë yesaurek neilaan ëa.

4

Kë yesa kaare yangerak oröopenëak ni-iaut

¹ Anutuuk pim kë yesa kaare yangerak së öpenëak kup niwia. Pötaanök arim naëaan namp utpet ëak neilaan èënganëën ya ngës kõn wiipa.

² Pitëm ngaan ngön ompyaut kat wia põl tiarta äaut. Pit ngön pöt kat pëen wiak taë wa naön ëa pötaan pötak kaamök naalmëën ëa.

³ Ën tiar ngön pöt taë wak wë eporö kë yesa kaare yangerak së öpenaarö. Anutu pi kaare yang pören epël mëëa.

"Ne kõlöp elmëak ngön kosang wesak epël äaut.

'Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan pan.' "

Yaap, pim yanger ket ëa pötak kë yesa kaare yang pörëta kopëta wesaupök kõlöp ngön pöt mëëa.

⁴ Anutuu omnant ket ëa pötak ngönëntak kët 7 pöta ngönte epël ëa.

"Anutu pi kët 6 pötë ya mëneim pet irak 7 pötak kë sa."

⁵ Pöta ngön nent kaalak epël ëa.

"Pit nem kë yesa kaare yangerak newaispan pan."

⁶ Omën ngaan ngön ompyaut kat wia pörö ngön pöt wa olëa pötaan Anutuu kë yesa kaare yangerak neilaan ëa. Peene pöt, narö kat wiak taë wasëpna pöt pörëk ilapnaat.

⁷ Omën ngaan wakaima pörö neilaan äautak Anutuuk tiar pim kë yesa kaare yangerak ilapënëak kaalak akun munt nent niwia. Akun pöt peene. Pël ëën akun wali won sëën ënëmak ngön nem kõn ngolöp wes ninan pöt Anutuuk maan Tewitök epël retëng ëa.

"Ar peene Anutuu ngönte kat yawi eptak lup kosang èëngan."

⁸ Yosuaak Israel omnarö mësak Anutuu kë yesa kaare yangerak së oröanëën ënëmak Anutuuk akun munt nentakëën naën ëan tapön.

⁹ Pötaanök tiar ewat wë. Kë yesa kaare yang Anutuuk kup niwia pör om wia. Pim kët 7 pötak kë sa põl pim omnarö tiar pim naë së kë sëpenaat.

¹⁰ Omën pim kë yesa kaare yangerak së orööpena pörö Anutu pim ya mën pet irak kë sa põl èëpenaarö.

¹¹ Pötaanök tiar kë yesa kaare yang pörëk së öpenaan weë ngentiipa. Omën ngaanöröa ëa põl Anutuu ngön wa olëak kan kourak së kõ sënganëën.

¹² Anutuu ngönte wëwëetaringët, omnaröa naë weëre kosang yaaut. Pöt öp nga panëeweri ök, öp newer nalaan nal poutë ngaö wë pöwerta il wesak nga panëewer. Pöwerök omnaröa kos yasinre ilëënötta yail põl omnaröa kõnöpne lupmer kom yaë. Pël yeem omnaröa kõn yawiare kent yaaö pötë songönöt war yewas.

¹³ Anutuu ëöetak omën nent ëlëöp wi naön. Omën ket ëa pout pi tekeri wasën pim ëöetak yoolök wiaan itena. Omnant pout itenak ewat wëaup pi tiarim yaaut kom ëak kangut nimpnaap.

Yesu pi tiarim kiri yaauta wotöököp

¹⁴ Yesu, Anutuu Ruup, kiri yaauta wotöököp, pi kaö panë sak kutömweri së tiarimëën Anutuun kimang maim wë. Pötaanök kõn wi kosang yewesaut, tiarim pël yak pöt, taë wak öpa.

¹⁵ Kiri yaauta wotöököp Anutuu naë tiarimëën kiri ëeim wëaup, pi tiar wiapre kor yaëën ya ngës yaalniaup. Morök ke nentere

nent tiarim naë yaarö pöt pim naëeta oröaap wiap sak utpet naën ëa. Pël ëa pötaanök pangk kaamök yaalniaup.

¹⁶ Pël yaalni pötaanök tiar kas köpël Anutu komre kolap yaalniaup pim naë oröeim öpa. Pël ëen könöm nentere nent orö yanirëen puuk ya ngës elniak pim komre kolaptak kaamök elniipnaat.

5

Kiri yaauta wotöököp Yesu pi utpetetakaan pangk kama niöpnau

¹ Yuta omnaröa kiri yaauta wotöököp moulmëepëneäk yaaö pöt pi omnaröaan Anutu inëen elmëepëneäk omnaröa naëaan ilak yemoulmë. Pël ëen Anutuuk omnaröa utpetat won wes moolapëneäk omnant menak animaurö kiri ar ë yemangk.

² Kiri yaauta wotöököp pi yang omnamp, wiapöp. Pötaanök Anutu yaautön köpël ëere kanöön irikor ë pël yaauröen wiap yaalmëaup.

³ Pim wiap yaautaan Anutuuk pi omnaröa utpetatëen kiri ar yeem pimtëenta tapël ëepëneäk mëea.

⁴ Kiri yaauta wotöököpë ya pöt kaöet. Pötaanök omën namp pimtë könöök ya pöt namp. Won, Anutu Eronë elmëa pöl ya pöt mangkën yamëngk.

⁵ Kristo piita tapël pimtën wak isak, “Ne kiri yaauta wotöököpë yaat yok pangk mëmpaat,” pël weseë namëngkën ëa. Anutuuk ya pöt menak epël ök mëea.

“Ni nem Ruup.

Peene nook wil nuulëak nim Pep sak wë.”

⁶ Ën ngönëntak nent epël ëa.

“Ngaan Melkisetë kiri eima pöl ni pim urtak wë eim ömëep.”

⁷ Ngaan Yesu yangerak wakaima pötak pi ingre ya ilak aimeë kimang ngöntak Anutuun ök maima. Pi Anutuuk yok pangk weletakaan kama öpëneäk kön wiin Anutuuk pim ikanöök wë pim ngönte ngaarëk wa pötaan kat wiak kaamök elmëeima.

⁸ Yaap, pi Anutu ru panëepök pas këlangön ya mënak pim ngönte ngaarëk yeweem ngön ngaarëk yewauta songönte ëwat panë sa.

⁹ Pël ëen pim Pepapë ngönte ngaarëk yewa pöt kaö sak kosang sëen pi omën pim ngönte ngaarëk yeö porö utpetetakaan kama wëen wëwë kosangtak öpna pöta pep sa.

¹⁰ Pël ëen Anutuuk Yesu pi tapöpök Melkisetë pim kiri eima pöl pim urtak wë kiri yaauta wotöök öpëneäk mëea.

Öngaaröa ök ëengan

¹¹ Melkisetë pim ngön pöt, selap wiaap ök niamaatep ar kat wiak kön tektek nasëngan. Pötaanök war wesak niamaatak tenim naë ya kaö wia.

¹² Ar akun wali ngönën kat wi waisauröak muntarö rë moulnö pangk ëëpnaatep om köpël wëen naröak rë nuulöpna pöta ök yeë. Pël ëen ke pilörö ar ngönën wet rëak kat wiaut kaalak ök niama yangap yeë. Ar kë kosang yenauröa ök won, kapa pëen yenauröa ök wë. Pötaan ngönën öngpököt pangk kat nawiingan, yoolököt pëen kat wi-inëet.

¹³ Kapa yena poröen öngaarö pël mepe-naat. Pöta ök omën porö pit öngaaröa ök könöt weë nasënorö. Pötaanök wotpil yaauta ngönte kat wi naskolpan.

¹⁴ Ën kë kosang yena poröen kaöarö pël mepenaat. Pöta ök omën könöt weë saurö pitëm könöök omnant kom yaauröak omën ompyaöre utpetat pangk kom ëëpnaat.

6

Kön wi kosang yewesaut taë wak öpa

¹ Nem pël niak pötaan Kristoë ngönën wet rëak kat yawi pöt ëwat sa pet irak yal menak ngönëneën kaö sak öpa. Tiarim ka möör wapët wesirën taë ëaan kaalak tiak rangk newesirën ë yeë pöl omnant kë wonöt kasëng menak Anutuun kön wi kosang yewesa wet rëak kat yawi pöt rangk naën ëëpnaat.

² Pöt epot. Ngönën i mëere Ngëengk Pulö öpenëak mores kepönöök yawia, weletakaan wal ëëpenaare Anutuuk akun kaöaöök kom ëak ngön ë pet irëpna ngön wet rëak kat yawi pöt kaalak kat nawiingan.

³ Anutu kat wiin pangk ëëpën pöt ngönën wet rëak kat yawi pöt ëwat sa pet irak ngönëneën kaö sak öpa.

⁴ Omën Anutu kasëng mena porö kaalak lup kaip tiak pim naë rë noolapan. Pit ngönëntak pitëm lupöt ëwa elmëen kutömweriaan Anutuuk omën ompyaut wes mëen wak Ngëengk Pulööring wakaima.

⁵ Pit Anutu ngönte ök ëen ompyaö ëen omën weëre kosang akun kaöaöök mëmpnaata lup nant itana.

⁶ Omën ke pilörö pit Anutu sasa kasëng mena. Pël ëa pötak pitëm könötök Anutu Ruup kaalak këra yetaprak möa. Pël yaëen omnarö itenak piin ökre was mëea. Pël ëa pötaanök omnarök maan pit kaalak lup kaip tiak Anutu naë rë noolapan.

⁷ Omën ke pilöröaan ngön nokoliit niamaan. Yang nerak kopi rangkrangk pelem wëen yangera öngpök sëen omnant orök kaö sëen këet oröön omën ya yangëntaurö yeö. Pipët, Anutuuk yanger welaköt elmëen këet yaarö.

⁸ Ën nön pëen orööpna pöt kë won ëen yanger utpet pël yewas. Yang utpet por Anutuuk kaaö elmëen ënëmak es kotak won sëpnaar. Omën utpet yaaö ke pilörö Anutuuk tapël elmëepnaat.

⁹ Nem kar panëerö, yaap, ten ngön könömöt niaut yak arën kön kosang wiin yok pangk Anutu kasëng nemangkan pël yaë. Ten arën kön kosang wiin ar ompyaö yaëen Anutuuk utpetetakaan kama niönaat pël yaë.

¹⁰ Anutu pi korar naën yaaup. Ar pimëen yak pim omnarö itenak kaamök elmëak lup sant elmëimauroak om ëeim wë pöten tol ëak kat nikolöpën? Pël naëpan.

¹¹ Tenim kentöök arim neenemëen weë yengenti pöl om ëeim wëen akun pet irëpënëak kön yawi. Pël ëen arimëen kutömweriaan mor kol kosangöt wiak kor wë pöt önëet.

¹² Ten ar wisën ëënëëten kaaö. Tenim kentöök ar omën Anutuun kön wi kosang wesak weëre kosangring wë pim kup mowia pötë pep sa pöröa ök ëënëak kön yawi.

Anutu pim kup niwia pöt këët

¹³ Apram ke pilëpön Anutuuk ngön kup mowiak omën kaö talëpë yapintak kosang wasëpënëak ap wasën pim ököp won ëen pimtë yapintak kosang wesa.

¹⁴ Pël ëak piin epël ök mëëa. “Yaap pan, ne welaköt kësang pan elniin nim ruure ëarö selap pan oröak ulöl sëpnaat.”

¹⁵ Pël maan Apram pi yaap wesak kaaö köpël kor wakaimeë Anutuu kup mowia pöta këët wa.

¹⁶ Tiar omnaröa ngön ë kosang yewesaut epël wia. Omën namp pim ngönte kosang wasëpënëak kaö nampë yapintak kosang wasëpnaat. Pël ëen omnarö pim ngönte wa ngep elmëepënëak kön wiin kaöapë yapintakël kosang wesa pöten kat wiak yaap wesak sëp wasëpnaat.

¹⁷ Anutu pi kup niwia pöt sëp wesak maimet naëpan këët öpenaarö tiar war wes ningkën ëwat sëpenëak kent kön wia. Pötaanök pim kup niwia pöt pimtë yapintakël kosang wesa.

¹⁸ Anutuu kup niwiak pim yapintakël ngön ë kosang wesa pöt pangk kö sëen kaar naëpan. Pël wia pötaanök, tiar pim kol uröök ilëak wëen ngarangk elniin pim kup niwia pöta këët öpenëak taë wak kor eim wë.

¹⁹ Anutuu kup niwia pöta këë tiarim öpenëak kön kosang wiak kor wë pötak tiarim wëwëat taë yanuwas. Pöt wiapre kor wonte, ngëengku tupta poë koröp ngeröök utaukë kasngaëël, Anutuu naë, wia. Pötaanök taë yanuwas.

²⁰ Ngeröök pö tiarim wotöököp, Yesu, puuk tiar kaamök elniipënëak wotöök réak keli olëak ilëa. Pi Melkisetë pim ök kiri yaauta wotöök sak pël ëeim kosang öpnaapök pël ëa.

¹ Melkisetë pöp, pi Salem kakë omp aköp, Anutu kaö panëëp pimëen kiri ëeimaup. Pi tapöpök Apram nga së yang omp ak naröere pitëm omnarö mënak yewaisën kamtaöök koirak welaköt elmëaup.

² Pël ëen Apramök pim omnant wa pöt kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent pi menaup. Pim yapin Melkisetë pöt, tiarim ngöntak wotpül yaaö omp aköp pël apenaat. Ën Salem omp aköp pötëta, mayaap omp aköp pël apenaat.

³ Melkisetë pim ëlre pepere ëaröa songönte ngönëntak war wesak naën ëa. Ën pim wilaare wel wiauteta naën. Pël ëaap tiarök piin Anutuu Ruupë ök kiri yaatak wakaim öpnaap pël wasëpnaat.

⁴ Ar Melkisetë pi kaö panëëp pöt kön wieë. Pöt tiarim ë kaöap Apram pi nga së yang omp akörö mënak uröm wa pöt kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent pi mena. Pötaan pi kaö panë sak Apram il yewas pël kön wieë.

⁵ Ën Liwai pim ruure ë kiri yaat yamëngk pörö Yuta omën pitëm karuröök omnant pout kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mampënëak Mosesë ngön kosangtak ök ya. Liwai omën pöröa karurö pitta Apramë ruure ëarö. Pël yaëetak kiri yauröök pitëm karuröa naëaan omnant öpënëak Mosesök ëa.

⁶ Pël ëaap Melkisetë pöp Liwai pim kurmentëkaanëp won, maimap, Apram pim omnant kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mangkën welaköt elmëa. Apram Anutuu wet réak kup mowia pöp Melkisetëek welaköt elmëa.

⁷ Yaap, tiar ëwat panë wë. Tiar omnarö welaköt yaalni pöpökëer kaöap. Ën yeö pöp kotup. Pötaanök Melkisetë welaköt elmëa pöp kaöap, ën Apram wa pöp kotup.

⁸ Liwai pim kurtakaan kiri yaaö lup 10 pötëaan kopët nent yewauröök kö seimaurö. Ën Melkisetë lup 10 pötëaan kopët nent wa pöp wëwëetaringëp ngönëntak pël ya.

⁹ Liwai pöpön tiar yok epël apenaat. “Apramë lup 10 pötëaan kopët nent wak Melkisetë mena pötak Liwai pöpta piarip pouwaar ëa,” pël apenaat.

¹⁰ Pöt Liwai naaröön wiaan pim ë pepap Apram Melkisetëek kamtaöök koirak welaköt elmëa pötak Apramök pim omnant kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mena. Pötaanök Liwai piita pim ë pepap Apramring pël ëa. Pël ëa pötak Apramre Liwaire pim kurtakaanörö Melkisetëek il yewas pöt pet yaë.

Kiri yaaö ngaanöröa urtak ngolöpöp oröa

¹¹ Ngään Liwai pim kurtakaanöröak ngës réak kiri yaat mëna pötak Anutuuk Mosesën ngön kosangöt ök maan Yuta omnarö nina. Liwai pim kurtakaanöröak omnarö pangk wotpül yewesanëen kiri yaaö muntap

naaröön éan tapön. Pit wotpil newasën éa. Pötaanök kiri yaaö ngolöp oröa pöp, Liwai pim kurtakaanëp Eron pim ök won, Melkisetëë ököp.

¹² Anutuuk kur nementëkaan kiri yaaö ngaanörö wa moolëak kur muntemëntëkaan omën ngolöpöp moulmëëpënëak pöt pitëm ngön kosang ngaanötta wa moolëak ngön kosang ngolöpöt wiipna pöt pangk ëëpnaat.

¹³ Omën orööpënëak Anutuuk ök yenia Yesu pöp Liwai pim kurmentëkaan won. Yesu pim kurmentëkaanörö kiri naën yaaurö.

¹⁴ Tiar éwat wë. Tiarim Aköp pi Yutaë kurtakaan oröaup. Omën kur pötakaanörök kiri yaaö ya pöt mëmpënëak Moses pi nemaan éa.

Yesu pi Melkisetëë ök kiri yaaup

¹⁵ Kiri yaaö ngolöpöp Yesu, Melkisetëë ököp, pim oröa pötak ngön kosang ngolöpötta oröa pöt tekeri yewas.

¹⁶ Yesu pi kiri yaauröa kurmentëkaan ngön kosangtak éa pöl won. Kan maimetakël kiri yaaö saup. Pi wëwë kosangtaring wë pöta weëre kosangöökël kiri yaaö sak wëaup wë.

¹⁷ Piin Anutuuk ngönëntak war wesak epël éaup.

“Ngaan Melkisetëë kiri eima pöl ni pim urtak wë eim ömëëp.”

¹⁸ Ngön kosang ngaan kiri yaaurö Liwai pim kurmentëkaan orööpënëak éa pöt weëre kosang kaamök naalniin éa. Pötaanök Anutuuk kama wa moolëa.

¹⁹ Mosesë ngön kosangtak omnant ompyaö wes pet nairën éa. Peene pöt, Anutuuk kan ngolöp ompyaö naö ngës yaniwi. Pö ompyaö panëö ngön kosang ngaanöt il yewas. Kan ngolöp pöök pangk Anutuu naë sepenaat.

²⁰ Anutu pi om pas Yesuun kiri ëëpënëak yaö nemaan. Pimëen wesak ngön é kosang wesa pötaanök mëëa. Omnaröa ngaan omën narö kiri ya mëmpënëak moulmëëima akun pötë ngön é kosang yewesa pöt won, köntak moulmëëima.

²¹ Yesuun pöt, Anutuuk ngön epël é kosang wesa.

“Aköp pi ngön é kosang wesak epël niak kaalak muntet naëpan.

‘Nuuk kiri eim kosang ömëëp.’”

²² Anutu pi kiri yaaö ngaanöröaan ngön é kosang newasën éautak Yesuun pël éautaan sulöp ngolöp Yesuuk yanitë epët ompyaö panëët ngaanöt il yewas pöt kön wiaape-naat.

²³ Kiri yaaö ngaan pörö wel wiin pöp urtak pël é waiseima pötaanök selap.

²⁴ Yesu pöp wëwë kosangtaring wë. Pötaanök pim kiri yaaö ya pöt om kosang wiaapnaat.

²⁵ Pi wëwë kosang wëaupök omën piin kön wi kosang wesak Anutu temanöm yewas pörö kaamök elmëëpënëak Anutuun kimang maim wë. Pötaanök pi omën pörö akun poutë utpetetakaan kama weim öpnaap.

Yesu tiarim kiri yaauta wotöököpök pangk kaamök elniipnaap

²⁶ Kiri yaauta wotöök ke pipël pipop tiar pangk kaamök elniipnaap. Pi wot-pilëp, utpetere saun nent wi naönöp, kölam pëënëp, Anutuuk saun omnaröa naëaan wak kutömweri kaö wes ulmëaup.

²⁷ Yuta omën kiri yaauta wotöök pörö kët ël epotë wet réak pitëmtë saunatëen kiri ar éakök omnaröaan ënëm yaauro. Ën Yesu pöt, pitëm yaaö pöl naën. Akun kopëtet pimtë wëwëet Anutuun pëel elmëak tiarimëen kiri ëen pet ira.

²⁸ Yaap, Mosesë ngön kosang wet réak oröa pötak omën weëre kosang wonörök kiri yaauta wotöök öpënëak mëëa. Pël éautak Anutuu ngön é kosang wesa ënëm oröa ep-tak pim Ruupëen yaö yaë. Pël ëen Ru pöp Anutuuk omnant pout pangk elmëak moulmëen kosang wë.

8

Yesu pi kutömweri ngönën tup këetak kiri eim wë

¹ Ngön pipotë kepönte epël. Tiarimëen kiri yaauta wotöök sak wë pöp pi o kutömweri së kaö sak Anutuu yaapkëetakël wel aisëak weëre kosangring wë.

² Pi kutömweri së kiri yaaö wotöök yaat Anutuu tupta kakaati ngëëngk panëëtak mëneim wë. Tup pöt, ngönën tup këët omnarök ök neraan, Aköp pimtök ök réaut.

³ Yang omën kiri yaauta wotöökörö Anutuun kiri wiire ar é pël ëëpënëak moulmëen wë. Pötaanök tiarimëen kiri yaauta wotöök sak wë pöpta tapël kiri ëëpna pöt pangk ëëpnaat.

⁴ Yang eprek Yuta omnaröa ngön kosangötë wia pöl Anutuun kiri ar yaaöre omën ke nentere nent yawiaurö wë. Pötaanök pi yangerak om wë talte kiri yaaö yaat namëngkën ëëpën.

⁵ Yuta omnaröa kiri yaauro pit ngönën tup ökre wastak yaë. Kë pöt kutömweri wia. Yangerak omnaröa yaë pöt Moses pim éa pöl ökre was yaë. Kë pöt kutömweri wia. Pi poë koröpötök ngönën tupët ök rapënëak yaëen Anutuuk epël mëëa. “Kat wi. Rosiraöök köntë pet elnian pöl omnant pout ëëm.”

⁶ Peene pöt, sulöp ngolöp Yesu tiarimëen nitëa pötak ngaante il yewas. Tapël Yesu tiar kaamök elniipna ya pötak Liwai omën kiri yaauröa yaat il yewas. Sulöp ngolöptak ngaante il yewas pöta songönte epël. Anutuu peene kup niwia pötak ngaan Mosesën kup mowia pöt il yewas. Pötaanök sulöp

ngolöp kup niwia pöta taë yewas pötak ngaante il yewas.

Sulöp ngolöptak ngaante il yewas

⁷ Sulöp ngaante mos naën éanëën Anutu pi ngolöpët orööpënëak naën éan tapön.

⁸ Anutu pi pim omnaröen kön wiin pangk naën éen epël mëëa.

“Wë akun nentak Israel omnaröere Yuta omnaröaan sulöp ngolöp nent war wasumaat,

Aköpök pël ya.

⁹ Ngaan pitëm éarö Isëp yangerakaan mësak yewaisem pitring sulöp téaut pöta ök won.

Pit pöta öngpök wë énëm naën yaëën ne kasëng menaut,

Aköpök pël ya.

¹⁰ Én ënëmak Israel omnaröaring sulöp tëëma pöt epël.

Nem kosang wesaut pitëm könötë mowiak lupötë retëng éen wiaapnaat.

Pël elmëak ne pitëm Anutu pël sak wëën pit nem omën sak öpnaat.

¹¹ Akun pötak omën isaare irëa pourö neen éwat sa pet irëpnaat.

Pötaanök omën pourö nener rë moulööre nampök karipön, ‘Aë, ni Aköpë songönte éwat sé,’ pël nemapan.

¹² Pitëm nem ngön wa olëa pöt ent é ola-maap.

Pël éak pitëm utpetatön kön wi naön ëëmaap. Aköpök pël ya.”

¹³ Anutu pim sulöp Yesuring oröa pöten, “Ngolöpët,” pël ya pötak ngaante sëpar sa pöt pet yaë. Pël naën éanëën ngolöpët war newasën éan tapön. Sulöp ngaan pöt omën nantë wak wëën sëpar yes pöl éak won sa.

9

Kiri yaaö wotöök ngaanörö animauröa iitak kiri éeima

¹ Sulöp ngaantak Anutuun yaya mapna wetete ngönre yangerakë ngönën tupët wiakaima.

² Ngönën tup pöt poë koröpötök epël wesak ök rëa. Ka pöt, ngeröök wiak nentepar wesak tomökëëta yapinte ngëëngk kaat pël yema. Pötak ur ket éautak es rampewesring kaömp peret Anutuun yaö éaut yawia.

³ Pël éak poë koröpöök ngeröök utak kakaati panëëta yapinte ngëëngk panë kaat pël yema.

⁴ Pötak kiri yaaö ur koolötök ompyaö panë wesak ket éa pöt wieëa. Kiri yaaö ur pötak Anutuun es koulöp wes mëëpënëak köp nga kampöt kiri ar éeima. Pël éak ka pötak Mosesë ngön kosangta umkek kool wa mëa pöteta wieëa. Umkek pöta öngpök kap koolötrëng ket éa nent wiaan pötak kaömp mana pöt wesireëa. Pël éen umkek tapta

öngpök Eronë sungkör amail éa pööring kël welung ngön kosangöt retëng ilaut wieëa.

⁵ Umkek pöta rangk pöt, ensel Anutuun éwaööring naarë kónaar ket éen pöaarë wereweriarök umkek pöta ur Anutuun omnaröa saunat won yewasa pöt akaak ë ulmëëëa. Pötë ngön pöt, tol éak pout ök aan pangk ëëpën?

⁶ Pit pël é ulmëak wë kët ël epotë kiri yaaurö pit ngönën tup poë koröpötök ök rëa pöta ka tomökëëtak pitëm yaat mëmpö ilëak oröeim wakaim yeëa.

⁷ Én ka pöta kakaati panëëtak pöt, kiri yaaö wotöököp pimtökëër krismaki nenta öngpök akun kopët nent sa yeëa. Pöt pas nasën, animao iit Anutuun kiri ëëpënëak wak yesa. Pël éak sé wet réak pimtë utpetatëën kiri éakök omën pouröa kön nawiin wë utpet yaautëën kiri é yeëa.

⁸ Omën pöta songönte Ngëëngk Pulöök epël pet yaalni. Kaata ka tomökë pöt, poë koröpö utaan ngëëngk panë tuptak ilapena kanö naaröön yaë.

⁹ Poë koröp ka pöt, peene yangerak wë epta ökö. Pötak, omnant Anutuun kiri wiire ar é pël yaaö pötak omën Anutuun yaya yamëëauröa lupöt wotpil nemowaspan.

¹⁰ Pipët, iire kaömpre ngönënéën koröp iirö pël yaaut. Koröpöökë yaaö pipöt, Anutuuk omnant pout ngolöp wasën këët naaröön wiaan wiakaima.

Kristoë iitak kiri éa

¹¹ Kristo pi omën këët oröak wia pöta kiri yaaö wotöök sak wë. Pël éak poë koröp ka yangerak wia pötak won, kë panë omnaröak ök neraante kutömweri wia pötak ilëak ya yamëëngk.

¹² Pim ngëëngk panë ka pötak ilëa pötak memeere purmakaö iitaring won, akun kopët nentak pimtë iitaring ilaan pet ira. Pël éak Anutuun kiri yeem tiar utpetetakaan ent é niulëa. Pöt kosang wiaapnaat.

¹³ Memeere purmakaö i pötë purmakaö ruupë es kosöt omën utpet éak ngönënéën pangk naën yaauröa rangk lë mëak Mosesë ngön kosangtak kaalak ngönënéën ëëpënëak kölam moweseima.

¹⁴ Pël éeimauroak Kristoë i wëë panëëtak pötë yaaut il yewas. Anutu Pul kosang wakaim öpna pöök Kristo kaamök elmëën saun won wë pim iitere koröpö Anutu kiri mena. Pël éa pötaanök Anutu wëwëapë inëën ëëpënaan pim iitak yok pangk tiarim lupöt iirak kölam niwesak mos yaaut wa moolapnaat.

Kristoë iitak sulöp ngolöpët taë wesa

¹⁵ Taptaanök Kristo pi wel wiin pötak tiar sulöp ngaantakël wë saun éeiman pötakaan ent é yanuulë. Pël yaë pötaanök Anutuuk pimëën yaö saurö pim wëwë kosangta mor

kol kup niwia pöt öpenëak Kristo sulöp ngolöpta songón sak wë.

¹⁶ Mor kolut yewauta songönte epël wia. Pepap wel wiinak pangk ruup röak ëëpenaat.

¹⁷ Öp wëen mor koltaan ngön ëa pöt kosang nasëpan. Wel wiipna pötakëer ngön pöt kosang sëen këët orööpnat.

¹⁸ Sulöp ngaan pöt tapël wia. Animaup öp wëanëen ngönöt kosang nasën ëan tapön. Möön wel wiak iit lë olëa pötakëer ngönöt kosang seima.

¹⁹ Moses pi ngön kosang pout omnaröen ök më pet irak memeere purmakaö ruurö möak iit wak i yaaptaring irikor ëa. Pël ëak këra isop mormorök pol sëpsëp ëp köp möaut wa téak i pötë wariak ngön kosangötë pepatëere omën pouröa rangk ke möeima.

²⁰ Pël yeem epël ök mëëa. “I eptak sulöp Anutuuk ar ngar önëak ngön ë kosang wes nina pöt taë yewas.”

²¹ Pël ëak poë koröp ngönën tupëtere kiri yawia kelönre omnant poutë i pöt ke möeima.

²² Yaap, ngön kosangötë ëa pöl omnant pout animao iitak ke möön kölam sëpnaat. Ën animao iit lë noolaan ëëpna pöt Anutuuk pangk utpetat ent ë nanuulaan ëëpnaat.

Kristook tiarimëen kiri ëa

²³ Kutömweri omën këët wia pöta ökre wasut i pasutök iirak kölam wasëpënëak Mosesën mëëa. Ën këët kutömweri wia pötëen Kristo pimtok kiri ëa. Pim kiri ëa pöt kaö panëët yangerakëët il yewas.

²⁴ Pöt epël. Kristo pi ngönën tup omën moresök ök rëa këëta ökre was pötak neilaan ëa. Pi kutömweri öngpök ilëa. Pël ëak pörek Anutuu ëöetak wë tiarimëen kimang maim wë.

²⁵ Kiri yaaö wotöök ngaanörö pit yaap krismaki poutë ngëeng panë kaatak yeila. Pöt, pitëmtë iitaring won, i pasut wak kakaati sa yaë. Ën Kristo pi pim iitere koröpö rangkrangk kiri eim öpënëak neilaan.

²⁶ Kristo pi pöröa ök talte yangera oröaurek ngentiak akun selap wel wi waisëpën. Pi pël naën om wë akun pet irëpnaat temanöm yesën tiarimëen pimënt kara ëën utpetat ent ëëpënëak akun kopëtet tekeri oröa.

²⁷ Anutuuk omën pourö akun kopëtet wel wiipënëak niiaurö. Pël ëak pöta rangk pim naë ngön yaatak orööpenëak niia.

²⁸ Tapël Kristo piita akun kopëtet omën selap tiarim saunat pim rangk isën pimënt kiri ëak wel wia. Pël ëaupök omën piin kor eim wë pörö tiarim utpetat kaalak ent ëëpënëak won, pimëen kama niöpënëak akun nen-tepar pöt orööpnaap.

10

Mosesë ngön kosangtak kiri ëeima pötök saunat won newasën ëa

¹ Mosesë ngön kosangtak omnant ëëpënëak ëa pipot om omën këët Anutu pim Kristoë oröautak ngës rëak orööpënëak kön wiauta kön pëenöt yaarö, kë panëët won. Pötaanök kiri yaaö wotöökörö pit ngön kosangöt ngaarëk wak krismaki poutë kiri rangkrangk yaëen omën pörek Anutuu naë yesauröa lupöt wotpil nemowasën yaë.

² Pël ëanëen kiri yaaut won san tapön. Pörek Anutuun yaya yamëëaurö saun won wasën lup kölam sa talte pitëm utpetatön kön selap naën ëëpën.

³ Pël ëaap kiri yaaö pöt krismaki poutë yaaröön pitëm saunatön kön yawi.

⁴ Pöt epël. Purmakaöre memeerö möak iit il yoola pötak pangk utpetat won nasëpan.

⁵ Pötaanök Kristo pi yangerak orööpënëak yeem Anutuun epël mëëa.

“Ni animaurö kiri ar ëëre omnant wi pël yaauten kaao yaaup.

Pël yaaupök nim ngönte ngaarëk ömëak möönre koröpö war wes yenangkën.

⁶ Animao ulpëen kiri ar yaaöre utpetatëen kiri yaaö pöt elniipnaaten ya kë nasën yaaup.

⁷ Pël mëak ne kaalak epël mëëaut.

‘Anutu, ngönëntak nemëen ngön ëa pöl, nim ngönte ngaarek ömëak yaarö.’”

⁸ Pi wet rëak epël mëëa. “Ni animaurö kiri ar ëëre omnant wi pël yaauten kaao yaaup, ma animao ulpëen kiri ar yaaöre utpetatëen kiri yaaö pöt elniipnaaten ya kë nasën yaaup,” pël mëëa. Omnaröa kiri wiire ar ë pël yaaö pöt ngön kosangta wieëaul yaautak pi pël ök mëëa.

⁹ Pël ëak yal menak nent epël mëëa. “Ne nim ngönte ngaarëk ömëak yaarö.” Pi pël mëëë kiri yaaö ngaanöt won wes yemoolëem Anutuu ngönte ngaarëk öpëna ngolöp pöt ulmëa.

¹⁰ Pötaanök Yesu Kristo pim Anutuu ngönte ngaarëk wak akun kopëtet pim iitere koröpö tiarim utpetatëen kiri ëautaan Anutuuk kölam niwasën wë. Pötak kosang wiaapnaat.

Kristo kiri elniin pangk yaë

¹¹ Kiri yaaö ngaanörö kët ël epotë kiri ar ëeim wëep pötak ketre saunat yok pangk won newaspan.

¹² Kristo pi pöt, akun kopëtet pim iitere koröpö tiarim utpetatëen kiri kosang wiaapnaat ëa. Pël ëak kutömweri së Anutuu yaap-këel wel aisëak wë.

¹³ Pël ëëë Anutuuk omën pimëen kööre tok yaaurö wa pim iri moulmëëpnaaten kor wë.

¹⁴ Pi akun kopëtet pim iitere koröpö kiri ëën pötak omën utpetat won wesak kölam wesa pörö wotpil niwesa. Pöt kosang wiaapnaat.

15 Ngön pöt yaap wasëpenëak Ngëëngk Pulöökta ngönëntak epël ök yenia.

16 “Aköpök epël ya.

Akun ënëm orööpna pötak pitring sulöp tëema pöt epël.

Nem kosang wesaut pitëm lupötë mowiak könötë retëng ëën wiaapnaat.”

17 Kaalak yal menak epël ya.

“Ne pitëm saunatre utpetatön kön wi naön ëëmaap.”

18 Anutuuk tiarim utpetat won wes pet ira pötaan kiri yaauröak kaalak kiri ëëpna pöt pangk naëpan.

Kön wi kosang panë wesak Anutuu naë sëpa

19 Karurö, Yesu pim tiarimëën wel wia pötak kan të niwiin kas köpël ngëëngk panë kaatak Anutuu ëöetak yok pangk ilapenaat.

20 Pöta kan ngölöp pöt pimtök kopëta wes nina. Pël yeem pim wel wia pötak Anuturu omnaröa tektrak ngeröök wieëa pö ent ë olaan wëwë kanöök ilapenaat.

21 Pël ëën tiarimëën kiri ëa kaöap puuk Anutuu omnarö tiarim kaö sak wë.

22 Pötaanök Anutuu naë sëpa. Kristo pim iitak tiarim lupöt kölam wasën utpetatë könömöt tiarim naë won wiaan koröpöt i yaap ruru wontaring iirën lup ompyaö wë kön wi kosang panë wesak pim naë sëpa.

23 Anutu, omnant kup niwia pöp, yaap pöta këët nimpnaap. Pötaanök lup selap naëngan tiarim kup niwiin kön kosang wiak ök yak pöt taë wak öpa.

24 Pël ëak tiar tol ëak nener kaamök ëak lup sant elmëere ompyaö ë pöt ëëpen pël kön wiipa.

25 Pël ëëë omën naröa yaë pöl ngönënë wa topötön kaaö ëënganëp nenera lupöt kosang wasëpa. Yaap, Aköpë waisëpna akunet temanöm yes pël kön wieë weë panë ngentiak nenera lupöt kosang wasëpa.

Anutuu Ruup kasëng mangkan

26 Tiar Kristoë ngön këët tekeri niwasën wak wë ëwaring kaalak utpetat ëëpena pöt pötëën kiri naëpan.

27 Omën Anutuun kööre tok elmëëpna porö pitëm utpetat om wiaan pit pölöpring pitëm ngön ë pet irëpnaataan kor wëën es nga panëëwesök kotak won mowasëpnaat.

28 Omën namp Mosesë ngön kosangöt ilap yariin omën naar ma naar nampök itenak tekeri wesak pöt wiap naalmëën möön wel wieima.

29 Ën ar omën Anutuu Ruup kasëng yemangk pöpön kön wiin tol yaë? Pi utpet kaö panë yaë pötaanök kangut yok pangk öpnaat. Kristoë iit Anuturing yal ëëpenëak il olëa pötak pim utpetat iirak kölam mowesa pöten pasit wesak Pul komre kolap yaningkaun ökre was yema. Pötaanök kangut öpnaat.

30 Tiar ngön epël mëëa pöpë songönten ëwat wë. “Saunaté kangut yaaö pöt nem yaat. Kangut nook ëëmaat.” Pël ëak nent epël wia. “Aköp pi pim omnaröa ngön ë pet irëpnaap.”

31 Anutu wëwë pepapök pël ëa pötaanök tiar pi kasëng menak wë pöt ngön ë pet irëpna pöten kas kaö panë ëëpenaat.

Kön wi kosang yewesautak kosang sak öpa

32 Ngaaan arim kön wi kosang wesan pöten kön wieë. Akun pötak Anutuu ngönte wak wëën pötak arim lupöt ëwa elniin ngönënëën këlangön kat yawiem wiap nasën weë ngentiak ya mëneimauro.

33 Akun nantë omnaröa ëöetak tau niulëak ökre was niak këlangön kat niwieimauro. Akun nantë arim kar këlangön kat yawiauröaring wa meilak yeem këlangön kat wieimauro.

34 Arim karurö wii kaatak wëën yaköm ëëimauro. Ën arim kööre toköröak monere urömat kain yeön uröm kë kosangöt wia pël weseë ya kë seimauro.

35 Pötaanök arim kön wi kosang yewesaut wiap wasnganëp taintaë wak weë. Pël ëënë pöt kë kësangët koirënëët.

36 Ar Anutuu ngöntakël wë omnant yaö niia pöta këët önëën kosang sak weë.

37 Nem yeniak pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Akun kot pan nent wia pöt pet irën waisëpënëak yaë pöp teënt waisëpnaap, kor naöpan.

38 Nem omën wotpilörö kön wi kosang yewesautaan wëwë kosangët öpnaat.

Ën narö kas ëak ne sëp newasën pöt kön wiin ompyaö nasën ëëpnaat.”

39 Tiar pöt, kas ëak Anutu sëp wesak kö nasënganëërö. Kön wi kosang wesak wëwë kosangët öpenaarö.

11

Kön wi kosang yewesauta ngönte

1 Kön wi kosang yewesauta songönte epël. Omnant yaö niiaut öpenaaten kön kosang wiire omën itnaangkënotön yaap wasö pël yaaö pöteparök erën ëën kön wi kosang yewesaut pël yaë.

2 Ngönën omën ngaan wakaimaurö pitëm kön wi kosang yewesautaan Anutuuk pitën kön wiin ompyaö ëa.

3 Tiar kön wi kosang yewesautaring Anutuuk këntak aan kutömre yang pout oröa pöt kön yawi. Omën ityaangk epot itnaangkënkreaan ket ëa.

Apelre Inokre Noa pitëm ngönte

4 Apelre nanëp Keen piarip pouwaar Anutuun kiri yeem Apel puukëër kön wi kosang yewesautaring pël ëa. Pötaanök Anutuuk

Apelëeten kön wiin ompyaö èen Keenëet il wesa. Anutuuk pim kön wi kosang yewesauten itenak kiri èauten kön wiin ompyaö èen, "Omèn wotpilëp," pël mëëa. Apel pi kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pötaanök wel wiaupë ngönte kat wiewim wë.

⁵ Inok tapël kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pël èa pötaanök pi wel nawiin öp wëen Anutuuk koirak kutömweri wak isa. Anutuuk pi wak isën omnarö ap wasën pitëm naë won èa. Pim nawisën wëa pöten, ngönëntak, "Anutuuk piin kön wiin ompyaö èa," pël wia.

⁶ Omèn namp Anutuun kön wi kosang newasën èen pöt Anutuuk yok pangk piin kön wiin ompyaö naëpan. Pöt epël. Omèn Anutuu naë sèpna pöp pi Anutu yaap wë omèn piin ap wasö naë yesaurö kangut yemengkaup pöt kön wi kosang wesak sèpnaat.

⁷ Noa piita tapël kön wi kosang yewesautaring wëen Anutuuk omèn ènëm orööpnaaten wetete maan kat wia. Pël èak Anutuu ngönte ngaarëk wak piire pim öngre ruurö öp sèpënëak wangaö ket èa. Pim kön wi kosang yewesautak omèn muntaröa kön wi kosang newasën yaaut war wasën Anutuuk pim kön wi kosang yewesauten itenak, "Omèn wotpilëp," pël mëëa.

Apramë ngönte

⁸ Apram piita kön wi kosang yewesautaring wë Anutuu èepënëak mëëa pöt ngaarëk wa. Anutuuk, "Yang nem nimpä pörekë së," pël maan pim sèpna pören köpëlëpök ngönte ngaarëk wököntak sa.

⁹ Omèn sauröa yang maimerek wë pöl pi kön kosangtaring wë yang kup mowia pörek wakaima. Ènëmak pim ruure èaar Aisakre Yakop piaripönta yang pör öpënëak kup mowiautak piarip poë koröp ka yaamöt ök réak wakaima. Piaripim èa pöl Apram piita pël èeima.

¹⁰ Apram pi kutömweri ka kosang Anutuuk ök réa pöök öpënëak kön kosang wiewë poë koröp ka yaamöt ök réak wakaima.

¹¹ Sera piita kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pi ulöp sak ru akunet pet iraupök Anutuu ngön kup mowia pöt yaap wesak kèet mampënëak kön wi kosang wasën kaamök elmëen kepring sak wila.

¹² Pël èa pötaanök omèn kopëtap Apram ulöp sak ru akunet pet iraupökaan ruure è orök ulöl saurök kutömweri ariere i pisötë ök selap sak wë.

¹³ Omèn piporö kön wi kosang yewesautaring wakaim wel wia. Omèn Anutuuk kup mowia pöt pi naön maimerek wë könötök kön wi kosang wesak èrëpsawi èak pitëmtën kön wiak epël èa. "Tiar yang eprek omèn maimapë yangerak yaam wë kak panë sèpnaat," pël èa.

¹⁴ Tiar èawat wë. Omèn ke pil èa piporö pitëm èa pötak yang pitëmtë panë nentakël sèpënëak èa pöt pet yaë.

¹⁵ Pël èaap pit pitëm yang sèp wesak sa pören kön wiewëanëen kaalak sèpënëak kengkën kön wiak san tapön.

¹⁶ Pit yang pörek sèpënëak kön nawiin kutöm kaare yang ompyaurekël sèpënëak kent kön wiewima. Pël èa pötaanök Anutuuk pitëmëen ka kaö ompyaö naö ket è menak pitëm piin, "Tenim Anutu," pël mapnaaten èö naën èa.

¹⁷⁻¹⁸ Anutuu Apramön morök elmëa pötak pi Anutuun kön wi kosang weseë pim ruup Aisak kiri ar èepënëak kopëta wesa. Anutuuk wet réak, "Nim ruure èarö Aisak pim naëaan orööpnaat," pël kup mowia. Pël èautak Apram piin kön wi kosang weseë pim ru kopët tapöp kiri ar èepënëak èa.

¹⁹ Pi, "Ne Aisak kiri ar èen pöt Anutu wal è ulmëepna weit wia," pël wesaup yak ruup mënak kiri ar èepënëak yaëen Anutuuk nga maan sèp wesa pöt, ruup weletakaan wal èepna pöta ök èa.

Aisakre Yakopre Yosep pöröa ngönte

²⁰ Aisak piita Anutuun kön wi kosang wesak wëaup yak pim ruuar Yakopre Isoon welaköt elmëak omnant ènëm piaripim naë orööpnaatön wetete ök mëëa.

²¹ Yakop piita kön wi kosang yewesautaring wë wel wiipënëak yeem pim ru è Yosepë ruuarön welaköt elmëak pim sungkoraö è mök èëë tok oriak Anutuun yaya mëëa.

²² Yosep piita kön wi kosang yewesautaring wë pim wel wiipna akunet temanöm yesën Israel omnarö pit ènëmak Isëp yanger sèp wesak kaalak pitëmtë yangerak sèpënëak mëak pim kosat wak sè weerëpnaata ngönte ngan rë mena.

Mosesë ngönte

²³ Moses oröön pim èlre pepaar piaripita Anutuun kön wi kosang wesak wë yak yokotupön itaangkën ompyaö èen omèn omp aköpë ngönten kas naën èlëep wiak wëen ngon naar namp èak won sa.

²⁴ Moses piita Anutuun kön wi kosang yewesautaring wë kaö sak wëen omnarök piin, "Peroë koontupë ruup," pël yemaan yapin kaöet öpanëak kaaö èa.

²⁵ Pi utpetat èak akun kotte èrëpsawiaring öpnaaten kaaö èen pim kar Anutuu omnarök yal èak pitring këlangön kat wiipënëak kön wia.

²⁶ Pël yeem pim Kristo Anutu yaö mëëaupëen yak, "Nem utpeta sak èëma pötak monere uröm Isëp yangerak wia pöt il yewas," pël kön wia. Pöt pi ènëmak Anutuuk kang ompyaut mampnaaten kön wiewë pël èa.

²⁷ Moses pi kön wi kosang yewesautaring wë Anutu omnaröa itnaangkënëpön könöök

itenak taé wesak yang omp aköpé nga elméepnaaten kas naén Isép yanger sêp wesak sa.

²⁸ Pi Anutuun kôn wi kosang wesak wê yak Israel omnaröen ensel yokot wetéëro mëmpna pôp pitêm naé newaisên mait elméepénéak maan mait sêpsépörö möak iit ka kanötê ke môa.

Omên munt naröa kôn wi kosang wesak wê yanger sêp wesak i kaô Köp Môauk oröön kaô ilên yang yaaprak êngk komuntakél sa. Pêl één Isép nga omên pitêm ênêm saurö tapêl eëpénéak yaéên iim-pel kaalak wais ngep êak wa mëa.

²⁹ Israel omnarö pitta kôn wi kosang wesak wê yak Isép yanger sêp wesak i kaô Köp Môauk oröön kaô ilên yang yaaprak êngk komuntakél sa. Pêl één Isép nga omên pitêm ênêm saurö tapêl eëpénéak yaéên iim-pel kaalak wais ngep êak wa mëa.

³⁰ Ênêmak Israel omnarö pit tapêl kôn wi kosang wesak wê kêt 7 pôté öngpök Yeriko kaöökê émöök wirö taap êak seimên kël émö tööla.

³¹ Öng omp nga yaaup Reap piita Anutuun kôn wi kosang wesak wê yak Israel omên naar élêep Yeriko kakên éwat sêpénéak ityaangkên ngônre kar elméak kaamök elméa. Pêl één Israel omnaröak omên Anutuun kôn wi kosang newasên éaurö yamêngkem pi namêngkên éa.

³² Ne wali wesak niam ma? Pangk pêl naengan. Kitionre Parakre Samsonre Septaare Tewitre Samuelre tektek ngôn yaaö omên pôrö pitêm ngônöt niamaatep akun won.

³³ Om kot epêt péen niamaan kat wieë. Pitta Anutuun kôn wi kosang yewesautaring wê yang kaô nantê omnaröen nga elméak il wesak wotpil yewesa yaat pané wesak ménak Anutuu kup mowia pôta kêt wa. Pit kent nga lainonöroa kémöt il yemowariaurö,

³⁴ es wêlêng kêsangöt ngaap yewesaurö, ngaë öngpök yesem wel nawiin yaurö, wiap wëauröak wëere kosang yesaurö, nga yaalem wê pané êak yang kaô nantéëro waö é yamëaurö.

³⁵ Öng narö pitta Anutuun kôn wi kosang wesak wêên pitêm ru wel wiaurö wal één kaira. Ên omên narö wii kaatak ulmëak pitêm kööre toköröak koröpöt utpet mowesak, "Anutu kasêng mampué pôtak wil niluléënaat," pêl maan pit weletakaan wal êak wëwë ompyaut öpnaataan kat nemowiin éa.

³⁶ Narö pôt, kööre toköröak ökre was mëak tang momöak seenötring tëak wii kaatak moulmëa.

³⁷ Narö pôt, kël momöön wel wia, narö öp sootring luptak ila, narö ngernger ila. Narö poë koröpre ulpéên won pol sêpsépre meme koröpöt wetak kéen yaköm é sak wêên utpet yemowasên këlängönê rangk wakaima.

³⁸ Pêl yaalméên omên pôrö ompyaö panéëroak yang omnarö utpet pané wê yak

kaaö één waö é moméên repak yang omên wonötéere rosiratê köntak pentak é yesem kël öngöpre yang öngöpötê wakaima.

³⁹ Omên pôrö kôn wi kosang yewesautaring wêên Anutuuk itaangkên ompyaö éa. Pêl éaap yangerak wê pôtak pim kup mowia pôta kêtê nokoirên éa.

⁴⁰ Anutu pim ompyaö niwasépna pôt pitëmënt péen won, tiar pourö elniipénéak kôn wia. Pötaanök wet réak ompyaö nemowasên éa.

12

Yesuun itenak kôn wi kosang wasépna

¹ Tiar pôt, omên ngaan kôn wi kosang yewesautring wakaima pôroa ngônöt kat yawi. Pötaanök pitêm ênêm eëpenaan kônömötre utpetatök wii ket êak nitëak wê epot ent é oléak wêé ngentiak kan Anutuuk sépenéak yenia pöök sêpa.

² Pêl yeem Yesuun iteneim öpa. Puuk tiarim kôn wi kosang yewesaut ngês ré yanging. Pêl êak kôn wi kosang weseim öpenaat kaamök yaalni. Pi tapöpök këlängön kat wi pet irak ya kê sak èrêpre sawi eëpnaaten kôn wieë kosang sak kera yetaprak këlängön kat wiak öö mongawisa pôten kôn wiin pasit pêl éa. Pêl éaup peene pôt, kaô sak Anutuu mor yaapkëësil wê.

Anutuuk wotpil yaniwas pôta ngönte

³ Saun omnaröak Yesuun kööre tok yaalméên wêé sak wakaima pôten kôn wieë arim lupöt wiapre kor éengan.

⁴ Ar utpetat éënganéak wêé ngentieim wê. Pêl yaéên omnaröak këlängön kat niwiin wel nawiin éaurö.

⁵ Anutu pi ar pim ruurö pêl weseë ngönentak arim lupöt kosang niwasépénéak epêl yenia pôten kôn wieë.

"Nem ruup, Aköpök wotpil niwasên kôn wiin irepan.

Këlängön kat niwiin nim lupmer wiap sêpan.

⁶ Pöt epêl. Aköp pi omên pim lup sant yaalmëaurö wotpil yemowas.

Pêl êak ru yemowesaurö wotpil sêpénéak yamöaup."

⁷ Anutuuk ar wotpil sênéak yanimöön wiap sénganok. Pöt pi ar pim ruurö pêl weseë pil yaalni. Ma ru talêp pepapök pês nemomöön yeëa?

⁸ Won, pararö pitêm ruurö pês möak wotpil mowas yaë. Anutuuk ar pêl naalniin yeëa talte pim ru panéëro won, kain ruurö pêl apen.

⁹ Ar kôn wieë. Tiarim pep yangeraköröak möak wotpil yaniwasên pitêm ngôn ngaarêk wa yeë. Pôl Anutu tiarim kônöröa pepapê ngönte ngaarêk pané öpena pôt pangk eëpnaat. Pêl yeem ompyaö öpena.

¹⁰ Pit akun kot nent pitèm könöök möak wot-pil niweseimaut. Ën puuk tiar ompyaö wë pim ök kölam sèpenèak pil yaalni.

¹¹ Wotpil yaniwasèn ya ké nasèn ya kèlangön kön wi yeë. Ënèmak wotpil niwasèn wëèn kosang sauröa naë kèët oröön mayaap wë ketre saun won wotpil sak öpenaat.

Kosang sak Anutuu kentöökë ënèm ëëpa

¹² Ar pöt, Anutuu ënèm ëëre yaat mëmpö pël ëënëëtaan ingre mor kël wauröa ök weëre kosang won yaaurö. Pötaanök kosang sak weë ngentiëë.

¹³ Omèn ing kël wauröa ök yaaurö arim ënèm yeem wiap sak utpet ëëpanëën ompyaö sèpnaan wotpil wesak weë.

¹⁴ Kosang sak omèn pouröaring mayaap wë lup kölam wesak wë. Lup kewilring öpena pöt Aköpön itnaangkan.

¹⁵ Arim naëaan namp Anutu kasëng menak pim komre kolap elmëëpnaat naön ëëpanëën ngarangk ëëë. Pël ëak arim tekrakaan namp kar kapangmentë ök sak wë amail ëak nikoën utpet sènganëën ngarangk kèëkë ëak weë.

¹⁶ Pël ëak arëkaan namp Iso pim ök öng nga yeem ngönën sèp waspanëën ngarangk ëëë. Iso pi ngaan pim nangapön epël mëëa. “Ni akun kopët eptak kaömp ar ë nampë pöt nook pepa mor kol ru wetëëpë yewaut wa nimpaa,” pël mëëa.

¹⁷ Ar pim ngönte ëwatörö. Ënèmak pim pepap wel wiipënèak yaëen welaköt elmèak mor kolut mampënèak maan pepap kat nemowiin ëa. Pi pepapök welaköt elmëëpënèak ing ëaap ngaan utpet ëaut wa moolapna kante won ëën pomp ëa.

Tiar Saion rosir ompyauk Anutuu kak yaarö

¹⁸ Ar peene pöt, arim ëaröa ëa pöl Sinai rosir pangk mor weëre mësel ë pël ëënëë pöök sè naaröön. Ngaan pit Sinai rosiraöökë iri wëèn es wëlëng kaö yokotön uröam wariak koö olèak wieë kent kaö yamöön

¹⁹ kuup ngön yaan Anutuu ngönte kat wia. Pël ëak pit kas ëën Mosesën kaalak muntat apanèak Anutuun ök mapënèak mëëa.

²⁰ “Omèn pëën won, animao namptra rosiraöök ing mësaan pöt kël möön wel wiip,” Anutuu ngön pël mëëa pöt kaalak kat wiipanèak kas ëën mëëa.

²¹ Omèn pöt oröiem wëèn Mosesta kas ëak epël mëëa. “Ne kas kaö ëën reireë yaur.”

²² Ar rosir ke pëlöök oröak omèn pölöpringöt itnaangkën ëaurö. Saion rosir, Anutu wëwëap, pim ka kaöaö Yerusalem kutömweri wia pöök oröak omèn ompyaö panëët itenaurö. Pël yeem ensel ërëpsawi yaauröa wa top kësangöökre

²³ omèn Anutuuk wet réak ru wesak yap-inöt kutömweri retëng ëa pöröa wa topöökta

oröaurö. Pël ëak Anutu omèn pouröa ngön ë pet irëpnaapre omèn piin kön wi kosang wasèn wotpil wes pet irauröa könöröa temañon saurö.

²⁴ Pël ëak Yesu, sulöp ngölöpët Anutute omnaröa tekrak téa pöpë naë saurö. Apel mëngkën wel wiautak pim iit il ngentiin Anutuuk itenak kangit mena. Pël ëautak Yesu wel wiautak pim iit il yengentiin Anutuuk itenak kaamök elnia. Pötaanök Yesu pim iitak Apelëët il yemowas.

Anutu pi kutömre yang pout ëtëp elmëëpnen ëa

²⁵ Ar Anutu ngön ök ni yaë pöp kasëng mengkanëën ngarangk ëeim ön. Ngaan Mosesë yangerak wë ngön ök mëëa pöt wa olaan kangut orö morëaup. Peene pöt, kutömweri wë ngön ök niaim wëën pi kasëng menak tol ëak kangut nokoirën ëëpen?

²⁶ Ngaanëer pi ngön yemaan yanger ëtëp ëaup. Peene pöt, pi kup niwiak epël yenia. “Ne wë ënèmak kaalak yanger pëën won, kutömre yang pout akun kopët nent ëtëp elmëëmaap.”

²⁷ “Kaalak akun kopët nent ëtëp elmëëmaap,” pël ëa pöt ëtëp elmëën omnant pim ket ëaut pout kö sèpënèak kön wiak ëa. Kö sëen pangk ëtëp naëpanëët oröak kosang wiaapnen ëa.

²⁸ Anutuuk wa ngaöök nimëën pim omèn ompyaö nimpna pötë pep sak öpena pöt ëtëp naëpanëët kosang wiaapnaat pötëën piin yoöre ërëp maim öpa. Pël ëeimeë kasinkasin ëak karangkin elmèak pim kön wiin ompyaö yaaö pöl yaya maim öpa.

²⁹ Pöt tol ëën? Anutu tiarimop pi esuwesi ök omnant pim kön wiin pangk naën ëëpnaat kö wasëpnaap.

13

Anutuuk kön wiin ompyaö yaauta ngönte

¹ Ar Kristoë omnarö pötaan neneren lup sant elmëeim ön.

² Omnarö maimerekaan yewaisën sant elmëënëëten kat kolngan. Ngaan omèn narö pël yeem enselöröen köpël wë omèn yaapörö wesak sant elmëa.

³ Arim kar wii kaatak moulmëa pöröen kön wiin ar pourö niulëa pël weseë sant elmëën. Pël ëak arim karurö kèlangön kat yawi pöten kön wiin ar pourö kèlangön kat yawi pël weseë sant elmëën.

⁴ Öngre omp wëwëeten kön wiin ompyaö ëëp utpet wasngan. Omèn öngre omp nga ëëre öngre omp wëwëet utpet wasö pël yaë pörö Anutuuk kangut mampnaarö.

⁵ Arim lupöt monere urömatëën kentre kaur ëëpan. Omnant arim wia pötön kön wiin pangk ëëp. Pöta ngönte Anutu pi ngaanëer epël ëa.

“Ne ar sèp naniwasngan.

Kasëng nanimangkan.”

⁶ Pël ëa pötaanök tiar kön kosang wieë epël apenaat.

“Aköp pi kaamök yaalnëaup yak ne kas naën ëëmaap.

Omën nampök pangk utpet naalnëëpan.”

Ngönën ök niiaut wak wë Yesuu ënëm ëëpa

⁷ Arim wotöök réak Anutuun ngönte ök niak ré niuleimauröen kön wieim ön. Pël ëak wëwë taltak wë wel wia pöten kön wieë Yesuun kön wi kosang weseima pöl ëeim ön.

⁸ Yesu Kristo pi ngaan wakaimaupök wë wakaima öpnaap. Pim wëwëet ke kopëtalte.

⁹ Pël ëa pötaanök ngönën maim ke nentere nent kat wiin pötök wer niön Anutuun kanö sëp wesak maïmaöök sëngan. Pim komre kolap yaalni pötak tiarim könöt kosang wasën öpena pöt Anutu itaangkën pangk ëëpnaat. Omnant yenaute ngön pasutök pangk taë naniwaspan. Pötök omën pël yaaurö kaamök naalmëën ëa. Pötaanök ngönën maim ke pipot kat wiingan.

¹⁰ Kristo tiarimëën kiri ëa pöp kaamök elniipënëak tiarim naë wë. Pël ëaap Yuta omën yangerakë ngönën tuptak animaurö kiri ar yaaö pörö yok pangk pim naë sëën kaamök naalmëëpan.

¹¹ Kiri yaaö wotöökörö pit animaurö möak iit pëën omnaröa utpetatë saunataëen kiri ëëpënëak ngëëngk panë tupta kakaatiitakël wak yesën këerö kaöökë wilëngkëël esuwesi mereim wë.

¹² Pël yaëën Yesu piita tapël pim iitak tiar omnaröa lupöt kölam niwasëpënëak kaöökë wilëngkëël möön wel wia.

¹³ Pël ëa pötaanök tiarta kaöökë wilëngkëël yes pöl Yuta omnaröa kiri yaaut sëp wesak piiring wë pim ëö sa pöl ëëpa.

¹⁴ Pöt yang eprak ka kosang naö won. Pötaanök ënëm ka kosang tekeri wasëpnaöön kön nganngan ëeim wë.

¹⁵ Pötaanök Yesu tiarimëën kiri ëa pötaan tiarök kangüir tiarim yaya yamëëautak Anutuun kiri elmëeim öpa. Yaap, tiarim këmötök pim songönte tekeri wasëpa.

¹⁶ Neneren sant wesak kaamök yaaut kat kolngan. Pöt Anutuuk itaangkën kiri yaauta ök ompyaö ëëpnaat.

¹⁷ Arim wotöököröa ngön ngaarëk ye-weem pitëm ikanöök ön. Ënëmak pitëm ya yamëngkauta këët Anutuun ök mapnaarö. Pötaanök pit arim könre lupöt kosang sënëak ngarangk elnieim wë. Pël ëën ar pitëm ngön ngaarëk yeön pöt pit ya ompyaöring ya mëneim öpnaat. Pël naën yaëën pöt ya ut-petaring ya yamëngkën pötak tolëël kaamök elniipën? Won.

¹⁸ Ar tenimëën Anutuun kimang maim ön. Ten tenim lupötön kat men ëën Anutuun ëöetak wotpil wë kët ël epotë pim yaat wotpil wesak mëmpunëak kent yaë.

¹⁹ Pötaanök ar Anutuun kimang ngöntak ök maan kaalak wes nemëën arim naë teëntom waisumëak kosang panë wesak ök yeniak.

Kimang ngönte

²⁰ Anutu mayaapta pepap puuk tiarim Aköp Yesu, sëpsëp ngarangk kaöap, pim iitak sulöp ngolöp wiakaim kosang wiaapna pöt taë wesa pötaan weletakaan wal ë moulmëa.

²¹ Pi tapöpök pim kentöökë ënëm ëënëën omnant ompyaö ke nentere nent nimp. Pël ëak pim kön wiin ompyaö yaaut Yesu Kristoë weëre kosangöök arim lupötë war wasëp. Pim naë yayaataakaan yayaatak om aim kosang wiaap. Yaap.

Ngön mëët

²² Karurö, ne kosang wesak epël yeniak. Pep retëng ë yaningk epët kotte. Pötaanök pepanöm ngön epët këëkë wesak kat wieë.

²³ Ar kat wieë. Tiarim karip, Timoti, pi wii kaataakaan wil moulmëa. Pötaanök pi teënt waisën pöt koirak tenis pouwaar wais arën itaampunaat.

²⁴ Arim ngönëën wotöököröere Anutuun omën pouröen yoöre ërëp yemak pël ök man. Kar Itali yangerakaan wais wë eporöakta arën yoöre ërëp yenia.

²⁵ Anutuun komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.

Sems

Yesu wel wiak kutömweri sêen wê kris-
maki 20 ma 30 pël won sêen Sems, Yesu
nangapök, pep epwer retêng ëa. Sems pöp,
pi Yerusalem kakë ingre morörö ngarangk
ëak wëa. Pim epwer pöt, ingre mor yang
kaö nantë repak sa pöröaan wëwë ompyauta
ngönte ëak mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rêaut 1:1

Kön wi kosang yewesautere ëwat ngönte
1:2-8

Monere urömaring wëaare won wëauta
ngönte 1:9-11

Morök yaauta ngönte 1:12-18

Anutuungönte kat wiak ënëm ëëpenaat
1:19-27

Möôngkraar kangk ëëngan pöta pepanöm
ngönte 2:1-13

Kön wi kosang yewesautere pöta këët
2:14-26

Yangapöökë ngönte 3:1-18

Yangerakë omnantëen kent yaauta
ngönte 4:1-5:6

Ngön mëët 5:7-20

1 O Anutuungönte omën repak saurö, ne Sems
Anature tiarim Aköp Yesu Kristoë inëen ru
saupök pep epwer retêng ë ninak yoöre ërëp
yeniak.

Tiar moröktak kosang yanuwaw

2 Nem karurö, morök ke nentere nent
arim naë yaaröön pöt, "Ompyaö yaë," pël
wesak ërëpsawi ëën.

3 Ar ëwat wë. Morök ke pilöt yaaröön arim
Anutuungönte kön wi kosang yewesa pöt taë sêen
arim lupöt yok pangk kosang sak morökötë
önëët.

4 Pël ëën arim naë kosang sak wëauta këët
këëkë orööp. Pël ëën ngönëne omën nen-
ten pa newasngan, ketre saun won ompyaö
önëët.

Kön won ëën pöt Anutuungönte kimang map

5 Arëkaan omën namp kön won ëën pöt
Anutuungönte kimang map. Pël ëën pi omën
pouröaan nga naën kësangën yaaupök kön
koir mampnaat.

6 Pël ëëpnaatak pi kön selap naënëpök Anu-
tuungönte kön wi kosang yewesautaring kimang
map. Omën namp kön selap yaaupök ki-
mang mapna pöt këraamenti kent möak wak
nalaan nal yaë pöta ök ëëpnaat.

7-8 Omën ke pilëp kön naöraring wë pim
omnant yaautön ëngk ma e yewesau. Pël
yeem puuk Aköpön kimang maan mamp-
naaten kön nawiipan.

*Omën mon wonöröere mon wieëauröa
ngönte*

9 Tiarim kar ngönëen kat wia namp om-
nant wonöpök Anutuungönte pim ngönëntak wak
isak yaauten kön wieë ërëpsawi eim öp.

10 Ën tiarim kar namp monere uröm
kësang wieëaupök pöt Anutuungönte pim wak
irëak mapnaaten kön wieë ërëpsawi eim
öp. Këra puutë lëngë yes pil won sêpnaat
pötaanök.

11 Këra puut weerak wëen këtëp aprak
nga panë maan kö möak ngentiak pitëm
köp möëëa pöt ngaap sêpnaat. Pipta ök panë
omën omnant kësang wieëaapta muntat
öpënëak ya yamëngkem kö sêpnaat.

Morök yaalniauta ngönte

12 Omën morököt pim naë yaaröön wiap
nasën ëëpna pöp ërëpsawi ëëpnaap. Morököt
pim naë yaaröön ke ur moolaimeë lup
kosang sak öpna pöp Anutuungönte wëwë kosang
omën pim lup sant yaalmëaurö mampënëak
kup wia pöt kangir mampnaap.

13 Omën namp morököt pim naë yaaröön
pöt, "Anutuungönte morök epël yaalnë," pël naën
ëëpnaat. Anutuungönte pi utpet ëëpënëak morök
yaalmëa pöt wonöp. Pi omnarö utpet
ëëpënëak morök naalmëen yaaup.

14 Pël yaaupök omën namp pimtë
koröpöökë kentre kauratök wer moön wii
ket ëak motëak pötök morök yaalmë.

15 Pël ëën koröpöökë kentre kauratë këët
utpetat. Utpet pöt kaö sêen pötë këët wel
yawiaut.

16 Nem kar panëerö arök, "Anutuungönte
utpet ëëpenëak morök yaalni," pël wesak
ëngk ma e wasnganok. Pi pël naën yaaup.

17 Omën ompyaöre wotpil pout Pep
kutömweri wëaup pim naëaan yewais. Pi
ëwa mopöök wia pötë pepapök wes mëen
iraan yeö. Pipot kaip tiktikre kaka yaautök
pi irikor naën, ompyaut pëen yaalniaup.

18 Anutuungönte pimtë kónöök pim ngön këët tiar
ninak pim ru nuwesa. Pim omën ket elnia
pourö pël elniipënëak kön wiak tiar wet rëak
elnia.

Tiar Anutuungönte kat wiak ënëm ëëpa

19 Nem kar panëerö, ar omën epëten ëwat
sëe. Ar pourö ngön ök yeniaan këëkë kat
wiin. Pël ëak ngön kangut teënt manganok
wet rëak kön wiakök man. Pël ëak nga teënt
elmëënganok.

20 Tiar ngaare ser yaalmëem omnarö
kaamök elmëen wëwë wotpil naön yaëen
Anutuungönte kön wiin ompyaö naëpan.

21 Pötaanök utpet yaaut arim lupötë kaö
sak wëwëat kewil yengawis pöt kërë moolaë.
Pël ëak arimënt wak irëak wë ngön Anu-
tuungönte arim lupötë nuwia pöt ngaarëk weim
wëe. Ngön pöt ngaarëk yeön Anutuungönte
utpetakaan kama niöpnaat.

22 Ën arimënt lupöt morök elmëak Anu-
tuungönte kat pëen mowiinganok kat wiak
ënëm ëën.

²³ Omèn namp pi Anutuu ngõnta ènèm naèn kat pèen mowiipna pöp pi kõnitweri kèere wot kan ityaangk pöta ök èëpnaap.

²⁴ Pi pim kèere wot kanten kõnitweri ite-naupök sè tapètakèer kat kolöpnaap. Pöta ök omèn Anutuu ngõnta kat pèen mowiipna pöp ngõn pöt teëntom kat kolak pim utpet yaaut sèp newaspan.

²⁵ Èn omèn Anutuu ngõn kosang ompyaut utpetetakaan ent è yanuulè pötè pèen itenak kat nokolon kèèkè itenak itneim wè pim ityaangkaö pötè ènèm eim öpna pöp pi wèwèetak wèen Anutuuk ompyaö elmèèn èrèpsawi èëpnaap.

²⁶ Omèn namp pimtèn ngõnèntak wèaup pèl weseè pim kèmet ngarangk naèn wè pöt pimtè lupmer morök elmèèn pim ngõnèn yaaö pöt mos èëpnaat.

²⁷ Tiarim ngõnèn yaauta kèet Anutuuk kõn wiin ompyaö sèpna pöt epèt. Ru wamèrre öng kapirörö kaamök elmèèpenaaterè yangerakè omnaröa utpet yaautök utpet niwaspanèen ngai èëpenaat pöten pi kõn wiin ompyaö sèpnaat.

2

Tiar omnarö neneraan sant yeem narö kasèng mangkan

¹ Nem karurö, ar tiarim Aköp Yesu Kristo, èwa pepapön, kõn wi kosang yewesauröak omèn isaare irèaurö mööngkraar kangk elmèènganok.

² Ar ngõnèn tuptak wa top èak wèen omèn naar, namp è rangi ompyaut èak ulpèen ompyaö retèngretèngèp mèaup, namp omnant won ulpèen sèparèp mèaup, piarip wais yeilaan

³ ar omèn ompyautringèp piin sant mowesak, “Kaöap, ur ompyaö eptak wais wel aisa,” pèl mèak omèn omnant wonöp piin sant nemowasèn, “Nimèèn urte wonok pirek taua,” ma “Nimèèn urte wonok nem ikanöök e yangerak eprek wel aisa,”

⁴ pèl manè pöt ar kõn wiin ompyaö èëpèn ma? Won, utpet èènèet. Ar omnarö kõn utpetatring kom elmèèn Anutuuk kõn wiin pangk naèn èëpnaat.

⁵ Nem kar panèerö, kat wieè. Omèn yangerakè omnaröak kõn wiin pasurö pèl yaè porö Anutuuk piin kõn wi kosang wesak pim wa ngaöök yamèautak ilapènèak yaö mèèa. Pim wa ngaöök yamèäö pöt omèn piin lup sant yaalmèauröen kup mowia.

⁶ Èn ar pöt, omèn omnant wonörö èö yemengkaurö. Ar kõn wiin talöröak utpet yanuwäs? Ma talöröak ngõn yaatak yanulè? Omèn omnant wonöröak pèl naalniin kèsang wieèauröak yaalni.

⁷ Pèl yeem Kristoè yapin ompyaö arim rangk wia pöten utpet wesak ya. Pötaanök ar tol èèn pitèn wak isak yemak?

⁸ Aköpök ngõnèn pepeweri ngõn kosang nent epèl èa pöt kõn wieè. “Nimtéèn lup sant yaèn tapèl nim karpèènta elmè.” Ar ngõn kaö epèt ngaarèk onè pöt ompyaö èëpnaat.

⁹ Èn ar omèn isaare irèaurö omnant mööngkraar kangk elmèèèn pöt utpet èèn ngõn kosang pötak ar ngõn wa yoolèaurö pöt pet elniipnaat.

¹⁰ Omèn namp ngõn kosangöt ngaarèk ye-weem lup kopèt nent ap öpna pöt Anutuuk piin kõn wiin omèn pout wa yoolèauröa ök sèèn kangut mampnaat.

¹¹ Pöt epèt. “Ni öngre omp wèwèet kom èènganok,” pèl èa tapöpök, “Ni omèn mëngkanok,” pöteta èaup. Pötaanök ar öngre omp wèwèet kom naèn wè omèn namp mëmpunè pöt Anutuu ngõn kosangöt wa olanèet.

¹² Pèl èèn Anutuuk akun kaöaöök ngõn kosang ngolöptak kom elniipnaat. Ngõn kosang ngolöp pötak utpetetakaan ent è nulèa. Pötaanök ngõn kosang pöten kõn wieè ompyaö wesak ngõn aore wèwè wè pèl èèè.

¹³ Omèn namp muntaröaan yaköm naalmèèn yaaö pöp Anutuuk tiar kom elniipna pötak yaköm naalmèèn èëpnaap. Èn namp muntaröaan yaköm yaalmèa pöp Anutuuk kom elniipnaatak yaköm yaalmèèn kas köpèl tauaapnaap.

Tiar omèn ompyaut naèn, kõn wi kosang pèen wasèpena pöt mos èëpnaat

¹⁴ Nem karurö, omèn namp kèmtak, “Ne Kristoon kõn wi kosang yewesaup,” pèl yeem muntarö kaamök elmèère ompyaö elmè pèl naèn èëpna pöp, pötak kaamök elmèèpèn ma won? Pangk naèpan. Kõn wi kosang yewesa ke piptaan Anutuuk utpetetakaan kama nemoöpan.

¹⁵ Kar namp ulpèènre kaömpötèèn ap yewasèn pöt

¹⁶ arèkaan nampök, “Ompyaö öm. Èp önganèèn ulpèènèp mèak kaömp nak kep èèm,” pèl yamèem koröpöpök kaamök naalmèèn èèn pangk èëpèn ma won? Pangk naèpan.

¹⁷ Tiarim kõn wi kosang yewesa pöt pi tapèl yaaut. Tiarim pèl yaaö pötakèer wiaan pöt kèet oröön ompyaö naalmèèn èëpena pöt kõn wi kosang yewesaut mos èëpnaat.

¹⁸ Pèl èëpnaatak arim naèaan nampök epèl apèn koröp. “Omèn namp kõn wi kosang yewesautaring wèen namp omèn ompyaut yaaup.” Pèl apnaatak ne piin kanguir epèl memaap. Ni omèn ompyaut naèn èèmè pöt tol èak Kristoon kõn wi kosang yewesautaring wèen pöt pet èèm? Pèl naèngan. Pèl èèmèetak nem ompyaö yaaö pötak ne Kristoon kõn wi kosang yewesautaring wè pöt pet elniipnaat.

¹⁹ Ni Anutuun kõn wiin kopètap wè pèl yewasèn. Pöt ompyaö. Pèl yaèetak pöt pèèn

pangk naëpan. Pöt urmeraröeta tapël Anutuun kön wi kosang wesak wë piin kas ëak reireë yaur.

²⁰ Ni ewatët wonöp. Ni kön wi kosang yewesautaring wëën pöta këet omën ompyaut naën yaaup. Pötaanök nim kön wi kosang yewesa pipot mos sëpnaan pet elniimaap.

²¹ Kat wieë. Tiarim ëap Apram pi tol yaënak Anutuuk piin, “Omën wotpilëp,” pël mëëa? Pöt epët. Pi ngaan Anutuun ngönte ngaarëk wak pim ruup Aisak kiri elmëëpënëak ëa. Pim omnant yaaö pötaan Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëëa.

²² Ar kön nawiin ma? Apram pi kön wi kosang wesak wë omën ompyaut ëa. Pi kön wi kosang yewesautaring wëën këet oröön omën ompyaut ëa pötaan pim kön wi kosang yewesa pöt kë ëa.

²³ Pël ëën, “Apram Anutuun kön wi kosang wasën pim pël ëa pötaan Anutuuk kön wiin wotpilëp pël sa,” ngönëntak ngön wia pipët kë oröa. Yaap, Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëak piin ngönt kip mëëa.

²⁴ Pötaanök ar pourö kat wieë. Anutuuk omën namp pim kön wi kosang yewesautaan pëen won, omën ompyaut yaau-taanta, “Wotpilëp,” pël mapnaat.

²⁵ Apramë ëa pöl öng omp nga yaaö namp Reap piita tapël omën ompyaut yaëen Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëëa. Pöt pi Israel omën ngaan Yosuaak yang ngaakëren ëlëëp itenak waisëpënëak wes mëen sa pöaar sant mowesak kaamök elmëak wes mëen kan muntaöökël sa. Pël ëën pim ompyao ëa pötaan Anutuuk pël mëëa.

²⁶ Epëten kön wieë. Tiarim koröpök könöp won ëanëen wel wian tapön. Tapta ök tiar kön wi kosang yewesautaring pëen wë omën ompyaut naën ëëpena pöt tiarim kön wi kosang yewesa pöt sokutë ök ëëpnaat.

3

Tiarim yangapöt ngarangk ëëpa

¹ Nem karurö, arëkaan selap rë yaula ya omën sënganok. Kat wieë. Anutuuk ënëmak ingre moröröaan sapsap wël yeem rë yaula ya omnarö tenimëen kaö wesak wël elniipnaat.

² Tiar pourö omnant ëëpenëak utpet ke nentere nent yaaurö. Omnarö tiarim këmötök utpet nent naën yeëan talte omën ompyao panëëröak tiarim koröpöt ngarangk ëëpen.

³ Pol osopë kan yesaut ngarangk yeë pöt tiarim kentöökë ënëm ëëpënëak wii kotu pim këntak kapul yemoulmë. Pël ëak wii pö wer yeön osöp pim kepönö pokol ëak omnampë sëpënëak kön wia pöök yesaup.

⁴ I kaö wangaöonta kön wieë. Wangaööta kësang panëëmpel. Pël ëaatak kent weëre

kosangöök möak mök ëën i kaöök yesau. Ën wangaöök moröak së pëlpël yaaö pöt kot panëët. Ngarangkëpök pötak moröak lup nentakël ko wiak sëpënëak kön wiipna pöt yok tap pantak së moulmëëpnaat.

⁵ Tiar omnaröa yangapöökta tapël yaë. Yangap pö kotuuk aan omën kësangöt orööpnaat.

Ën epëten kön wieë. Omën namp es ngëpöpët il olaan pöt kaö panë sak kosangre koinöt kot won sa yaë.

⁶ Pël wiaatak tiarim yangapö esuwesi ök. Pipöök tiarim koröpöök wë kaip tiktik ëak ngön utpet ke nentere nent yeem koröp pou utpet wes yaë. Yangapöök ngön utpetat yeem es ket ëak kotak omnaröa wëwëat utpet yewas. Utpet yewas pöta weëre kosang pöt Setenök yaningk.

⁷ Tiar animao reraö ke nampre namp kosangöökaanre i kaöökaan, imëntre intré kamal porö wak wiap wasëpenëak pöt pangk pël ëëpenaat.

⁸ Pël ëëpenaatak talëpök yangapö wiap wasën ngön ompyaut apën? Pangk pël naëngan. Kamalöp pim këmtak welakre kakamöt wiaan kant nimëngkën wel yawi pöta ök tiarim yangapöök ngön utpetat yeem omnarö utpet yewas.

⁹ Yangap Aköp tiarim Pepapön yaya aim wë tapöök kaalak omën Anutuuk pimtë ök panë wesak ket ëauröen utpet wesak yaaurö.

¹⁰ Anutuun yaya ngön yamëëautere utpet wesak yaaut yangap kopët tapöökaan yaarö. Pötaanök nem karurö, wëwë korar pipël wëën pangk naëpan.

¹¹ Epël kön wieë. I kölok kopët nentakaan i yaapmerre kakam yaaumer yaaröa ma? Won.

¹² Karurö, ar kön wieë. Yok pangk këra kemmentök muri ulöp utöpën ma? Ma wii neweëëk yok pangk kem ulöp utöpën ma? Pöta ök panë i yaapmerre kakam yaaumerriaan naarööpan. Pël wiaap ar tol ëën yangap kopët tapöökaan ngön utpetere ompyao pout aim. Pöt pangk naëngan.

Ëwat ompyaut Anutuuk yaningk

¹³ Arim naë omën narö könre wetete ompyaut wieë omën ompyaoë utpetat kom yaëen pöt pitëm wëwë ompyautök pit kön ompyaoëing wë pitëmënt wak irëak omnarö wiap yemowesa pöt tekeri wasëp.

¹⁴ Ar omnantëen war yeem omnaröaan lup utpetaring wë arimtën wak isak, “Ten kön ompyautaring wë,” pël angan. Pël anë pöt kaar anëët.

¹⁵ Pitëm kön ke pöt Anutuun naëaan won, yang omnaröa naëaan waut. Pitëmëntë könöökë ënëm yeem Setenë kön yawia pöl yaaurö.

¹⁶ Omnantëen war yeem omnaröaan lup utpetaring önë pöt nga yaalem utpet ke nentere nent eim önëet.

¹⁷ Yangerakë könöt ke pil yaë. Pël yaëetak köne wetete ompyaut Anutuu naëaan yaaröon arim wak wë pöt lup kölam önëet. Pël yeem omnaröaring lup yal ëak wë pit wiap mowesak pitëm ngönöt kat wiinëet. Pël ëak ya ngës elmëak omën ompyaut pëen elmëenëet. Pötaan kön selap naën wotpil wesak önëet.

¹⁸ Pël yeem ar omnaröaring lup kopëtemer sak wë wiap mowasën këet oröön wotpil wëaö pöt ulöl sêpnaat.

4

Tiar yangerakë omnantëen kent yeem pöt Anutuun kööre tok elmëepenaat

¹ Arim neneraan kööre tok yeem nga yaal pöta songönte tol ëënak yeë? Ar pourö koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem kööre tok ëak nga yaalaurö.

² Ar omnant önëak kent yeem naön yaauröak omnarö mëmpunëeten kent yeë. Ar omnantëen war yeem pangk naöngan. Pötaanök neneraan kööre tok yeem nga yaalaurö. Ën omnantëen kentre kaur yeem Anutuun kimang nemaan yeëan. Pötaanök nangingkën yaë.

³ Ar Anutuun omnantëen kimang yamëem pöteta naön yaaurö. Pöt tol ëën? Ar kön wotpil won, korar wiak wë omnant wak arim koröpöökë kentre kauratë ënëm ëëneak kimang yamëëan. Pötaanök nangingkën yaë.

⁴ Utpetarö aë, ar öng nampë ompöp sêp wesak muntapë naë sê wë pöta ök Anutu kasëng menaurö. Omën namp yangerakë omnantëen kentre kaur yeem pöt Anutuun kööre tok yaalmëaup. Ar pöten kön nawiin ma? Pötaanök yangerakë omnantëen kentre kaur ëënë pöt Anutuun kööre tok elmëenëet.

⁵ Ngön Anutuuk ngönëntak epël ëa pöt pas naën. “Anutu tiarim lupötë kön nuulëa pöröen pi kentre kaur kësang yaë.”

⁶ Pël ëak rangk komre kolap yaalni. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk omën pitëmtën wak isak yaaurö kasëng yemangkem pitëmtën wak irëak yaauröaan komre kolap yaalmëaup.”

⁷ Pötaanök ar arimënt wak irëak Anutuukanöök weë. Pël ëak Seten waö ëën sêp niwesak kas sêp.

⁸ Anutuu naë rë olaë. Pël ëën pi arim naë panë wais ngarangk elniipnaan. Utpetarö, arim utpet yaaut sêp wesëë. Kön selap yaaurö, arim könöt kopëtal wieë.

⁹ Arim utpet yaautön kön wieë yaköm ëak ingre ya ilak aim weë. Omën utpetatëen sôm yaaut sêp wesak elere war eim weë. Pötëen ërëpërëp yaaut sêp wesak ya ngësring weë.

¹⁰ Pël ëëë Aköpë ëöetak arimtën wak irëak aim ön. Pël ëën puuk kaalak wak isak niapnaan.

Karurö kom elmëëngan

¹¹ Karurö, ar neneren utpet wesak manganok. Ar arim karuröen utpet wesak mëak kom ëak, “Pit utpet yaaurö,” pël yamëem pöt, Anutu pim neneren lup sant ëëpenëak ngön kosang wesak niia pöten utpet wesak ëak, “Korar yaë,” pël manëet. Ën ar Anutuun ngön kosang pöten, “Korar,” pël manë pöt, ngön pöt ngaarëk naön arimtën kön wiin isën ngön ë pet yairauröa ök sënëet.

¹² Anutu kopëtapökëër ngön kosang wesak niiaupök kom elniipnaap. Pimtok mait elniipën ma nimpën. Ar pim ök talte arim karurö kom elmëën. Pangk pël naëngan.

Tiarimtën wak isak anganok

¹³ Elei, ar narö epël yaaurö. “Peene ma ëlpamök ka kësang naöök sê wë krismaki nenta öngpök ya yamëngkem mon kaö panë öpenaat.” Pël yak pöröen epël niamaan kat wieë.

¹⁴ Ëlpamök arim naë orööpnaaten köpël wë. Arim wëwëat muntönöökë ök. Muntön naöökë akun kot nent orök is lööla ëak won yes pöl ar akun kot nent wë wel wiinëet.

¹⁵ Pötaanök, “Tiar ya epot mëmpenaat,” pël anganok ngön ke epël an. “Aköpë kentöök niaan pöt wëwëetak om wë ya epot mëneim öpenaat,” pël an.

¹⁶ Ar ngön pël naënöröak arim omnant ëënë pötön kön yawiem arimtën wak isak yaaurö. Arimtën wak isak yaaö pöt ompyaö naën yaaut.

¹⁷ Pötaanök omën namp ompyaö yaauta songönten ëwat wëak pël naën ëëpna pöt utpet ëëpnaat.

5

Omën monere uröm kësang wieëauröa ngönte

¹ Omën urömere kaar es kësang wieëaurö, ar këëkë kat wieë. Arim këlangön kat wiinë pöten kön wiak ya ngës ëën.

² Arim urömere kaar es kësang pöt köt sëen poë koröpötta iwalöröak na pet irëpnaat.

³ Ën monatta polirang ëak kö sêpnaat. Pël ëëpna pöt arim mon pötön keimön ëak omnarö kaamök elmëak nemangkën yaaut tekeri wasëpnaat. Pël ëak esuwesi koröpöt es kotak utpet yewas pöl arim monatön keimön yaaö pipotta arim lupöt utpet wasëpnaat. Pöt peene yanger pet irëpnaat temanöm yesën ar monere urömatön keimön ëak kësang wa rongan ëak wë pötaanök.

⁴ Këëkë kat wieë. Inëen ruurö pit arim yaak kaamök elnia. Pël ëauta sumat nemangkën, om ngön kaar maim wë. Pël ëën

ar keimön elmëen inëen ru pöröak monat naön ëak kaaö ngön aan Aköp kutömweri wëaup kat wia.

⁵ Ar e yangerak wë kaömp kësang neimeë arim kentötë ënëm yaaurö. Pël yeem kaömp kësang nak polöröa ök kewis wiak wëen arim mën wel niwiipna akunet temanöm yes.

⁶ Ar omën wotpil yaaurö ngön yaatak moulmëak mënan. Pël ëen pit kangiir naalniin ëa.

Tiar këlangön kat yawiem ya wiapring Aköpë waisëpnaaten kor öpa

⁷ Karurö, pit pël ëauröak lupöt kosang sak këlangön kat wieimeë ya wiapring Aköpë kaalak waisëpnaataan kor ön. Ar ya neweri pepapë yaë pöten kön wieë. Pi omnant ngëntak këet orööpnaataan kor eim wë. Pël yeem lup kosang sak wë këtre kopi ëen orööpnaataan kor wëaup.

⁸ Yaap, Aköpë waisëpna akunet temanöm panë sa. Pötaanök yaaweri pepapë yaë pöl ya wiapring weë.

⁹ Karurö, neneren kaaö ngön manganok. Anutu, ngön ë pet yairaup, waisëpënëak yaëen pël anë pöt ngön ë pet irak kangut nimpnaat.

¹⁰ Karurö, tektek ngön yaaö omën ngaan Aköpë yapintak pimtë ngönte aima pöröen kön wieë. Pitëm kööre toköröak utpet yaalmëen këlangön kat wieimeë ya wiapring ya mëneima. Pötaanök pitën kön wieë pitëm ëa pöl mëneë.

¹¹ Tiar omën këlangön kat yawiem lupöt kosang sak wakaima pöröen kön wiin ërëpsawi yaë. Ën Yoop pim ngönteta kat yawiaurö. Pi këlangön kësangöt kat yawiem lupre kön kosang sak wëen ënëmak Aköpök ompyaö elmëa pöten kat wiaut. Yaap, Aköp pi ya ngës kaö elniak sant panë yaniwas.

Ngön ë kosang yewesauta ngönte

¹² Nem karurö, ngön niama epëten kaöet pël weseë ngaarëk ön. Arim ngönöt kosang wasënëak Anutuu yapintakël utak, “Anutuu ëöetak yaap yeniak,” pël aöre omën nantë yapinötëël utak aö pël ëënganok. Won, ar omën nent ëënëak pöt om, “Mak, ne pël ëëmaap,” pöt pëen an. Ën naën ëënëak pöt om, “Won, pël naëngan,” pöt pëen an. Pël anë pöt Anutuuk kangiir nga naalniin ëëpnaat.

Omën wotpilëpök Anutuun kimang mapna pöt kaamök kësang elmëëpnaat

¹³ Arëkaan namp këlangön kat yawiem pöt Anutuun kimang map. Ën namp ërëpsawiarung wë pöt Anutuun yaya tan ap.

¹⁴ Ën namp yauman wak wë pöt ngönëhë kaöaröen yas map. Pël ëen pit wais Aköp Yesu pim yapintakël i kolapët wa yemomëem Anutuuk kaamök elmëëpnaan kimang mapnaat.

¹⁵ Pit Anutuuk omën pöp ompyaö mowasëpënëak kön wi kosang wesak piin kimang mapna pöt kaalak wal ë moulmëen ompyaö sëpnaat. Ën saunat wiaaneta ent ë moulapnaat.

¹⁶ Pötaanök ar ompyaö sënëen arim utpet ëaut neneren tekeri wesak mëak arimëntëen Anutuun kimang maë. Yaap, omën wotpil wëaupök kimang mapna pöt Anutuuk kaamök kësang elmëëpnaat.

¹⁷ Elia pi omën tiarim ök tapëlëpök Anutuun kopi nepelën ëëpënëak kosang wesak kimang mëëa. Pël ëen kopi nepelën wieë krismaki nentepar nent ngoon mor nas nasiaan namp pël sa.

¹⁸ Pël ëen pi kaalak kimang maan Anutuuk kat mowiin kopi kësang pan pelën këere kaömp oröa.

Omën ngön këet sëp wesaurö kaalak mësak waisëpa

¹⁹ Nem karurö, arëkaan namp Anutuu ngön këët sëp wasën kaalak nampök lup kaip motiin ngön këët ngaarëk öpna pöten kön epël wieë.

²⁰ Omën pim karip utpet yaauta kanöökaan lup kaip motiipna pöp pi kaamök elmëen Anutuuk saun omën pöp pim utpet pout won mowasën könöp wel nawiin öpnaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Sems.]

1 Pita

Yesu wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 34 pöta ök won sêen Pitaak ingre mor saö naröaan pep epwer retêng ëa. Pita pöp Yesuu ru 12 pöröakaan namp. Omên pörö omên narök utpet mowesak pitên, “Utpet yaurö,” pël mëëa. Pël ëënak Pitaak pit kön wi kosangtak taë sak öpênëak Yesu Kristoë ngön ompyaut ngolöp wes mena. Pitaak pitêm Yesuu wel wiak wal ëautere kaalak waisëpnaaten kön kosang wia pötaan këlangön kat yawiem kön wi kosang yewe-saut këlok nasën ëëpnaat pël weseë retêng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngês rêaut 1:1-2

Anutuuk utpetetakaan kama niwaut 1:3-12

Wëwë kölam öpenaata ngönte 1:13-2:10

Këlangön akunetak ingre mor sauröa ëëpnaat 2:11-4:19

Ingre mor sauröa irëak inëën ëëpnaat 5:1-11

Ngön mëët 5:12-14

¹ O Anutuu omên arim ka songönöt sêp wesak kas sê Pontasre Kalesiaare Kapatosiaare Esiaare Pitinia yang pötëël repak wëaurö, ne Pita, Yesu Kristo pim ngön yaaö omên saupök arimëën pep epwer retêng ë yaningk.

² Ngaan Anutu Pep pim könöök pimëën kom ë nuulëën Ngëëngk Pulöök ngëëngk wes nuulëa. Pöt Yesu Kristoë ngönte ngaarëk wak wëën pim iitak i niirak kölam niwasëpënëak pël ëa.

Anutuu komre kolapre mayaap pöt arim naë ulöl sak wiaap.

Tiar wëwë ompyaö kutömweri wia pöten kor eim wë

³ Anutu tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepapön yaya maim öpa. Pim tiarimëën ya ngês kaö yaaö pötak Yesu Kristo weletakaan wal ë ulmëak wëwë ngolöpët nina. Pël ëën wëwë ngolöp pöt tiarim naë wia pötaan Anutuu kup niwia pöta këët öpênëak kön kosang wia.

⁴ Pël yeë pötaan tiar Anutuu mor kol yaö niaa pöt öpênëak kor eim wë. Pöt kumkum ëere köt sê pël naënöt kosang wiaapnaat arimëën kutömweri wia.

⁵ Ar Kristoon kön wi kosang wesak wë pötaan Anutu pim weëre kosangöök ngarangk elnieim wë. Pël ëën akun kaöaö temanöm yesën pim utpetetakaan kama niwak ompyaö elniipna pöt tekeri wesak pël elniipnaat. Pël ëëpna pöt kopëta wes pet ira.

⁶ Pötaan ërëpërëp yaurö. Pël yaëën Anutuuk morök nant elniipënëak kön wiin

pangk ëën pöt akun kot nent arim naë këlangön nant orööpnaat. Pël yaëën ërëpërëp ëën.

⁷ Morök pötök arim piin kön wi kosang yewesaut yaapët pöt tekeri wasëpnaat. Kool pöt wiapöt esuwesök pim songönte yar yewas. Ën arim kön wi kosang yewesao koolöt il yewas pöt morök elniin kosang wia pöt tekeri wasën Yesu Kristoë orööpnaatak Anutuuk ya kë sak yaya yeniem ë nirangiak ping wesak niapnaat.

⁸ Yesu Kristo arim itnaangkën ëaupön lup sant yaalmë. Peeneeta itnaangkën tapöpön kön wi kosang wesak ërëpërëp kaö yeë. Arim ërëpërëp pötak yangeraköt il yewasën pöten këmötök war wesak naengan.

⁹ Arim ërëpërëp yaauta songönte epël. Piin kön wi kosang yewesautaring wë pötaan Anutuuk ar utpetetakaan kama yanu.

¹⁰ Anutuu ar utpetetakaan kama yanu pipët, pim tektek ngön yaaö omnarö pöta songönte koirëpënëak ap weseima. Pël ëak Anutuu komre kolap nimpënëak ëa pöt war wesak pöta songönten këëkë kön nawiin ëa.

¹¹ Kristo pim Ngëëngk Pulö pitëm lupötë wë Kristo këlangön kat wiak kutömweri isak ëwaatak öpênëak mëëa. Pël maan pit, “Akun taltak ma ke tolëël yaëën Kristo pi pël ëëpën?” pël maimeë kangkkangk ëeim wakaima.

¹² Anutuuk pitën, “Arim ya yamëngk epot kaamök naalniipan, omên ënëmak orööpnaarö kaamök elmëëpnaat,” pël mëëa pöta këët arim naë yaarö. Pitëm ya yamëngkem ngön war wesa pöt, Ngëëngk Pul kutömweriaan wes mëën irëa pöök omên narö kaamök elmëën ngön ompyaut ök niaan kat wiaurö. Ngön ompyaö pöta songönte enselöröakta ëwat sëpënëak kent kön yawiitak pangk pël naën yaë.

Anutuuk ngëëngk öpênëak yenia

¹³ Pötaanök könöt wotpil wesak këëkë ngarangk ëeim ön. Pël ëak Yesu Kristoë tekeri sëpnaatak komre kolap war was nimpnaaten kön kosang wiaim ön.

¹⁴ Ar Anutuu ruuröak pim ngönte ngaarëk weë. Ngaan ngönën köpël wë kentre kauratë ënëm ëeiman pöta ök ëënganok.

¹⁵ Anutu, ar pim ru sënëak yas niaup, pim ngëëngk wë pöl arta ngëëngk sak wë omnant ëën.

¹⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Ne ngëëngk wë. Pötaanök arta ngëëngk ön.”

Yesuu iitak utpetetakaan ent ë nuulëa

¹⁷ Anutu, arim Pep pël mëak yaya yemak pöp, pi omên isaare irëaurö, mööngkraar kangk naalmëën yaaup. Pi tiar neenem omnant yaautë ökök ngön ë pet irëpnaap. Pötaanök yangerak önëël piin kasinkasin elmëimeë ompyaö ëeim ön.

¹⁸ Ar ewat wë. Arim èere peparöa kanöököl wëwë utpet wakaimauröak Anutuuk pötëaan ent è nuulëepënëak sum elnia. Pöt koolre siluwa lëngë yesa pötök won,

¹⁹ Kristoë i sum kësangringtak sum ëak ent è nuulëaurö. Pi sëpsëp möön söëere kewil wonöpë ök wakaima.

²⁰ Pi ngaanëer yanger won wiaan pël ëëpënëak yaö mëëaupök peene akun pet irëpënëak yaëen arimëen tekeri orö rëaup.

²¹ Kristo pim pël ëa pötaan Anutuun kön wi kosang weseim wë. Pi Kristo weletakaan wal è ulmëak è morangia. Pël ëa pötaan Anutuun kön wi kosang wesak pim niöpnataan ërëpsawiarang kor eim wë.

Anutuu ngöntak ngolöp wes yanuulë

²² Ar ngön këët ök niaan kat wiak ngaarëk yeö pël yaëen pötak arim lupre könöt kölam yanuwäs. Pipët arim karuröen këëk lup sant elmëenëak oröa. Pötaanök kosang wesak neneren lup sant ëeim ön.

²³ Ar ngolöp wesak wil niulëen wë pipët, kö yesauröa naëaan won, kö nasën yaaö Anutuu ngön wëwëetaring kosang wiaapna pötakëlaan oröaurö.

²⁴ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Om narö pit nönre koinötë ökörö.

Pitëm è yerangi pöt puutë ököt.

Nönöt umön yarëaut, puut teënt kërë yesaut.

²⁵ Ën Anutuu ngön pöt kosang wiaapnaat.”

Anutuu ngön pöt ngön ompyaö pitëm ök niia pipët.

2

Kristo pi tiarim möör wap kosangët

¹ Ar ngolöp wes niulëaurö pötaanök utpet ke nentere nent moolaë. Kaar aöre morök ë, war èere omnaröen utpet wesak aö pël yaaut sëp weseë.

² Önga ngolöp wilauröa ëloröa kapaatön kent yaë pöl arta ngönëen kapaaten kent panë ëen. Pël ëënë pöt kosang sak wëen Anutuu utpetetakaan kama yanu pötak kaö sak ompyaö önëët.

³ Ar yaap Aköpë sant yaalni pöten kat men yeë pötaan pël ëëë.

⁴ Aköp Yesu, wëwëeta pepap, piik yal ëëë. Pi omën ka ök yarëauröa wap ompyaut öpënëak utpetat wël è yemoola pöl omnaröak piin kaaö elmëen Anutuuk kön wiin isën möör wap wesir ulmëaup.

⁵ Ar Anutuuk wëwëet nina pörö piik yal ëak wap pöta ök sak Ngëngk Pulöökë tup sën. Pël ëak kiri yaauröa ök sak arim lupre könöt Anutuun kiri yaalmëen Yesu Kristoë ëautaan arën kön wiin ompyaö ëëpnaat.

⁶ Nem yeniai pöta songönte ngönëen pepeweri epël wia.

“Kat wi.

Ne Saion rosiraöök wap nent yewesir.

Wap pöt möör wap sum kaö panëët.

Omën namp piin kön wi kosang wasëpna pöp ëö nasëpan.”

⁷ Ar piin kön wi kosang weseim wë pörö kön wiin ompyaö panë yaë. Ën omën kön wi kosang newasën pöröaan ngönëntak epël ëa. “Wap omën ka ök yarëauröa wël è moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.”

⁸ Ën nenteta pitëmëen epël ëa.

“Pi kël kotukë ök sak wëen narö ing wot möak kawiap ëëpnaat.

Ën kël kësangöökë ök sak wëen pötäl urak kawi ngentiipnaat.”

Omën pörö Anutuu ngönte wa yoola pötaan pim ëëpënëak mëëa pöl ing wot möak kawiap ëëpnaat.

Tiar Anutuu omën saut

⁹ Ar pöt pitëm ökörö won. Anutuuk pimëen nuwasën pim omën sak kutöm Aköpëen kiri yaaurö. Ar pim omën wotpilörö. Koutak wëen puuk yas niaan pim ëwa ompyautak ilëak wë. Pim ompyaö yaauta ngönte aim önëak yas nia.

¹⁰ Ar ngaan omën pas wakaimauröak peeneek Anutuu omën sak wë. Ar ngaan Anutuu ya ngëstak naön ëauröak peeneek pim ya ngëstak wë.

Tiar Anutuu inëen ëëpenaat

¹¹ Nemorö, ne kosang wesak nimaan kat wieë. Ar yangerak yaamre su kak wë pötaan koröpöökë kentre kaur arim lupre könötëen kööre tok yaaö pipot sëp weseë.

¹² Pël ëak ngönën köpëlöröa tekarak wotpil ön. Pël ëen pit arim songönten itenak, “Utpet yaaurö,” pël yeniai pöt sëp wesak Anutuu waisëpnaatak arim ompyaö yaautaan piin yaya mapnaat.

¹³ Ar Aköpön kön wieë omnaröa ngön kosangöt ngaarëk ön. Yang omp ak wotöök wëaupre

¹⁴ pim yang ngarangk utpet yaauröen nga maöre ompyaö yaauröen ping wesak maö pël ëëpënëak wes yamëa pöröa ngön ngaarëk ön.

¹⁵ Anutuu kentöök arim ompyaö yaautak omën köpël wë ngön kaar ya piporöa këmöt ur mowariipnaaten kat yaë.

¹⁶ Ar utpetetakaan wil nuulëen ompyaö wë. Pël ëëë omnaröen, “Utpetetakaan wil nuulëen wë,” pël morök mëak ëlëëp utpetat ëënganok, Anutuu inëen sak wë ompyaö ëeim ön.

¹⁷ Ar omën pouröen ping wesak an. Ngönën omën arim karuröen lup sant elmëen. Anutuun kasinkasin elmëen. Yang omp aköpön ping wesak an.

Kristo tiarimëen këlangön kat wiak pim ingtak sëpenëak kanö pet elnia

¹⁸ Inëenörö ar, arim kaöaröen kasinkasin elmëak pitëm ngön ngaarëk ön. Pöt omën

ëpre wiap yaalniauröaan pëen won, yaar ser yaauröaanta tapël elmëen.

¹⁹ Pöt eptaanök. Pit ar saun wonrek këpök këlangön kat yaniwiin Anutuun kön wieë ya sangën naën wëen pi arën kön wiin ompyaö ëëpnaat.

²⁰ Ën ar utpet nent ëen kaöarök pës yan-imöön ya sangën naën ëënë pöt Anutuukön wiin ompyaö ëëpën ma? Pël naëpan. Wotpil wëen këlangön kat yaniwiin ya sangën naën ëënë pötakëer Anutuuk kön wiin ompyaö ëëpnaat.

²¹ Anutuuk ar Kristoë ëaul wotpil wë këlangön kat wiinëak niulëa. Pi arimëen këlangön kat wiak pim ingtak sënëak kanö pet elnia.

²² Pi utpet nent naëñep, pim këmtakaan kaarre morök nent naaröönöp.

²³ Omnarök utpet wesak yemaan kangiiir nemaan ëa. Këlangön kat yemowiin kangut mampënëak nemaan, Anutu wotpil wesak ngön ë pet yairaup pimëen yaö mowesa.

²⁴ Tiarim utpetatök pim rangk isën këra yetaprak möön wel wia. Pöt tiar utpetat sëp wesak wotpil öpenëak pël ëa. Pim koröpö utpet wesa pötaan tiar ompyaö san.

²⁵ Ar ngaanëer pol sëpsëpöröa yaë pöl kanö wiaan irikor ëeimauro. Peene pöt, arim ngarangkep Kristo, lupre könötë pepapök, ya niaan pim naë orök wë.

3

Öngre ompöröa ngönte

¹ Öngörö ar, inëenöröa yaë pöl arim ompöröa ikanöök wë pitëm ngön ngaarëk ön. Pël ëen omp narö Anutuu ngön ngaarëk naön ëëpna pörö arën itaangkën ngön nemaan yaëen arim ompyaö yaauten itanak pim naë rë olapnaat.

² Yaap, arim ompörö ar Anutuun kasinkasin yaalmëem kölam wë pöten itanak pim naë rë olapnaat.

³ Ar koröpöt pëen ompyaö sëpnaan kepön ëpötë ë morangiire polere kal ëere ulpëen ompyaö retëngöt më pël ëëngan.

⁴ Om ëpre wiap arim lupötë ëlëëp wia pötök arim lupre könöt ë morangiin. Pël ëënë pöt sëpar nasën kosang wiaan Anutuuk itaangkën isëpnaat.

⁵ Öng ngaan Anutuun yaö sak wakaima pörö pit tapël Anutuun kön kosang wieë pitëm ompöröa ikanöök wë ngön ngaarëk weim wakaima.

⁶ Sera pi tapël ëak pim ompöp Apramë ngön ngaarëk weimeë piin, “Kaöap,” pël maima. Pötaanök ar pim ëa pöl ompyaö yeem arim ompöröa ëëpna nenten kas naën ëënë pöt pim ök önëët.

⁷ Ompörö, arënta tapël niamaan. Ar öngöröaring wë arim Anutuun kimang ngön ök manëët il wariipanëen pit weere kosang

wonörö pël weseë ompyaö elmëen. Pitta wëwë kosangtaan yaö mëëaurö pötaanök.

Lup kopëtemer sak öpa

⁸ Epët ar pouröaan niamaan. Ar lup kopëtemer sak omnaröen yaköm ëen. Arim karuröen Anutuu omnarö pël weseë lup sant elmëak komre kolap elmëimeë arim lupöt wak irëak ön.

⁹ Omnarök utpet yaalniin kangiiir elmëënganok. Utpet wesak yeniaan kangiiir manganok. Won, Anutuuk welaköt elniipënëak yas niiauro. Pötaanök pël yaëen pöt Anutuun pitta welaköt elmëëpnaan kimang man.

¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën ërëpsawiarang ompyaö öpenëak kent yaë pöp

pim këmtakaan ngön utpetere kaaröt orööpan.

¹¹ Utpetat kasëng menak omën ompyaut ëëp. Pël ëak mayaaptak öpnaan ke urak pöta yaat mëmp.

¹² Aköp pi omën wotpil yaauröen itanak pitëm kimang yamëëaut kat yemowiaup, utpet yaaurö kasëng yemengkaup.”

Ompyaö yaautaan këlangön kat wiipenaa

¹³ Karurö, ar ompyaö sënëëtaan kosang yengentiin talëpök utpet niwasëpën?

¹⁴ Ar wotpil wëen këlangön kat yaniwiin pöt ërëpsawi ëënëët. Ar pitën ya ngës kön wiak kas ëëngan.

¹⁵ Arim könre lupöt Kristoon kasinkasin ëak kaö mowasën. Pël ëen omnarök arim omën ompyaut önëak kor yeë pöta songönten pëël yeniaan pöt ompyaö wesak ya wiaptaring ök manëël kopëta wesak ön.

¹⁶ Pël ëak arim könöt kengkën ëënëen wotpil ön. Pël ëënë pöt omnarök arim Kristook yal ëak ompyaö yaautakël utak utpet wesak yeniem pitëm kaar yaauta songönte tekeri sëen ëö sëpnaat.

¹⁷ Anutuuk kön wiin wotpil yaautaan këlangön kat wiipena pöt ompyaö ëëpnaat. Ën utpet yaautaan pël ëëpena pötaar pangk naën ëëpnaat.

Kristo pi tiarim saunatëen wel wia

¹⁸ Kristo pi wotpilëpök tiarimëen wel wia. Pi wotpilëpök utpetarö tiar Anutuu naë wa nuulëpënëak akun kopët nent pël ëa. Koröpö wel yawiin könöp wel nawiin ëa.

¹⁹ Pël ëak pim könöp omën ngaan wel wiauröa kön wii kaatak wëauröa naë sé ngönën ök mëëa.

²⁰ Kön pörö omën ngaan Noa pim akunetak Anutuu ngön wa olaimauröa könörö. Noa pi wangaö ket ëeim wëen Anutu pit pim ngön ngaarëk öpenëak pitmë ya wiap yaautak om korkor elmëeima. Pël ëautak omën

kopët 8 pöaar pëen pim ngönte ngaarëk wak wangaöök ilaan i ngep naën ëa.

²¹I pipët ngönën i yanimë pöta ökre waste. Pöt epël yaë. I yanimë pöt koröpöökë kewilötëën naën, Anutuun kimang yemaan utpetat won yauwas. I yanimëen Anutuuk Yesu Kristoë weletakaan wal ëa pötaan ompyaö yauwas.

²²Pi weletakaan wal ëak kutömweri së Anutuu yaapkëël wëen enselöröre kutömweri yapinringre weëre kosangringörö pim iri wë.

4

Kristoë këlangön kat wia pöl yeem utpetat kasëng mempa

¹Kristo pi yangerak këlangön kat wia. Pötaanök pim ëa pöten kön wieë kosang sën. Namp koröpöök këlangön kat wiipnaapök utpet yaaut sëp wasëpnaat.

²Pötaanök peene ngës rëak koröpöökë kentre kauratë ënëm ëënganëp Anutuu këm ngönte pëen ngaarëk weim ön.

³Ar ngaan ngönën köpël wë köpëloröa kentöökë yaaut epël eimaurö. Öngre omp nga ëere omën utpetatön kentre kaur ë, i ngaat nak kön irikor ëere këere imën keimön nëere i ngaat keimön nak utpet ë, Anutuu urtak omp ak kaaröröaan ngëëngk mowasö, pël yaaö pöt ë waiseimeë pöt kaö wesak wakaimaurö.

⁴Peene pöt, utpet ke pilöt pitring naën yeë pötaan yaan sak utpet wesak yenia.

⁵Pël yeniaatak wë ënëmak Anutu omën welere öpöröa ngön ë pet irëpnaap pim naë së tauak pitëm eimautë songönöt ök maan kangut mampnaat.

⁶Pël ëëpnaat pötaanök Kristo pi omën ngaan wel wiauröa naë së ngön ompyaut ök mëea. Pit koröpööring wel wiauröak Anutuu öp wë pöl könöpring öpna kanö pitëmëën orööpënëak pël ëa.

Weëre kosang Anutuu yaningk pötriny ya mempa

⁷Karurö, omën ël epot poutë won sëpna akunet temanöm yes. Pötaanök ompyaö wesak Anutuuön ök manëëtaan arim könre lupöt pëen weseë.

⁸Pël ëak lup sant yaauten kön wiin kaö sëën kosang wesak lup sant ëeim ön. Pël yeem neneraan utpet yaaut ngep ëënëët.

⁹Ar karurö arim naë yewaisën omnant keimön elmëënganëp kaaö köpël sant mowasën.

¹⁰Ar pourö Anutuuk ngönën ya mëmpunëak neenem weëre kosang ke nentere nent nina. Pötaanök arim karurö kaamök elmëëneak ompyaö wesak weëre kosang pötriny epël mëmpun.

¹¹Namp ngönën apënëak pöt Anutuu ngön pëënöt ap. Namp narö kaamök

elmëëpënëak pöt weëre kosang Anutuuk yamangk pööring pël ëëp. Pit pël yaëën omnaröak Yesu Kristoë weëre kosangöök yaë pöten itenak Anutuun yaya mapnaan pël ëëp. È rangiere weëre kosang pöt pim naë wieëautök wiakaim wiaap. Yaap.

Kristoë këlangön kat wia pöl ëëpenaat

¹²Kar panëëro, morök kësang nent arim naë orööpnaan yaë. Pöten itenak omën ngolöpët pël wesak yaan sëngan.

¹³Morök pöt yaaröön Kristoë këlangön kat wia pöl, "Tenta yeë," pël kön wiak ërëpsawi ëën. Wë ënëmak Kristoë ë rangiet tekeri orö yarëen ërëpsawi kaö ëënëët.

¹⁴Omnaröak arën Kristoë omnarö pël weseë utpet wesak yeniaan pöt ërëpsawi ëënëët. Pitëm pël elniipna pötak Anutuu Pul ëwaaring pö arring wë pöt pet elniipnaat.

¹⁵Arim naëaan namp mënautaan ma kain ëautaan ma utpet ëautaan ma omën muntaröa yaat wa ëp ëautaan kangut elmëën këlangön kat wiipna.

¹⁶Ën omën namp pi Kristoë omnamp pötaan këlangön kat yawiem pöten ëö sëpanëp Kristo pimop pötaan Anutuun yoöre ërëp map.

¹⁷Anutu pim omnaröa songönte tekeri wasëpna yaat mëmpna akunet oröak wia. Pötaanök pim omnarö tiarim naë ngës rëak ngön ya nimëmpna pötak omën pim ngön ompyaut ngaarëk naön yaurö tol elmëëpën? Elei, pit këlangön kaö kat mowiipnaat.

¹⁸Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Anutuuk omën wotpilëp utpetetakaan kama wak ompyaö wasëpënëak ya kaö mënak ompyaö yewasën pöt, omën pi kasëng menak utpet yaaup tol ëëpën?"

¹⁹Pël wia pötaanök omën Anutuu kön wiaul këlangön kat yawi pörö wotpil wë pitëm wëwëët Anutu pim mores ulmëëp. Pi ket elniaupök pimtë ök yenia pöl ompyaö wesak kaamök yaalniaup.

5

Wotöököröa ngönte

¹Ngönënë wotöökörö, neenta wotöök arim karipök, kosang wesak niamaan. Nem itöök Kristo këlangön kat wiak wel yawiin itenaupök wë ënëmak pim ë rangiet tekeri sëën piiring pöta pep sumaap. Pötaanök niamaan kat wieë.

²Anutuu sëpsëpörö ngarangk ëënëak ni-iaurö këkre töötak won, ya ngëstak itenak ngarangk elmëën. Pël yeem monere uröm won, ya mëmpunëëtaan ulöp es ngaaring mëmpun.

³Pël ëak omën omp ak sak arim ngarangk elmëëneak niulëa pörö il mowasnganëp arim ënëm ëëpnaan ngönënë kanöök wotran.

⁴ Pël èen Kristo, sèpsèp ngarangk kaöap, pim tekeri sèpnaatak omèn ompyaö weit kangiiir ningkèn önëët.

Tiarimtèn wak irëak ngarangk këëkë ëëpa

⁵ Ulwasörö, arënta tapël niamaan kat wieë. Ar arim kaöaröa iri ön. Pöt ngönëntak epël wia. “Anutu pi omèn pitëmtèn wak isak yaauro wak yeirëaup. Èn pitëmtèn wak irëak wëaurö ompyaö yaalmëaup.” Ngönëntak pël wia pötaanök ar kotre kaö pourö arimtèn wak irëak neneraan inëen ëeim ön.

⁶ Tok oriak Anutu weëre kosangringëp pim iri ön. Pël èen pimtë akun wia pötak ar wak isëpnaat.

⁷ Puuk ngarangk elnieim wë. Pötaanök arim naë könömöt oröön pöt pim moresi mowiin.

⁸ Ar könöt wotpil wesak arimtèn ngarangk ëeim ön. Kent toköröa imèn mëmpënëak këm nga ëak sak waiseim wë pöl arimëèn nga yaaup, Seten, pi arim tekrak wë talëp mëmp ma talëp mëmp wesal yaë.

⁹ “Ingre mor sa tenim kar yang ëlötë wëaurö morök ke tapël elmëeim wë,” pël we-seë kön wi kosang yewesautak kosang sak wë pi ke ur momëèn.

¹⁰ Pël ëak akun kot nent këlangön kat yawiin Anutu, komre kolap yaaup, Kristook yal menak piiring ë rangi kosang kö nasëpanëëtë pep sënëak yas niaup, puuk ompyaö nuwesak tau nuulëak weëre kosang nimpnaat.

¹¹ Weëre kosang pöt pim naë wiakaim wiaap. Yaap.

Ngön mëët

¹² Ne ngön kot epët Sailasën maan retëng yaë. Pi nem ngönt këëp. Ne arim lupöt kosang niwesak komre kolap arim wak wë pöt Anutuu komre kolap këët pöt ök ni-amëak yeë. Piptak taë sak ön.

¹³ Papilon kakaan ingre mor sa Anutuu arring yaö wesaurö yoöre ërëp yenia. Èn Maak nem ru sak wëaup puukta tapël yenia.

¹⁴ Neneren lup santak yowe mëak mor meneë.

Kristook yal menak wëaurö arim naë mayaap wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim kariip, Pita.]

2 PITA

Pitaak pep epwer ingre mor saõ naröaan retëng ëa. Omën naröak ngönën kaaröt ök maim wëën Pitaak wotpil wasëpënëak kent kön wiakök omën Yesuun itaampööre kat wia pöröa pitëm ngönën ök mëëaut kön ngolöp wes mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut 1:1-2

Anutuu yaõ niwesauta ngönte 1:3-21

Ngönën kaar yaauröa ngönte 2:1-22

Kristoë kaalak waisëpnaata ngönte 3:1-18

¹ O Yesu Kristoon kön wi kosang wesak tenim ök sak wëaurö, Saimon Pita ne ya omën pim ngönte yaaupök arimëen pep epwer retëng ë yaningk. Tiarim Anutu, Yesu Kristo, utpetetakaan kama yanu pöp, pim wotpil yaautak kaamök elniin kön wi kosang wesaurö.

² Ar Anutüre tiarim Aköp Yesuun kön kosang wiak wëën piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë kaõ sak wiaap.

Anutuuk tiar pimtëen yaõ niwesaurö

³ Anutu pim ëwa ompyaõ yaautak yas niaup tiar piin ëwat wëën omnant pout koröpöökëere lupmeri wëwëeta kaamököt pim weëre kosang kësangöök war wes nin-aun.

⁴ Pël ëak pim ëwa ompyaõ tapöök omën kaõ ompyaõ kup niwiauta këët nina. Pim kup niwia pötaan koröpöökë kentre kauratëen kö yesaõ epët kasëng menak Anutuu wë pöl öpenaat.

⁵ Pël ëëpenaak pötaanök ke urak arim kön wi kosang yewesautak wotpil wëaut yal mampan. Wotpil wëautak ngönënë songön ke nentere nent kön tektek yesaut yal mampan.

⁶ Kön tektek yesautak koröpöökë ngarangk yaaut yal mangkën koröpöökë ngarangk yaaõ pötak weëre kosang wëaut yal mampan. Weëre kosang pötak Anutuu wëaul önëet yal mampan.

⁷ Anutuu wëaul önëetak ngöntre kar yaaut yal mangkën ngöntre kar yaaõ pötak lup sant yaaut yal mampan.

⁸ Omën pipot arim naë ulöl sak wiaapna pöt tiarim Aköp Yesu Kristoon ëwat yesaut nos naëpan.

⁹ Ën namp pi omën pöt won wëën pöt piin epël apenaat. "Pi it il tëauröa ök sak kön ëngk ma e wesak wë utpetat iir moolëa pöten kat kola," pël apenaat.

¹⁰ Karurö ar, Anutuuk yas niak pimëen yaõ wes nuulëaurö. Pötaanök kosang sak yas niia pöt kë ëëpnaataan weë panë ngentiin. Pël ëënë pötak utpet nasëngan ompyaõ önëet.

¹¹ Pël ëaan tiarim Aköp, utpetetakaan kama yanuwaup, Yesu Kristook sant niwesak kan tã niwiin poprak naëngan pim wa ngaöök yanimë pötak ilëak wakaim önëet.

¹² Yaap, ar omën pipot rë nuulön ëwat wëën ngön kë arim wa pötak kosang niwasën wë. Pöt ne ëwat wëak om ngolöp wes nineim ömaap.

¹³ Ne kön wiin öp wë pël eim öma pöt pangk ëëpnaat.

¹⁴ Pöt epël. Ne kön wiin tiarim Aköp Yesu Kristoë neea pöl akun kot nent wë wel wiimaap.

¹⁵ Pötaanök ne wel wiin omën pipötön kön wiaanëek yak ngolöp wesak kosang wes yaningk.

Pita pi Kristoë naë wë pim ëwaöön itena

¹⁶ Tiarim Aköp Yesu Kristoë weëre kosangring kaalak waisëpnaata ngönte tenim ök niaõ pipët ëlar ngönaak omën könöökään rëak neniaan. Ten piiring wë Aköpë ëwaöön itenaun yak ök niiaut.

¹⁷⁻¹⁸ Ten piiring rosir ngëëngköök wëën Anutu Pepapök piin ping wesak mëak ëwaõ yemangkën ten kat wiaan Anutuuk kutöm ëwaöökään epël ya. "Epop nem ru ulöpöököp. Ne pimëen ya kë panë yes."

¹⁹ Pël yaan ten kat wiak tektek ngön yaaõ omnaröa ngön ëa pötön kön wiin yaap pan ëaut. Pötaanök ar pitëm ngön pötön këëkë kön wiaan. Pipötök koutak esuwië ëwa yaë pöl elniaan Kristo waisëpnaat. Pim waisëpna akunet temanöm yesën pi tangewesi yaarö pöl oröak arim kõnre lupötë ëwa elniipnaat.

²⁰ Omën kaõ epëten wet rëak kön wieë. Tektek ngön ngönën pepeweri wia pipotë songön pipot omnaröa könötëaan pangk naëpanëet.

²¹ Tektek ngön pipot omnaröa könötëaan kön wiak naënöt. Anutuu ngönöt Ngëëngk Pulöök tekeri wes mangkën aima.

2

Ngönën kaar yaauröa ngönte

¹ Ngaan Israel omnaröa naë tektek ngön yaauro wëën kaar yaauröeta wakaima pöl kaar yaaõ narö arim naë orööpnaat. Pit arim naë ëlëöp wë ngönën kaar arim kön wi kosang yewesaut utpet wasëpnaat niak Kristo pitëm kaõap këlängön kat wiak pimëen mowa pöpönta pi kaõap pöt ngep ëak wonwon apnaat. Pël yaëen Anutuuk kangut teënt mampanaat.

² Pël ëen ngönën omën selap pitëm yaaul öngre omp nga ëëpnaat. Pël yaëen omën muntarö pitën itanak ngönënë kanöön utpet wesak apnaat.

³ Kaar omën pörö pit monere urömatön war ëen arim naëaan öpënëak morök elniak ngön kaaröt niapnaat. Omën ke pëlöröaan Anutuuk ngaanëer ngön kosang wiaut wiap

nasën kosang wiakaimaut peene pet irën kö sêpênëak yaë.

⁴ Ensel narö nğanëër utpet yaëen Anutuuk mait naalmëen wii téak es parëaöök moolëa. Pël ëen koutak sê nğan i akuneten kor eim wë.

⁵ Omën ngaan pan wakaimauröeta pi mait naalmëen i ngep ëëpênëak maan Anutuu ngön wa olëaurö pourö kö sa. Pël ëen Noa wotpil wëauta ngönte yaaupring omën kopët 7 ëak öp sa.

⁶ Kaalak Sotomre Komora ka pöörarta tapël kö sêpênëak maan es kot won sa. Pël ëa pötak omën ënëm utpet ëëpnaaröaan pëpanöm ëa.

⁷ Lot pi wotpil wë omën utpetaröa öngre omp nga yaautëen ya utpetaring wëen Anutuuk mait elmëak kama wa.

⁸ Omën wotpil pöp pitëm tekarak wë kët ël epotë pitëm utpet yaautön itaampöore kat wi pël eimeë kön utpetaring wakaima. Pötaanök kö nasën ëa.

⁹ Aköp pi ompyaö ëaurö mait elmëa pötaan pim ngön kat yawiaurö morökötëaan pangk kama öpnaap. Ën utpet yaurö nğan i akunetak këlangön kat mowiipnaap.

¹⁰ Omën narö pitëm koröpöökë kentre kaur utpetatë ënëm yeem Aköp ngep yaalmë pörö këlangön kaö kat mowiipnaap.

Ngönën omën kaar pörö pitëmtën wak isak aimeë pitëmtë könöök omnant yeem kutömweri ëwaatak wëauröen kas naën utpet wesak yamëëaurö.

¹¹ Pël yauröak ensel kaö weëre kosangring pit il yemowas pöröak Aköpë ëöetak kangiiir utpet wesak nemaan yaurö.

¹² Omën piporö kön won, animaö omnant köntak yaë pöröa ökörö. Animaö pörö omnaröak mööpenëak pitëm ëlööröak yawilaurö. Pit omnantë songönötön kön nawiin utpet wesak aimeë animauröa yaë pöl kö sêpnaarö.

¹³ Pël ëak pitëm utpet yaautë kangiiir këlangön kat wiipnaarö. Pit këtëkötë ëö köpël koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem utpet ke nentere nent yaautön kön wiin ompyaö ëëpnaat. Pit ëöa pipot yauröak arim kaatë wais kaömp ngawi yenem utpet niwesak pitëm pël yaaö pötaan ërëpsawi yaurö.

¹⁴ Pitëm itöt öngöröen kentre kauraring iteneimeë utpetat kep köpël yaurö. Pël ëak omën lup wiap yauröen wiap sêsë mëak utpet yemowesaurö. Pit monere urömat keimön panë yaurö. Elei, omën ke pilörö pit es parëaöök sê kö sêpnaarö.

¹⁵ Pit wotpil wëauta kanö kasëng menak irikor yeem tektek ngön yaaö omën kaar Pelam, Pioë ruupë kanöök yesaurö. Pi utpetatëen sumat öpênëak kent yaëen

¹⁶ pimtë pol tongki ngön wonöpök omën ngönring irikor yeem utpet ëëpanëak kan mowaria.

¹⁷ Kaar omën piporö i leep yarëautë ökörö. Kepilöt kentöök wak sê waisö yaëen kopi nepelën yaë pöta ökörö. Omën ke pilörö Anutuuk kö panëetak öpênëak yaö mëëa.

¹⁸ Pit pitëmtën ping wesak ëak ngön mosut yamëem köpël omnaröen koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem öngre omp nga ëëpênëak wiap sêsë yamëëaurö. Köpël omën pörö utpetat sêp wesak kan ngölöpöök sêpênëak yaëen pël yaalmëaurö.

¹⁹ Pël yeem epël yema. “Omën eptak wii ket ëak nanitëen ëëpnaat,” pël yemaatak pitëmtë omnant yaautök utpet mowesak wii motëen wëaurö. Omën nent tiarök kaö wesak inëen elmëëpena pöt pötak wii ket ëak nitëëpnaat.

²⁰ Omën namp pi tiarim Aköp Yesu Kristo, utpetetakaan kama yaniwaup, piin kön wi kosang wesa pötak yangerakë utpet yaaut sêp wesak wë ënëmak kaalak pötë sê rë olaan wii motëëpna pöt ngaan utpet wakaima pöt kotte, ënëm pöt kaö panë sêpnaat.

²¹ Omën ke pilëp pi wotpil wëauta kanöök nasënëpök yaë talte pangk ëëpën. Anutuu ngön kosang ngëëngköt rë moulaupök pan pö kasëng yemangkën pangk naën pan yaë.

²² Omën pël yaë pöp piik ngön nokoliiil epël ëa pöt kosang yes. “Kentëp pi köl ngës olëak kaalak yen.” Ën nent. “Polöp pi iir moulmëen kaalak kepi yeila.”

3

Aköpë waisëpnaata ngönte

¹ Nem kar panëërö, ne ngaan pep newer retëng ë ninaut. Peene epwer kaalak ningkën neweriar yes. Pouweriarë wotpil wesak kön wiinëëtaan ngön epët ngölöp wes nimpëak retëng yeë.

² Tektek ngön yaaö omën ngëëngköröa ngaanëër ngön ëa pötre tiarim Aköp utpetetakaan kama yaniwaupë ngön kosang ngön yaaö omnarö tenim arën ök niia pötönta kön wiinëak ëaut.

³ Ar wet rëak epël kön kosang wiin. Yangerä pet irëpna akunet temanöm yesën omën pitëmtë koröpöökë kentre kauratë ënëm yaurö oröak ökre was ngön epël niapnaat.

⁴ “Yesu kaalak waisëpênëak ëa pöt yaap ma? Pi tarëk wë? Tiarim ëarö wel wieimaurö. Ën omën epot pout yanger yaaröön oröautta tapël om wiaap.”

⁵ Pël yeem Anutuu ngaanëër ëa pöten kön wiipnaaten kaaö yaurö. Ngaanëër Anutuuk maan kutömre yang öröa. Yanger i kaöökkan oröak i kaö tapöökë rangk wiakaima.

⁶ Pël èèn ènèmak Anutuuk maan i kaöök yang ngaan wiakaimaur ngep èak utpet wesa.

⁷ Èn kutömre yang peene e wia epot Anutuuk tapël maan es kot won sèpènèak yaö èa. Epot om wiaan ènèmak Anutuu ngónèn wonöröaan ngón è pet irèpnaatak pitring kö sèpnaat.

⁸ Kar panèèrö, ar omèn epèten èngk ma e wasngan. Aköp pi tiar omnaröa kön yawi pöl naèn. Pi kèt kopèt nenten kön wiin krismaki 1000 pöta ök yaaup. Èn krismaki 1000 pöten kön wiin kèt kopètet pël yaaup.

⁹ Aköp pi pim ngón èa pöta kèèt tekeri wasèpnaaten èngk ma e èak akun wali naön. Omèn naröak kön wiin pël koröp yaë. Won, pi omnarö kö sènganèak arimèènök kor wè. Pi omèn pourö lup kaip tinèak korkor yaë.

Kutömre yang epot won sèpnaat

¹⁰ Aköp pi korkor yaëetak pim akun kaöet kèkain yaauröa yaë pöl èlèèp tapèt pöt orööpnaat. Pël yaèèn kutömwer rirre por kèsang èak won yesèn omèn pörek wieèa pöt pout es kotak won sèpnaat. Pël èèn yangere yangera rangk omèn epot pout es kot won sèpnaat.

¹¹ Pël èèpnaat pötaanök ar wotpil wè Anutuu ngönte taintäe wak ön.

¹² Pël yeem Anutuu kaalak waisèpna akuneten kor wè akun pöt teènt orööpnaan kosang wesak ya ompyaö mëmpun. Akun pötak kutömwer es kotak kö yesèn omèn pörek wieèa pöt pout tapël es kot won sèpnaat.

¹³ Tiar pöt, kutömre yang ngolöpötön Anutuuk kup niwiin kor wè. Pörek wotpil öpen sa.

Aköpön kor wè ngarangk kèèkè èèpa

¹⁴ Nem kar panèèrö, ar omèn pötèèn kor wè pötaan arim lupötè kölam pèèn utpetat won wiaan Anuturing lup kopètemer sak önèèn kosang sak ön. Pël èèn pi arèn itaangkèn pangk èèpnaat.

¹⁵ Aköpök pim akunet wali yewas pöten kön wiin tiar pourö utpetetakaan kama niöpènèak yaë pël wasèn. Ngón pöt tiarim kar panèèp Pool Anutuuk könö kaö wes mangkèn puuk nant retèng è ninaut.

¹⁶ Yaap, omèn pipotön pim pep poutè tapël retèng èa. Ngón pim pepatè wia pöt, nant könömöt, pötè songönöt koirèpenaataan ya kaö mèn yeé. Ngón pöt omèn kön wonre lup wiapre kor yaaö narö pitök ngónèn pep muntatè yaë pöl wa irikor èak è yaë. Pël yeem kö sèpènèak yaë.

¹⁷ Nem kar panèèrö, ar ngaan wa korkor ngón pöt ök niaan kat wiaurö. Pötaanök omèn ngón wa yoola piporöa utpet yautök wer niön arim lupöt kèlok sak wiap sèpanèèn ngarangk kèèkè èèn.

¹⁸ Pël èak tiarim Aköp Yesu Kristo utpetetakaan kama yaniwaup pim komre kolapta songönte èwat sak kosang sèn. Tiarim piin ping wesak yaaut kosang wiakaima wiaap. Yaap.

[Yok pi tapèt.

Ne arim karip, Pita.]

1 Son

Yesu wel wiin wê krismaki 60 pöta ök won sêen Sonök pep epwer ingre mor saõ naröaan retêng äa. Son pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp. Pi omnarö Anutuun lup sant yaalmëem karuröenta elmëepëñëak mëëa. Pël mëak omën naröak, “Yang omnarö utpetarö. Pötaan Yesu yang koröpööring newaisën äa,” pël ya pörö kaar ya pöt retêng ä mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rêaut 1:1-4

Ëwaare kaõ pöteparë ngönte 1:5-2:29

Anutuu ruuröere Setenë ruurö 3:1-24

Ngön yaapötre kaaröt 4:1-6

Lup sant yaauta ngönte 4:7-21

Kön wi kosang yewesauta ngönte 5:1-21

Wëwëeta ngönte

¹ Ne omën kaõ nenten kön tektek nia-maan. Omën kaõ pöt wëwëeta ngön këeta pep pöp ngaanëer kutömrë yang won wiaan wakaimaup. Ten piin kat wiak tenim itöök itenak moresring moröak pël äaut yak tekeri wesak arën ök niaim.

² Wëwë këeta pepap tekeri orö rëen itenaut. Yakök wëwë kosangta pepapön war wesak ök niaim. Wëwë kosangta pep pöp Pepapring wakaimaupök tenim näë tekeri oröön itenaut.

³ Ten itenak kat wiak pël äakök arënta ök yeniak. Ar kat wiin tiar lup kopëtemer sak Pepere pim Ruup Yesu Kristooring lup kopëtemer sak öpenëak ök yeniak.

⁴ Pël äën tiarim näë ërëpre sawi kësang pan oröak wiaapna yak ngön epët retêng ä yaningk.

Tiar ëwaatak öpa

⁵ Yesuu näëaan ten epël kat wiak ök yeniak. Anutu pi ëwa pepap yak pim näë ëwa pëñë wia. Koõ nent pim näë wi naön. Won pan.

⁶ Tiar koutak wë Anuturing lup yal menak wë pël apena pöt kaar apenaat. Pël äak ngön këëteta yok pangk wak naön ëëpenaat.

⁷ Anutu pi ëwaatak wë. Pötaanök tiarta ëwaatak wë pöt lup kopëtemer sak wëen pim Ruup, Yesu Kristo, pim iitak tiarim utpetat kerë nuulaan kölam tëak wë.

⁸ Tiar tiarimtën saun wonörö pël yak pöt tiarimtë lupöt morök yaalmë. Pël äën ngön këët tiarim lupötë wi naön yaë.

⁹ Anutu pim ngön äa pöt kë rëak wotpil yaniwesaup. Pötaanök tiar tiarim saunat war wesak yemoolak pötak pimtok tiarim utpetatë songönte ent ä nuulëak kölam yaniwas.

¹⁰ Tiar tiarimtën utpet nent naën yaaurö pël yamëem pöt Anutuu ngön niia pöt wa

kaar weseim wë piin kaar yaaup pël yemak. Pël äën pim ngönte tiarim lupötë wi naön yaë.

2

Anutuu ngönte ngaarëk yeweem pim näë öpa

¹ O nem ruurö, ar saunaring önganëak ngön epët retêng ä yaningk. Än arim näë namp utpetat yaë pöp tiarim kaamököp, Yesu Kristo, wotpilëp, Pepapë näë tiarimëën ke urak kimang më yaë pöp wë.

² Anutuuk tiarim saunat ent elniipna yak puuk tiarim kangiiir wel wiaup. Pöt tiarimënt won, yangerakë omën pourö tiarim saunat waup.

³ Tiar Anutuu ngön kosangta ëñëm ëëpena pötak piin ewat wë pël kön këëkë wiaape-naat.

⁴ Än omën namp pi, “Ne Anutuun ewatëp,” pël aimeë pim ngönte ngaar naön öpena pöpön, “Pi kaar omnamp, ngön këët pim lupmeri wonöp,” pël apenaat.

⁵ Namp pi Anutuu ngönta ëñëm ëëpna pöp pi Anutuun lup sant kë elmëëpnaap. Tiar Anutuu näë rë olëak wë pël kön këëkë wiipena pöt epël ëëpenaat.

⁶ Namp pi, “Ne Anutuu näë rë olëak wë,” pël apna pöp pi Yesuu wëaul wëen pangk ëëpnaap.

Ngöntre kar rëak ëwaatak öpa

⁷ Nemorö, nem ngön retêng ä yaningk epët ngolöpët won, arim ngönën ngës rëak kat wiaurek rë nuulaut. Ngön ngaan kat wieima tapët kaalak ök yeniak.

⁸ Pël äak retêng yë epët ngön kosang ngolöp nent pël yaë. Ngön kosang ngaan wia pipët peene Yesuu näëre arim näë poutepar kë yaëën ityaangk. Pël yaëën kout won yesën ëwa këët oröak wia. Pötaanök songön pouteparëñök ngön kosang ngaan wiaut peene retêng yë epët ngön kosang ngolöp nent pël yaë.

⁹ Omën namp pi pimtën, “Ne ëwaatak wë,” pël aimeë pim karipön kööre tok yaalmë pipop pi om koutak wë.

¹⁰ Än namp pim karip lup sant yaalmë pipop pi ëwaatak wë. Pötaanök omën nentak elmëën ngentiipan.

¹¹ Pël äaap omën pim karipön kön utpet yemowi pipop pi koutak wë. Pötaanök koõ pötak pim itöörar ngep elmëen pim sëpnaalën itnaangkën yaë.

¹² Nem ruurö, Kristoën yak Anutuuk arim saunat ent ä nuulëaurö. Pötaanök ngön epët retêng ä yaningk.

¹³ Pëparö, ar Omën ngaan kutömrë yang won wiaan wakaima pöp, Anutuu Ruup piin ewat wë. Pötaanök ne ngön epët retêng ä yaningk. Än ulwasörö, ar Seten il mowesaurö. Pötaanök ngön epët retêng ä yaningk.

¹⁴ Ruurö, ar Pepen ewat wë. Pötaanök ne pep epwer retëng ë yaningk. Peparö, ar Omën ngaan wakaima pöpön ewat wë. Pötaanök epwer retëng ë yaningk. Ën ulwasörö, ar Anutuu ngönte arim lupötë wiaan weëre kosang ëak Seten il wesaurö. Pötaanök retëng ë yaningk.

Tiar yangaakë omnantëël lupre könöt wiak öngan

¹⁵ Ar yangaakë omnantëël arim lupre könöt wiak önganok. Namp pi pim lupmer yangaakë omnantëël rë olëak wë pipop pi tiarim Pepapön lup sant naalmëen yaë.

¹⁶ Yang omnaröa yaautön tiar ewat wë. Yangaakëlaan omnant koröpöökë kentre kaur yaautre itöök itenak kent yaautre pitëm omnant wieëautëen wak isak yaaö pipot Anutuu naëaan wonöt. Pipot yangaakëlaanöt.

¹⁷ Yang epëre omnaröa omën kentre kaur yaaö pöt seim së won sëpnaat. Ën Anutuu ngönte kat wiak ngaarëk öpna pöp pi om wakaim öpnaap.

Kristoën kööre tokörö oröak wë

¹⁸ Nem ruurö, akun kaöet temanöm yes. Ar ngaan Kristoën Ngaap orööpnaat pël aan kat wiaurö. Peene pim ngaarö selap oröak wë. Pötaanök tiar, “Akun kaöet temanöm yes,” pël yewas.

¹⁹ Nga pörö tiar sêp niwesaut. Pël ëaap pit pörö tiarimörö won. Tiarimöröak ëanëen tiarring wëan tapön. Pit tiar sêp niwesa. Pötaanök, “Pit maimarö yak tiar sêp niwesaut,” pël yewas.

²⁰ Ar pöt Ngëengk Pulö waurö. Pötaanök ëwattaring wëaurö.

²¹ Ar ngön këët köpël wë pël weseë ne pep epwer retëng ë naningken. Won. Ar ngön këët kat wiak kaar epot ngön këëta naëaan wonöt pël yewesaurö. Pötaanök retëng ë yaningk.

²² Talëp kaar omnamp? Omën namp pi Yesuun pi Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup won pël yema pöp pi kaar omnamp. Omën pöp pi Pepapre Ruup kasëng menak Kristoon kööre tok yaalmë pöp Kristoën Ngaap.

²³ Omën namp pi Yesu kasëng yemangk pöp Anututa kasëng yemangk. Ën namp Ruupön ping wesak yema pipop Pepapta yeö.

²⁴ Ngaanëer ngönën ngön ök niain pöt olanganok. Wak ön. Pël ëënë pötak Pepapre Ruup arring wëen önëët.

²⁵ Pël ëen Kristoë wëwë kosang tiar nimpënëak niia pötak önëët.

Ngëengk Pulöök ngön këëten ök niain wë

²⁶ Lup wa irikor elniipënëak yaë pöröaan kasiinök ngön epët retëng ë yaningk.

²⁷ Ar pöt, Kristoë naëaan Ngëengk Pulö waurö. Pël ëen pi arring wëen ar omën

nampök omnant pet elniipënëak nemaan yaaurö. Pulöök omën pout pet yaalni. Pipot kaar won, yaapöt. Pötaanök pulöökë ök yenia pipël Yesu taintaë wak ön.

²⁸ Nem ruurö, ar Kristooring ön. Pël ëen ënëmak pim tekeri sa rëëpna akun pötak tiar ëö nasëngan. Pim ëöetak kosang sak tauaapenaat.

²⁹ Ar piin wotpil wë pël weseë itaangken omën namp wotpil tapël wëen pöt Anutuu ruup pël wasën.

3

Tiar Anutuu ru sak wë

¹ Kat wieë. Pep pi lup sant maim nal elniak pim ru niwesa. Yaap, tiar Anutuu ruurö. Omën ngönën wonörö pit Anutuu köpël wë yak tiarënta köpël yaë.

² O nem ngöntörö, tiar yaap peene Anutuu ru sak wë eporö. Tiarim ënëm öpena pöten köpël, om epël kön yawi. Wë ënëmak Kristo orö rëëpna pötakök piin itenak pim ök sëpnaat.

³ Pötaanök omën piin kor wëaurö tiar Kristoë kölam wë pöl lup kore katëp ëak kölam wakaim öpenaat.

⁴ Namp pi utpetat yaë pipop Anutuu ngön kosangët wa yoola. Ngön wa yoolëa pötak saun këët.

⁵ Ar ewat wë. Kristo pöp saun wonöpök tiarim saunat won nuwasëpënëak oröaup.

⁶ Omën Kristooring wë pöp utpetat naën yaë pipop. Ën utpetat yaaö pipop pi Yesuun itenak ewat nasën wë.

⁷ O nem ruurö, omën naröak lup irikor elniipënëak yaan kat mowiinganok. Omën wotpil yaap pi Yesu wëaul wotpil wëaup.

⁸ Ngaanëer Setenök utpetat ngës rëa. Pël ëaupök utpetat ë om seim wë. Pötaanök omën namp utpetat yaë pipop Setenë omnamp. Anutuu Ruup pi pöt, Setenë utpetat yaë pöt wa moolapënëak oröaup.

⁹ Pötaanök namp pi Anutuu ru sak wë pöp pi utpet naën yaaup. Pöt pi Anutuu naëaan wëwëeta weëre kosang wak wë pötaanök. Pi Anutuu ru sak wë yak utpetat naën yaë.

¹⁰ Anutuu ru sak wëautere Setenë ru sak wëauta këët epël tekeri sëen itaampenaat. Omën wotpil naön yaë pöp pi Anutuu ruup won. Ën namp pim karurö sant nemowasën yaë pöpna Anutuu ruup won.

Tiar neneraan lup sant ëëpa

¹¹ Ar ngaanëer neneraan lup sant elmëëpena ngön epët kat wieimaurö.

¹² Tiar Keen pim kanöök sëngan. Pi Setenë ru sak pim nangap mënaup. Pöt tol ëënak wasnganok. Pim yaaut utpet, ën nangapë yaaut wotpil ëa. Pötaanök mëna.

¹³ Karurö, ar ngönën wonöröak kööre tok yaalniin yaan sënganok.

¹⁴ Tiar tiarim karurö lup sant yaalmë pôtak weleta kanö kasëng menak wëwë kosangtakël el menan pôt ewat wë. Ën omën namp pi pim karipôn lup sant naalmëen yaë pipop weleta kanöökël om wë.

¹⁵ Namp pi pim karip këëpôt mowasën pôt omën yamëngkaupë ököp. Omën ke pilëpë naë wëwë kosangët wi naönöp pël yewas.

¹⁶ Tiar lup sant pöta këët epël tekeri wasën ewat saut. Kristo pi pim wëwëet këëpôt wesak tiarimëen wel wia. Pötaanök tiarta tapël tiarim karuröaan wëwëat këëpôt wasëpa.

¹⁷ Omën namp pim urömat selap wiaanak kom ëak pim kar ngöntök yaaup nemangkën yaë pipop pi Anutuun lup sant naalmëen yaë.

¹⁸ O nem ruurö, tiar lup sant yaaö pôt këm pëëntak anganëp, lup sant elmëëpenëak pôt könöökre moresiarökta mëmpa.

Tiar Anutuu ëöetak kosang tauaapenaat

¹⁹⁻²⁰ Pël yeemak ngön këëta ënëm yeë pël wasëpënaat. Ën tiarim lupötök tiarimtën utpet yeë pël wasën pôt Anutuu elniin pim ëöetak mayaap openaan. Pöt Anutu pi tiarim ök won. Pi tiarim könre lupötë kön yawia pôt il niwesauw yak omnant poutön ewat wë.

²¹ O ngöntörö, tiarim lupötök tiarimtën utpet naënëp pël wesak pôt Anutuu ëöetak kosang taupeanaat.

²² Pël ëak omën ke nentere nentaan Anutuun kimang maan nimpnaat. Pöt pim ngön kosangët ngaarëk wak pim kentöökë ënëm yeëan. Pötaanök pël elniipnaat.

²³ Pim ngön kosangët epël wia. Tiar pim Ruup Yesu Kristoon kön wi kosang we-seimeë pim ök niia pöl tiarim lupötök neneraan lup sant elmëëpa.

²⁴ Omën namp Anutuu ngön kosangta ënëm yaë pöp pi Anuturing wëen Anutu pi-iring wë. Anutu Pulö ningkëen wë. Pël ëën Pul pöök Anutu tiarring wë pôt pet elniin ewat yes.

4

Ngëengk Pulöore pul kaarö

¹ Nemorö, omën selap, “Ne Anutu ngön yaaö omnamp,” pël kaar yaaurö yang poutë wë. Pötaanök, “Anutuu, Pulö neering wë,” pël yaauröa ngönöt wa yaap wasganok. Pit pul pitëm lupötë wë pö ökre was ëak Anutuu naëaanörö ma won pöten itaampun.

² Ar Anutuu Pulö epël tekeri wasën ewat sënëët. Omën namp pi, “Yesu Kristo pi omën sak yangerak oröaup,” pël aan pôt ar piin, “Pulö Anutuu naëaan waup,” pël wasënëët.

³ Ën namp, “Yesu omën sak yangerak oröaup,” pël naën ëën pöt piin, “Pulö Anutuu naëaan naönöp,” pël wasënëët. Pipop Kristoën Ngaapë pul wa tapö waup. Ngaan, “Kristoën Ngaap oröopnaat,” pël niak pöpök oröak wë.

⁴ O nem ruurö, ar Anutuu ru sak wë. Pötaanök pim Pul arring wë epöök Seten omën ngönën wonöröaring wë pipop il yemowasën yak arökta kaar omnarö il yemowas.

⁵ Kaar omnarö pit yangerakaanörö. Pötaanök yangerakë omnantëël ya. Pël ëën yangerakaan omën ngönën wonörö pit kat yawi.

⁶ Tiar pôt, Anutu ruu sak wë. Omën Anutuun ewat wë pöp tiarim ngönöt kat yawi. Ën Anutuu ru sak naön yaaö pöp pi tiarim ngönöt wa yoola pipop. Ke pil piptak Pul ngön këët tekeri yewesa pööre pul kaarkaarö piarpim këët tekeri yesën ityaangk.

Anutu pi lup sant yaauta pepap

⁷ Nemorö, tiar neneraan lup sant ëeim öpa. Lup sant yaaö pôt Anutuu naëaante. Pötaanök omën namp lup sant yaautaring wë pöp pi Anutuu ru sak piin ewat wë.

⁸ Anutu pi lup sant pepap. Pötaanök omën namp pim karuröen lup sant naalmëen yaë pipop pi Anutuun köpël wë.

⁹ Anutu pim Ru kopëtapök tiar wëwë koir nimpënëak wes mëen yangaak oröa. Pôtak pim lup sant elnieim wë pöt pet yaalni.

¹⁰ Anutu pim tiarën lup sant elnieim wë pôt epël pet yaalni. Tiar Anutuun lup sant naalmëen ëaut. Puukëer tiarën lup sant elniak pim Ruup wes mëen yangerak oröak tiarim saunat ent elniipënëak wel wia.

¹¹ O nem ngöntörö, Anutuu tiarën lup sant kësang ke pipël yaalni. Pötaanök tiarta neneraan lup sant tapël ëëpa.

¹² Omën nampök Anutuun itnaangkën ëaut. Tiar neneraan lup sant yaalmë pôtak Anutu pi tiarring wë. Pël ëën tiarim Anutuun lup sant yaalmë pôt kaö sëpnaat.

¹³ Pi pimtë Pulö tiar ninaup. Pötaanök, “Tiar piiring wëen pi tiarring wë,” pël këëkë kön yawi.

¹⁴ Pep pi pim Ruup tiar yangerakë omën pourö utpetetakaan kama niöpënëak wes mëa. Pël ëaup ya pôt yamëngkën ten itenaut yakök war wesak ök yeniak.

¹⁵ Pötaanök omën namp Yesuun, “Pi Anutuu Ruup,” pël ya pipop pi Anuturing wëen Anutu piiring wë.

¹⁶ Anutu pim lup sant kësangët tiarimëen elnia pöten kön wiak kön wi kosang yewas.

Anutu pi lup sant yaauta pepap. Pötaanök omën namp lup santtaring wë pipop pi Anuturing wëen Anutu piiring wë.

¹⁷ Tiarim Anutuun lup sant yaalmëaut epël ëëpenëak kaö yes. Pi tiar omën pourö akun kaöaöök ngön yaatak niulëen kas naën ëëpenëak kent yaë. Tiar Kristo pim wë pöl yangaak eprek wë. Pötaanök Anutuu ëöetak kosang sak taupeanaat.

¹⁸ Tiar nampön lup sant yaalmëem pöt piin kas naalmëen yeë. Pötaanök lup sant yaaö pöt kaö sak kas yaaut rokot é yoola. Kas yaaö pöta songönte epët. Omën namp pi utpetatë kangut öpënëak éwat wë pöl kas yaaup. Pötaanök omën pim utpetatë kangutön kas yaaö pipop pim Anutuun lup sant yaaut oröak kaö nasën wieëa pël ape-naat.

¹⁹ Anutuuk wet réak tiar lup sant elnieëa. Pötaanök tiar lup sant pötaring wë.

²⁰ Ën omën namp pi, “Ne Anutuun lup sant yaalmëaup,” pël yeemak pim karipön kaaö yaalmë pipop kaar omnamp. Pim karipön itneëak lup sant naalmëen yaë pipop pi Anutu élëëpöpön lup sant naalmëen yaë.

²¹ Yesu pim ngön kosangët epël wia. Omën Anutuun lup sant yaalmëa pöp pim karipönta lup sant elmëëp.

5

Yangerakë omnant il yemowas pöta songönte Anutuun kön wi kosang yewas epët

¹ Omën Yesuun pi Kristo Anutuu Yaö Mëëaup pöt yaap wesak wë piporö pit Anutuu ru sak wë. Pël éak pit Pepapön lup sant yaalmëem pim ruurönta yaalmë.

² Tiar Anutuun lup sant elmëak pim ngön kosangta ënëm yeemakëër Anutuu ruuröen lup sant yaalmë pël kön wiipenaat.

³ Pöt tiar Anutuu ngön kosangta ënëm yaalmë pöt piin lup sant yaalmë. Pim ngön kosangta ënëm yaaö pöt könöm wonte.

⁴ Anutuu ru sak wëaurö pit kosang sak yangerakë omnant ent é yemoola. Tiarim pël yeë pöta songönte Anutuun kön wi kosang yewas epët.

⁵ Talëpök yangerakë omnant ent é moolapën? Omën namp Yesuun Anutuu Ruup pël kön wi kosang yewas pipopök ent é yemoola.

Anutuuk Yesuu ngönte war wesak niiaut

⁶ Yesu Kristo pi omën nampök i yaap-taring momëen këra yetaparak pim omën iit il olapënëak oröa. I yaap-taring pëen momëëpënëak won, omën iiteta il olapënëak oröa. Pulö pi ngön këeta pepap. Pötaanök pi Yesu Kristoë ngönte war wesak ök niain wë.

⁷ Omën nentepar nent epteparök Yesuu ngönte war wesak ya.

⁸ Pulööre i yaapëtere omën iitere pël éak pit omën nentepar nent pipotök pitëm ngönte kopëtet.

⁹ Tiar omnaröak ngön ök aan kat wi yeëep. Anutu pim ngön ya epotök omnaröaat il yemowas. Anutuu ngön pötök pim Ruupön ök niain wë.

¹⁰ Namp Anutuu Ruupön kön wi kosang yewas pipop Anutuuk pim lupmerën ök yema pötenta kat wiak kosang yewas. Ën namp Anutuun kön wi kosang newasën yaë

pipop pi Anutu pim Ruupëen ngön këët ök niia pötenta kön wi kosang newasën yaë. Omën namp ke pipëlëpök Anutuun kaar om-namp pël ya.

¹¹ Wëwë kosangta ngön këët Anutu pim ök yenia epët. Pi wëwë kosangët ninaut. Ën wëwë kosangta pep pöp pim Ruup.

¹² Omën Ruupë naë ré olëak wë pipop pi wëwëetak wë. Ën namp Anutuu Ruupë naë ré olëak naön yaë pipop pi wëwëetak naön yaë.

Tiar wëwë kosangtak wë pöten kön wiipa

¹³ Ar Anutuu Ruupön kön wi kosang yewas pöröak wëwë kosangtak wë pöten éwat sënëak ngön epët retëng é yaningk.

¹⁴ Tiar epët éwat wë pötaan Anutuu ëëetak kas naëngan. Tiar pim kentöökë ënëm yeemak omën nentaan kimang mepena pöt pi tiarim kimangöt kat wiipnaat.

¹⁵ Pi tiarim kimangöt kat yawiaup pöt éwat wë. Pötaanök omën nentaan kimang mëëaut yaningk pötenta éwat wë.

¹⁶ Omën namp pi itaangkën pim karip ut-pet kot Anutuu es parëaöök wes namëëpanë sal nent yaëen pöt pi Anutuun pim karipëen kimang maan wëwë kosangta kanöök wa moulmëëpnaat. Omën utpet kot Anutuu es parëaöök wes namëëpanë salte yaë pipopön yenia. Utpet ke nentere nent omnarö es parëaöökël wes yamëaut wia pötëël kimang manëak neniaan.

¹⁷ Omnant utpet yeë epot saunaring pëënëët. Pël éaap saun nant es parëaöökël nasënganëët.

¹⁸ Tiar epël éwat wë. Anutuu ru sak wëaup pi utpetat naën yaaup. Anutuu Ruupök ngarangk yaalmëen Setenök pi namööpan.

¹⁹ Tiar epël éwat wë. Tiar Anutuu ru sak wëen ngönën wonörö pit Setenë iri wë.

²⁰ Tiar epël éwat wë. Anutuu Ruup puuk irëak tiar Anutu këëpön éwat sëpenëak kön nina. Pël ëen tiar Anutu këëpre Ruup Yesu Kristo piaripring wë. Pi Anutu këëp, wëwë kosangta pepap.

²¹ O nem ruurö, ar omp ak kaarkaaröro kasëng mënë.

[Yok pi tapët.

Ne arim pepap, Son.]

2 Son

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē kris-
maki 60 pōta ök won sēen Sonök pep epwer
kak nerek ingre mor saurōaan retēng ēa.
Narōak kōn wiin pi ōng nampēen retēng ēa.
Ēn narō selap kōn wiin ingre mor saurōaan
pēl ēa. Sonök pit neneren lup sant elmēere
kaar omnarōa ngōnōtēen ngarangk ē pēl
ēēpēnēak mēea.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1-3

Lup sant yaauta ngōnte 4-6

Ngōnēn kaarōtēen pepanōm ngōnte 7-11

Ngōn mēēt 12-13

¹ O ingre mor sa, Anutu pimtēen wesaurō,
ne ngōnēnē wotōok nampök arimēen pep
epwer retēng ē yaningk. Ne yaap pan arēn
lup sant yaalni. Pōt nemēt won. Ngōn
kēēt kat yawiaurō pitta ten pourō lup sant
yaalni.

² Ngōn kē tiarim naē wia epēt om wiakaim
wiaapnaat. Pōtaanōk arēn lup sant yaalni.

³ Tiar ngōn kēētere lup santtaring wēen
Anutu Pepere Ruup, Yesu Kristo, piarpim
komre kolapre yakōmre mayaap pōt tiarim
naē wiaap.

Tiar lup sant yaautaring ōpa

⁴ Arim naēaan narō Pepa ngōn kēēt tiarēn
ök niaō pōt kat wiak ēnēm yaē pēl aan kat
wiak ya kē saut.

⁵ Ingre mor saurō, kaalak ök yeniak. Tiar
neneraan lup sant ēēpa. Ngōn kosang epēt
ngolōpēt won, ngaanēer kat wieimaut.

⁶ Lup sant yeē pōtak Anutuu ngōn
kosangta ēnēm yeē. Tiar ngaanēer ngōn
kosangtak lup sant ēēpena epēt kat wiaut.

⁷ Kaar omnarō selap pan orōak yang
poutē wē. Pit Yesu Kristoon, "Pi omēn sak
naarōönöp," pēl yaaurō. Pōtaanōk nampök
ngōn ke pēlte yaan pōt pi kaar omnamp,
Kristoēn Ngaap, pēl wasēpenaat.

⁸ Ngarangk kēēkē ēēn. Pēl yaēen arim ya
yamēngk pōta kēēt, nent kō nasēpan, pout
ōnēēt.

⁹ Omēn namp pi Kristoē ngōnte taintaē
wak naōn ilap riak ngōn maimetaring irikor
yaē pipop Anutu piiring naōn yaē. Ēn namp
Kristoē ngōnte taintaē wak wē pipop Pepa-
pre Ruup pouwaar piiring wē.

¹⁰ Pōtaanōk namp pi arim naē wais orōak
Yesuu ngōnte won, maim nent ök yeniaan
pōt omēn pōp koirak arim kaatē sé ulmēak
yoōre ērēp manganok.

¹¹ Omēn namp kaar omēn pōpōn yoōre
ērēp mēak ompyaō yaalmē pipop pi omēn
pōpē ya utpet pōt kaamök yaaup.

Ngōn mēēt

¹² Ne arēn ngōn kēsang ök niamaatak
pepatē retēng ēēmaaten kaaō. Nem kentōok
naē wais arring ngōnngōn ēak ērēpsawi kaō
ēēpenaaten kent yaē.

¹³ Ingre mor sak nem naē wēen Anutuuk
pimēen yaō wesaō eporō, pit niin yowe
yenia.

[Yok pi tapēt.

Ne arim pepap, Son.]

3 Son

Yesu wel wiak kutömweri sêen wê kris-
maki 60 pöta ök won sêen Sonök pep kot
epwer omên namp yapinte Kaias pimêên
retêng ë mena. Pep epwer pöt Kaiasên yaya
mêak Taiotrepisê utpet ëautaan pepanôm
mêea.

Pöt epël wia.

Ngôn ngês rêaut 1-4

Kaiasê ngönte 5-8

Taiotrepisre Temitrias pöaarê ngönte 9-12

Ngôn mêët 13-15

¹ O Kaias nemop, ne ngönênê wotöök
nampök pep epwer nimêên retêng ë yan-
ingk. Ne niin lup sant yaalni.

² Nemop, ne nimêên Anutuun kimang
yemak. Ni könre lup ompyaö wêên pi
tapël omnant nim yaên pipot ompyaö sêere
nimëntta këlängönre yauman won ömêêten
kent yaalnê.

³ Kar naröak nim naëaan wais ni ngön
kêêta ênêm yaên pël neeaut. Pël êên ne kat
wiak êrêpêrêp kêsang ëaut. Yaap, nim ngön
kêêta ênêm yaên pöten ne êwat wê.

⁴ Nem ruurö pit ngön kêêta ênêm yaêên
pöt ne ya kê yes. Omên muntatêên ya kê
yesa pötak il newaspan.

Kaias pi ya ompyaö mëneima

⁵ Nemop, ni ingre mor saurö ompyaö
yaalmëan pöt, nimtê naëaanörö pëên won,
kamaatëaanöröeta yaalmëan pöt ompyaö.

⁶ Omên pöröak nim pitêmêên lup sant
elmëauten ten ingre moröröen ök niaan kat
wiaut. Pötaanök ni Anutuun kön wieê
karurö kan kourakêên kaamök elmëak wes
mêëmê pöt ompyaö.

⁷ Pit Yesu pim yaat mëmpö yesem ngönên
köpëlöröa naëaan sum naön yaaurö.

⁸ Omên ke pilörö pitring top ëak ya
mëmpnaan kaamök elmëêpa. Pël êên ngön
kêêt ulöl sêpnaan.

*Taiotrepis pi utpet yaaup ên Temitrias pi
ompyaö yaaup*

⁹ Ne ar ingre moröröaan ngön nent retêng
ëaut. Pël ëautak Taiotrepis pi arim wotöök
öpênêak yaaupök nem ngönte kat nawiin
yaë.

¹⁰ Pötaanök ne arim naë wais oröak pim
wêwêeta ngönte amaat. Pi nemêên ngön ke
nampöt paspas yaaup. Pël ëak pöt pëên won.
Pimëntta ingre mor sa narö ka nantëaan
waisên pim kaatak wa naulmêên yaaup. Pël
êên omnaröak pitêm kaatê wa ulmêên pöt
nga mëak omên pël ëa pörö ingre moröröa
naëaan waö ë yamëaup.

¹¹ O nemop, ni omnarö utpetat yaêên
ênêm elmëengan. Ni omên ompyaut wêl
ëak êêm. Omên ompyaö yaë pipop Anutuun

omnamp. Utpetat yaë pipop Anutuun kön
nawiin yaë.

¹² Omnaröak Temitrias piin ping wesak
ya. Pi ngön kêêta ênêm yaêên wêwê ompyaö
pöt tekeri yes. Pël êên nookta piin ping
wesak yak. Ar neen êwat wê. Nem ngön epêt
yaaupêt.

Ngôn mêët

¹³ Ne niin ngön kêsang ök niamaatak
pepatê retêng ëëmaaten kaaö.

¹⁴ Nem kentöök teëntom pan naë wais ni-
iring ngönngön apëaaten kent yaë.

¹⁵ Ni mayaaptaring öm. Omên ngöntre kar
eporöak yowe yenia. Ên nuuk nem yoöre
êrêp epêt ngöntre karuröen mam.

[Yok pi tapêt.

Ne nim pepap, Son.]

Yut

Yesu wel wiak kutömweri sêen wê kris-maki 50 pöta ök won sêen Yut, Yesure Sems piarpim nangapök ingre mor saurö kosang sak ngönên omên kaaröröa ngönötêên ngarangk êëpênêak pep epwer retêng è mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngês rêaut 1-2

Ngönên kaar yaauröa ngönte 3-16

Kön wi kosang yewesauta ngönte 17-23

Yaya mepena ngönte 24-25

¹ O Anutu ru sênêak yaö niiaurö, ne Yut, Yesu Kristoë inêên ruup, Sems pim nangap, nook pep epwer retêng è yaningk. Tiarim Pepap Anutuuk lup sant elnieim wêên Yesu Kristook ngarangk yaalniin ompyaö wê.

² Anutu pim ya ngêsre mayaapre lup sant pöt ningkên arim naë ulöi sak wiaap.

Omên ngönênêên kööre tok yaauröa ngönte

³ Kar panêrö, Anutuuk tiar utpetetakaan kama nuweim öpna pöta ngönte wet réak arimêên retêng èemêak kön wiaut. Pël êaupök peene pöt ar kosang wesak ngönên arim wak wê pöt ngarangk êak omên ngön pöt kööre tok yaalmêauröa ngön kaaröt ke ur olanê yak retêng èemêak kön yawi. Ngönên pöt Anutuuk ngaan pim omnarö mangkên arim naë oröön wak wê pipët.

⁴ Nem peene ngön epët retêng yeë pöta songönte epël. Omên Anutu ngön wa yoolêa pörö pitêm utpet yaaut êlêëp wiak ingre morörö arim öngpök ilêak arim könöt irikor elnieim wê. Anutuuk tiar komre kolap elniak utpetat kërê yoola ngön yaap pöt irikor êak epël yeniiaurö. “Anutu pël yaalniaö pötaan ar yok pangk öngre omp nga êênêët. Pël yaëên kaalak ompyaö niwasêpnaat,” pël yeniiia. Pit ngön kaar pöt yeniem Aköp Yesu Kristo tiarim Kaöap kasêng yemengkaurö. Omên pörö Anutuuk ngaanêër utpetatê kangut kêsang pan mampênêak mêëa.

⁵ Nem peene niama epët ar êwat sak kat wi pet irauröen kaalak ngölöp wes niamaan yeë. Ngaanêër Israel omnarö Isêp yangerak kêlangön kat wiewim wêên Anutuuk ent è moulmêak yang munterekê mêsak sa. Pël êên ênemêak narö piin kön wi kosang newasên yaëên pörö mên wel mowia.

⁶ Ên enselöröenta kön wieë. Pit narö Anutu pim ya mëmpênêak yaö elmêa pöt mëneim naön pitêm wêaurek sêp wesaurö. Pël êên Anutuuk pit sasa wii par êak koutak moulmêên akun kaöaöök ngön yaatak moulmêak kangut mampnaataan kor wê.

⁷ Sotomre Komora ka kepön kêsang pöörarre munt kot naë wieëa pötê êa pötenta kön wieë. Omên pörek wêaö pöröeta enselöröa utpet êa pöl eima. Pörö pit öngre omp nga yeem ompöröak omp karuröaring utpet ke tapöpöt êima. Pël êênak Anutuuk es kosangwesi wes mëên sasa kotak won sa. Pöten tiar itenak, “Utpet êëpena pöt, Anutuuk kangiir tapël elniipnaat,” pël wasêët.

⁸ Pël êëpenaatak omên arim naë êlêëp ilêak wê piporö utpet ke tapël yaaurö. Pitêm wanger nentent mena pötêël utak mêak omnaröaring utpet yeem pitêmtê wêwêat utpet wesak omên wa ngangaëët yaaurö. Pël yeem Aköp ngep elmêak kutömweri êwaatak wêauröen utpet wesak yamêëaurö.

⁹ Enselöröa wotöököp, Maikel, ngaan Setenring Mosesê sokuraan nampnampön ngön kosang yamêem Setenên utpet wesak nemaan om epël mêëa. “Aköpök kangiir nga niapnaat,” pël mêëa.

¹⁰ Pël êautak omên arim öngpök ilêak wê piporö omnantê songönöt köpêl wêak köntak utpet wesak yamêëaurö. Pël yeem pitêm omnant yaaut pol rerauröa köntak yaë pöl yaëên pitêmtê yaautök utpet yemowas.

¹¹ Yakömpe. Pit tol êëpên? Pit omên ngaan wakaima eporöa ökörö. Keen pim utpet êa kan tapöök yes. Pelam pi monat öpênêak omnaröen utpetat êëpênêak mêëa pöl yaë. Ên Kora pimtên wak isak êak Mosesê ngönte wa laalan Anutuuk mên wel wia pöl elmêëpnaarö.

¹² Omên piporö wais oröak kaömpre animautön kent êên êö köpêl arim lup kopêtemer sênêak wa rongan yaaut utpet yewesaurö. Pitêm omnant yaaut mos êak omnarö kaamök naalmêên yaë. Pötaanök kepilöt kentöök ilak yamêên kopi nepelên yaë pöta ökörö. Ên nent, kera nant ulöp akunatê nautön yaëên omnaröak songönöt kama ti olaan umön rê yes pötê ökörö.

¹³ I maatê möön kékoot yaarö pöl pit utpet yaëên pitêakaan êö yaaut yaaröön ityaangk. Ên nent, pit ari nantê mop teköök wa wasêpênêak moulmêautök uröt sêp wesak köntak unak wireim wê pötê ökörö. Ke pil yaaurö Anutuuk kaare yang köo utpet panê olêauren yaö elmêên pörek wakaim öpnaarö.

Utpet yaaurö kangut öpnaat

¹⁴ Omên utpet ke pëlörö Atam pim kumentêakaan orö yewaisem wais Inok pi 7 pöpök tektek ngönöt pitêmtêên epël êa. “Kat wieë. Aköpring pim ensel ngêëngkörö kêsang pan wasêpnaan yaë.

¹⁵ Pël êak omên pourö ngön yaatak niulêak kom elniak omên pi kasêng menaurö pitêm ya utpet mëneimautre piin utpet wesak maimautaan kangut mampnaat.”

¹⁶ Omèn arring irikor ëak wë puorö pit kaaö ngön aöre omèn nant pitëm naë yaaröön lup mëmpö pël yeem pitëmtë kentre kauraté ënëm yaaöre pitëmtën wak isak ëak omèn karuröa omnant öpnaataan wiap sësë mëak wa ëpre wer yaaurö.

Wa korkor ngönte

¹⁷ Nem kar panëerö, ar tiarim Aköp Yesu Kristoë ngön yaaö omnaröa omnant orööpnaatë ngön ök niama pötön kön wieim ön.

¹⁸ Pöt pit epël ök niamaut. “Ënëmak, akun kaäaö temanöm yesën omèn narö oröak Anutuu ngönten ökre was ëak piin kön nawiin pitëmtë kentre kauraté ënëm ëëpnaat.”

¹⁹ Omèn ke pilörö pitök ingre morörö ar komkap yaalni. Pit yangerakë omnantëën kön wieimeë Anutuu Pulö naön, won wë.

²⁰ Nemorö, ar pöt epël ëën. Anutuu ngön arim kön wi kosang yewesa pöt kön wieë arim lupöt kosang wesak Ngëengk Pulöökë weëre kosangtak piin ök maim ön.

²¹ Anutuuk ar lup sant yaalni pötaan lup sant pöt önëëtaan pim naë ön. Pël ëëë tiarim Aköp Yesu Kristoë yaköm elniak wëwë kosangët nimpna pöten kor eim ön.

²² Omèn Kristoë ngönta songönten ëngk ma e yewesauröen yaköm elmëën.

²³ Ën omèn narö es parëaöökë kanöök yesën pöt es kotpanëën kaamök elmëak kama moön. Ën narö pitëm koröpöökë kentre kauraté ënëm ëak utpet yaëën yaköm elmëak tapël kaamök elmëën. Pël yeem pitëm utpet yaautök utpet niwasën arta tapël ëënganëën ngarangk ëak utpet pötön kas ëën.

Anutuun yaya mepenaata ngönte

²⁴ Anutu pi weëre kosangringëpök ngarangk elniaan wiap sak utpet naëngan. Ëwa pepap pimtök kaamök elniaan pim ëöetak saun won, ërëpsawiarang önëët.

²⁵ Anutu pöp pimënt wëaö tapöpök tiarim Aköp Yesu Kristoë ompyautaan utpetetakaan kama yanuwaup. Pötaanök pim yapinte wak isak mepa. Pimtökëër tiarim kësang mowasën wotöök sak wë, pim weëre kosangö om wiaap. Pimënt tapöpök ngaanëër wakaimaupök, peene wë, om wakaim öpnaap. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Yut.]

Ēnēma Ngönte

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē kris-
maki 60 ma 65 pōta ök won sēen Sonök ingre
mor saurōaan retēng ēa. Ingre mor saō porōa
Yesu Kristo pi Aköp pēl wesa pōtaan kēlangōn
kat yawiem Sonök kosang sak ōpēnēak kent
ēa. Son pi kus nent yapinte Patmos pōtak
wii kaatak wēen Anutuuk wangarōtē ye-
mangki pōl elmēak omēn ēnēm orōōpnaatōn
pet elmēa. Wangar pōtē kēlangōn kēsang
yaarōon Yesuuk Setenre kōōre tok muntarō
il mowesak piin kon wi kosang yewesaurō
kutōmre yang ngolōpōtē ōpēnēak pet elmēen
ök niia.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-20

Ingre mor saō ka 7 pōtēerōaan retēng ēa
2:1-3:22

Pepewer pesōm ēak wii 7 tēauta ngōnte
4:1-8:1

Kuup 7 pōtē ngōnte 8:2-11:19

Kamal kēsangēpre animāō nga ngaawaarē
ngōnte 12:1-13:18

Wangar ke nentere nent mena 14:1-15:8
Anutuu omnarōaan ya sangēn 7 pōtōn
itena 16:1-21

Papilon kaō utpet wasēn Seten kēlangōn
kat wia 17:1-20:10

Ngōn ya kēsangēt orōōpnaat 20:11-15

Kutōmre yang ngolōpōtre Yerusalem
ngolōpō 21:1-22:5

Ngōn mēēt 22:6-21

¹Ngōn epēt ngaanēer elēep wiakaimautak
Yesu Kristook tekeri wes wia. Ngōn epēt
Anutuuk Yesuun pim inēen ruurōen om-
nant akun wali nasēn wiaan orōōpna pōtōn
tekeri wasēpēnēak pet elmēa. Pēl ēen pim
ensel namp wes mēen ne Son pim inēen
ruupōn ök neeaut.

²Ne Sonök omēn pōtōn itanak Anutuu
ngōn ök neeaōre Yesu Kristoē omnant tekeri
wes nenaō pōtenta poutōn ök yeniak.

³Omēn namp ngōn kē orōōpna epēt
ngōnēnē wa toptak sangk kelēpna pōp
ērēpērēp ēēpnaap. Ēn namp ngōn pep epweri
retēng yeē epēt sangk yekelēn kat wiak
ngaarēk ōpna pōpta ērēpērēp ēēpnaap. Ngōn
pōta kēēt orōōpna akunet temanōm yes
pōtaanōk.

*Sonök ingre mor saō ka 7 pōtē wēaurōaan
pep retēng ēa*

⁴Ne Son nook ngōn epēt ingre mor saō
Asia yangarak ka 7 pōtē wēaurō arimēen
retēng ē yaningk. Anutu ngaan panēer
wakaimaup peeneeta wē wakaim ōpnaap
piire Ngēengk Pul Anutuu itōōk ur pim wel
aisēak ngarangk yaalni pōta naē wēāō pōōk

komre kolapre mayaap pōt ningkēn arim
naē wiaap.

⁵Ēn Yesu Kristo puukta komre kolapre
mayaap pōt ningkēn arim naē wiaap. Pi
wotpil wesak Anutuu ngōnte tekeri wes
yaningkaupōk wet rēak weletakaan wal ēak
yang omp akōrōa kaō sak wē.

Pi tapōpōk tiarimēen lup sant elniak
tiarim kangiir wel wia pōtak utpetatē
ōngpōkaan ent ē nuulēa.

⁶Pēl ēak puuk niaan piiring kaō sak
ngarangk eim kiri ar yaaurōa ök Anutu
pim Pepapē inēen sak omnarōaan kimang
yamēēaurō. Tiar pourō Yesu Kristo pim yap-
inte wak ngarēk isak yemaan ngarangk
elnieim ōp. Yaap.

⁷Kat wieē. Yesu pi kutōm kepilōtring
wais orōon omēn pourō itampenaat, omēn
pim wel wiipēnēak elmēa pōrōaring. Pēl ēak
yangerakē omēn pourō piin itenak pitēm
utpet elmēautaan kangut mampnaaten ya
ngēs ēen ing kaō apnaat. Yaap pan.

⁸Akōp Anutu wēere kosang pepap, ngaan
wakaimaup peeneeta wē wakaim ōpnaap, pi
epēl ya. “Ne tapōp wot rēaupōk kaalak ēnēm
remaap.”

Son pi Kristoon itena

⁹Ne Son, arim karip, tiar Yesuring yal
menak wēen Anutuuk wa ngaōōk nimēen
kēlangōn kat wieimeē kosang sak wē. Nem
Anutuu ngōnte ök neeaōre Yesu Kristoē
omnant tekeri wes nenaūtōn ök yaataan
kōōre tokōrōak Patmos kustak neulēaut.

¹⁰Pēl ēen Sante, Akōpē akun pōtak Anutuu
Ngēengk Pulō pim wēere kosangōōk nem
naē orōon ne kat win nem kasngaēlaan
kuup nga ngōn naōōkē ya pōl ngōn ēak

¹¹epēl ya. “Omnant nim itampē epot
pout pepeweri retēng ēak ka 7, Epesare
Simenaare Pekamamre Tiatiaraare Satisre
Pilatepiaare ēn Leotisia ka potē ingre mor
saurōaan wes momēēm.”

¹²Pēl yaan ne talēpōk nem kasngaēlaan
ngōnaak yenēa pōten itampa yak kaip ti
itaangkēn es rampe koolōtōk ket ēa 7 ēak
wieēa.

¹³Pēl ēen ne itaangkēn namp es rampe
pōtē tektrak wēa. Pōp omnampē ök sak
ulpēen wali el wesak sē ingesiarē il menaō
namp mēak yepat koolōtōk ket ēa naō pim
riperak rēewarōk ēak wēa.

¹⁴Pim kepōn epōt kōlam panēēp, int
awang ēpre urōam lup kōlamōtē ök. Ēn
itōōrar pōt es wēlēngōōkē ök panēōōrar,
omnant omnarōa lupōtē wieēautōn
ityaangkaup.

¹⁵Ēn pim ing pōwesiarata aini ke nal nent
yapinte paras pēl yema pōt es kēsangwesi
ar ēak ompyaō wasēn simpelang yera pōta
ök yeēa. Ēn pim kēm ngōn pōmpel iitē nga
yaurem kuk ya pōl yeēa.

¹⁶ Pim mor yaapkëewesi ari 7 êak wali wëëa. Öp newerta nalaan nal nga panëëwer pim këmtakaan oröak irëëëa. Ën pim këëre wot kante këtëpë nga panë yema pöl ëëëa.

¹⁷ Ne piin itenak yaan sak imën kön sak kawi ngentiak së pim ingesiarë naë ilëaut. Pël ëënak pim mor yaapkëewes nem rangk nowiak epël yenëa. “Ni kas ëëngan. Ne wot rëaupök kaalak ënëm remaap.

¹⁸ Kat wi. Ne wëwë pepapök wel wiak wal ëaup, peene om öp wë wakaim ömaap. Pël ëëë welere wel kakë kaö sak wë. Pötaanök nook kan pöwer tëak omnarö wal ë moul-mëëmëak pöt pangk pël ëëmaap.

¹⁹ Pötaanök nim omën ityaangkën epot retëng ëëm. Omnant peene epotre ënëmak orööpna pout pël ëëm.

²⁰ Nim itaangkën ari 7 êak nem mor yaapkëewesi wak wëan pötre ën es rampe 7 êak wieëa pöt ngön kepön nent. Pöta songönte epët. Ari 7 pipot ingre mor saö ka 7 pötë wë pöröa ngarangköröen ya. Ën es rampe koolötök ket ëa 7 pöt ingre mor saö ka 7 pötë wëauröen ya.”

2

Epesas kakë ingre mor sauröa ngönte

¹ Aköp es rampeetë tekrak wëäö pöpök epël yenëa. “Ni Epesas kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Ngön epët omën mor yaapkëewesi ari 7 êak wali wak es rampe koolötök ket ëa 7 pötë tekrak kan ing yaaup nem ngönte.

² Ne arim omnant yaautön ëwat wë. Ar ya kosang mëmpööre këlangön kat yawiem kosang sak wë pël yaaö pöten ëwat wë. Ën pël yeem ar utpet omnaröa yaautön kaaö ëën omën pitëmtën, ‘Ten Kristoë ngön yaaö omnarö,’ pël kaar yaauröen wël êak itenak pit kaar yaaurö pël kön wian pötenta ëwat wë.

³ Ën omën narö pit itaangkën ar nemorö pël sëën utpet yaniwasënak kaaö ëën sëp nenewasën këlangön kat yawiem kosang sak wëäö pötenta ne ëwat wë.

⁴ Pël yaautak omën eptaan arën kön wiin pangk naën yaë. Ngaantak ngës rëak kön wi kosang wesän pötak arim lup sant ëan pöt won së yes.

⁵ Ngaan ar wëwë ompyaut wakaimauröak wiap sak sëp wesän. Pötaanök arim wëwë ngaan pöten kaalak kön wiak ön. Pël êak lup kaip tiak wëwë wet rëak wakaiman pöl ön. Ën lup kaip natiin ëënë pöt ne arim naë orök arim es rampewes kama wëën ingre mor saurö won sënëët.

⁶ Arim wëwë ompyaut wakaiman pöt sëp wesautak omën eptaan kön wiin ompyaö yaë. Nem Nikolasre pim ingre moröröa wëwë utpetatëën kaaö yaalmë pöl arta yaalmë.

⁷ “Katringöröak Ngëëngk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin. Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöpön nook, ‘Ni wëwë kosangta këraamentëkaan ulöpörö neim ömëëp,’ pël ök memaap. Këra pöment Anutuu ya lupöök wë.”

Simena kakë ingre mor sauröa ngönte

⁸ Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Simena kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Ngön epët omën wot rëaupök ënëm remaap, wel wiak kaalak wal êak öp wëaup nem ngönte.

⁹ Arim këlangön kat yawi pöten ne ëwat wë. Ën omnantëën elek panë yeë pötenta. Pël yeëetak kutömweri arimëën omnant kësang wia. Ën omën narö pitëmtën, ‘Ten Yuta omnarö,’ pël ya pöröak utpet wesak yenia pötenta ne ëwat wë. Pit, ‘Ten Yuta omnarö,’ pël yaatak Yuta omën yaapörö won, Setenë ingre mor panë saurö.

¹⁰ Arim omën këlangön kat wiinëak yeë epten kas ëënganok kat wieë. Seten pi ar narö morök elniipëneak omën naröen maan wii kaatak nuulëëpnaat. Pipët ar këlangön wak imeë kët moresiar pël sënëët. Pël ëënëëetak Anutuun kön wi kosang weseim wë wel wiinë pöt nook wëwë kosangët ningkën neering wakaim öpenaat.

¹¹ “Katringöröak Ngëëngk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin. Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp es parëäöök së këlangön kat nawiipan.”

Pekamam kakë ingre mor sauröa ngönte

¹² Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Pekamam kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Ngön epët omën öp nalaan nal nga panëëwer wëäup nem ngönte.

¹³ Ne arim kakën ëwat wë. Seten pi ka pipöökë kaö sak wëën omnarö utpet kaö panë yaaurö. Pël yaauröak kön wi kosang yewesaut taë wak wë. Ën ngaan arim karip Antipas wotpil wesak nem ngönte omnaröen ök maö ima pöp omën utpet naröak arim kak Setenë ngarangk yaalmëa pörök pi mën wel wia akun pötak kasëng nene-mangkën kön wi kosang newesëmaurö.

¹⁴ Pël ëauröak arim wëwë utpet epël yeë epotön ne kön wiin pangk naën yaë. Ar Pekamam kakaan ingre mor sauröa naëaan narö Pelam pim ngön kaarta ënëm yaaurö. Pelam pöp ngaan Pelakën wetete ök maan puuk Israel omnaröen morök maan animaö kön Anutuu ökre was kaaröröaan kiri ar ëaut yenem öngre omp nga ëaurö.

15 Ēn arim naëaan narõeta tapël Niko-lasre pim ingre morõrõa ngõn utpetatë ěnëm yaauro.

16 Põtaanõk ar lup kaip tiin. Ēn won ěnë põt akun kot panë nentak arim naë wais orõõmaat. Pël ěak õp nga nem këmatak wia epwerring omën piporõaring nimẽmpaat.

17 “Katringõrõak Ngẽengk Pulõõk ingre mor saurõen ngõn õk yenia pipët këekë kat wiin. Omën pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak õpna põp kutõmweri kaõmp yapin mana pël ya põt nem naë ělëep wia epot mempaat. Pël ěak kël kõlam naõõta mempaat. Kël põõk yapin ngolõp nent retëng ěulmẽemaat. Yapin põt omën muntarõ kõpël wëen omën kël põ waapna põpõkëer ěwat õpnaat.”

Tiatira kakë ingre mor saurõa ngõnte

18 Akõpõk kaalak neen epël õk yenëa. “Ni Tiatira kakaan ingre mor saurõaan epël retëng ë.

“Anutuu Ruup pim itõõrar es wëlëngõõkë õk panëõõrar, omnant omnarõa lupõtë wieëa põtõn ityaangkaup. Ēn pim ing põwesiar aini ke nal nent yapinte paras pël yema põta simpelang yera põl yeëa. Ngõn epët Anutuu Ru ulõpõõkõp nem ngõnte.

19 Ne arim omnant yaautõn ěwat wë. Arim lup sant yaaõre kõn wi kosang wesak ya wotpil mëmpõ, nemëen yak ya ompyaõ mëmpõõre këlångõn kat yawiem kosang sak wë pël yaaõ põtõn ne ěwat wë. Arim wet rëak omnant eiman põt peene il wesak ompyaõ panë yaauro.

20 Pël yaauroak arim utpet epël yeë põtën ne kõn wiin pangk naën yaë. Ong utpet yaaõ namp ngaan wakaima yapinte Sesepel põpë õk yaë põpõnta arring õpënëak mëëaurõ. Ong põpõk pimtën, ‘Ne Anutuu tektek ngõn yaaõ omën namp,’ pël kaar mëak ngõnën kaarõt nem ěnëm yaalnëaurõen õngre omp nga ěëre animaõ kõn Anutuu õkre was kaarõrõaan kiri ar yaaõ põt në pël ěëpënëak morõk yaalmëaup.

21 Nook pim omp nga yaaõ põt sëp wasëpënëak akun mangkën pi lup kaip natiin kaaõ ěaup.

22 Kat wi. Ne õng põpõn maan yau-man ěëpnaat. Ēn omp õng põpring utpet yaaõ põrõeta lup kaip natiin yaëen põt nook maan këlångõn munt nant pitëm naë orõ morëẽpnaat.

23 Pël ěak õng põpë wëwëeta ěnëm yaauro mën wel mowiimaat. Pël ěen ka nantë ingre mor saurõ põtën itenak ne omën pourõa kõnre lup wël yaaup põtën ěwat sëpnaat. Ne tapõpõk ar omnarõ neenem omnant yaaütë kangut nimpaap.

24 Omën munt Tiatira kak wëaurõ ar ngõn utpet põta ěnëm naën yaauro. Pël yeem ngõn utpet põtën omën narõak, ‘Setenë ngõn

õngpõkõt,’ pël ya põt ar ěwat nasën yaauro. Pël yaaõ põrõen epël õk yenia. Ne këlångõn munt nant nanningkan, om epët pëen nim-paan.

25 Arim wëwë ompyaõ yaaõ põt kosang panë wesak õn. Pël ěen nemënt kaalak akun nentak wais orõõmaat.

26 Namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak wë nem ngõnte ngaarëk weimeë wel wiipna põp nook wëere kosang menak kõpël omnarõa kaõ wes moulmẽemaap.

27 Pël ěen pi ngarangk ěë ěini sungkõr naõ wak wë omnarõ yang kaput mõõna kelak unõn yaë põl kõpël omën põrõ ělmẽẽpnaap. Wëere kosang nem mampa põt nem Pepapõk nenaut.

28 Ne omën põt menak tangewesta mem-paat.

29 “Katringõrõak Ngẽengk Pulõõk ingre mor saurõen ngõn õk yenia pipët këekë kat wiin.”

3

Satis kakë ingre mor saurõa ngõnte

1 Akõpõk kaalak neen epël õk yenëa. “Ni Satis kakaan ingre mor saurõaan epël retëng ë.

“Ngõn epët omën Anutuu Ngẽengk Pulõ wak ari 7 ěak wali wak wëaup nem ngõnte. Ne arim omnant yaautõn ěwat wë. Omnant yaaõ põt omnarõak arimëen, ‘Pit wëwëetaring wëak yaë,’ pël yenia. Ēn nook arim lupõtõn itaangkën wel wiaurõa õk wë.

2 Põtaanõk wal ěak it nganga seë. Arim kõn wi kosang yewesaõ kot wieëaut sasa won sëpanok taë weseë. Arim omnant yaautõn itaangkën Anutuu ěõetak wotpil naënõrõ.

3 Põtaanõk ngõn rë nuulõn kat wiak wan põtën kõn wiin. Pël ěak ngõn põt ngaarëk wak lup kaip tiin. Ar wal ěak it nganga nasën ěnë põt nga omën nampë yaë põl nem akuneten kõpël wëen tapët põt orõak kangut nimpaat.

4 Pël ěëmaatak ar Satis kakaan omën narõ utpetat naën yaauro. Omën narõa ulpëen kõlamõt pëen ě yerangia põl ar wëwë kõlam wë. Ne arën kõn wiin wotpilõrõ. Põtaanõk arim ulpëen kõlamõt ě yerangian põt wëwë kõlamtaring neering wakaim õnëët.

5 Omën namp pim wëwë ompyautak ut-petat il wesak kosang sak õpna põpõkëer ulpëen kõlamõp më moulmẽemaap. Pël ěak pim yapinte wëwë kosangta pepeweriaan kërë nemoolanganëëp. Anutu nem Pepapre pim enselõrõa ěõetak pi nemop põt tekeri wesak amaot.

6 “Katringõrõak Ngẽengk Pulõõk ingre mor saurõen ngõn õk yenia pipët këekë kat wiin.”

Pilatepia kakë ingre mor saurõa ngõnte

⁷ Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Pilatepia kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Aköp ne omën ngëëngkëp. Ne tapöp omën kë panëep. Ngaanëër Tewit pim yang omp ak sak weëre kosangring omnarö ngarangk elmëeima pöl nook kutömweri omp ak sak weëre kosangring ngarangk ëëë kanwer të wiin omën nampök newariipan. En kanwer wariin nampök pangk natëëpan, won pan. Ngön epët ne tapöpë ngönte.

⁸ Ne arim omnant yaautön ewat wë. Ar weëre kosang kësang won wë nem ngönte ngaarëk weiman. Pël yeem nem yapinte ëlëëp nenowasën tekeri wesak aiman pöten ne ewat wë. Pötaanök nook kanwer të nuwiri wiaan omën nampök yok pangk newariipan.

⁹ Kat wieë. Setenë ingre mor arim naë wëaurö pit pitëmtën, ‘Ten Yuta omnarö,’ pël kaar yenilaurö. Pit Setenë utpetatë ënëm yaaurö, Yuta omën yaapörö won. Omën pöröen nook maan arim ikanöök rar rë nuwesirak nemtök arimëen lup sant yaal-nian pöten ewat sëpnaarö.

¹⁰ Ar këlangön kat yawiem kosang sak önëak nem arën ök yeniak pöt ngaarëk weiman. Pötaanök omën utpet nant yangerak wëauröaan morök elmëëmëak yangerakë wes mëema pöt nook ar ngarangk yaalniin arim naë naarööpan.

¹¹ Ne akun kot nent won sëen arim ngësë waisumaap. Pötaanök omën nampök irikor elniin arim ompyaö yaauta kangut naön ëënganëen ompyaut arim naë wia pöt kosang wes wak ön.

¹² Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp nook Anutuu ngönën tupta möör wapta ök wesak wesir moulmëëmaap. Pël ëën pi Anutuu naë kosang sak öpnaap. Pël ëën nem yapin ngolöpëtere Anutuu yapintere pim ka kaöaöökëët piik retëng ë ulmëëmaap. Ka pöökë yapinte Yerusalem ngolöpö, kutömweri nem Pëpapë naëaan irapnaö.

¹³ “Katringöröak Ngëëngk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin.”

Leotisia kakë ingre mor sauröa ngönte

¹⁴ Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Leotisia kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Aköp nemënt ngön yaapta pëpapök wotpil wesak Anutuu ngönte tekeri wesak yaap. Ne Anutuu omnant pout ket ëa pötë pëpap. Ngön epët Aköp nemtë ngönte.

¹⁵ Ne arim yaauta songönte ewat wë. Ar nemëen kaaö panë elnëëre lup sant panë elnë pël naën yaaurö. Poutepar arim naë irikor ëak wia. Pötaanök arimtok kaaö panë elnëëneäk kön wiak pöt pël elnëëneët. En

lup sant panë elnëëneäk kön wiak pöt pël elnëëneët. Pël ëënëetak poutepar irikor ëak wi naöpan.

¹⁶ Ar pöt nemëen kaaö panë elnëëre lup sant panë elnë pël naën yaaö poutepar irikor ëak yeëan. Pötaanök ne arimëen kaaö elniak wa niolamaat.

¹⁷ Ar arimtën epël yaaurö. ‘Ten monere uröm omën nant kësang wieëaurö. Omën kësang panë pöt tenimtokëer wak ompyaö wë omën nentaan ngöntök naën yaauröep,’ pël yak. Pël yaketak arim lupre könöt utpetatring wëen omnaröak yaköm elni-ipna salöröak yak. Arim lupötë omën nantëen ngöntök yeem it il tëak yool wë pöten arimënt itnaangkën wëan.

¹⁸ Pötaanök ne arën ök niamaan kat wieë. Ar nem naëaan songre sar ngolöp weë panëët wak ön. Pël ëak arim koröp yool wë pipot ngep ëëneën ulpëen kölam ompyautta nem naëaan ön. Pöt arim koröp yool wë pipot omnaröak it ningankën ëö sënganëen. Pël ëak i kolap nenteta arim itötë wa mëen omën nantön itaampunëen nem naëaan ön.

¹⁹ Ne omën nem lup sant yaalmëa pörö pit utpet yaëen pöt ngön kosang mëak wotpil yemowesaup. Pötaanök ar kosang ngentiak lup kaip tiin.

²⁰ Kat wieë. Ne ka kanrak taueë kontkont yaaup. Omën namp ne kontkont yemaan kat wiak kan të newiin pöt kakaati së piiring kaömp ngawi nak tenip önaat.

²¹ Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöpön nook, ‘Ni nem naë wais nem omp ak urtak wel aisëak neering omnarö ngarangk ëëpa,’ pël ök memaap. Pöt ne utpetat kasëng menak nem Pëpapë naë pim omp ak urtak wel aisëak omnarö ngarangk eim wë pöl arta ëëneët.

²² “Katringöröak Ngëëngk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin.”

4

Kutömweri omnarö Anutuun yaya maim wë

¹ Aköp ngön ök neë pet irën ne wangar yemangk wesak itaangkën kutömweri kan newer të wieëa. Pël ëën omën këm ngön naö yaan kat wiin nem wet rëak kuup ngönöökë ök ngönaak neea tapöpök kaalak epël yenëa. “Ni eprek apër. Pël ëën omën ënëm orööpnaatön pet elniimaan,” pël yenëa.

² Pël yenëaan taptakëer Anutuu Ngëëngk Pulö pim weëre kosangöök nem naë oröön itaangkën kutömweri Aköpë ur nent wiaan Anutu pötak wel aisëëea.

³ Pim këëre wot kante kël köp möaö naöörarën yapintepar saspaaire konilian pël yema pöörarë ök pengpeng yeëa. Pël ëën iere kasir naö pim urtak wirö kaörok elmëëea.

Iere kasir pò kèl kera ép koröp oröa naöön yapin emeral pèl yema pòökè òk yeëa.

⁴ Pèl éaan ur nant 24 éak omp ak urtak wa taap elméak wíeëa. Pèl éaan ngarangk naröeta 24 tapèl éak ur pötè wel aiséëëa. Pit ulpèën wali kölamörö méak ul koolötök ket éaut omp aköröa yewaëa pötè òköt pitèm kepönötè waëak wëa.

⁵ Pèl éën Anutu pim ur wel aiséëëa pötakaan kent tangar mènak tangre kaò kèsang yera. Pèl yaéën pim urta itèkèèl es wèlèng 7 éak yokota. Es wèlèng pöt Anutu Ngéengk Pulö.

⁶ Ēn ur pöta itèkèèl omèn nent i kaöre kònitötè òk pan nent wiëëa.

Pèl éaan kutòm omèn mor kong nent wèwëetaring narö tekarak wëa. Pörö omp ak urtak wirö kaörok éak taueëa. Pitèm it ulöpöt kèsang pan, koëlaan kasngaël pangk éak oröëëa.

⁷ Kutòm omèn wèwëetaring pörö, namp kent nga laionöröa òköp, namp pol purmakaò ompöröa òköp, namp pi it omèn kèere wot kan waup, èn namp int tuparöa òköp.

⁸ Kutòm omèn mor kong nent wèwëetaring pörö pit wer 6 éak uteëa. Ēn pitèm it ulöpöt kèsang panè oröëëa. Pöt weratè tomökölaan ikanöököl poutè pangk éëëa. Pit pèl éak wë Anutuun yaya yaaut leng naën, röökre ket poutè epèl maim wë.

“Aköp Anutu ni weëre kosang pout wëëaup. Ni wakaimaupök wëën om wakaim ömëëp. Ni ngéëngkèp, ni ngéëngkèp, ngéëngk panëëp.”

⁹ Kutòm omèn mor kong nent wèwëetaring pörö pit Anutu omp ak urtak wel aiséëëaup wë wakaim om öpnaap piin yaya maiméë ping wesak méak yöore èrèp maim wëaurö. Pit pèl yaéën

¹⁰ ngarangk 24 pörö pit Anutu omp ak urtak wel aiséëëa pöpè naë rar rè mowesirak yangerakèl tok oriak wë omèn wakaim öpna pöpön, “Puukéër weëre kosang pepap,” pèl weseë pitèm omp ak ul koolötök ket éa pöt perak urta ikanöök wiak yaya ngön epèl maim wëauro.

¹¹ “O Aköp, ni tenim Anutu.

Nuukéër kaò panëëp.

Ten pourö yaya niaimeë ping wesak niak nimitè naë weëre kosang wia pèl yeniaan ké yes.

Nimtok omnant èl epot pout ket éaup.

Nuuk wiaapënèak kòn wiak ket éën om wia. Pötaanök yaya yeniaan ké yes.”

5

Sonök pep newer pesöm éak wii tèak wiaan itena

¹ Ne kaalak itaangkèn Anutu pi omp ak urtak wel aiséëë pim mor yaapkéëwesi pep newer weëa. Pep pöweri retèng nant koëlaan

kasngaël éëë. Pèl éaan omnaröak wilak sangk kelpanèak pep pöwer tep möak wii 7 éak tè ulmëëëa.

² Pèl éaan ne itaangkèn ensel weëre kosangring nemorök ngön è oléak epèl ya. “Omèn wotpil talèpök pep epweri wii 7 éak téa epot pangk ilak pepewer wilèpèn?”

³ Pèl yaan omèn nampök o kutòmweriaan ma e yangerakaan ma yang epra ikanöökélaan wotpil nampök pep pöwer wilak itaampnaataan kengkèn nasèn éaut.

⁴ Pèl éën ne itaangkèn wotpil nampök pep pöwer wilak itnaangkèn éën ing kèsang panè éaut.

⁵ Pèl éën omèn ngarangk nampök epèl yenëa. “Ni ing anganèp kat wi. Yutaë kurmentékaan kent laionöpè òk weëre kosang panè namp oröak wë, Tewitè ru éap. Pim wëwë ompyautak utpetat il wesaupök yok pangk wii 7 pöt pout ilak pep pöwer wilèpnaap.”

Son pi Sëpsëp Ruupön itena

⁶ Pèl neaan ne itaangkèn Sëpsëp Ru namp taueëa. Pöp omèn mënauröa òk pim koröpöök èmpöl éëëa. Pi Anutu omp ak urötere kutòm omèn mor kong nent wèwëetaring pöröere ngarangköröa tekarak taueëa. Pim kepönöök watöt 7 éak oröëëa. Ēn itötta 7 tapèl éak wëa. It 7 pöt Anutu pim Ngéengk Pulö, kaare yang poutè wes mëen pangk éak wë pö.

⁷ Pèl éën ne itaangkèn Sëpsëp Ru pöpök së Anutu pi pim omp ak urtak wel aiséak wë pep pöwer pim mor yaapkéëwesiil wali wak wëën kama yeön itenaut.

⁸ Pèl yaéën kutòm omèn mor kong nent wèwëetaring pöröere ngarangk 24 pörö Sëpsëp Ru pöpè naë sè rar rè mowesirak yangerakèl tok oria. Pit omèn intöatè òk nant neenemot wak, èn söwar koolötök ket éa nanta neenemot wak wëa. Söwar pötè öngpök omèn nant Anutuun kiri ar éën es koulöp köp nga kampöt ngaarèk yawisa pöt wíeëa. Ès koulöp kamp ompyaò omnaröa Anutuun yayaare kimang yaméëaut.

⁹ Pit pèl éak tan ngölöp nent epèl yema.

“Ni omèn wotpil kaò panëëp, pepeweri wii téa pöt yok pangk wa ilumëëp.

Omèn naröak ni nimèngkèn wel wian.

Pèl éën wel wian pötak omnarö kaalak Anutu piméën kama waup.

Yaap, ni omèn möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutèërö waup.

¹⁰ Nuuk maan pit niiring kaò sak wë kiri ar yaauröa òk sak tenim Anutu pim inéën sak omnaröaan kimang yaméëm wëaurö.

Pèl éak pit yangerakèl omnaröaan ngarangk elmèëpnaarö.”

Omĕn pourō Sĕpsĕp Ruupōn yaya maim Ōpĕnaat

¹¹ Pĕl yĕmaan ne kaalak itaangkĕn ensel selap pan kĕm top ĕak yaan kat wiaut. Ensel pōrōen sangk kelĕn pōt selap pan tausĕnre million pōta ōk yes. Pit omp ak urōtere kutōm omĕn mor kong nent wĕwĕetaring pōrōere ngarangkōrō wa taap ĕak taueĕ

¹² ngōn ĕak epĕl ya.
 “Sĕpsĕp Ru omnarōa mĕn wel wia pōp pi omnant poutĕ kaō saup, poutĕ pepap, ĕwaare weĕre kosangre ĕwat wiĕĕaup pĕl yamĕem yaya maimĕ ping wesak yĕmaan kĕ yes.”

¹³ Pĕl yaan ne kat wiin omnant pout Anutu pim mor ket ĕa, kutōmweriaan yangerakĕ, i kaōōkaan yangra ikanōōkĕ, pōtōk ngōnaak aō yesĕn ne kat wiin epĕl ya.

“Anutu pim omp ak urtak wel aisĕĕaupre Sĕpsĕp Ruup piaripōn yōore ĕrĕpre yaya maimĕĕ ping wesak mĕak weĕre kosangōt piarpim naĕ wia kĕt ĕlōtĕ pĕl maim ōpa.”

¹⁴ Pĕl yaan kutōm omĕn mor kong nent wĕwĕetaring pōrōak, “Yaap,” pĕl yĕmaan omĕn ngarangk pōrek wĕa pōrō piarpim ikanōōk rar rĕ mowesirak yangerakĕl tok oriak yaya yĕma.

6

Sĕpsĕp Ruupōk wii 6 ĕak tĕa pōt pepeweriaan il olĕa

¹ Ne kaalak itaangkĕn Sĕpsĕp Ru pōpōk pepeweri wii 7 ĕak tĕĕĕa pōtĕaan wan pō il yoola. Pĕl ĕĕn ne kat wiin kutōm omĕn mor kong nent wĕwĕetaring pōrōakaan nampōk ngōn ĕak yaan kat wiin pim kĕm ngōn pōmpel tangre kaō ket ĕak yarĕem epĕl yĕma. “Ni wais.”

² Pĕl yĕmaan ne kaalak itaangkĕn pol os kōlam namp wĕa. Pōpĕ rangk omĕn namp raĕĕp wak wel aisĕak wĕa. Pĕl ĕĕn omĕn pōrek wĕaurōak pi ul nent waĕ yemoulmĕ. Pōt omĕn nga wōtōōk yesaurōa ulōtĕ ōkōt. Pĕl ĕĕn pi omĕn nga ĕak il yewesaurōa ōk nga ĕak il mowasĕpĕnĕak sa.

³ Sĕpsĕp Ru pōpōk kaalak pepeweri wii tĕĕĕa munt 2 pō il yoolaan ne kat wiin kutōm omĕn wĕwĕetaring pōrōakaan munt nampōk, “Ni wais,” pĕl yĕma.

⁴ Pĕl yĕmaan pol os munt kōp mōaō namp yaarō. Pōpĕ rangk omĕn namp wel aisĕĕĕa pōp pitōk weĕre kosang yemangk. Pōt puuk maan yangerak mayaap won sĕĕn omnarō nener mĕmpĕnĕak weĕre kosang yemangk. Pōtaanōk omĕn pōp pi ya pōt mĕmpĕna yak ōp nga panĕ newer yemangk.

⁵ Sĕpsĕp Ruupōk kaalak pepeweri wii tĕĕĕa munt 3 pō il yoolaan ne kat wiaan kutōm omĕn wĕwĕetaring pōrōakaan munt nampōk, “Ni wais,” pĕl yĕma. Pĕl yĕmaan

ne itaangkĕn pol os kō namp wĕa. Pōpĕ rangk omĕn namp wel aisĕĕĕa pōp pi omĕn kōnōmōt wĕl yaaō nent sikel pĕl yĕma pōt wali wak wĕa.

⁶ Pĕl ĕĕn ne kat wiin kutōm omĕn mor kong nent wĕwĕetaring pōrōa tekraakaan nampōk epĕl yĕma. “Omnarōa ya lupōtĕ kaōmp nant utpet mowasĕn umōn rĕ sĕĕn ngōntōk ĕĕp. Pĕl yeem kaōmp ōpĕnĕak yaĕĕn kaōmp ompyaut kap kot nentak wesirak mon kĕsang 3 kina pōta ngōnt wesak mangkĕn sum ĕĕpnaat. Ēn tapĕl kaōmp utpetat kap kot nentepar nent pōtĕ wesirĕn mon 3 kina tapĕl sum ĕĕpnaat. Pĕl ĕĕpnaatak ni kaōmp utpet yewasĕn pit olip kolapring nant ar ĕĕre wain i nĕ pĕl ĕĕpnaat ngōntōk ĕĕpanĕĕn olipre wain yaat utpet mowasngan.”

⁷ Pol Sĕpsĕp Ruupōk kaalak pepeweri wii tĕĕĕa munt 4 pō il yoolaan ne kat wiaan kutōm omĕn mor kong nent wĕwĕetaring pōrōakaan munt ĕnĕm nampōk, “Ni wais,” pĕl yĕma.

⁸ Pĕl ĕĕn ne itaangkĕn pol os korōpōōk kaplak ilĕa namp wĕa. Pōpĕ rangk omĕn namp wel aisĕĕĕa pōp pim yapinte Wel pĕl yĕma pōp wĕa. Pĕl ĕĕn omĕn pim ĕnĕm waisa namp pim yapinte Wel Kak pĕl yĕma pōpta orōak wĕa. Pĕl ĕĕn omĕn kutōmweri wĕa pōrōak yanger kom ĕak lup 4 wesak piarip yang lup ner menak omĕn yang pōrek wĕaurō mĕn wel wiipĕnĕak weĕre kosang yemangk. Pit epĕl ĕĕpnaarō. Pitĕmĕnt nener mĕn wel wiire ĕn narō kĕĕnĕĕn ya sak ilak wel wi, narō yauman ke nentere nent wak wel wiire narō animaō ngaarōak mĕn wel wi pĕl ĕĕpnaarō.

⁹ Sĕpsĕp Ruupōk kaalak pepeweri wii tĕĕĕa munt 5 pō il yoolaan ne itaangkĕn omĕn wel wia narōa kōnōrō Anutuun kiri ar yaaurekĕ ikanōōk wĕa. Pōrō pit ngaantak Anutuu ngōnte taĕ wes wak wĕ tekeri weseima pōtaanōk kōore tokōrōak mĕngkĕn pitĕm kōnōrō Anutuu naĕ wĕa.

¹⁰ Omĕn kōn pōrōak ngōn ĕ olĕak maap epĕl yĕma. “O Akōp weĕre kosang pepap, ni kĕĕkĕ wesak wōtpil yewesaup. Ni akun taltak yangerakĕ omnarōaan ngōn ya menak pitĕm ten nimĕna pōta kangut mamp?”

¹¹ Pĕl yĕmaan Akōpōk omĕn kōn pōrō ulpĕĕn kōlam waliit neenemot menak epĕl ōk yĕma. “Ar kaalak akun kot nent kĕ seim wĕĕn arim kar arring ya ngawi yamĕngka narō mĕn wel wiipĕnĕak yaō mĕĕa pōrō pitta mĕn wel wiinak ne kangut arim kōore tokōrō mempaat.”

¹² Pĕl yĕmaan ne itaangkĕn Sĕpsĕp Ruupōk kaalak pepeweri wii tĕĕĕa munt 6 pō il yoolaan moup kĕsang panĕ nempel yamō. Pĕl ĕĕn kĕtĕp kaip tiak maan ne itaangkĕn pōĕ korōp kouukĕ ōk sak kōō

olaan ngoonōpta tapēl kaip tiak maan omēn iitē ōk kōp mōak wēa.

¹³ Ēn ariatta kutōmweriaan ti yangerak ngentiin itaangkēn kēra nantē ulōpōrō kōp namōōn wiaan kent mōak tō olaan wia pōtē ōk yaē.

¹⁴ Ēn kutōmwerta kēra ēpōtē pesōm mō yawi pōl ēēn won yesēn kaō kusre rosiratta tiak nerekaan nereké yaē.

¹⁵ Pēl yaēēn yang omp akōrōere ngarangkōrō, nga omnarōa wotōōkōrōere monere urōm omnarō, omēn weēre kosangringōrōere omēn pourō, inēēn ya yamēngk pōrōere omēn yaap wēa pōrō pit pourō yang ōngōpre rosiratē kēl ōngōp kēsangōtē ēlēp ilēak wēa.

¹⁶ Pēl ēak pit ngōn ē olēak epēl ya. “Kēlre rosirat pelak ngep elniip, Anutu pim omp ak urtak wel aisēē itningampanēēn ēlēp ilepenaan, Sēpsēp Ruupōkta ya sangēn elniipānēēn.

¹⁷ Akun kaōāō yaarōōn kangut nimpa pōt peene yok orōak wia. Pēl ēēn Anutire Sēpsēp Ruup piarip ya sangēn elniipnaan yaē. Pōtaanōk omēn talēpōkēer nga pōt il wasēpēn?”

7

Israel omēn 144,000 pōrō Anutuun yaō elmēa

¹ Ngōn pōt pet irēn ne itaangkēn ensel 4 ēak yang kaō 4 pōtē tauēēa. Yang kaō 4 pōtēaan kent 4 tapēl ēak wais i kaōre yang, wiire kēra pōt mōak utpet waspanēak ensel pōrōak il warieēa.

² Pēl ēēn ne itaangkēn ensel munt namp kētēpē yengampiaulaan orōak yawisēn itenaut. Pi Anutu, wēwē pepapē, omēn nent omnarō pimēēn yaō wesak yapin mowiipna pōt wali wak is ensel 4 ēak Anutuuk yanggerere i kaō utpet wasēpēnēak weēre kosang mena pōrōen ngōn ē olēak ngōn kosang yamēm

³ epēl yema. “Ar peenēer teēntom i kaōre yang, wiire kēra pōt utpet wasnganok. Kot nent kor wēēn wet rēak omēn tiarim Anutu pim inēēn yaaurō pimēēn yaō wesak yapinte pitēm ē kosatē mowiinak ēnēmak yok pangk utpet wasēnēēt.”

⁴ Pēl yemaan ne kat wiin ōngre omp Anutuuk pimēēn wesak yapin mowia pōrō sangk kelēn 144,000 pipēl Israel omnarōa kurōtē saulaan yaarō.

⁵ Pit epēl ēa.

Yuta pim kurmentēkaan 12,000,

Rupen pim kurmentēkaan 12,000,

Kat pim kurmentēkaan 12,000,

⁶ Asa pim kurmentēkaan 12,000,

Naptalai pim kurmentēkaan 12,000,

Manasa pim kurmentēkaan 12,000,

⁷ Simion pim kurmentēkaan 12,000,

Liwai pim kurmentēkaan 12,000,

Isaka pim kurmentēkaan 12,000,

⁸ Sepulan pim kurmentēkaan 12,000,

Yosep pim kurmentēkaan 12,000,

ēn Pensamin pim kurmentēkaan 12,000.

Omēn piporō Anutuuk pimēēn wesak pitēm ē kosatē yapin mowia.

Omēn kēsang panē Anutuun yaya mēēa

⁹ Ne omēn pōt itenak kaalak itaangkēn omēn kēsang panē wa top ēak wēa. Pōrōen omēn nampōk yok pangk sangk naalpan. Omēn pōrō mōōnre korōp naōre naō, ngōn nerere ner, yang poutēērō wais erēn ēa. Pit Anutu, pim omp ak urtak wel aisēēēaupre Sēpsēp Ruup piarip itēkēēl tauēēa. Pitēm wēwē ompyautak utpetat il wesautaan ulpēēn kōlam waliirō mēak kewis komōt wali wak wēa.

¹⁰ Pēl ēēē ngōn ēak epēl ya. “Tiarim Anutu, pim omp ak urtak wel aisēēēaupre Sēpsēp Ruup piaripōk tiar utpetetakaan kama nuun ompyāō wē.”

¹¹ Pēl yaan ensel pōrōak Anutu, pim omp ak urtak wel aisēēēaupre ngarangk 24 pōrōere kutōm omēn mor kong nent wēwēetaring pōrō wirō wa taap elmēak tauēēa. Pēl ēak pit omp ak urta itēkēēl rar rē wesirak tok oriak Anutuun yaya mēak

¹² epēl yema.

“Yaap, tenim Anutu,

ten nimēēn ērēpērēp ēak ping wesak yeniak. Ēwat pout nimtē naē wiaan yayaare yoōre ērēp yeniak.

Nuukēer weēre kosangring wēaupōk omnant pout pangk ngarangk yēēaup.

Omēn pipot pout nim naē wiakaim wiaapnaat.

Yaap.”

Omēn eporōa kēlangōn kat yawia pōt pet ira

¹³ Pēl yemaan ngarangk 24 pōrōa naēaan nampōk neen epēl pēēl yenēa. “Omēn ulpēēn kōlam waliit mēa eporō talorō? Tarēkaan waisa?”

¹⁴ Pēl neaan ngōn kangit epēl yemak. “O kaōap, ne kōpēl. Nimtokēer ēwat wēēn.” Pēl maan puuk epēl ōk yenēa. “Omēn eporō pitēm kōore tokōrōa kēlangōnē ōngpōkaan waurō. Pitēm ulpēēnōt Sēpsēp Ruupē iitak iirak kōlam wesaurō.

¹⁵ Pōtaanōk pit Anutu pim omp ak urta itēkēēl tauēē kētre rōōk poutē pim ngēēngk tuptak pimēēn inēēn yaalmēm yaya maim wēaurō. Pēl ēēn Anutu pimēnt pim omp ak urtak wel aisēēē ngarangk yaalmēaup.

¹⁶ Pit kaalak kēēnēēn ēēre iiten ē pēl naēpan. Ēn kētēpōkta nga elmēere omēn nantē es nga naōōk pitēk isō pēl naēpan.

¹⁷ Sēpsēp Ruup omp ak urta luptak wēa pōpōk pit ngarangk elmēak mēs wak sē i kōlokta yoolēaurek sē wēwē kosangta iit

kol mangkën nempnaat. Pël èen Anutuuk pitëm ing telapöt tum mokorak won mowasëpnaat.”

8

Sëpsëp Ruupök pepeweri wii tëeëa 7 pö il olëa

¹ Sëpsëp Ruupök kaalak pepeweri wii tëeëa munt 7 pö il yoola. Pël èen kutömweriaan ngön nent naën wieë akun kot nent ap aöa pöta ök won yes.

² Pël èen ne itaangkën ensel 7 ëak Anutuuk ëöetak tauëë kuup 7 tapël ëak yeön itenaut.

³ Pël èen ensel munt nam wais Anutuun ur kiri yaalmëauta naë taö yeö. Pöp pi söwar koolötök ket ëa neweri omën nant köp nga kamp ompyaut wiipënëak wak wais taö yeö. Pël èen pi omën es koulöp köp nga kamp ëëpna pöt kësang panë mangkën yeö. Omën köp nga kamp pöt Anutuun kiri yaalmëaurek ur koolötök ket ëa pötak kiri ar èen es koulöp köp nga kamp ompyaut ngaarëk yawisem Anutuuk omnaröa pimëen yayaare kimang yamëëa pötring erën ëëpënëak mangkën yeö.

⁴ Pël èen ensel Anutuuk ëöetak tauëëa pöp pi omën köp nga kamp pöt moresi wak wë ar èen es koulöpö ngaarëk yawisem Anutuuk omnaröa pimëen yayaare kimang yamëëa pötring erën ëak yawis.

⁵ Pël yaëen enselëp pi söwar pöwer omën köp nga kampöt wiaan wak Anutuun ur kiri yaalmëautakaan es newes korak söwarweri wiak yangerak yoola. Pël èen kent tangerak mënak tangre kaö kësang yeraan moup yamö.

Ensel 4 ëak kuup mëna

⁶ Ne pöt itenak kaalak itaangkën ensel 7 pörö pitëm kuup 7 ëak wak wëa pöt mëmpënëak yaë.

⁷ Ensel wet kaal rëa nampök pim kuupö wet rëak mëngkën kopi kësangpel ëp ulöpötring yepelën esre omën iitring ngentiak yang lup ner pour es kot won yes. Èn yang lup neraar om wia. Lup es kota pörek omnant wieëa pöt wiire këraare nön pout es kot won panë yes.

⁸ Èn ensel 2 pöpök pim kuupö yamëngk. Pël èen tomönötë ök nempel es yokotón olaan i kaöök yengenti. Pël èen i kaö ë naö kaip tiin omën i sëen naöörar om wieëa.

⁹ I kaö ë omën i sa pöök animao wëa pörö pourö wel wiin wangat pout utpet yaë.

¹⁰ Èn ensel 3 pöpök pim kuupö yamëngk. Pël èen ari naö es kalaö newesi yokot pipël pan kotak kutömweriaan ti yangerak yengenti. Pël yaëen iitri i rëëpöt pout kom ëak 3 yes. Pël èen ari pöök ngentiak yang nera iit ngep èen munteraarëet om wieëa.

¹¹ Ari ti ngentia pöökë yapinte welakre kakam pël ya. Pötaanök i we naöökël wieëa pöt welakre kakam sëen we naöörarë

wieëaut om ompyao wieëa. Pël èen omën narö kësang i welak yaaö pöt nak wel yawi.

¹² Pël yaëen ensel 4 pöpök pim kuupö yamëngkën këtëp kom ëak rongan 3 yesën ngoonöpre ariatta tapël yaë. Pël èen këtëre ngoonre ari rongan 3 pötëaan nent mëngkën lup nent ëwa naën nenteparökëer ëwa yaë. Pël èen këtëkre rö kanötë lup nentak ëwa naën wiaan lup nenteparökëer ëwa yaë.

¹³ Pël èen ne itaangkën int tup kësang panë nemor wal ëak mopöök yesën kat wiaan int pöpök ngön ëak epël ya. “O yaköm, yaköm, yaköm pan. Ensel munt 3 pörök pitëm kuupöt mëmpna pötak yangerakë omnaröa naë utpet kësang panë nempelëar nempel ëak orööpnaan yaë. Yang omnarö tol ëëpën?”

9

Ensel 5 pöpök kuup mëna

¹ Ensel 5 pöpök kuup mëngkën ne itaangkën ari naö kutömweriaan tiak wais yangerak ngentiak wieëa. Ari pö ensel nampönök ya. Èn ne itaangkën yang öngöp wali panë naö wieëa. Pöökë leng ëa pörekën ne köpël. Yang öngöp pöökë kiet ensel pöp mangkën yeö.

² Pël ëak puuk öngöp pöökë kanwer të wiin es koulöp naö öngöpöökëan oröak yawis. Es koulöp pö es kësangöte koulöpöökë ökö. Pël èen es koulöp pöök këtëpre mop epö ka wariin koö yoola.

³ Pël èen es koulöpöökëan mop narö oröak yangerak yeira. Pöröa kant yamëngka nga pöt körngapöröa yaë pöl yaaurö.

⁴ Pël èen kutömweri wëaurök pitën epël ök yema. “Ar nönre këra, wiire omnant ke nampre nampöt e yangerak oröak wë epot pout utpet wasnganok om mait elmëen. Èn omën Anutuun yaö ëak pitëm ë kosatë pim yapinte nawiin piporöakëer utpet mowasën.

⁵ Ar ngoon 5 pöröa öngpök omën piporö utpet moweseim ön. Pël èenëetak mën wel mowiinganok.” Pël yemaan mop pörö omën narö kant mënak këlangön yemongawis. Pöt körngap nampë omën namp kant momkëna këëm kat yawi pita ök yeëa.

⁶ Ne omën pipot poutön itenaup. Pipot ngoon 5 pöröa öngpök orööpna pötak wel wiipna kanten ap kësang panë wasëpnaatak pangk kangk nokoipran. Pit wel wiipën kön wiak pël ëëpnaatak pangk pël naëpan.

⁷ Ne itaangkën mop pörö pol osöröa ngaöök sëpënëak kopëta wes ulmëen wë pöl ëak wë. Mop pöröa kepönötë omp ak ul koolötök ket ëautë ökot wëak wëa. Këere wot kan pöt omnaröa ökörö.

⁸ Èn pitëm kepön ëpöt, öngöröaatë ök wali panëet oröëëa. Kë pöt kent nga laionöröaatë ök panëet oröak wëa.

⁹ Pitëm ripatë aini ngilöatë ökot ngep ëëëa. Èn wer pöt pol osöröa teënt ngaöök sëpënëak

kaaratē nga ē raare wisangōt wa wiin wak weruak yesēn u kēsang ya pōl ya.

¹⁰ Pitēm suut kōrngap pōrōaatē ōkōt. Wap nantta omnarō wesirēn kēēm kat wiipnaat suutē orōēēa. Pitēm nga ēēpna pōt suutē wēa pōtōk omnarō ngoon 5 pōrōa ōngpōk utpet yemowas.

¹¹ Pit pourōa kepōnōōk omēn omp ak namp wēa. Omp ak pōp ensel yang ōngōp wali panēōōkē ngarangk wēa pōp. Pim yapinte Yuta ngōntak Apaton, Krik ngōntak Apolion, ēn tiarim ngōntak, “Omēn omnant pout utpet yewesauap,” pēl apenaap.

¹² Kēlangōn kēsang wet kaalte, kuup 5 pōōkē mēngkēn orōa pōt peene pet yair. Kēlangōn munt nentepar om wia, ēnēmak orōōpnaatepar.

Ensel 6 pōpōk kuup mēna

¹³ Ensel 6 pōpōk kuup mēngkēn ne kat wiin ngōn nent yeem ya. Ngōn pōt ur Anutuun kiri yaalmēaō koolōtōk ket ēa pim itēkēēl wieēa pōta tepōn 4 pōtēēlaan orōak

¹⁴ ensel 6 kuupō wak wēa pōpōn epēl ōk yema. “Ensel utpet 4 ēak i kēsang Yupretis pēl yema pōmeri pouuk wii kaatak wē pi-porō kan wes mēēn sēp,” pēl yema.

¹⁵ Pēl yemaan ensel 4 pōrō kama wēl ē yemoulmē. Ensel utpet pōrō, yangerakē omēn pourō kom ēak rongan 3 wesak nentakōrō mēn wel mowiin nenteparēērō om ōpnaat pēl maan pitōk ya pōt mēmpēnēak kor wakaima. Pitēm pēl ēēpna pōt ngaan-takēer krismakiire ngoon, kētre aōa akun pōt mowia.

¹⁶ Pit pēl ēēpēnēak kan yesēn pitēm nga omēn pol osōrōa rangk wel aisēak wēa pōrō pitring yes. Pitēm sareet pōt kēsang pan, 200 milion pēl aan kat yawi.

¹⁷ Ēn pol osōrōere pitēm rangk omēn wēa pōrōen wangartak epēl itenat. Omnarōa ripatē aini ngilōat ngep ēēēa. Ēn pōtē retēngretēng ēēēēa pōt epot. Kōp mōaare kunōm ka uraare kop retēng ka ura pōt pitēk pangk ēēēa. Pol osōrōa kepōnōt kent laionōrōa kepōnōtē ōk seēa. Pēl ēēn pitēm kēmōtēaan kēl kop retēng ka ura es yokota nantring koulōpre wēlēngōt yaarōa.

¹⁸ Pēl ēēn pitēm kēmōtēaan kēl kop retēng ka ura es yokota pōtring koulōpre wēlēngōt yaarōa 3 pōtōk yang omnarōa naēaan rongan nentak wēa pōrō pourō mēn wel yawiin nenteparē wēaurō om wē.

¹⁹ Pol os pōrōa wēere kosang pōt kēm kanre suutē wieēa. Pitēm suut pōt kamalrōa ōkōt, kepōnōtta wēa. Su pōtōkta omnarō mōak utpet wasēpnaat.

²⁰ Pol osōrōa kēmōtēaan omēn utpet 3 ēak orōa pōtōk yangerak omēn rongan nentak wēa pōrō mēn wel wiipēnēak nentepar pēl naalmēēn yaē. Pēl yaēēn omēn wel nawiin pōrō lup kaip tiak utpet yaaut sēp newasēn

yaē. Pēl ēak pitēm omp ak kaar aini koolre siluwaare parasōtōk ket ēēre kēraare kēlōtōk omēn kōn ket ēaut sēp newasēn yaē. Omēn kōn pōt itaampōōre kat wiire kan ing ē pēl naēn yaēētak pōtēēn yaya yamēēa pōt sēp newasēn yaē.

²¹ Pēl yeem nga ēēre kemp ē, wēwē utpet ōngre omp nga ēēre omēn kōntak kēkain ē pēl yaaō pōtta sēp newasēn yaē.

10

Enselēpōk Son pep newer mangkēn na

¹ Ne omēn pōt yaarōōn itenak kaalak itaangkēn kutōmweriaan ensel wēere kosangring munt namp yeira. Pōp pim korōpōōk kepilōt pe ēēn kepōnōōk iere kasirō wesirak wēa. Kēēre wot kante pōt kēt ket ēak mēak ēwa ēēēa. Ēn ingesiar pōt es wēlēngōōkē ōkōp.

² Pi pep kot newer wilak wali wēēa. Pim ing yaapkēēwes i kaōōkē rangk mēsēak kat-nēēwes yangerak mēsēak wēa.

³ Pēl ēēēaupōk kent laionōpē ya pōl maap ngōn ē olēak aan tangre kaō akun 7 ēak yera.

⁴ Pēl yaēēn ne ngōn pōt retēng ēēmēak yeem kat wiin kutōmweriaan ngōn nent epēl yenēa. “Tangre kaō akun 7 ēak yeraan ngōn aan kat wian pōt ni retēng ēēnganēp kōnōōk wa wi,” pēl yenēa.

⁵ Pēl yeneaan ensel nem wet rēak itaangkēn pim ingesiar nas i kaōōkre nas yangerak pēl ēak wēēn nem itena pōpōk kaalak o kutōmweriil pim mor yaapkēēwes ngaarēk wesak wē

⁶ Anutu wakaim ōpnaapōk, kutōmre yang, i kaōre omnant pōtē wieēa pōt pout ket ēa pōpē yapintak ngōn kosang wesak epēl ya. “Anutu pi omnarōaan kor wakaimaup, kaalak naōpnaēēp.

⁷ Ensel 7 pōpōk pim kuupō mēngkēn Anutu ngōn ēlēēp ngaanēēr pim inēēn ru tektek ngōn yaaurōen ōk mēēa pōt kē orōōpnaat.”

⁸ Pēl yaan ngōn nem wet rēak kutōmweriaan ōk neaan kat wian taptak kaalak epēl yenēa. “Ni sē ensel i kaōōkre yangera rangk tauēēa pōpē pep wilak wali wak ōpna pōwer kama ōm.”

⁹ Pēl neaan ne enselēpē naē sē pep kot pōwer nampēnēak maan pi epēl yenēa. “Ni pōt num. Nim kēmtak kapulak kant mēnak numē pōt ngētōtē ōk misēng pan ēēpnaat. Pēl ēēpnaatak yaatak sē wieē welakre kakam ēak nga ēēpnaat.”

¹⁰ Pēl neaan ne pep kot pōwer pim moresi-aan wak naut. Pēl ēēn nem kēmtak kapulak nēēn ngētōtē yaē pōl misēng pan ēaut. Ēn yaatak sē wieēak kaalak welakre kakam ēak nga ēaut.

¹¹ Pēl ēēn ne epēl kat yawi. “Ni kaalak omēn yang kaō nantē neenem ngōnōt

yaaöre pitëm omën omp aköröa naë orööpna pöt tekeri wesak maim öm.”

11

Omën naarök Anutuu ngönte ök apnaat

¹ Ne ngön pöt kat wiaan nampök sungkörök naö nenak epël ök yenëa. “Ni wal ëäk ök epö wak së Anutuu ngönën tup kaöetere ur pimëen kiri yaalmëautak epööring ök wiak omën pörek piin yaya yamëëa pöröen sangk kelum.

² Pël ëëmëetak tup ka ngëengka em pipö ök wianganëp, mosëp. Pipöökë öngpök Anutuuk omën ngönën köpëlöröaana yaö maan pit Yerusalem ka ngëeng pipö krismaki nentepar nent ngon 6 pöröa öngpök ka pö utpet wasëpnaat. Pötaanök ök wiingan.

³ Pël ëën omën naar nem songönte tekeri wasëpnaan wes mëëmaat. Ne piarip wes mëën nem ngönte tekeri wesak apnaataan kaplak ilaim wëen krismaki nentepar nent ngon 6 pörö pet irëpnaat.”

⁴ Omën pöaar këra olip rikötre rampeetë rangina yaë pöl yangera pepap, Aköp, pim ëëetak ëwa yaauwaar.

⁵ Omën namp piarip utpet mowasëpën wesak elmëëpna pöt es wëlëngöörar piarpim këmteparëaan oröak mokotöpnaat. Yaap, omën piarip utpet mowasëpna pörö akun tapëtakëër wel wiipnaarö.

⁶ Piarip kutömweriaan weëre kosang wak akun piarpim Anutuu ngönte aö sëpna pötë piaripök kopi nepelën ëëpënëak maan nepelën ëëpnaat. Weëre kosang tapööring i epot pout kaip tiak omën i sëere yangerak omnant këere ngaat orö pël ëëpënëak maan pël ëëpnaat. Piaripök ya pöt mëmpënëak kön wiipna pöt pangk ëëpnaat.

⁷ Piarpim Anutuu ngönte ök aö seimeë së pet irëpna pötak animaö utpet nga namp yang öngöp wali panë pöökëaan oröak piaripring nga elak puuk piarip mën wel mowiiipnaawaar.

⁸ Pël ëën omën pöaarë sokuraar ka kësang piarpim Aköp këra yetaprak möön wel wia pöökë kamtaöök mowiin wiaapnaat. Ngön nokolilitak ka pöön Sotomre Isëp pël ya.

⁹ Pël ëën omën möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëaan narö wais erën ëäk piarpim sokuraarön iteneimeë së kët 3re ën kët kaö nent pël sëpnaat. Pël ëëpnaatak omën nampökta itenak wak së welaaröa yangaöök moweerëpnaaten kuure mak nemaan ëëpnaat.

¹⁰ Pël ëäk yangerakë omën pourö piarpim wel wia pötaan yak ërëpërëp ëäk këere kaömp ngawi nak nener omnant yowe mampnaat. Pöt yangerakë omën pörö utpet yaëën Anutuu tektek ngön yaaö omën pöaarök pit këëmre këlangön menak utpet moweseima pötaanök.

¹¹ Ën kët 3re kaö nent won sëën Anutuuk pim omën wel wia pöaar wëwëeta ëmö mangkën kaalak öp sak tauaan omën pourö piaripön itenak kas kësang pan yaë.

¹² Pël ëën piarip kat wiaan kutömweriaan ngön naö ngön ëäk epël yema. “Arip e ngaarëkël apreë.” Pël maan piarip kan aprö is kutöm kepilötë öngpök ilëak yesën kööre tokörö itenaut.

¹³ Pël ëën akun tapëtakëër moup nempel möak ka kaöaöökë lup ner utpet wes yoolaan lup 9 ëäk om wia. Moup yamöön omën 7,000 ka kaöaöökë lup nerak wëaurö wel wiin, lup 9 pötë wëaurö om wë omën pörek oröa pöten itenak kas kësang panë yeem Anutu kutöm pepapë yapinte wak isak yema.

¹⁴ Këlangön kësang 2 kuup 6 pöökë mëngkën oröa pöt peene pet yair. Këlangön 3 ënëm panë pöt, peene tapët orööpnaan yaë.

Ensel 7 pöpök pim kuupö mëna

¹⁵ Ensel 7 pöpök pim kuupö mëngkën kutömweriaan omën narök ngön ë olëak epël ya. “Tiarim Aköp Anutu pi Kristo pim Yaö Mëëaupring omnaröa kaö sak wë om wakaim öpnaap.”

¹⁶ Pël yaan ngarangk 24 Anutuu ëëetak pitëm omp ak urötë wel aisëëa pörö pit rar rë mowesirak tok oriak Anutuun yaya yamëem

¹⁷ epël yema.

“O Aköp Anutu, weëre kosang pout wieëaup, ni ngaanëër wakaimaupök peeneeta wëën. Ni nimtë weëre kosang kësangö wak omp ak sak ngarangk yaalniin.

Pötaanök ten niin yoöre ërëp yeniak.

¹⁸ Yangerakë omën niin köpëlörö ya sangën elnieim wë,

ën nim pitëmëen ya sangën elmëëmë pöt yok peene yaarö.

Nim omën wel wiauröa wël ëäk kangut mampë pöteta yok yaarö.

Peene nim inëen ru tektek ngön yaaö omën pöröere ën nim omën pourö, kotre kaö,

niin kasinkasin yaalnia pörö pit ompyaö kangut mampëëp.

Pël ëäk omën yang omnarö utpet yewe-sauröeta utpet mowasumëëp.”

¹⁹ Pit ngön pöt ök më pet yairën Anutuu tup ngëengka kaöet kutömweri wia pöt kan tëen ne itaangkën Anutu pim umkek Mosesë ngön kosangöt wieëa pöt tup pöta kakaati wia. Pël ëën ne itanaon kent tangar mënak tangre kaö réak moup möak kopi kësangpel ëp ulöpötring yepel.

12

Öng nampre kamal kësangëpë ngönte

¹ Ne itaangkën kutömweri retëng kësang nent yaarö. Pöt öng nampök pim koröpöök

kētēpōk ulpēen ket ēak mēak wēa. Ngoonōp pōt pim ingesiarē iri wēa. Ēn kepōnōok pōt ari 12 pōtōk ul ket ēak waēak wēa.

² Pōp ru yak wē wilēpēnēak lel yailēn kēlangōn kēsang kat yawiem merek ya.

³ Ēn omēn munt nannta kutōmweri taprek yaarō. Omēn pōt kamal kēsang panē nemorē ōk sak wēa. Pōmor kōp mōaumorōk pim kepōnōt 7 ēak wēen watōt 10 ēak pōtēaan orōēea. Ēn omēn omp akōpē ulōt 7 ēak pim kepōn 7 pōtē waēēa.

⁴ Pim su pōmentōk kutōmweri mōak ari tit nent ti olaan tit nentepar pēen om wē. Pēl ēaan kamal pōp ōng ru wilēpēnēak yaao pōpē itēkēel sē nga kor taō yeō. Ōng pōp rungaap wilēn pi wa nēmpēnēak pēl yaē.

⁵ Pēl ēēn ōng pōpē yokot ēnēmak yangerakē omēn pourō wēere kosangring ngarang elmēēpna pōp yawil. Pēl ēēn akun tapētakēer pit rungaap teēntom panē wak yes, Anutu pim omp ak urtak wel aisēēa pōpē ngēsē.

⁶ Pēl ēēn ōng pōp kan kas sē yang lup omēn won ner, Anutuuk mangkēn krismaki nentepar nent ngoon 6 ēak wēen ngarang ēak kaōmpre omnant mampēnēak yema.

⁷ Ne kaalak itaangkēn kutōmweri nga kēsang panē nempel yaarō. Nga pōt Maikelre pim enselōrōak kamal kēsang pōmorre enselōrōaan nga yaalmē. Pēl yaēēn pit kangiir yaalmē.

⁸ Pēl yaēēn Maikelre pim enselōrōak pit il mowesak, “Ar e kutōmweri yok pangk naōngan,” pēl yema.

⁹ Pēl mēak kamal pōmor wa yangerak yemoola. Pōp kamal wet ngaanēer pan wakaimaupōk yangerakē omēn pourō morōk yaalmēaup, Seten pōp. Piire pim enselōrō wa yemoola.

¹⁰ Ēn ne kat wiin kutōmweriaan ngōn naō ngōn ē olēak epēl ya.

“Peene Anutuuk tiar utpetetakaan kama yanu.

Peene pim wēere kosangōok omnant pout il mowesak pi Akōp pēl sak wē pōt pet yaalni.

Ēn pim Ruup Kristo puukta pi kaō sak wē pōt pet yaalni. Pōta songōnte epēt.

Seten pi tiarim Anutu pim ēōetak tiarim karurōaan rōōkre kēt poutē ngōn utpet wesak yamēea pōp piaripōk kutōmweriaan wa yemoola.

¹¹ Tiarim karurō Yesu Kristo, Sēpsēp Ruupē i il olēa pōtak wēere kosang wak pim ngōnte ōk aimeē Seten il mowesa.

Pit pitēm wēwēat keimōn naēn Anutuu ngōnte taē wes wak wēen pitēm kōore tokōrōak mēnaurō.

¹² Pōtaanōk kutōmweri wēaurō ar ērēpērēp ēēē.

Ēn yangerakre i kaōōk wēaurōaan yakōm pan.

Seten pi pim akunet ēwat wē yak ya sangēn ēēn arim naē orōak nga kaō elniipnaan yaē.”

¹³ Kamal kēsang pōp pi yangerak wa moolēa pōten kōn wiewē ōng yokotup wila pōp utpet mowasēpēnēak nga yes.

¹⁴ Pēl yaēēn Anutuuk ōng pōp int tup wereweriarē ōk neweriar yemangk. Pōt pi kamalōpē naēaan kas wal ēak yang lup omēn won panē nerek sē wēen Anutu ngarang elmēak kēere kaōmp meneim wēen krismaki 3 ēn ngoon 6 pēl sēpēnēak yemangk.

¹⁵ Pēl ēēn kamal pōpōk ōng pōp i wak sēpēn pēl kōn wiak kōm ngēs olaan i kēsang nemer nga urak ēnēm yes.

¹⁶ Pēl ēēn yangerak ōng pōp kaamōk elmēak kēm nga ēēn i kamalōpē kōm ngēs olēa pōmer ngemē ilēak won yes.

¹⁷ Pēl ēēn kamal kēsangēp pi ōngpōn ya sangēn ēēn pim ru wet rēak wilaō muntarō Anutuu ngōn kosangōt ngaarēk wēere Yesu pim omnant tekeri wes mena pōt taē wes wak wēaurō nga elmēepēnēak yes.

¹⁸ Pēl ēak kamal kēsang pōp i kaōōkē pisōōk tauak kor wē.

13

Animaō nga naar orōa

¹ Ne omēn pōtōn itenaan animaō nga namp i kaōōkkaan yaarō. Pōp pim kepōnōt 7 ēak wēen watōt 10 ēak pōtēaan orōēea. Omēn omp ak ulōt 10 tapēl ēak wat 10 pōtē waēak wēa. Pim kepōnōtē yapin Anutuun utpet wesak yaao nant wiewēa.

² Animaō nga nem itena pōp pi pusi kēsang nga namp lepat pēl ya pōpē ōkōp. Ingesiari pōt imēn nga namp pea pēl ya pōpē ōk. Ēn kēm pōt kent nga laionōpē ōk. Animaō nga pōp kamal kēsangēpōk pim wēere kosangō menak pim omp ak urtak wel aisēē yangerakē omnarō ngarang ēēpēnēak yema.

³ Pēl yaēēn ne itaangkēn animaō nga pōpē kepōn naō omnarōak wisang ēak mēnaupē kepōnōōkē ōk seēa. Pēl ēautak ēmpōlō yok pu warin yak sak wēen omēn pourō pōten itenak yaan sak ēak pim ēnēm yes.

⁴ Pēl ēak omnarō kamal kēsang pōpōk pim wēere kosangō animaō ngaap mena pōtaan kamalōpōn yaya mēak animaō ngaapōnta yaya mēak epēl ya. “Talēp animaō ngaapē ōk wēere kosangring wē? Ma talēpōk pi il mowasēpēn? Won pan.”

⁵ Kamal kēsangēpōk animaō nga pōpōn, “Ni Anutuu yapinte wa ngep elmēak utpet wesak mam,” pēl ōk maan Anutu kuure mak yema. Pēl ēak pi krismaki 3 ēn ngoon 6 pōrōa ōngpōk yang omnarō ngarang elmēepēnēak animaō ngaapōn tapēl yema.

⁶ Pēl maan pi Anutuun utpet wesak mēak yapinte wa ngep elmēak pim wēautere kutōmweri wēaurōenta utpet wesak yema.

7 Pël ëak animaö nga pöpön Anutuuk pim omnaröen kööre tok elmëak puuk il mowesak omën möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëëro ngarangk elmëepënéak kuure mak yema.

8 Pël maan yangerakë omën pitëm yapinöt wëwë kosangta pepeweri retëng naën ëa pöröak animaö nga pöpön yaya yema. Pep pöwer yang epër naaröön wiaan Sëpsëp Ru ënëmak mën wel wia pöpök omën wëwë kosangtak öpnaaröa yapinöt retëng ëauwer.

9 Katringöröak ngön epët këëkë kat wiin.

10 Anutuuk omën namp wii kaatakën yaö ëëpna pöp yok sëpnaap. Ën nampön kööre toköröak mëmpënëak yaö ëëpna pöp mëmpnaap. Ngön pöt ngönëntak wia. Pötaanök omën ke pilöt Anutuu omnaröa naë yaaröön pöt kosang sak wë piin kön wi kosang yewesaut taë wes wak öp.

11 Ne kaalak itaangkën animaö nga munt namp yangera öngpökaan yaarö. Pöp wat naöörar wëa pöörar sëpsëp ruuröaatë ök. Ën pim ngönaak yaaö pöt kamal kësangöröa ngönötë ök kaö yaaup.

12 Animaö nga 2 pöpök munt wet kaal pöpë weëre kosang pout wak wëa. Pël ëak pi wet kaal pöp kaamök ëak yangerakë omën pourö animaö wet kaal pim kepön naö mëngkën wel wiin ëmpölö pu wariaö pöpön yaya mapënëak yamëëaup.

13 Animaö nga 2 pöpök ya it ngölöp ke nentere nent mëneim wë. Pël yeem kutömweriaan esuwes wes mëen yangerakël yeiraman omnarö iteneim wë.

14 Pël ëen Anutuu kuure mak mëëaul animaö nga wet kaalëpë itöök ya it ngölöpöt yamëngka pötök yang omnaröen morök epël maim wë. “Ar animaö nga ngaantak öp wesirën wel wiak kaalak öp wëaupë könöp ket ëak kön pöpön yaya maim ön.”

15 Pël yaëen Anutuuk kat mowiin puuk animaö kön ket ëa pöp wak këm muntön momöön ngönaak yaan omën animaö kön pöpön yaya nemaan yaë pörö mëneim wë.

16 Pël ëak animaö nga 2 pöpök omën pourö kotre kaö, monere urömaringre il ngentingenti yaaö, omën yaap wëaöre ën inëen yaaö pouröen maan animaö wet kaalëpë yapinte pitëm mor yaapkëëtëere ë kosatë wi pet yair.

17 Namp animaö pöpë yapintere saareet piik nawiin ëen pöt animaö pöpök omën pöp omnant sum ëëre omnaröakta pim naëaan sum ë pël naëpan pël yema.

18 Animaö nga pöpë yapinta songön pöt epël këëkë kön wiipa. Yapin pöt saareet 666 pël wia. Pötaanök omën namp kön wetete wë pöt saare epët sangk kelak pöta songönte ëwat sëp.

14

Omën 144,000 pörö tan ngölöp nent ëa

1 Ne kaalak itaangkën Sëpsëp Ruup Yerusalem kak Saion rosiraöök tauëëa. Pël ëen omën 144,000 Sëpsëp Ruupre Pepap Anutu piarpim yapintepar pitëm ë kosatë wieëa pöröeta piiring wëa.

2 Pël ëen ne kat wiin këm ngön nempel i kësang nant nga yaurem kuk aöre tangre kaö kësang rë pël yaë pöta ök kutömweriaan yaarö. Ngön nem kat wian pöt omën selap intö tang yamööna ya pöl ëaut.

3 Omën 144,000 pörö Anutu pim omp ak urtak wel aiseëa pöpre kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröere ngarangk 24 pöröa ëöetak tauëë tan ngölöp nent aim wë. Tan ngölöp pöt omën muntaröak ëwat nasëpan. Omën 144,000 Anutuuk yang omnaröa naëaan pimëen kama wa pöröakëer pangk ëwat sëpnaat.

4 Omën pörö pit öngörö mësël naën wonörö. Pit yaap wëwë wotpil wakaima. Pël ëëë Sëpsëp Ruupë ngönte ngaarëk wak kaatë ya mëmpö seima. Omën pörö Anutuuk pöta kangiiir pit yang omnaröa teköökkan kama waurö. Pël ëen Anutüre Sëpsëp Ruupë ingre moröröa wotöökörö pël sak wëa.

5 Pit ngön kaar aöre utpet nent ë pël naën, won.

Ensel 3 pöröak ngön nant ök mëëa

6 Ne kaalak itaangkën ensel munt namp mopöök wal ëak yesën itenaut. Pöp möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutëëroen Anutuu ngön ompyaö wiakaim wiaapna pöt ök mapënëak yes.

7 Pël ëak pi ngön ë olëak epël ya. “Anutu pim omën pourö kom ëak ngön yaatak nilulëëpna akunet yok yaarö. Pötaanök piin kas yeem ping wesak maë. Pi kutömre yangre i kaöre kölok pout ket ëa pöpön yaya maë.”

8 Pël aö yesën ensel munt namp pim ënëm yesem epël ya. “Kat wieë. Papilon ka kaöaö omën naröak yok utpet yewas. Yaap, pit utpet panë wesak tööl yoola. Omën ka pöök wëa pörö öng omp nga yaaö nampë wain iit omnarö mangkën nak piiring utpet yaë pol pitëm utpet yaaö pöt yang omën pouröen rë moulön ulöl sa. Pötaanök pitëm ka kaöaö töölön pitta kö yes.”

9 Pël aö yesën ensel munt 3 pöp wet kaal pöaarë ënëm yesem ngön ëak epël ya. “Omën narö animaö nga pöpre pim omën kön ket ëaupön yaya mëak pim yapinte pitëm more-siire ë kosaöök wiaapëna pörö

10 omën nampë wain iit mangkën nak kön irikor yaë pöl Anutuuk pitën ya sangën elmëen këlangön kat wiipnaarö. Kot nent wiap naalmëëpan, ya sangën kaö elmëak kël kop retëng ka urauuk es yokota pörök wes mëen ensel ngëëngköröere Sëpsëp Ruupë ëöetak këlangön kaö pan kat wiipnaarö.

11 Es pitëm këlangön kat mowiipna pöwes nariin om yokotön koulöpö kët ëlötë o

ngaarëk aprö seim öpnaat. Omën animao ngaapre pim omën kön ket éaupönta yaya yamëem pim yapinte pitëk wiaapna pörö röökre kët poutë këlangön kat wieim öpnaarö.”

¹² Pël éëpnaat pötaanök utpet ke nentere nent Anutuu omën pim ngön kosangöt ngaarëk weëre Yesuun kön wi kosang wasö pël eim wëaurö arim naë yaaröön pöt kosang sak ön.

¹³ Ne kaalak kat wiin ngön nent kutömweriaan epël yenëa. “Ni ngön epël retëng ë. Omën Aköpë naë rë olëak wë akun etakng ngës rëak wel wiipna pörö ërëpërëp éëpnaarö.” Pël yaan Ngëengk Pulöök epël yenëa. “Yaap pan. Pit wel wiin pitëm ya mëmpnaatë kangut Anutuuk mampnaarö. Pötaanök yok pangk pitëm ya kaö mëmpna pöt pet irak kë yesem ërëpërëp eim öpnaarö.”

Enselöröa omnarö koirëpnaata ngönte

¹⁴ Ne ngön pöt kat wiak kutömweriil itaangkën kutöm kepil kólam kësang ner wiaan itenaut. Pël éën kepil pöra rangk namp wel aisëëëa. Pöp omnaröa ököp, pim kepönöök omp ak ul koolötök ket ëa nent waëak moresï öp nga panë newer wak wëa.

¹⁵ Pël éën ensel munt nampök Anutuu ngëengk tup kaöeta kakaatian oröak ensel kutöm kepilta rangk wel aisëëëa pöpön maap ngön ëak epël yema. “Yangerakë kaömpöt köp sëen tiak kama ömë akunet yok yaarö. Pötaanök ni së öpwerring ti.”

¹⁶ Pël maan ensel kutöm kepilta rangk wel aisëëëa pöp së pim öpwer yangerak wesirak kaömp köp saut yati.

¹⁷ Pël yaëen ne itaangkën ensel munt namp kutömweri ngëengk tup kaöeta kakaatian öp nga panë newer wali wak yaarö.

¹⁸ Pël éën ensel munt Anutuun kiri ar yaaö urtak esuwesi ngarangk yaaupök pötakaan oröak ensel öp nga panëëwer wali wak wëa pöpön maap ngön ë olëak epël yema. “Yangerak wii wain ulöpörö köp sak wë. Pötaanök së öpwerring tö.”

¹⁹ Pël maan ensel pöp së pim öpwerring yangerakaan wain ulöpörö töak rongan yaë. Pël ëak wain ulöp pörö ing mësaan iit oröak sëpënëak wa kap kësang këlotök ket ëa nenta öngpök yewesir. Wain ulöpöröa ing mësaan iit oröak sëpna pöt Anutu pim omnaröen ya sangën elmëëpnaata ök éëpnaat.

²⁰ Pit Yerusalem kaöökë ka tomök wii wain ulöp pörö kap kësang pötak wesirak ing mësaan pötakaan omën iit oröak i yaapötë ök yaë. I pöt oröak kaö wetak omnaröa kepönöt il yewas. Rëëptakaan opetakë waliit 300 kilomita pöta ök.

15

Ensel 7 pöröak omën utpet panë nant 7 tapël ëak wali wak wëa

¹ Ne itaangkën kutömweri retëng kësang munt nent oröak weën itenak yaan saut. Ne itaangkën ensel 7 pörö omën utpet panë nant 7 tapël ëak omnarö utpet mowasëpnaat wak wëa. Omën utpet pöt oröön ënëmak kaalak munt nant naaröön éëpnaat. Anutu pim ya sangëntë pörökök pet panë irëpnaat.

² Pël éën ne omën kësang i kaöökë ök nenten itenaut. Omën pöt kónitweri öktak esuwesi köp möak wë pöl ëëëa. Ën omën animao nga pöpring nga elak piire pim omën kön ket éaupre pim yapinta saareet il wesa pörö Anutuuuk pim intöat mangkën wali wak i kaö kónitweri ök pöökë ëöök taueëa.

³ Pël ëëë Sëpsëp Ruupëen tan nent Moses Anutuu inëen ruupë tan pöta ök epël aim wë. “O Aköp Anutu, ni weëre kosang pout wieëaup.

Nim ya pout kosang kaö panëët, pölöpringöt. O omën pouröa Omp Aköp, nim wëwë pötakëer wotpil ompyaö panëët.

⁴ Aköp, nimënt tapöpökëer ngëengk panëëp. Pötaanök ten omën pourö niin kasinkasin elniak nim yapinte wak isak nianaat. Nim wotpil yewesa yaat tekeri panë oröak wia.

Pötaanök yang kaö poutëaan narö nim naë wais yaya niapnaat.”

⁵ Tan pöt pet irën ne kaalak itaangkën kutömweri ngëengk tup kaöet poë koröpötök ök rëa pöta kakaati ngëengk tup panë pöt kan të wieëa.

⁶ Pël éën ensel 7 pörö omën nant omnarö utpet mowasëpnaat 7 tapël ëak wak tup ngëengk panë pöta kakaatian yaarö. Pit ulpëen wali ompyaö kewil won, ëwaëwa yaao nant mëak wëa. Pël ëak yepat koolötök ket ëa nant pitëm ripatë wirö rëwarök rëak wëa.

⁷ Pël éën kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröak söwar koolötök ket ëa 7 ëak ensel 7 pörö yemangk. Söwar pötë Anutu wëwë kosangtaringëp pim ya sangënöt peö ëëëa.

⁸ Ën Anutuu ëwaare weëre kosang pö es koulöpöökë ök sak tup ngëengk panëëtak wiaan es koulöp pö kakaati peö ëaan omnarö pörök ilapnaat pangk naën. Ënëmak utpet 7 enselöröak wak yewais pöt pet irëpna pötakëer ilapnaat.

16

Anutu pim omnaröaan ya sangënöt söwar 7 pötë wieëa

¹ Ne kat wiaan tup ngëengk panëëta kakaatian ngön nent ensel 7 poröen epël ök yamëem ya. “Ar söwar 7 pötë öngpök Anutuu ya sangënöt wia pipot kömen yangerak olaë,” pël yema.

² Pël maan ensel kopët pöpök pim söwarweri wieëaut wak së kömen yangerak

yoola. Pël èen omèn animao ngaapë yapinte pitëk wäl pim omèn kön ket èaupön yaya maima pöröa naë èmpöl utpet kësang panë nant orö morëèn këlängön kaö kat yawi.

³ Èn ensel 2 pöpök pim söwarweri wieëaut i kaöök kömen yoola. Pël èen i kaö pö kaip tiin omèn wel wiauröa iitë ök koröp oröön omèn i kaöök wëa pörö wel wi won yes.

⁴ Pël yaëèn ensel 3 pöpök pim söwarweri wieëaut i kësangötëere kölokötë kömen yoola. Pël èen pötta kaip tiin omèn i koröp yaarö.

⁵ Pël èen ne kat wiaan ensel i pout ngarangk yaaö pöpök Anutuun epël yema. “O Ngëengkep, ni wakaimaupök wëèn.

Nim kangut yemengka yaat wotpil yamëngkaup.

⁶ Omnaröak tektek ngön yaaö omënerë nim omèn muntarö mën wel wiin pitëm iit oröak ngentiaimaut.

Pötaanök omèn utpet pöt eima pörö nuuk omèn i epot mangkën yen.

Nim wotpil yewesa yaat yamëngkën pitëm utpetatë kangut yeö.”

⁷ Pël yemaan ne kat wiaan kaalak ur Anutuun kiri yaalmëautakaan ngön nent ngön èak epël ya.

“Yaap, Aköp Anutu weëre kosang pepap, nim ya yamëngkaut wotpilre ompyao yamëngkaup.”

⁸ Èn ensel 4 pöpök pim söwarweri wieëaut këtëpë rangk kömen yoola. Pël èen Anutuuk këtëpë nga panë wesak maan omnarö es kotöpënëak yema.

⁹ Pël èen këtëpë nga panë wesak maan omnaröa koröpötë es mokotön Anutu utpet pöten maan pit utpet mowesapënëak oröa pöpön utpet wesak yema. Pit lup kaip tiak piin ping wesak nemaan yaë.

¹⁰ Èn ensel 5 pöpök pim söwarweri wieëaut animao ngaapë omp ak urtak kömen yoola. Pël èen animao pöpë ikanöök omèn wëèn ngarangk elmëeima pöröa naë koö yoola. Pël èen omèn pörö këemre këlängön kat yawiem kë kant mënak wë.

¹¹ Pël èak pitëm èmpölre këemre këlängön yaaö pötëèn Anutu kutömweri wëaupön utpet wesak yema. Pitëm utpet yaaut kasëng menak lup kaip natiin yaë.

¹² Èn ensel 6 pöpök pim söwarweri wieëaut i kësang nemerën Yupretis pël yema pömeri kömen yoola. Pël èen i pömer leep raan omèn omp ak këtëpë yengampialu wëauröa wais nga elëpna kanö yaarö.

¹³ Pël yaëèn itanaan urmer ömöröa ök narö 3 èak yaarö. Namp kamal kësangëpë këmtakaan, namp animao ngaapë këmtakaan, namp animao nga munt 2 pöpön tektek ngön yaaö kaar omnamp pël yema pöpë këmtakaan pël èak yaarö.

¹⁴ Urmer pörö Setenëëröak omèn it ngölöp ke nenterë nent yaarö. Pit yang èl

epotë omp aköröa ngësë yes. Pitök omèn omp ak pörö Anutu weëre kosang pepapë akun kaöaöök nga elëpnaan wa rongan elmëpënëak yes.

¹⁵⁻¹⁶ Pël èak së koirak yang lup nentak wa rongan yaalmë. Yang lup pöta yapinte Yuta ngöntak Amaketon pël ya.

Pël yaëetak Kristook epël ya. “Kat wieë. Ne këkain omnaröa yaë pöl èlëëp waisumaap. Pötaanök namp pi ka uraan këkainëpök wais pim poë koröpö wilak sëèn yool wë omnaröa èöetak èö èëpanëèn iitit ngarangk èëpna pöp èrëpërëp èëpnaap.”

¹⁷ Èn ensel 7 pöpök pim söwarweri wieëaut mopöök kömen yoola. Pël yaëèn tup ngëngk panëetak omp ak urtaakaan ngön kosang nent epël ya. “Nem omèn utpet pipotring omnarö yamëngk pöt peene pet yair.”

¹⁸ Pël yaan kent tangar mënak tangre kaö yeraan moup yamö. Moup pömpel kësang panëëmpel ngaan ke pël nent möön itnaangkën èautak peenök yamö.

¹⁹ Pël èen Papilon ka kësang pö luptak weerak 3 wasën omnaröa kaat tööl ngentiak utpet yes. Pöt Anutuuk Papilon omnaröa utpet yaaütön kön wiak omèn nampë muntap wain i ngaat mangkën nak këlängön kat yawi pöl pitën ya sangën kaö elmëèn utpet yes.

²⁰ Yanger moup kësang yamöön i kaö kusöt mop wiak sëèn rosiratta won yes.

²¹ Pël èen kutömweriaan kopi kësang yepelën èp ulöp kësangöt omnaröa rangk ngentiin këlängön kaö kat yawi. Èp ulöp kopët nemesi könömët omnaröa könömta ök. Pël èen pötök utpet panë mowesa pötaanök omnaröak Anutuun utpet wesak yema.

17

Öng omp nga yaaup pi sum utpet wa

¹ Ne omèn pöten itanaan ensel 7 èak söwar nant 7 tapël èak wali wak wëa pöröakaan nampök wais neen epël ök yenëa. “Ni wais. Pël èen öng omp nga è yaë pöp pim utpetatë kangut Anutuuk mangkën öpnaatön pet elni-imaan. Öng pöp pi ka kaö i kësangötë èöök wieëa pö.

² Yang omp akörö pit öng pöpring utpet yaaurö. Èn omèn yaapöröeta sëèn öng pöpök wain iit mangkën nak kön irikor èak piiring utpet tapël yaaurö. Pötaanök Anutuuk utpet kangut mampnaat.”

³ Pël neaan Ngëengk Pulö pim weëre kosangööring nem naë oröön ensel pöpök ne mësak së yang lup omèn won nentak yeneulë. Pël èen ne pörek wë itaangkën öng namp animao nga köp möaö nampë rangk wel aisëëa. Animaö pöpë koröpöök yapin Anutuun utpet wesak yaaö nant kësang retëng èëëa. Èn pim kepönöt 7 èak wëèn pötë watöt 10 èak oröreëa.

4 Ōng pōp ulpēēn kōp nentepar mōa namp mēak polre kal ēak ē rangi ompyaut pim korōpōök pangk ēak wēa. Pēl ēak kelōn koolōtōk ket ēa nent wali wēa. Pōta ōngpōk pimtē omp nga yaauta utpet kamp yaaō kōmkēēnringōt peō ēēa.

5 Pēl ēak pim yapin ēlēēpēt ē kosaōōk retēng ēēa. Pōt epēt. “Papilon ka kaōaō, ōngre omp nga yaaōre utpet kōmkēēnringōt yaaō pōtē ēl panēēp.”

6 Ne itaangkēn ōng pōpōk Anutuū omnarō mēnak pitēm iit nak kōn irikor ēak wē. Omēn pōrō Yesuu yapinte wak kaō wesak aima. Pōtaanōk pit mēnak pitēm iit nak wē.

Ne ōng pōpōn itenak yaan panē saut.

7 Pēl yaēēn enselēpōk epēl yenēa. “Ni orōp morēēn yaan panē yesēn? Nook niin ōng pipopre animāō kepōnōt 7 ēak wēēn pōtē watōt 10 ēak orōaupōk ōngōp kōka ēak wēa pōp piarpim songōntepar ōk niamaan kat wi.

8 Animaō nim itenaō pōp ngaantak wēaupōk peene won wia epop ēnēmak kaalak yang ōngōp wali panē pōōkaan orōak apēr sasa kō sēpnaap. Pēl ēēn omēn yangerak ōpna pōrōa yapinōt wēwē kosangta pepeweri yang epēr naarōōn wiaan retēng naēn ēa pōrōak animāō pōpōn itenak yaan sēpnaat. Animaō pōp ngaantak wakaimaupōk peene won wia ēnēmak orōōpnaap.

9 “Pōta songōnte kēēkē ēwat sēpa. Pōt epēt. Kepōn 7 ēak wēa pēl ya pipot rosir 7 pōtōnōk ya. Ōng pōp rosir 7 pōtē rangk wel aisēēēaup.

10 Ēn kepōn 7 ēak wēa pēl ya tapōtōk omēn omp ak 7 pōrō pēl ya. Pitēm naēaan 5 pōrō wel wiin kopēt nampōkēēr peene yangerakē omp ak sak om wē. Ēn munt namp pi omp ak nasēn won wē. Ēnēmak pōp orōak akun kot panē nent ōpnaap.

11 Animaō nga pōp ngaanēēr wakaimaupōk peene won wia, pōp piita omp ak namp munt 7 pōrōak erēn ēēn 8 ēak wē kō sēpnaap.

12 “Ēn watōt 10 ēak nim itenaō pōt omēn omp ak 10 pōrōenōk ya. Pōrō pit peene omp ak nasēn wē. Akun kot panē 1 aōa ke pil pōtak wēere kosang wak animāō nga pōpring omēn omp sak ōpēnaarō.

13 Pēl ēak omēn omp ak 10 pōrō pit kōn kopēt nent wieē pitēm wēere kosangre omnarōen ngarangk elmēēpna pōt animāō nga pōp kōn wes mampnaat.

14 Pēl ēak pit Sēpsēp Ruupring nga elak pōpōk pit il mowasēpnaarō. Pi omēn isaō pourōa Kaōap, omēn omp ak pourōa Omp Akōp. Pōtaanōk omēn piiring ōpna pōrō, pim yas mēak pimtēēn yaō ēēn pim ngōnte kēēkē wesak ōpna pōrō pourō, piiring erēn ēak yang omp ak pōrōaring nga elak il mowasēpnaarō.”

15 Pēl neak kaalak epēl ōk yenēa. “I kēsangōt ōng omp nga yaaupē ēōōk wel aisēēēa pōt omēn mōōnre korōp naōre naō, ngōn nerere ner, yang poutēērōenōk ya.

16 Ēn watōt 10 ēak orōaan nim itenan pipot yang omp ak 10 ēak nem ōk niaāō pōrōere animāō nga pōpre ēak pitōk ōng omp nga yaaō pōpēēn kōōre tok elmēēpnaarō. Pēl ēak pitōk pi utpet mowesak ulpēēnre pōē korōp pim ē rangiēa pōt wa ilak keli moolēak yool moulmēēpnaat. Pēl ēak pim korōpre mēsēp kaō nant nak nant es momarēpnaat.

17 Yaap, Anutuuk pimtē ngaantakēēr kōn wia pōl pitēm lupōtē kōn pout mangkēn pit ya pōt mēmpnaat. Ya pōt pit kōn kopēt naō wieē omēn omp ak sak ōpēna wēere kosang pitēm pōt animāō pōp mampnaat. Pēl ē seim Anutuū akun menautak pet irēpnaat.

18 Ēn ōng nim itenan pipop ka kēsang yang omp akōrō ngarangk elmēēpna pō.”

18

Papilon ka kēsang pō utpet ēa

1 Omēn pōt pet irēn ne kaalak itaangkēn ensel munt namp kutōmweriaan yangerakēl yeiraan itenaut. Pōp Anutuuk wēere kosang kēsang mangkēn pim ēwaōōk yangerak ēwa ē pet yair.

2 Pēl ēēn pi ngōn ē olēak epēl ya. “Papilon yok utpet yaē.

Papilon ka kēsangō utpet ēak kō yes.

Pēl ēēn peene urmer ke nampre nampre int utpetarō pitēmētē pēēn wē.

3 Ka kēsang pō utpet yes pōta songōnte epēl. Ōng pōpōk omēn nampē muntap wain iit mangkēn nak kōn irikor yaē pōta ōk omp nga ēēre utpetat kēsang ē pēl yaaō pōt pet elmēēn yang omēn pourō tapēl ēeim wēaurō.

Pēl ēak yang omp akōrō pit ōng pōpring utpetat ēeimaurō.

Pēl yaēēn ōng pōpē omēn nant kēsang ōpnaataan kentre kaur yaaō pōtaan yangerakē omēn monere urōmatēēn ya yamēngkaurōak omnant menak pim naēaan sum kēsang weima.

Pōtaanōk kō yes.”

4 Pēl yaan ne kat wiaan ngōn munt nent kutōmweriaan epēl ya.

“Nem omnarō, ar ōng utpet pipop sēp wesak kas sē,

ōng pipopring wē saun koirak pōtē kangut ōnganēēn.

5 Ōng pōpē utpet yaaō pōt kēsang panē sēēn Anutu kutōmweri wē pōp itenak utpet kangut mampēnēak kōn wieim wē

6 Ar omēn utpet kangut pi mampunē pōrō pim kēlangōn omēn muntarō yemengka pōtōn kōn wiak kangut mampun.

Ar pël ēēnēak pöt pi omnarö utpet mena ēēn pöt kangiiir il wesak mampun.

Omēn nampē muntap i ngaat mangkēn nak utpet yes pöl öng pöpök omnarö utpet wesak kēlangōn kat mowieima.

Pötaanök i nga kosang panēēt yemangk pöl il wesak kēlangōn kēsang kat mowiin.

7 Pi pimtēn wak isak yeem pim utpet yaautēēn ērēpsawi eima pöta ök arök kangiiir kēlangōn kat mowiin ing ap.

Pim lupmeri kōn korar epēl wieēaup.

‘Ne öng ak kēsangēp yak omp ak urtak wel aisēēē omnarö ngarangk yaalmēaup.

Ne öng kapirōa ök omnantēēn il ngentin-genti naēnēp.

Kōnōm nant nem naē orōōn ingre ya ilak naēnganēēp.’

8 Pimtok kōn korar pöt wieēa pötaanök kēt kopēt nentak utpet epot pim naē orōōpnaat.

Anutuuk maan yaumanre ngōntök yaaöre ēn ingre ya ilak yaaō pöt orōōpnaat.

Aköp Anutu utpet kangut yemengka pöp weēre kosang kēsang yaaup yak puuk maan es kotöpnaat.”

Pël yaan kat wiaut.

9 Yangerakē omp ak piiring ya utpet yamēngkem pötēēn ērēpsawi eimaurö öng pöp, ka kaō pö, es yokotōn koulöpö ngaarēk yawisēn itenak pimēēn ingre ya ilak apnaarö.

10 Pit Pabilon ka kaō pöökē omnarōa kēlangōn kat yawia pōten itenak pitta tapēl ēēpanēak kas ēēn om kamaarek tauēē epēl apnaat.

“O yakom, ka kaōaōōn yakōm pan.

Pabilon ka kaōaō, 1 aōa akun kot pita öngpök nim saunatē kangiiir utpet yaēn.”

Pël yaan kat wiaut.

11 Ēn yangerakē omēn monere urōmatēēn ya yamēngkaurōeta omnarōak pitēm naēaan urōmat kaalak sum naēpan pël wesak pimēēn ingre ya ilak apnaarö.

12 Pitēm urōm pöt epot. Koolre siluwa, kēl ompyaut, polere kal, songre sar, poē koröp ke naöre naō ompyāō retēngretēng ēaut, kēra kōp nga kamp ke nampre namp yaautre omēn nant kēra sum kēsangötök ket ēaut, aini parasre yaap, kēl retēngretēng ēautök ket ēaut,

13 omēn kamp ompyāō kēra koröp new-eriaan yewaut yapinte sinamon pël yema pōtre ēwamöt, kēra ēpre kōmau nga kamp ompyaut, wainre i kolap kaōmp ar ēēpnaat, korupaē lölöpöt, pol purmakaöre sēpsēpörö, pol osöröere ēn kaar pitēm wii ngan ēak wak weruak yaautre, ēn omēn inēēn yaauröere, pitēm sum yaaō pöt pipot.

14 Omēn monere urōmatēēn ya yamēngkaurōak öng pöpōn epēl ya.

“Omēn nant nim ömēak kent kōn yawian pöt sasa won yes.

Monere kēere kaōmpre omēn ompyāō ē rangi pötta won yes.

Pötaan omēn pipot pout kaalak naōngan, won pan.”

15 Pël ēak omēn monere urōmatēēn ya yamēngka pörö omēn ke pilöt pim naē sum yeēa pörö Pabilon ka kaō pöökē omnarōa kēlangōn kat yawia pōten itenak pitta tapēl ēēpanēak kas ēēn om kamaarek tauēē ingre ya ilak ēak epēl apnaat.

16 “O yakōm, ka kēsangōōn yakōm pan.

Ka kēsang epö öng nampē ök.

Pi ulpēēn ompyāō retēngretēng kōp nentepar mōa namp mēak

pim koröpöök koolre songre sar ē rangiak wēaup.

17 Akun kot 1 aōa pöta öngpök pim monere urōm pout kö yes.”

Ēn i kaō wangatē ngarangk pöröere omēn narö wangat wak ka muntatē yes piporö, wangatē inēēn yaauröere omēn i kaō pöök mon ya yamēngka pörö pourö pit Pabilon kak pēlēer wiaan kamaarek tauēē

18 itaangkēn ka pö es yokotem koulöpöt orōak yesēn itenak ngōn ēak epēl yema. “Elei, ka kēsang epöökē ök naō e nerek wi naōn, won pan.”

19 Pit pël mēak kaplak ilaimeē ingre ya ilak ēak epēl aim wē.

“O yakōm, ka kēsang epōōn yakōm pan.

Wangatē ngarangk yaaurö tiar ka kēsang epöökē urōmat wak yesem monere urōm kēsang weimaurö.

Akun kot 1 aōa pöta öngpök ka epö kö yes.

20 Kutōmweri ngēēngköröere Anutuu ngōn yaaöre tektek ngōn yaaō omēnere pim omēn muntarö ar ka pö won yes pötaan ērēpērēp ēēn.

Ka pöök utpet elnieima pötaan Anutuuk kangut yamangk.”

Pël yaan kat wiaut.

21 Ēn ne kaalak itenaan ensel weēre kosangring nampök kēl kēsang panē naō wak wal ēak i kaōök yoolēem epēl ya.

“Nem kēlö i kaōök yoolak epēl

Anutuuk ka kēsang Pabilon pö utpet wasēn sasa kö sēēn kaalak itnaangkan.

22 Pël ēēn intöere iraō ngōn aöre pēēp mēmpö, polere kuup ngōn aō pöt ka pöōkaan kaalak yaan kat nawiingan.

Ēn omnarōakta ka pöök ya ke nentere nent yamēngkēn itnaangkan.

Korupaēta kas yamōem yaan kat nawiingan.

23 Ka pöōkaan es rampe newes kaalak ēwa naēn ēēpnaat.

Öngre omp yaēēn ipre kēr yemangka pötenta itnaangkan.

Ngaantak ka pöökë omën monere urömatëën ya yamëngkaurö yangerakë kaö sak wakaimaurö.

Ën ka pöökë naröak kempre tëptëp wak yeem omën muntaröen morök elmëeimauro.

²⁴ Pabilon ka kësang pöökë omnaröak Anutu tektek ngön yaaö omënere pim omën muntarö mëneima.

Ën yang omën naröeta kööre toköröak mëneima pël äautë saunat Pabilon ka kësang tapöök wieëa.

Pötaanök Anutuuk kangut yaalmë.”

19

Omnaarö Pabilon kaö utpet yesën ërëpërëp ëa

¹ Ne omën pötön itenak kat wiaan kutömweriaan omën kësang pan ngön ë olëak epël ya.

“Tiar Anutuun yaya mepa.

Tiarim Anutu tapöpök tiar utpetetakaan kama nuwa.

Ë rangiere weëre kosang pipot pim naë wia.

² Pi tapöpök pim ngön yaatak omnaröa wëwëat wotpil wesak wël yaaup.

Öng omp nga yaaö pöpë utpet pömpelök yangerakë omnarö utpet mowe-seima.

Pël ëën Anutuuk pi utpet kangut mena.

Öng pöpök Anutu inëën ru narö mëneimaup. Pötaanök kanguir elmëa.”

³ Pël ëak pit kaalak ngön ë olëak epël ya.

“Anutuun yaya mepa.

Ka kësang pö es yokotem koulöpö kët ël epotë aprö seim wë.”

⁴ Pël yaan ngarangk 24 pöröere kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pörö pit rar rë mowesirak tok oriak Anutu pim omp ak urtak wel aiséëa pöpön yaya mëak epël ya.

“Yaap, Anutuun yaya mepa.”

⁵ Pël yaan kat wiaan Anutuun omp ak urta naëaan ngön ëak epël yeem ya.

“Anutuun inëën ruurö, ar pourö tiarim Anutuun yaya maë.

Piin kasinkasin yaaö kotre kaö pourö pël ëë.”

Sëpsëp Ruup öng koirën pim ipre kër mampna akun kësangët oröa

⁶ Ngön pöt ë pet yairën ne kaalak kat wiaan ngön munt nempelök omën kësang pan rongan ëak wë ngön kaëp aöre i kësang nant nga yaurem kuk aö, tangre kaö kësang yeraan nga ngön aö pël yaë pöl ngön ë olëak epël yeem ya.

“Anutu tiarim Aköp weëre kosang pout wieëaupök peene kësang panë sak wë omnant pout ngarangk yaalni.

Pötaanök piin yaya mepa.

⁷ Sëpsëp Ruupë öng koirëpna akunet yok yaaröön öngöp piin korkor yaë.

Pötaanök tiar kön ompyaö wieë ërëpërëp kësang panë yeem, pim yapin pingetakëer wak isak aim öpa.

⁸ Anutuuk öng pöp ulpëën ompyaö ëwaëwa yaaö kewil won panë namp mëpëneak mena.”

Ulpëën ompyaö pöp Anutuun omnaröa wëwë ompyaö wotpilten ya.

⁹ Enselëpök neen epël ök yenëa. “Ni ngön epël retëng ë. Omën Anutuuk Sëpsëp Ruupë öng koirëpna akunetak kaömp ngawi nëmpëneak yas mëëaö pörö ërëpërëp ëëpnaarö.” Pël neak kaalak epël yenëa. “Ngön epët Anutuun ngön kë panëët,” pël neeaut.

¹⁰ Pël neaan ne piin yaya mamëak pim ingesiarë ikanöök rar rë mowesirak tok yariin epël yenëa. “Neen pil elmëëngan. Anutu pimtënöckëer yaya mam. Niire nim kar Yesuu ngönte ök yak pörö tiar ya kopët nent ngawi yamëngkaurö.” Yesuu ngönte ten kaamök elmëën tektek ngöntak aöre songönte tekeri wesak aö pël yeë pöt Pulöökë yaat.

Omën pol os kölamöpë rangk wel aiséëa pöpë ngönte

¹¹ Ngön pöt ök neë pet irën ne itenaan kutömwer kan tëën pol os kölam namp wëën itenaut. Omën namp pöpë rangk wel aiséëa pöpë yapintepar nent, “Yaap wotpil yamëngkaup,” ën nent “Ngön yaap yaaup,” pël ya. Omën pöp pi omnarö ngön yaatak ulmëak kangut mampöore nga elö pël yeem wotpil yaaup.

¹² Pöpë itöörar pöt, es wëlëngöökë ököörar. Ën keponöök pöt, omp ak ul nant selap waëëa. Pim koröpöök pimtä yapinte wieëa. Pöt pimtokëer ëwat, omën muntarö köpël wë.

¹³ Pim ulpëënöpök omën iitök petak urak wëa. Ën pim yapinte pöt, omnaröak piin, “Anutuun ngönte,” pël yamëëaup.

¹⁴ Pël ëën kutömweri nga omnarö ulpëën ompyaö kölam panë kewil won narö mëak pol os kölam naröa rangk wel aiséak omën pöpë ënëm yes.

¹⁵ Omën pöpë këmtakaan öp nga panë newer orök irëëa. Öp pöwerring yang omën pim kööre tokörö mëak weëre kosangring ngarangk elmëëpnaap. Puuk wii wain ulöpörö kël kap kësang nentakaan ing mësaan iit yaarö pöl omnaröen Anutuun ya sangën elmëak mëngkën pitëm iit örööpnaat.

¹⁶ Pöpë ulpëënöpökre kopirak pim yapinte epël retëng ëëa. “Omën omp aköröa Omp Aköp, isauröa Kaöap.”

¹⁷ Ne kaalak itaangkën ensel namp këtëpök taueëa. Pël ëëë ngön ë olëak int ngaarëk wal ëak yaauröen epël yema. “Ar pourö Anutuun këere imën nënëën wais rongan ëëë.

18 Ar omēn omp akōrōere nga omnarōere pitēm wotōōkōrōere pol osōrōere pitēm rangk wel aisēak wē pōrō pourō, inēēn yaaurōere yaap wēaurō, kotre kaō, pit pourōa mēsēpōt nēnēēn wais rongan ēē.”

19 Pēl yemaan ne itaangkēn animāō nga pōpre ēn yangerak omp akōrōere pitēm nga omnarō pit Yesu pol osōpē rangk wel aisēēaupre pim nga omnarōaring nga elēpēnēak rongan ēak wēa.

20 Pēl ēēn puuk animāō pōpre ēn tektek ngōn yaaō kaar omēn pōp wali yeō. Tektek ngōn yaaō omēn pōp pi wet rēak ya it ngolōpōt animāō pōpē ēōetak mēneimautak omēn animāō pōpē yapinte pitēk mowiak animāō kōn pimtē ket ēa pōpōnta yaya maima pōrō morōk elmēeima. Pēl ēēn omēn utpet pōaar wak ōngōp kēsang i kaōōkē ōkōōk kēl kop retēng ka urauuk es yokota pōwesi yemoola.

21 Pēl ēak omēn pol osōpē rangk wel aisēēa pōpōk nga omēn utpet pōaarē naē wēaō pōrō pim ōp nga panē kēmtakaan orōēa pōwerring mēn wel yemowi. Pēl ēēn intōrōak wais omēn mēna pōrōa mēsēpōt wa neim olēak kep panē yaē.

20

Seten pi wii kaatak moulmēēpnaap

1 Ne kaalak itaangkēn ensel namp yang ōngōp waliōōkē kietaring wii seen naō wali wak kutōmweriaan yeirēa.

2 Pēl ēak ensel pōpōk kamal kēsang ngaan panēēr wē Anutuu ēōetak omnarōaan utpet wesak aim wēaup, Seten, pōp enselēpōk wak krismaki 1000 pōtē ōngpōk ōpēnēak wii seen pōōring tē yemowi.

3 Pēl ēak enselēpōk wa yang ōngōp wali pōōkē ōngpōk moolēak kaalak kan wariak taē panē wes yemoulmē. Krismaki 1000 pōt won nasēn wiaan yang omnarō kaalak morōk elmēēpanēak pēl yaalmē. Ēnēmak krismaki 1000 pēl won sēēnak orō moulmēēn akun kot panē nent ōpnaap.

4 Ne kaalak itaangkēn omp ak ur nant wiaan pōtē omēn narō wel aisēēa. Anutuuk pit omēn muntarō ngōn yaatak moulmēak kangut mampna ya pōt mangkēn wak wēa. Pēl ēēn ne itaangkēn omēn narōa kōnōrō Yesuun kōn wi kosang wesak pim yapinte tekeri wes ōk aō yeem Anutuu ngōnte kosang wes morōak wēa. Pitēm pēl yaaō pōtaan kōore tokōrōak ngernger il moolaan wel wia. Omēn pōrō animāō nga pōpre pim kōn ket ēa pōpēēn yaya maōre pim yapinte pitēm ē kosatēere morōtē mowi pēl naēn ēa. Pitōkēer Anutuuk weletakaan wal ē moulmēēn wē Kristooring omp ak sak ngarangk wakaimēē sē krismaki 1000 ke pipēl won yes.

5 Pitēm weletakaan wal ē moulmēa pōt wet rēaut. Ēn omēn munt wel wia pōrō wal naēn wia. Pit krismaki 1000 pōt won sēēnak wal ēēpēnēak kor wē.

6 Omēn Anutuuk wet rēak weletakaan wal ē moulmēa pōrō ngēēngk mowasēn ērēpērēp eim ōpnaarō. Omēn pōrō kaalak wel wiak es parēaōōk nasēn ēēpnaarō. Pit kiri ar yaaurōa ōk sak Anutute Kristoon yaya yamēem Kristooring omp ak sak ngarangk yaat mēneim wēēn krismaki 1000 ke pēl won sēpnaat.

Seten pim kēlangōn kaō panē kat wiipnaata ngōnte

7 Krismaki 1000 pōt won sēēnak Seten wii kaataakaan kan tē mowiin orōōpnaap.

8 Pēl ēak yang kaō nantēaan nantē wēa pōrō pourōa naē sē morōk elmēēn rongan nentepar ēēn Kokre Mekok pēl sēēn nga wa top ēēpnaat. Pēl ēēpna pōrō pangk sangk nekelngan, i pisōtē ōk kēsang panē ēēpnaat.

9 Omēn pōrō yang kaō poutēaan wais Anutuu omnarōere Yerusalem ka kēsang pim kent kōn wia pō wa taap ēak mēmpēnēak yaēēn Anutuuk es newas kutōmweriaan wes mēēn irē omēn pōrō es kot won wasēpnaat.

10 Pēl ēēn Seten pit morōk elmēa pōp puuk wak ōngōp kēsang i kaōōkē ōkōōk kēl kop retēng ka urauuk es yokota pōrek animāō ngaapre tektek ngōn yaaō kaar omnamp wet rēak wa moolaan wēa pōwesi moolapnaat. Pēl ēēn pit omēn naar namp pōrō rōōkre kēt poutē es yokotōn kēlangōn kēsang kat wiewim ōpnaarō.

Ngōn ya kēsang mēmpnaata ngōnte

11 Ne kaalak itaangkēn omp ak ur kōlam kēsangētere pōtak wel aisēēa pōpōn itenaut. Pēl ēēn kutōmre yanger pim naē mop wiak won yes.

12 Pēl yaēēn itaangkēn omēn wel wiaurō kotre kaō omp ak urtak wel aisēēa pōpē ēōetak taueēa. Pēl ēēn pep nant yawil. Pēl ēak newer yawil. Pōwer wēwē kosangta pepewer. Pēl ēak puuk omēn wel wiaurō pitēm wēwēatē songōnōt pep pōtē iteneē wēl yaalmē.

13 Pēl ēēpēnēak omēn i kaōōk wel wiaurō i kaōōkaan wal yaē. Yaap, omēn wel wia pourō weletakaan wal ēēn neenem wēwēatē kangut yemangk.

14 Pēl ēak welere wel kaō wak ōngōp kēsang i kaōōkē ōkōōk es yokota pōwesi moolaan kō yes. Omēn pōrek sēpna pōrō wel 2 kosang pōt wak sasa kō sēpnaarō.

15 Anutuuk itaangkēn omēn namp pim yapinte wēwē kosangta pepeweri won ēēn pōt wak ōngōp kēsang i kaōōkē ōkōōk es yokota pōwesi yemoola.

21

Kutōmre yang ngolōpōt yaarō

¹ Ne omën pötön itenak kaalak kutöm ngolöpwerre yang ngolöpren itenaut. Kutömre yang wet réak oröak wiakaima pöt kö sak sêen i kaööta won wieëa.

² Pël èen ka kësang ngëngk Yerusalem ngolöpöön itenaut. Ka ngolöp pö Anutuu naë kutömweriaan yeiraan itenaut. Pö ë rangi ompyaö panë nant ëak wëa. Pöt öng namp pim omp yaö ëak wëaup öpënëak ë rangiak wë pöl ëak yeira.

³ Pël èen ne kat wiaan omp ak urta naëaan ngön ëak epël ya. “Kat wieë. Anutu pi pim omnaröa tekarak wë. Pi pitring wëen pit pim omën sak öpnaarö. Ën Anutu pitmok pitëm naë wë pitëm Aköp pël sak wakaim öpnaat.

⁴ Pël ëak puuk pitëm ing telapöt tum mokorön ërëpërëp ëëpnaat. Pöt pit kaalak wel wiire ën kön utpetaring wë, ingre ya ilak aöre këlangön kat wi pël naën ëëpnaat. Omnant ngaan wiakaima pöt pout won sa pötaanök.”

⁵ Pël yaan omën omp ak urtak wel aisëëa pöpök epël ya. “Kat wieë. Ne peene omnant pout ngolöp wesak orö yaulmë.” Pël ök ëak neen epël yenëa. “Ngön epot yaap panëët, omnaröa kön wi kosang wasëpnaat. Pötaanök retëng ë.”

⁶ Pël neak kaalak epël ök yenëa. “Omën epot pout yok oröak wë. Ne tapöp wot réaupök kaalak ënëm remaap. Omnant ngës ré ulmëaupök kaalak pet irumaap. Omën namp iiten yaëen pöt nook i omnaröa kol mangkën nak wëwë kosangta yaö sëpnaat sum won mangkën nëmnpnaap.

⁷ Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wasëpna pöp omnant ompyaö epot poutë pep sëpnaap. Pël èen ne pim Anutu pël sak wëen pi kanguur nem ruup pël sak öpnaap.

⁸ Pël ëëpnaatak omën toköröen kas ëak neen kasëng nampöore kön wi kosang nenewasën ë, ya utpet ke nentere nent mëmpöore omën muntarö mën wel wi, öngre omp nga ëëre kipre këar nga ë, Anutuu urtak omp ak kaaröröere kön ket ëauröaan ngëngk wesak yaya aöre ngön kaar aö, omën ke pil yaaö piporö pourö öngöp kësang i kaöökë ököök kël kop retëng ka urauuk es yokota pöwesi së es koteim öpnaarö. Pël yeem wel akun 2 kosang pöt wiak sasa kö sëpnaarö.”

Yerusalem ka ngolöpö

⁹ Pël neaan ensel 7 pöröakaan namp nem ngësë waisa. Ensel 7 pörö pit söwar 7 ëak omën utpetatta 7 tapël ëak wiak wak wëa. Pöt ënëmak akun pet irëpënëak yaëen omnarö utpet mowasëpnaat. Pöröakaan namp nem naë wais epël yenëa. “Ni wais. Pël èen Sëpsëp Ruupë öng koirëpnaapön pet elniimaan,” pël yenëa.

¹⁰ Pël neaan Pulöökë wëere kosangö nem naë oröön ensel pöpök ne wa newak së

tomön wali panë naöök neulëak Yerusalem ka ngëngk Anutuu naë kutömweriaan yeiraan pet elnëen itenaut.

¹¹ Ka kësang pöök Anutuu ëwaö elën ëwa ke maim nal panë tëak wieëa. Pöt yaap kël ompyaö saspaare ën könitweri yaë pöl pan ëwaëwa yeem wëa.

¹² Yerusalem ka pöök ëm kësang wali panë naö ök rëëëa. Ëm pöök kan 12 ëak rë wieëa. Pël èen ensel narö 12 tapël ëak kan ëëtë ngarangk taueëa. Kan pötë Israel omën kur 12 piporöa yapinöt retëng ëëëa.

¹³ Ëm këtëpë yengampialu pöök kan neraar ner ëak rë wieëa. Këtëpë yeilëaul we pöökël kan neraar ner tapël ëak rë wieëa. Ën we naöökään naöökta om tapël ëëëa.

¹⁴ Ëm pöökë ingöök kël 12 ëak kosang wesak wieëa. Kël pötë Sëpsëp Ruupë ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt retëng ëëëa.

¹⁵ Ensel neen ngönaak neea pöp pi këkalëp ök yawia koolötök ket ëa naö wali wak wëa. Pö ka kësang pöore ëmöore ëm kanöt ök wiipnaö.

¹⁶ Ka pöökë ë mor kong nent pötë waliit ke kopëtal pan. Ën ensel pöpök ka pö pim këkalëpööring ök wiin waliire mëntere tingk pöt ke kopëtal yaë. 2400 kilomita pël yaë.

¹⁷ Pël èen enselëpök ökööring ëmöökë tingkët ök wiin 70 mita pël yaë.

¹⁸ Ka kësang pöökë ëm pö, kël ompyaö saspa pööring ök rëëëa. Ën ka pö kool pëenëëtök ök raan könitweri ök pengpeng yeëa.

¹⁹ Ën ëm pöökë ingöök kël sum kësang yaaö ke naöre naöring ë rangi ulmëëëa. Kël ompyaö wet kaal panë réak wia 1 pöökë yapinte saspa, ën munt kunöm ka ura 2 pöökë yapinte sapaia, ën munt kölam 3 pöökë yapinte aket, ën munt këra ëp koröp oröa 4 pöökë yapinte emeral,

²⁰ ën munt köp möaare kölam koröp oröa 5 pöökë yapinte satonikis, ën munt köp möaö 6 pöökë yapinte konilian, ën munt kop retëng ka ura 7 pöökë yapinte krisolait, ën munt këra ëp koröp oröomaap kangk ëa 8 pöökë yapinte peril, ën munt kop retëng ka urömaap kangk ëa 9 pöökë yapinte topas, ën munt kop retëngre këra ëp koröp ka urömaap kangk ëa 10 pöökë yapinte krisopres, ën munt kunöm ka urömaap kangk ëa 11 pöökë yapinte aiasin, ën munt köp karkar möa panë 12 pöökë yapinte ametis. Kël ompyaö 12 epotring ëm ingöök wiak ë rangi ulmëëëa.

²¹ Ën ka kan 12 pöt kal kölam sum kësangring nant 12 pötiring ket ëëëa. Kal naöök kan newer naöök newer pël ëëëa. Ka kësangöökë kamënt pötta koolötök lë mëen könitweri ök pengpeng yeëa.

²² Ne ka kësang pöök ngëngk tup nent ök rëan itnaangkën, won. Aköp Anutu

wëere kosang pout wieëaupre Sëpsëp Ruup piarpimtok ngëëngk tup ket êak wëa.

²³ Ka pöök këtre ngoon ëwa naö naëpan, won. Anutuu ëwaöök së elën Sëpsëp Ruup es rampewesi ök ket êak ëwa ëën ka pöök ëwa têak wia.

²⁴ Yangerakë omën pourö ka pöökë ëwaöök kan ing yaaurö. En yangerakë omp akörö pitëm ë rangiat ka pöökë wak sëpnaarö.

²⁵ Ka pöök koö noolapan. Pötaanök kët poutë ka pöökë ëm kanöt të wiakaim öpnaat.

²⁶ Pël ëën omën pourö pitëm monere urömere ë rangiat pout ka pöökël wak sëpnaat.

²⁷ Pël ëëpnaatak omën wëwë utpet ke nentere nent yaautre kömkëënringöt yaautre kaar yaaut pangk wak ka pöökë öngpök nasëpan, won. Om Sëpsëp Ruupë yapinöt wëwë kosangta pepeweri retëng ëa pöröakëër ka kësang pöökë öngpök sëpnaarö.

22

Wëwë kosangta iitere këraament

¹ Ensel pöpök kaalak ka pöök i omnaröa kol mangkën nak wëwë kosangta yaö yesa pömerën pet elnëen itenaut. I pömer könit ket êak ëwaëwa yaauamer Anutüre Sëpsëp Ruupë omp ak urtakaan orök yesaumer.

² I pömer ka pöökë kantaöökë luptak yesaumer. En i pömeri poö naöökkan naöök këra nant wëwë kosangët yemengka pöt tau seëa. Pöt krismaki kopët nenta öngpök akun 12 êak ulöpörö ngoon nampnampë öngpök ütö aprö yesa. Këra pötë ëpötök omnaröa këlangönrë yaumanöt ompyaö yemowesa.

³ Omnant pout Anutuuk won wiaapënëak kön wiaut ka pöök wi naöpan. Om Anutüre Sëpsëp Ruupë omp ak uröt ka kësang pöök wiaan Anutuu inëën ruurö piin yaya maim öpnaat.

⁴ Omën pörö pim këëre wot kanten itaampnaat. Pël yaëën pim yapinte pitëm ë kosatë wiaapnaat.

⁵ Ka pöök koö olaan es rampeere këtëpök ëwa naëpan, won. Aköp Anutu pimtë ëwa kësang pömpelök ëwa elmëaan pit omp ak sak akun ëlötöm om omnant poutë ngarangk wakaim öpnaarö.

Yesu pi teënt kaalak waisëpnaap

⁶ Ne pötön itenaa enselëpök epël ök yenëa. “Ngön epot pout yaap panëët, omnaröa pangk kön wi kosang wasëpnaat. Aköp Anutu pim Pulö tektek ngön yaaö omnarö kaamök yaalmë pöpök pim inëën ruurö omën peene orööpnaatön ewat sëpënëak pim ensel namp pitëm naë wes mëa.”

⁷ Pël yenëaan Yesuuk epël ök ya. “Kat wieë. Ne teëntom waisumaap. Omën namp nem tektek ngön pep epweri wia epot ngaarëk weim öpna pöp pi ërëpërëp ëëpnaap.”

⁸ Ne Sonok ngön epot kat wiak omën epotön itenaut. Ne epotön kat wiire itaampö pël êak ensel ök neeaöre pet elnë pël ëaö pöpë ingesiarë ikanöök rar rë mowesirak tok oriak piin yaya mamëak yaëën

⁹ epël yenëa. “Ni neen pil elnëëngan. Anutu pimëntenökëër yaya mam. Niire nim kar tektek ngön yaaöre omën pourö ngön pep epweri wia pöt ngaarëk yeö pörö tiar ya kopët nent ngawi yamëngkaurö pötaanök.”

¹⁰ Pël neak pi kaalak epël ök yenëa. “Anutuu ngön pep epweri wia epot ngep êak önganok. Ngön pötë këët orööpna akunet temanöm yes.

¹¹ Omën wëwë utpet wëa pöp piita om yal menak pël ë seim öp. Kewilring wëa pöp piita om yal menak pël ë seim öp. Wotpil wëa pöp piita om yal menak pël ë seim öp. En lup kölam wëa pöp piita om yal menak pël ë seim öp.”

¹² Pël yenëaan Yesuuk kaalak epël ök ya. “Kat wi. Ne teëntom pan waisumaap. Ne omën pouröa sumat wak wais pitëm omnant yaautë kangut neenemot mempaap.

¹³ Ne tapöp wot rëaupök kaalak ënëm remaap. Ne omnant ngës rë ulmëaupök kaalak pet irumaap.

¹⁴ “Omën pitëm ulpëënöt iirak lup kölam wë pörö pit ërëpërëp ëëpnaarö. Pël êak këra wëwë kosangët yemengka pömentëkaan yok pangk ulöp tö nak ka kësangöökë ëm kanöt të wiaan öngpök ilapnaarö.

¹⁵ Pël ëëpnaatak omën ke epëlörö ka pöökë öngpök nellapan, om ka tomök öpnaarö. Kentre pol ket êak wëwë kewilring wëere kipre këar nga ë, öngre omp nga ëëre mën wel wi, Anutuu urtak omp ak kaaröröere kön ket ëauröaan ngëëngk wesak yaya maö, ngön kaar aöre pötë ënëm ë, omën ke pil yaaö pörö ka tomök öpnaarö.

¹⁶ “Ne Yesu nook nem ensel namp wes mëen wais ar ingre mor sauröen ngön ök niia. Ne Tewit pim kurmentëkaan oröaup. Ne tapöpök tangewesi ök ëwaaringëp.”

¹⁷ Pulöre Sëpsëp Ruupë öng yaup piaripök, “Ni wais,” pël ya. Pël ëën omën namp ngön pipët kat wiak pöt puukta, “Ni wais,” pël ap. Yaap omën namp liten yaëën pöt waisëp. Pi i omnarö kol mangkën nak wëwë kosangta yaö yesa pöt nëmpënëak kent yaëën pöt nëmp. I pöt sum won, yaap nëmpnaat.

¹⁸ Ar Anutuu tektek ngön pep epweri wia epot sangk kelak kat wiinëëröaan pepanöm ngön epët ök yeniak. Omën namp Anutuu ngönte wak pim könöökkan ngön munt nantring yal menak irikor ëëpna pöp Anutuuk maan omën utpet nant omnarö utpet mowasëpna pep epweri retëng ëa pöt pim naë orööpnaat.

¹⁹ Ën omën nampök pep epweriaan Anutuu ngõn nent kërë olëak irikor ëëpna pöp Anutuuk kangiiir piin epël mapnaap. “Këra wëwë kosangët yemengka pömentëkaan ulöp tó nëëre ka kësang ngëëngk epöök wë nem omnaröa ëëpënëak pep epweri ngõn ëa pöl naëngan.”

²⁰ Ngõn epot tekeri wesa pöpök epël ya. “Yaap, ne teënt waisumaap.” Yaap. Aköp Yesu, ni wais.

²¹ Aköp Yesu pim komre kolap pöt Anutuu omnarö arim naë wiaap. Yaap.

**Read the New Testament
daily**

January

date	Scripture
1	Matiu 1:1-2:12
2	Matiu 2:13-3:6
3	Matiu 3:7-4:11
4	Matiu 4:12-25
5	Matiu 5:1-26
6	Matiu 5:27-48
7	Matiu 6:1-24
8	Matiu 6:25-7:14
9	Matiu 7:15-29
10	Matiu 8:1-17
11	Matiu 8:18-34
12	Matiu 9:1-17
13	Matiu 9:18-38
14	Matiu 10:1-23
15	Matiu 10:24-11:6
16	Matiu 11:7-30
17	Matiu 12:1-21
18	Matiu 12:22-45
19	Matiu 12:46-13:23
20	Matiu 13:24-46
21	Matiu 13:47-14:12
22	Matiu 14:13-36
23	Matiu 15:1-28
24	Matiu 15:29-16:12
25	Matiu 16:13-17:9
26	Matiu 17:10-27
27	Matiu 18:1-22
28	Matiu 18:23-19:12
29	Matiu 19:13-30
30	Matiu 20:1-28
31	Matiu 20:29-21:22

date	Scripture
1	Matiu 21:23-46
2	Matiu 22:1-33
3	Matiu 22:34-23:12
4	Matiu 23:13-39
5	Matiu 24:1-28
6	Matiu 24:29-51
7	Matiu 25:1-30
8	Matiu 25:31-26:13
9	Matiu 26:14-46
10	Matiu 26:47-68
11	Matiu 26:69-27:14
12	Matiu 27:15-31
13	Matiu 27:32-66
14	Matiu 28:1-20
15	Maak 1:1-28
16	Maak 1:29-2:12
17	Maak 2:13-3:6
18	Maak 3:7-30
19	Maak 3:31-4:25
20	Maak 4:26-5:20
21	Maak 5:21-43
22	Maak 6:1-29
23	Maak 6:30-56
24	Maak 7:1-23
25	Maak 7:24-8:10
26	Maak 8:11-9:1
27	Maak 9:2-29
28	Maak 9:30-10:12

date	Scripture
1	Maak 10:13-31
2	Maak 10:32-52
3	Maak 11:1-26
4	Maak 11:27-12:17
5	Maak 12:18-37
6	Maak 12:38-13:13
7	Maak 13:14-37
8	Maak 14:1-21
9	Maak 14:22-52
10	Maak 14:53-72
11	Maak 15:1-47
12	Maak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Son 1:1-28

date	Scripture
1	Son 1:29-51
2	Son 2:1-25
3	Son 3:1-21
4	Son 3:22-4:3
5	Son 4:4-42
6	Son 4:43-54
7	Son 5:1-23
8	Son 5:24-47
9	Son 6:1-21
10	Son 6:22-40
11	Son 6:41-71
12	Son 7:1-29
13	Son 7:30-52
14	Son 7:53-8:20
15	Son 8:21-30
16	Son 8:31-59
17	Son 9:1-41
18	Son 10:1-21
19	Son 10:22-42
20	Son 11:1-53
21	Son 11:54-12:19
22	Son 12:20-50
23	Son 13:1-30
24	Son 13:31-14:14
25	Son 14:15-31
26	Son 15:1-27
27	Son 16:1-33
28	Son 17:1-26
29	Son 18:1-24
30	Son 18:25-19:22
31	Son 19:23-42

date	Scripture
1	Son 20:1-31
2	Son 21:1-25
3	Ngõn 1:1-26
4	Ngõn 2:1-47
5	Ngõn 3:1-26
6	Ngõn 4:1-37
7	Ngõn 5:1-42
8	Ngõn 6:1-15
9	Ngõn 7:1-29
10	Ngõn 7:30-50
11	Ngõn 7:51-8:13
12	Ngõn 8:14-40
13	Ngõn 9:1-25
14	Ngõn 9:26-43
15	Ngõn 10:1-33
16	Ngõn 10:34-48
17	Ngõn 11:1-30
18	Ngõn 12:1-23
19	Ngõn 12:24-13:12
20	Ngõn 13:13-41
21	Ngõn 13:42-14:7
22	Ngõn 14:8-28
23	Ngõn 15:1-35
24	Ngõn 15:36-16:15
25	Ngõn 16:16-40
26	Ngõn 17:1-34
27	Ngõn 18:1-21
28	Ngõn 18:22-19:12
29	Ngõn 19:13-41
30	Ngõn 20:1-38

date	Scripture
1	Ngön 21:1-16
2	Ngön 21:17-36
3	Ngön 21:37-22:16
4	Ngön 22:17-23:10
5	Ngön 23:11-35
6	Ngön 24:1-27
7	Ngön 25:1-27
8	Ngön 26:1-32
9	Ngön 27:1-20
10	Ngön 27:21-44
11	Ngön 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Kalesia 1:1-24
15	Kalesia 2:1-16
16	Kalesia 2:17-3:9
17	Kalesia 3:10-22
18	Kalesia 3:23-4:20
19	Kalesia 4:21-5:12
20	Kalesia 5:13-26
21	Kalesia 6:1-18
22	Epesas 1:1-23
23	Epesas 2:1-22
24	Epesas 3:1-21
25	Epesas 4:1-16
26	Epesas 4:17-5:2
27	Epesas 5:3-33
28	Epesas 6:1-24
29	Pilipai 1:1-26
30	Pilipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Pilipai 2:19-3:6
2	Pilipai 3:7-4:1
3	Pilipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21-2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18-4:18
9	1 Tesalonaika 1:1-2:9
10	1 Tesalonaika 2:10-3:13
11	1 Tesalonaika 4:1-5:3
12	1 Tesalonaika 5:4-28
13	2 Tesalonaika 1:1-12
14	2 Tesalonaika 2:1-17
15	2 Tesalonaika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22-3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitas 1:1-16
27	Taitas 2:1-14
28	Taitas 2:15-3:15
29	Pailimon 1:1-25
30	Ipru 1:1-14
31	Ipru 2:1-18

date	Scripture
1	Ipru 3:1-19
2	Ipru 4:1-13
3	Ipru 4:14-5:14
4	Ipru 6:1-20
5	Ipru 7:1-19
6	Ipru 7:20-28
7	Ipru 8:1-13
8	Ipru 9:1-10
9	Ipru 9:11-28
10	Ipru 10:1-18
11	Ipru 10:19-39
12	Ipru 11:1-16
13	Ipru 11:17-31
14	Ipru 11:32-12:13
15	Ipru 12:14-29
16	Ipru 13:1-25
17	Sems 1:1-18
18	Sems 1:19-2:17
19	Sems 2:18-3:18
20	Sems 4:1-17
21	Sems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Son 1:1-10

date	Scripture
1	1 Son 2:1-17
2	1 Son 2:18-3:2
3	1 Son 3:3-24
4	1 Son 4:1-21
5	1 Son 5:1-21
6	2 Son 1:1-13
7	3 Son 1:1-14
8	Yut 1:1-25
9	Ënëma Ngönte 1:1-20
10	Ënëma Ngönte 2:1-17
11	Ënëma Ngönte 2:18-3:6
12	Ënëma Ngönte 3:7-22
13	Ënëma Ngönte 4:1-11
14	Ënëma Ngönte 5:1-14
15	Ënëma Ngönte 6:1-17
16	Ënëma Ngönte 7:1-17
17	Ënëma Ngönte 8:1-13
18	Ënëma Ngönte 9:1-21
19	Ënëma Ngönte 10:1-11
20	Ënëma Ngönte 11:1-19
21	Ënëma Ngönte 12:1-18
22	Ënëma Ngönte 13:1-18
23	Ënëma Ngönte 14:1-20
24	Ënëma Ngönte 15:1-8
25	Ënëma Ngönte 16:1-21
26	Ënëma Ngönte 17:1-18
27	Ënëma Ngönte 18:1-24
28	Ënëma Ngönte 19:1-21
29	Ënëma Ngönte 20:1-15
30	Ënëma Ngönte 21:1-27
31	Ënëma Ngönte 22:1-21

December